ئۇيغۇر تىلىدىكى مەنىداش سۆز-ئىبارىلەرلۇغىتى

مىللەتلەر نەشرىياتى

ئۇيغۇر كتاب توربىتى
www.uyghurkitap.com

ئۇيغۇر تىلىدىكى مەنىداش سۆز-ئىبارىلەر لۇغىتى

تۈزگۈچى: ئابدۇسالام ئابباس

مىللەتلەر نەشرىياتى

مۇندەرىجە

«لۇغەت»نىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە ..... (1)
ئا ..... (1)
ئە ..... (41)
ب ..... (73)
پ ..... (121)
ت ..... (149)
ج ..... (214)
چ ..... (229)
خ ..... (260)
د ..... (282)
ر ..... (309)
ز ..... (321)
ژ ..... (331)
س ..... (332)
ش ..... (371)
غ ..... (388)
ف ..... (397)
ق ..... (400)
ك ..... (452)
گ ..... (498)

ل ..... (513)
م ..... (522)
ن ..... (569)
ھ ..... (590)
ئو ..... (613)
ئۇ ..... (634)
ئۆ ..... (645)
ئۇ ..... (657)
ۋ ..... (663)
ئې ..... (676)
ئى ..... (687)
ي ..... (719)
قوشۇمچىلار ..... (750)
1 . مىلادىيە كالېندارىدىكى مەنداش ئاي ناملىرى ..... (758)
2 . ھىجرىيە كالېندارىدىكى مەنداش ئاي ناملىرى ..... (764)
3 . پەن ناملىرىدىكى مەنداش ئاتىلىش ..... (765)
4 . پەلسەپىدىكى مەنداش ئاتالغۇلار ..... (765)
5 . ھەربىي تۈزۈلمە، ۋەزىپە، ئۇنۋاندىكى مەنداش سۆزلەر ..... (768)
6 . بەزى قۇش، ھايۋان، ھاشاراتلارنىڭ مەنداش ئاتلىرى ..... (769)
7 . گۈل - گىياھلارنىڭ مەنداش ئاتلىرى ..... (770)
8 . بەزى كېسەللەرنىڭ مەنداش ناملىرى ..... (771)
9 . سىمۋوللۇق مەنداش سۆزلەر ..... (772)
10. شەرق ئەدەبىياتىدا بەزى شەخسلەرنىڭ سىمۋوللۇق مەنداشلىرى ..... (775)

«لۇغەت»نىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە

1. «لۇغەت»كە 3 مىڭغا يېقىن مەنداش سۆز - ئىبارىلەر قاتارى (سىنونىملىق ئۇۋا) ئېلىندى. بۇ قاتارلاردا 10 مىڭدىن ئارتۇق سۆز - ئىبارە بار.

2. مەنداش سۆزلەر قاتارىنى تاللاش ۋە بېكىتىشتە تۆۋەندىكى بىرنەچچە خىل ئەھۋال بار:

1) مەنداش سۆزلەر قاتارىغا دىئالېكت ۋە شېۋىلەرگە ئائىت سۆزلەرمۇ ئېلىندى. مەسىلەن، "ماتا، خام، بۆز، شاك"لار بىرنەچچە شېۋىگە ئائىت، ئەمما ئۇلار ئەدەبىي تىلدا دائىم ئۇچراپ تۇرغاچقا، بىر مەنداش سۆزلەر قاتارى قىلىنىدى ۋە مىساللار بېرىلدى؛ بەزى دىئالېكت، شېۋىلەرگە خاس سۆزلەرنىڭ قايسى دىئالېكت - شېۋىگە تەئەللۇق ئىكەنلىكى كۆرسىتىپ قويۇلدى، مىسال بېرىلمىدى.

2) تەتقىقاتچىلارنىڭ تەتقىقاتىنى پايدىلىنىشى ۋە كىتابخانلارنىڭ مەنداش سۆزلەرنىڭ كېلىپ چىقىشىدىن خەۋەردار بولۇشىنى كۆزدە تۇتۇپ، مەنداش سۆزلەر قاتارىغا ياتىدىغان قەدىمكى، كونىرىغان سۆزلەرمۇ ئېلىندى. ئەمما ئايرىم بىرنەچچىلىرىگە مىسال بەرگەندىن باشقا، ئومۇمەن مىسال بېرىلمىدى، مىسال بېرىشمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى.

3) بىرزاماندا تىلىمىزدا قوللىنىلغان، كېيىن ئىستېمالدىن قالغان،

ئەمما هازىرمۇ بەزى كىتاب-ژۇرنال، ھۆججەتلەردە ئاندا-ساندا ئۇچراپ قالىدىغان سۆزلەر مەنداش سۆزلەر قاتارىغا كىرگۈزۈلدى ياكى دومىنانتىغا مەنداش سۆز قىلىندى. مەسىلەن، ئىنقىلاب — رېئو-لىيوتسىيە، جۇمھۇرىيەت — رېسپۇبلىكا، گوۋۇيۈەن — دۆلەت سوۋېتى، — ئەكسىيەتچى-رېئاكسىئون ۋە باشقىلار. ئەمما بۇلار ئىستېمالدىن قالغانلىقى، ياكى قېلىشى كېرەك بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇلارغا مىسال ياكى باشقا ئىزاھ بېرىلمىدى.

3. بەزى مەنداش سۆزلەر قاتارى ئىنچىكىلەپ بۆلۈنىدى. مەسىلەن، "زامان، دەۋر، مەزگىل" سۆزلىرى ئۇقۇم جەھەتتىن "ۋاقىت"قا مەنداش بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھازىرقى مەنە دائىرىسىگە ۋە ئۆزئارا مەنداش بولۇشىغا قاراپ، ئايرىم مەنداش سۆزلەر قاتارى قىلىندى: "ئۇلۇغ، بۈيۈك" سۆزلىرى "چوڭ"غا مەنداش بولسىمۇ، يۇقىرىدىكىگە ئوخشاش، ئۇلارنى مەنداش سۆزلەر قاتارىغا قوشماي، "ئەزىم، ئەكبەر" سۆزلىرى بىلەن ئايرىم بىر مەنداش سۆزلەر قاتارى قىلىندى.

4. مىلادى، ھىجرى ئاي ناملىرى، گۈل-گىياھلار ناملىرى، ئۇچار قانات، ھايۋانات ناملىرى، كېسەللىكلەر ناملىرى، پەن ناملىرى، پەلسەپە ئاتالغۇلىرىدىكى مەنداش سۆزلەردىن ئىستېمالدا ئالاھىدىلىكى بارلىرى لۇغەت تېكىستىگە كىرگۈزۈلگەندىن باشقا، كۆپچىلىكى تەڭ مەنىلىك سۆزلەر بولغانلىقى ئۈچۈن، لۇغەت تېكىستىگە كىرگۈزۈلمەي، ئۇلارنىڭ تىزىمى لۇغەتتىكى ئاخىرىغا قوشۇمچە قىلىندى. سىمۇۋولۇق جەھەتتىن مەنداش بولۇپ كېلىدىغان سۆز-ئىبارىلەرمۇ ئاخىردا قوشۇمچە قىلىندى.

5. مەخسۇس ساھە، كەسىپلەردىكى مەنداش سۆزلەر ئېلىنمىدى.

6. "ئىبارە" ئاساسەن تۇراقلىق ئىبارىلەر، يەنى فرازېئولوگىزم-لاردۇر. "ئىبارىلەر" ئومۇمەن دومىنانتا سۆزلەرگە مەنداش قىلىپ بېرىلدى: بەزى تۇراقلىق ئىبارىلەردىكى مەنداش تۇراقلىق ئىبارىلەر ئايرىم قىلىپمۇ بېرىلدى.

7. سىنونىملىق دومىنانتىنى، يەنى مەنداش سۆز-ئىبارىلەردە ۋەكىللىككە ئىگە باش سۆزنى توغرا بەلگىلەش مۇرەككەپ ۋە تەس مەسىلە. بۇ لۇغەتتە "ئۆزدىن ئۆزگىگە، يېقىندىن يىراققا، ئومۇمىيلىقتىن ئايرىملىققا" پرىنسىپى قوللىنىلدى.

8. دومىنانتىلار «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئىملا قائىدىسى»دە بەلگىلەنگەن ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى. لېكىن تېپىش ۋە پايدىلىنىش ئاسان بولسۇن ئۈچۈن، تۆپ سۆزدىن تۇرلەنگەن، ياسالغان سۆزلەر شۇ تۆپ سۆزلەر ئاستىدا بېرىلدى.

9. ھەربىر مەنداش سۆز-ئىبارىلەر قاتارىغا ئومۇمىي، ئاددىي ۋە قىسقىچە ئىزاھ بېرىلدى.

بەزى مەنداش سۆز-ئىبارىلەر قاتارىدىكى بەزى سۆزلەرنىڭ بىر-بىرىدىن ئىنچىكە پەرقى، ئىستېمالدىكى قوللىنىش يوللىرى قىسقىچە كۆرسىتىلدى.

مەنداشلىق شۇ سۆز-ئىبارىلەر ئەسلى مەنىدە بولماي، كۆچمە مەنىدە كېلىۋاتقان بولسا، "كۆچمە"، "كۆچمە مەنىدە" دەپ ئىزاھلاندى.

10. ھەربىر مەنداش سۆز-ئىبارىلەرگە قاتارىدىكى تەرتىپى بويىچە مىسال بېرىلدى.

ئالدى بىلەن، ھەربىر مەنداش سۆزنىڭ قوللىنىش تەرىپى ۋە ئالماشتۇرۇشقا بولمايدىغانلىقىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن، شۇ سۆز

قوشۇلۇپ كەلگەن سۆز بىرىكمىلىرى بېرىلدى؛ كېيىن، ھەربىر ھەندىش سۆز-ئىبارىگە بىر ياكى بىرنەچچە جۈملە مسال بېرىلدى. بىرنەچچە جۈملە مسال بېرىلگەن بولسا، ھەربىر جۈملە مسالنىڭ ئاخىرىغا گۈل (*) بەلگىسى بېرىلدى.

بېرىلگەن مساللارنىڭ ئېلىنغان يەرلىرى ئايرىم كۆرسىتىلمىدى.

ئا

ئابروي ئىناۋەت يۈز مىڭشىڭ

جامائەت ئالدىدا قازانغان ئىشەنچ، نام-نىشان، ئېتىبار.

"ئىناۋەت"نىڭ سالمىقى ئىشەنچتە.

"ئابروي"، "يۈز"نىڭ سالمىقى نام-نىشاندا.

"مىڭشىڭ" خەنزۇچە: 名声. بەزى ماقالدا تۇراقلاشقان ۋە بەزەن ئېغىز تىلىدا ئۇچرايدۇ.

ئابروينى ئالتۇنغا ئال، جاننى كېپەككە سات. * ئابرويۇڭنى ياشلىقىڭدىن ساقلا. * ھەركىمنىڭ ئىناۋىتى ئۆز قولىدا. * ئىناۋەت ئالتۇندىنمۇ قىممەتلىك. * ئىناۋەتنىڭ تۆگىگىنى ئەينەكنىڭ چېقىلغىنى. * ئۇ يۈزى بار، يۈزى چوڭ ئادەم. * پۇل تاپقۇچە يۈز تاپ. * ھارۋا سۇنسا سۇنسۇن، مىڭشىڭ كەتمىسۇن.

ئابرويلۇق ئىناۋەتلىك يۈزلۈك

ئابروي-ئىناۋەتكە ئىگە، يۈز تاپقان.

ئابرويلۇق ئادەمنى ھەرىمۇ چاقمايدۇ. * ئىناۋەتلىك ئادەم — ھەققىي ئىنسان. * پۇللۇق بولغۇچە، يۈزلۈك بول.

ئابرويى چۈشمەك ئابرويى تۆكۈلمەك ئابرويى بىر تىيىن (بىر پۇل) بولماق يۈزى تۆكۈلمەك يۈزى چۈشۈپ كەتمەك

ئابروي-ئىناۋىتى، ئېتىبارى يوقالماق.

ھىيانەت قىلغىنى ئۈچۈن، ئۇنىڭ ئابرويى چۈشتى. * ئابرويىنىڭ

تۆكۈلگنى ــ جاننىڭ ئۆلگنى. * يىگىت رەقىبنىڭ ئابرويىنى بىر تىيىن (بىر پۇل) قىلمىتۇ. * توختىنىڭ جامائەت ئالدىدا يۈزى تۆكۈلدى. * پادىشاھ قىزىنىڭ ئالدىدا مات بوپتۇ، يۈزى چۈشۈپ كېتىپتۇ.

ئابستراكت مەۋھۇم

كونكرېت بىلىنمەيدىغان، پەقەت نەزەرىيە جەھەتتىلا، ئېنىق، روشەن ئەمەس.

ئابستراكت چۈشەنچە: ئابستراكت ئىسىم. * مەسىلىگە قاراشتا كونكرېت پاكىتقا ئاساسلىنىش لازىم، ئابستراكت تەبىرنى كۆزدە تۇتۇشقا بولمايدۇ. * مەۋھۇم ئىشلارنى مۇزاكىرە قىلىپ، ئەمەلىي مەسىلەرنى ھەل قىلىش لازىم.

ئاپتۇۋۇا ئۇرۇق ئابىدەستە كۆنەك

يۇز ـ قولىنى يۇيۇش، تاھارەت ئېلىش ئۈچۈن، مىس ياكى ساپال، سۇلياۋدىن ياسالغان، ئۇزۇن جۈمەكلىك چۆگۈن.

ئات كۆتۈر ئوبدان بىلەن، سۇ كۆتۈر ئاپتۇۋا بىلەن. * قىز يىگىتنىڭ قولىغا ئۇرۇقتىن سۇ بەردى. * مەسچىتتە ئابىدەستە بولۇشى لازىم.

ئات I ئىسىم نام چاۋ

ئادەم ۋە شەيئىلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان، ئۇلارنى بىر ـ بىرىدىن پەرقلەندۈرىدىغان ئاتاش.

ئات ئايلىخانىغا، يول ساربىخانىغا. * ئېتى ئۇلۇغ، سۈپرىسى قۇرۇق. * قارا ئىسىملىك. * نامزاتلار ئىسىملىكى. * ئىسمى بار، جىسمى يوق. * ئىسمى جىسمىغا لايىق. * نامدا بار، ئەمەلدە يوق. * چاۋىسىنى چىتقا يايماق. * تۈتقىن قانۇن ئاغمرلىق، يادىسۇن چاۋىڭ بۇرۇنغا.

ئات قويماق ئاتىماق

ئادەم ۋە شەيئىلەرگە نام بەرمەك.

ناتا بالىسىغا ئەزان ـ تەكبىر ئېيتىپ ئات قويۇپتۇ. * بولمىسا قىرىقتا ئەقىل ۋە ئەدەب، بولمايدۇ ئاتاشقا ئۇنى ئادەم دەپ.

ئات كۆتۈرمەك ئاتاق ئالماق

يامان نام ئالماق.

شار ـ شۇر ئات كۆتۈرەر، مىس ـ مىس پۇت. * ئېسىمگە كەلدى شۇ ئان سىرچاغلىرىم، كەتكىنىم تاغقا "ئوغرى" ئاتاق ئېلىپ: كىمدۇ بۇگۈن يەنە شۇ ئاتاقنى قويماقچى پىشانەمگە داقاق قىلىپ.

ئاتاق داڭ داڭق نام كۈ كۈسۈرۈغ كۈگ ماڭگال ئۆگە

مەلۇم ۋە مەشھۇر بولغان نىشان، شۆھرەت.

دۆلەتتىن ئاتاق ئارتۇق. * ئاتىقى يوق ئەردىن ئوتى يوق يەر ياخشى. * گۈزەل ئەخلاق تېرىسالىق، ئاتاق ـ داڭ يىغىسەن. * كۆپنىك داڭقى كۆكنى يارار. * ياخشى ئاتاق، ياخشى نام يىراقتا تارقلار. * جان تېپىلار، نام تېپىلماس. * گۈزەل نام گۈزەل چىرايدىن ئەلا. * جان كەتسە كەتسۇن، نام كەتمىسۇن.

ئاتاق چىقارماق داڭ چىقارماق داڭ كەتمەك داڭق چىقارماق شۆھرەت قازانماق نام چىقارماق

نام ـ ئاتاقنا ئېرىشمەك.

تارتىقۇلۇقنى بىز تارتىۋاتىمىز، ئاتاقنى باشقىلار ئېلىۋاتىدۇ. * تىلەمچىلەرگە سادىغا بېرىپ ئاتاق چىقار. * داڭ چىقارغىن ياخشى بىلەن. * ياخشىلىق قىل، ياخشىلىقنىڭ داڭ كەتسۇن * داڭق چىقارغان باتۇر ئۆلمەيدۇ. * بىزنىڭ ۋالىبولچى قىزلىرىمىز شۆھرەت قازاندى. * نام چىقارغان يەردە قالماس.

ئاتاقلىق داڭلىق نامدار مەشھۇر ئاتلاغ كۆزۈنچ كۈلىگ

نام ـ ئاتىقى چىققان، نام ـ ئاتاق قازانغان.

ئاتاقلىق ئەدەب لۇشۇن. * داڭلىق ياش ناخشىچىمىز دىلبەر يۇنۇس بىزگە شان-شۆھرەت كەلتۈردى. * نامدار يىگىت نامىنى قوغدايدۇ. * جاھانغا مەشھۇر ئالىملار خەلق قەلبىدە مەڭگۈ ياشايدۇ.

ئات II يىلقا ئۇلاغ كۆلۈك تۇتى كۆچۈت يۇند

توم تۇياقلىقلارغا مەنسۇپ، سۈت ئەمگۈچى چوڭ ئىش ھايۋىنى. "يىلقا" بىر ئۇيۇرگە قارىتىلغان. "ئۇلاغ" باشقا ئىش ھايۋانلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئات ئازسا تايغا ئەگىشەر. * ھاۋانىڭ تۇمانلارى، يىلقىنىڭ غۇنانلارى. سۇ دېسەم شاراب بەرگەن قەشقەرنىڭ جۇۋانلارى. * ياخشى دېھقان ئۇلاغنى باقىدۇ، يامان دېھقان قامچىسىنى قاقىدۇ. * كۆلۈك بولمىسا، كۆچمەن دېمە. * 4-نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەنئەنىۋى تەنھەرىكەت يىغىندا 150 بالا 150 تۇتىغا مىنىپ كۆرەكتىن ئۆتتى.

ئاتچان ئاتلىق

ئات مىنگەن.

ئاتچان ئاتسىغا باقماپتۇ. * ئاتلىق يۈرۈپ گۈل كۆرۈپتۇ.

ئاتا دادا ئاۋا پەدەر ۋەلىد قاتار

بالا تاپقان، بالىلىق بولغان ئەر كىشى.

"ئاۋا" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"پەدەر"، "ۋەلىد"لەر ئەرەبچە، كلاسسىك ئەدەبىياتتا ئۇچرايدۇ، ھازىر ئۇمۇمەن ئارخائىزمغا ياتىدۇ.

ئادەم ئاتا: ئاتىلار سۆزى: دۆلەت ئاتىسى: ئاتا بالىسى: ئاتا مىراس: ئاتاڭغا رەھمەت: ئاتاڭغا لەنەت: ئاتاڭ ئايلانسۇن: ئاتا يولىلۇق: ئاتىدارچىلىق: ئاتا تۇتىماق: ئاتا بولماق: ئاتام زامان: ئاتام

ئېيتقان بايىقى: ئاتا كۆرگەن: ئانا كۆرگەن: ئاتام ئوغۇل بالا دەپ تاپقان. * ئاتامنىڭ بالىسى بولماي كېتەي. * ئاتا بولمىغان ئاتا قەدىرنى بىلمەس. * ئاتا كەمچىلىكى ئەمەس، لاتا كەمچىلىكى. * ئاتا دۈشمىنىنى ئۆزۈڭگە دوست تۇتما. * ئاتامنىڭ ئۆلگىنى ئانامغا ياراشتى. * ئوغۇل دادىغا تارتىدۇ، قىز ئانىغا. * دادامغا يوق پۇرچاق ئانامغا نەدە؟ * پەدەر ھايات بېرىدۇ، ئۇستاز نىجات بېرىدۇ.

ئاتالغۇ تېرمىن ئاتالما ئىستىلاھ

پەن-تېخنىكا ۋە ئۇمۇمەن تىلدا ئىشلىتىلىدىغان مەخسۇس سۆز. "ئاتالغۇ"، "ئاتالما"لار ئومۇمىي ئىسىملىك سۆزلەر.

"تېرمىن" پەن-تېخنىكىدا ئىشلىتىلىدۇ، مەخسۇسلۇقى كۈچلۈك بولىدۇ.

بەلسەپە ئاتالغۇلىرى: قانۇن ئاتالمىلىرى. * ئاتالغۇ مەسىلىسى ھازىرمۇ ئۇيغۇر تىلىدىكى مۇھىم مەسىلەرنىڭ بىرى. * تېرمىننى قالايمىقان ئىشلىتىشكە. قالايمىقان تەرجىمە قىلىشقا بولمايدۇ. بولمىسا، ئۇقۇمىدا خاتالىقىغا يول قويۇلىدۇ. * قانۇنىدىكى ئاتالمىلار ئېنىق بولۇشى كېرەك.

ئاتماق تاشلىماق چۆرۈمەك ئىرغىتماق جىغماق

قولىدىكى نەرسىنى قولدىن نېرىغا كەتكۈزمەك.

"جىغماق" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

توپقا قاراپ تاش ئاتما. * تاش ئاتقانغا تاش ئات. * ئاچىلقتىن ئۆلسەڭ ئۆل، ئاتا-ئاناڭنى تاشلىما. * توپنى ماڭا چۆرۈ. * تاشنى ئىرغىتىپ ئويناش خەتەرلىك.

ئاتسىز دادىسىز

خوتۇنى ئېرىنىڭ ئېتىنى ئاتاشنى تەرگىسە شۇنداق ئاتايدۇ.

ئالدىغا "باللىنىك (بالىلارنىڭ)" دېگەن سۆزنى قوشۇشمۇ بار، ئېرىم.

ــ ئاتىسى ئۇرۇمچىگە كەتكەن، تېخى كەلمىدى، ــ دېدى مايمەخان. * ــ دادىسى، ئۆيدە تۇز تۇگەپتۇ، بىر بولاق تۇز ئالغاچ كەلسىلە، ــ دېدى تۇرسۇنىخان. * ــ دادىسىدىن خەت كەپتۇكەن، خاتىرجەم بولۇپ قالدۇق، ــ دېدى ئايزىمخان.

ئاتماق بېغىشلىماق بەخش ئەتمەك ئاتا قىلماق ئارنىماق

بەرمەك، مەخسۇس ئاتاپ قويماق.

ئاتىسا بىلمىگە كىمكى بېشىنى، شامالدىن بۇرگۈزەر تۇگىمەن تېشىنى. * بېغىشلاش ئىككىلا تەرەپتە بولۇشقا تېگىشلىك زىننەت. * سقىلغان كىشىگە كۇلكە بەخش ئەتمەك، بىر پاتمان قەنتىتىنمۇ بىل لەززەتلىكرەك. * سىزگە خۇدا ئىمان ئاتا قىلسۇن. * ئارىنغانىنى ئاسرا.

ئاجايىپ غارايىپ غەلىتە يوچۇنلا بىرقىسما سونۇ ئۆمسە ئادىمچىغ

قىزىق، ھەيران قالارلىق؛ ئادەتتىكىدىن باشقىچە.

"سونۇ"، "ئۆمسە"لەر قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

كىچىك بالىمۇ ئاجايىپ چۇشلەرنى كۆرىدۇ. * ئۇ ئاجايىپ ــ غارايىپ پاراڭلارنى ئاڭلاپتۇ. * چۇشەنگەن ھەرقانداق غەلىتە قورغانىنى ئالار. * بىرقىسما ئىشلار چىقىقلى تۇردى. * ئۆمەر ئۆمسە ئادەم ئىكەن. * مەھەللىمىزگە سونۇلا بىر ئادەم كەپقاپتۇغۇ.

ئاجىز زەئىپ مەزلۇم

كۇچ ــ قۇۋۋىتى ئاز.

ئاجىز دۇشمەنمۇ يادىڭدا بولسۇن. * قىز بالا ئاجىز نېمە، ئانىسىدىن ئايرىلمىسۇن. * كېسەل ئاجىزغا ئېچىل. * زەئىپ بولساڭمۇ، رەزىل

بولما. * مەزلۇمغا زۇلۇم سالغاندىن ئارتۇق رەزىللىك يوق.

ئاجىزلىق زەئىپلىك

كۇچ ــ قۇۋۋەت يېتىشمەسلىك ھالىتى.

ئالەمدىكى ئەقىلنىك ئەڭ چوڭى ئۆزىنىڭ ئاجىزلىقىنى كۆرۈش. * زەئىپلىك بىلمىسزلىكتىن كېلىدۇ.

ئاجىز كەلمەك ئاجىزلىق قىلماق بوش كەلمەك

كۇچى، قابىلىيىتى يەتمەي قالماق.

ئۇ دۇشمەن ئالدىدا ئاجىز كەلدى. * يەرگە ئېرىشتۇق، ئەمما تېرىشقا ئاجىزلىق قىلدۇق. * بوش كەلگەننى ئالۋاستى باسىدۇ.

ئاچ ئاچ ــ زار ئاچ ــ زېرىن

يېمەكلىك يېمىگەن، قورساقتا يىگەن نەرسە قالمىغان ئەھۋال.

ئاچىنىڭ دەردىنى توق بىلمەس. * ئاچ ئېيىق ئويناماس. * ئاچنىڭ كۆزى ئاشتا. * ئاچ قورساقتا ئاچچىقسۇ. * ئاچ نېمىنى يېگۈزمەيدۇ، ئاچچىق نېمىنى دېگۈزمەيدۇ. * ئاچ ــ زار ياشىغۇچە ئامال قىل. * ئاچ ــ زېرىن يۇرگەندىن ئىشلەپ يۇرۇپ ئۆل.

ئاچارچىلىق قەھەتچىلىك

ئوزۇق ــ تۇلۇك يېتىشمەسلىك.

ئاچارچىلىق بالا ــ قازانىنىڭ ئەڭ چوڭى. * ئاچارچىلىق يىللىرى ئاچلىقتىن ئۆلگەنلەر ــ ناھەق كەتكەنلەر. * قەھەتچىلىك يىلىدا بىراۋدىن ھال سورىما، ھالىغا يېتەلىسەڭ سورا.

ئاچلىق ئاچ ــ زارلىق

يېمەك يېمىگەن ھالەت.

ئاچلىقنى ياستۇق كۆتۈرەر. * ئاچ ــ زارلىق كىشىنى چىنقىتۇرىدۇ.

ئاچ كىرمەك كۆز تەگمەك تىل تەگمەك

خۇراپمي ئەقىدە: كىشىلەرنىڭ قارىشى، سۆزلىشى سەۋەبىدىن ياماق ئاقىۋەت كېلىپ چىقماق.

قاغا ئاشلىغىدەك بالىسىنى، "بۇلبۇلنىڭ ئېچى كىردى" دەپ. * ھويلاڭدىكى ئۇجمەڭگە ئوت كەتتىمۇ نېم بولدى؟ تىلى بۇلبۇل دامۇللام كۆز تەگدىمۇ، نېم بولدى؟ * ساڭا تىلىم تەگمىسۇن، بوينۇڭغا ئاسقىن تىلتۇمار.

ئاچا ئېگىچە ھەدە ئايلا ئېچە ئاپپاي

بىر تۇغقان قېرىنداشلار ئىچىدىكى ئۆزىدىن چوڭ ئايال قېرىنداش: ئومۇمەن ئۆزىدىن چوڭ ئاياللارنى ھۆرمەتلەپ ئاتاش. "ئېگىچە" خىتاب قىلىشقا ئىشلىتىلمەيدۇ.

"ئېچە" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

— ئاچام ئاچتىن ئۆلگەن، — دېدى ئايمىخان. * ئېگىچە - سىڭىللار ئىناق ئۆتكەي. * توختىخان ھەدە ئوڭلۇق ئايال. * ھەدەم نەدە، مەن شۇ يەردە. * ئايلام بىلدى دېگۈچە، ئالەم بىلدى دېسەڭچۇ. * پاتمە ئاپپاي ھۆرمەتلىك ئايال.

ئاچچىق غەزەپ قەھر جۇدۇن زەردە چۈشمەك كەگ قاقمىغ

قاتتىق نەپرەت تۇيغۇسىدىن پەيدا بولغان روھىي ھالەت.

ئاچچىق كەلسە، ئەقىل قاچىدۇ. * ئاچچىقتىن قېرىسەن، كۆلكىدىن ياشىرىسەن. * غەزەپ ئەقىل چىرىغىنى ئۆچۈرەر. * خۇدانىڭ قەھرى تۇتسا، چۈمۈلىگە قانات بېرەر. * قەھرى بار، غەيرىتى يوق. * جۇدۇنى تۇتسا، ئۇ ھەر بالادىن يانمايدۇ. * ھاۋانىڭ گۈلدۈرى بار، يامغۇرى يوق، قېرىنىڭ جۇدۇنى بار، ماغدۇرى يوق. * زەردىسى بارنىڭ ئەقلى بولسا، ئىش ئاسان بولاتتى.

ئاچچىقلانماق غەزەپلەنمەك تۇكلىرى تەتۇر ئۆرۈلمەك قۇيقا چاچلىرى تىك تۇرماق

كۆڭلىگە تەگكەن ھالەتتىن نارازى ۋە خاپا بولماق.

ئۇ سېنىڭ ۋاقتىدا كەلمىگىنگە قاتتىق ئاچچىقلاندى. * ئۇ بۇ ئىشتىن قاتتىق غەزەپلىنىپ، كۆزلىرى ئالاق - جالاق بولۇپ كەتتى. * تۇرسۇنىڭ تۇنۇگۈن سىرنى ئاشكارىلاپ قويغىنىدىن ئاچچىقى كېلىپ، تۇكلىرى تەتۇر ئۆرۈلدى. * ئۇ ھاقارتىكە ئۇچرىغانلىقىدىن، قۇيقا چاچلىرى تىك تۇردى.

ئاچچىقى كەلمەك ئاچچىقى تۇتماق غەزىپى كەلمەك غەزىپى تۇتماق زەردىسى قاينماق ئوغسى قاينماق قېنى قىزماق نېرۋىسى ئۆرلىمەك جەھلى قاتماق

كوڭلىگە ياقمىغان ئىش - ھەرىكەتكە قارشى نەپرەت تۇيغۇسىدىن تېرىكمەك، ئۇرۇشقۇسى، تاكاللاشقۇسى كەلمەك.

ئاچچىقىڭ كەلسە، لېۋىڭنى چىشلە. * ئاچچىقى تۇتقانىنىڭ ئالدىدىن كەت. * غەزىپى كەلگەننىڭ غەيرىتى قاچىدۇ. * غەزىپىڭ تۇتسا، كۆككە قارا. * زەردىسى قاينىسا زەھەرلىك سۆزلەرنى قىلىدۇ ئۇ. * بۇ گەپنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئوغسى قاينىدى. * ئۇنىڭ بىردەمدىلا قېنى قىزىپ، نېرۋىسى ئۆرلەپ كەتتى. * جەھلى قاتقانغا جىنمۇ كۆزىگە كۆرۈنمەيدۇ.

ئاچچىقىغا ھاي بەرمەك ئاچچىقىنى باسماق ئاچچىقىدىن يانماق ئاچچىقىنى يەڭمەك ئاچچىقىنى يۇتماق

ئاچچىق - غەزەپكە سەۋرى قىلماق، ئۆزىنى تۇتۇۋالماق.

ئاچچىقىغا ھاي بەرمەك ئولۇغلۇق. * ئاچچىقىڭنى باسساڭ، نەپ ئالسەن. * بوۋايىنىڭ ئاچچىقى تېز كېلىپ، تېز يانىدۇ. * يولۋاسنى يەڭگەن باتۇر ئەمەس، ئاچچىقىنى يەڭگەن باتۇر. * ئاچچىقىنى

يۇتماق ــ تاغ يۇتماق.

ئاچقۇچ كىلىت

قۇلۇپنى ئاچىدىغان ئەسۋاب.

زەنجىرنىڭ ئاخىرقى ھالقىسى ئىسىلىپ، ئۇ ــ ئاچقۇچ، قۇلۇپنى ئاچىدۇ ئاسان. * قۇلۇپتىن ئاچقۇچ پۇختا. * كىلىت بولۇپ كەلدىڭ، ئويۇنچۇق ئەمەس، ھەممە خەزىنىنى ئاچالىسىڭ بەس.

ئاچكۆز ئاچپاقا تويماس ئوپقان شۇمشۇك نەپسى ياماق نەپسى بالا قارنى ياماق ئاچ ئاشقۇرنى تودۇنچسۇز تەشنا سۇق

تويمايدىغان، نەپسىنى يىغمايدىغان.

"شۇمشۇك"، "ئاشقۇرنى" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئاچكۆز تويماس، بېخىل بېيىماس. * ئاچكۆزنىڭ قورسىقى تويسىمۇ، كۆزى تويماس. * بىرى ئاچپاقىلىقتىن ئۆلىدۇ، بىرى ئاچتىن ئۆلىدۇ. * تويماسنى تويدۇرالمىدىم، بولماسنى بولدۇرالمىدىم. * باي تولا پىسە خورداق دەر، نامراتنى تولا پىسە ئوپقاق دەر. * نەپسى ياماق ھېيتتا ئۆلەر. * نەپسى ياماق ھەممىدىن قورقۇق قالار. * نەپسى بالا ئاغزى كۆيمىسە، كۆمۈر چوغىنى بەۋىتىشتىن يانمايدۇ. * قارنى ياماق ھېيتتا ئۆلەر. * ئاچ بەچچىغەردىن قاچ بەچچىغەر. * ئاچنىڭ ئاچچىقى ياماق. * ئاچ ئۆيدە قېتىق ئۇيىماس.

ئاچكۆزلۇك ئاچپاقلىق تويماسلىق ئوپقانلىق نەپسى ياماقلىق نەپسى بالالىق قارنى ياماقلىق

نەپسىنى يىغماسلىق، ھەممىگە ھېرسلىق.

ئاچكۆزلۇكنىڭ ئاقىۋىتى غەم ۋە ھەسرەتتۇر. * ئاچپاقلىق ــ قىلقىسىرلىق. * تويماسلىق تونىدىن ئايرىيدۇ. * ئوپقانلىقتىن خۇدا

ساقلىسۇن. * نەپسى ياماقلىق گۆرگە ئاپىرىدۇ. * نەپسى بالالىق ــ ھالاكەتلىك. * قارنى ياماقلىق قايغۇ تۇغدۇ.

ئاختۇرماق تىنتماق ئارقاماق ئۇشەمەك

بىرەر نەرسىنى تاپماق ئۈچۈن ئىزدىنىمەك.

ئاختۇرغاندا تېپىلمايدۇ. * دۇشمەن ھەممىنى تىنتىدۇ.

ئاخۋات ئاختا تۇتۇق

تۇخۇمى پىچۇپتىلگەن ئادەم ۋە ھايۋان.

ئادەتتە "ئاخۋات" ئادەمگە، "ئاختا" ئاتقا قارىتىلىدۇ.

خان ئوردىسىدىكى ئاخۋاتلار ھەرەمخانىغا كىرىۋېرىدىكەنمىش.

* ئاختا ئات ئايغىردىن كۆچلۈك كېلىدۇ.

ئاخىرەت قىيامەت تاڭنا مەھشەر

ئۇ دۇنيا، باقىي ئالەمگە ئائىت.

دۇنيا ئىشىنى ئاخىرەتكە قالدۇرما. * ئادەمنىڭ ئادىتىنى يەقەت ئاخىرەت ئۆزگەرتەر. * خەير، قىيامەتتە كۆرۈشەرمىز. * قەرزنى قىيامەتكە قالدۇرما. * تاڭنا كۈنى ھەممە تەڭ بولىدۇ. * مەھشەر كۈنى سىرات كۆۋرۈكىدىن ئۆتكەندە، ساق ئۆتكەيسەن.

ئاخىرەتلىك قىيامەتلىك

ئۇ دۇنياغا خاس، ئۇ دۇنيالىق.

خۇدا ئاخىرەتلىكىڭنى بەرسۇن. * ئاخىرەتلىكىڭنى تەييارلاپ قوي. * قىيامەتلىك دوست.

ئاخىرى باقاسى ئىنتىھاسى

ئىش - ھەرىكەتنىڭ ئەڭ ئايىغى.

ئۇرۇن يولنىڭ ئاخىرى بولار، زۇلمەت تۇننىڭمۇ ئاخىرى بولار.

* هاباتنىڭ باقاسى تۆلۈم. * ئىپتىداسىدىن ئىنتىهاسىغىچە.

ئاداۋەت كەك كىنە خۇسۇمەت غۇم

ئۆچلۈك ـ دۇشمەنلىك.

كىم ئاداۋەت قىلىچىنى ئالسا قىنىدىن، ئاداۋەت تىغىدا ھالاك بولار. * جان چىقار، كەك چىقماس. * كىنە يارىسى ئاسان ساقايماس. * ئەي ئىنسان، خۇسۇمەتتىن يىراق بول. * قورسىقىدا غۇمى بار.

ئاداۋەت تۇتماق كەك ساقلىماق كىر ساقلىماق

ئۆچلۈك ـ دۇشمەنلىك مۇناسىۋەتنى داۋاملاشتۇرماق.

ئاداۋەت تۇتقان چىراي ئاچماس. * كەك ساقلاش چوڭ گۇناھ. * كىر ساقلاش دوستلۇققا زىيان.

ئادەت ئۆرپ ـ ئادەت قائىدە يوسۇن قائىدە ـ يوسۇن رەسىم رەسىم ـ يوسۇن سۇننەت تۆرۈ

ئۇزاق يىل داۋامىدا ئۆگىنىپ، كۆنۈپ قالغان تەرتىپ، قىلىق، خۇي.

ئاغىرىق قالار، ئادەت قالماس. * ئادەت قېرىساڭمۇ كەتمەس، يۇساڭمۇ تۇگىمەس. * * زامان باشقا، ئادەتمۇ باشقا. * ھەر يەرنىڭ ئورپ ـ ئادىتىگە رىئايە قىل. * قائىدە قاچان بولسا لازىم. * ھەر يەرنىڭ ئۆز يوسۇنى بار. * قائىدە ـ يوسۇننى بىلمەيدىغان ئۆيگە ئايالىڭنى ئاپارما. * رىمغا بارساڭ، رىمنىڭ رەسمىنى ئۆگەن. * رەسىم ـ يوسۇن ئەخلاققا باتىدۇ. * ئوغۇل بالىنى خەتنە قىلماق ـ سۇننەت.

ئادەم بالىسى بەنى ئادەم ئادەمزات

ئادەمدىن تۆرەلگەن، يەر يۈزىدىكى ھەممە كىشى كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

ئادەم بالىسى ياخشىلىق قىلىشقا تۇغۇلغان. * بەنى ئادەم ئەزاسى

بىر بەدەندۇر، ھەممىسى بىر ئۇزۇك، بىر گۆھەردۇر. * ئۇ دۇنيا، ئەمەستۇر ئەسلا ئادەمزات، ئۆزگىلەر غېمىدىن ئەگەر بولسا شاد.

ئاددىي ساددا ئىگىل

ئادەتتىكىدەك، ئومۇمدىن ئانچە پەرق قىلمايدىغان.

ئاددىي ياشا، ئوغرىلىق قىلما. * ساددا ئادەم ساختىلىق قىلماس. * ئاددىي ـ ساددا تۇرمۇش ئادەمنى روھىي خۇشاللىققا ئىگە قىلىدۇ.

ئاددىيلىق ساددىلىق

ئاددىي ـ ساددا ھالەت.

ئاددىي ـ ساددىلىق ـ گۈزەللىكنىڭ زۆرۈر شەرتى. * قابىلىيەت ۋە ئەخلاق گۆھەرگە ئوخشايدۇ، ئۇلار، ئەڭ ياخشىسى، ئاددىيلىق ـ ساددىلىق بىلەن بىرلەشتۈرۈلۈشى لازىم.

ئادىل ھەققانىي ئادالەتلىك

ئىش ـ ھەرىكەتنى ھېچ تەرەپكە يان باسماي، توغرا ۋە مۇۋاپىق ھەل قىلغۇچى.

ۋاقىت ھەممىدىن ئادىل، ئۇ ھېچكىمگە بىر مىنۇت ۋاقىتنىمۇ ئارتۇق بەرمەيدۇ. * ھەققانىي ئادەم ھېچقاچان ھىيلە ئىشلەتمەيدۇ. * ئادالەتلىك ئىغىزدىن يامان سۆز تارتىنار.

ئادەمىي ئىنسانىي

ئادەمگە خاس، ئادەمگە خاس.

ئادەمىي قىلىق قىل. ھايۋاندىن پەرق قىل. * ئىنسانىي پەزىلەت ـ ئۇلۇغ سەنئەت.

ئادەمىيلىك ئىنسانىيلىق كىشىلىك

ئادەم ـ ئىنسانلىق سۈپىتى.

ئادەمىيلىكتىن تاپار ئادەم شان، ئادەم بولسىلا ھەممە بار ھامان.

* ئىنسان ئىكەنسەن، ئىنسانىيلىق بىلەن ياشا. * كىشىلىك ھوقۇق — تۇپ ھوقۇق.

ئارا سالا

كىلىشتۇرۇش، ئەپلەشتۇرۇش.

ئۇرۇشقانغا ئارا تۇر. * سالاغا كەتكەن قېرىندىشىم.

ئارىچى سالاچى مۇيانچى

ئارىغا چۇشۇپ كىلىشتۇرۇپ، ئەپلەشتۇرۇپ قويغۇچى.

ئارىچىغا ئالتە تاياق. * سالاچى سالپىيىدۇ.

ئارتۇق ئۇستۇن

يۇقىرى، يۇكسەك ھالەت.

ئالىيجاناب ئادەم شان-شەرەپنى جېنىدىن ئارتۇق بىلىدۇ. * يامان يولداشتىن ياخشى ئات ئارتۇق. * خەقنىڭ سېمىزلىكىدىن ئۆزۈڭنىڭ ئورۇقلۇقىنى ئۇستۇن بىل * سۆزى توغرىنىڭ ھۆرمىتى ئۇستۇن.

ئارتۇقلۇق ئۇستۇنلۇك

باشقىلارغا نىسبەتەن يۇقىرىلىق، يۇكسەكلىك ھالىتى.

ئارتۇقلۇقۇڭنى ئاشۇر، كەمچىلىكىڭنى تۇزەت. * رەھىمسىز ئەمەلدارنىڭ ئۇستۇنلۇكى ئۇزاققا بارماس.

ئارزۇ تىلەك ئىستەك ئۇمىد رىجا ئارمان كۆزۈش كۆزە ئاپ ئىتۈگ قاتىغ ئاۋاردز

بىرەر نەرسىگە ئېرىشىشنى تەلەپ قىلغان ئىچكى سېزىم.

ئارزۇدا ئەيىب يوق. * ئارزۇنىڭ چېكى يوق. * ئارزۇ — ئىدىيىنىڭ ئاتىسى. * ئازرۇدىن تۇلپار تۇغۇلسا، دېۋانە پىيادە ماڭماس ئىدى. * تىلەك بولسا، بىلەك تالماس. * ئالىي ئىستەك — يۇيۇك دۆلەت.

* ئۇمىد ئۆمۈر تىرىكى. * ئەل ئۇمىدىنى ئەر ئاقلار، ئەر داڭقىنى ئەل ساقلار. * رىجا كۆچ بېغىشلايدۇ. * ئاساسسىز ئارمان ھەقسىز غايىنى بىتچىت قىلار. * ئارمىنى يوق ئازار.

ئارزۇلماق تىلمەك ئىستەمەك خالىماق ئۇمىد قىلماق

ئېرىشمەكنى كۆتمەك.

ئارزۇلاپ تېرىغان چىلگىنىڭ باش بۇرنىنى ئىت يەيدى. * ئۆزگىگە ئۆلۈم تىلىگۈچە، ئۆزۈڭگە ئۆمۈر تىلە. * مېنىڭ ئىدى، سېنىڭ بولدى، تىلۈبدىم، دورا بولدى. * شەرىئەت ئىستىسەك ئۆلتۈر يىلانىنى، تەرىقەت ئىستىسەك ئاغرىتما جانىنى. * خالاپ كۆتۈرگەن يۈكىنىڭ ئېغىرلىقى بولماس. * ئۇمىد قىلساڭ، ئۇتىسەن.

ئارسلان شىر

سۈت ئەمگۈزگۈچى يىرتقۇچ ھايۋان. "ھايۋانلار شاھى" دېگەن نامى بار.

ئارسلان قاتتىق ۋارقىرايدۇ، يۇمشاق تۇتىدۇ. * ئارسلاندەك كۆچۈك بولسۇن، تايغاندەك ھوشۇڭ. * ئۆزۈڭنى ئەر چاغلىساڭ، خەقنى شىر چاغلا.

ئارغامچا ئارقان تانا شوينا كۆلا باغىش قاتقال

يۇڭ، قىل، تانا قاتارلىقلاردىن ئېشىپ تەييارلانغان، نەرسىلەرنى باغلايدىغان بۇيۇم.

ئادەتتە "ئارغامچا"، "ئارقان" يۇگىدىن، "تانا" تانابتىن، "شوينا"، "كۆلا" پاخالدىن ئېشىلىدۇ.

ئارغامچاڭنىڭ پۇلى تۇرۇپ تۇرسۇن، كۆلامنىڭ پۇلىنى بەر. * دادىسى ئېسىلىپ ئۆلگەن بالا ئارقانىنى تىلغا ئالمايدۇ. * تانا تارتقانغا ئۇزۇلمەيدۇ. * ئىت باغلىغان شوينىدا پىل باغلىغىلى بولماس.

* باينىك ئارغامچىسى بولسا، كەمبەغەلنىك كۆلاسى بار.

ئارقا كەين سوك

ئالدىنىك قارشىسى، ئوڭنىك تەتۇرى.

خەقنىك ئەيىبى ئالدىدا، ئۆزىنىك ئارقىدا. * ئۆتكەن ۋاقىت ئارقىغا يانماس. * باينىك ئالدى تار، كەينى كەڭ. * كەينىدە كەلگەنگە سۆزەك تېگەر. * ياخشىغا سوك باستۇرۇپ يۈر.

ئارماندا قالماق داغدا قالماق

كۆتكىنىگە ئېرىشەلمەي ھەسرەتلەنمەك.

ۋاقتىدا ئىشلە، ئارماندا قالما. * ئىشلىمەي يېتىپ داغدا قالدىم.

ئارمىيە قوشۇن قىسىم سۇ

دۆلەتنىڭ قوراللىق تەشكىلاتى.

قۇرۇقلۇق ئارمىيىسى؛ دېڭىز ئارمىيىسى؛ ھاۋا ئارمىيىسى. * خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى 8-ئارمىيىدىن ئۆزگەرتىپ تەشكىل قىلىنغان. * قوشۇن خىل، مەمۇرىيەت ئىچچام بولسۇن. * مىسر رۇكتۇكى مۇبارەك 1991-يىل 8-ئايدا، مىسرنىڭ سەئۇدى ئەرەبىستانىدىن ۋە كۇۋەيتتىن بارلىق قوشۇنلىرىنى چېكىندۈرۈپ چىقىدىغانلىقىنى جاكارلىدى. * خەلق قوراللىق قىسملىرى؛ ساقچى قىسملىرى. * كۆپ دۆلەت قىسملىرى 1991-يىل 8-ئايدا ئىراق، كۇۋەيت چېگرىسىدىن چېقىپ كىتىشكە باشلىدى.

ئارىسالدى بولماق ئىككىلەنمەك تامغا مىنمەك دېلىغۇل بولماق ئىككى خيال بولماق ئىنتاك بولماق ئىكىرچىگۈنلۈك قىلماق

ئىككى خىل ئىش-ھەرىكەتنىڭ ئارىسىدا بىر خىلىغا ئۆتمەي ئىككى ئارىدا تۇرماق.

ئارىسالدى بولغان ئىشەكنى بۇرە يەر. * ئارىسالدى بولغان ئادەم

ئاسان ئازار. * چوقىقىغا چىقىشتىن قورقىقان ئويمانىدا ئىككىلىنىپ يۈرەر. * تامغا مىنگەن ئارمانىدا قالىدۇ. * دېلىغۇل بولساك، دەرد تارتسەن. * ئىككى خىيال يۈرۈپ، كۆرگەن كۇنۇك شۇمۇ؟

ئارىنى بۇزماق ئارىغا بۇلگۇنچىلىك سالماق ئارىغا سوغۇقچىلىق سالماق ئارىغا ئوت ياقماق ئارىغا تەپرىقە سالماق ئارىغا قىچا چاچماق

ئۆزئارا مۇناسىۋەتنى يېرىكلەشتۇرمەك، بۇزماق.

ئارىنى بۇزماق. * ئارىغا بۇلگۇنچىلىك سالماق — دوستلۇق-ئىتتىپاقلىقنى يامانلاشتۇرماق. * ئويۇن-چاقچاق تۇپەيلى، ئۆزئارا بىئەپ بولۇپ قالسا، ياراشتۇرۇپ قويۇش نەدە، ئارىمىزغا ئوت ياقتى. * بىر ياخشى ئۆتۈۋاتاتتوق، ئۇ كېلىپ ئارىمىزغا سوغۇقچىلىق سېلىپ قويدى. * ئارىغا تەپرىقە سالدىغانىنى ئارىغا ئالما. * ئۇ دۇشمەنلىك قىلىپ، ئارىمىزغا قىچا چاچتى.

ئارىيە پارچە

بىر پۈتۈن ئەدەبىي ئەسەرنىڭ بىر بۆلۈكى.

شىنجاڭ ئوپېرا ئۆمىكى تۇنۇگۈن خەلق تىياتىرىدا «غېرىب-سەنەم» ئوپېراسىدىن ئارىيە بەردى. * رادىئو ئىستانسىسى «ئىز» رومانىدىن پارچىلار ئاڭلاتتى.

ئاز كەم كۆتا تام ئۆكسىگ جۇقا

سان جەھەتتىن كۆپنىك تەتۇرى، كۆپ ئەمەس.

"تام" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئازچىلىق. * ئاز سانلىق مىللەت. * ئاز يە، كۆپ چاينا. * ئاز بولسەمۇ، كۆپكە تاۋاپ. * ئاز سۆزلە، كۆپ ئويلا. * ئازنى دەپ جىقتىن قورۇق قالما. * ئاز ئېشىم، غوۋغاسىز بېشىم. * ئاز يىغساڭمۇ ھالال يىغ. * ئاز يەپ، ئاسان تىرىل. * ئەركىن بازاردىن ئون جىك قاق ئاپتىكەن،

جىگلاپ كۆرسەك، يېرىم جملە كەم چىقتى. * تېپىنىڭ ئۆمرى كۆتا.

ئاز ـ پاز ئانچە ـ مۇنچە

ئازغىنا، سەلگىنە.

ئاز ـ پاز بىلىم بىلەن كۆكرەكنى كەرمە. * ئانچە ـ مۇنچە مۇڭەپپەقىيەت قازانغاللار، شۇبھىسىزكى، ۋاقىتتىن پايدىلىنىشنى بىلىدىغانلاردۇر.

ئازلىق كەملىك

سان جەھەتتىن كۆپ ئەمەسلىك.

يۇز دوست ئازلىق قىلار، بىر دۇشمەن كۆپلۈك. * كەملىكتە كامال، كۆپلۈكتە زاۋال.

ئازلىماق كەملىمەك

سان جەھەتتىن تۆۋەنلىمەك.

مەدەنىيەت ئىنقلابىدا ئىشلەپچىقىرىش تۆۋەنلەپ، مەھسۇلات ئازلاپ كەتكەنىدى. * مال باھاسى ئۆتكەن يىلغا قارىغاندا بەش پىرسەنت كەملىدى.

ئازاب ئوقۇبەت ئازاب ـ ئوقۇبەت

جىسمانىي، روھىي جەھەتتىكى قىيىن ئەھۋال، ئېغىرچىلىق.

سۆز ئازابىدىن ئېغىر ئازاب يوق. * ئازاب بىلەن ھەسرەت ـ تۇرمۇشنىڭ ئىككى ئېكىكى. * بوشمىسا تىل غەيۋەتتىن، بوشمايدۇ دىل ئوقۇبەتتىن. * ئازاب ـ ئوقۇبەت ـ ئەڭ ياخشى ئۇستاز.

ئازاب چەكمەك ئوقۇبەت تارتماق

قىينالماق، ئېغىرچىلىق كۆرمەك.

دوستۇڭنىڭ بەختى ئۈچۈن ئازاب چەكمەكنىڭ ئۆزى بىر بەخت. * ئوقۇبەت تارتماي دېسەڭ، ئادىل، خالىس بول.

ئازماق ئاداشماق تېنىمەك ئارسىقماق

يۇقىلىشنى، يولنى يوقىتىپ قويماق، نىشاننى بىلمەي قالماق.

ئادەم ئازىدۇ. * يولدىن ئازساڭمۇ، يۇرتىنى ئازما. * ئات ئازسا، تايغا ئەگىشەر. * ئاداشقانىنى ئارقىسىدىكى بىلەر. يېگىلگەنى يېنىدىكىسى. * ئىككى قېتىم يول سوراش بىر قېتىم ئاداشقاندىن ئەلا. * بۇگۈن يولدىن تېنىگۈچە، ئاخشام خەقتىن سورىساڭچۇ.

ئاسارئەتتىقە قورامساق

قەدىمدىن تالغان يادىكارلىق.

ئاسارئەتىقلىرىمىز تارىخىمىزنىڭ گۈۋاھچىسى، ئۇلارنى ئاسراش بىزنىڭ بۇرچىمىز.

ئاساس I ئۇل پوندامېنت

تام، ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ گەۋدىسىنى يۆلەپ تۇرىدىغان ئەڭ ئاستى قەۋىتى.

بىنانىڭ ئاساسى ئۇنىڭ ساقچىسى. * ھەممە ئىشنىڭ يولى بار، ھەممە تامنىڭ ئۇلى. * ئۇلى ناچار بىنا ياخشى بولماس.

ئاساس II نېگىز

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ تېگى، يۆلەپ تۇرىدىغان تۆۋەن قىسمى.

تىلشۇناسلىق ئاساسلىرى. * ئاساس مائارىپ. * ئاساسىڭ سۇل بولسا، ئىشنى نۆلدىن باشلا. * نېگىزى بوشنىڭ ئۆزىمۇ بوش.

ئاساسىي ئاساسلىق، نېگىزلىك

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئەڭ تۈپكى تەرىپى، تېگىگە دائىر.

زىددىيەت تەرەپلىرى ئىچىدە تىرىشىپ ئاساسىي تەرەپ تۇتۇلسا، مەسىلە ئۆزلۈكىدىن ھەل بولىدۇ. * ئاۋۋال ئاساسلىق مەسىلىلەرنى ھەل قىلىش كېرەك. باسقا مەسىلىلەرنى ئاندىن كېيىن، بىردىن ـ بىردىن ھەل

قىلىش لازىم. * زىددىيەتلەر ئىچىدە بىرى نېگىزلىك زىددىيەت بولىدۇ.

ئاساسىي قانۇن كونستىتۇتسىيە

دۆلەتنىڭ تۈپ قانۇنى، ئانا قانۇن.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھازىرقى ئاساسىي قانۇنى 1982 - يىل 12 - ئاينىڭ 4 - كۈنى جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 5 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 5 - يىغىنىدا ماقۇللانغان. ئۇ بىر سۆز بېشى، 4 باب، 7 پاراگراف، 138 ماددا.

ئاسان ئوڭاي قولاي ئوڭ

قىلىشقا ئانچە كۈچ كەتمەيدىغان، تەسنىڭ تەتۇرى.

بىلىمەك تەس، قىلماق ئاسان. * ئاشقىلىق ئاسان، جۇدالىق تەس. * ئىشنى باشلاشنى بىلسەڭ، ئاياغلاشتۇرۇشۇڭ ئوڭاي. * ئوڭاي ئىشەنگەن — ئوڭاي ئۆلگەن. * قولاي شارائىتنى قولدىن بەرمە. * ئوڭ ئىش — ئوڭاي ئىش.

ئاستا ئاقىرىن سېكىن

تۆۋەن سۈرئەت؛ تېزلىك تەتۇرى.

ئاستا ماڭغانمۇ ماڭغان، توختاپ قالغان يامان. * ئاستا يۈرگەن تاغ ئاشار. * مۇسۇلمانچىلىق ئاستا - ئاستا. * ئاقىرىن يۈرسەڭمۇ يۈر، توختاپ قالما. * سېكىن سۆز، سەلكىن شامال.

ئاسرانىدى باقما تۇتۇنچى

ئاسرىۋالغان، بېقىۋالغان.

ئاسرانىدى كېلىنگە ئىگە يوق. * باقما بالا باققان ئاتا - ئاننىنى تاپقان ئاتا - ئاندىن بەكرەك قەدىرلەيدۇ.

ئاسقا كانار قەن

گۆش ئېسىپ قويىدىغان ئىلمەك.

"قەن" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئاسقىدا گۆش بولسا، بىر كۈن مېھمانغا يارار. * كانار قۇرۇق چاغدا قوناق كەپتۇ.

ئاسماق ئىلمەك

نەرسىنى تېگى يەرگە تەگمەيدىغان قىلىپ باغلىماق.

ئۆچكىنى ئۆز ئايىغى بىلەن ئاسار. * ھەممىنى بىر ئىلگەككە ئىلمە.

ئاسمان كۆك ساما ئەرش ئەرشئەلا كۆك گۈمبەز قالىق

يەر ئۈستىنى قاپلاپ تۇرغان گۈمبەز شەكىللىك ھاۋا رەڭ بوشلۇق.

ئاسمان بېسىۋالسا، تېگىدە تۇرۇپ مانتا يەيدىغان. * ئاسماندىن تاۋار ياغسا، تۇمار قېپى تەگمەپتۇ. * ئاسماندىكى غازىنىڭ شورپىسىغا نان چىلاپ يەپتۇ. * ئاسمان يېراق، يەر قاتتىق. * گاداي كېيىمدە كەلدىڭىز، ئەما ئەسلى ماكانىڭىز يۇكسەك كۆك - ساما، مېھرىبانلىق قىلىڭ بىر - بىرىڭىزگە، ئاسمان ئىدىڭىزغۇ، بولماڭ پەگا. * كۆكەك قارىما، كۆپكە قارا. * مەن سېنىڭ مۇشۇنداق قىلىپ ئەرشئەلاغا چىققىنىڭنى كۆرەي.

ئاسماندىن چۈشكەندەك يەردىن ئۇنۇپ چىققاندەك

تۇيۇقسىز پەيدا بولۇپ قالماقتا تەمسىل.

ئاسماندىن چۈشكەندەك، ئۇنىڭ ئالدىدا بەكرى دۇيجاڭ بېشىنى ئېگىپ، ھېچېپ تۇراتتى. * يەردىن ئۇنۇپ چىققاندەك ھاجى ئىشان شۇ ئان كېلىپ قالدى.

ئاش I ئاشلىق تاريخ

داڭلىق زىرائەت دېنى.

ئۇنچە ـ مارجان تاش ئىكەن، ئارپا ـ بۇغداي ئاش ئىكەن. * بولدىغان ئاش كۆكىدىن مەلۇم. * يېزا ئىگىلىكى ــ خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئاساسى، ئاشلىق ــ يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئاساسى.

ئاش II تاماق تائام غىزا ئوقەت يېمەك يېگۈلۈك تاتىغ تىكۈ

پىشۇرۇلغان يېمەكلىك.

ئاش يېگەن قوتۇلۇپ، تاۋاق يالىغان توتۇلۇپتۇ. * ئاش كەلسە، ئىمان قېچىپتۇ. * ئاش بەرگەنگە مۇشت بەرمە. * ئېشىنى يەپ قازىنىنى چېقىپتۇ. * ئاشىنى كۆرسە ئىچىڭ تاز، ئىشىنى كۆرسە قېچىڭ تاز. * دوختۇرنىڭ قېشىغا بارماي دېسەڭ، تاماقنى ئاز يە. * ئاۋۋال تائام، ئاندىن كالام. * ئىزا تارتقىنىم، غىزا تارتقىنىم. * يېگۈدەك ئوقەت يوق ئويدە جېدەل توختىماس. * ئويدە يېمەك يوق قالدىم ئاچ، ئوقەت يەپ ئاندىن قاچ. * يېگۈلۈك يوق يەردە جان يوق.

ئاشكۆكى يۇمغاقسۇت سېپۇت

پۇراقلىق، غولى ۋە يوپۇرماقلىرى ئۇششاق خۇش بۇي بولىدۇ. ئاشكۆكىنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق ئىسسىق، شېپالىق رولى بار. لېكىن كۆپ يېمەسلىك كېرەك. كۆپ يېسە مەنىنى كېمەيتىدۇ.

ئاشكارىلىماق پاش قىلماق ياكىراماق

يوشۇرۇن ئىش ـ ھەرىكەتنى ئوچۇق قىلماق.

بۆرە ھۇلاپ، ئۆزىنى ئاشكارىلار. * خىيانەتچىلەرنى پاش قىلىش ــ خەلق ئۇچۇن، خەلق ئىشلىرىغا تۆھپە قوشۇش.

ئاشماق ئۆتمەك

ئالدىغا ئۆتۈپ كەتمەك: داغ ـ داۋان، دەريا ـ سۇدىن ئۇ قاتقا ھالقىماق.

ئادەم ئادەمدىن ئاشىمۇ ئەلدىن ئاشماس. * قىمىرلىغان قىر ئاشار. * ئۆمۈر بويى تىرىشقان ئادەم پادىشاھىنىڭ ئالدىغا ئۆتەر. * مۇزدىن ئۆتسەڭ بالدۇر ئۆت، ئۆتكەننى كۆرۈسەن، سۇدىن ئۆتسەڭ كېيىن ئوت، ئاققاننى كۆرۈسەن.

ئاشىق ھەشۇق ئاشىق ـ مەشۇق مەھبۇپ مەھبۇبە

ئىشىق ـ مۇھەببەتكە بېرىلگەن ئەر ـ قىز.

ئاشىقا باغداد يىراق ئەمەس. * ئاشىق رەزىللىككە گىرىپتار بولسا، بولار دائىم مەشۇق ئىشكىدە زار. * ئاشىق ـ مەشۇققا ئۆلۈم كۆرۈنمەس. * 14 ـ فېۋرال دۇنيا ئاشىق ـ مەشۇقلەر بايرىمى چەت ئەللەردە قىزغىن تەبرىكلىنىدۇ. * مەھبۇپ ـ مەھبۇبەلەر مىرادىغا يەتكەي.

ئاشىقلىق مەشۇقلۇق

ئاشىق ـ مەشۇقنىڭ ھەرىكەت ـ پائالىيىتى.

ئاشىقلىق خانغىمۇ، پۇقراغىمۇ ئوخشاش. * مەشۇقلۇقتىن ئاچلىق يامان.

ئاغزى ئىتتىك ئاغزى يېنىك

ئويلىماي، ئاغزىغا كەلگەننى دەۋېرىدىغان.

سودىگەرچىلىكىمىزدە ئايىغى چاقىقان، ئاغزى ئىتتىك ئادەم بولۇشى كېرەك. * ئايشەمگۈلنىڭ ئاغزى يېنىك، بەزى گەپلەرنى ئويلىمايلا دەپ سالىدۇ.

ئاغزى ئىتتىكلىك ئاغزى يېنىكلىك

ئاغزى ئىتتىك، ئاغزى يېنىكنىڭ قىلىقى.

"قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

ئاغزى ئىتتىكلىك دوستلۇقنى بۇزىدۇ. * ئاغزى يېنىكلىك يېڭىلىشكە سەۋەب بولىدۇ.

ئاغزى يامان ئاغزى بېزەپ ئاغزى بۇزۇق

ياماں سۆزلەرنى قىلمىغان.

ئەجەب ئاغزى ياماں بالا بوپسەن. * ئاغزىڭنى ياماں قىلما، ھېلى بىكار ئەدەبسىزنى يەيسەن. * ئەجەب ئاغزى بېزەپ نېمە ئىكەن ماۋۇ. * ئاغزىڭنى بېزەپ قىلىشتىن ياخشىلىق كۆرمەيسەن. * ئۇ ئاغزى بۇزۇق نېمە، يەتمىش يۇشتۇڭنى قويماي تىللايدۇ، سەن ئاغزىڭنى بۇزما.

ئاغزىغا سېرىقسۇ كەلمەك ئاغزىدىن شۆلگەيلىرى ئاقماق

يەيدىغان نەرسىنى كۆرۈپ يېگۈسى كەلمەك، نەپسى تاقىلدىماق.

باينىڭ بالىسى تاڭگازا يەپتۇ، كەمبەغەلنىڭ بالىسىنىڭ ئاغزىغا سېرىقسۇ كەپتۇ. * ئويناپ - كۈلۈپ يۈرگەنلەرنى كۆرگەندە، ئايۇپنىڭ ئاغزىدىن شۆلگەيلىرى ئاقاتتى.

ئاغزىغا كىرىپ قالماق ئاغزىغا چۈشۈپ قالماق

توساتتىن ئېسىگە كېلىپ قالماق.

سادىق ئاغزىغا كىرىپ قالغان بىر قوشاقنى پەس ئاۋازدا ئوقۇدى. * مۇنداق دېمەكچى ئەمەس ئىدىم، ئاغزىمغا چۈشۈپ قاپتۇ.

ئاغزىڭغا تاش ئاغزىڭغا تاش - تۇپراق ئاغزىڭغا مۇشت

قارغىش: بىرەر شۇم خەۋەر يەتكۈزگەن ياكى شۇملۇق تىلەيدىغان گەپنى قىلغانلارغا ئېيتىلىدۇ.

ئاغزىڭغا تاش، ــ دېدى ئايال قولىغا لاخشىگىرنى ئېلىپ، سەن شۇم ئۇغىزنىڭ ئاغزىنى داغلىمسام. * شۇم خەۋەر ئەكەلگەن ئاغزىڭغا تاش - تۇپراق، شۇم ئۇغىز. * ئاغزىڭغا مۇشت، خۇدا ھەممىزنىڭ ئۆمرىنى بېرىدۇ. ئاغزىڭنى ئۇشۇتمە.

ئاغزىڭغا قەنت ئاغزىڭغا ناۋات ئاغزىڭغا ياغ

ئالقىش: ياخشى سۆز قىلغان، ياخشى خەۋەر ئەكەلگەنلىكىگە

رەھمەت.

ئاغزىڭغا قەنت، دېگىنىڭ كەلسۇن. * خۇش خەۋەر ئەكەلگەن ئاغزىڭغا ناۋات. * بارىكاللا، بالام، ئاغزىڭغا ياغ.

ئاغزىڭغا قوقاق چىقسۇن ئاغزىڭغا ئۇچۇق چىقسۇن ئاغزىڭغا ھونناق چىقسۇن ئاغزىڭغا بالا تەگسۇن

تىل - قارغىش: سۆزلىيەلمەس بولۇپ قال دېگەن مەنىدە.

شۇم خەۋەر تاپقان ئاغزىڭغا قوقاق چىقسۇن. * نەدىكى گەپنى قىلىپ يۈرۈسەن، ئاغزىڭغا ئۇچۇق چىقسۇن، ئىلاھىم. * ئاكاڭغا سۆز يالدۇرغان ئاغزىڭغا ھونناق چىقسۇن. * ئاغزىڭغا بالا تەگسۇن، سۆزلىمەس بولۇپ قال.

ئاغزىڭنى يۇم ئاغزىڭنى يېغ

سۆزلىمە، ئاغزىڭنى ئاچما، گەپ قىلما.

جېنىم سىڭلىم، ئاغزىڭنى يۇم، مەيلى يىگىت سېنىڭ بولسۇن، دەپ يالۋۇرۇپتۇ ئاچىسى. * زۆھرەخان، ئاغزىڭنى يېغ! شاھ ئاتاڭنىڭ مۇبارەك نام - شەرىپىگە داغ تەگكۈزمە.

ئاغزىنى تاتلىماق ئاغزىنى كولىماق ئاغزىنى ئاچماق

قەستەن سۆزلەتمەك، گەپكە سېلىپ گەپ ئالماق.

ئاغزىنى تاتلاپ گەپكە سالىتۇ، گەپكە سېلىپ گەپ ئاپتۇ. * ئاغزىمنى كولىما، ھېلى بىكار ھەممىنى دەۋېتىمەن. * ئاغزىمنى ئاچما، تويغۇزۇپ قويماي يەنە.

ئاغزىنى تۇۋاقلىماق ئاغزىنى چاپلىۋەتمەك ئاغزىنى كەپشەرلەمەك ئاغزىنى يېپماق ئاغزىنى باسماق ئاغزىنى ئاچۇرماي قويماق

سۆزلىيەلمەس، ئاغزىنى ئاچالماس قىلىپ قويماق

ئۇ بىر ئېغىز گەپ بىلەنلا، ئۇنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلىدى. * ئەجەب

ۋالاقلىدى، ئاغزىنى چاپلىۋەت ئۇنىڭ. * ئۇنىڭ ئاغزىنى ياپ! ھوي خەقلەر، ئاۋۇ شۇمتەكنىڭ ئاغزىنى يېپىڭلار! * ئۇ ئىككى ئېغىز گەپ بىلەن ئۇنىڭ ئاغزىنى ئاچۇرماي قويدى.

ئاق كۆڭۈل ئاق نىيەت كۆڭلى ئاق تۈز

پاك؛ يامان نىيىتى يوق.

ئاق كۆڭۈلنىڭ ئېتى ھارماس، كىيىمى توزۇماس. * ئاق نىيەت ئادەم زىيان تارتىسمۇ، خار بولماس. * كۆڭلى ئاقنىڭ كۆزى ئالاق-جالاق بولماس، * مىجەزى تۇزنىڭ ئەيىبى يوق.

ئاقساقال مويسىپىت

ياشانغان، ھۆرمەتلىك ئەر كىشى.

ئاقساقالنىڭ ئەقلى قىسقارسا، گېپى ئۇزىرار. * مويسىپىتنىڭ مويلىۋىگە قارىما، تاجرىبىسىنى ئۆگەن.

ئاقساق ئاقساق-چولاق توكۇر لەڭ مايماق مايتۇق توپال

پۈتى مېيىپ، ئەيىبناق كىشى، يۈرۈش-تۇرۇشى تەس كىشى.

قۇيقا چېچى قىرىق گەز ئۇرلىگەن ئامال ئاقساق پۈتى بىلەن چېرىكنى بىر تەپكەندى، ئۇنىڭ مۇرىسىگە تەگدى. * جىننىڭ ئاقساق-چولاقلىرى يامان. * توكۇر ئاتقا تۆمۈر تاقا. * تۆمۈرلەڭ-مەشھۇر زات. * مايماق پۈتقا ياخشى ئاياغنىڭ نېمە كېرىكى. * مايتۇق ئاياغمۇ مىدىرلايدۇ.

ئاق قۇ قۇۋ قوداي قۇغۇ

تۇرقى غازغا ئوخشاپ كېتىدۇ، غازدىن چوڭراق، پۇتۇن بەدىنى ئاق، پۇتى بىلەن قۇيرۇقى قىسقا، دېڭىز ساھىلى ياكى كۆل بويىدا ياشايدۇ، ئۇچۇشقا ماھىر.

ئاق قۇ كۆكتە، كېپىنەك چۆپتە. * ئاق قۇ-پاكلىق، گۈزەللىك ۋە ساداقەتكەلىنىڭ سىمۋولى. * قۇۋ-قۇشلارنىڭ زىننىتى، قەدىر-

قىممىتى. * قودانىڭ ئىرادىسىنى قۇشقاچ نەدىن بىلىدۇ. * پاقا قوداي كۆشكە ئامرافمىش.

ئاقئۆمەت ئاخىر

ئىش-ھەربىرىنىڭ نەتىجىسى.

"ئاغئۆمەت" سەلبىي مەنىدە كېلىدۇ.

گۈزەل قىز ئاقئۆمەت سەت ئايال بولار. * يىلانىنى يەڭ ئىچىگە سالساڭ، ئاقئوتنىڭ ۋاپاغا جاپا. * ئاخىر باردىغان يېرىڭ تايىنلىق.

ئاكا ئاغا ئىچى

بىر تۇغقان قېرىنداشلار ئىچىدىكى ئۆزىدىن چوڭ ئەر قېرىنداش؛ ئومۇمەن ئۆزىدىن چوڭ ئەرلەرنى ھۆرمەتلەپ ئاتاش.

ئاكاڭ كىمنى ئالسا يەڭگەڭ شۇ. * ئاغىلار ئىززەتلىك بولسا، ئىنىلار ھۆرمەتلەيدۇ. * ئاغا-ئىنىنىڭ ئازارى بولسىمۇ، بىزارى يوق.

ئاگاھلاندۇرۇش ۋىگوۋور

ئىنتىزامسىزلىق، ناشايان ھەربىكەت ياكى خىزمەتتە سۈسلۇق قىلغانلارغا ئىداره-جەمئىيەتلەر تەرىپىدىن بېرىلىدىغان جازا، چارە.

ئابدۇللا ئىبراھىمغا مالىيە ئىنتىزامىغا خىلاپلىق قىلىپ، ھۆكۈمەت پۇلىنى شەخسىي ئىشقا ئىشلىتىۋالغىنى ئۈچۈن ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى بېرىلدى.

ئاڭلىماق تىڭلىماق تىڭشىماق ئىشىتمەك قۇلاق سالماق قۇلىقىغا كىرمەك

ئاڭلاش ئەزاسى قۇلاق ئاۋازنى قوبۇل قىلماق.

ئاڭلىغان قۇلاقتا قالماي يوق، ئاڭلىغان سۆزنىڭ ئېگىسى يوق. * ئاڭلىساڭ جەننەت، كۆرسەڭ دوزاخ. * تىڭلا، سۆزلىمە، كۆپ تىڭلا، ئاز

سۆزله. * گاهدا چوڭنىك گېپىنى تىڭشا، گاهدا كىچىكىنىك. * كۆرگەن ئادەم بولسا، ئىشتىكەننى ئىزدەش هاجەتسىز. * بىلىملىك جېنىنى پەرۋىش قىلار باق، ئەقىل يول كۆرسىتەر كىم سالسا قوللاق. * گېپىمگە قوللاق سال. * بۇ ئىش خاننىك قولىغا كىرىپ قېپتۇ.

ئالا چار چىپار ئالىچىپار چوقار

ئاق ـ قارا ئارىلاشقان، بىر خىل ئەمەس.

ئاتىغا بالىنىك ئالىسى يوق. * ئادەمنىك ئالىسى ئىچىدە، هايۋانلىك ئالىسى تېشىدا. * ئالا ئىنەكنىك بالىسى چار قويرۇق. * چىپار ئات چىرايلىق كېلىدۇ.

ئالايماق چەكچەيمەك گۇلەيمەك هومايماق شاشىلماق

كۆزنى يوغان ئېچىپ، غەزەپ بىلەن قارىماق.

ئالايغانغا ئالاي. * چەكچەيگەن كۆزدە ئەقىل يوق. * بېگىمنىك كەيىنىدىن گۇلىيىۋالاي. * ماختىغانغا غادايما، ئۆگەتكەنگە هومايما. * ئەمەلدارغا هىجايغان پۇقراغا هومىيار.

ئالەمنى مالەم قىلماق ئالەمنى بېشىغا كەيىمەك ئالەمنى بىر ئالماق جاهاننى بېشىغا كەيىمەك

قاتتىق ۋارقىراپ ـ جارقىراپ غەلۋە تېرىپ، ئەنسىزلىك پەيدا قىلماق.

ئۇنىڭ تاينى ئۆلتۈرگەنلىكىنى ئاڭلاپ، ئانا ئالەمنى مالەم قىپتۇ. * ئۇ ئالەمنى بېشىغا كىيىپ يىغلايتتى. * ئالىم ئۇ ياقتا ئۆتۈپ، بۇ ياقتا ئۆتۈپ ئالەمنى بىر ئالدى. * جاهانىنى بېشىغا كىيىپسەن ئالدىراپ، ئەمدى قاپسەن پۇشمانغا هالسىراپ.

ئالتۇن زەر تىللا

مېتال ئېلېمېنت، بەلگىسى Au(Aurum)، قىزغۇچ سېرىق،

پۇل ۋە قىممەتلىك زىننەت بۇيۇملىرى ياسىلىدىغان قىممەت باهالىق مېتال.

"ئالتۇن" ئەڭ ئومۇمىي. "زەر"، "تىللا" ماقال ـ تەمسىل، تۇراقلىق بىرىكمىلەردە ئۇچرايدۇ. بۇلارنى بىر ـ بىرىگە ئالماشتۇرغىلى بولمايدۇ.

دەسلەپكى تەكشۈرۈشكە قارىغاندا، شىنجاڭنىڭ 64% ناهىيە ـ شەهەر ـ لىرىدە ئالتۇن كانى بار ئىكەن. * ئالتۇن يەردە ياتماس، ياخشىلىق يەردە قالماس. * ئالتۇن بىلەن بېزىسەڭمۇ ئېشەك يەنىلا ئېشەك. * ئاۋۋال بىلۈپلىپ، كېيىن سۆزلىگىن، زەرنى تېپىپ ئاندىن خەجلەشنى بىلگىن. * زەر قەدىرىنى زەرگەر بىلىدۇ. * تىللا، كۈمۈش چىقىسمۇ تاشتىن هەرقاچان، هەر تاشتا ئالتۇن بولۇشى گۇمان.

ئالدىراڭغۇ ئالدىراقسان هولۇلۇپ شاتراق شاشقىن ئۆپكىسى يوق يۇگۇرۇپ چىچار ئەۋرەك

دائىم ئالدىراپ ـ سالدىراپ يۈرىدىغان.

"ئالدىراڭغۇ"، "ئالدىراقسان"ئەڭ ئومۇمى. باشقىلىرى كەمستىلگەن، كۆزگە ئىلمىغان ئەهۋالدا ئىپتىلىدۇ.

ئالدىراڭغۇ ئاشنى خام پىر. * ئالدىراقسان روزىسىنى كۈن پاتماي ئاچىدۇ. سۈنى كۆرمەي ئۆتۈك سالىدۇ. * هولۇلۇپىنىك چاپىنى هۆل. * شاتراق شاشىدۇ، ئۇنىنى قالىدۇ. * شاشقىن شاتراقتىن كۈلۈپتۇ. * ئۆپكىسى بوشىغان ۋاپا كۆتمە. ۋاپا كۆرمىسەك ئۆپكىلىمە. * ئۇ تازا بىر يۈگۈرۈپ چىچار ئىكەن. * ئەۋرەك ئىر ـ ئالدىراڭغۇ كىشى.

ئالدىراڭغۇلۇق ئالدىراقسانلىق شاتراقلىق

ئالدىراڭغۇنىك قىلىقى. ئالدىراقسان هالەت.

"قىلماق" بىلەن پەيدىلىشىدۇ.

ئالدىراڭغۇلۇق ئىش بۇزىدۇ. * دوست تۇتۇشتا ئالدىراقسانلىقتىن ساقلان. * شاتراقلىق قىلغان پۇشايمان قىلار.

ئالدىرىماق شاشماق ئاشقىماق پايپىتەك بولماق پۇت-قولى يەرگە تەگمەي قالماق

ئالدىرىغاندا قارىغۇدىن يول سوراپتۇ. * بۇيرۇغان ئالار، ئالدىرىغان قالار. * ئالدىرىغان ئىدىرغا تاقىشار. * هودۇقماي-شاشماي ئىشلە، غەلىبە سېنىك. * ئاشقىقان ئارقىدا قالار. * پەخىرىدىن پايپىتەك بولۇپ يۇردى. * توي كۈنى هەممە ئالدىراش، ئانىسىنىڭ پۇت-قولى يەرگە تەگمەي قالدى.

ئالدىماق گوللىماق كۆز بويىماق كۆز بويامچىلىق قىلماق كۆزىگە توپا چاچماق كۆز باغلاق بۇرۇتىغا چاڭگا تىزماق تاقىلاپ كەتمەك بۇرۇتىنى يېكەندە ئالماق بۆكسىگە (دوپپىسىغا) جىگدە سالماق

يالغان سۆز-هەرىكەتلەر بىلەن كىشىنى ئازدۇرماق، قايمۇقتۇرماق.

ئالداش — ئەر-خوتۇن ئىناقلىقسىزلىق زاۋاللىقتا يۇز تۇتۇشى. * گوللىغانغا بالا ياخشى، قۇرۇپ كەتسۇن قېرى قاقاش. * ئىغۋاگەرلەر-نىڭ كۆز بويىشىغا يول قويماسلىق بىزنىڭ ۋەزىپىمىز. * كۆز بويامچىلىق قىلىش — مەككارلارنىڭ هۇنىرى. * جەسالارنىڭ كۆزىگە توپا چېچىپ ئۆتۈپ كەتتىم. * كۆز باغلاش ئاجىزلارغا ئۆتىدۇ، قابىللارغا ئۆتمەيدۇ. * يولدىكى ساقچىلارنىڭ بۇرۇتىغا چاڭگا تىزىپ ئۆتۈپ كەتتىم. * خەپ، ئۇ ئەسلەخ مېنى ئاقىلاپ كەتتى، 1000 كويىنى ئېلىپ كەتتى. * ئۇ خېلى-خېلى كىشىلەرنىڭ بۇرۇتىنى يېكەندە ئېلىپ يۇرىدۇ. * بۇرهان بۆكۈمگە جىگدە سېلىپ، كىتابىنى ئەپكەتكەندى، هازىرغىچە قايتۇرمىدى،

ئاللىقاچان ئاللىبۇرۇن

سۆز بولۇۋاتقان چاغدىن جىق ئىلگىرى.

تۇرمۇشتىن فورقان ئاللىقاچان ئۆلگەن بولىدۇ. * ئۇ بۇنىڭدىن ئاللىبۇرۇنلا خەۋەر تاپقانىكەن.

ئالقاپ ئالقانات قۇلاقكەستى ئافبي ئارقان ئۈزەر بۆسكەك

يالغان-ياۋىداق سۆزلەر بىلەن ئەسكىلىك قىلىدىغان شۇمتەك.

يۇز يالماۋۇزدىن بىر ئالقاپ يامان. * ئالىقانات ئالدىڭدىن چىقسا، كەينىگە يان. * قۇلاقكەستى ئالالمىغاننى پالچى ئالىدۇ. * ئاھىيدىن ئاپەت كېلىدۇ. * ئاسىم ئارقان ئۈزەر بالا بوپتۇ.

ئالقان سەقەم

قول پەنجىسىنىڭ ئىچ يۈزى.

ئاچسام ئالقىنىمدا، يۇمسام سەقەمدا.

ئالىم دانىش دانا ئاقىل بىلىدان دانىشمەن پازىل گىنىئال بىلەگە بۆگۈ تىتىك

ئىلىم-پەن، ئەخلاق-پەزىلەتلەردە مەلۇم دەرىجىدە كامالەتكە يەتكەن.

"ئالىم" ئىلىمدا يۇقىرى بىلىم هاسىل قىلغان، مەلۇم نەتىجە يارىتقان كىشىنى كۆرسىتىدۇ.

"دانىش"، "دانا"، "ئاقىل" ئەقىللىق، زېرەك كىشىلەرگە قارىتىلغان.

"بىلىمدان" بىلىملىك، جىق بىلىم ئىگىلىگەن.

"دانىشمەن" بىلىملىك، قابىلىيەتلىك، يېراقنى كۆرىدىغان تالانت ئىگىسىنى كۆرسىتىدۇ.

"پازىل" پەزىلەتلىك، پاك كىشىنى كۆرسىتىدۇ.

ئالىمنىڭ ئالدىدا ئاغزىڭنى ئاچما. * نادانىنىڭ تېرىكى ئۆلۈك، ئالىمنىڭ ئۆلۈكى تېرىك. * ئالىم بولساڭ، ئالىم سېنىڭ. * دانىشمەنمۇ بىلىم كېرەك. * دانانىڭ سۆزىگە كېپىلنىڭ كېرىكى يوق. * دانالار سۆزى — كۆڭۈلنىڭ كۆزى. * ئاقىل ئۆزىنى ئايايدۇ. * ئاقىلغا ئىشارەت، نادانغا جۈۋالدۇرۇز. * بىلىمداننىڭ بىلمى كېچىنى يورۇتىدىغان چىراغ. * ئۆز ئۆيىدە قارىغۇ چاشقانمۇ دانىشمەن. * پازىل پەزىلىتى بىلەن ئەزىز.

ئالىملىق دانىشمەنلىك دانالىق چۈەرلىك

بىلىملىكلىك، ئالىم — دانىشلارغا ئائىت.

"قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

ئالىملىق ئازدۇرماس. * دانىشمەنلىكتىن ئۈمىدلەن. * دانالىق ساقالدا ئەمەس، ماقالدا. * دورا بىلەن داۋالىما، چۈەرلىك بىلەن داۋالا.

ئالىي يۇكسەك يۇقىرى ئۇستۇن غالىس

دەرىجە جەھەتتىن ئۆۋەننىڭ تەتۇرى، ئورنى ئادەتتىكىدىن ئاشقان.

ئالىي نىشانغا باردىغان يول ھامان ئەگرى — توقاي. جاپا — مۇشەققەتلىك بولىدۇ. * كىشىلىك ھاياتىدىكى ئەڭ يۇكسەك غايە ھەقىقەتكە يېتىشتۇر. * تىنماي يۇقىرى ئۆرلىگەن يۇقىرىدىن نەپ ئالار. * بىلىم ياخشى، — دېدى پىر ئاڭا بىر كۈن، بىلىملىك ئالەمدە ھەممىدىن ئۇستۇن. * شەيتىنى غالىس كەلسە، ئىش غالىب كەلمەس.

ئالۋان ياساق سەيىسى سىلىق ئېلىق ھاشار رەپچەت چۇشكۇن

ھۆكۈمەت پۇقراغا سالىدىغان خىراج — باج، ئۆتەشكە تېگىشلىك مەجبۇرىيەت.

"ھاشار" ئەمگەك كۈچى سىلىقى.

"سەيىسى" خەنزۇچە: 差使

يۇرت بولسا، ئالۋان بولمىسا، تىنچ بولسا، مالىمان بولمىسا. * ياتقانغا يان يوق، ئويقىنىغا ئالۋان. * ياساق يانىدىكىلەرگەن يان باسىدۇ. * سەيىسى سەلىدەك كېلىدۇ. * ھاكىرمىغان ئېشەككە سىلىق ساپتۇ. * سىلىقىدىن قاچساڭ، ئېلىقى بار. * ھاشارغا تۇتۇلغانلاردىن ساق كەلگەنلىرى يەنە ھاشارغا تۇتۇلۇپتۇ.

ئامۇت ئالغان خۇرجۇندەك قاسقانغا تىزغان مانىتەك

ئوخشىتىش: قاتارلىشىپ، جىمجىت ئولتۇرغانلارغا قارىتا ئېيتىلىدۇ.

نېمە بولدى، ئامۇت ئالغان خۇرجۇندەك ئولتۇرۇپ كېتىپسىلەرغۇ. * ئۇلار قاسقانغا تىزغان مانىتەك جىم ئولتۇرۇشاتتى.

ئامان ئېسەن ئاپىيەت

تىنچ، ساق — سالامەت ئەھۋال.

ئامان بولساق كۆرۈشەرمىز. * ئىستىسەڭ ياخشىلىق، ئەقىل پاسىبان، قارا بۇلۇتتىنمۇ چىقسەن ئامان. * ئۆتكەن ئېسىگە ئېلىپ بولسا، ئېسەن بولسەن. * ئاپىيەت قەدىرىنى مۇسىبەتكە گىرىپتار بولغان بىلەر.

ئامانلىق ئېسەنلىك

تىنچ — ئامان، ساق — سالامەت ھالەت.

ئامانلىق تىلىسەڭ، ئامالىنى قىل. * ئېسەنلىك ئېسىگە بولسا، يامانلىقنى ساقلىنىسەن.

ئامبار كۆڭەك ئىسكىلات ساك ئاغىلىق

ئاشلىق، مال، نەرسە — كېرەك قويىدىغان، ساقلايدىغان ئۆي. "ساك" ئادەتتە ئاشلىق ساقلايدىغان ئۆيىنى كۆرسىتىدۇ.

"كۆفاك" كۆپىرەك ئىداره، تەشكىلاتلاردا نەرسە-كېرەك ساقلايدىغان ئۆي. خەنزۇچە: 库房

ئامباردا بولسا، قازاندا بولىدۇ. * كۆفاكدا كۆن ئالدىغان چاچقانـ دەك. * كتاب ئال، ئوقۇ، ئۆيۈك كتاب ئىسكىلاتى بولۇپ قالمىسۇن. * ساڭنى ساق ساقلا.

ئامبارچى ئىسكىلاتچى كۆفاكچى

ئامبار-كۆفاكنا قارايدىغان كىشى.

ئامبارچى بولساك ھەق بول. * ئىسكىلاتچىنىك كېمى يوق، ئاخىر ببرىپ ئۇستىده كېسىمى يوق. * كۆفاكچى كور بولسا، كۆفاك ساق بولارمۇ؟

ئامبال شەنگەن

چىك سۇلالىسى ۋاقتىدا ۋە مىنگونىك دەسلىپىده تاھىيە باشلىقى، ھاكىم.

يول بىلگەن ئامبالدىن قورقمايدۇ. * قوناقلىقتىن چىقمايمەن، شەنگىندىن قورقمايمەن.

ئامراق خۇشتار مۇشتاق

ياخشى كۆرىدىغان، مېھىر قويغان، ئىشتياق باغلىغان.

ئۇيقۇنا ئامراق ئاز خاتالىشار. * ئىت ئۇرغۇچىنا ئامراق. * بىرى تاتلىقنا ئامراق، بىرى ئاچچىقنا خۇشتار. * ئەخمەق ئۆزىنى كۆرسىتىشكە خۇشتار. * مۇشتاق بولساك، مۇشتۇمدىن ساقلان.

ئامراقلىق خۇشتارلىق مۇشتاقلىق

ياخشى كۆرۈش ھالتى.

ئامراقلىقىك كەلسە، ئاۋايلا. * خۇشتارلىق كۆچ وە ئىشەنچ بېغىشـ لايدۇ. * مۇشتاقلىق يېقىنلىقنى كۆچەيتىدۇ.

ئاما ئام ئاۋام جامائەت ماسسا

كۆپچىلىك ئاددىي خەلق.

ئامىدىن ئايرىلغان-تۆكۈلگەن غازاك. ئامىغا كەلگەنىنى تەك تارتىماق مىسالى توي. * ئاۋام خەلق-دۆلەتنىك ئاساسى. * جامائەتتىن ئايرىلغان ئادەم-جاڭگالدىكى بېلىق. * جامائەتنىك ئىشەنچىگە ئېرىشمەك ئەك چوك بەخت.

ئامباب ھەمە باب

ھەممىگە لايىق كېلىدىغان، ھەممىگە چۈشىنىشلىك.

نەشرىياتلار خىزمەتىلەرنى پىلانلىغان چاغدا، ئامباب كىتابلارنى كۆپلەپ چىقىرىشنى ئالدىنقى ئورۇنغا قويۇشى لازىم.

ئان ئەسنا تاپ كەم مەھەل دەم ھامان زامات سات كۆچ

ۋاقىت: ئايرىم كەلمەيدۇ، "شۇ"، "بىر" سۆزلىرى بىلەن بىللە كېلىدۇ.

قەيەرگە ئاپىتاپ نۇر تۆككىنى ھامان، كېتىدۇ ئۇ يەردىن سايمۇ شۇ ئان. * شۇ ئەسنادا قەيەرلەردە يۈرىدىغانسىز؟ * شۇ تاپتا ھەممە ئۆز ئىشى بىلەن بەند. * نەكەم بولدى، كەلمىدى يارىم. * گەر كىمدە ئەقىلدىن ئازدۇر-كۆپتۇر بار، ئۆمۈردىن بىرەمنى ئۆتكۈزمەس بىكار. * باغۋەن ئىش پەيدا بولمىسا بەزەن، باسىدۇ شۇ ھامان ئەترابىنى تىكەن. * قۇش تۇخۇمى باغرىغا باسقان زامات. ھەممەتتە ئۆلۈككە ئاتا قىلار جان. * بىرساتتىن كېيىن تاۋاق تارتىلدى. * بىركۆچ كۆزگىل-بىردەم كۆتكىن.

ئانا ئىنە ئاپا ۋالىدە ئۆگ

بالا تۇغقان، بالىلىق بولغان ئايال؛ ئەك قەدىرلىك نەرسىگە تىمسال.

"ئىنە" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"ۋالىدە" كلاسسىك ئەدەبىياتتا ئۇچرايدۇ، ھازىر ئىستېمالدىن قالغان، ئارخائىزم.

ئانا مەكتەپ. * ئانا ۋەتەن. * ئانا تىل. * ئانا يېتىم ــ گۇل يېتىم، ئاتا يېتىم ــ كۇل يېتىم. * ئاناڭغا رەھمەت. * ئانا كۆرۈپ قىز ئال. * ئانا ئايغىدا جەننەت بار. * تاپقان ئاناڭ ئەمەس، باققان ئاناڭ. * ئانا بىر قولى بىلەن ئۇرىدۇ، بىر قولى بىلەن سىلايدۇ. * ئاپاڭنى ئايا. * ئاپامنىڭ ئۆلۈشىنى بىلسەم، بىر تاۋاق كېپەككە ساتمىدىكەنمەن. * ۋالىدە ۋالىيدىن چوڭ، ۋەلىدىن ئۇلۇغ.

ئانىجان ئانىكا

ئانىنى ۋە ئانا قاتارلىق ئايالىلارنى ھۆرمەتلەپ، ئەركىلەپ ئاتاش.

ئانىجان، كۆكسۈڭدىن ئوزۇق ئېلىپ، قولۇڭدا ئۆستۈم، ھەققىڭ تولا، ئادا قىلالمىدىم. * نەگە ماڭلا، ئانىكا، ــ دېدى يىگىت ئانىنى يۆلەپ.

ئانىسى ئاپىسى

ئېرى خوتۇنىنىڭ ئېتىنى ئاتاشنى تەرگىسە شۇنداق ئاتايدۇ. ئالدىغا باللىنىڭ (بالىلارنىڭ) دېگەن سۆزنى قوشۇشمۇ بار. خوتۇنۇم.

ئاپىسى، چاي قايىنىدىمۇ؟ ــ دەپ سورىدى قاسىم ئاخۇن. * ــ باللىنىڭ ئاپىسى ئاغرىپ قېلىۋىدى، شۇنىڭ ھەلەكچىلىكىدە يۇرمەن، ــ دېدى ھاشىم ئاخۇن.

ئاھ ھەسرەت نادامەت ئارمان

ئېچىنىشلىق ئۆكۈنچ.

ئاھ ئۇرارمەن، ئاھ ئۇرارمەن، ئاھلىرىم تۆتەي سېنى، كۆز يېشىم دەريا بولۇپ، بېلقلىرىم يۆتەي سېنى. * ھەسرەت چەككەندىن مۇشت كۆتۈرگەن ئەلا. * تەبىئەتتىن غۇرۇر كۆتۈرسە باش، ساپ دىلغىمۇ

نادامەت بولغاي يولداش. * ئارمىنى يوق ياش، ھەسرىتى يوق قېرى يوق. * ئارمان كۆپ، دەرمان يوق. * تېرىغان خامان قىلار، تېرىمىغان ئارمان.

ئاۋارە سەرسان سەرگەردان ئەلكېزەر بۇرالقى ساندىراق

بىرەر كەسىپ تۇتماي، بىر يەردە ماكان تۇتماي، ئۇ ياق ــ بۇ ياققا بېرىپ ــ كېلىپ يۈرگۈچى.

"ئەلكېزەر" قەشقەر شېۋىسىدە، "بۇرالقى" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ھەق بولمىغان ھايات ئاۋارە، سەرسان. * ئادەمنى سەرسان قىلغان ئالىلانمىۋ سەرسان قىلار. * يار دەردىدە سەرگەردان.

ئاۋارىچىلىق ئاۋارىگەرچىلىك

بىرەر ئىش ــ ھەرىكەت بىلەن ئوشۇقچە شۇغۇللىنىش ھالىتى.

سېۋەتتە سۇ توشۇش ــ قۇرۇق ئاۋارىچىلىق. * دېگىزغا بىر پىيالە سۇ قۇيۇش بىھۇدە ئاۋارىگەرچىلىك.

ئاۋۇال ئالد ئىلگىرى بۇرۇن بالدۇر مۇقەددەم دەسلەپ ئىلىك

بىرەر ۋاقىتنىڭ باشلىنىش رېتى.

ئەرزان بەرگەن ئاۋۇال ساتار. * ئاۋۇال ئويلا، كېيىن سۆزلە. * ئالدى بىلەن ئېتىگىنى تاقىلا، ئاندىن يول ياقىلا. * ئاتا ــ ئانىنى خارلىغان ئىلگىرى باسماس. * بۇرۇن چىقىقان قۇلاقتىن، كېيىن چىققان مۇڭگۈز يامان. * بالدۇر بولسۇن، كېيىن بولسۇن، گۆش بىلەن پىچاق دوست بولسۇن. * ھەر ئىشنىڭ مۇقەددىمىسى بار. * ھەقامسايىنىڭ قىزىنى كۆرۈڭ، دەسلىپىدە بەردى كۆڭۈل، ئاخىرىدا نازىنى كۆرۈڭ.

ئاۋۇالقى ئالدىنقى ئىلگىرىكى بۇرۇنقى بالدۇرقى دەسلەپكى

بىرەر ۋاقىتنىڭ باشلىنىش تەرتىپى.

ئىشتىن ئاۋۇالقى ئېھتىياتچانلىق ئىشتىن كېيىنكى سۈرۈشتۈرۈشتىن ياخشى. * ئىلگىرىكىسى ئېسىدە بولسا، كېيىنكىسىدە ئازمايسەن. * بۈرۈنقى بۈگۈنكىنىڭ ئەينىكى. * بالدۇرقى ئۇتۇقتىن مەغرۇرلانما، كېيىنكى ئۇتۇقتىن قورق. * دەسلەپكى مۇھەببەت ئونتۇلماس.

ئائىت دائىر

ئىش ـ ھەرىكەتكە مۇناسىۋەتلىك، ئالاقىدار.

ئىشقا ئائىت نەرسىلەر تەق بولسا، ئىشنىڭ نەق بولىدۇ. * قانۇنغا دائىر ئىشقا سالا لازىم ئەمەس.

ئاي قەمەر

ۋاقىت ھېسابى بىرلىكى. بىر ئاي يىلنىڭ ئون ئىككى بۆلۈكىنىڭ بىرى.

ئاينىڭ ئون بەشى ئايدىڭ، ئون بەشى قاراڭغۇ. * ئاينىڭ بېشىدىن قورققۇچە، بەشىدىن قورق. * سەنە قەمەرىيە. * قەمەرىيە كالېنداری.

ئاي قوتانلىماق ئاي تۇتۇلماق

يەر ئايلىنىپ، ئاي بىلەن كۈنىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كېلىپ قالغاندا، ئاي يۇزىدە كۆرۈنىدىغان ھادىسە.

ئاي قوتانلىسا، ئايدا ياغار، كۈن قوتانلىسا كۈندە.

ئاياغ پۇت ئاداق ئازاق

ئادەم ۋە ھايۋاناتنىڭ گەۋدىسىنى تىرەپ تۇرىدىغان يۇرۇشكە خىزمەت قىلىدىغان ئەزاسى.

ئاياغ ئاتلىمسا، ياش يۇگۈرمەس. * ئاياغ تەگدى، بالا تەگمىسۇن. * ئاياغقا تاپسا باشقا يوق. * گۈل بەرگىدە تۆرسە نازىنىن ئاياغ، ئەھۋالى نېمە بولار تىكەن باستۇن چاغ. * پۇت ـ قولىنى يەرگە تەگكۈزمەي. * پۇتىغا ھۆل خىش قويماق. * باش قەيەردە بولسا، پۇت شۇ يەردە.

* پۇتسى يوغان تاپقانىنى كىيەر، پۇتى كىچىك تاللاپ كىيەر.

ئاياق چۆچەك كاسا

ياغاچتىن ئويۇپ ياسالغان ئىدىش، قاچا.

ئايدا كەلگەنگە ئاياق، كۈندە كەلگەنگە تاياق. * تۆگىنى چۆچەكتە سۇغىرىپتۇ. * بىر كاسا ئاش، بىر قاپاق سۇ ـ كۆرگۈنۈم شۇ.

ئايال خوتۇن قىز ئىشى زەن

ئىنسانلار ئىككى جىنسىنىڭ بىرى، بەدىنىدە ئانىلىق ئۇرۇق يېتىشتۈرەلەيدىغىنى.

ئەقىللىق، تەدبىرلىك بولسا گەر ئايال، قولىدىكى يىگىنسى يا ئوقى مىسال. * دىل ئارامى ياخشى بولسا گەر خوتۇن، يامان بولسا ئۇندىن خۇدا ساقلىسۇن. * ھەممىلا قىز ياخشى بولسا، يامان خوتۇن نەدىن كەلدى؟ * قىزنىڭ رايىنى ياندۇرۇش ئەرنىڭ ئىشى ئەمەس.

ئايالسىز خوتۇنسىز

ئايال ـ خوتۇن بولمىغان.

ئايالسىز ئۆي ئاستىن ـ ئۈستۈن. * خوتۇنسىز ئەرگە خوتۇن تولا، گەپ تولا.

ئايالى خوتۇنى رەپىقىسى يولدىشى خانىمى كۆچىيى

ئەرگە تەككەن ئايالنىڭ ئېرىگە نىسبەتەن ئاتىلىشى.

ئايالى ئەقىللىق، ئېرى ئىش بىلەر، دېمەك بۇ ئائىلە كۈندىن ـ كۈنگە گۈللەر. * ئېرى نەدە بولسا، خوتۇنى شۇ يەردە. * ئېرىنى ئەر قىلغانمۇ خوتۇنى، يەر قىلغانمۇ خوتۇنى. * ـــ ئىشچى: رەپىقەم، ئىش ھەققىنى ئۆستۈرۈشنى تەلەپ قىل، دەپ خاپا قىلمۇاتىدۇ، قانداق قىلسام بولار؟ ـــ دەپ سوراپتۇ. خوجايىن: ـــ ئىش ھەققىگىنى ئۆستۈرۈشكە بولىدىغان ـ بولمايدىغانلىقىنى مەنمۇ رەپىقەمدىن سوراپ باقاي. ـــ دەپ

جاۋاب بېرىپتۇ. * يۇنۇسنىڭ يولدىشى يېرىم يولدا قاپتۇ. * خارىسنىڭ خانىمى خاتا قىلماپتۇ.

ئايان مەلۇم روشەن ئايدىڭ ئېنىق

ئوچۇق كۆرۈنۈپ تۇرغان ھالەت.

كۆپچىلىككە ئايانىي كېلىشتۇرۇپ ئېيتىش قېيىن. * بولىدىغان ئاشلىق كۆكسىدىن مەلۇم. * پاكىت تىلىدىن روشەن بولار. * ئىش ۋاقتى كەلسە ئايدىڭ بولار * ئاسماندىكى يۇلتۇزنى ئېنىق كۆرۈپ، يۇزىدىكى قورۇقنى كۆرەلمەپتۇ.

ئايدىڭ ماھتاپ

ئاي يورۇقى يورۇتۇپ تۇرغان پەيت.

ئايىنىڭ ئون بەشى ئايدىڭ، ئون بەشى قارا ئۆگۈز، * ئايدىڭ كېچىلىرى ئاسقالت كوچىلاردا نىشانىم بىلەن يۈرگۈنۈم ئېسىمدىن زادى كەتمىدى.

ئايروپىلان ئۇچقۇ ساماليۇت

ئۇچۇش قورالى، تۈرى كۆپ، قاتناش ۋە ئۇرۇشتا ئىشلىتىلىدۇ، ھازىر دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، كانچىلىق...دا ئىشلىتىلمەكتە.

ئايروپىلان 1891 - يىلى يارىتىلغان. ھازىر 100 يىلدىن ئاشتى. * يېقىندا سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدا دۇنيا بويىچە ئەڭ كىچىك ئايروپىلان ياساپ چىقىلغان. ئۇنىڭ قانىتى بىر يېرىم كىۋادرات مېتر، ئېغىرلىقى 47 كىلوگرام. ئۇزۇنلۇقى 3 مېتر، ئەڭ يۇقىرى تېزلىكى 130 كىلومېتر، ئەڭ تۆۋەن تېزلىكى 42 كىلومېتر. سائىتىگە 3 لېتر ماي كېتىدۇ، 30 مېتىرلىق ئاسقالت يولغا چۈشەلەيدۇ ۋە ئۇ يەردىن كۆتۈرۈلەلەيدۇ.

ئە

ئەبجەش قوشۇق

ئارىلاشما، ئارىلاشتۇرۇلغان.

ئەبجەش ياغ تەنگە پايدىلىق. * قوشۇق نان تەملىك كېلىدۇ.

ئەبجەقى چىقماق مىجەقى چىقماق

مىجىلىپ ئېزىلىپ كېرەكتىن چىقماق.

ئەبجەقى چىقىپ كەتكەن نەرسە ئورنىغا كەلمەيدۇ. * گۈم بولۇش بۇ ياقتا تۇرسۇن، مىجەقلىك چىقىپ قۇم بولسەن.

ئەبگار رودۇ رەزگى سوكال

جۇدەپ ھالىدىن كەتكەن، خاراب بولغان.

بىر ئەبگار دېۋانە نان تىلىدى. * رودۇ بىر يېگىت ماڭا سۆز تاشلىدى. * ئۇ قىز بىر رەزگى قىز ئىكەنغۇ! * سوكال يېگىتنىڭ قىزغا يارىمىقى تەس.

ئەبلەخ مەلئۇن يۇزۇت

ئۆتۈپ كەتكەن قەبىھ، ياۋۇز.

ئەبلەخ دوست دۇشمەندىن ياماندۇر يامان، نېمە ھېيلىنى بىلسە ئىش كېتەر ئاسان. * ئۇر، يوقات مەلئۇنلارنى! ۋەھشىي يۈرەك جاسۇسلارنى! * كىشنەۋاتقان ئاتنىڭ كۆزىدىن ئويۇۋالىدىغان مەلئۇن.

تەپ پەم دەت سۈر سۈرۈم

ئەك مۇڭاپىق چارە – تەدبىر.

ئەلگەك سوراشقىمۇ ئەپ كېرەك. * ئېپى ئەلسە، سېپى ئۆزىدىن چىقار. * ئېپىنى تاپقان چۈمۈلىنى تاقىلار. * ھەر ئىشقا پەم كېرەك، ئۆتۈككە چەم. * دەتى يوق ئەردىن دەتى بار بالا ئەلا.

ئەپسىز پەمسىز دەتسىز

مۇڭاپىق چارە – تەدبىرى يوق.

ئەپسىز قۇلاق گاس. * پەمسىز پەلەمپەيدىن يىقىلار. * دەتسىز كېلىدۇ دەردى يوق ئادەم، ئۇنىڭدا يوقتۇر ئۆلۈمدىن باشقا غەم.

ئەپەندى جاناب ھەزرەت تەقسىر خوجام ئاچارى

ھۈرمەت ئاتالمىلىرى، كىشى ئىسمىنىك كەينىدىمۇ، ئالدىدىمۇ كېلىدۇ، يالغۇر ئۆز ئالدىغىمۇ كېلىدۇ.

ئەخمەت ئەپەندىملەر 1949 – يىل 8 – ئاينىك 27 – كۈنى بېيجىڭغا كېتىۋېتىپ، ئايروپىلان ۋەقەسى بىلەن قازا تاپقان! * جانابلار، دىققەت قىلىڭلار! * ھەزرەتلىرى، يۇقىرى چىقسلا. * تەقسىر، كۆرۈنمەيدىلغۇ. * خوجام، قاچان كەلدىلە؟

ئەپسۇس تەئەسسۇپ

ئېچىنىش، ئۆكۈنۈش.

تىلدا تەكرار زۇۋان بولالمسا سۆز، جان بولسىمۇ تىرىك قالالماس ئەپسۇس. * ئاجايىپقا تەئەسسۇپ.

ئەپقاچتى گەپ كۆچا پارىڭى مىش – مىش گەپ (سۆز) تالانىك گېپى

ئاساسسىز، چىققان يېرىنىك تايىنى يوق يوقلاك پاراڭلار.

ئەپقاچتى گەپتە يۈگەن بولماس. * كوچا پارىڭى بىئاراملىقنىك ئانىسى. * ھاڭۇپقىپ يۈرۈش، مىش – مىش گەپلەرگە قۇلاق سېلىش بىلەن ھەرگىز تولۇق بىلىم ھاسىل قىلغىلى بولمايدۇ. * ئىدارىدە مىش – مىش سۆزلەر چىقىشقا باشلىدى * تالانىك گېپى ئەينەكتىن كېرەر.

ئەپكەش بالداق بەلدەك لاڭگۇك

ئىككى ئۇچىغا ئىلمەك، توقۇناق بېكىتىپ، سۇ، ئۇنچە ۋە باشقا نەرسىلەر توشۇيدىغان سايمان.

"بەلدەك" قۇمۇل شېۋىسىدە، قوللىنىلىدۇ.

"لاڭگۇك" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئەپكەش كۆتۈرگەن يىگىت بۇلاق بېشىغا كەلدى. * دېھقانلار بالداقلاردا ئۇنچە توشۇدى. * ئات كۆتۈر ياخشى بىلەن، سۇ كۆتۈر بالداق بىلەن.

ئەپيۇن كۆكنار تەرناك

ئەپيۇنگۈلنىك غوزىسىنىك شىرنىسىدىن ياسىلىدىغان زەھەرلىك چېكىملىك.

1840 – يىلى لىن زېشۈي گۇاڭجۇدا ئەپيۇن كۆيدۈرگەن. شۇ مۇناسىۋەت بىلەن ئەپيۇن ئۇرۇشى پارتلىغانىدى. * كۆكنارنىك كەينىگە كىرىشىك كارامەت كۆرۈسەن. * باغدادتىن تەرناك كەلتۈرگۈچە، يىلان چاقىلى ئۆلەر.

ئەتە تاڭلا

بۈگۈندىن كېيىنكى كۈن، كەلگۈسى كۈن.

ئەتە ئەتىسىنىك بوران چىقار. * ئەتە سەن ئارپىغا زار بولماي

دېسەك، بۇگۈن تەر، ئېھتىمال، بۇغداي نان يېسەك. * ئالدىرماك ئاستا كېلەر، تېگىرقماك تاغلا كېلەر.

ئەتتەك ئىست خەپ دەرىخ ئاپلا ئاپلاھۇئەكبەر

مودال سۆز: ئەپسۇسلانغان، پۇشايمان قىلغاندا ئېيتىلىدۇ.

ئەتتەك، ئۇ كۈنى بارماي خاتا قىلىپتىمەن. * نادانغا ئېيتقان ئىست سۆزۈم، ئۆلۈككە يىغلىغان ئىست كۆزۈم. * ئىست، ئۇنى ئالغان بولسام بوپتۇكەن. * بىر ئىستتىن بىر ئەقىل قوشۇلار. * گەپنىك تېگىدە گەپ بار، ساقالنىك تېگىدە خەپ. * ئۇنىك گېپى يالغانكەن، خەپ، ئۇنىك گېپىگە كىرمىسەم بولغانىكەن. * ئاھ، دەرىخ، يارىمدىن ئايرىلار بولدۇم. * ئاپلا، بۇ يەرگە كەلمىسەم بوپتۇكەن. * ئاپلاھۇئەكبەر، سۆزۈگە كىرمەي، مۇشۇ ھالغا چۈشتۈم.

ئەتراپ ئۆپچۆرە تەگرە

تۆت تەرەپ.

كۈندۈزى گەپ قىلساك ئەتراپىڭغا باق، كېچىسى گەپ قىلساك، قۇلاقنى قۇلاققا ياق. * ئەتراپىڭغا نەزەر سال. * ئۆپچۆرىدىكىلەر بىلەن ئىناق بول.

ئەترەت دۇي كوماندا كالونىا

بىرەر ئىش-ھەرىكەت ئۈچۈن ئۈيۇشتۇرۇلغان ئادەم ۋە نەرسىلەر توپى.

جۇڭگو پىئونېرلار ئەترىتى. * مۇزىكا ئەترىتى. * ئىشلەپچىقىرىش دۇيى. تەشۋىقات دۇيى. * ۋالبول كوماندىسى. * ئامېرىكىنىك كالىفورنىيە شتاتىدىكى ھايۋانات باغچىسىدا مايمۇنلاردىن بىر پۈتبول كوماندىسى تەشكىل قىلىنغان. * ئاپتوموبىل كالوننىسى يولغا چىقتى.

ئەتكەس ھەنسۇق

دۆلەت چەكلىگەن، ئېلىش-سېتىش ھەنئى قىلىنغان.

ئەتكەس مالنى ئېلىپ-سېتىشتىن ھەزەر ئەيلە. * دۆلەت ھەنسۇق قىلغان ئىش-ھەرىكەتنى قىلما.

ئەتكەسچى كونترابانديست

ئەتكەس، ھەنسۇق قىلىنغان مالالارنى ئېلىپ-ساتقۇچى.

ئەتكەسچى ئېتىدىن ئايرىلار.

ئەتكەسچىلىك كونترباندا

ئەتكەس مالالار بىلەن سودا قىلىش پائالىيىتى، كەسپى.

قانۇن ئەتكەسچىلىككە يول قويمايدۇ.

ئەتلەس شايى

ئۇيغۇر-ئۆزبېكلەر ئۇزاق زامانىدىن بېرى توقۇپ كەلگەن نېپىز يىپەك رەخت.

پەس كىشى مال-دۇنيا كۆتۈرمەس بىشەك، ئىشەك ئەتلەس توقۇمى بىلەنمۇ ئىشەك. * ئەتلەس سۇغا چۆكمەس. * شايى كۆڭلەك ئاستىدىكى تولۇق كۆكسى لىغلداپ تۇراتتى.

ئەتىر بۇيسۇ

خۇش پۇراق سۇيۇقلۇق، پەرداز بۇيۇمى.

"بۇيسۇ" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئەتىر سوپۇن. * ئەتىر سېپىپ يۇرۇش تەن ئۇچۇن پايدىلىق.

ئەتىياز باھار كۆكلەم پاي

تۆت پەسلىنىك بىرىنچىسى، 21-مارتتىن، يەنى نوروز كۈنىدىن باشلىنىدۇ.

ئەتىياز پەسلى ــ خۇشاللىق پەسلى. قىش ئازابىدىن قۇتۇلۇش پەسلى. * ئەتىيازلىق تېرىلغۇ. * باھارگۈل. * باھار ياپرىمى. * بىر قارلىغاچ كەلگەنگە باھار بولماس. * كۆكلەم بولسىدى، مال كۆكلەمگە چۈشتى.

ئەجەب ھەيران تەئەججۇپ ھاڭ ـ تاڭ

غەيرىي ھېس قىلىپ، قىزىقىش.

ئەجەب بىر بالكەنلا، سەدەپ مونچاقتا ئوخشايلا، كۆڭلۈمنى بېرەي دېسەم، بۇ‌ئاپاغا ئوخشايلا. * ھەيران بولدۇم ئۆزۈڭگە، قېشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە، تەڭ ناپاستىن ئۆزۈمگە، ئەمدى يەتتىم مەنسەتكە. * تەئەججۇپ غەيرەتتى بوشاشتۇرىدۇ. * ھاڭ ـ تاڭ قالغان ھالدىن كېتەر.

ئەجەبلەنمەك تەئەججۇپلەنمەك ھەيران قالماق ئېسى كەتمەك تاڭ قالماق ھاڭ ـ تاڭ قالماق سۇنۇرقىماق

غەيرىي نورمالىلىق، غەلىتىلىك ھېس قىلماق.

"سونۇرقىماق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئادەم خاتالاشسا ئەجەبلەنمە. * باشتا تەئەججۇپلىنىپ، ئاخىردا ئۆزى بولۇپ كېتىدىغانلارنى جەمئى كۆردۈك. * ئۆچكە ئاشتىن ئاشقا سەكرىسە تۆگە ھەيران قاپتۇ. * ئادەم بىرەر ئىشقا كۆڭۈل بۆلىدىغان بولسا، چوقۇم ئۆزىمۇ ھەيران قالغۇدەك نەتىجە يارىتالايدۇ. * ئۇ نازىنىنى كۆرۈپ ئېسىمدىن كەتتىم شۇ ئان. * تۇنۇگۈنكى كارامەتكە سۆگۈن ھېچكىم تاڭ قالماس. * كۆرۈنگەنگە تاڭ قالساڭ، كۆپچىلىك ساڭا تاڭ قالار.

ئەجداد جەددى ـ جەمەت ئاتا ـ بوۋا ئاغۇش ئەجۇ

ئادەم، قوۋم، قەبىلە، مىللەتنىڭ ئەڭ قەدىمكى ئاتىسى.

ئەجدادلارنىڭ بارلىق ئىشلىرىغا ۋارىسلىق قىلىپ، ئالغا ئىلگىرىلەش لازىم. توغرا يول ئەنە شۇ. * ئەجدادلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلىش

ئەخلاقسىزلىقنىڭ بىرىنجى بەلگىسىدۇر. زالىم ھۆكۈمەت بىرى گۇناھ قىلسا، جەددى ـ جەمەتىنى ئازابلىغاندى. * ئاتا ـ بوۋىسىنى ئۇنتۇش ــ جىنايەت.

ئەجنەبىي چەت ئەللىك باز

باشقا مەملىكەتلىك كىشى.

ئەجنەبىي ئالۋاستى. * ئەجنەبىيلەرنى چەتكە قاقماسلىق كېرەك. * ئېلىمىزگە باشقا ئەلدىن كەلگەنلەر چەت ئەللىك، ئېلىمىزدىن باشقا ئەللەرگە بارغانلارمۇ ئۇلار ئۈچۈن چەت ئەللىك.

ئەجىر قىلماق ئەمگەك سىڭدۈرمەك تارۇ

ئەقلىي ۋە جىسمانىي جەھەتتىن كۈچ چىقارماق، ئىش ـ ئەمگەك قىلماق، سەمىمىي ئىشلىمەك.

ئىش بولسىدا بولمىسا، ئەجرىڭ يوققا چىقار. * جاپا چەكمەي ھالاۋەت يوق، ئەجىر قىلماي دارامەت يوق. * ئەجىر قىلساڭ، لوم يېگىنە بولىدۇ. * بۇ مەنزىلى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا ئۇ خېلى جىق ئەمگەك سىڭدۈرگەن.

ئەخمەق ھاماقەت گالۋاڭ شەلىگا كولدۇر

كاللىسى ياخشى ئىشلىمەيدىغان، قىلقىلىرى ئەسكى.

"شەلىگا" قۇمۇل شېۋىسىدە، قوللىنىلىدۇ.

"كولدۇر" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

كۆپ ياشىغان ئەخمەقتىن بىرنەپ ئۆچكەن چاقماق ياخشى. * ئەخمەقنىڭ دوستى تولا، پىيازنىڭ پوستى. * ئەخمەقنە توقماق. ئەخمەقنىڭ چوڭ ـ كىچىكى يوق. * ئەخمەق دوستتىن ئەقىللىق دۇشمەن ياخشى. * ھاماقەتنى ھارماڭ دېمە، ئۆزى توختايدۇ. * ئەلنىڭ جېنى چىقسا، گالۋاڭنىڭ كۆلكىسى كېلۈر.

ئەخمەقلىق ھاماقەتلىك گالۋاڭلىق

ئەخمەقنىڭ قىلىقى.

ئەخمەق بىلەن سۆزلىشىشكە ئەخمەقلىق كېرەك. * ھاماقەتلىك — كۆلكىلىك. * گالۋاڭلىق قىلساڭ، گېلىڭغا زىيان.

ئەخلەت ئەخلەت - چاۋار ئەخلەت - ئۇخلەت چاۋار - چاتقال لاۋا يام

ئۆي - جاي، ھويلا - ئارام، كوچا - كويلاردىكى تاشلاندۇق، مەينەت، سۈپۈرۈندى نەرسىلەر.

ئەخلەت سالدۇقى. * ئەخلەت ماشىنىسى. * ئىككى خوتۇنلۇق ئۆينىڭ ئەخلىتى تىزغا كېلىدۇ. * نام - ئاتاق، شان - شەرەپ، شاد - خۇراملىق، مال - دۇنيا دېگەنلەر دوستلۇق ئالدىدا ئەخلەت - چاۋاردۇر. * ئەخلەت - ئۇخلەتلەرنى تازىلاش ھەربىر كىشىنىڭ ھەقىقى ۋە مەجبۇرىيىتى. * چاۋار - چاتقاللار تازىلاپ چىقىرىلمىسا، ئورمان ئوتۇشالماس.

ئەدەب ئەخلاق پەزىلەت ئەخلاق - پەزىلەت ئەدەب - ئەخلاق ئەردەم ئەركان ئەھكام مۇرال

كىشىلىك جەمئىيىتىدە كىشىلەرنىڭ ئۇمۇمىي تۇرمۇشىنىڭ مىزانى.

ئەدەبتىن ئەلا مىزان يوق. * ئالىيجانابلىق كىيىمدە ئەمەس، ئەخلاقتا. * پەزىلەت بەختكە ئېرىشتۈرىدۇ. * يۇقىرى پەزىلەتلىك دوستى يوق كىشىنىڭ ھاياتى قاراڭغۇ. * ئەخلاق - پەزىلەت — دوستلۇقنىڭ ئاساسى. * ئەدەب - ئەخلاق بازاردا سېتىلماس. * ئاتا - بوۋىلىرىمىز ئەردەم، ئەركان، ئەھكاملىرىنىڭ ھازىرقىغا لايىقراقلىرىغا ۋارىسلىق قىلىشىمىز كېرەك.

ئەدەبسىز بىئەدەب ئەخلاقسىز

ئۇمۇمىي تۇرمۇش مىزانىغا خىلاپ سۆز - ھەرىكەت قىلغان كىشى.

ئەدەبنى ئەدەبسىزدىن ئۆگەندىم. * ئەدەبسىز مېيىپنى دورايدۇ، ئەدەبلىك مېيىپنىڭ ھالىنى سورايدۇ. * بىئەدەبتە ئىمان يوق. * ئەخلاقسىز گۈزەل — پۇرىقى يوق گۈل.

ئەدەبلىك ئەخلاقلىق پەزىلەتلىك

ئۇمۇمىي تۇرمۇش مىزانىغا باپ.

ئەدەبلىك — چىرايلىق. * ئەدەبلىكنىڭ كۆڭلى توق. * ئەخلاقلىقنىڭ كۆڭلى خۇش. * ياخشى پەزىلەتلىك تۆرگە چىقار، يامان خۇلقلىق گۆرگە بارار.

ئەدەبنى بەرمەك تانابنى تارتماق ئانا - مانسىنى كۆرسەتمەك

قىلمىشىغا قاراپ ئەدەبلەپ قويماق، جاجىسىنى بەرمەك.

ئۇلۇغ ۋاڭ خوجام، بۇ تېجىمەللەرنىڭ ئەدەبنى بەرگەيلا. * ھوشۇڭنى تېپىپ يۈر، تانابىڭنى تارتىپ قويماي يەنە. * كۆزۈمدىن يوقال، بولمىسا، ئانا - ماناڭنى كۆزۈڭگە كۆرسىتىمەن.

ئەدەبنى يېمەك تانابى تارتىلماق

تەنبىھ ئالماق، يامان ئىش - ھەرىكەتتىن تىيماق.

بۇزۇقلار، ئەلۋەتتە، ئەدەبنى يەيدۇ. * يامانلىق تانابى تارتىلماي قالمايدۇ.

ئەر I ئەركەك ئەرەن

ئىنسانلىق ئىككى خىل جىنسىنىڭ بىرى، ئايال جىنسىنىڭ قارشىسى، بەدىنىدە ئاتىلىق ئۇرۇق ھۈجەيرىسى يېتىشتۈرىدىغىنى. "ئەركەك" يەنە ھايۋانلارغىمۇ ئىشلىتىلىدۇ.

ئەر كىشى. * ئەر خەق. * بىر سۆز بىلەن ئەر ئۆلمەس. * ئەرنىڭ دۇشمىنى ئەركە خوتۇن. * ھەقىقىي ئەركەكنىڭ چۈلۈۋرى بىلەن تىزگىنى ئۆز قولىدا. * ئەركەك قوي، ئەركەك موزاي. * ئەرەن كۆركى ئەقىل.

ئەر II ئەزىمەت ئۇغۇل بالا يىگىت خوخەنزە

قاۋۇل ۋە قەيسەر ئەر كىشى.

"خوخەنزە" خەنزۇچە:好汉子

ئەردىن ئەرگە نەپ. * ئەرنىڭ ئىچىگە ئالەم پاتىدۇ. * ئەل بار يەردە ئەر بار. * ئەل ئۈمىدىنى ئەر ئاقلار، ئەر داڭقىنى ئەل ساقلار. ئەزىمەت ئەمگەك ئۈچۈن تۇغۇلىدۇ. * ئەزىمەتنىڭ سۆزى — پولاتنىڭ ئۆزى. * ئۇغۇل بالا ئوغا يەپ سىڭدۈرىدۇ. * يىگىت سۆزىدىن قايتماس، يولۋاس ئىزىدىن. * تۆتۈنسىز ئوت يوق، نۇقسانسىز يىگىت. * يامۇلنىڭ ياغاچلىرى ئېگىز قارىغاي چەنزە، يامۇلدىن قېچىپ چىققان سادىر ئۆزى خوخەنزە.

ئەرلىك يىگىتلىك ئەزىمەتلىك ئۇغۇل بالىلىق ئۇغۇل بالىچىلىق

ئەر — ئەزىمەتكە خاس ئىش — پائالىيەت.

ئەرلىك قىلمىغان ئەر ئەمەس. * ئەرلىكنىڭ تەكتى بىرلىك. * يىگىتلىككە ھەشەم كېرەك، ھاجىلىققا ھەرەم. * ئەزىمەتلىك — ئەرنىڭ خىسلىتى. * مەرد بول، ئوغۇل بالىلىق قىل. * ئوغۇل بالىچىلىق ئوغۇل بالىنىڭ ئىشى.

ئەرباب زات شەخس

يېتىشكەن، تونۇلغان كىشى.

دۆلەت ئەربابلىرى — دۆلەتنىڭ تۈزۈلۈكى. * توغرىلىقتىن كېلەر ھەممە ياخشى ئات، ئەگرىلىكتىن پايدا كۆرمىدى بىر زات. * مەشھۇر زات. * ئالىي زات. * تارىخىي شەخس. * ئۇلۇغ شەخسلەر كەمتەر، ئېھتىياتچان كېلىدۇ.

ئەرجەنزە ئىكەش

ئىككى مىللەت ئارىسىدىن تۇغۇلغان.

ئەرجەنزىنى ئەر چىقماس، چىقسا قالتىس چىقار. * ئىكەش بالا ئەركە كېلىدۇ.

ئەرچە ئەرەنچە

ئەرگە خاس، ئەرگە مەنسۇپ؛ ئەرلەر پاسونى.

ئەر ئەرچە بولسۇن. * ئەرەنچە ئۆتۈك ئالدىم.

ئەرزىمەك ياردىماق

ماقۇل كۆرۈلمەك.

دانا سۆز تۆگىگىمۇ ئەرزىيدۇ. * ئەرزىيدۇ دانا سۆھبىتى جاھانغا، يۈز نادان ئەرزىمەس بىر بۇردا نانغا. * جانغا يارىغان بېشىم تازغا يارىماپتۇ.

ئەركە تايتاك نايناق غلجماق

خالىغانچە ئىش — ھەرىكەت قىلىدىغان، ببباش.

"غلجماق" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئەركە ئەر تالىلماس. * ئەركىدىن يىغلاڭغۇ تۇغۇلار. * قوينى سەركە باشلايدۇ، ئويۇننى ئەركە. * باينىڭ بالىسىمۇ ئەركە، كالىسىمۇ ئەركە. * ئاتلىق بالا تايتاك، ئانلىق بالا نايناق.

ئەركىلمەك تايتاڭلىماق نايناقلىماق غلجڭلىماق

باشقىلارنىڭ ئامراقلىقىنى قوزغاش ئۈچۈن ئەتەي ناز قىلماق.

بالا ئەركىلىسە، ئەركىلەتمە. * تايتاڭلىغان تار يولدا قالار. * نايناقلىغانىنىڭ كۆزى كۆرمەس.

ئەركىن ـ ئازادە كەلگ ـ كۆشادە

ئۆز ئەركى ـ ئىختىيارى بويىچە، قىسلماي.

ئەركىن، ئازادە ياشاش ئادەمنىڭ تەلىپى ۋە ھوقۇقى. * ئەزىز مېھمانلار، ئەركىن ـ ئازادە، كەلگ ـ كۆشادە ئولتۇرۇڭلار، ـــ دېدى ساھىبخان.

ئەركىن ھۆر ئازاد

چەك ـ چەكلىمىگە ئۇچرىمايدىغان، ئۆز ئەركى ئۆزىدە بولغان.

زەنجىرلىنىپ توق يۇرگەندىن ئاچ يۈرۈپ ئەركىن بولغان ياخشى. * خارابىدە سۈلتان بولغۇچە، ئەركىن يۇرگەن كونچى بول. * بېگىمگە قوشنا بولساڭ، ئەركىن قۇل بولسەن. * ھۆر ھۆرمەتكە لايىق. * ئازاد ئادەمگە ئالەم كەلگ.

ئەركىنلىك ئازادلىق ھۆرىيەت

قانۇندا بەلگىلەنگەن دائىرىدە ئۆز ئىرادىسى بويىچە ھەرىكەت قىلىش؛ "ئازادلىق" بىزدە كونا ھاكىمىيەتنى ئاغدۇرۇپ تاشلىغانلىقنى كۆرسىتىدۇ.

ئەركىنلىكنى پۈتۈنلۈكنى سېتىۋالغىلى بولمايدۇ، ئەمما سېتىۋەتكىلى بولىدۇ. * جان كەتسە كەتسۇن، ئەركىنلىك كەتمەسۇن. * مەنسۇي ئازادلىق ـــ باشقا بارلىق ئازادلىقنىڭ ئاساسى. * ھايات ھەممىدىن قىممەت، ھاياتنىمۇ قىممەت مۇھەببەت، كېچىمەن ھەر ئىككىسىدىن، ئەركىن ـ ئازادلىق ئۈچۈن پەقەت. * ھۆرىيەت، مۇساۋات، ئادالەت ياۋروپا دېموكراتلىرىنىڭ ئۆز ۋاقتىدىكى ئۈلۈغ شوئارى ئىدى. * ھۆرىيەتنى ھېچكىم ساتما سوۋغا قىلمايدۇ، ئۆزۈڭ تاپ.

ئەرگە بەرمەك ياتلىق قىلماق تالالىق قىلماق

خوتۇن ـ قىزنى ئەرلىك قىلماق.

ئابلىمىت قارى قىزى رابىخانىنى تۇلۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپنى پۈتتۈرمەيلا مەكتەپتىن توختىتىۋېلىپ ئەرگە بېرىۋېتىپتۇ. * ياتلىق قىلساڭ، ياتقا قىل. * قىزىڭنى تالالىق قىلغاندا ھودۇقما. * تۇرسۇن قادىر قىزىنى تالالىق قىپتۇ.

ئەرگە تەگمەك ئەرگە چىقماق ياتلىق بولماق تالالىق بولماق ئۇچۇپ كەتمەك تۇرمۇشقا چىقماق

خوتۇن ـ قىز ئەرلىك بولماق.

بىر قىز ئەرگە تەگسە، قىرىق قىز چۆش كۆرەر. * ئەگىلەك كۆتۈر ـ گۈچىلىكىڭ بولسا، ئەرگە تەگ. * ئەرگە چىققان ئەر قەدىرىنى بىلەر. * يىگىتنى كۆپ تاللىغان ياتلىق بولالماس. * تالالىق بول، تالادا قالما. * ئۇنىڭ قىزى ئۇچۇرۇم بوپتۇ، يېقىندا ئۇچۇپ كېتەرمىش. * يىگىت تۇرمۇش قۇرۇش، قىز تۇرمۇشقا چىقىش خۇشاللىق ئىش، ئاقۇبتىمۇ خۇشاللىق بولسۇن.

ئەرمەك مەلىكە

ۋاقتىنى كۆڭۈللۈك ئۆتكۈزۈشكە خىزمەت قىلىدىغان نەرسە، مەشغۇلات.

نەي ـــ پادىچىنىڭ ئەرمىكى. * بالا مەلىكە قىلىشقا ئەپلىك.

ئەرۋاھى ئۇچماق ئەرۋاھى ئۇچارمەك ئەرۋاھى ئۇركۈمەك

كەيپى بۇزۇلۇپ غەزىپى كەلمەك.

تۇراخان مىلداپ يىغلاشقا باشلىدى. ئەخمەت قارىنىڭ ئەرۋاھى ئۇچتى. * ھۆرۈنلارنىڭ بۇ يىگى ئىمارەتكە ئەيىب قويۇشى ئۇنىڭ ئەرۋاھىنى ئۇرلەتتى. * جىسا... دەرسخانىغا كىرىپ ئولتۇرغان بالىلارنى كۆردى، ئۇنىڭ ئەرۋاھى ئۇرلىدى.

ئەزا مۇچە

بىر پۈتۈنلۈك بۆلۈكى؛ بىرەر تەشكىلات، جەمئىيەتكەكىرگەن كىشى.

پارتىيە ئەزاسى. * كومىتېت ئەزاسى. * ھۆكۈمەت ئەزاسى. * سېزىش ئەزالىرى. * جۈملە مۇچىلىرى: ئىگە، خەۋەر، ئەگەشمە بۆلەكلەر.

ئەزمە ئېزىلەڭگۈ گىجىك مىلجاق سۆرەلمىپالاس مەددق

سۆز ـ ھەربىرتىنى سوزۇپ، ئىنچىقلاپ قىلىدىغان كىشى.

ئەزمىسىنى ئەزمەك. * ئەزمە ئەزمىسىنى ئەزگۈچە، چاقىقان ئىشىنى پۈتتۈرەر. * ئېزىلەڭگۈ ئەزمىدىن خاپا ئىمىش. * گىجىك ئۇستىدىن ئىلدام گادای ياخشى. * مىلجاق ئادەم سۆز بۇزار، قىسقىر ھارۋا يول. * مىلجاڭنى ئەزمە يېڭىدۇ، ئەزمىنى خۇدادىن بەزمە يېڭىدۇ. * سۆرەلمىپالاس پايتىمىسىنمۇ سۆرەپ يۈرىدۇ.

ئەزمىلىك ئېزىلەڭگۈلۈك گىجىكلىق مىلجاڭلىق سۆرەلمىپالاسلىق

سۈس ھەربىرەت، ئەزمىنىڭ قىلىقى.

ئەزمىلىكتىن بەز. * ئېزىلەڭگۈلۈك ئاچىلىقىنىڭ ئاساسى. * قېرىنىڭ گىجىكلىقى ـ بالىنىڭ ئەركىلىكى. * مىلجاق مىلجاڭلىق قىلىپ كۆلكىگە قاپتۇ. * سۆرەلمىپالاسلىق ئىشنى بۇزىدۇ.

ئەس I ياد خاتىرە ھەم

ئۆتكەن تەسراتنى كاللىسىدا ساقلاش قابىلىيىتى.

ئانا ئەسىيىتىنى ئەستە چىڭ ساقلا. * ئانا، ئىسمىدە، ئاق سۈت بېرىپ باقىلىرىڭ! * يادىڭدىدۇ بالىكى، سەن تۇغۇلغان ئان ھەممە كۆلكەندى، سەن يىغلىغان: شۇنداق ياشىغىكى كېتەر چىشىڭدا ھەممە يىغلاپ قالسۇن، سەن ماڭغىن خەندان. * سەن بالەن بىللە بولغان

خۇشال پەيتلەر ھازىرمۇ خاتىرەمدە تۇرىدۇ. * چىمچىم ئەتتىم چىم بالەن، كاۋاپ ئەتتىم زىخ بالەن، ئېسى ـ يادىم سەن بالەن، سەن يۇرۇسەن كىم بالەن! * ئۇ كەلمەي قالمىسۇن، سەمىگە سەپ قوي.

ئەس II خۇد ھوش

ئادەمنىڭ بىلىش، پىكىر قىلىش قابىلىيىتى.

ئەس كىرمەك، ئېسى بار، ئېسى يوق، ئېسىنى يىغماق. * ئېسىڭنىڭ باريدا ئېستىكىڭنى ياپ. * ئەر قېرىسا كۆچىدىن قالار، خوتۇن قېرىسا ئېسىدىن. * خۇدى بار، خۇدى جايىدا، خۇدىنى يوقاتماق. * خۇدى يوق ئادەمدىن قورق. * تۆگە بۇغرىغا كىرسە خۇدىتى بىلمەس. * ھوشى بار، ھوشى يوق، ھوشىنى تاپماق. * قوي قىرقىغانىنى كۆرگەن ئۆچكە ھوشىدىن كېتەر.

ئەسەبىي ئىستىرىيە

كەيپى بۇزۇلغان، ئىش ـ ھەربىرىنى جىددىيلەشكەن.

چىن مۇھەببەت ئەسەبىي نەرسىلەرنى ياكى شەھۋانىي نەرسىلەرنى يىراقتا قوغلايدۇ. * جاللاتلار ئىستىرىيىلەرچە ۋارقىرىدى.

ئەسەر ئەھگەك

ئىلىم ـ پەن، ئەدەبىيات ـ سەنئەت جەھەتتە يېزىلغان ماقالە، كىتاب.

ئەسىرىگىزنى ئوقۇپ، ئېستېتىك زوق ئالدىم. * بىزنىڭ بىر مۇھىم ۋەزىپىمىز يولداش زۇنۇن قادىرنىڭ ئەسەرلىرىنى رەتلەپ توپلام قىلىپ چىقىرىش. * تېيپىجان ئىلىيۇنىڭ نۇرغۇن ئەمگەكلىرى توپلام بولغان.

ئەستايىدىل قۇنت

ئىخلاس بىلەن ئىشلەش ھالىتى.

ئەستايىدىل ئادەم بىرلا ۋېتىم خاتالىشىدۇ. * ـ ئىغلاسمەن ئادەم

ئەستايىدىل ئىشلەيدۇ. * قولۇنت بولمىسا، قولۇڭدا بولمايدۇ.

ئەستەر ئىچ

كىيىم ـ كېچەكنىڭ، يوتقان ـ كۆرپىنىڭ ئىچ تەرىپى.
ئەستىرىدىن پەۋزى چوڭ. * ئىچى تېشىدىن قىلشمايدۇ.

ئەستەرلىمەك ئىچلىمەك

ئەستەر، ئىچ تۇتماق.
يوتقانىنى ئەستەرلە. * كىيىمنىڭ ئىچى ئىچلىگەندە بىلىنىدۇ.

ئەسسالامۇئەلەيكۇم ئەسسالام سالام ياخشىمۇسىز تىنچلىقمۇ تازىكەنلا

كۆرۈشكەندە دېيىلىدىغان تەكەللۇپ سۆزلەر.
"ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم" دېسە، "بەش تەڭگە بەر" دەپتۇ. * ئەسسالام، ـ دەپ ئېغىشىپ سالام بەردى قىز ئاتىسىغا. * بازاردا سالام يوق، نامازدا تەكلىپ. * سالامغا ئىلىك ـ سۇنىنەت. * ـ ياخشىمۇسىز؟ ـ دېدى يىگىت قىزغا قول ئۇزىتىپ. * تىنچلىقمۇ، ئوبدان تۇرۇۋاتاملا دەپ تىنچ ـ ئامانلىق سورىشىپ كەتتى ئۇلار. * تازىكەنلا، ـ دېدى تۇرپانلىق دوستۇم كۆرگەن هامان.

ئەستاتماق قۇتاتماق ئاش بولماق مال بولماق

كىرەكلىك كەلمەك، ئىشقا يارىماق.
باشقا كۈن چۈشكەندە ئەسقاتقان دوست ـ چىن دوست. * بار، بەرىكە، قۇتاتسۇن. * خوتۇن دېگەن بىلەن ئۆمۈر بويى ئاش بولۇشقا كۆزۈڭ يەتكەندە تۇرمۇش قۇر. * باقسا مال بولىدۇ.

ئەسكەر چېرىك لەشكەر جەڭچى يىگىت نۆكەر سىياه چورا سەرۋاز

هەربىي خىزمەت ئۆتەۋاتقان كىشى، ئارمىيىنى تەشكىل

ئىلغۇچى ئەڭ تۆۋەن دەرىجىلىك خادىم.
"ئەسكەر"، "جەڭچى" ئاكتىپ سۆزلەر، قالغانلىرى پاسسىپ سۆزلەر.

هەممىلا ئەسكەرنىڭ مارشال بولالىشى مۇمكىن. * بىر چېرىك قوشۇن بولالماس. * لەشكەرنىڭ هەممىسى بولالماس باتۇر، دەشتە شىر، بۆرە هەم قاشقىر باردۇر. * گېنېرال بولۇشنى ئارزۇ قىلمىغان جەڭچى ياخشى جەڭچى ئەمەس. * يىگىت بولساڭ، يىگىتلىكىڭ بىلەن تونۇل * نادان خانىڭ نۆكىرىمۇ نادان. * سپاهنىڭ چېيى تاتلىق بولسا ئەگەر، ئۇندا شان ئەمەس، رەسۋالىق كۆپىيەر.

ئەسلەتمە مەۋراندۇم

مەسلىنىڭ پاكىتلىرى ۋە جەريانىنى ئىزاهلاپ بېرىدىغان دېپلوماتىك هۇججەت.
دېپلوماتىيە مىنىستىرلىكى ئا ق ش نىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسىگە ئەسلەتمە تاپشۇردى.

ئەسلىمەك يادلىماق زىكر قىلماق

ئىش ـ هەربىرىنى قايتا خاتىرىسىگە كەلتۈرمەك.
كۆرۈپ ئەسلىمەي، ئەسلەپ كۆر. * ئايىنى كۆرۈپ، سېنى يادلىدىم. * دائىم سېنى زىكر قىلىمەن.

ئەسلى ئەزەلى

دەسلەپكى هالەت، هەقىقىي هالەت.
هەممە چوكان يازدا چوكان، ئەسلى چوكان قىشتا چوكان. * سۇنغان ئەينەك ئەسلىگە كەلمەس. * ئەزەلى بىر ئىككى بولماس.

ئەسۋاب قورال جابدۇق سايمان ئۇسكۇنە دەستگاه ئەنجام

ئىشلەر ياسىغان ۋە ئىشلەپچىقىرىشتا ئىشلىتىدىغان ۋاستە.

دېھقانچىلىق سايمانلىرى، مېدىتسىنا ئەسۋابلىرى. * تۆمۈر ئەسۋاب ئىشلىتىلمىسە دات باسىدۇ. * ئىش قورالىڭ ساز بولسا، مۇشەققىتىڭ ئاز بولار. * ھارۋىكەشنىڭ جابدۇقى پۈتمەس. * باغاچىتا ياسالغان سايمانىڭ پانا يېمەيدىغىنى يوق. * ئۇستام ئۈسكۈنىلىرى بىلەن ئاۋارە، قۇشناچىم ئۈپا - ئەڭلىكلىرى بىلەن ئاۋارە. * دەستىگاھى پۈختىنىڭ ئىشى پۈختا. * ئەنجام تولۇق بولسا، ئىش پۈتۈن بولىدۇ.

ئەسىر تۇتقۇن بۇلاۋۇت بۇلغۇت

قولغا چۈشۈپ، ئەركىنلىكتىن مەھرۇم قىلىنغان كىشى.

ئېچىكىدە پىنھان بولسا سىرىڭ، ئۇ سېنىڭ ئەسىرىڭ، ئۆزۈڭ ئاڭسا ئەسىرسەن قاچان قىلدىڭ ئاشكارا. * ئىران 400 ئىراق ئەسىرىنى ئۆز ئالدىغا قويۇپ بېرىشنى قارار قىلدى. * مۇھەببەتكە تۇتقۇن بولساڭ، كۆز يېشىڭ قۇرۇماس. * بىز ھەممىمىز تۇتقۇنلارمىز، پەقەت ئايرىملىرىمىزنىڭ قاماقخانىمىز دېرىزىلىك، ئايرىملىرىمىزنىڭ دېرىزىسىز.

ئەسىر دېگەر ئىكەنتى

كۈن پېتىشتىن سەل بۇرۇنقى ۋاقىت.

ئەسىر نامىزى قازا بولىدى. * نامازدىگەردە كەلگىن. * ئىكەنتى ۋاقتى يازدا سالقىن ۋاقىت.

ئەش ھەمراھ

بالا تۇغۇلغاندىن كېيىن چۈشىدىغان، ئانىلىق ماتكىنىڭ ئىچىدە بولىدىغان، بوۋاق بىلەن ئانىلىقنى باغلاپ تۇرىدىغان دوملاق تۇغۇلما.

ئەش بوۋاق - تۇغۇلمە بىلەن كىندىك ئارقىلىق باغلىنىدۇ. * بالىنىڭ ھەمراھى ۋاقتىدا چۈشمەي، ئايمخان جىق قينالدى.

ئەشەددىي مۇدھىش ياۋۇز ۋەھشىي

ئەڭ يامان، قەبىھ، ھايۋان تەبىئەتلىك.

ئاچلىق — ئەشەددىي دۈشمەن. * چاشقاننىڭ نەزىرىدە مۇشۇكتىن مۇدھىش نەرسە يوق. * يامانىنىڭ كۆزىدىن قورقما، ياۋۇزنىڭ سۆزىدىن قورق. * ياۋۇزغا ياخشىلىقنىڭ نۇرى چۈشمەس. * كىشىلەر بىر نىيەتتە كۆچ چىقارسا، ئەڭ ۋەھشىي ھايۋانمۇ تۇتۇلار.

ئەشەددىيلىك مۇدھىشلىك ياۋۇزلۇق ۋەھشىيلىك

ئەڭ قەبىھ تەبىئەت.

ئەشەددىيلىك ئەركىنلىكنى بوغىدۇ. * مۇدھىشلىك مەنمەنلىك تۇغدۇرار. * ئارسلان ياۋۇزلۇق قىلسىمۇ، ئارسلان پېتى قالار. * ۋەھشىيلىك ۋەھىمە تۇغدۇرار.

ئەشمەك ئۆرۈمەك

يېپلارنى ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنى بىر - بىرىگە ئۆتۈشتۈرۈپ ئورىماق.

يېپنى ئېشىپ ئارقان قىلساڭ، شىرمۇ قېچىپ قۇتۇلالماس. * ئۈزۈن ئارغامچا بىر باشتىن ئۆرۈلەر. * چېچى ئۆرۈمە قىلىپ ئۆرۈلىگەن قىز كېتىپ باراتتى.

ئەقەللىي ئەدناسى لائەقەل

ئەڭ ئاددىي، ئەڭ تۆۋەن، ئەڭ ئاز.

ئەقەللىي بىر مۇشۇككە بولساڭ مېھرىبان، دېمەك، سالامەتتۇر سەندىكى ئىمان. * دۇكانلار قۇرۇق ئىدى، ئەدناسى يىگۈدەك تېپىلمايتتى.

ئەقىل ئىدراك پاراسەت زېھىن بۆگۈش ئۆگ مۇڭ

ئادەمنىڭ پىكىر قىلىش قابىلىيىتى.

ئەقىل بىلەن ئەدەب قوشكېزەك. ئەقىل ھەيدىگۈر، ئەدەب

ئۇيغۇر كتاب تورى www.uyghurkitap.com

هۇسەن. * ئەقىل توزۇماس، بىلىم خورىماس. * ئەقىل ياشتا ئەمەس، باشتا. * كىچىككەن ئەقىل — ئورمىدىن كېيىنكى يامغۇر. * بەختسىزكە ئەقىلنىڭ نېمە كېرىكى، ئەقلى يوقتا بەختنىڭ نېمە كېرىكى. * ئەقىل بىلەن ئىدراك پەقەت ئاڭا يار، پۇتۇن تىلسىز ئالەم پەرمانىغا يار. * ئىدراكقا تولسا گەر ياشنىڭ قەلبى، ھەتتا قېرىلاردىن ئۆتىدۇ ئەقلى. * كەپسىزنىڭ پاراستى يوق، غەمسىزنىڭ پاراغىتى. * ئادەمنىڭ زېھنى ئىشلەتكەنسېرى ئېچىلىدۇ، ئىشلەتمىسە تۇتۇلىدۇ.

ئەقلىسىز ئىدراكسىز پارامەتسىز ئەقلى دۇمبىسىگە ئۆتۈپ قالغان كاللىسى يوق

ئەقلى يوق، كاللىسى ئىشلىمەيدىغان.

ئەقلىسىزنىڭ پەمى يوق، گەپ — سۆزىنىڭ تەمى يوق. * ئەقىلسىز باش — جانسىز تەن. * ئىدراكسىز باشنىڭ دەردىنى پۈت تارتىدۇ. * پارامەتسىز پالاكەتكە يولۇقار. * ئەقلىڭىز دۇمبىڭىزگە ئۆتۈپ قاپتۇ، — دېدى شاھ مەخسۇت. * ئۇ ھازىر تاراقلاپ يۈرىدۇ، بىراق ئۇ كاللىسى يوق، دۆت بىرنېمە.

ئەقىللىق ئىدراكلىق پارامەتلىك زېھنىلىق

ئەقىل — پاراستى بار، ئەقلىغە ئىگە.

ئەقىللىق ھەم ئالدىماس، ھەم ئالدانماس. * ئەقىللىقنىڭ يۈكى ئەخمەقنىڭ بويىندا. * بىر ئەقىللىق باش مىڭ باشنى قوتۇلدۇرار. * ئىدراكلىق بىلەن ئەخلاقلىق بىر — بىرىگە ھەمىشە مۇڭداپىق كېلىدۇ. * پارامەتلىككە بالا — قازا يولىماس. * زېھنىلىق ئوقۇغۇچى ئوقۇتقۇچىسىدىن ئۆتۈپ كېتىشكە تىرىشار.

ئەقلىغە مۇڭداپىق راتسىئونال

ئەقلىغە سىغىدىغان، ئەقىل ماقۇل كۆرىدىغان.

ئىككىنچى قۇرۇلۇش شىركىتىدە ئەقلىغە مۇڭداپىق تەكلىپلەر ياخشى

بىر تەرەپ قىلىندى.

ئەقلى قىسقا ئەقلى كۆتا ئەقلى كەم كەم ئەقىل

ئەقىل — پاراستى پېتەرلىك ئەمەس.

دەۋر ئۆزگەردى، "خوتۇن كىشىنىڭ چېچى ئۇزۇن، ئەقلى قىسقا" دېگەن گەپنى ئەمەلدىن قالدى. * ئەقلى كۆتا ئەردىن، ئەقىللىق بالا ئەلا. * ئەقلى كەمدىن ئەقىل سورىما. * كەم ئەقىل ئەقىللىقنى مەنسىتمەس.

ئەكس تەتۇر

ئىش — ھەرىكەتنىڭ ئوڭ تەرىپىنىڭ قارشى تەرىپى.

ھەرقانداق نەرسىنىڭ ئەكس تەرىپى بولىدۇ. * ئوڭنىڭ تەتۇرى، تەتۇرنىڭ ئوڭى بولىدۇ.

ئەكسىچە تەتۇرىچە

ئىش — ھەرىكەتنىڭ سۆزلىنىۋاتقان تۇرىنىڭ ئەكسى تەرىپى، "تېخى، ئۇنىڭ ئۇستىگە" دېگەن مەنىلەرنى بېرىدۇ.

يامغۇر ياغماس دەپ ئويلىۋىدىم، ئويۇمنىڭ ئەكسىچە يامغۇر قاتتىق ياغدى. * ئويۇننى قويايلى، ئۇنىڭ تەتۇرىچە ئىش تۇتايلى.

ئەكسىلئىنقىلابچى كونتررېۋولىيوتسىئون

ئىنقىلابقا، ئىنقىلابىي ھەرىكەتكە قارشى شەخس.

ئەكسىلئىنقىلابچىلار ئىنقىلابنىڭ دۇشمىنى. * ئىلگىرى يۇرگۈزۈلگەن "ئەكسىلئىنقىلابچىلارنى بىسقۇرۇش ھەرىكىتى"دە نەتىجىمۇ بار، ئېغىشمۇ بار ئىدى.

ئەكسىيەتچى رېئاكسىئون

ئىرەققىيەتكە قارشى ئىنقىلابىي ئىشلارغا قارشى گۇرۇھ ياكى ئۇنسۇر.

ئەكسىيەتچىلەر سوتسىيالىزمغا چىش-تىرنىقى بىلەن قارشى تۇرۇپ كەلدى. * ئەكسىيەتچى كۆچىلەر تەرەققىپەرۋەرلىكنى خالىمايدۇ.

ئەكسىيەتچىلىك رېئاكسىئونلۇق

ئەكسىيەتچىل ئىش – ھەرىكەت.

ئەكسىيەتچىلىك ئىنقىلابىي ئىشلارغا دائىم پۈتلىكاشاك بولىدۇ.

ئەگەر گەر ئەگەردە ئەگەرچەندە ئەگەرکى ئەگەرکىم مۇبادا ناۋادا ئابام بىرۈكىمە قالى

شەرت باغلىغۇچىلار: قوشما جۈملىدىكى باش جۈملە بىلەن شەرت بېقىندى جۈملىنى باغلايدۇ.

قىلسا ئەگەر ئىككى جاھىل جەمئىيەت-ماجىرا، ئۇرۇشلىدۇ بولسا زەنجىر بۇ ئاربىدا. * ئاددىي تاش سۇندۇرسا زەر قاچىنى گەر، تاش داڭقى ئۆسىمەيدۇ، كەمستىلمەس زەر. * ئەگەردە دۈشمەنگە سەل قارىساك، مەغلۇپ بولىسەن. * ئەگەرچەندە بامبۇك ياغمىسا، ئەتە بارىمەن. * ئەگەركى، سەن بارمىساك، مەنمۇ بارمايمەن. * ئەگەركىم خامانىنى ۋاقىتىدا تەپمىسەك، ھوسۇلىدىن جەزمەن زىيان تارتىسەن. * مۇبادا تىرناقچە ئىش قىلسا شۇ ئەر، ياخشى ئايال ئۇنى تاغدەك كۆپتۈرەر. * ناۋادا ماختاش ئورۇنسىز بولسا، ئۇ خۇشامەتتۇر.

ئەگەشمەك ئىقتىدا قىلماق

كەينىگە كىرمەك، ئارقىسىدىن بارماق.

ئەپسىگە ئەگەشكەن ئەخمەق – پالاكەت تېگىدە ياتماق. * ئىقتىدا قىلدىم ھازىر ئىمامغا...

ئەگرى ئەگرى-بۈگرى ئەگرى-توقاي قىغىر قىيسىق قىغىر-قىيسىق سىگايان قىيا قىيپاش يانتۇ ئەگمەچ ئىلەنج قىگرۇ

تۈز ئەمەس، ھەر تەرەپكە ئېگىلگەن.

ھەممىلا ئەگرى باغاچ يا بولىۋەرمەيدۇ. * ئەگرىنىڭ سايىسىمۇ ئەگرى. * ئەگرى قورۇقتا دوناي توقماق. * ئەگرى سۆز باش يارار. * ھاسىنگىمۇ ئەگرى-بۈگرىسى بار. * سايامەتچىلەر چۈشكەن ئاپتوبۇسلار ئەگرى-توقاي تاغ يولىدا توختىماي ئىلگىرىلەيتتى. * قىغىر ئىش قىرىق بىلدىن كېيىنمۇ بىلىنەر. * قىغىر پۈتاقتا ئۆتكۈر پالتا. * قارىغۇغا قىسىق كۆزۈمۇ سۈلتان. * قىيسىق بولساڭ، قىرلىنىسەن. * قىيستقا كەمستىپ قارىما، كۆزۈڭگە قادىلار. * قىغىر-قىيسىق ياغاچمۇ تۈز كۆيمىدۇ. * سىگايان قارىغانغا تۈز سىگايان كۆرۈنەر. * قومۇشنى قىيا تۈتما قولۇڭنى كېسىدۇ. * قىيپاش ياغاچ لىم بولماس. * يانتۇنىڭ سايىسىمۇ يانتۇ. * ئەگمەچ تاياق ھاسا بولماس.

ئەگىز سۈيى چېچەك سۈيى

ئەتىيازدا قار-مۇزلارنىڭ ئېرىشىدىن ھاسىل بولغان سۇ.

ئەگىز سۈيى ۋاقتىدا كەلدى. * چېچەك سۈيىدىن ئېتىزلار ئوسا قىلىۋېلىندى.

ئەڭ ناھايىتى ئىنتايىن بەك تازا راسا يامان ئەجەب ئاجايىپ قالتىس زەپ غايەت ئۆلگۈدەك

سۈپەتنىڭ ئاشۇرما دەرىجىسىنى ياسايدىغان دەرىجە رەۋىشلىرى.

ئەڭ مۇشكۈل كەسپ كىشىلەر ئۈچۈن خىزمەت قىلىشتۇر. * ناھايىتى چوڭ ئىشلارمۇ كىچىك ئىشلاردىن چىقىدۇ. * ئىنتايىن زۆرۈر بولمىسا، ئۇرۇشتىن توختاپ سۈلھ تۈز. * مەردلىك ئەمەس، شەكسىز، ھاھل ھايا جان، يەرگە يىقىلغاننى تەپمەك بەك ئاسان. * بۈگۈنكى ئويۇن تازا قىزىدى. * ھېنىڭسز ئىشلىرى يۇرۇشەر تازا، بىرەر سۆز قىلىشىم ياراشماس ئاڭا. * ئادەمنىڭ راسا كەمتەر ۋاقتى ئۆلۈغلۇقتا تازا

يېقىنلاشقان چېغى. * بۇ بالا ئامان ياخشى بالا ئىكەن. * ئەجەب ياخشى بوپتۇ، بۇرنۇڭغا سۇ كىرىپتۇ. * گادايىنىڭ ئۆيىدىكى ئاجايىپ قاتتىق. * هايات ــ قالتىس ھۇنەر. * زەپ چىرايلىق كەلدى باھار. * غايەت زور نەتىجە ياراتساڭمۇ مەغرۇرلانما. * مەن ئۆزنى ئۆلگۈدەك ياخشى كۆرىمەن.

ئەلەس جىرتاق ئالغاي غلجق

كۆز ئەيىبناق، كۆز ئېقى بىلەن قارىچۇقى غەيرىي نورمال ھالەت.

"غلجق" قۇمۇل شىۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قارىغۇلار ئىلىگە ئەلەس پادىشاھ. * جىرتاق جىرتايسا، كۆز تاشلىدى دېمە. * ئۇز خوتۇنىغا جىرتاق ئەر. * ئالغاي قاسساپقا قاراپ، ناۋاينى كۆرىدۇ.

ئەمچەك مەمە مەمەق كۆكسى يېلىن ئەمگ بۆكسەك

خوتۇن ــ قىزلار ۋە سۈت ئەمگۈزگۈچى چىشى ھايۋانلارنىڭ سۈت بېزى ئورۇنلاشقان ئەزاسى.

"يېلىن" ھايۋانغا قارىتىلىدۇ.

بالا بىغىلىمىغۇچە، ئانا ئەمچەك سالماس. * ئاغزى يۇمشاق موزاي قوش ئەمچەك ئېمەر. كىچىك بالا ئەمەسمەن، "ئەمچەك"نى "مەمە"، "مەمەق" دېگىلى. * نېپىز كۆگىلەك ئاستىدا تولۇق كۆكسى لىغىلداپ تۇراتتى. * ھېچكىم يىلانغا ئۆز كۆكسىدىن جاي بەرمەيدۇ. * يېلىنىدىكى سۈت ئېچىماس.

ئەلچى I ساۋچى ئارقۇچى

ۋاستىچى، ئەر تەرەپكە قىز تەرەپكە رازىلىقنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ئەۋەتكەن كىشى.

"ساۋچى" ھازىر پاسسىپ سۆز.

ئەلچىگە ئۆلۈم، جارچىغا كۆرۈم. ــ تۇيىنىڭ ئەلچىسى بولغۇچە، ياينىڭ عالچىسى بول. * ئەخمەق ساۋچى ئىككى تەرەپنى بوزار.

ئەلچى II مەسىر پوسول

يۇقىرى دەرىجىلىك دىپلوماتىك ۋەكىل. ئالدىغا "باش" سۆزى قوشۇلۇپمۇ كېلىدۇ.

ئەلچى باتۇر، پالۋان بولۇشى لازىم، دادىل سۆز، بىلىمدان بولۇشى لازىم. * ئەلچى دەخلىسىزلىك ھوقۇقىغا ئىگە. * جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پاكىستان ئىسلام جۇمھۇرىيىتىدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىسى پاكىستان زۇڭتۇڭغا دۆلەت مەكتۇپى تاپشۇردى.

ئەلچىخانا ساپارەتخانا پوسولستۇا

بىر دۆلەتنىڭ يەنە بىر دۆلەتتە تۇرۇشلۇق دىپلوماتىك ۋەكالەت ئورنى.

جۇڭگونىڭ تۇركىيەدە تۇرۇشلۇق باش ئەلچىخانىسى. * ۋېنگرىيىنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشلۇق باش ئەلچىخانىسى.

ئەلچى كىرگۈزمەك ئادەم قويماق

يېگىت قىزنىڭ ئائىلىسىگە رازىلىقنى ئېلىش ئۈچۈن ۋەكىل ئەۋەتمەك.

ئۆزۈڭنىڭ كىملىكىنى بىلەي دېسەڭ، بىراۋنىڭ قىزىغا ئەلچى كىرگۈز. * قىز بىلەن كېلىشىپ قالغان بولساڭ، ئاتا ــ ئانىسىغا ئادەم قويۇپ باق.

ئەلگەك (ئەگىلەك) غەلۋىر ئۆتكەمە ئەسكۈ

ئۇن ۋە دان تاسقايدىغان ئەسۋاب ــ سايمان.

ئەلگەككە بېرىپ، ئەرگە تېگىپتۇ. * ئەگىلىكى بار، تاسقايدىغىنى

يوق. * غەلۋىردىن ئۆتۈپ، ئۆتكەمدە توختاپتۇ.

ئەلۋەتتە دەرۋەقە تەبئىي

مودال سۆز: ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ مۇقەررەر، شۈبھىسىزلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

ھاياتلا بولىدىكەنمەن، ئەلۋەتتە، ئۆگىنىۋېرىمەن. * ساختىپەزلىك، دەرۋەقە، يارىمايدۇ، لېكىن ھەممىلا يەردە تۈز كۆڭۈل بولۇۋېرىشكىمۇ بولمايدۇ. * تەبئىي، بىز مەقسەتكە يېتىمىز.

ئەمەس تۇگۈل

ئىنكارنى بىلدۈرىدۇ.

بىر ھۈنەر ئىگىسى بولسا ئادەم گەر، ئۇ ئەمەس، كۆرسەتەر ئۈنى شەھۋانە، ئادەمنىڭ قىممىتى ئەمەس كۈمۈش، زەر؛ ئادەمنىڭ قىممىتى بىلىم ھەم ھۈنەر. * قولۇڭدىن كەلگىنىنى ئەمەس، ياراشقىنىنى قىل. * بۇ ئىشقا سەن تۇگۈل، ئۇمۇ ياردەمىدۇ. * دۆلەت باردا ئاتنى كۆرۈڭ، مىنگىلى يول يوق، دۆلەت كېتىپ، ئات تۇگۈل، نوختىمۇ يوق.

ئەمەل قىلماق رىئايە قىلماق

ئاساسلانماق، ئىجرا قىلماق.

ھەققەتكە بولغان ئەڭ زور ھۆرمەت ھەققەتكە ئەمەل قىلىشتۇر. * ئالىم گەر ئىلمىگە قىلمىسا رىئايە، ئۇ ئۇستىگە كىتاب يۈكلەنگەن ئېشەك.

ئەمەلىيەتتە ھەقىقەتەن تۇغرىسى

قىستۇرما سۆز: ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ بېرىشىغا باھا بېرىپ ئېيتىلمدۇ.

ئۇ قۇرۇق گەپ ساتمدۇ، ئەمەلىيەتتە قولىدىن ھېچ ئىش كەلمەيدۇ.

* مۇھەببەت ئادەمگە تېخىمۇ كۆپ كۈچ ـ قۇۋۋەت بېرىشى لازىم، مۇھەببەت ھازىر ھەققەتەن شۇنداق قىلىۋاتىدۇ. * دۇشمەنگە باش ئەگمە، تۇغرىسى، دۇشمەنگە دۇشمەن بول.

ئەمگەك مېھنەت پىشانە تەرى

جىسمانىي ۋە ئەقلىي جەھەتتىن قىلىنغان ئىش، پائالىيەت.

"ئەمگەك" ئاكتىپ سۆز، "مېھنەت" پاسسىپ سۆز بولۇپ قالدى.

ئەمگەك قەھرىمانى. * ئەمگەك نەمۇنىچىسى. * ئەمگەك كۈچى. * ئەمگەك سۈغۈرتىسى. * ئەمگەك كۈنى. * ئەمگەك سىجىللىقى. * ئەمگەك ئۈنۈمدارلىقى. * ئەمگەك ئۈنۈمى. * ئەمگەك ۋاستىلىرى. * ئەمگەك پسىخولوگىيىسى. * ئەر ئەلگە ئەمگىكى بىلەن تونۇلار. * ئەمگەك جاننىڭ لەززىتى. * مېھنەتنىڭ تېگى راھەت. * ساقلىنى ساتقان قېرىندىن مېھنەتنى ساتقان بالا ياخشى. * ھەممە بايلىق پىشانە تەرىدىن كېلىدۇ.

ئەمگەكسىز مېھنەتسىز

ئىش ـ ئەمگەك قىلماسلىق، مېھنەتتىن قېچىش ھالىتى.

ئەمگەكسىز ئۈيۈن ـ تاماشا ـ تۈزسىز بولكا. * مېھنەتسىز ئۆتكەن كۈنۈڭنى ئۆمرۈڭگە ھېسابلىما.

ئەمگەكچى مېھنەتكەش

ئەمگەك ـ مېھنەت بىلەن شۇغۇللانغۇچى.

"مېھنەتكەش" ھازىر پاسسىپ سۆز.

"1 ـ ماي" خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمى. * ئەمگەكچىلەر بايلىق يارىتىۋاتىدۇ. * مېھنەتكەش جاھان ئەھلىنىڭ ئەڭ زور كۆپچىلىكىنى تەشكىل قىلىدۇ.

ئەمگەك كۈچى ئىش كۈچى

ئادەمنىڭ ئەمگەك قابىلىيىتى، ئەمگەك قابىلىيىتى بار ئادەم.

ئالتۇن تاغ‌ىيىزىسىدا 208 ئەر ئەمگەك كۈچى، 180 ئايال ئەمگەك كۈچى، 18 يېرىم ئەر ئەمگەك كۈچى، 9 يېرىم ئايال ئەمگەك كۈچى بار.

ئەمما لېكىن بىراق ۋەلېكىن شۇنداق بولسىمۇ

قارىمۇقارشى باغلىغۇچى، قوشما جۈملىدە ئاددىي جۈملىلەرنى باغلايدۇ، بۇ باغلىغۇچىلار بىلەن كەلگەندە بۇ جۈملە ئالدىنقىسىغا قارشى كېلىدۇ ياكى باشقىچەرەك بولىدۇ.

ئىنسان ئۆلىدۇ، ئەمما خەلق ياشايدۇ. * بۇرە كۆل رەڭ تۈسكە كىرىشى مۇمكىن، لېكىن ئاق كۆڭۈل بولالمايدۇ. * نان كۆپەيدى، ئابروي كېمەيدى، بىراق يوقچىلىق خارلىقتىن كۆرە ياخشىراق. * جاندىن كېچىش ئاسان ۋەلېكىن جان دوستىتىن كەچمەكلىك قىيىن. * كۈچ-قۇۋۋەتتىن قالدىم، شۇنداق بولسىمۇ ئىشتىن توختىمىدىم.

ئەمسە ئۇ ھالدا ئۇنداق بولسا

باغلىغۇچى: قوشما جۈملىدە ئالدىنقى شەرت جۈملىنى باش جۈملىگە باغلايدۇ.

ئىش پۈتتى، ئەمسە، قايتايلى. * دۇشمەن يېڭىلگەن بولسا، ئۇ ھالدا، بىز تېخىمۇ زور تەييارلىق قىلىشىمىز كېرەك. * دوستلار ئۇيناپ، كۈلسۇن، ئۇنداق بولسا، مەن شادلانمەن.

ئەن كەتمەك

رەخت ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ توغرىسى.

ئېنى كەك خەسە كىرلىككە ئەپلىك. * كەتمىكى چوڭ بولسا،

ئۈزۈننىڭ ئۆلچىمى قىسقىردۇ.

ئەنئەنە تراديتسىيە تۇققۇ

دەۋرلەردىن داۋام قىلىپ كەلگەن، ئالاھىدىلىكە ئىگە ئىجتىمائىي ئامىل.

ئىنقلابىي ئەنئەنىمىزگە ۋارىسلىق قىلىش — ياشلارنىڭ بۇرچى. * مېھماندوستلۇق ئۇيغۇر خەلقنىڭ ئەنئەنىسى.

ئەندىزە قېلىپ ئاپتۇت تېز مودېل ياكى

مەلۇم شەيئىنىڭ ئۆلچەملىك شەكلى ياكى قىلىنىدىغان ئىش-ھەرىكەتنىڭ نۇسخىسى.

سوتسىيالىزمنىڭ ھەممە ئەلگە باپ كېلىدىغان ئەندىزىسى يوق. * ئۆتنىگە لاپقۇت، ئۆتۈككە ئاپقۇت. * ئاندىن قىڭغىر تۇغۇلغانىنى تېزگە سالساڭمۇ تۈزەلمەس.

ئەندىشە تەشۋىش ۋەھىمە بۇلغاش

ئىش-ھەرىكەتنىڭ ئاقىۋىتى ئۈستىدە قىلىنغان ئوي، غەم.

ئەندىشىنىڭ بىر ئېتى قورقاق. * خاتىرجەم بولار يېقىر ۋە دەرۋىش، پۇل بىلەن ئۇلغىيار خىيال، تەشۋىش. * ۋەھىمە باسسا ئۇيقۇ قاچار.

ئەنسىرىمەك ئەندىشە قىلماق غەم يېمەك ۋايىم يېمەك ئۆمسۈرۈن بولماق

بىرەر ئىش-ھەرىكەتنىڭ ئاقىۋىتى ئۈستىدە قاتتىق ئويلانماق.

ئەنسىرىگەن ئارماندا قالدۇ. * قوغۇنلۇقتىكى قارانچۇق ئەندىشە قىلمايدۇ. * جەڭدە ئۆز بېشىدىن غەم يېگەن ئىنسان، ئۆزگە باشنى قولغا كىرگۈزگەن قاچان. * ئادەمنى غەم يەيدۇ، تۆمۈرنى نەم. * ئىش

ئۆز يولى بىلەن ماڭىدۇ. ۋايىم يېمە. * ئۇ ئۆمۈرۈن بولۇپ ئۆيدىن قېچىپتۇ.

ئەنزە دېلو

"قىزىل تاغ" باج پونكىتى 30 مىڭ يۈەنلىك باج يوشۇرۇش ئەنزىسىنى پاش قىلغان. * مارالبېشى ناھىيىسىنىڭ مۇئاۋىن ھاكىمى زور خىيانەت ۋە ئەسكىلىك قىلغىنى ئۈچۈن مەخسۇس دېلو بىكتىپ تەكشۈرۈلدى.

ئەنقا سۈمۈرغ ھۈما مادا قىمىنوس

ئىسمى بار، جىسمى يوق ئەپسانىۋى ئۇلۇغ قۇشلار.

پايانسىز بىلىملەر سەندە مۇجەسسەم، ئەنقادىن بۈيۈكرەك ئاددىي ياشاش ھەم. * دۆلەت قۇشى قونسا چۈشەن بېشىغا، سۈمۈرغ كېلەر كۈندە قېشىغا. * ھۈما — كۈچ - قۇدرەتنىڭ تىمسالى. * مادادىن پاختەك ئەلا. * قاغا بالىسىنى قېقىنوس ھېسابلايدۇ.

ئەنقانىڭ تۇخۇمى تېپىلماسلىقى خورمىسى

تېپىلمايدىغان نەرسە، بەك كەم نەرسىگە تەمسىل.

بىرۋاقتىلاردا توخۇ تۇخۇمىمۇ ئەنقانىڭ تۇخۇمى بولۇپ كەتكەندى. * ئال بۇ نېمەگىنى، تېپىلماسلىقى خورمىسىدى؟!

ئەھمىيەت ئېتىبار قەدىر - قىممەت تۇگان

ئىجابىي رول، ئاكتىپ مەنە.

ھاياتنىڭ ئەھمىيىتى باشقىلارنىڭ غېمىنى يېيىش، غەم - قايغۇدا، شاد - خۇراملىقتا ئۇلار بىلەن بىللە بولۇشتا. * ئېتىبار قوشقان ھەسسىدىن كېلىدۇ. * قەدر - قىممەت دۇنيا ئۈچۈن قىممەت يارىتىشتا. * ئادەمنىڭ قىممىتى ئۇنىڭ نېمىگە ئېرىشكەنلىكىدە ئەمەس، بەلكى قانداق تۆھپە يارىتالىغىدا. * تۇگانى يوق.

ئەھمىيەتسىز ئېتىبارسىز قەدىرسىز

ئىجابىي رولى يوق، ئاكتىپ مەنىگە ئىگە ئەمەس.

ئەھمىيەتسىز ئىش بىلەن بولۇپ كەتكەن كىشى ئۆز ئەھمىيىتىنى يوقىتىدۇ. * ئېتىبارسىز قالساڭ، ۋەھمە يېمە. * قەدىرسىز قاچان بولسۇن قەدىرسىز.

ئەھمىيەتلىك ئېتىبارلىق قەدىرلىك قىممەتلىك

ئىجابىي رولغا، ئاكتىپ مەنىگە ئىگە.

ئەھمىيەتلىك ئىش — مەنىلىك ئىش. * ئېتىبارلىق ئادەم ھۈرمەت كۈتمەس. * قەدىرلىك قەدىرگە يەتكەن كىشىنىك. * قىممەتلىك قىممىتىگە يارىشا بولىدۇ.

ئەۋرىشكە نۇسخا نومىنا

ئۇلۇغ قىلىنغان بۇيۇم.

ئەۋرىشكىنى كۆرۈپ مال ئال. * نۇسخا ھەممىدە بار. * ئېكسپورت قىلىنىدىغان تاۋارنىڭ نومىناسى كۆرسىتىلدى.

ئەۋرىشىم ئېلاستىك

نازۇك، ئېگىلىشچان، يۇمشاق.

ئەرنىڭ كۆڭلى ئەۋرىشىم.

ئەيمەنمەك ھېيقماق تەپ تارتماق قىسىنماق تارتىنماق تۇرقمىنماق تورقۇقلانماق

ئادەم ياكى نەرسىدىن قورقۇنچ ھېس قىلىپ قورۇنماق.

پادىشاھنى كۆرگەن بەگدىن ئەيمىنەمدۇ؟ * ھوشيار، مەرد كىشىگە جاھان تار ئەمەس، تۇلكە ئاۋازىدىن ھېيقىماس يولۋاس. * كىمكى دۇچ كەلگەنىدە خەۋپ ۋە خەتەر، تەپ تارتمىسا، شۇ جاھاندا

مۆتىۋەر. * تارتىنغانغا ئاش تەگمەس.

ئەيلىمەك ئاشلىماق

تېرىنى پىشۇرماق، پىششىقلىماق.

تېرە ئەيلەش ھۈنەر تەلەپ قىلىدۇ. * تېرە ئاشلا، يامانلىقنى تاشلا.

* ئاشلىغان تېرە ئېچىمايدۇ.

ئەۋلاد جەمەت نەسل ئۇرۇق تۇخۇم پۈشت بوغۇم تويۇن تۆل

بىر ئاتا ـ بوۋىدىن تارقالغان.

ياخشى ئىستىلنى ئەۋلادتىن ئەۋلاتقا قالدۇرۇش كېرەك. * ئەقىللىق بالا ئۆستۈرسەڭ، ئەۋلادىڭ ئابروي تاپار. * جەمەت جەمەتكە تارتىدۇ.

* نەسلىنى قۇرۇتماق. * ئۇرۇق مىللەتنىڭ دەسلەپكى شەكلى. * ئەر تۇخۇمنى يوقاتماس. * يەتمىش پۈشتىنى كۆزىگە كۆرسەتمەك.

ئەينەك كۆزگۈ سىرچقا

پارقىراق تۈز ئەينەكتىن ياسالغان، سىمانى كۆرگىلى بولىدىغان سايمان.

سەتلىكىگە ئەينەك ئەيمىلىك ئەمەس. * سەنئەت ـ ھاياتلىقنىڭ ئەينىكى.

* توزۇغان گۈل شېخىغا چىقماس، سۈنغان ئەينەك ئەسلىگە كەلمەس.

ئەيش ـ ئىشرەت كەيپ ـ ساپا

شەھۋانىيەت ۋە ئېچىكۈلۈك بىلەن ئۆلىنىدىغان لەززەت، پاراغەت.

شاھ ئەيش ـ ئىشرەتكە بېرىلسە، ئەلنى ئاپەت باسىدۇ. * ئەيش ـ ئىشرەتكە بېرىلىش ـ ئەقىل ـ ئىدراكنىڭ ھالاك بولغانلىقى.

* كەيپ ـ ساپا مۇقەررەر ھالدا چاك ـ چېكىدىن بۆسۈلۈپ كېتىشى بىلەن ئەمەلىنىدۇ، ئۇ ئۆز نۆۋىتىدە ھەۋەسنى چۈشكۈنلەشتۈرۈشتۈر.

ب

باپ ئۇيغۇن مۇۋاپىق لايىق ماس

دەل جايىدا، ئېشىپمۇ كەتمىگەن، كېمىپمۇ قالمىغان. تازا جىپسا، ياپسا.

باپ كەلگەن ئىشتا پايدا بار. * ئۆتكەندىكى تەجرىبىنىڭ ھازىرغا ئۇيغۇن كېلىشى ناتايىن. * ۋاقتىنى مۇۋاپىق ئورۇنلاشتۇرۇش ۋاقتنى تېجەش بىلەن باراۋەر. * مۇۋاپىق پەيتته مۇۋاپىق ئىش قىلىش ـ ئۇلۇغ سەنئەت. * مۇناپىق دوستلۇقتا ئەمەستۇر لايىق؛ مۇناپىقنى مۇناپىق بىل، مۇناپىق. * لايىقىدا بولغان ئىشتا بەرىكە بار. * سۆزۈڭگە ئىشىڭ ماس كەلسۇن.

باپلىماق جايلىماق

ئەدىبىنى، جاجىسىنى بەرمەك.

ئۇنىڭ ئۆزىنى ئۆزىنىڭ يولى بىلەن باپلا. * ئۇيناشمىغىن ئەرباب بىلەن، سېنى جايلار ھەر باب بىلەن.

باتنماق يامانلىماق ئۆپكىلىمەك قىيىدىماق چاپان چۆرۈمەك چاپانىڭ پىشىنى قاقماق تەتۈر قارىماق سىڭايان قارىماق

نارازى بولۇپ قارىماي يۈرمەك.

باتنىغانىنىڭ نېسۈبىنى باشقىلارىدۇر. * يامانلىغان ئادەمنىڭ خۇرجۇنىغا زىيان. * ئىگىسىگە كېرەك بولسا، قوشنىسى ئۆپكىلىمەس.

* كۆپتىس قىيداپ كۆنەلمەي قاپتۇ. * ئۇ چاپان چۆرۈپ چىقىپ كەتتى.

* چاپىنگنىڭ پىشىنى قاققىنىڭ بىلەنمۇ ئىش پۈتمەيدۇ. * تۇرسۇن نېمە بولدىكىن، تەتۈر قاراپ يۈرىدۇ. * سىگايان قارىغانغا سان يوق.

باتۇر قەھرىمان قەيسەر جەسۇر مەرد غەيۇر بۆكە توڭا تىغراق قاغمز مراۋۇل قىنىم كۈر يىلپاغۇ ئالپاغۇت

ئەقلىي ـ جسمانىي جەھەتتىن تولۇق يېتىلگەن، خەۋپ ـ خەتەر، ئۆلۈم ـ يېتىم، قىينىچىلىق ـ ئېغىرچىلىقتىن قورقمايدىغان شەخس.

خەلق باتۇرى. * بارغا باتۇر. * باتۇر بولسا بالىسى، يايراپ كېتەر ئانىسى. * كۆرەش قەھرىمانى. * ئەمگەك قەھرىمانى * ئۆز بۇرچىنى ئورۇنلاۋاتقاندا جېنىنى ئايىمىغان ئادەم ھەققىي قەھرىمان. * قەيسەر قارىغاي سوغۇققا پىسەنت قىلمايدۇ. * ئازابنى تۇرمۇشتىكى ئەڭ زور كىلىشمەسلىك دەپ قارايدىغانلار جەسۇر بولالمايدۇ. * جەسۇر ئادەم ئۆز ھېسسىياتىغا قۇل بولمايدۇ. * مەردنى مەيداندا كۆر. * غەيۇر يىگىت زوراۋاندىن قورقمايدۇ.

باتۇرلۇق قەھرىمانلىق قەيسەرلىك مەردلىك جەسۇرلۇق جاسارەتلىك غەيۇرلۇق توڭالىغ

باتۇر ـ قەھرىمانىڭ ئىش ـ پائالىيىتى، خىسلىتى.

ئۆلۈمگىمۇ باتۇرلۇق كېرەك. * باتۇرلۇق بىلەن ئۆلگەن يىگىتكە ئانىسى يىغلىماس * قەھرىمانلىق بىلەكتە ئەمەس، يۈرەكتە. * قەيسەرلىك بەختكە باشلايدۇ. * تەقدىرمۇ قەيسەرلىكنى قوللايدۇ. * مەردلىك ـ مەرھەمەتلىك ئىش. * جەسۇرلۇق ئۇلۇغ خىسلەت. * جەسۇرلۇق زوراۋانلىقنى يېڭەر. * ئەقىللىقنىڭ جاسارەتلىك بولۇشى ناتايىن. * ئىشنى غەيۇرلۇق بىلەنلا ئىشقا ئاشۇرغىلى بولمدۇ.

باخشى داخان پېرىخۇن

كىيسەلنى دۇئا ـ تەكبىر، سېھىر ـ ئەپسۇن بىلەن داۋالىغۇچى.

باخشى داۋالايدۇ، داۋالىغىنى گۆرگە ماڭمدۇ. * كىسەل "جان" دەيدۇ، داخان "نان" دەيدۇ. * پېرىخۇننى پېرىدە كۆر. * پېرىخۇننىڭ دېپى پېرىلسا، گەردىشى مايمۇنغا ئويۇنچۇق بوپتۇ.

بادرا ۋاسا چەنزە

ئىنچىكە، ئۇزۇنچاق ياغاچ، قۇرۇلۇش ماتېرىيالى.

"چەنزە" خەنزۇچە: 橡子

بادرىنىڭ تالادىكى بېشى بالدۇر چىرىيدۇ. * ۋاساجۇپ تورۇس چىرايلىق بولىدۇ. * يامۇلنىڭ ياغاچلىرى ئېگىز قارىغاي چەنزە، يامۇلنى تېشىپ چىققان سادىر ئۆزى خوخەنزە.

بار مەۋجۇت

يوقنىڭ تەتۇرى، ئەمەلىيەتتە تۇرغان، يوقالمىغان؛ ھازىر بار.

بار دەپ تۆكمە، يوق دەپ كۆپمە. * بارنى ئايماي، يوققا كايمامايلى. * بارنى تەڭ كۆرمىز. چىشىنىڭ بارىدا گۆش يە. * ئۆچمەس نام ئەخلاق بىلەنلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدۇ.

بارا ـ بارا بارغانچە بارغانسېرى

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ دەممۇدەم ئىلگىرىلىشى.

كۈن بار ـ بارا ئىسسىپ قالدى. * سوغۇق بارغانچە كۈچەيدى. * تۇرمۇش بارغانسېرى ياخشىلانماقتا.

بارچە ھەممە پۈتكۈل بارى بار ـ يوقى بارلىق جەمى

ئېنىقلاش ئالماشلىرى، ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئومۇميلىقىنى ئېنىقلايدۇ.

بايرام بارچىنىڭ، توي تېگىشلىكنىڭ. * ھەممىنى بىلمەن دېيىش

ئۇيغۇر كتاب تورى www.uyghurkitap.com

بىرنىمۇ بىلمەسلىك. * ھەممە ئىشقا پەم كېرەك، ئوتتۇككە چىدام. * ھاياتنىڭ پۈتۈن خۇشاللىقى ئىجادىيەتتۇر. * ھەممىلا تۇخۇمدىن چۈجە چىقىۋەرمەيدۇ. * ھەممىلا ئەگرى ياغاچ يا بولۇۋەرمەيدۇ. * ئاناقلىق ئۇيۇشۇل رېژىسسورى ھاجى راخمان ئۆزىنىڭ پۈتكۈل ئۆمرىنى ئۇيغۇر خەلق ئۇسۇلىنى راۋاجلاندۇرۇشقا بېغىشلىغان. * موللا ھوشۇرنىڭ بارى شۇ. * بار-يوقى بىر بالام — باش-كۆزى تاز بالام. * بارلىق نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى كۇنگە موھتاج. * جىمى ئالەم گۇۋاھ بولسۇن، سەندىن ئۆزگە يارىم يوق.

بارماق پەنجە ئەرگەك

قولنىڭ، پۇتنىڭ ئۇچىدىكى بەش تارماق

بارماق ۋەزنى. * بارماقچىلىك. * بەش بارماق تەڭ ئەمەس. * بارماق بىلەن سانغۇدەكلا. * بەش بارماقنى ئېغىزغا تەڭ تىققىلى بولمايدۇ. * يىرتقۇچنىڭ پەنجىسىنى كەس، ئاۋايلا، باسمىسۇن نەس. * ئۇلۇغ ئەرگەك — باش بارماق. كىچىك ئەرگەك — چىمچىلاق.

باركاللا بەللى ھايىماي ئاپىرىن تەھسىن ھۇششەرە يارايسەن ئوغۇل بالا سەللامنا

مودال سۆز: گەپ-سۆز، ئىش-ھەرىكەتنىڭ ياخشى ئورۇنلانغانلىقىغا خۇش بولۇپ، رەھمەت-تەشەككۇر ئىپادىلەشتە بولغاندا دېيىلىدۇ.

"سەللەمنا" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىدۇ.

قولنى باركاللا ئۆلتۈرەر. * "بەللى" دېسە، بەلدىن تۇتۇپتۇ. * ھايىماي، قالتىس ئىشلەپسىلەر. * ئۇنىڭ ئەقلىغە ئاپىرىن. * ئۇنىڭ مەردلىكىگە ھەممە تەھسىن ئوقۇدى. * ھۇششەرە، ئەجەب ياخشى قىلىپسەن. * يارايسەن يىگىت، قولۇڭغا دەرد كەلمىسۇن. * ئوغۇل بالا، ئىشنى شۇنداق پۈتتۈرۈپسەنكى، ھەممە قايىل بولدى.

بازارغا سالماق كوزا-كوزاڭ قىلماق بەش قىلماق

بىرەر ئىش-ھەرىكەتنى دەستەك قىلىپ، شۇنىڭ بىلەن ماختانماق، ئۇنى داملىماق.

كىچىككىنە مۇۋەپپەقىيەتنى تاپسا، سالىدۇ بازارغا. * ئۆزەڭدە يوق نەرسىلەرنى زىننەت قىلىپ بىكارلا كوزا-كوزاڭ قىلدىڭ. * ئۇ دائىم ساقلىنى بەش قىلىدۇ.

بازارلىق سارقىت زەللە

بازاردىن ۋە توي-تۆكۈندىن بالا-چاقىلىرىغا ئەكەلگەن نەرسە.

باللار بازارلىققا ئامراق. * تويماستىن سارقىت ئاشماس. * تۆرنى ئالغان ھېساب ئەمەس، زەللە ئالغان ھېساب. * موللام سەللىسىگە ئىشىنىدۇ، قۇشناچىم زەللىسىگە.

باسما مەتبەئە

خەت-سۈرەتلەرنى قۇيما ھەرپلەر بىلەن تىزىپ، ماي سۈرتۈپ قەغەزگە چۈشۈرۈش سەنئىتى.

تەييارلانغان ماقالىلار باسمىغا بېرىلدى. * مەتبەئە ئۇيغۇرلاردا قەدىمكى زاماندىلا پەيدا بولغان. * مىخ مەتبەئە سەنئىتى ياۋروپاغا ئۇيغۇرلاردىن تارقالغان.

باش باشاق

بەزى زىرائەت ۋە كۆكتاتلارنىڭ ھوسۇلى.

باش پىياز. * بۇغداي باش ئاپتۇ. * باشاق ساتماي، چاناق سانا.

باش كاللا

ئادەم ۋە ھايۋان بەدىنىنىڭ كۆز، قۇلاق، ئېغىز، بۇرۇن

قاتارلىق ئەزالار ئورناشقان قىسمى.
باش - شىراق. * ھەر باشمۇ دوپپىغا ئەرزىمەيدۇ. * باشقا كەلگەندە باش قاشلاپتۇ. * كاللا - پاقالچاق. * كاللا دېسە، پاقالچاق دەپتۇ. * ھەر كاللىدا بىر خىيال، تاز كاللىدا مىڭ خىيال.

باش ئەگمەك تىز پۈكمەك بويسۇنماق بوي بەرمەك ئانقىتماق يىنچۈرمەك

ئىتائەت قىلماق، ئەل بولماق.

ياۋاش باش ئەگمىگەن يەردە، سەن تىزىڭنى پۈكمە. * تىز پۈكۈپ ياشىغاندىن ئۆرە تۇرۇپ ئۆلگە ئەلا. * زالىمغا بويسۇنما. * بويتاققا بوي بەرمە.

باش بارماق باشمالتاق

بارماقلارنىڭ بىرىنچىسى.
ئۇ باش بارمىقىنى چىقىرىپ، "يارايسەن" دەپ قويدى. * باشمالتاق باش ئاغرىتماس.

باش تارتماق بويۇن تولغماق

بىرەر ئىش - ھەرىكەتنى قىلىشنى رەت قىلماق.
ئەگەر ئۆمەك پۇل چىقىرىشتىن باش تارتسا، ئۇنىمۇ ئۆزۈم ھەل قىلىمەن. * ئۇ ئانسىنىڭ گەپلىرىگە بويۇن تولغماي، قولاق سالمىغان بولدى.

باش قۇر يېڭى يول قۇر بېشى

يېزىقتا ماقالە ۋە ئەسەرلەرنىڭ ھەربىر ئابزاسى باشلانغان قۇر.
باش قۇرمىدىن باشلا. * يېڭى يولدىن يېزىلغان جۇملە. * قۇر بېشى بىر ئابزاسنىڭ باشلىنىدىغان يېرى بولۇپ، ئابزاس خاس مەزمۇنغا ئىگە.

باشتا دەسلەپتە

ئىش - ھەرىكەتنىڭ باشلانغان ۋاقتىدا.
باشتا ئۇتقان كۆل ئۇتار؛ كېيىن ئۇتقان پۇل. * دەسلەپىدە ئۇ يىغا بىلىم، تەجرىبە؛ كەينىدىن ھەممىنى ئىشقا سالار، ئەلۋەتتە.

باشتىن بوران - چاپقۇنلارنى ئۆتكۈزمەك باشتىن ئىسسىق - سوغۇق ئۆتمەك جاھانىنىڭ ئاچچىق - چۈچۈكىنى تېتىماق

كۆچمە: تۇرمۇشتا ھەر خىل جاپا - مۇشەققەتلەرنى كۆرمەك.
بۇ يىللاردا باشتىن نۇرغۇن بوران - چاپقۇنلارنى ئۆتكۈزۈپ، تەجرىبىلىك بولۇپ قالدىم. * بېشىدىن ئىسسىق - سوغۇق ئۆتكەن كىشى تۇرمۇشنىڭ يولىنى بىلىدۇ. * جاھانىنىڭ ئاچچىق - چۈچۈكىنى تېتىغان بۇ بوۋاي ئالدىرىماي - ئاسقىماي سۆزلەيتتى.

باشقا ئۆزگە بۆلەك ئادەمنۇقا

ئۆزدىن غەيرىي، ئۆزگە يات.
ئۆزۈڭنى ئەر چاغلىساڭ، باشقىنى شىر چاغلا. * ئۆيى باشقىنىڭ مۈڭى باشقا. * ئۆزۈڭنى بىل، ئۆزگىنى قوي. * نېمىشقا لازىم ئۆزگە تايانماق، ئۆزگىگە تايىنىپ تەستۈر جان باقماق. * تۇتۇنى بۆلەكنىڭ تۆشۈكى بۆلەك.

باشقىچە بۆلەكچە ئۆزگىچە

ئادەتتىكىگە ئوخشىمايدىغان، ئۆزدىن غەيرىي، ئايرىم تەرزدە.
باشقىچە يول تۇتۇش كېرەك. * ئەلدىن بۆلەكچە بولساڭ، ئاۋايلا. * ئۆزگىچە تۇرمۇش كەچۈرۈش تەس.

باشلانغۇچ ئىپتىدائىي

دەسلەپكى، تۆۋەن دەرىجىلىك.

باشلانغۇچ مەكتەپ، باشلانغۇچ جامائە. * بىز سوتسيالىزمنىڭ باشلانغۇچ باسقۇچىدا تۇرۇۋاتىمىز. * ئىپتىدائىي جەمئىيەتتە كىشىلەر ئۆملىشىپ ياشىغان.

باغ باغچا بۇردۇز چۇغ

گۈل ـ گىياھلىق، مېۋىلىك ۋە دەل ـ دەرەخلىك جاي.

"باغچا" مەخسۇس ساھە بويىچە، كىشىلەرنىڭ سايا‌ھەت، تاماشا قىلىشىغا تەييارلانغان جاينى كۆرسىتىدۇ.

باغنى باقساڭ، باغ بولار، پاتمان ـ پاتمان باغ بولار. * بېغى بارنىڭ تېغى بار. * ئىستىراھەت باغچىسى. * خەلق باغچىسى. * ھايۋانات باغچىسى. * نابات‌ات باغچىسى. * دورا ئوت بىلەن زەھەرلىك ئوت بىر باغچىدا ئۆسىدۇ.

باغاق تەكلىپنامە زەپسكا

توي ياكى چايغا چاقىرىپ ئەۋەتىلگەن قەغەز.

سوپىغا باغاق كەتمەس، كوسىغا تاغاق. * تەكلىپنامە تەگمىسە بارما.

باغلىماق بوغماق تاڭماق چىرمىماق تۈگمەك قوشاقلىماق چىگمەك ماتماق

يىپ، تانا، ئارغامچا قاتارلىقلار بىلەن قاتتىق ئورىماق.

بەل باغلىغان بىلەن ئەر ئەمەس، چاچ تارىغان بىلەن خوتۇن. * بوينىدىن باغلىغان ئىت ئۆڭا يارىماس. * پېتىۋاتقان كۈننى بوغقىلى بولمايدۇ. * يۇكۈڭنى تاك، تاك ئاتقاندا ماك. * چىرمىغانغا چىدىمساك، چىنەكگە چىدا. * بۇ ئاپامنىڭ تۈگۈنى تۈگۈچى. * قوزىلارنى قوشاقلاپ قوي. * چىگىدە چىگىكەننى چەدو بىلەن يەش. * ئۇ دۈشمەننى ماتاپ تاشلىدى.

باغۇبوستان باغۇباراڭ

مېۋە ـ چېۋە، قوغۇن ـ قاپاق چىقىدىغان يەر.

ئوت ـ چۆپ يوق باغۇبوستان يوق. * باغۇ باراڭ قىل، باغۇباراڭدا يايرا.

باقلاجان جاڭدۇ

ئوتياشنىڭ بىر خىلى، ئۇزۇنچاق ۋە سەل ياپىلاق بولىدۇ.

قوغۇن پىلىكىدىن باقلاجان چىقماس. * جاڭدۇ تەبىئىتى ھۆل سوغۇق، 100 گرام جاڭدۇدىن 27 كالوكىلورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

باقماق كۈتمەك قارىماق خەۋەر ئالماق پەرۋىش قىلماق ئىگىتمەك

تەمىن ئەتمەك، ئۆستۈرمەك.

تاينى باقساڭ تۈلپار بولار، بۆرە باقساڭ كۆلپەت كەلتۈرەر. * ئالتە كۈن ئاچ قالساڭمۇ ئېتىڭنى باق. * مېھماننى كۈت، بەرىكە تاپ. * مېھماننىڭ ئۆزىگە قارىغۇچە، ئېتىغا قارا. * ئاتا ـ ئانىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىش ـ بالىنىڭ بۇرچى. * ئېتىزلاردىكى زىرائەتنى پەرۋىش قىل، ھوسۇلغا تەييار تۇر.

بال ھەسەل مىر

ھەسەل ھەرىسى گۈللەرنىڭ شىرنىسىدىن ياسايدىغان تاتلىق نەرسە.

ئاغزىدىن بال تېمىپ تۇرىدىغان، ئىچىدە ئۇغا قاينايدىغان. * ھەسەلنىڭ ھەرىسى بار، گۈلنىڭ تىكىنى. * تىلى ھەسەل، دىلى زەھەر.

بالا پەرزەنت كەنج

ئادەم ۋە ھايۋاندىن تۇرەلگەن ئەۋلاد.

"پەرزەنت" ئادەمگىلا خاس.

ئاقمايدۇ بالا ئالدىدا ئاتا سۆزى "ھالۋا يېمە" دېسە ئۇزى يەپ تۇرۇپ. * بالا يىغلىمىغۇچە، ئانا ئەمچەك سالماس. * بالاڭنى ئايساڭ بالاغا قالسەن. * بالىنى بىر تاپسەن، ئىككى باقسەن. * بالىنىڭ بالىسى بالىدىن تاتلىق. * قارغا: بالام ئاپپاق، كىرپە: بالام يۇمشاق. * پەرزەنت كۆرمىگەنمۇ يىغلار، پەرزەنتى يامانمۇ يىغلار.

بالىسز پەرزەنتسز

بالىسى يوق، پەرزەنت كۆرمىگەن.

بالىسزنىڭ مېلى ھارام كېتىدۇ، ئىمانسىزنىڭ جېنى. * پەرزەنتسز ئۆتكەن ئۆمۈرنىڭ ئەتىۋارى يوق.

بالىلىق پەرزەنتلىك

بالىسى، پەرزەنتى بار، بالىسى، پەرزەنتى كۆپ.

بالىلىق ئۆي بازار، بالىسز ئۆي مازار. * پەرزەنتلىك ئاتا-ئانا بەختلىك.

بالىلار باغچىسى يەسلى

ئوقۇش يېشىغا يەتمىگەن بالىلارنى تەربىيلەيدىغان ئورۇن.

ئۇرۇمچى قىزىل بايراق بالىلار باغچىسى ــ نەمۇنىلىك ئورۇن. * يېزا ئىگىلىكىنىڭ قاتتىلاشچىلىق چاغلىرىدا مەھەللىلەردە ۋاقتىلىق يەسلى قۇرۇلىدۇ.

بالا-چاقا بالا-بارقا

بىر ئۆينىڭ ئوغۇل-قىز ھەممە بالىلىرى.

ئەگەر پاك، مەرد بولساڭ، بالا-چاقاڭغا مال-دۇنيا قالدۇرما، قالدۇرغىن ئېيىپەت. * بالا-بارقاڭغا گۈزەل ئەخلاقتىن مىراس قالدۇر.

بالا قازا بالا-قازا ئاپەت كۈلپەت ئادا بۇگاد قاتىغلىق

تەبىئىي ۋە سۈنئىي ھالدا يۈز بېرىپ، ئېغىر زىيان يېتىدىغان

قىيىن ئەھۋال.

خۇدا دېگەن يەردە بالا يوق، شال تېرىغان يەردە پولۇ. * ئۆزى چىقتى تالاغا، مېنى قويدى بالاغا. * ئەقىللىق مىڭ قازادىن قۇتۇلار، نادان بىر بالاغا تۇتۇلار. * بەختتىن بالا-قازا يۇگۈرۈك. * بالا-قازا قاش بىلەن كىرپىكىنىڭ ئارىلىقىدا. * ئاپەت كۆرمەي دېسەڭ ھوشيار بول. * يامان خوتۇن جانىنىڭ ئاپىتى. * تۇلكىگە ئۆز تېرىسى ئاپەت كەلتۈرەر. * ئاپەتىنىڭ كەينىدە ئامەت بار. * كىم ئەگەر ئۆسكەنىكەن نازۇنېمەتتە، ھالى ئېغىر بولار قالسا كۈلپەتتە.

بالاغەتكە يەتمەك ئەر يەتمەك بويىغا يەتمەك ۋايىغا يەتمەك يېشىغا يەتمەك رەسىدە بولماق بوي يەتمەك

ئوغۇل-قىزلار جىسمانىي جەھەتتىن ئۆسۈپ يېتىلمەك.

سەن بالاغەتكە يەتكۈچە، ئەقلىڭ كامالەتكە يەتسۇن. * ئەر يەتكەن يىگىتتىن ھەزەر ئەيلە. * بويىغا يەتكەن قىزدا ئوي تولا. * ئوغلۇڭ ۋايىغا يەتسە، ئابرويۇڭ جايىغا يېتىدۇ. * يېشىغا يەتكەنىنىڭ يېشىنى ئوڭلا. * قىز رەسىدە بولسا، رەستىگە يۈگۈرىدۇ. * بويىغا يەتكەن بوينىدىن بىلىنەر.

بالكون لىاڭتەي كرات

قەۋەتلىك بىنانىڭ سىرت تەرىپىگە چىقىرىلغان تەكچىسى، سەگدەش، يىراقلارغا قاراشقا ئاتالغان.

ئۆينىڭ بالكونىدىن يىراققا قاراپ تۇرغان تۆت قىز توساتتىن بىزگە قارىدى. * لىاڭتەيگە بەلگىلىمىدىن ئاشۇرۇپ نەرسە قويۇش كوچىلارنىڭ گۈزەللىكىگە تەسىر يەتكۈزىدۇ. * لىاڭتەيگە كىر يايماڭ.

بالىخانا مەنزەر

ئىككى قەۋەت ئاددىي ئۆينىڭ ئۈستىنكى قەۋىتى.

بالىخانىغا باي خوتۇن چىقمىسۇن. * مېھمانىنى مەنزەرگە باشلا،

مەنزىرىنى تاماشا قىلسۇن.

باغان شاڭجياۋ بارا

ئىسسىق ـ تروپىك جايلاردىن چىقىدىغان مېۋە، ئۇزۇنچاق، سەل ئەگمەچ، تاتلىق بولىدۇ، ئوزۇقلۇق ماددىسى كۆپ.

باغان تەبىئىتى ھۆل ئىسسىق، 100 گرام باغاندىن 90 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

باندىت باسمىچى قۇيرۇچۇق

قوراللىق ئوغرى ـ قاراقچى، بۇلاڭچى.

"قۇيرۇچۇق" قازاقچە، ئالتاي شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

باندىتلار پاراكەندىچىلىكىدىن **ساقلىنىش** ئۈچۈن، باندىتلارنى يوقىتىش ئەڭ ياخشى چارە. * باسمىچىنى **بوينىدىن** باغلا.

باھا نەرخ نەرخ ـ ھاۋا خۇن قاق

مالنىڭ پۇل بىلەن ئالماشتۇرۇلىدىغان قىممىتى.

باھا سىياسىتى. * باھانى بازار قويار. * ئانىسى ماختىغان قىزنىڭ باھاسى ئاشماس. * بازار نەرخى. * ئەرزان بىلەن قىممەتسىنىڭ بازاردا چىققان نەرخى بار. * قېچىرنىڭ نەرخى بىلەن بۆرىنىڭ نېمە كارى. * بازار ئىگىلىكى يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، مەھسۇلاتلارنىڭ نەرخ ـ ھاۋاسى بازارنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن دائىم ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ. * سېتىلماس ئاتنىڭ خۇنى قىممەت.

باھاسىز باھاسى يوق بىباھا ئالتۇنغا بەرگۈسىز

باھا بىلەن ئۆلچىگىلى بولمايدىغان.

كىتاب باھاسىز گۆھەردۇر. * بىلىملىكنىڭ باھاسى يوق، بىلىمسىزنىڭ ساپاسى. * گۈزەل ئەخلاق ـ بىباھا گۆھەر. * ئالىم ـ ئالتۇنغا بەرگۈسىز يېگىت.

باھانە سىلتاق ئاغمي

ئورۇنسىز سەۋەب، ئۆزرە.

ئوسۇرغاقتا ئارپا نېنى باھانە. * دەل چۈشكەن باھانە ئىشقا يارار.

سىلتاق بەزىدە ئۆتۈپمۇ قالىدۇ، ئۇزۇن ئۆتمەي پاش بولىدۇ. * ئاغمي ئاقمايدۇ.

باي ھەنمي دۆلەتمەن ھاللىق بارلىغ بايغۇت يايبارام

نۇرغۇن مال ـ دۇنياغا ئىگە كىشى.

باي بايغا باقار، سۇ سايغا. * بايدىن بالا ـ قازا قورقار. * بايىنىڭ ئالدى تار، كەينى كەڭ. * باي قەيەردە، ۋاي شۇ يەردە. * غەنىنىڭ غېمى كۆپ. * دۆلەتمەن دۆلىتى بىلەن خار. * ياز گادايىنىڭكى، قىش هاللىقنىڭكى. * هاللىق بولسامۇ هال تارتما. * بارلىغ ئەر ـ باي كىشى، قول ـ ئىلكىدە بار كىشى.

باي دېھقان قۇلاق

كۆپ مىقداردا يەر ئېگىلىگەن، ئۆزى مۇھىم ئەمگەككە قاتناشمىسمۇ، يېرىنى كىشى ياللاپ تېرىدىغان ياكى ئىجارىگە بېرىدىغان دېھقان.

يەر ئىسلاھاتىدا باي دېھقانلارنىڭ ئوشۇق يەرلىرى مۇسادىرە قىلىنغانىدى.

بايا بايانتن بايام ھېلى ساي سايانتن تىمن

سۆز بولۇۋاتقان چاغدىن سەل بۇرۇن.

"ساي"، "سايانتن" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

بايا كەلسەم، يوق ئىكەنسىز. * بايانتىن بولغان سۆز ـ چۆچەك ھەمىنى ئەندىشىگە سالدى. * بايام ھەبىبە كەپكەتتى. * بۇ بەرده ئۇغرى يوق، ھېلى قويغان ھېلى يوق. * ساي تۇرۇپ تۇرسىلا، ھازىر

چىقىمەن. * ساياتىن بۇ يەردە جىق ئادەم تۇراتتى. * تىمىن كەلدىم — بايا كەلدىم.

بايان ئىزھار

ئۆز قارىشى، پىكرى ۋە مەيداننى، تىلەك - ئارزۇلىرىنى ۋە باشقىلارنى سۆز بىلەن بىلدۈرمەك.

"قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

تەكشۈرمىگەنىنىڭ پىكىر بايان قىلىش ھوقۇقى بوق. * مۇھەببەت ئىزھار قىلىشتا كۆز ئېغىزدىن چاققان.

بايانات ئاخبارات

زور ئىشلارنى ئومۇمىغا بىلدۈرۈش ئۈچۈن چىقىرىلىدىغان ھۆججەت، ئېلان.

دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىز بايانات ئېلان قىلىپ، ئا ق ش دۆلەت مەجلىسىنىڭ جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلاشقانلىقىغا ئېتىراز بىلدۈردى. * 1991 - يىل 11 - ئاينىڭ 10 - كۈنى بېيجىڭدا جۇڭگو - ۋېيتنام بىرلەشمە ئاخبارات ئېلان قىلىپ، ئىككى دۆلەت مۇناسىۋىتىنىڭ نورمالالاشقانلىقىنى جاكارلىدى.

بايراق ئەلەم تۇغ سانجاق ئورۇنى شەدە چۆكمە

دۆلەت، ئارمىيە ۋە تەشكىلاتنىڭ سىمۋولىغا بەلگىسى.

دۆلەت بايرىقى. * قىزىل بايراق. * پارتىيە بايرىقى. * كومپارتىيە بايرىقىنىڭ بەلگىسى ئوغاق - پالتا ئىشچى - دېھقانلار ئىتتىپاقىنى كۆرسىتىدۇ. * يا ئەلەمدە يوق، يا قەلەمدە. * بۈگۈن بايرام، يىغىندا تۇغ - ئەلەملەر لەپىلدەپ تۇرىدۇ.

بايراقدار بايراقچى

كۆچمە مەنىدە: بىرەر سىياسىي - ئىجتىمائىي ھەرىكەتنىڭ

يېتەكچىسى، باشلامچىسى.

لۇشۈن — جۇڭگو يېڭى مەدەنىيەت ھەرىكىتىنىڭ بايراقدارى ئىدى. * بايراقچى سەپنىڭ ئالدىدا مېڭىشى كېرەككى، بۇ ئارقىدىكىلەرگە ئىلھام ۋە مەدەت.

بايرام ھېيت ئايەم پەستۇال

مۇھىم تارىخىي ۋەقە ياكى چوڭ ئىشلارنى خاتىرىلەش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن خۇشاللىق بېرىدىغان كۈن.

"ھېيت"، "ئايەم" دىنغا ئالاقىدار بايرام.

دۆلەت بايرىمى. * خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمى. * توي تېگىشىلىكىنىڭ، بايرام بارچىنىڭ. * قۇربان ھېيت. * روزى ھېيت. * ھېيتتا خوتۇن ئالما، قارا كۆزدا ئوتۇن. * ئايەمدە ئايلىنىپ يۈرمە. * ئايتىللا دۇنيا ياشلار پەستۇالىدا ئالتۇن مېدال ئېلىپ، بىزگە شەرەپ كەلتۈرگەن.

بايراملىق ھېيتلىق ئايەملىك

بايرام، ھېيت - ئايەملەردە ئىشلىتىدىغان ياكى بولۇپ تۇرىدىغان.

باقى بايراملىق كىيىملىرىنى كىيىپ چىقتى. * دادام ھېيتلىق بەردى. * ئايەملىك نەرسە - كېرەكلەر تەييارلاندى.

بايلىق كان خەزىنە

قىممەتلىك نەرسىلەر.

"كان" يەر ئاستى بايلىقىغا قارىتىلىدۇ.

"خەزىنە" توپلانغان بايلىققا قارىتىلىدۇ.

ئەقىلدىن ئارتۇق بايلىق يوق. * ھارام بايلىق قولدا تۇرماس. * ساقلىقىم — بايلىقىم. * بايلىق قاچقانىنى قوغلايدۇ، قوغلىغاندىن قاچىدۇ.

* بىزنىڭ ئاپىتونوم رايونىمىز كانىدا باي. * بۈگۈن بازارنىڭ ئاۋات ئىكەن، خەزىنە توپلا ياخشىلىقتىن سەن.

بەت سەھىپە ۋاراق غەرەق

كىتاب، ژۇرنال، خەت ـ ئالاقىلەرنىڭ ھەربىر يۈزى.

"غەرەق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

تەبىئەتنىڭ ھەربىر بېتى چوڭقۇر مەزمۇن بىلەن تولغان كىتابتۇر. * كىتابنىڭ بىر بېتىنى ئوبدان ھەزىم قىلىش پۈتۈن كىتابنى ئالدىراپ ئوقۇپ چىقاندىن ئەلا. * ئادەم ھايات تارىخىنى يېزىشتا ئەھمىيەتلىك سەھىپىلەرنى كۆپەيتىشى كېرەك. * ئون ۋاراقنى ئوقۇغاندىن بىر ۋاراقنى چۈشەنگەن ئەلا.

بەتخەج ئىسراپخور

پۇل ـ مال، نەرسە ـ كېرەكنى ئورۇنسىز خەجلەپ، بۇزۇپ ـ چاچىدىغان.

بېخىل ئاتىنىڭ ئوغلى بەتخەج بولار. * ئىسراپخور دۆلەت پۇلى بىلەن مەردلىك قىلىدۇ.

بەتخەجلىك ئىسراپچىلىق

ئورۇنسىز خەجلەش، بۇزۇپ ـ چېچىش قىلىقى.

بەتخەجلىك ـ بەتبەختلىك بىلەن بىر مەنىدە. * ئىسراپچىلىق نەدە، پېشانىسى تەرلىمەگەن ئەردە.

بەتقىلىق بەتخۇي قىلىقسىز چۈتۈر

خۇي ـ پەيلى، قىلىقى سەت، يامان.

بەتقىلىقتىن بەتتەر نېمە بار؟ * بەتخۇينىڭ بېتى قارا. * قىلىقسىزنىڭ قىلدەك قىلىقى قىرىق كۈنگىچە كۆڭۈلدىن كەتمەس. * چۈتۈر كىشى ـ بەتخۇي كىشى.

بەتنىيەت قارا نىيەت

نىيىتى يامان، نىيىتى بۇزۇق.

بەتنىيەت قاراپ قالار ئاقىۋەت. * بەتنىيەتنىڭ يولى تار. * قارا نىيەتنىڭ قارىسىنى كۆرمەي. * قارا نىيەتنىڭ قولىدىن ھەر بالا كېلىدۇ.

بەتنىكە شىبلىت

كۆن ـ خۇرۇملاردىن تىكىلگەن قىسقا قونچلىق ئاياغ.

بەتنىكىنى ئۆتۈكماي بىلەن مايلاپ تۇرساق، ھەم چىرايلىق، ھەم چىداملىق بولىدۇ.

بەخت سائادەت تەلەي ئىقبال قۇت ئامەت دۆلەت ئۇراز بۇيان قاۋۇت قوۋى قۇۋ قمۇ ئۇلۇگۇ

كىشىنى ھۇزۇر، ھالاۋەتكە يەتكۈزىدىغان ھالەت، كۆڭۈلدىكىدەك تۇرمۇش.

دۇنيادا ئىستىسناسىز بەخت ۋە سائادەت، قىلغىن سەپداشلار دىدارىنى ئادەت. * بەخت باتۇرغا بولۇشار. * بەخت نەگە بارىسەن؟ دوقا ماڭلايغا. * سائادەتنىڭ يولى بىلىم بىلەن ئېچىلار. * كەلىمگەن تەلەيدە ئاناڭنىڭ ھەققى بارمۇ؟ * تەلەيدە بوڭ ـ بوڭ. * تەلەيگە ئىشەنگىلى بولماس. * بىر كىشى ئۇچۇن پەقەت بۇ ھۇنەر ئىقبال ئىشكىنى ئاچار مۇقەررەر. * قوناق كەلدى ـ قۇت كەلدى. * ئامەت كەلسە قوش كەپتۇ. * ئامەت ئوڭدىن كەلسە، تەلەي دۆڭدىن كېلەر. * دۆلەت قۇشى قونماق. * قىلىنلىق ـ يېرىم دۆلەت. * ئوشۇق دۆلەت باشىنى يارماس. * بىلىگدە بار قۇۋۇتنىڭ قىلغىن غەيرەت، مۇشۇ ياشلىق زامانىڭ كاتتا بىر دۆلەت.

بەختسىز بەختى قارا بەتبەخت تەلەيسىز بىتەلەي ئۇلگۈسىز بىرتىنچ

بەختى ـ تەلىيى يوق، بەخت ـ تەلەيدىن مەھرۇم، بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشەلمىگەن.

خەقنى بەختسىز قىلغانىنىڭ ئۆزىمۇ ياخشى كۈنگە قالمايدۇ. * بەخت ئىچىگە بەختسىزلىك يوشۇرۇنغان بولىدۇ. * بەختىڭ قارا بولسا بولسۇن، كۆڭلۈڭ قارا بولمىسۇن. * بەتبەخت بولماي دېسەڭ، بەختىڭنى ئاسرا. * تەلەيسىزنىڭ سېڭىغا بۇغداي قويسا، ئارپا چىقار. * تەلەيخان تەلەيسىز بوپ قاپتۇ. * بىتەلەيگە سۇ كەلسە، ئاللاكۇدىن يار كېتىپتۇ. * بىتەلەي تالقان بېسە، قارنىدىن بوران چىقىپتۇ.

بەختسىزلىك تەلەيسىزلىك

بەختسىز بولۇپ قالغان ھالەت.

بەختسىزلىككە نۇرغۇن تەسەللى ۋە ئۈمىد ئارىلاشقان بولىدۇ. * بەختسىزلىك كىشىگە مەردلىك سوۋغا قىلىدۇ. * ئەڭ چوڭ تەلەيسىزلىك ـ بىلىمسىزلىك.

بەختلىك تەلەيلىك سائادەتمەن دۆلەتمەن بەختيار ئۇلگۈلۈگ

بەختى بار، بەخت ـ سائادەتكە ئېرىشكەن، تەلىيى كەلگەن، بەخت ـ تەلەي يار بولغان.

بەختلىككە يۇرتنىڭ ھەممىسى بەختلىك كۆرۈنەر. * تەلەيلىك تەرىدىن بىلىنەر. * سائادەتمەن ئادەم شەھۋانىيەتكە بېرىلمەس. * تېنى ساق ئادەم ـ دۆلەتمەن ئادەم. * كىمنىڭ ياخشى نامى قالسا يادىكار، ئەرزىيدۇ دۇنيادىن كەتسە بەختيار.

بەرپا ئەھيا بىنا

پەيدا قىلماق، تۆرەلمەك.

"قىلماق"، "بولماق"لار بىلەن پېئىللىشىدۇ.

كۆز كۆرمىگەن، قۇلاق ئاڭلىمىغانىنى ھەم، ئىلىم بىلەن بەرپا قىلىدۇ ئادەم. * ئىدىيە يېڭى ھاياتنى بەرپا قىلىدۇ. * ئىنسانىنىڭ ئەڭ چوڭ ئارزۇسى ھەر ۋاقىت يېڭى تۇرمۇش بەرپا قىلىشتۇر. * ئورمان ئەھيا قىلىش خەلققە بەخت يارىتىشتۇر.

بەربىر ئوخشاش

ھەرقانداق ئەھۋالدا يەنىلا شۇنداق.

يورۇسۇن ـ يورۇمىسۇن، ئاي، بەربىر، ئاي. * ھېكمەت نەدە بولسا بولسۇن، بەربىر، ھېكمەت. * سالامەت بولساق، نەدە بولساق ئوخشاش.

بەز بىزار

زېرىكىش، يالتىيىش تۇيغۇسى.

ئۆيدىن بەزسەڭمۇ، ئەلدىن بەزمە. * ئاتىسى تۇرۇپ ئوغلى سۆزلىگەندىن بەز. * سۆيدۇرگەنمۇ تىل، بەزدۇرگەنمۇ تىل. * دىل تارتاردىن خۇدا بىزار. * ئاكا ـ ئۇكىنىڭ ئازارى بولسىمۇ بىزارى يوق.

بەزمە باراۋەت مەشرەپ مىلس ئولتۇرۇش سۇغدىچ

دوستلار، قۇرداشلار ئارا ئۆتكۈزۈلىدىغان چاي ـ زىياپەت، ئويۇن ـ تاماشا.

"باراۋەت" ئەڭ پۇل چىقىرىپ، باغ ـ باراڭلاردا ئۆتكۈزۈلىدۇ. "مىلس" قۇمۇل شېۋىسى، "مىلىس" ئولتۇرۇشى قۇمۇلدا بولىدۇ.

بەزمە كۈنى ياشلار سېپىدە كۆيلە، ئەمما ئىش تەدبىرىنى قېرىندىن ئىزلە. * باراۋەت بولسا، شاراپەتمۇ بولار. * بالاغنى مەكتەپكە بەر، بولمىسا مەشرەپكە. * بۇگۈنكى مىلس كۆڭۈلدىكىدەك بولدى.

* ئولتۇرۇشتا چىرايلىق ئولتۇر، ئويۇنا - كۈل، يە - ئىچ، قورساقنى تولدۇر.

بەزلىمەك پەپلىسەك ئەركىلەتمەك

بىراۋنى ياخشى سۆز - ھەرىكەت بىلەن خاتىرجەم قىلماق، تەسكىن تاپتۇرماق.

كۆيگەن كىشىنى بەزلىسەك ھەر چاغ، ھەر سۆزۈڭ قۇيىدۇ ئوت ئۈستىگە ياغ. * پەپلىسەك، پەم بىلەن پەپلە. * ئەركىلەتسەك ئېتىكتىگە سىيدۇ.

بەزى بەزىبىر گاھىبىر

كۆپىنىڭ ئايرىم بۆلۈكى.

سرتىدىن كۆرۈنمەيدۇ ھەر نەرسىنىڭ ئىچى ھەم، بەزى تاتلىق نەرسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا زەھىرى بار. * بەزىسىگە كۈلگۈم كېلىدۇ، بەزىسىدىن ئۆلگۈم. * بەزىبىر كۈنلىرىدىن ئۆرگىلەي، بەزىبىر كۈنلىرىنىڭ كۆتىگە تېپەي. * گاھىبىر ئىشنى ۋاقتى كەلگۈچە كېچىكتۈرۈشكە بولىدۇ.

بەزىدە بەزەن گاھى گاھىدا ناگاندا

ۋاقىتنىڭ ئايرىم قىسمى.

بەزىدە ھەسەلمۇ ئاچچىق تېتىيدۇ. * ئادەم بەزىدە ئازىدۇ، ئات بەزىدە مۈدۈرىدۇ. * ئاپتاپ قانچىلىك بولسىمۇ روشەن، بىر پارچە بۇلۇتمۇ يوشۇرىدۇ بەزەن. * گاھى خۇدا بىلەن رۇسۇل، گاھى دۈتار بىلەن ئۇسسۇل. * كامالەتكە يەتكەن ئادەممۇ گاھىدا خاتالىشىدۇ. * ناگان - ناگاندا كەلسەڭ، جاي - جايىدا كۈتىدۇ. * ناگان - ناگاندا ئوق ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

بەس I كۆپايە بولدى بولار

ئىش - ھەرىكەتنىڭ يېتەرلىك بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ئادەم پەقەت ھۆسنى بىلەن گۈزەل ئەمەس، ئادەملىك جەۋھىرى بىلەن گۈزەل، بەس. * ئەقىللىققە ئىككى ئېغىز سۆز كۆپايە. * بولدى، يېتەرلىك بولدى. * بولار ئەمدى، دەيدىغانىنى دەپ بولدىڭىز.

بەس II مۇنازىرە بەس - مۇنازىر مۇباھىسە مۇجادىلە دەتالاش تالاش - تارتىش تىل ئۇرۇشى

مۇخالىپىنىڭ پىكىر - قاراشلىرىغا قارىتا ئۆزىنىڭ پىكىر - قاراشلىرىنى قويۇپ، ھەق - ناھەقنى ئېنىقلاش پائالىيىتى.

"دە تالاش"، "تالاش - تارتىش" ئېغىز تىلىدا كېلىدۇ.

بەس تالاشماق. * مۇنازىرە - ھەققەتنىڭ ئانىسى. * پاكىت بەس - مۇنازىرىدىن ئۈستۈن. * مۇباھىسە چىرايلىق بولسا، نەتىجە ئوبدان بولىدۇ. * مۇجادىلە بىر - بىرىگە يول قويمىغانلىقنىڭ نەتىجىسى. * دەتالاش بولسا بولسۇن. ئۇرۇش - تالاش بولمىسۇن، * تالاش - تارتىشنىڭ كۆركى - كېلىشىم. * زەمبىرەك ئىشقا چۈشكەندە، تىل ئۇرۇشى توختايدۇ.

بەسلەشمەك مەنىلەشمەك باغلاشماق مەردەملەشمەك

شەرت قويۇپ، بىرەر نەرسە تىكىپ، ۋەدىلىشىپ ئۇتۇق تالاشماق.

"مەردەملەشمەك" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بەسلەشمەك، بەسلەش، قېنى كىمنىڭ ھارۋىسى سۈناركىن. * قاغا بۇلبۇل بىلەن بەسلىشىپتۇ. * ئۇلار مەنىلىشىپتۇ، ئاخىر بىرىپ سەتلىشىپتۇ. * باغلاشساڭ بەلىبەغنى باغلا.

بەك قاتتىق پىششىق چىك مۇستەھكەم مەھكەم پۇختا مەزمۇت تىغراق

چىداشلىق، ئۆزاققا تۆزىدىغان.

يەپ تۇر، بەك تۇر. * ھەممىگە بىرىلمەي، بىرنى بەك تۇت. * دۇشمىنىڭنى قاتتىق ئۇر، كالتەكلىنى ئايمىما. * ھەممە ئىش قولدىن كېلىدىغان كىشى بىرەر ئىشنىمۇ پىششىق بىلمەيدۇ. * ئۆزۈڭنى چىك تۇت، قوشنىڭنى ئوغرى تۇتما. * مۇستەھكەم ئىراده بولغاندا، ئۇلۇغ ھايات بولار. * قاشا مەھكەم بولسا، تۇلكە كىرەلمەس. * ئۇلى مەھكەم بولسا، ئۆيمۇ مەھكەم بولىدۇ. * ئۆزى پۇختىسنىك ئۆستىكى يۇقىرىغا ئاقار. * ئوننى چالا بىلگەندىن بىرنى پۇختا بىلگەن ياخشى. * خىيالىك يۇكسەك نىيەتلىك بولسۇن، ئىشىك پۇختا ۋە مەزمۇت بولسۇن.

بەكە قەلەمتىراش

يانچۇقىغا سىلىپ يۇرىدىغان كىچىككىنە پىچاق.

ئالما سويىمەن بەكە بىلەن، ئوتۇن يارىمەن كەكە بىلەن. * قەلەمتىراش يېنىكدىن يوقالمىسۇن. * خوتۇن كىشىده يېنىكە بولمىسا، ئەر كىشىده قەلەمتىراش بولمىسا، ئىشنىك تۇگىگىنى شۇ.

بەگ خوجا تۆرە

بىرەر يۇرتنىك ھوقۇقدارى، ئاقسۆڭەك.

بېگىڭگە يەتكۈچە، بىلىڭنى ئوشۇتاي. * ھۇنەرسىز بولغاچقا قانچىلاپ خوجا، ئامالسىز قالماقتا قۇللار ئالدىدا. * تۆرىدىنمۇ ئاشپەز توق. * تۆرىنىك ئىتمۇ تۆرىچە ھۇرىدۇ.

بەلدەم ئوتىغۇچ

ئېتىزلاردا ئوت ئوتايدىغان ئەسۋاب، كىچىك كۇرەك.

بەلدەم تۇتقان قولۇڭدىن كەتمەن تۇتقان قولۇمغا ماغدۇر كىردى.

* ئوتىغۇچنى ئال، ئوتاققا بار.

بەلباغ پوتا چاكانياغلىق قىيىقچا قۇر قوشاق

بەلگە كىيىمنىك ئۇستىدىن باغلايدىغان، رەختتىن، چىگىدىن ياسالغان بۇيۇم.

"بەلباغ"، "پوتا" رەختتىن قىلىندۇ، ئۇزۇن بولىدۇ.

"چاكانياغلىق"، "قىيىقچا" تۆت چاسا بولىدۇ، گۇل ـ كەشته بېسىلىدۇ.

"قۇر"، "قوشاق" چىگىدىن قىلىندۇ.

يولدا تېپىۋالغان بەلباغ يولدا چۇشۇپ قالىدۇ. * يېتىمنىك ئاتىسى يوق، بىلىمده پوتىسى يوق. * ئاقسۇنىك يولى باغلىق، بىلىمده چاكانە ياغلىق، مەن كۆيىسەم ساڭا كۆيدۇم، سېنىك كۆيگىنىك چاغلىق. * قىيىقچىنى قىڭغىر باغلاپ، قىز كۆرگىلى بارغان زاڭىنى كۆر. * قۇر باغلىغىن بىلىڭگە، خىزمەت قىلغىن ئىلىڭگە. * قوشاق باغلىغانىنىك قوشاقچى بولۇشى ناتايىن.

بەلكىم مۇمكىن ئېھتىمال ھەرقاچان چېغى چېغىۋا ۋاللاھۇ ئالەم خاياناخا كىم بىلىدۇ ئالاھازەل ئەلھال شايادكى

مودال سۆز: ئىش ـ ھەرىكەتنىك گۇمانلىق ھالىتىنى بىلدۈرىدۇ.

خەقنىك بەختسىزلىكىدىن كۇلمە، ئۆزۈڭنىك بەختسىزلىكى، بەلكىم، ئۇنىڭدىن ئېشىپ چۇشەر. * ياشلىق ۋاقتىدا شۇنداق پىكىرلەر تۇغۇلىدۇكى، بۇ پىكىرلەر كىلەچەكته ئىنسانىنى پەلەكىكە كۆتۈرۈشى مۇمكىن. * مىك ئېھتىمالدىن بىر راست چىقماس. * ئېھتىمال ئادەملەر ئارىسىدىكى جىنازە پەرىشتىلەر ئۇچۇن تويىدۇر. * ئېھتىيات قىل، دۇشمىنىك دۇشمەنلىك ئوتىنى يېقىۋاتقاندۇ ھەرقاچان. * ئۇ تۇنۇگۇن كەلگەن چېغى، مەن يوق ئىكەنمەن. * بۇلۇت كۆتۈرۈلدى، يامغۇر ياغىدىغان چېغىۋا.

* ژالـلاهۇتالەم، بۇ كۈنلەردىن قۇتۇلارمىز. * خاپاناخا مەندىن يامانلاپ قالغاندۇ. * كىم بىلىدۇ، ئەتە نېمە بولىدۇ، كىم كېتىپ كىم قالىدۇ. * ئالاھازەل 40 ياشلاردا بار بىر كىشى كەپتۇ. * ئەلھال، ھەممە تەييار بولغاندۇ.

بەلگە ئالامەت ئىز ئەن تامغا

ئىش ـ ھەربىر كەتمەك خۇسۇسىيىتىنى كۆرسىتىدىغان، ئايرىمىسىنى بىلدۇرىدىغان ئىزنا.

"ئىز" بىرەر نەرسىدىن چۈشىدۇ.

"تامغا"، "ئەن"لەر كۆپرەك مالغا سېلىنىدۇ.

يېزىق تىلىنى خاتىرلەيدىغان بەلگىلەر سىستېمىسىدۇر. * سۆكۈت ـ رازىلىقنىڭ ئالامىتى. * ماڭغان يولدا ئىز قالىدۇ، كۆيگەن ئوتتا كۈل. * ئەنگە قاراپ مېلىنى تونۇيدۇ. * سىنىپىي جەمئىيەتتە ھەممىگە سىنىپىي تامغا بېسىلغان بولىدۇ. * مالنى تامغىسىدىن ئايرى، ئادەمنى سۆزىدىن.

بەلگىسىز ئېنىقسىز

ناتايىن، نامەلۇم.

نەگە بېرىپ، نەدە تۇرىدىغانلىقىمىز تېخى بەلگىسىز. * ئېنىقسىز گەپ ئەقلىگىنى ئازدۇرىدۇ.

بەلگىلىك مۇئەييەن

بەلگىلىگەن دائىرە ئىچىدە، تېگىشلىك، ئىحاتىي.

شىنجاڭدا مەدەنىيەت ئىشلىرى بەلگىلىك نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. * خىزمەتتە مۇئەييەن ئۇتۇق قازانساڭ، ئۆز ھېسابىڭغا يازما، كۆپچىلىكنى ئويلا. * مۇئەييەن مەدەنىيەت ـ مۇئەييەن جەمئىيەت. سىياسەت ۋە ئىقتىسادنىڭ ئىنكاسى.

بەلگىلىمەك تەيىنلىمەك

بىرەر خىزمەت، ۋەزىپىگە قويماق.

ئۇ ئۇقۇتقۇچىلىققا بەلگىلەندى. * بۇ خىزمەتكە تەيىنلەنگىنىمگە ئۈچ يىل بولدى.

بەند زەنجىر

ئىش ـ ھەربىر كەت بىلەن شۇغۇللىنىپ، باغلىنىپ قېلىش ھالىتى.

كىمنىڭ ئەقىل ـ پەمى بولسا خوپ بەلەندە، پايدىسىز سۆزگە ئۇ قىلماس تىلنى بەندە. * ئىش بىلەن بەندە بولۇپ، تاماقنى ئۇنتۇپتۇ.

بەھرىمەن مەنپەئەتدار

پايدىغا ئېرىشكۈچى.

ئۆز ھەققىدىن بەھرىمەن بول، كىشىنىڭ ھەققىغە قول سۇنما. * مەنپەئەتدارلارنىڭ مەنپەئەتىگە تەڭ ئېتىبار بېرىش كېرەك.

بوپا بوغجۇما بولاق ئوراق چوغ ئارچى

نەرسە ـ كېرەكلەرنى ئوراپ قويىدىغان لاتا.

بوپسىنى كۆتۈرۈپ كەتتى، كېلىشىنى بىلمەيمەن. * بوغجىمىسىدا نېمە بارلىقىنى ئانام ئۆزى بىلىدۇ. * بولاق كۆپ بولسا، غەلۋىسىمۇ كۆپ بولىدۇ. * ئوراقنى ئوڕىغان بىلەر.

بوتا بوتىلاق تايلاق بوتۇق توروم

تۆگىنىڭ بالىسى.

بوتا كۆز بالام ـ ئوماق بالام. * بوتىلاق بوزلايدۇ، ھېنگان زارلايدۇ. * تايلاق تايدىن يۇگۈرۈك.

بوتقا بۇلماق ئاتىلا

ئۇن، گۈرۈچ، ياغ بىلەن ئېتىلىدىغان يېنىك تاماق، ئاساسەن بوۋاق بالىلارغا تەييارلىنىدۇ.

بوتقا بويىدا بار ئايالغا ياخشى. * بۇلماق بالىغا، تاماق تاغامغا. * ئاتىلا تاغ ئاتلاپ كەلگەنگە ئاش بولماس.

بوتكا لەپكە تەنزە

كىچىك دۇكان ئۆي.

ئۇنىڭ بىر بوتكىسى بار ئىدى. * لەپكە ئاچ، خىيانەتتىن قاچ. * تۇرسۇن تەنزە ئېچىپتۇ.

بور تەبەشىر

هاكتاشتىن ياسىلىپ، دوسكىغا خەت يېزىشتا ئىشلىتىلىدىغان "قەلەم".

ۋاي بىزنىڭ بالىلىرىمىز، دوسكىغا خەت يېزىشقا بور يوق، سېغىز ئىشلىتىدۇ.

بوردەماق سەمرىتمەك

ئادەم ۋە مالنى مەخسۇس بېقىپ ئەت ئالدۇرماق، ئېغىرلىقىنى ئاشۇرماق.

بۇ بالاڭنى بورداپ نېمە قىلىسەن؟ كىچىك بالا سەمرىپ كەتسە بولمايدۇ. * كەچلىك تاماقنى كۆپ يەپ يېتىش ئۇزاق داۋام قىلسا كىشىنى سەمرىتىدۇ.

بوز تىك بىنەم خاڭدى مەرئا

ئېچىلمىغان، ئۆزلەشتۈرۈلمىگەن يەر، ئۆزلەشتۈرۈشكە، ئېچىپ تېرىلغۇ قىلىشقا بولىدىغان يەر.

ئۇستا ئۇۋچى شىر ئاتار، قابىل دېھقان بوز ئاچار. * بۇغداي تېرىسىڭ، كۈزگى تېرى، ئارپا تېرىسىڭ، تىڭغا تېرى. * چەت بىنەمنىڭ تۈلكىسى كۆپ، خۇشامەتچىنىڭ كۆلكىسى. * بولسا سۈلۈق، بولمىسا بىنەم. * خاڭدىغا يېقىن بولساڭ، يېرىڭ كۆپىيىدۇ.

بوز سۇر كۈل رەڭ

كۆككە مايىل ئاق تۈس.

ئاتىنىڭ ياخشىسى بوز بولىدۇ، ئەرنىڭ ياخشىسى تاز. * سۇر ئاتنىڭ رەڭگى ئۆڭمەس، ئالتۇنىڭ سىنى كەتمەس. * كۈل رەڭ پاختەك تۈكى رەڭگىگە ئوخشايدۇ.

بوز ئۆي كىيگىز ئۆي قوش ئوتاۋ چېدىر

مەخسۇس پىشۇرۇلغان كىگىز ياكى بىرنەچىتتىن مەخسۇس كېرىگە، چاڭقىراق ئۇستىگە يېپىپ قىلىنغان ئۆي. چارۋىچى قازاق، قىرغىز، موڭغۇل قېرىنداشلارنىڭ كىگىز ئۆيى.

"بوز ئۆي"، "كىگىز ئۆي"لەر چوڭ بولىدۇ.

"قوش" مالچىلارنىڭ ئۆيى.

"ئوتاۋ" هۇجرا كەپسى، يېڭى ئۆي تۇتقان يىگىت-قىزلارغا خاس.

"چېدىر" هازىر، ئاساسەن، هەربىي قوشۇنلار ۋە دالىدا ئىشلىگۈچىلەرنىڭ "ئۆيى".

بوز ئۆي يازدا سوۋۇن بولىدۇ. * كىگىز ئۆيگە كىرگەندە، قامچاڭنى پەگاھقا ئىل. * قوشقا ئىت قارايدۇ، ئىتنى قوش باقىدۇ. * يېڭى تويى بولغان يىگىت-قىز ئوتاۋدا. * ياز بىلەن قىش بىر چېدىردا ئۇچراشماس.

بوزەك ئانىي بوسۇنچۇق

قارشىلىق كۈچى يوق، ئاجىز.

"بوسۇنچۇق" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بوزەكنى تاپسام، بۇرنىغا يېپ ساپسام. * ئانىينى تاپسام، شاللاسىگە مىنىپ چاپسام.

بوزەك قىلماق ئانىي تاپماق

ئاجىز كۆرۈپ خارلىماق، كەمسىتمەك.

بوزەكنى بوزەك قىلمىساڭ، قىيامەتتە سوراق بار. * ئانىينى تاپ، ئانىي تاپ.

بوسۇغا پەگاھ تاپسا تاپسۇق

ئۆيىنىڭ ئىشىكتىن كىرگەندىكى يېرى، تۆرنىڭ تەتۈرى.

بوسۇغا ــ داۋان. * باينىڭ تۆردىن گادايىنىڭ پەگاھى ياخشى.

* تاپسىدا ئولتۇر، تۆرنىڭ تامىقىنى يە. * تاپسۇقتىن ھېنىچىمە تاپمىدىم.

بوسۇغىسىنى توپا باسماق ئىشىكىگە قۇشقاچ ئۇۋلىماق

ئۆيىگە ھېچكىم كەلمەسلىك، ھېچكىم ئىشكىدىن كىرمەسلىك.

ئۇنىڭ ئايالى ئۆلۈپ كەتكەندىن كېيىن، بوسۇغىسىنى توپا باستى.

* ئىشانىڭ ئىشكىگە قۇچقاچ ئۇۋلىغىلى خېلى بولدى، ئۇنىڭكىگە ھېچكىم بارمايدۇ.

بوش بىكار

ئىش يوق، ئىش قىلماي يۈرۈش.

بوشقا بويۇن ئەگمە. * بىكار تۇرغۇچە بىكار ئىشلە.

بوغچا جىلىت سومكا پوپكا جۇزدان

رەخت ياكى تېرىدىن تىكىلىپ، كىتاب ــ دەپتەر، ھۇججەت ــ ماتېرىيال سېلىشقا تەييارلانغان خالتا.

بالا بوغچىسىنى ئالدى، مەكتەپكە ماڭدى. * ئاپام جىلىت تىكىپ بەردى. * سومكىنى سۇدىن ساقلا. * قولىدا پوپكا، بېشىدا شەپكە، تۇرقىدىن ئەپەندى ئوخشايدۇ.

بوغقۇچ ئىشنور

بەتنىكە ــ توپلەيلەرنىڭ ئاغزىنى باغلايدىغان مەخسۇس تانا.

بوغقۇچۇڭ بوشاپ كەتسە، بەتنىكىدىن كۆرمە. * ئىشنورنى چىڭ باغلاش، ئاياغقىمۇ ياخشى ئەمەس.

بوغۇم I ئۇگە

نەرسىنىڭ بىرىگە باغلانغان بۆلەكلىرى.

كۆيگەن بامبۇكنىڭ بوغۇمى يەنىلا تۇز. * ئۇگەڭ ئاغرىسا، ئۆلۈم خەۋىرى دېگىن.

بوغۇم II ھەججە ئۇزۇك

بىر ياكى بىرنەچچە تاۋۇش ئېلىپىنتىدىن تۇزۇلگەن ئەڭ كىچىك فونېتىكىلىق بىرلىك.

ئوچۇق بوغۇم، يېپىق بوغۇم. * "ئانا" ئىككى بوغۇم. * ئۇ خەتنى ھەججىلەرگە بۆلۈپ ئوقۇشقا باشلىدى.

بولقا بازغان

تۆمۈرچىلىك سايمىنى، تۆمۈرنى سوقۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

بېشى تۆمۈردىن بولىدۇ، سېپى بېشىغا ئۆتكۈزۈلىدۇ.

"بولقا" كىچىكرەك، "بازغان" چوڭراق بولىدۇ.

بولقاڭنىڭ سېپى بوش بولسا، ئىش بۇزىدۇ. * سەندەل بازغاندىن قورقماس.

بولۇشسىز يوقلۇق

گراماتىكىلىق كاتېگورىيە، ئىنكار مەنىسىدە كېلىدۇ.

بولۇشسىز پېئىل، بولۇشسىز ئالماش، بولۇشسىز شەكىل، بولۇشسىز قوشۇمچە. * پېئىلنىڭ بۇ كاتېگورىيىسى ئىلگىرى "يوقلۇق" دېيىلگەن. ھازىر "بولۇشسىز"غا مۇقىملاشتى.

بولۇشلۇق بارلىق

گراماتىكىلىق كاتېگورىيە، بولارلىق، مەۋجۇتلۇق مەنىسىنى بېرىدۇ.

بولۇشلۇق پېئىل؛ بولۇشلۇق شەكىل. پېئىلنىڭ بۇ كاتېگورىيىسى ئىلگىرى "بارلىق" دېيىلگەن، ھازىر "بولۇشلۇق"قا مۇقىملاشتى.

بوۋا چوڭ دادا ياغ دادا

ئاتا ـ ئانىنىڭ ئاتىسى.

"ياغ دادا" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

يەتمىشتىكى بوۋاڭنىڭ يەتتە ياشلىق بالىغىمۇ ھاجىتى چۈشەر.

* چوڭ دادامنى چوڭ بىلىمەن.

بوۋاق بۆۋەك نىلقا

يېشىغا توشمىغان بالا.

"نىلقا" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بوۋاقنى سۆيۈش ياخشى ئەمەس. * ئامېرىكىنىڭ ئىللىنوس شتاتىدىكى بىر دوختۇرخانىدا 280 گرام كېلىدىغان بىر قىز بوۋاق تۇغۇلغانىكەن. ھازىر 18 ئايلىق بوپتۇ. سالامەتلىكى ياخشى ئىكەن. * بۆۋەك چوڭ بولغۇچە، توي تۇگمىگۈچە.

بوي تۇرۇق قەد قامەت سۇمبات

ئادەم بەدىنىنىڭ ئومۇمىي كۆرۈنۈشى.

بوي ئىشلىمەس، قول ئىشلەر. * ئۆكۈزنىڭ بويى مۆڭگۈزى بىلەن ئۆلچەنمەس. * باللارنىڭ بويى يازدا قىشتىكىگە قارىغاندا ئون پىرسەنت تېز ئۆسىدۇ. * تۇرقىغلا قارىما، مىجەزىگىمۇ قارا. * بۆرىنىڭ تۇرقىدىن قورقما، چىشىدىن قورق. * بوران ـ چاپقۇن زەربىسى يېقىتسىمۇ دەرەخنى، پۇكەلمەيدۇ مەڭگۈگە قامىتىنى، قەددىنى.

بويتاق سالتاڭ سایاق يالغۇز باش ئەرگەن

ئۆيلەنمىگەن ياكى خوتۇنىدىن ئايرىلىپ يالغۇز قالغان ئەر.

بويتاقنىڭ ئەقلى ئىككى كۆزىدە. * پارىژ شەھىرىدىكى 3 مىليون ئاھالىنىڭ 1 مىليون 300 مىڭى بويتاق ـ تول ئىكەن. * گۆش داڭقانىغا تۇشلۇق، قىزىم سالتاڭغا. * سایاق يۈرگەن تایاق يەر. * ئەلگەكتە سۇ تۇرماس، سایاقتا پۇل. * يالغۇز باش يېنىدىكى يېقىنىدىن يىراق.

بويۇن گەدەن شىللە

ئادەم ۋە ھايۋانىنىڭ گەۋدىسىنىڭ باش بىلەن تەنىنى بىرىكتۈرىدىغان قىسمى.

دوستۇڭنىڭ كۆڭلى قالغۇچە، دۇشمىنىڭنىڭ بوينى سۇنسۇن. * گەدىنىدە ئىللىتى بارنىڭ پۈتى سىرقىرار. * ئانىنى تاپسام، شىللىسىگە مىنىپ چاپسام.

بويىچە پېتىچە

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئەسلىنى ساقلاپ.

ئۇ ۋەدىسى بويىچە، ۋاقتىدا كەلدى. * پىكرىمىز شۇ پېتىچە تۇرۇپتۇ.

بويىدىن ئاجراپ كەتمەك بالا چۇشۇپ كەتمەك

هاملدار ئايال مەلۇم سەۋەبتىن ۋاقتىسىز تۇغۇپ قويماق.

بۇمەرەمخان بويىدىن ئاجراپ كېتىپتۇ. * بۇسارىخانىنىڭ بالىسى چۇشۇپ كەتكەن ئىكەن، كۇتۇنۇۋېتىپتۇ.

بۇ مۇشۇ مۇنۇ مانا مۇشۇ ئۇشبۇ مەزكۇر بۇل

كۆرسىتىش ئالماشلىرى. سۆزلىگۈچىنىڭ ئۆزى كۆرۈپ تۇرغان ياكى ئۇنىڭدىن خەۋەردار بولغان نەرسىلەر ھەققىدە ئېيتىلىدۇ. "مەزكۇر"دىن باشقىلىرى كۆپلۈك قوشۇمچىسىنى ئالىدۇ.

بۇ كىتاب مېنىڭ. * مۇشۇ كۈنلەردە نەدە يۈرۈسەن. * مۇنۇنى ئال. * مانا مۇشۇ چاپان چىرايلىق ئىكەن. * ئۇشبۇ خەت ئاكام توختىغا تەگسۇن. * مەزكۇر پىلانىنى چوقۇم ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك.

بۇت سەنەم

بۇددا دىنىغا ئىشىنىدىغانلار سەجدە قىلىش ئۈچۈن ياسىۋالغان ئادەمسىمان ھەيكەل.

بۇتقا ئىشەنمەيدىغان كىشىگە بۇت يىراق، ئىرادىسىز ئادەمگە يول.

بۇ دۇنيا پانىي دۇنيا بۇ ئالەم پانىي ئالەم

ھازىرقى مەۋجۇت دۇنيا ـ ئالەم.

بۇ دۇنيادا جان كېرەك، ئۇ دۇنياغا ئىمان. * پانىي دۇنيانىڭ ئىشىنى باقي دۇنياغا قالدۇرما. * بۇ ئالەم ـ ئۆزۈن ئالەم. * پانىي ئالەمدە ئوبدان ئۆت، باقي ئالەم نېسى.

بۇرنىدىن بۇلاق قىلماق كۆزىدىن چىقارماق

قاتتىق ئەدەبىنى بەرمەك، قىلغىنىغا تويغۇزماق.

تىلىكىنى چاينىما، ئاناڭدىن ئەمگەن سۈتىڭنى بۇرنىڭدىن بۇلاق قىلمەن. * ئۇ ئۇنىڭ قىلغىنىنى كۆزىدىن چىقىرىپتۇ.

بۇرنىنىڭ بېزىنى ئېلىپ قويماق نوخلىسىنى ئېلىپ قويماق

كۆرەڭلەپ، ھەددىدىن ئېشىپ كەتكەنلەرنى ئەدەبلەپ، پەسكارىغا چۈشۈرۈپ قويماق.

بازار بېگى سېيىت ھاجىنىڭ بۇرنىنىڭ بېزىنى ئېلىپ قويۇشنىڭ پۇرسىتىنى كۈتۈپ تۇراتتى. * كۆرۈسەن تېخى، بۇرنۇڭنىڭ نوخلىسىنى ئالىدىغان چاغلار كېلىۋاتىدۇ.

بۇرۇت مويلەپ بېزىق سەبلەت

ئادەملەرنىڭ بۇرنىنىڭ ئاستى ۋە ئۈستۈنكى لېۋىنىڭ ئوستىگە چىقىدىغان تۈك.

بۇرۇتنى يىكەندە ئاپتۇ. * ساقال ـ بۇرۇت قويماق زىيانلىق.

بۇلاق I سۇ بېشى چەشمە

يەر ئاستىدىن سىزىپ چىقىدىغان سۇ ئېغىزى.

سۇ ئانىسى بۇلاق، سۆز ئانىسى قۇلاق. * سۇ بېشىدا سۇ بولمىسا، ئېرىقتا نېمە بولىدۇ؟

بۇلاق II بۆشۈك كان ئاچقۇچ

كۆچمە: بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ مەنبەسى، ئاساس بولغان يېرى.

خانلىق مەدرىسى ئۆز ۋاقتىدا مەرىپەت بۇلىقى ئىدى. * ھىرات XV ئەسىردە شەرق مەدەنىيىتىنىڭ بۆشۈكى ئىدى. * ياخشى كىتاب بىلىمنىڭ كانى. * كۆكۈلدىكىدەك كىتاب ئەقىل ـ پاراسەتنىڭ ئاچقۇچى.

بۇلبۇل ساندۇقاچ ئەندەلىپ

جۇغى كىچىك، چىرايلىق ۋە يېقىملىق سايرايدىغان قۇش.

بۇلبۇلنىڭ چىرايلىق ھىكايىلىرىگە قورساق تويمايدۇ. * ئەي

بۇلبۇل، كەلتۇرگىن باھار خەۋىرىنى، ھۇقۇشقا تاشلا ياماق سۆزنىڭ بەرىنى. * بۇلبۇلغا باغ ياخشى، كەكلىككە تاغ.

بۇلۇڭ بۇرجەك پۇچقاق بۇلۇڭ - پۇچقاق

تام ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ تۇتاشقان يېرى؛ نەرسىنىڭ بىر چېتى؛ چەت - ياقا جاي.

تۆت بۇلۇڭ، بىر كۇلۇڭ. * ھەر نەرسىنىڭ بۇرجىكى بار، سۆزنىڭ ئىلمىكى بار. * تازىلىق ھەرىكىتىدە ھېچبىر پۇچقاقلار قالمىسۇن. دۇشمەن بۇلۇڭ - پۇچقاقلاردا تۇرۇپ، بىزگە قارشى پىلان تۇزۇۋاتىدۇ.

بۇلماق تالماق

بىراۋنىڭ نەرسىسىنى زورلۇق بىلەن تارتىۋالماق.

بۇلاشنى بىلگەن سىيلاشنىمۇ بىلەر. * كىشىنىڭكىنى تالاپ يەپتۇ، ئۆزىنىڭكىنى يالاپ. * خەقنىڭ تېرىسىنى بۇلغان يالىڭاچ قالار.

بۇيرۇق ئەمر پەرمان يارلىق دېكرېت ئوكاز سۆز

ھۆكۈمەتنىڭ پۇقراغا، يۇقىرىنىڭ تۆۋەنگە بەرگەن، ئىجرا قىلىش مەجبۇرىي بولغان كۆرسەتمىسى.

بۇيرۇقنىڭ قۇلى. * ئۆزى بۇيرۇق قىلىپ ئۆگەنگەن كىشى قىيىن باشقىلارغا قۇلاق سېلىشى. * ئەدەبتىن ئەمر ئەلا. * خانىنىڭ ئەمرىدىن خوتۇننىڭ بۇيرۇقى كۈچلۈك. * بارنىڭ ئىشى پەرمان بىلەن، يوقنىڭ ئىشى ئارمان بىلەن. * يارلىق چۈشسە، يەردە قالمايدۇ.

بۆدۈنە ۋېتۇبلداق بۆدۈرسن

بېشى كىچىك، قۇيرۇقى قىسقا، پەيلىرى بېغىر رەڭ كېلىدىغان، ئوتلاق - چۆپلۈكتە ياشايدىغان كىچىك قۇش.

بۆدۈنىنىڭ ئۆيى يوق، نەگە بارسا ۋېتۇبلداق.

بۆره قاشقىر قارىشقۇ كۆك يايل قۇرت

شەكلى ئىتقا ئوخشايدىغان يىرتقۇچ ھايۋان، ئۇ دائىم مال - چارۋىغا ھۇجۇم قىلىپ تۇرىدۇ.

"قارىشقۇ" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

بۆرىنىڭ رەڭگى ئۆزگىرەر، خۇيى ئۆزگەرمەس. * بۆرىدىن قورققان قوي باقماس. * بۆرىنىڭ خىرىس قىلغىنىدىن تۇلكىنىڭ ھىجايغىنى ياماق. * كۆك يايل قەدىمكى ئۇيغۇرلارنىڭ توتېمى ئىدى.

بۆشۈك سەگۈنچەك بۆلەنچۈك

بوۋاقنى بۆلەپ بېقىش ئۈچۈن ياسالغان جابدۇق.

"بۆلەنچۈك" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بۆشۈك بالىسى — بەگ بالىسى. * سەگۈنچەكتە سەگىگەن بالا يېقىملىق.

بۆلۈش تەقسىم

ھېسابىتكى تۆت ئەمەلنىڭ بىرى، بەلگىسى "÷ , :".

100نى 10غا بۆلۈسەك، بولىدۇ : 10. * 15نى 3كە بۆلۈسەك، بولىدۇ : 5.

$100:10=10 \qquad 15 \div 3=5$

بۇك باراقسان بۇك - باراقسان

قويۇق، زىچ ئۆسكەن.

دەرەخلەر بۇك بولۇپ ئۆستى. * باراقسان سۆگەتلىك ھاۋالىق. * بۇك - باراقسان ئورماندا قۇشلار تولا.

بېخىل پېخسىق خەسىس پىشىق مومسىق ئاسمان ئىسىنى، ئىت يۇندىسىنى كۆرمەيدىغان ئالقىنىنى يالايدىغان پىت ئۇچەي پىتتىن پوستۇما ئالدىغان پىتنىك ئۇچىيگە هېسىپ قۇيدىغان تاشتىن سۇ چىقىرىدىغان تاشنى سەپ سۇيىنى ئىچىدىغان تېمىنىك تۆشۈكىدىن ئۆمىلەپ ئۆتىدىغان چاشقانغا كېپەك ئالدۇرمايدىغان ئىتقا سۆڭەك بەرمەيدىغان تۇيۇن ساران قىز قىزغاق ئىسىرگە

ئۇز پۇل ـ مېلىنى ئىشلىتىشكە كۆزى قىيمايدىغان، كىشىگە قىلچە نەپ بەرمەيدىغان.

بېخىلنىك قازىنىدىكى تاش ـ قۇدۇق تۆۋىدىكى تاش. * بېخىل بايدىن سېخىي گادای ئارتۇق. * ئېتى ئورۇق دېگۈچە، ئىگىسى پېخسىق دېگىن. * خەسىسنىك ئۆيى دوزاخ. * پىشىق پىشقان ئاشتىنمۇ قىزغىنىدۇ. * مومسق خوتۇننى جەننەتكە كىر دېسە، قوتۇر ئۆچكىسىنى پېتىلەپ ماڭار. * ئۇ شۇنداق پېخسىقكى، ئاسمان ئىسىنى، ئىت يۇندىسىنى كۆرمەيدۇ. * ئۇ راسا پىشىق ئالقىنىنى يالايدىغان ئادەم. * پەت ئۇچەي بايدىن قولى كەك كەمبەغەل مىك ئەۋزەل. * ئۇنداق پىتتىن پوستۇما ئالدىغان نېمىدىن بىرنېمە چىقارمۇ؟ * ئۇ بوۋاي پىتنىك ئۇچىيگە هېسىپ قۇيدىغان ئادەم ئىكەن. * ئۇنى قوي، ئۇ تاشتىن سۇ چىقىرىدىغان ئادەم. * ئۇ ئادەم مۇنداق تۇرغىنى بىلەن تاشنى سەپ سۇيىنى ئىچىدىغان ئادەم. * ئۇلارنىك ئىچىدە تۆت سەر ئىچپ، ئون سەر مەست بولىدىغان گاڭگۇڭلار، تېمىنىك تۆشۈكىدىن ئۆمىلەپ ئۆتىدىغان ساختىپەزلەر بار ئىدى. * شەھەر خەلقى مۇسانى چاشقانغا كېپەك ئالدۇرمايدىغان، ئىتقا سۆڭەك بەرمەيدىغان پېخسىق دېيىشىدىكەن.

بېرى بۇيان مابەينى

ئىش ـ هەرىكەتنىك بولغان ۋاقتىنىك بۇ يېقى.

ئازادلىقتىن بېرى ئىشلەپچىقىرش كۈچلىرى خېلى ئۆستى.

* پارتىيىنىك 3 ـ ئومۇمي يىغىنىدىن بۇيان، دېھقانلار ئۆز ئالدىغا تېرىقچىلىق قىلۋاتىدۇ. * تەتىل تۇگمەنىنىك مابەينى ئارام ئالماي ئوقۇۋاتىمىز.

بىرەك زىمبۇزىنىەت زىننەت جابدۇق پەرداز سەرئەندىز شۇرداق بەددىز ئىتىگ يىلتۇرۇق يېۋىگ ـ تىزىگ

گۈزەل كۆرسىتىدىغان دەپ هېسابلانغان هەر خىل نەرسىلەر.

سۆزۈكنى بىرەتمەك بولساك گەر تىلەك، راستلىقتۇر سۆزۈگە ئەك ياخشى بىرەك. * سۆزلىسەك، راست سۆزلەشنى قىل ئادەت، راستلىقتىن بارمۇ ياخشى زىمبۇزىنىەت. * تاغنىك زىننىتى قورام تاش، ئادەمنىك زىننىتى ئۇستىباش. * خوتۇن كىشىنىك جابدۇقى تولا. * چىرايلىقتا پەردازنىك لازىمى يوق.

بىزىمەك زىننەتلىمەك پەردازلىماق جابدۇماق بەددىزەتمەك يېۋەتمەك

چىرايلىق نەرسىلەر بىلەن هۆسنىگە هۆسن قوشماق، پەرداز بۇيۇملىرى بىلەن يۈز ـ كۆزنى بويىماق.

گۈزەل ئەخلاق ئادەمنى بىزەر، بايلىق پەقەت ئۆيىنىلا. * بوياق بىلەن زىننەتلىگۈچە تېشىگنى، بىلىم بىلەن تولدۇر ئىچىگنى. * كېسەل كۆرسەتكەندە يۈزىگىزنى پەردازلىماك، دوختۇرنىك چىرايىمىزغا قاراپ دىئاگنوز قويۇشىغا دەخلى يېتىدۇ. * يۈيۇنۇپ چىقىلا پەرداز قىلماك، زىيانلىق. * تاز جابدۇغۇچە توي تاراپتۇ.

بېشى بوش بېشى ئوچۇق

قىز تېخى بىراۋغا ماقۇل دېيىلمىگەن.

پاتەمخانىنىڭ بېشى بوش ئىكەن. * قىزىمزنىڭ بېشى ئوچۇق.

بېشى قاتماق مېڭىسى ئايلانماق

ئېغىر هالغا چۈشۈپ قېلىپ، نېمە قىلىشنىڭ يولىنى تاپالماي قالماق.

ئۆلۈم خېتىگىنى كۆرگەندە، كۆكسۈمگە پىچاق پاتتى، قانداق قىلىمىز نوچى، ئەجەبمۇ بېشىم قاتتى. * بىرمەزگىل جان ساقلىدىم سۆكسۆك سېتىپ، بۇ ئىشمۇ ئەپلەشمىگەچ بېشىم قېتىپ. * مېڭەم ئايلىنىپ كەتتى، نېمە قىلارىمنى بىلمىدىم.

بېشىدا كۆتۈرمەك ئالقىندا كۆتۈرمەك

تازا بەك هۆرمەتلىمەك، ئايماق، همايە قىلماق.

ئۇ كەلسە، خەلق ئۇنى بېشىدا كۆتۈرىدۇ. * هېلىمۇ ئاياپ مۇشۇ كۈنگە كەلدۇق، بېشىمزدا كۆتۈردۇق. * ئۇنى خەلق همايە قىلاتتى، ئالقىندا كۆتۈرەتتى.

بېشىنى چېتىپ قويماق بېشىنى ئىككى قىلىپ قويماق بېشىنى قوشۇپ قويماق

ئوغۇل ـ قىز، ئەر ـ خوتۇننى بىر ـ بىرىگە نىكاهلاپ تۇرمۇشلۇق قىلىپ قويماق.

ئۇ ئىككىسى بىر ـ بىرىنى ياخشى كۆرىدىغان ئوخشايدۇ، ۋاقتىدا بېشىنى چېتىپ قويايلى. * خەلق ئىچىدە "بېشىڭ ئىككى بولمىغۇچە، قاچاڭ ئىككى بولماس" دېگەن گەپ بار. ئەمدى بېشىگىنى ئىككى قىلىپ قويايلى. * پادىشاه 40 كېچە ـ كۈندۈر توي قىلىپ، ئىككىسىنىڭ بېشىنى قوشۇپ قويۇپتۇ.

بېشىنى يېمەك بېشىغا چىقماق

ئۆلمەك، يامان كىشىلەرگە قارىتا ئېيتىلىدۇ.

ياخشى يولسا ئېشىنى يەر، يامان بولسا بېشىنى. * ئۆز ئەركىگە بېرىلگەن ئۆز بېشىنى ئۆزى يەر. * چېقىمچى نۇرغۇن كىشىنىڭ بېشىغا چىقىدۇ، ئاخىر بېرىپ ئۆز بېشىنى يەيدۇ.

بېكەت ئىستانسا لەنگەر ئۆتەڭ چازا تۇسقا

يول ئۇستىدىكى تۇرۇپ، قونۇپ ئۆتىدىغان جاي.

ئۇچقۇر ئات ئىككى بېكەتلا يۈگۈرەلەيدۇ، سالماق ئېشەك كېچە ـ كۈندۈز يۈرەلەيدۇ. * داخىيەن (تۇرپان) پويىز ئىستانسىسى بەك ئاۋات. * لەنگەر يولنى قىسقارتىدۇ. * قەشقەر يولدا ئۆتەڭ تولا.

بېلەت ساندۇقى ئۇرنا

سايلامدا، قارار ماقۇللىغاندا ۋەكىللەر ئاۋاز بىلدۈرگەن **بېلەتنى** سېلىشقا تەييارلانغان مەخسۇس يەشىك.

ئاپتونوم رايونلۇق 7 ـ نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتېينىڭ 7 ـ يىغىندا يىغىن مەيدانىغا ئون بېلەت سانداقى قويۇلدى.

بېلى بوش كۆتى بوش

ئىش ـ هەرىكەتكە چىدامى يوق.

بېلى بوشنىڭ گېپى بوش. * كۆتى بوش كۈن سانايدۇ، سانى توشمايدۇ.

بېلىقچىقۇش چايكا

دېڭىز ـ دەريالاردا توپ ـ توپ بولۇپ، **بېلىق ئوۋلايدىغان قۇش، بېلىقچىلار قولغا ئۆگىتىۋالىدۇ.**

بېلىقچىقۇش بار يەردە، بېلىقمۇ بار.

بىلگە پالتا چاپماق بىلگە تەپمەك

ئارا يولدا ئۈزۈپ قويماق.

بۇ ئاقۇمەت... ئارزۇ - ئۈمىدلىرىمىزنىڭ بىلگە پالتا چاپتى. * دەل مۇشۇ كۈنلەردە ئۆگەي ئانىسى ئۈنىڭ بۇ خىيالىنىڭ بىلگە تەپتى.

بىئارام ئارامى يوق

تىنچلىقى بۇزۇلغان ھالەت.

ئۇ ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ بىئارام بولدى. * كۆڭلۈمنىڭ ئارامى يوق، يېگەن - ئىچكىنىمنىڭ تايىنى يوق.

بىچارە بايقۇش ياۋاش مۆمن ئىرىنچكە

چارە - ئامالى يوق، ھالى - كۈنى ناچار.

تىرىك بىچارىدىن ئۆلۈك ياتۇر ئارتۇق. * بىچارە ھاياتتىن مەزمۇنلۇق ئۆلۈم ئەلا. * بايقۇشنىڭ بويىنىدىن يىپ كەتمەيدۇ. * ياۋاش يولدا قالدۇ. * مۆمن ئاش تاپسا، قوشۇق تاپالمايدۇ.

بىخ نوتا ھايسا بۇر

ئۆسۈملۈكنىڭ يېڭى ئۆسۈپ چىققىنى، ياش ۋاقتى.

"بىخ" دەل - دەرەخنىڭ يېڭىلا چىقىقىنى، "نوتا" خېلى ئۆسكىنى.

"ھايسا" زىرائەتنىڭ يېڭى ئۆسۈپ چىققىنى.

ئەتىياز كەلدى، دەرەخلەر بىخ سۈردى. * ياغاچنى نوتا چېغىدا ئەگ. * ھايسىنى يۇلۇپ ئۆستۈرمەك — ئەخمەقلىق.

بىراۋ كىمدۇ بىرى ئاللىكىم

كىملىكى نامەلۇم ئادەم. كىم بولسىمۇ بىر ئادەم.

بىراۋنىڭ كۆڭلىنى توغرا يول بىلەن ئىلىشنى ئۆگىنىۋېلىڭ.

* كىمدۇ بىرى ساڭا دوستلۇق بىلدۈرسە، سەمىمىيىتىنى سىناپ كۆر. * ئاللىكىمنىڭ ئۆيىدە ئاق ماي يەپ تويۇنغۇچە، داغ سۇ بىلەن كۈن ئۆتكۈزچۇ بولۇشچە.

بىرە - بىرە ئاندا - ساندا ئاندا - مۇندا

ئارىلاپ - ئارىلاپ، ئىزچىل ئەمەس.

يولدا بىرە - بىرە ماشنا ئۇچراپ قالاتتى. * ئۇ گەپ قىلماي ئولتۇردى، ئاندا - ساندا كۈلۈپ قويۇاتتى، ئاندا - ساندا ئاتسىمۇ دەل ئاتمىدۇ.

بىر تىمىن بىر پۇل بىر يارماق

ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇ.

چىن كۆڭۈللۈك دوست گۆھەر، ئالتۇن - كۈمۈش بىر تىيىن. * سېپىنىڭ ئۇ نېمەك بىر پۇلغىمۇ ئەرزىمەيدۇ. * دوستۇم مېنى بىر يارماقىغا ئالمىغىنى بىلەن، دوستۇمنىڭ بىر چېچىنى ئالەمگىمۇ ساتمايمەن.

بىر جاڭگالنىڭ بۆرىلىرى بىر ئۈۋىنىڭ كۈچۈكلىرى بىر پىلەكنىڭ خەمەكلىرى

ئەسكىلىكتە، يامانلىقتا ئوپمۇئوخشاش.

توخۇنىڭ دەمسەن؟ ئۇ ھاشىم زومىگەر بىلەن بىر جاڭگالنىڭ بۆرىلىرى. * ئۇلارنىڭ ھەممىسى بىر ئۈۋىنىڭ كۈچۈكلىرى، ھېچقايسىسىدىن ياخشىلىق كەلمەيدۇ. * ئايىمخانىنى دەمسەن؟ ئۇمۇ كۈمۈش خېنىم بىلەن بىر پىلەكنىڭ خەمەكلىرى.

بىرگەبىر باشمۇباش يەكمۇيەك

مۇساۋىقىلاردا، جەڭلەردە يالغۇز ئېلىشىش.

بولدى، بىرگە بىر بولسۇن، بىردىن چۈشسۇن. * ئىككى تەرەپنىڭ

پالۋانلىرى باشمۇباش چۈشۈشتى. * ئۇلار يەكمۇيەك ئېلىشتى، ئاخىر تۇرسۇن يەڭدى.

بىرلىك ئىتتىھاد

بىر تۇتاشلىق.

جاھاننىڭ تەركىبى بىرلىككە ئىگە، بۇ بىرلىك شۇبھىسىز نەپسىگدە جەم. * ئىتتىھاد بولسا، كۈچ بولىدۇ.

بىرقەدەر نىسبەتەن خېلى

تولۇق ئەمەس، ئەمما نىسبەت قىلغاندا...

ئۇ بىرقەدەر ياخشىلىنىپ قالدى. * ئۇنىڭ ئۇتۇقلىرى نىسبەتەن ياخشى. * ئوسمان خېلى ياخشى بالا.

بىرنەچچە بىرمۇنچە بىرقانچە بىرتالاي

ئېنىقسىز سان، ئەدىدى ئېنىق ئەمەس.

بىرنەچچە كۈن بولدى، يامغۇر ياغمىدى. * يېقىندىن بۇيان بىرمۇنچە ئۆزگىرىش بولدى. * بىرقانچە كىشى بىرلىشىپ شىركەت قۇردى. * بىرتالاي كىشىلەر يەككە ئىگىلىك ياراتتى.

بىر نىيەت يەكدىل

ھەممىنىڭ نىيىتى، ئىرادىسى ئوخشاش.

بىر نىيەت-بىر مەقسەتتە كۆرەش قىلساق، غەلىبە قىلماي قالمايمىز. * كىم ئەگەر دوستلار بىلەن يەكدىل بولار، ھەممە مەقسىتى ئۇنىڭ ھاسىل بولار.

بىر ئېغىزدىن بىر ئاۋازدىن

ھەممە بىردەك.

«نەشە چېكىشنى مەنئى قىلىش نىزامى» يىغىندا بىر ئېغىزدىن ماقۇللاندى. * قارار ماقۇللىغاندا ھەممە بىر ئاۋازدىن قوشۇلدىغان-

لىقىنى بىلدۈرۈشتى.

بىرىكمىدىك ئۇيۇشماق بىرلەشمەك

بىر بولماق.

ئەندى ھەممىز بىرىكەيلى. * ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى ئەتراپىغا زىچ ئۇيۇشايلى. * بىرلەشكەن كۈچ ئۇلغىيدۇ.

بىزە پىشكە ئازغىنا كىچىككىنە ئەندەك جىندەك

سان جەھەتتىن بەك ئاز.

ياربىم ئاڭلا بۇ سۆزۈم بار، ساڭا بىزە سۆزۈم بار، خويمۇ كۆيدۈم مەن ساڭا، يۈرىكىمدە ئوتۇڭ بار. * لەگپۇڭدىن پىشكە سىلىپ بەرسىلە. * ئازغىنا مەنپەئەتىنى دەپ، نومۇسقا قالما. * كىچىككىنە ئىشقا، ئانچۇالا چېچىلما. * خەنزۇ تىلىدىن ئەندەك خەۋرىم بار. * جىندەك تۇرۇپ تۇرۇڭ.

بىسمىللا ئىنشائاللا سۇبھانالا ئەلھەمدۇلىللا ماشائاللا كالامۇللا ئەستاغپۇرۇللا ئەلھۆكمىللىلا ئىللا-بىللا ئەئۇزەنبىللا

ئادەت سۆزلىرى، دىنغا ئالاقىدار.

ئىشىڭ بېشى بىسمىللا. * ئىنشائاللا، شېپالىق بېرەر. * سۇبھانالا، ئۇنداقمۇ ئىش بولامدىغان. * دۇشمىنىڭگە دەردىڭنى سۆزلىمە ئەسلا، خۇش بولۇپ دېمىسۇن "ئەلھەمدۇلىللا". * ماشائاللا، ئىش ئوڭغا تارتتى. * گېپىم يالغان بولسا، كالامۇللا ئۇرسۇن. * ئالغاندا بىسمىللا، بەرگەندە ئەستاغپۇرۇللا. * زاھىت سۆزىدىن يۇز تۇۋا قىلدۇق، ئابىد ئىشىدىن ئەستاغپۇرۇللا. * قازاغا رىزا، ئەلھۆكمىللىلا. * ئىللا-بىللا، يالغان ئېيتمىدىم.

بىكار بىھۇدە خۇن

ئورۇنسىز، نەپ ــ مەنپەئەتسىز.

بىكار ياتقانلىق بۆرىكنى ماي قاپلار. * ئەجەل ئوق ئاتقاندا قالقىنىڭ بىكار، ئېغىناپ ئالىتۇندا ياتقىنىڭ بىكار، تەكشۈردۇم ئالەمنى... ياخشىلىق ياخشى، بۇنىڭدىن باشقا، گەپ ساتقىنىڭ بىكار. * تۇنلەر باشتىن ئايلىغ ئۇيقۇدا ئۆتسە، ئەجەب ئەمەس يىرىم ئۆمۈر بىھۇدە كەتسە. * خۇن ئىش ــ بىھۇدە ئىش، بىكار ئىش.

بىلەي چاق قايراق كاپ ئېكەك بىلەگۈ

تېغىنى ئىتتىكلىتىدىغان بۇيۇم، سايمان، مەخسۇس تاش.

"كاپ" كۆندىن ياسىلىدۇ.

بىلەي تاش قاپتالدا، ئېسىل سۆز يۇرەكتە. * چاق ھېچنېمىنى كېسەلمەسمۇ پىچاقنى ئىتتىكلىتىدۇ. * قايراق قاچان بولسا بولسۇن پىچاقتا دوست. * ئۇستىرا كاپ بىلەن، خوتۇن كىشى لاپ بىلەن. * پەرىشانلىق ئۆمۈرنىڭ ئېكىكى. * ئېكەكىكە دوقاقنى كەلتۈرۈپتۇ، ھۇررەككە پوقاقنى.

بىلگىنىڭنى قىل قانداق قىلساڭ شۇنداق قىل بىلگەن پوقۇڭنى يە خالىغىنىڭنى قىل قولۇڭدىن كەلگىنىنى قىل

رەنجىگەن ئەھۋالدا ئېيتىلىدۇ: قولۇڭدىن كەلسە نېمە قىلىشنى خالىساڭ، شۇنى قىل.

بىلگىنىڭنى قىل، ــ دەپ سەلەي رەسىمەرنى يەنە خىتۇرۇپ تارتمىغا سالدى. * مېنىڭ كارىم يوق، قانداق قىلساڭ، شۇنداق قىل. * جىق توسىدىم، ئۇنىمىدىڭ، ئەمدى بىلگەن پوقۇڭنى يە، كارىم يوق. * مانا ئەمدى خالىغىنىمنى قىلمەن. * قولۇڭدىن كەلگىنىنى قىل، ساڭا قىلدىغان گېپىم يوق.

بىلىمسىزلىق قايىماق كاپلىماق ئېكەكلىمەك

تېغىنى بىلەيگە سۈركەپ ئىتتىكلەتمەك.

پىچاق بىلمىسە گالىلىشىدۇ. * ــ تاش بىرنېمىنى كېسەلمىگىنى بىلەن، شەمشەرنى بىلەپ ئىتتىك قىلالايدۇ. * ئۇرۇش باشلانغاندا قىلىچنى چاقلىساڭ كېچىكسەن. * ئىككى ياخشى بىر بولسا، تىنچلىق تىلەيدۇ، ئىككى يامان بىر بولسا پىچاق قايرايدۇ. * ئۇستىراڭنى كاپلاپ تۇر.

بىلىم ئىلىم پەن بىلىك مەلۇمات ساۋات

ئىنسانلار تەبىئەتنى ئۆزگەرتىش جەريانىدا ئېرىشكەن بىلىش ۋە تەجرىبە.

بىلىم ــ كۆچ. * بىلىم ــ خورماس بايلىق. * بىلىم ــ ئەقىلنىڭ چىرىغى. * ئەقىلغە ئىلىم بىلەن بەرگىن ياردەم، ئەقىل بۇ ئىلىمگە خېرىداردۇر ھەر دەم. * پەندە تۇپتۇز يول يوق. * پەن ھەربىر كىشىدىن جەددىي ئىشلەشنى ۋە يۇقىرى قىزغىنلىقنى تەلەپ قىلىدۇ. «قۇتادغۇبىلىك» قۇتىدىغان بىلىم دېمەكتۇر. * مەلۇمات كىشىنىڭ ئورنىنى بەلگىلەيدۇ. * مۇھەببەتنى ساۋات بىلەن ئۆلچىگىلى بولماس، * ساۋات ــ ئىلىم ئاساسى، ئىلىم ــ ھايات كۆزى، ھايات تەلەپ قىلساڭ بۇ ساۋات ئۆزى.

بىلىمسىز ئىلىمسىز نادان

ئىلىم ــ بىلىمدىن خەۋىرى يوق، مەلۇماتى يوق.

بىلىمسىز ئادەم ھېچ ئىشقا يارىمايدۇ. * بىلىمسىز بالا موزايدىنمۇ يامان. * بىلىمسىز تۆرە تۆردە ئولتۇرسىمۇ، ئۇ تۆرنىڭ پەگاھىتىن پەرقى يوق. * ئىلىمسىز كىشى نېمە؟ ھايۋان بەقەت، جانسىز تەن، بېزەكلىك بىر ئايۋان بەقەت. * نادانغا سۆزلىگەن ئىسىت سۆزۈم، ئۆلۈككە يىغلىغان ئىسىت كۆزۈم. * نادان قازانغا قارايدۇ، تادان

ئوچاققا.

بىلىمسىزلىك ئىلىمسىزلىك نادانلىق

ئىلىم ـ بىلىمدىن خەۋەرسىزلىك ھالىتى.

بىلىمسىزلىك ـ سەتچىلىك. * ئۆزىنىڭ بىلىمسىزلىكىنى بىلمەسلىك تېخىمۇ بىلىمسىزلىكتۇر. * ئىلىمسىزلىك ـ قارىغۇلۇق. * نادانلىق ـ خۇراپاتلىقنىڭ ئانىسى. * نادانلىقتىن ئۇچ بىخ ئۇنۇپ چىقىدۇ: قارا نىيەت، ساختا شۆھرەت ۋە ھاكاۋۇرلۇق.

بىلىملىك مەلۇماتلىق ئۇقۇمۇشلۇق قورسىقىدا ئۇمىچى بار بۆگۈلۈگ

ئىلىم ـ بىلىمدىن ياخشى بىلىش ھاسىل قىلغان.

گەپكە ئۇستىلىق ھەققىي بىلىملىكنىڭ ئىسپاتى ئەمەس. * بىلىملىك ئۇزار، بىلىمسىز توزار. * مەلۇماتلىق كىشى نەگە بارسا ئىشقا يارايدۇ. * ئوقۇغانىنىڭ ھەممىسلا ئۇقۇمۇشلۇق بولۇۋەرمەيدۇ. * قورسىقىدا ئۇمىچى بار ئادەم خەققە تۆھمەت قىلمايدۇ.

بىلىمەسلىك ئۇقماسلىق چۈشەنمەسلىك ئەقلى يەتمەسلىك

ئادەم ياكى شەيئىنى ئېنىقلىيالماسلىق، بەلگىلىيەلمەسلىك.

بىلىمەسلىك ئەيىب ئەمەس، تىرىشماسلىق ئەيىب. * خالىمىغان ھالدا كەلدىم، تىلمىگەن ھالدا كېتىۋاتىمەن، ئىككى ئوتتۇردا قاڭقىرىپ يۈردۈم. بىلمىگەندىن باشقىنى بىلمىدىم. * ئۇقمىغانىنى سوراش ئەيىب ئەمەس. * چۈشەنمىسەك چۈشەنمىدىم دە، يالغان چۈشەنمىدىم دېمە. * بۇ ئىشقا ئۇنىڭ ئەقلى يەتمىدى.

بىلمەك ئۇقماق تونۇماق چۈشەنمەك ئەقلى يەتمەك

ئادەم ياكى شەيئىنى ئېنىقلىماق، بەلگىلىمەك.

ھەركىم ئۆز دەردىنى ئۆزى بىلىدۇ. * مىڭنى بىلسەڭمۇ، بىرنى

بىلمىغاندىن سورا. * ئۆز نادانلىقىنى بىلگەن ئەخمەق ئەمەس. * بىلگەن بىلگىنىنى ئىشلەر، بىلمىگەن بارمىقىنى چىشلەر. * بىر ئادەمنى بىلگۈڭ كەلسە، ئاۋۋال ئۇنىڭ دوستىنى بىل. * ئۇقمىساڭ قېرىلاردىن سورا، بىلمىسەڭ ئۆيۈڭدە ياتما. * سەۋەنلىكنى تونۇش ئىشىكى دائىم ئوچۇق. * خاتالىقنى تونۇغانلىق يېرىم ئۆگەتكەنلىك. * ئۇنى چۈشەنمىگەن بۇنى چۈشىنىدۇ. * بۇ ئىشقا ئۇنىڭ ئەقلى يېتىدۇ، ئىشلەش قولىدىن كېلىدۇ.

بىمالال بەھۈزۈر

تارتىنماي، قىسىلماي، كەڭتاشا، ئېچىلىپ، يېيىلىپ...

بىمالال سۆزلەڭ، خاتا بولسا كېرەك يوق. * بەھۈزۈر ئولتۇرۇڭلار، مېھمانلار!

بىنائەن ئاساسەن مۇۋاپىق

كۆرسىتىلگەن كۆرسەتمىنى ئاساس قىلىپ...

بۈيرۇقنا بىنائەن يېتىپ كەلدىم. * قانۇنغا ئاساسەن، نەشكەشلەرگە تېگىشلىك جازا بېرىش كېرەك. * يولىيورۇقنا مۇۋاپىق، ھەممە ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويۇش كېرەك.

بىنا ئىمارەت قورۇ ـ جاي بارلىق

ئولتۇرۇشقا تەييارلانغان ئۆي، قۇرۇلۇش.

بىنانىڭ ئېگىزلىكىنى ئۇلى بەلگىلەر. * ئامېرىكىنىڭ بەش بۇرجەكلىك بىناسى دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىكىنىڭ نامى بولۇپ قالغان، ئۇنىڭدا 23 مىڭ خادىم ئىشلەيدۇ، 15 مىڭ چىراغ، 7 مىڭ 748 دېرىزە، 280 خالىجاي بار ئىكەن. * ئېگىز ئىمارەتنىڭ ئۇلى چوڭقۇر بولسۇن. * قورۇ ـ جاي ئىسلاھاتى زۆرۈر ئىسلاھاتلارنىڭ بىرى. * قورۇ ـ جايىنىڭ كەڭرى بولسا، ئىشىك ئوڭغا تارتار.

بناكار مېمار ئارخېتېكتور

قۇرۇلۇش مۇتەخەسسىسى، ئىنژېنېرى.

بىزدە ئۇستا بناكارلار تېخى يېتىشىپ چىقمىدى. بناكار بولمىسا، زامانىۋى بنا قۇرغىلى بولمايدۇ. * ئاۋۋالقى خىشنى قىغىر قويسا گەر مېمار، يۇلتۇرغا يەتسىمۇ قىغىردۇر دېۋار.

بناكارلىق مېمارچىلىق ئارخېتېكتورا

ئۆي ـ ئىمارەت قۇرۇلۇشى سەنئىتى.

بىزدە بناكارلىق ـ قۇرۇلۇش شىركەتلىرى ياخشى ئىشلەۋاتىدۇ. * ئۇرۇمچى بىناكارلىق مەكتىپى ئوتتۇرا دەرىجىلىك بىناكارلىق خادىملىرىنى تەربىيىلەيدۇ. * مېمارچىلىق ئۇستا بناكارلارغا موھتاج.

بۇاستە توپتوغرا

ئارىلىقتا ۋاستە قويماي...

كىشىنىڭ قەلبىگە بۇاستە تەسىر قىلىدىغان نەرسە، يەنىلا گۈزەللىكتۇر. * ئاراز بولۇپ قالغانلىقنىڭ دورىسى بۇاستە سۆزلىشىشتۇر. * دوغلار ئاتخانىدىن چىقىپ، توپتوغرا مولازىمىدىنلىقنىڭ ئۆيىگە باردى.

پ

پاپا يېپىسكوپ پوپ مىسسىئونېر

خرىستىئان ـ كاتولىك دىنىنىڭ روھانىلىرى.

پاپا ـ ۋاتىكاننىڭ ھۆكۈمرانى. * يېپىسكوپ يۇقىرى دەرىجىلىك روھانى. * پوپنىڭ كېيىمىنى كېيسە، ئالۋاستىمۇ قوڭغۇراق راۋىقىغا چىقالايدۇ. * شۇبۇت مىسسىئونېرلىرى بۇرۇن قەشقەر، يەكەنلەردىن نۇرغۇن يېتىم بالىلارنى شۇبۇتسىيىگە ئېلىپ كەتكەن.

پات ئارىدا پات يېقىندا پات پۇرسەتتە

ئارىدىن ھېچقانچە ۋاقىت ئۆتمىگەن ھالەتتە.

مەن پات ئارىدا بۇ يەردىن كۆچۈپ كېتىمەن. * كۆرۈسەن، پات يېقىندا بىر چوڭ ئىش بولىدۇ. * بىز پات يېقىندا كۆرۈشۈپ قالارمىز. * بىز ۋەزىپىمىزنى خۇدا خالىسا، پات پۇرسەتتە ئورۇنلاپ بولىمىز.

پاتماق سغماق

جايلاشماق، ماس كەلمەك.

بۇغداي پاتمىغان ئاغزىمغا موزايىبشى بوش كەلدى. * ئالەمگە پاتماي كەتمەك. * بېشىڭ سغمايدىغان يەرگە ئۇرۇنما. * بەش قول ئېغىزغا سغماس.

پاتېفون گرامافون

پلاستىنكىغا ئېلىنغان مۇزىكا، ناخشا، نۇتۇق ۋە باشقىلارنى ئاڭلىتىپ بېرىدىغان سايمان.

پاتپفون چېلىنىپ، ناخشا يىراقلارغا ئاڭلىنىپ تۇراتتى. * توك پاتپفونى سېتىۋالدىم.

پاجىئە تراگېدىيە

ئېچىنىشلىق ھادىسە، قايغۇلۇق ۋەقە.

ساۋاتسىزلىق، شۇ كىشى ئۈچۈن، بىر پاجىئە. * خەلقئاردا ھەر خىل تراگېدىيىلەر يۈز بەرمەكتە.

پاچاق پاقالچاق شىراق پايچەك ماشقاق

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ پۇتىنىڭ تىزدىن تۆۋەنكى قىسمى.

"ماشقاق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"پايچەك" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

كاللا ـ پاچاق يېمەيمەن، چىشنىمۇ چاقمايمەن. * بېشى باش بولسۇن، پاقالچىقى تاش. * شىرىقىدىن پۇڭلىسە، سەمرىدىغانلار بار.

پاخشە پالاق

ئەسلى بۇزۇلغان، ئۈچى سۇنغان تۇخۇمغا قارىتىلاتتى. ھازىر بۇزۇق، سۇنۇق، بۇزۇلغان، سۇنغان ھەممە نەرسىگە قارىتىلىدۇ.

پاخشە تۇخۇمدىن چۈجە چىقماس. * پالاقتىن پايدا كۈتمە.

پادا قورۇ ئۈيۈر سۇرۇق

مال ـ چارۋىلانىڭ ئايرىپ باقىدىغان توپى.

پادا باقاردا دوست ئىدۇق، ياڭاق چاققاندا ئايرىلدۇق. * چىشقاق موزاي پادىنى بۇلغار. * پەخەس بول، قورۇغا بۆرە چۈشمىسۇن. * باشباينىڭ 30 قورۇ مېلى بار ئىكەنمىش. * قاچقاق ئايغىر ئۈيۈرىنى توزۇتار.

پارا ئارىلىق رىشۋەت خىيانەت

بىرەر مەقسەتتە قانۇنسىز بەرگەن ـ ئالغان پۇل ـ مال.

"ئارىلىق"، "رىشۋەت" ھازىر پاسسىپ سۆزلەر.

قازى يېسە گەر بەش تەرخەمەك پارا، يۇز دەررە ھۆكۈمگە تاپىدۇ چارە. * پارىغا ۋىجدانىڭنى بۇلغىما. * ئارىلىق ئالغان ئارىدا تۇرالماس. * رىشۋەت ـ بۇزۇق ئەمەلدارنىڭ بەلگىسى. * خىيانەت ـ جىنايەت. * خىيانەت ھەققەتنى بۇرمىلايدۇ.

پارا بەرمەك ئارىلىق بەرمەك ئاغزىنى ھايلىماق ئاغزىنى ياغلىماق ئاغزىغا ئۇرماق

بىراۋ مەلۇم مەنپەئەتىنى كۆزلەپ، بىرىگە بىرەر نەرسە ـ پۇل بېرىپ ئاغزىدىن ئىلىۋالماق.

پارا بەر، بەرگىنىڭنى دېمە. * ئارىلىق بەرگەن دەۋاگەر ئاخىر زىيان تارتىدۇ. * ئاغزى ھايلاشقانىنىڭ تىلى ياغلىشار. * بەگلەرنىڭ ئاغزىنى ياغلاشقا كەمبەغەللەرنىڭ كۆچى يەتمەيدۇ. * ئاغزىغا ئۇرساق بولمامدۇ؟ ئىشىك ئاقاتتى.

پارىخور خىيانەتچى

پارا ئالىدىغان، خىيانەت قىلىدىغان كىشى.

"پارىخور جەننەتكە كىرەمدۇ ـ دوزاخقىمۇ" دەپ سوردى بىرى "دوزاخقا كىرىدۇ، چۈنكى جەننەتتە پارا بېرىدىغانلار يوق" دەپ جاۋاب بەردى يەنە بىرى. * خىيانەتچى قورقاق كېلىدۇ.

پاراۋان بايلىق ئاسايىش

مول، تولۇق، كەڭ ئاشا.

چۆمۈلە ياز بويى يىغار يىمەك ـ دان، شۇڭا قىشتا ئۆيى بولار پاراۋان. * بايلىق ياشاي دېسەك، پاك بول. * ئاسايىش كۈنلەر

كەلسە قۇچاق ئاچ.

پاراۋانلىق بايلىقتىن ئايرىلمىسلىق

مول، كەڭلىك ھالەت.

نەدە ئىناقلىق بولمىسا، شۇ يەردە پاراۋانلىق بولماس. * دوستلىرىڭ كۆپىيەر پاراۋانلىقتا، ئۇلارنى ساناپ باق ناتونۇشلىقتا. * بايلىقتىن ئىرادەڭنى بوشاشتۇرمىسۇن. * ئايرىلمىسلىقتىن ئامانلىق ئەلا.

پارچە - پۇرات ئۇششاق - چۈششەك مەيدە - چۈيدە

پۈتۈن ۋە مۇھىم ئەمەس.

پارچە - پۇرات رەختتىن پەقەت قۇراق چىقىدۇ. * ئۇششاق - چۈششەك ئىشلار بىلەن بەند بولۇپ كېتىپ، چوڭ ئىشلارنى تاشلاپ قويما. * مەيدە - چۈيدە يىغىلسا، چوڭ - چوڭ پايدا توپلىنار.

پارقىرىماق يالتىرىماق

نۇر چاچماق، يورۇقلۇق چىقارماق.

ئالتۇننىڭ يېنىدا بولسا، مىسمۇ پارقىرايدۇ. * ئالتۇن يەردىمۇ يالتىراپ تۇرار.

پاشنا ئۆكچە

ئاياغ كىيىمنىڭ تاپىنىغا قويۇلىدىغان قاتۇرما.

ئېگىز پاشنىلىق توپلەي ئاياللارنىڭ ئۆسۈشىگە زىيانلىق، يول يۈرۈشىگە ئەپسىز. * ئۆكچە ئۆز لايىقىدا بولغىنى تۈزۈك.

پاقا قۇمچاق

سۇدا ۋە قۇرۇقلۇقتا ياشايدىغان ۋە قۇرت يەيدىغان پايدىلىق جانلىق.

"قۇمچاق" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ، ئورتاق تىلدا

پاقىنىڭ بالىسى، يېتىلمىگەن پاقا.

پاقا كوكرىمسا بېشى ئاغرىيدۇ. * كېيىك سۇ ئىچكەن يەردىن پاقا سۇ ئىچمەس. * قۇمچاقتىن قورققان كۆلدىن سۇ ئىچمەس.

پاك I دىيانەتلىك سايدام

خىيانەتتىن خالىي، ھەق - ئادىل.

ئاق يول بولۇك، پاك قول بولۇك. * تاپىقىنىم پاك، قۇلقىم ساق. * دىيانەتلىك بولۇش ھەربىر دۆلەت خادىمىدا بولۇشقا تېگىشلىك شەرت.

پاك II ساپ ئېرىغ

پاسكىنا نەرسىلەر بىلەن بۇلغانمىغان، تازا، پاكىز.

ئاق بولمىسمۇ پاك بولسۇن. * ئۆزى پاكىقا ھەممە پاك. * ئاق بولسۇن، پاك بولسۇن. * ساپ ھاۋا تەنگە داۋا. * ئېرىق سۇ تەنگە شىپا.

پاكار پەتەك پاكىنەك پىستەك پىندەك پارپا جەدۋار چۆكۈت ۋاخان

بويى پەس، بويى ئېگىز ئەمەس.

"پىستەك"، "پىندەك"لەر سەلبىي تۈسكە ئىگە.

"پارپا"، "جەدۋار"لار ئادەتتىن تاشقىرى، "پاكار"غا ئېيتىلىدۇ.

ئېگىزلىك ئاچچىقى كەلگۈچە، پاكارلىك جېنى چىقار. * پەتەك بولغان بىلەن پەمى بار. * پاكىنەك پەيتى كەلسە دارازنى يېگەر. * پىستەك دېمەك بىزنى، قايرىپ سۆيمىز سىزنى. * پىندەك بالا يىلىنەك چىكىدىكەن. * پارپا ئىشكىتىن ئېگىلىپ كىرەر. * «ئىلى مەشرەپى»دە ئىككى جەدۋار سۆز ئويۇنى قىلىشتى.

پال رەم تۆلگە قۇرئى كۆرۈم ئىرق ئوغۇر

كتاب ئېچىش، تاش ـ قۇملاق سېلىش يولى بىلەن كىشىنىڭ هال ـ ئەهۋالى، كەلگۈسىنى بىلدىغان ساختا بېشارەت.

پالغا ئىشەنمە، پالسز يۈرمە. * ئالدامچىنىڭ رېمىدىن، ئۆزۈڭنىڭ خىيالى دۇرۇس. * تۆلگە ئاچتۇردۇم، تۇغمەنگە باردىم، ـــ دېدى. * قۇرئىدىن چىققان گەپكە ئىشەنمە.

پالان ـ پۇستان پالان ـ پۇكۇن

ئېنىقسىز ئالماش: كىمدۇ بىر نامەلۇم كىشى.

چىقىپ ئەمدى غاز ئىزدە، تۇتۇپ سولا پەم بىلەن، پالان ـ پۇستان دېگەنلەر زوكۇنلاشسۇن مەن بىلەن. * ئىتتىپاقلاشماي، پالان ـ پۇكۇن دېيىشىپ، ئاخىر مانا مۇشۇ هالغا چۈشتۇق.

پالچى رەمال رەمچى تۆلگىچى قۇرئەنداز مۇنەججىم كۆرۈمچى

پال، رەم، تۆلگە ئاچىدىغان كىشى.

پالچى پالچىغا پال ئاچقۇزماس. * ئۇغرى ئالالمىغانىنى رەمال ئالىدۇ. * شەيتاننىڭ ئىشىدىن رەمال قىزغىنىدۇ. * رەمچى ئۆزىنىڭ ئۆلىدىغان كۈنىنى بىلمەس. * تۆلگىچى قوي تۆلىگەنىدە ئەدەپ كېتىدۇ. * قۇرئەنداز قۇرئى ئاچسا، كۆزى ئالاق ـ جالاق بولىدۇ.

پالەك بوسەي باشاقكۆك باشاق

ئوتياشنىڭ بىر خىلى، يوپۇرمىقى ئۇچ بۇرجەك، غولى قىزغۇچ كېلىدۇ.

"باشاقكۆك"، "باشاق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

پالەكنىڭ تەبىئىتى هۆل ئىسسىق، ئۆزۈقلۇق قىممىتى يۇقىرى، 100 گرام پالەكتىن 18 كالورىيە قۇۋۋىتى هاسىل بولىدۇ.

پالۋان نوچى گاڭگۇلاق

جىسمانىي جەهەتتىن كۈچلۈك كىشى، جەسۇر.

"گاڭگۇلاق" خەنزۇچە: 光棍儿. ئەسلى مەنىسى: بويتاق.

يۇگەنسىز ئاتنى پالۋان مىنەر. * سادىر پالۋان ـــ مىللىي قەهرىمان. * گەپ ساتىدىغان يۇز پوچىدىن، ئىش قىلىدىغان بىر نوچى ئەلا. * سېپىت نوچى ئۆزىنىڭ ئۆلۈم خەتىنى ئاپارغان. * ئابدۇل گاڭگۇك.

پالماق سۇرگۈن قىلماق

جىنايى جازانىڭ بىر تۈرى. "جىنايەتچى" هېسابلانغان كىشىنى چەت يەرلەرگە مەلۇم مۇددەتكە ئەۋەتىپ نازارەت ئاستىدا تۇتۇش.

مەنچىك مۆكۈمتى لىن زېشۈيىنى ئىلىغا پالىغانىدى. * لېنىن سىبىرىيىگە سۇرگۈن قىلىنغان.

پاناه بولماق دالدا بولماق

ئۆز هامىيلىقىدا ساقلىماق، يۆلەك بولماق.

ياخشىلىق قىلساڭ دوستۇڭغا، پاناه بولار بېشىڭغا. * يامانلىقتا ئېشەك تېزىكى دالدا بولار.

پاهىشە زىنا

قانۇن ـ قائىدىلەرگە خىلاپ جىنسىي مۇناسىۋەت، بۇزۇقچىلىق.

پاهىشە ئىجتىمائىي ئەخلاققا نۇقسان يەتكۈزىدۇ. * زىنا ئىسلام دىنىدا هارام هېسابلىنىدۇ.

پاهىشۋاز زىناخور پوخۇر

پاهىشە خوتۇنلار بىلەن زىنا قىلىشقا ئۆگىنىپ قالغان، بۇزۇق ئەر.

پاهشۇاز پاهشىدىن ئۆلەر. * زىناخۇرنى ئىشكىگە يولاتما.
* پوخۇردا يۇز يوق.

پايپاققا نال قاققاندەك هۆل تامغا ئېشەك تەپكەندەك

جايدا بولمىغان سۆز ـ ھەرىكەتكە ئوخشىتىش.
پايپاققا نال قاققاندەك، يوقلاك گەپلەرنى قىلما. * نەدىكى ئىشنى قىلىۋاتسەن، هۆل تامغا ئېشەك تەپكەندەك.

پايتەخت ئاستانا ئوردۇ

دۆلەتنىڭ ھاكىمىيەت ئورگانلىرى ۋە ئىجرائىي ئورگانلىرى ئورۇنلاشقان شەھەر.
جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ پايتەختى ـ بېيجىڭ. * ئىدىقۇت خانلىقىنىڭ ئاستانىسى تۇرپان ناھىيىسىدىكى ئاستانە يېزىسى ئىدى.
* قاراخانىلار سۇلالىسىنىڭ يازلىق ئوردۇسى بالاساغۇن، قىشلىق ئوردۇسى قەشقەر ئىدى.

پايدا ھايان نەپ مەنپەئەت چىقىش تاپاۋەت بەھرە ئاسىغ ئەز تۇسۇ چۇر قازغانچ

دىرىدىن ئاشقان دارامەت؛ ئېرىشكەن ياخشىلىق.
خەلقىمىغە پايدام تەگمىسە قايسى كۈنى، ئۆمرۈم ھېسابىغا قوشالمايمەن ئۇنى. * ئەقىلسىز بازارغا بارغۇچە، ئەقىللىق پايدا ئاپتۇ. * ئۆتۈكۈڭ تار بولسا، جاھانىنىڭ كەڭلىكىدىن نېمە پايدا، خوتۇنۇڭ بېشەم بولسا، ئالەمنىڭ تىنچلىقىدىن نېمە پايدا. * كەمبەغەللىنىڭ ھايىنى يوق، تاپقان پۇلىنىڭ تايىنى. * قوي باقىدىغان ئىتلار تالاشسا، بۆرە ئارىدىن نەپ ئالار. * بېيۋالغان تىلەمچى، بىچارىگە نەپ بەرمەس.
* ئومۇمنىڭ مەنپەئىتى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان ئادەم ئۆلمەيدۇ.
* نېمە، چىقىش قىلمىدىمۇ؟ * چىقىمچىلىقتىن ھېچ تاپاۋەت تاپالمايسەن.
* دوستقا ئاداۋەت ـ دۇشمەنگە تاپاۋەت.

پايدىلىق مەنپەئەتلىك توسۇلۇغ ئەزلىك

پايدا، مەنپەئەت يەتكۈزىدىغان.
خەلقە پايدىلىق ئىشلارنى قىل. * مەنپەئەتلىك ئىشتىن شەيتان قىزغىنار.

پاينەكباش ياغاقباش تاقرباش ئايپاڭباش

چاچلىرى چۈشۈپ، چېچى شالاك بولۇپ قالغان، قۇماقسىز، چاقسىز تاز.
پاينەكباشتا كېپەك بولماس. * بىر ياغاقباش كىشى كېلىپ كەتتى.
* تاقرباش تىرىشقاق كېلىدۇ. * ئايپاڭباش ئېھتىيات قىلمىسا، بېشىنى ئاسان زەخمىلەندۈرىدۇ.

پاي ئۇلۇش ھەسسە چۇۋ

شېرىكلىشىپ باشقۇرغان سودا ـ سانائەتكە قوشۇلغان دەسمايە، ئۆسۈمى بولىدۇ.
شىركەتكە ئالتە پاي قوشتۇم. * لىچۇن ھەسسىدارلار شىركىتىدە ئالىدىغان ئۇلۇشۇم بار. * شىركەتكە قوشقان ھەسسەمنىڭ ئۆسۈمى چىقتى.

پايچىك ھەسسىدار

پاي قوشقان كىشى.
نۇرلۇق ھەسسىدارلار شىركىتىنىڭ پايچىكلىرى بىغىنى بولۇپ ئۆتتى.
* ھەسسىدارلار يىللىق ئۆسۈم ئېلىشقا ئالدىراپ تۇراتتى.

پايلىماق ئىزىغا چۈشمەك پېيىگە چۈشمەك كەينىگە كىرىۋالماق

ئىز باستۇرۇپ قاراپ يۈرۈپ، تەقىپ قىلماق.
دۇشمەننى كۈندۈزى ئويلا، كېچىسى پايلا. * ئىشىمۇنلار ئۇنىڭ ئىزىغا چۈشۈپ، نەگە بارسا، شۇ يەرگە بېرىپ يۈردى. * كىمكى

چۈشىنىپ قالغاندا مېنى، دوستۇم دېمەيمەن ھەرگىز ئۇنى، بەلكى پىيىگە چۈشۈپ بىركۈنى، بەتنەزەر كۆزىنى ئويۇۋالىمەن. * دۇشمەن ئۇنىڭ كەينىگە كىرىۋالغاندى، ئۇ ئۇنى سېزىپ، دەرھال بىر ياققا بۇرۇلدى.

پەردە I چىملدىق كۆشۈگە چارشاپ سەرئەندىز ھۇندەرۇ

ئىشىك، دېرىزە، كارىۋاتلارغا توسۇش ئۈچۈن ياكى زىننەت بېرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان مەخسۇس رەخت، تور.

دېرىزىگە پەردە كېرەك، ئاتا-بالا ئوتتۇرىسىدا پەردەشەپ كېرەك. * قىز يىگىتنى چىملداقتا تونۇيدىغان ئىشلار بار ئىدى. * يىغلىماق قىز، يىغلىماق، تويمىز بولدى، ئالتۇن گوللۇك كۆشۈگە ئۆيمىز بولدى. * كۆشۈگىدە كۆرۈشكەن چاغ ئەستىن چىقمىسا، ئەر-خوتۇن بىر-بىرىنى ھۇرمەتلەيدۇ. * چارشاپ تارتقان ئۆي كېلىنىك.

پەردە II كۆرۈنۈش

تىياتىرنىڭ ئايرىم ۋەقەلىكى كۆرسىتىلىدىغان قىسمى.

قەشقەر سەنئەت ئۆمىكى تىياتىر كۆرىكىدە بىر پەردە، تۆت كۆرۈنۈشلۈك «ئەزىزە» درامىسىنى ئويناندى.

پەرق تاپاۋەت

ئىش-ھەرىكەتلەر ئوتتۇرىسىدىكى ئوخشىماسلىق، ئايرىما.

ئۇلۇغلۇق بىلەن چاكىنىلىقنىڭ پەرقى بىر قەدەم. * ئاڭلىغان بىلەن كۆرگەننىڭ پەرق-تاپاۋىتى چوڭ بولىدۇ.

پەرىشتە مالايىك(مەلائىك) مەلەك

دىنىي چۈشەنچە بويىچە، ئاللانىڭ ئەمرىگە بىنائەن، مەخسۇس ئىشقا مۇئەككەل غەيرىي تەبئىي مەخلۇق.

پەرىشتىنىڭ ئىشىدىن شەيتان قىزغىنىپتۇ. * ناتونۇش پەرىشتىدىن تونۇش جىن ئارتۇق.

پەرىشان بىسەرەمجان

چۈڭالچاق، تەرتىپسىز، قالايمىقان.

قۇرغۇيۇم ئۆچىتى قولۇمدىن، قايدا مېھماندۇر دۇگۈن، دەخلى بەرمەكلار يارىمغا كۆكلى پەرىشاندۇر بۇگۈن. * بىسەرەمجان بولما، سەرەمجان بول.

پەرىشانلىق بىسەرەمجانلىق

چۈڭالچاقلىق، قالايمىقانلىق.

پەرىشانلىق ئۆمۈرنىڭ ئېكىكى. * بىسەرەمجانلىق تۇرمۇشنى بۇزىدۇ.

پەس پەسكەش رەزىل بەدرەك ئىپلاس نەس نائەھلى ناكەس ئەسكى لەنىتى

ئادەمگەرچىلىكتىن چىققان، ئەسكىلىك قىلىشتىن يانمايدىغان.

ئىسىل-پەسلەر قوشۇلۇپ قالسا ئەگەر، پەس تەبىئىتى غالىب كېلەر ھەر سەپەر. * پەسكەش ماختانغىنى بىلەن بۇيۇك بولماس، سەركەش يۇگۇرگىنى بىلەن كېيىك بولماس. * رەزىل ئادەم ئاچ بۆرىدەك ھۇۋلار، گاھى ۋاي-دادلار، گاھى ۋارقىرار. * ئۇ بەدرەكتىن ۋاپا چىقمايدۇ. * ئىپلاس ئىپلاسلىقىنى قىلمىسا ئۇخلىيالمايدۇ. * مەست بىلەن بىللە ماڭساڭ ماڭ، نەس بىلەن بىللە ماڭما. * نائەھلىگە قەرزدار بولما، ناتونۇشقا ھەمراھ. * زىرەكلەر بىلەن زىندان گۈلىستان، ناكەسلەر قىلار گۈلزارنى زىندان. * ئەسكى ئەسكىلىككە يارىتىلغانمىكەن؟ * ئۇ لەنىتىدىن نېرى يۈرگەن ياخشى. * لەنىتى ئېھتىياج ئالدىدا ۋەدە بېرىپ، قانائەت ئالدىدا يۇز ئۆرۈيدۇ.

پەسلىك پەسكەشلىك رەزىللىك ئەسكىلىك

يىرگىنىچلىك خۇي-ھەرىكەت.

پەسلىكتە كامال يوق، رەزىللىكتە ئىمان يوق. * پەسكەشلىك بىلەن

ياشغاندىن ئوچۇق - يورۇق ئۆلگەن ئەلا. * ئاجىزنى بوزەك قىلغاندىن ئارتۇق رەزىللىك يوق. * خەقنى ياخشى تاماق بىلەن كۆت، ئەسكىلىك قىلىشقا زورلىما.

پەسىل I باب پاراگراف بۆلۈم تارماق

چوڭ ئەسەرنىڭ تۈرلۈك بۆلەكلىرى.

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ھەق تەلەپ دەۋا قانۇنى» تۆت پەسىل، 29 باب، 16 بۆلۈم، 270 ماددىدىن ئىبارەت.

پەسىل II مەۋسۇم سىزون ئۇد

بىر يىلنىڭ بۆلۈنگەن تۆت قىسمىنىڭ ھەربىرى، پەسلىنىڭ 12 قىسمىنىڭ ھەربىرى؛ ئومۇمەن بىر مۇددەت.

ھەر نەرسە ئۆز پەسلىدە ياخشى. * كۈزدە جۇيخارگۈل، باھاردا شاپتۇل، ھەربىرنىڭ ئۆز مەۋسۇمى بار. * سىزونغا قاراپ كىيىم كىي.

پەش I پۇچقاق ئېتەك

چاپان، كۆڭلەكلەرنىڭ ئالدى تەرىپى.

تاھىر پەشنى قېقىپ چقىپ كېتىپتۇ. * پەشنى كېسىپ يەڭنى ياماپتۇ. * پۇچقاقتىن يەل بەرمەك. * ئىت ئېتەكتىن ئالدۇ، خوتۇن ياقىدىن.

پەش II زەبىتۇرى ئاپاستۇرۇق

تىنىش بەلگىلىرىدىن بىرى. جۇملىدىكى تەڭداش بۆلەكلەر ۋە قوشما جۇملىدىكى بىقىنىدى جۇملىلەرنى ئايرىش ئۈچۈن قويۇلىدۇ. بەلگىسى: " ، ".

پەشخۇن ئەمەل

نانىڭ خېمىرىنى يۇغۇرۇش، چەيلەش، زوۋۇلا قىلىش، ئېچىش ئۈچۈن ھەم نانلارنى تىزىش ئۈچۈن تەيىارلانغان

تاختا.

پەشخۇن ھەممىدىن بەك پاكىز بولۇشى كېرەك. * خوتۇن كىشىنى ئەمەل تۇتۇندە كۆر.

پەقەت I زىنھار

مودال سۆز: "ھەرگىز، زادىلا" دېگەن مەنىدە.

ئەقىلغە تايىنىپ ئىش قىلسا پەقەت، تەقدىر يۇلتۇزىدىن ئايرىلماس ئەبەد. * گەركىمگە بولمىسا ئەقىل، بىلىم يار، قوشما ئۇنى ئادەم سانغا زىنھار.

پەقەت II بالغۇز تەك

ئەگەر بىر ئادەم پەقەت ئۆزىنىلا ئويلىسا، بۇ تولىمۇ شەرمەندىچىلىك بولىدۇ. * ئىنسانىنى پەقەت تەجرىبىلا ھايات لەززەتلىرىنى قەدىرلەشكە ئۆگىتىدۇ. * بولۇپ ئۆتكەن بۇ ئىشلاردىن بۇ يەردە يالغۇز مەنلا بەخەۋەر ئىكەنمەن.

پەلەي قولقاپ ئەلىكلىك

قولنى سوغۇقتىن، زەخمىلىنىشتىن ۋە زەھەرلىنىشتىن ساقلاش ئۈچۈن كىيىۋالىدىغان بۇيۇم.

قىش: "پەلىيىڭ نەدە؟" دەر. * قولقاپ كىيگەنلەر كىشى بىلەن قولقاپنى يېشىۋەتمەي كۆرۈشسە، ھۆرمەتسىزلىك بولىدۇ.

پەي سىكىر تارىمۇچ پاتاق چاندۇر

بەدەندىكى مۇسكۇللارنى سۆڭەككە بىرلەشتۈرۈپ تۇرىدىغان چىلىك ۋە ئەۋرىشىم توقۇلما.

دۇشمەننىڭ پېيىنى قىرقى. * پەي تارتىشماق. * سىكىر يېگەن ئىت جىم تۇرالماس. * تارىمۇچنى تارتىپ يە. * غەيۋەت — پىشماس پاتاق، نەگە تارتسا شۇ يەرگە بارار.

پەيدىنپەى تەدرىجي بىرۇاراقى بىرئۇچقاچ ئاستا - ئاستا

رەۋىش: ئىش - ھەرىكەتنى ئۆز يولى بىلەن، تەرتىپ بىلەن يۈرگۈزۈش.

پەيدىنپەي ئىلگىرىلەش — سەكرەپ ئىلگىرىلەشتىن مىك ياخشى. * بۇ ئىش مۇرەككەپ، تەدرىجي ھەل قىلىنىدۇ. * قانداق قىلاتتۇق، ئىش دېگەن بىرۇاراقى پۈتىدۇ. * نېمە ئالدىرايسەن، بىرئۇچقاچ قىلارمىز. * مۇسۇلمانچىلىق ئاستا - ئاستا.

پەيغەمبەر روسۇل ئەلچى نەبى(ئەنبيا) يالاۋۇچ

ئاللانىڭ بەندىلەرنى ياخشىلىققا باشلاشقا ئەۋەتكەن ۋەكىلى.

خۇدا بەرسە پەيغەمبەر غىڭ قىلالماپتۇ. * زامان ئۆز پەيغەمبىرىنى ئۆزى يارىتىدۇ. * گاھى خۇدا بىلەن روسۇل، گاھى دۇتار بىلەن ئۇسسۇل. * مۇھەممەد خۇدانىڭ ئەلچىسى ۋە بەندىسىدۇر. * «قىسسەسۇل ئەنبيا» نەشرىدىن چىقتى.

پروفېسسور مۇدەررىس

ئالىي مەكتەپلەردە دەرس ئۆتكۈچى، يۇقىرى ئۇنۋانلىق ئوقۇتقۇچى.

پروفېسسور فېڭ جياشىن ئۇيغۇر تارىخى توغرىسىدا جىق ماتېرىيال توپلىغان ۋە بىرنەچچە ھەق سۆزنى قىلغانىدى. * مەھمود قەشقەرى ئۆز ۋاقتىدا مەشھۇر مۇدەررىس ئىدى.

پروگراممىا پلاتفورما

سىياسىي پارتىيىلەر، ھۆكۈمەت ۋە تەشكىلاتلارنىڭ ۋەزىپە ۋە مەقسەتلىرى بايان قىلىنغان ھۆججەت.

جۇڭگو كومپارتىيىسىنىڭ پروگراممىسى. * ئىتتىپاقنىڭ دۆلەتلەر ئۆز ۋاقتىدا پلاتفورما جاكارلىغان.

پو لاپ

چوڭ گەپ، قۇرۇق كۆپتۈرمە.

قۇرۇق پوغا قەرز ئۇزۇنمەس. * ئۇستىرا كاپ بىلەن، خوتۇن كىشى لاپ بىلەن.

پو ئاتماق لاپ ئۇرماق شىلتاق ئاتماق پاختا ئاتماق

ئىش - ھەرىكەتنى كۆپتۈرۈپ، مۇبالىغە قىلىپ سۆزلىمەك.

سۇمۇرگىن بىرنى كەمتەرلىك جامىدىن، مەنمەنلىكنى، لاپ ئۇرۇشنى تاشلىغىن. * ئۆزۈمنى چاغلىماي شىلتاق ئېتىپتىمەن، پالاسقا يۆگىنىپ ھەپتە يېتىپتىمەن. * پاختا ئاتقاندىن قورق.

پوپوزا قىلماق ھەيۋە قىلماق تەھدىت سالماق تەھلىكە سالماق تېرە تاراقشىتماق جۇۋا تاراقشىتماق سىياسەت قىلماق

ھەر خىل يوللار بىلەن قورقۇتماق.

دۇشمەن دائىم پوپوزا قىلىدۇ، پوپوزىدىن قورقماي ئۆزلۇكسىز يېڭىلىدۇ. * ھەيۋە قىلغان، كىم بىلىدۇ، قورققىنىدىن قىلىدىغانىدۇ؟ * جاھانگىرلار ئاسىيا - ئافرىقا ئەللىرىگە تەھلىكە سېلىپ، تەھدىت سېلىپ كېلىۋاتىدۇ. * تېرە تاراقشىتىشمۇ بىر تاكتىكا. * جۇۋا تاراقشىتىش قورقۇنچتىن بولىدۇ. * بەزى يېزا كادىرلىرى دېھقانلارغا سىياسەت قىلىدۇ.

پوچتا چىپەر داك

خەت - چەك، گېزىت - ژۇرنال، خالتا ۋە پۇلنى قوبۇل قىلىپ، كۆرسىتىلگەن جايدىكى كىشى ۋە ئىدارىگە يەتكۈزۈپ بېرىدىغان ئورۇن.

"چىپەر" خوتەن دېئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

و - ئۆكتەبىر خەلقارا پوچتا كۈنى قىزغىن خاتىرىلەندى.

پوچتكەش پوچتالیون چىپەرچى پوچتىچى داكچى دارەندە كورىيەر تىركىش

پوچتىخانىنىڭ خەت-چەك، گېزىت-ژۇرنال توشۇش-تارقىتىش ئىشنى قىلىدىغان خادىمى.

"چىپەرچى" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

پوچتكەش قولىدا خەت كىرىپ كەلدى، ئاتام خۇشاللىقىدىن ئورنىدىن سەكرەپ تۇردى، ئاكامدىن خەت كەپتۇكەن. * تۇرسۇنگۈل ھەر كۈنى پوچتالىيونغا كۈتۈپ تۇرىدۇ. * پوچتىچى — ۋاستىچى، ئۇلارنىڭ خىزمىتى مۇشكۈل.

پوچى لاپچى دەڭگىرەك

پو، لاپ ئاتىدىغان كىشى.

گەپ ساتىدىغان پوچىدىن ئىش قىلىدىغان نوچى ئەلا. * لاپچى ھەممە يەردە بار، ھەممە يەردە ئىناۋىتى يوق.

پۇخادىن چىقماق خۇماردىن چىقماق

كۆڭلى-كۆكسى ئېچىلماق، بىرەر ئىش-ھەرىكەتنى كۈتكىنىدەك ۋۇجۇدقا چىقىرىپ ھۇزۇرلانماق.

كۆز ئۈيقۇغا كەتكەندە، قوڭ پۇخادىن چىقار. * خۇماردىن چىققۇچە ئويىنىدۇق.

پورتمال پورتقېل چەندازا ھەميان

پۇل ۋە ئۇششاق-چۈششەك لازىمەتلىكلەرنى سېلىپ قولدا كۆتۈرۈپ يۈرىدىغان بۇيۇم.

پورتمال تۇتقان بىر چوكان. دۇكانغا كىرىپ كەلدى. * پورتقېلنى يوقاتقان قىز يىغلامسىراپ تۇراتتى. * چەندازاڭغا قاراپ خەجلە. * قۇرۇق ھەميانغا قورساق تويمايدۇ.

پورتمالچى ماندارىن جۈيزە

ئىسسىق-تروپىك رايونلاردىن چىقىدىغان مېۋە، پوستى قىزىل سېرىق، سەل ياپىلاق دوغلاق، شىرنىسى كۆپ، تەمى تاتلىق بولىدۇ.

پورتمالنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق سوغۇق، 100 گرام پورتمالدىن 53 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ. * پورتمالنىڭ پوستىمۇ، ئېتى ئىچىدىكى پىپلىرىمۇ ئوزۇقلۇققا باي، تاشلىۋەتمەي، سايە يەردە قۇرۇتۇپ، لازىم بولغاندا چىلاپ سۈيىنى ئىچىش كېرەك. * پورتمالنىڭ قۇرۇتۇپ مۇزلاتقۇغا سېلىپ قويسا، مۇزلاتقۇدىكى بەتبۇيىنى ئالىدۇ.

پوق تېزەك مايىاق قۇسلاق مېزىك

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ چوڭ تەرىتى.

كۆزنىنى يۇمغان پوقىنى يەر. * ئېشمدا يوق پۇرچاق پوقۇمدا نېمە قىلسۇن. * ئورۇق كالىنىڭ پوقى يوغان. * بەختسىز قىز تېزەك تەرگىلى چىقسا، كالىلار سۈغا تېزەكلەپتۇ. * بارنىڭ مايىقى تېگەر، يوقنىڭ تايىقى.

پوكەي ستويكا

سودا دۇكانلىرىدا مالىلارنى تىزىش ئۈچۈن تەييارلانغان جازا.

ئۇ كېلىپ پوكەيگە پوكىنىنى قويۇپ مۇكچەيدى.

پولات گاڭ قۇيۇچ

تۆمۈر سىلەن كۆمۈرنىڭ قوشۇلۇشىدىن ھاسىل بولغان قېتىشما مېتال.

كۆپنىڭ كۆچى پولات-گاڭ، كۆپنىڭ كۆچى ئاي ۋە تاڭ.

پولۇ گۈرۈچ ئاش ئاش قويۇقئاش

ئۈيغۇر تامىقى: گۆش، پىياز، سەۋزىنى قورۇپ، كېيىن سۇ قۇيۇپ، ئاندىن گۈرۈچ دۇملەپ پىشۇرۇلىدۇ.

پولۇ بولمىسا ئۇماچ ئىچكەن ياخشى، بىكار تۇرغاندىن جىگدە شۇمگەن ياخشى. * خۇدا دېگەن يەردە بالا يوق، شال تېرىغان يەردە پولۇ يوق. * گۈرۈچ ئاش—توق ئاش. * ئەقىلسىز بىلەن ئاش يېگۈچە، ئەقىللىق بىلەن تاش توشۇ. * مېھمانلارغا ئاخىردا قويۇقتاش تارتىلدى.

پومپىچىك يەر ئىگىسى زېمىندار

كۆپ يەر ئىگىلىگەن، ئۆزى ئەمگەك قىلماي، يەرلىرىنى دېھقانلارغا ئىجارە بېرىپ، (ياكى نۆرغۇن يىللىقچى ئىشلىتىپ) ئىجارە ھەققىنى ئاساسىي تۇرمۇش مەنبەسى قىلغان كىشى.

زېمىندارلار يەر ئىسلاھاتىدا "يەر ئىگىسى" دەپ ئاتالغان، كېيىن ۋە ھازىر "پومپىچىك" دېيىلدى.

پويزا كەمەر

تاسمىدىن ياسالغان بەلباغ، ئىشتانباغ.

پويزائىنى باغلا، بەلنى بوشاتما. * باغلانسۇن قېرىلىقتا ھۈرمەت كەمىرى، قېرىغاندا بولارسەن قېرىلار سەرۋىرى.

پوت تېپىشمەك ئۈزەڭگە سوقۇشتۇرماق كاللا سوقۇشتۇرماق

ئۆزئارا ئۇستۇنلۈك تالىشىپ ئېلىشماق، زىتلاشماق، رىقابەتلەشمەك.

ئۇ ئىككىسى دائىم پۇت تېپىشىپ يۈرەتتى، بىرىنى بىرى يېگەلمەيتتى. * ئۇلار ئۈزەڭگە سوقۇشتۇرۇپ يۈرگىلى خېلى بولدى. * سەن ئۇنىڭ بىلەن كاللا سوقۇشتۇرۇپ نېمە قىلسەن، ھالى كۈنىڭ ياخشىغۇ، جىم يۈر.

پۇتىۋل پۇت توپ زۇچۇر

توپ ھەرىكەتلىرىنىڭ بىر خىلى. ئىككى تەرەپ بولۇپ ئويناىدۇ، توپنى تېپىپ قارشى تەرەپنىڭ ۋاراتاسىغا كۆپ كىرگۈزگەن تەرەپ ئۇتىدۇ.

جۇڭگو قزلار پۇتبول كومانداسى يېقىندا ئۆتكۈزۈلگەن پۇتبول مۇسابىقىسىدا دانىيە قزلار پۇتبول كومانداسى بىلەن ئويناپ 2=2 توپ بىلەن تەڭ بولدى.

پۇتىغا ھۆل خىش قويماق قولتۇقىغا سۇ سەپمەك

ئورۇنسىز ماختاپ ئۇچۇرماق.

ئۇنىڭ پۇتىغا ھۆل خىش قوي، ئىشىڭ دەرھال ھەل بولىدۇ. * ئۇ قولتۇقىغا سۇ سەپكەننى بىلمەي، ئۆزىچە خۇشال بولۇپ يۈرىدۇ.

پۇتماق چاتماق

دەل-دەرەخ، گۈل-گىياھ، مېۋىلىك دەرەخ، تەڭ ۋە بەزى زىرائەتلەرنىڭ ھارام شاخلىرىنى كېسىۋەتمەك.

دەرەخلەرنىڭ ھارام شاخلىرىنى پۇتۇۋېتىش كېرەك. * كېۋەز شاخلىرىنى چاتاش باشلاندى.

پۇچۇق پاناق لاپچۇق

پۇتۇن ئەمەس، كەمتۈك: بۇرنى پەس، ياپلاق.

"لاپچۇق" قۇمۇل شېۋىسىدە "پاناق".

دوراملىقنىڭ ئاغزى پۇچۇق. * پۇچۇق قوشۇقنىڭ سېپى تەگمەك. * پاناق بۇرۇننى قاڭشالىق قىلمىغان ئامال تېپىلىپتۇ.

پۇراق ھىد بۇي ئىس

پۇراش ئەزاسى بۇرۇنغا سېزىلمىغان شەكىلسىز، رەڭسىز نەرسە.

گۈلنىڭ خۇش پۇرىقىدىن باشقا، تىكىنىمۇ بار. * گېزىت خەۋىرى: ئامېرىكا ئالىملىرى يېقىندا پۇراقسىز ئادەمنىڭ ئەسته قالدۇرۇشقا ياردىمى بولىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىغان. * گۈلنىڭ ھىدى رەڭگىدىن ئەمەس. * گۈل سولار، ھىدى قالار. * چىرايلىق گۈلنىڭ خۇش بۇي بولۇشى ناتايىن. * يىراقلاردىن گۈللەرنىڭ ئىسى بۇرۇنغا ئۇرۇلاتتى.

پۇرچقى پىششىماسلىق پىيىزى پىششىماسلىق

چەقىشالماسلىق، كېلىشەلمەسلىك.

ئەجەبمۇ بۇ ھۆكۈمەت بىلەن پۇرچىقىم پىششايلى كەتتى. * ئۇ ئىككىسىنىڭ پىيىزى پىششايدۇ، ۋاقتىدا ئاجرىشىپ كەتكىنىمۇ تۈزۈك.

پۇرىماق ئىسكەمەك ئىللىماق

پۇراش ئەزاسى — بۇرۇن بىلەن پۇراقنى قوبۇل قىلماق.

"ئىللىماق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

يۇزمانىنى ساتقۇچىنىڭ سۆزىگە ئىشىنىپ ئالما، پۇراپ ئال. * ئادەم سۆزلىشىپ تونۇشار، ھايۋان ئىسكىشىپ تېپىشار. * ياخشىنىڭ يادىكارىنى كۆز ئېقىدا ساقلىغىن، غولى بولسا باشقا سانجىپ، غۇنچىسىنى ئىللىغىن.

پۇشايمان پۇشمان ئۆكۈنچ پەندىيات ئوخسۇن

نالايىق قىلمىشى ئۈچۈن ئازابلىنىش.

پۇشايمانىنى ئالغىنى قاچا تاپالمای قالماق. * كېيىنكى پۇشمان — ئۆزۈگگە دۇشمەن. * ئېھتىيات قىل: كېيىنكى ئۆكۈنچ يامان. * ئاتىبشى نارىندا قاچىتى ئات، ئات ئاتاڭچە بولسا، ئال قوزۇقىنى باغلا - يات، مېنىڭ ئېتىم موللا بارات، مەندىن باشقىلارغا پەندىيات.

پۇشايمان قىلماق پۇشمان يېمەك ئۆكۈنمەك پەندىيات چەكمەك ئوخسۇغاق

نالايىق قىلمىشى ئۈچۈن ئازابلانماق.

قىلىپ قويغان ئىشىمدىن قاتتىق پوشايمەن قىلۋاتىمەن. * پۇشمان يېگەن بىلەن ئورنىغا كەلمەيدۇ. * يوق ئۆكۈنسىدۇ، توق كېكىرىدۇ. * ئۆكۈزۈڭگە ئۆلگەن يېرىدە ئۆكۈن. * تېز يۈگۈرسەڭ يېقىلىسەن، تېز سۆزلىسەڭ ئۆكۈنسەن. * پەندىيات چەكمە، پەندىيات چېكىپ تاپقىنىڭ نېمە؟

پەرەز قىياس تەسەۋۋۇر بوداق مۆلچەر مولجال چامە تەخمىن ئوناق

بىرەر ئىش - ھەرىكەت توغرىسىدا ئالدىنئالا قىلىنغان تەخمىنىي مۇلاھىزە.

مېڭ پەرەزدىن بىر پاكىت ئەلا. * "قىياس"تىن بىرنەچچىسى چىقسا، شەھەرنى بوتۇلكىغا تىققىلى بولىدۇ. * ئادەم ئۆزىنىڭ بىلىم جەھەتتىكى بېتەرسىزلىكىنى يوشۇرۇشقا ھەرگىز ئۇرۇنماسلىقى لازىم، ئىنتايىن يۇرەكلىك بىلەن قىياس ۋە تەسەۋۋۇر قىلىش ئارقىلىق يوشۇرۇنۇشقىمۇ بولمايدۇ. * مېڭ خىل مۆلچەر بىر پاكىتقا تەڭ كەلمەيدۇ. * مولجال بەزىدە دەل چىقىدۇ. * چامامدا بۇ ئىش ئەتە پۈتەر. * تەخمىن تەختىنى غۇلتىدۇ، ئۆزىگە ھېچگەپ كەلمەيدۇ. * ئوناق ئوناقىغا كەلىدى، ئارقىدىكى يەر قوناققا كەلمىدى.

پەرتۇق پەشتاما پەشمال

تازىلىق نۇقتىسىدىن، تاماق ئەتكۈچى ئالدىنقا تارتىۋالىدىغان بۇيۇم.

پەرتۇق تاماق ئېتىۋاتقان ئايالغا ھەم تازىلىق، ھەم زىننەت. * پەشتامىنى تازا تۇتۇش كىيىنى تازا تۇتۇشتىن زۆرۈر. * پەشمال — ئاشپەزنىڭ زىننىتى.

پۇقرا رەئىيە گىراژدان قاراچى

بىر دۆلەتنىڭ تەۋەلىكىدىكى ۋە شۇ دۆلەتنىڭ قانۇنى بويىچە

هوقۇقتىن پايدىلىنىپ، مەجبۇرىيەتنى ئۆتەيدىغان كىشى.
ئىككى پۇتىدا تىك تۇرغان پۇقرا، تىز پۈكىكەن ئەربابتىن ئەلا.
* ئوت قويسا ئامبال، يوق سوراق، پۇقرا ياقالمايدۇ چىراغ. * رەئىيەدىن قولۇقنى تارتما. * گراژدان ئۆز مەجبۇرىيىتىنى ئۆتىشى كېرەك.

پۇل ئاقچا تىزا پادا دەرەم تەڭگە تىين يارماق پىنناس

دۆلەت بەلگىلىك قىممەتكە ئىگە قىلىپ تارقاتقان، سودا-سېتىق مۇئامىلىسىدە ۋاستىلىك رول ئويناۋاتقان قەغەز ياكى مېتال.

"پۇل"، "ئاقچا" ئەڭ ئاكتىپ سۆزلەر.

"تىزا" ئەسلى مىنگونىڭ باشلىرىدا چىقىرىلغان پۇلنىڭ نامى (銭子)، بىزدە ئۇمۇمەن "پۇل" مەنىسىدە كېلىدۇ. هازىر ئىلى رايونىدا، ئېغىز تىلىدا بار.

"پادا"، "دەرەم"لەر كلاسسىك ئەدەبىياتىدا ئۇچرايدۇ. كونىرغان سۆز.

"تەڭگە"، "تىيىن"، "يارماق"لار ئەسلى پۇل بىرلىكلىرى. ئېغىز تىلىدا "پۇل" مەنىسىدە كېلىدۇ.

ئۆلۈمگە تۇتقۇزىدىغانمۇ پۇل، ئۆلۈمدىن قۇتقۇزىدىغانمۇ پۇل. * پۇل تاپقۇچە، ئەقىل تاپ. * پۇل بار چاغدا مېڭى دوست، پۇل يوق چاغدا قېنى دوست؟! * ئاقچىغا ئارام يوق. * بىر قارا ئاقچىغا سوزۇلسا قولۇم، بىر يېرىم تەڭگە كېسىلگىنى خوپ. * تىزاڭ كۆپەيسە، ئۇيقۇڭ قاچىدۇ. * ئالتە تەڭگەم بار ئات ئالسەم، يەتتە تەڭگەم بار نار ئالسەم. * تەڭگىنىڭ كۆچى تېيىندا. * بىر تىيىنىڭ تايىنى يوق. * ياماق ياماپ، يارماق تاپ. * كىچىككىنە پىنناس، ئالەمنى كېزىپ تىنىماس. ئۇ نېمە؟ (مېتال پۇل)

پۇل پاخاللىقى ئىنىلاتسىيە

قەغەز پۇلنىڭ كۆپ چىقىرىلىشىدىن پۇلنىڭ كۈرسىنىڭ چۈشۈشى.

جۇڭگو پۇل پاخاللىقىنى ئۇنۇملۇك چەكلىدى. * مابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدا پۇل پاخاللىقى ئېغىر لاشمىقتا.

پۆپۈك چوچا جۇلا ساچۇ

نەرسىلەرنىڭ تالا-تالا ساڭگىلاپ تۇرىدىغان زىننەتلىك قىسمى.

زەيتۇن تاۋار دوپپاڭىنىڭ پۆپۈكلىرى گۈل ئىكەن، ساڭا كۆيگەن يىگىتلەر ئىندىگەن قۇرغۇي ئىكەن. * پەردىنگىزنىڭ چوچىسى پەردىنگىرگە زەپ يارىشىپتۇ. * ياقۇتنىڭ جۇلاسىنى لاي كۆمەلمەس.

پېتىدىن چۈشمەسلىك پېچىتنى بۇزماسلىق

ئەسلى هالىتى بويىچە تۇرماق.

شەھەردىكى پېتىگدىن چۈشمەي تۇرۇپ، ئىشلىدىملا دەيسەنغۇ، بەك كۆپ لاپ ئۇرۇپ. * پېچىتنى بۇرماي ئولتۇرغان زات بىردىلا مات بولۇپ رەسۋا بولدى.

پېتلە ئىزما چىلتەك

كىيىمنىڭ تۇڭمە ئۆتكۈزىدىغانغا ئېچىلغان يېرى.

پېتلىگىزنى پەملەپ ئېچىك. * ئىزما ئىزىغا چۈشۈن.

پىشانە چېكە ماڭلاي

يۈزنىڭ قاشتىن چاچقۇچە بولغان ئارىلىقى.

پىشانەڭ تەرلىسە، ئاغزىڭدا ئاش بولار. * **ئۇ نېمەڭنى چېكەڭگە تاڭ.** * **ئۆز ماڭلاي تەرىدىن نان يېگەن كىشى، هاتەم مىننەتىدىن ئازاد**

ئۇيغۇر كتاب تورى www.uyghurkitap.com

يار - قىشى.

پىشانىگە قويماق داقاق قىلماق

مىننەت قىلماق، تاپا - تەنە قىلماق.

ئېسىمگە كەلدى شۇ ئان بىرچاغلىرىم، كەتكەنسېرى تاغقا "ئوغرى" ئاتاق ئېلىپ. كېمىدۇ بىرى بۇگۈن شۇ ئاتاقنى قويماقچى پىشانەمگە داقاق قىلىپ.

پىشىگە ئېسىلماق پىشىنى تۇتماق

پاناھ قىلماق، ياردەمگە يۆلەنمەك.

سەن مېنى پەر تۇت، پىشىمگە ئېسىل. مەن سېنى مۇرادىڭغا يەتكۈزەمەن. * ئەمدى قىسمەت چورۇقىنىڭ پىشىگە ئېسىلغىنىم ئېسىلغان. * بىزنىڭ تىرىكچىلىكىمىزدە بىر ئەرنىڭ پىشىنى تۇت.

پېت بۇرگە چۈسا كانا كۆكۈيۈن سالجا

پارازىت قۇرتلار: ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىنى چىقىپ، قېنىنى شوراپ ياشايدۇ.

پىتىنىڭ ئاچچىقىدا چاپانىنى ئوتقا تاشلاپتۇ. * بۇرگىنىڭ بېشىنى پالتا بىلەن چېپىش لازىم ئەمەس. * چۈسا چاقسا، بۇرگىنى ئەسلەيسەن. * كانا - مالىنىڭ كۆشەندىسى. * كۆكۈيۈن ئاتقا ئارام بەرمەيدۇ. * سالجىدەك چاپلاشقاندىن قورق.

پىتىنە پىتىنە - پاسات ئىغۇا بۇلغاق ئۆسەك پىتىنە - ئەگىز پىستى - پاسات پىستى - پۇچۇر

بىراۋنى قارىلاش مەقسىتىدە ئۈيدۈرۈپ چېقىلغان يالغان - ياۋداق سۆز.

پىتىنە زەھەردىن بەتتەر. * پىتىنە بىلەن پاسات قۇچاقلىشىپ كېلەر. * ئىغۇاغا ئىشەنمەك - ئۆزىنى يوقاتماق. * بۇلغاق ھەممىنى بۇلغايدۇ.

* پىتىنە - ئەگىزگە قېلىش پىچاق يېيىشتىن ياماق. * ياماق ئادەملەرنىڭ پىستى - پاساتلىرىغا قوشۇلما. * كۆپ يامغۇر يەرنى بۇزار، پىستى - پۇچۇر ئەرنى.

پىتىنخور ئىغۇاگەر ئۆسەكچى پىستى - پاساتچى كۆيدۈرگە ئوتتۇيرۇق

دائىم پىتىنە - پاسات، ئىغۇا تېرىپ يۈرىدىغان كىشى.

پىتىنخور تىرناقتىن تۇك ئۈندۈرەر. * ئىغۇاگەرنىڭ سۆزى ياماق، سۆزىدىنمۇ ئۆزى ياماق. * ئۆسەكچى ئۆزى ئازابلىنار. * پىستى پاساتچى ئاخىر پاسات بولار. * كۆيدۈرگە خەقنى كۆيدۈرىدۇ، ئۆزىنى كۈل قىلىدۇ. * ئوتتۇيرۇقى دۇشمەندىن ياماق.

پىچاق I ئاختا قىلماق

ئەرلىك جىنسىي بەزنى ئېلىۋەتمەك.

توقلا پىچىش ۋاقتى كېلىپ قالدى. * ئاختا قىلىنغان ئات ئايغىردىن كۆچلۈك ۋە چىداملىق كېلىدۇ.

پىچاق II گەسمەك

كېسىلگىنى تىكىشكە ئۆلچەپ راسلىماق.

سەيگە قاراپ ئاش ئېچ، بويىغا قاراپ كېسىم پىچ. * كېسىم كەسسەك، كەك كەس.

پىچىرلىماق شۇرلىماق كۆسۈلدىماق

باشقىلار ئاڭلىيالمايدىغان قىلىپ، پەس ئاۋازدا سۆزلىمەك.

قۇلاققا پىچىرلىغان پىكرىنىڭ قىممىتى يوق. * شۇرلىغانىنىڭ گېپى راست ئەمەس. * پىچىرلايدىغان ئېغىز سىر ساقلىيالماس. * كۆسۈلداش گۇمان تۇغدۇرار.

پدا قۇربان

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ياكى بىرەر شەخس ئۇچۇن ئۆزىنى بېغىشلاش، ئاتاش.

ۋەتەن ئۇچۇن، مىللەت ئۇچۇن جېنىم پىدا. * مىللەت يولىدا قۇربان بېرىش تەقدىرلەشكە ئەرزىيدۇ.

پىدائىي ئىختىيارىي

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ئۇچۇن ئۆزىنى ئاتىغان كىشى.

قېنى بولمىسا، مېنى يېزىڭلار، بۇ ئىشقا مەن پىدائىي. * 50 ـ يىللىق باشلىرىدا جۇڭگو پىدائىيلار قوشۇنى چاۋشيەنگە يارىدەم بېرىپ، ئامېرىكىغا قارشى تۇرغان.

پىراق ھىجران

ئەڭ قەدىرلىك، ئەڭ سۆيۈملۈك كىشىدىن ئايرىلىش.

مەڭ پىراقىدىن بىر ئەلمىك يامان. * سەپەرنىڭ ئاقىۋىتى ھىجران.

پىر ئۇستاز ئاچارى

بىرەر كەسىپنىڭ ئاساسچىسى ۋە ماھىر ئۇستىسى

پىرىگە بېقىپ مۇرىت، ساقالغا بېقىپ بۇرۇت. * ئۇستازىڭ ـ ئىككىنچى ئاتاڭ. * كونىنى تەكرارلاش بىلەن يېڭىنى ئۆزلەشتۈرەلىگەن ئادەم ئۇستاز بولالايدۇ.

پىرسەنت (پىرۇتسېنت) پائىز

100نى مەخرەج قىلغان كەسىر، بەلگىسى " % ".

تالانتنىڭ 1 پىرسەنتى چېچەنلىكتىن، 99 پىرسەنتى تەردىن كېلىدۇ.

پىشلاق ئىرىمچىك سوغات

سۈتتىن ئېچىتىپ تەييارلىنىدىغان يېمەكلىك.

پىشلاقنا ئوزۇقلۇق ماددىلىرى كۆپ. * ئىرىمچىك ئېرىپ قالمىسۇن.

پىلاگىتات كۆچۈرمەك

باشقىلارنىڭ ئەسىرىدىن كۆچۈرۈۋېلىپ ئۆز نامىدا ئېلان قىلىش.

پىلاگىتات ئاپتور ئۇچۇن نومۇس. * باشقىلارنىڭ ئەسەرلىرىدىن كۆچۈرۈپ يازغان ماقالە ھەرقاچان پاش بولىدۇ.

پىلان گۈيخۇا

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئالدىن بېكىتىلگەن مەزمۇنى، باسقۇچى ۋە تەدبىرى.

ئىش پىلان بويىچە ئىشلەنسە، چوقۇم نەتىجىلىك بولىدۇ. * پىلانى بولمىغان ئىش ـ قېلىپسىز خىش. * ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ شەھەر قۇرۇلۇشى گۈيخۇاسى ماقۇللاندى.

پىيادە ياياق

ئات ـ ئۇلاقسىز، قاتناش قورالسىز.

پىيادىلەر يولى. * پىيادە ئەسكەر. * قاشاڭ ئات مىنگۈچە، پىيادە ماڭ ئۇلگۈچە. * ياياق كىشىگە يانچۇقمۇ ئېغىر.

پىياز سوغان

ئوتىياشنىڭ بىر خىلى. پوستى قات ـ قات بولىدۇ، تەمى ئاچچىق، سەل پۇرىقى بار.

ئانچىلىك ئاچچىق پىيازدىمۇ بار. * گۆش بىلەن ياغ بىر تۇغقان، پىيازنىڭ كۆيگىنى كۆيگەن. * پىيازنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق ئىسسىق، 100 گرام پىيازدىن 40 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

ئۇيغۇر كتاب توربىتى www.uyghurkitap.com

پىما كىگىز ئۆتۈك چوت پايپاق

قوي يۇڭىدىن بېسىپ تەييارلىنىدىغان قىشلىق ئاياغ.
"چوت پايپاق" ئاقسۇ شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.
پىما قىشتا پۇتنىڭ راھىتى. * كىگىز ئۆتۈكىكە نال قاقتۇرىدىغان سارىق.

ت

تائەت ئىبادەت

دىنىي قائىدىلەر بويىچە ئاللاغا سېغىنىش.
تائەت - ئىبادەتكە قاراقچى مېلىكنى قايتۇرۇپ بەرمەس. * ئىبادەتكە ئۆزۈم ئۇنمەس.

تابۇ تېرگاۋ

بىرەر سۆزنى ئىپتىشتىن ساقلىنىش.
مەنىداش سۆزلەرنىڭ بىر قىسمى تابۇدىن كەلگەن. * "بوغاز"نى تېرگاۋ قىلىپ ھامىلدار، ئىككىتات، ئىغىر بوي سۆزلىرى ياسالغان.

تاپا تەنە تاپا - تەنە مالامەت مازامەت غەزەمەت ئىلەنج

سۆز بىلەن چېقىۋېلىش.
سەن ئالدىمدا كۆلۈپ، كەينىمدىن تاپا قىلما. * سەتنى تەنە قىلىپ خارلىما. * تاپا - تەنىنىڭ ئاخىرى جاڭجال. * چەككىنىم جەبر - جاپا، ئاڭلىغىنىم تەنە - تاپا.

تاپانچا ناگان پىستولېت

بېقىن يەرگە ئېتىشقا لايىق كىچىك مىلتىق.
تاپانچا تاقىغان بىكىت دارۋازا تۆۋىسىدە تۇرىدۇ. * ئۇ يەشۈرۈنغان دۇشمەننى ئۆلتۈرۈپ. دەرھال ناگىنىدىن ئوق ئۇزدى.

تاپان ھەققى چاي پۇلى تەر

بىراۋغا قارىشىپ، ئىشلىشىپ بەرگىنى، كۆتكىنى ئۈچۈن بېرىد-

لىدىغان ئازغىنا ھەق، پۇل.

"چاي پۇلى" كۆپىنچە سودا ـ سېتىقتا قوللىنىلىدۇ.

چەت ئەللەردە مېھمانخانا، تاماقخانىلاردا ئىشلەيدىغانلارغا تاپان ھەققى، چاي پۇلى بېرىش ئومۇمىي ئەھۋال ئىكەن. * مانا سىزگە تاپان ھەققى، رەھمەت سىزگە، ــ دېدى ھاشىم تۇردىغا. * چاي پۇلى بەرمەمسەن، شۇ كۈنلەردە بىكارغا مۇشۇك ئاپىتاپقا چىقامدۇ؟ ــ دەپ قول ئۇزاتتى دائىم.

تاپشۇرۇق كۆنۈكمە مەشق

ئوقۇتقۇچىلار ئوقۇغۇچىلارغا ھەر دەرستىن تەكرارلاش ئۈچۈن بەرگەن ۋەزىپە.

ھازىر باشلانغۇچ ـ ئوتتۇرا مەكتەپلەردە ئوقۇغۇچىلارغا بېرىلگەن تاپشۇرۇق، كۆنۈكمە ۋە مەشقلەر ناھايىتى كۆپ، شۇڭا بۇلارنى مۇۋاپىق قىسقارتىش لازىم.

تاپقۇر تاپقاق

يوشۇرۇن ئەھۋالنى پەرەز بىلەن بىلۈپلىش قابىلىيىتى ۋە شۇنداق كىشى.

"تاپقاق"تا سەلبىي تۈس بار.

تاپقۇر يېگىت خار ئەمەس. * موللا تاپقاق ھەممىنى تاپىدۇ.

تاپۇچكا توشىي تالاشىي

ئۆي ئىچىدە كىيىپ يۈرۈشكە مۇۋاپىق يېڭىك كەش.

ئۆي ئىچىدە تاپۇچكا كىيىپ يۈرسە، ئۇنىڭ ئۆزىگە ئەپلىك بولىدۇ، ئۆيىمۇ پاكىز تۇرىدۇ. * بىر توشىي ئېلىۋىدىم، سەل كىچىك كەلدى.

تاپىلماق جۈملىسى

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنى بىراۋنىڭ ئورۇنلىشىغا ھاۋالە قىلىپ، ئورۇنلىشىنى قايتا ـ قايتا تەلەپ قىلماق.

ــ بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا تاپىلىدىم، ئۇ جەزمەن ئورۇنلايدۇ، ــ دەپ بالىسىنى خاتىرجەم قىلدى ئانا. * ــ سەن ئۇنىڭغا جېكىلەپ قوي، ئۇ ئىشنى ئۇنتۇپ قالسا بولمايدۇ، ــ دېدى ئەمەت.

تاتارماق ئۆڭمەك بوزارماق

غەزەپتىن ياكى خىجالەتتىن يۈز ئەسلى رەڭگىدىن ئۆزگىرىپ كەتمەك. ئومۇمەن خاپا بولغان، رەنجىگەنلىكتىن بىلدۈرىدۇ. يامان دوستنىڭ كۆلگىنىدىن ياخشى دوستنىڭ ئۆڭگىنى ياخشى. * تاتارساڭمۇ، بوزارساڭمۇ قەرزنى تۆلەيسەن.

تاتق تەم لەززەت تېتىق مەززە

نەرسىنىڭ تىل بىلەن تېتىشتىن چىققان خۇسۇسىيىتى.

تاتىق يوق تائام، سۈتسى يوق كالام. * ئاشپەز ئىككى بولسا ئاشنىڭ تەمسى تېتىماس. * تەمى بولمىسا، تەردىن كەلمىگەن. * تېتىماي تاتقىنى بىلگىلى بولماس. * ئالدىرىغانىنىڭ بۇرنى قانار، ئالدىرىمىغان لەززەت ئالار. * تېتىقى تاشقانىدا چىقىدۇ. * ئۇلپىتى چار، ئۇنىڭدا مەززە بار.

تاتلىق شېرىن تەملىك مەززىلىك لەززەتلىك لەزىز تېتىملىق تاتاغلىغ

بال، شېكەرنىڭ تاتلىقىدەك تەم.

"تەملىك"، "مەززىلىك"، "لەززەتلىك"لەر ئومۇمەن ئاش ـ تاماققا قارىتا ئىپتىلىدۇ.

تاتلىقنى تبتىغان ئاچچىقلا بولماس. * ئاچچىقنى تىنىپ كۆرمىگەن، تاتلىقنىڭ تەمىنى بىلمەس. * تەملىك بولسۇن دېسەڭ، ئازراق تۇز سال. * شېرىن — شېكەر. * شېرىن خىيال ئەمەلىيەتكە ئۇيغۇن كەلمەس. * ئاش تۇز بىلەن مەززىلىك. * ئىشلەپ يىگەن لەززەتلىك، تىلەپ يىگەن مىنەتلىك. * تېتىملىق بىر سۆز ئىككى سۆزگە تېتىيدۇ.

تاتلىقياڭيۇ بالتىرغان خۇڭشۇ - بەيشۇ

بىر يىلىق ياكى كۆپ يىللىق سامان غولىلۇق ئۆسۈملۈك، هوسۇلى يىلتىزىدا بولىدۇ، پوستى قىزغۇچ ياكى ئاقۇش كېلىدۇ. "تاتلىقياڭيۇ" ئەڭ ئومۇمىي.

تاتلىقياڭيۇنىڭ تەبىئىتى هۆل ئىسسىق. 100 گرام تاتلىقياڭيۇدىن 127 كالورىيە قۇۋۋەت هاسىل بولىدۇ. ئۇنىڭ يوپۇرماقلىرىنى كۆكتات ئورنىدا يېيىشكە بولىدۇ. داغ چۈشكەن بولسا يىمەسلىك كېرەك، يېسىڭىز زەهەرلەپ قويىدۇ.

تاتلىماق قاشلىماق

قىچىشقان يەرنى قول ياكى بىرەر نەرسە بىلەن سۈركىمەك يارىنى تاتلىماڭ قانايدۇ. * ئۇنىڭ ئاغزىنى تاتلاپ نېمە قىلسەن؟ * دوست سۆزىنى تاشلىما، تاشلاپ، بېشىڭنى قاشلىما. * بېشى قىچىشسا پۇتىنى قاشلاپتۇ.

تاج تەخت چىغا توغىر ئۆرگىن ئەۋرەڭ

كۆچمە: خان - پادىشاهلىق بەلگىسى، خان - پادىشاهلار ئولتۇرىدىغان ئورۇندۇق ۋە كىيىدىغان قالپاق.

ئىنسان بارلىق مەخلۇقنىڭ تاجىدۇر، ئۇ شەرەپلىك، پاك ۋە گۈزەل ياشىمىقى كېرەك. * خەلق قوزغالسا تەخت قوزغىلىپتۇ. * كەچتە تاج ئۇخلاشقا بولىدۇ مەجبۇر، ئۆز يۇرتىدا تەختتىن چۈشسە پادىشاه. * تاجىمۇ، تەختىمۇ هېچ بولسا موهتاج، بەرنى تەخت بىلگىن ۋە

ئاسمانىنى تاج.

تاجاۋۇز ئاگرېسسىيە

باشقا بىر ئەلنىڭ زېمىنىغا باستۇرۇپ كىرىش.

1990 - يىلى 8 - ئايدا ئىراق كۈۋەيتكە تاجاۋۇز قىلىپ، خەلقئارا جامائەتچىلىك تەرىپىدىن ئەيىبلەندى.

تاجاۋۇزچى باسقۇنچى

تاجاۋۇز قىلغۇچى.

كۈۋەيت خەلقى ئىراق تاجاۋۇزچىلىرىغا قاتتىق زەربە بەردى. * ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇش 1945 - يىل 9 - ئايىنىڭ 3 - كۈنى غەلبە قازاندى.

تاختاي شال پەن

تىلۈبلىنغان نېپىز ۋە ئۇزۇنچاق ياغاچ.

"پەن" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ. خەنزۇچە: 板

ئېگىلمىدىغان تاختاي سۈنمايدۇ. * سېسىغان شال مىخ تۇتمايدۇ.

تاختىبېشى جاۋەن

ئۆيلەردە قاچا - قۇچا قويىدىغان يەر، ئىشكاپ.

بالامنىڭ بېشىغا چۈشمىسۇن تاختىبېشىدىكى كەكە. * جاۋەننى جايىغا قوي.

تار سىم

چالغۇ ئەسۋابلىرىنىڭ تەۋرىشىتىن ئاۋاز چىقىرىدىغان يىپسىمان ئىشلىتىدىغان چالغۇ ئەسۋابلىرى ھەر خىل.

دۇتارنى چالالاملا، تارىنى ياسالاملا. مەنەمكە بىر مۇساپىسىرنىڭ كۆڭلىنى تالالاملا. * ئىسكرىپكىنىڭ سىمى ئۈزۈلدى، مۇزىكا چىلىش

توختندى.

تارازا جەك مىتال گىر

ئېغىرلىق ئۆلچەش ئەسۋابلىرى.

"گىر" ئاشلىق ئۆلچەيدىغىنى.

تارازا ئېغىر - يېنىكلىكنىڭ ئۆلچىمى، ئەمەلىيەت — ھەق ناھەقلىقنىڭ سىناق تېشى. * ئادىل سۆز — ئەقىلنىڭ تارازىسى. * جىگىنىڭ گۆشى — جىنىڭ گۆشى. * جىگدا ئوختايدىغان گەپنى قىل. * مىقالدا ئالتۇن - كۈمۈشنىڭ پەرقى يوق.

تاراكان سۈۋەرەك مايقۇرت

زىيانلىق ھاشارات، يېمەك - ئىچمەك، كىيىم - كېچەكلەرنى يەيدۇ، كېسەل تارقىتىدۇ.

بىزنىڭ يۇرتتا تاراكان كېينكى كۈنلەردە پەيدا بولدى. * سۈۋەرەكنى ئۆلتۈرۈشنىڭ يېڭى ئۇسۇلى چىقتى.

تارتماق جىگىلماق گىرلىمەك

ئېغىرلىق ئۆلچەيدىغان ئەسۋابلاردا ئۆلچىمەك.

ئېغىرلىقنى تارتقان بىلەر. * جىگىلاپ يېگەن گۆشتە بەرىكە يوق. * ئاشلىقنى گىرلەش ئاسان ئەمەس.

تارغاق سۈزگۈچ

چاچنى تارايدىغان چىشلىق ئەسۋاب.

"سۈزگۈچ"نىڭ چىشلىرى كۆپ ۋە زىچ بولىدۇ.

تازدىن تارغاق سورىما. * تازغا تارغاق بەرسەڭ، يېلىم سورايدۇ. * تارغاقتىن قالسا، سۈزگۈچ.

تار كوچا خالتا كوچا ئارقا كوچا

چوڭ كوچىغا نىسبەتەن يولى تار كوچا.

تار كوچىدا تاقەت ياخشى. * خالتا كوچىغا كىرىپ قالما. * ئارقا كوچىدا يۈرسەڭ، ئېھتىيات قىل.

تارىخچى تارىخشۇناس مۇئەررىخ

تارىخ يازغۇچى.

تارىخچى مۇسا سايرامى مەشھۇر «تارىخ ئەمىنىيە»، «تارىخ ھەمدى»لەرنىڭ مۇئەللىپىدۇر. * تارىخشۇناس مىرزا ھەيدەر كوراگاننىڭ مەشھۇر ئەسىرى «تارىخ رەشىدى» جاھانغا مەلۇم.

تارشا خەشەك قىرىندى تۇتۇرۇق ياترۇ

ياغاچنى چېپىش، رەندىلەشتىن چىققان ئۇششاق ئوتۇن.

تارشا ئوتىنىڭ بېشى. * خەشەك تىرىپ، ئوت ياق. * ياغاچ قىرىندىلىرىنى زايە قىلما. * تۇتۇرۇق ئاسان تۇتۇشىدۇ.

تاز پاخشەك كەل جاقراق ئالۇق

باش چاقا سەۋەبىدىن چاچسىز بولۇپ قېلىش كېسىلى ۋە شۇنداق كېسەل بولۇپ قالغان كىشى.

تازنى تاز دېسە ئۆلگۈسى كېلەر، ساقنى تاز دېسە كۈلگۈسى كېلەر. * بارى - يوقى بىر بالام، باش - كۆزى تاز بالام. * تازنى خوجام، پاخشەكنى خېنىم دەپتۇ. * تاغدىن سۇ كېلىدۇ، كەل قۇۋ كېلىدۇ.

تازا پاكىز

چاڭ قونمىغان، مەينەت ئەمەس، كىر - غۇبارىدىن خالىي.

قولۇڭ تازا بولسۇن دېمە، كۆڭلۈڭ تازا بولسۇن دە. * پاكىز سۇ ئەكەلگۈچە، لاي سۇنى تۆكمەي تۇر. * بۇلاقنىڭ كۆزى پاكىز بولسا، سۇيى تازا بولار.

تازلىق پاكىزلىق

كىر ـ غۇبارىدىن خالىيلىق.

تازلىق تەقۋالىق بىلەن تۇغقان. * تازىلىقنى سۆيۈش گۈزەل ئەخلاق. * پاكىزلىق ـ مەسۇلۇك.

تازلىماق پاكىزلىماق

نەرسە ـ كىرەكلەرنى چاڭ ـ توزان ۋە شۇنداق ئەخلەت، داغ، كىر ـ قاسىماقتىن ئىبارەتمەك.

ھەركىم ئىشك ئالدىنى تازىلىسا، شەھەر تازا بولار. * كىيىمنى پاكىزلاپ كىيىش چوك زىننەت.

تاس تاسلا تاس ـ تامام ئاز تەھەن

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ يۈز بېرىشىگە بىرىپ تاقالغانلىقنى بىلدۈرىدۇ.

غىڭ قىلمايدۇ، ئۆزى چىتمىغا پاتقاندا، تاس قالدۇ ئۆلگىلى بىرى ئولجا تاپقاندا، * ماشىنىمىز ئونىڭ ماشىنىسىغا سوقۇلۇپ كەتكىلى تاسلا قالدى. * خەتەرلىك ئەھۋال يۈز بېرىشكە تاس ـ تامام قالدى. * يىقىلىشقا ئاز قالدىم.

تاسما قېيىش يارىنداق

تېرىدىن قىيىۋىلىنغان ئۇزۇن تانا.

تاسما يىگەن ئىتنىڭ خۇيى ئۆلگۈچە قالماس. * ياخشى ئاتنىڭ تېرىسى قېيىش بولار.

تاش I سىرت

"ئىچ"كە نىسبەتەن.

تېشى يىمەك، ئىچى كېسەك. * تېشى پال ـ پال، ئىچى غال ـ غال.

* ئوتنىڭ تېشىدا كۆيگۈچە، ئىچىدە كۆي. * سىرتىغا قارىما، ئىچىگە قارا. * ھېسابنىڭ سىرتىدا ئىش يوق، كالپۇكنىڭ سىرتىدا چىش يوق.

تاش II مۇقاۋا شىراز

كىتاب ـ ژۇرناللارنىڭ تېشىنى قاپلاپ تۇرىدىغان بېتى.

"شىراز" ھازىر ئىشلىتىلمەيدۇ.

كىتابنىڭ تېشى كىتابنىڭ زىننىتى. * كىتابنىڭ مۇقاۋىسىغا قارىما، مەزمۇنىغا قارا.

تاشتەرەك بەش تاش ئوقتاش چاكۇم

قىز بالىلار ئويۇنى، يۇمىلاق ۋە ئۇششاق بەش تاش ۋە بىر ئانچۇق تاش بىلەن قوشاق ئېتىپ ئويناىدۇ، تۇرى كۆپ.

تاشتەرەك بالىلارنى كۆزى ئۆتكۈر، قولى چاققان، ھەرىكتى بىلەن سۆزىنى ماسلاشتۇرىدىغان زېرەك قىلىپ يېتىلدۈرىدۇ. * قىزلار بەش تاش ئويناۋاتقاندا، مەيلىگە قوي.

تاشقى پېرىۋوت ۋەيخوي ۋالىيوتا

خەلقارا سودا مۇئامىلىدە ھېسابات ئۇزۇش ئۆچۈن ئىشلىتىلىدىغان چەت ئەل ئاقچىسى ۋە چەت ئەل پۇلىنى ئالماشتۇرىدىغان چەك، پېرىۋوت قەغىزى، ۋېكسىل قاتارلىق ھۆججەتلەر.

جۇڭگونىڭ تاشقى پېرىۋوت زاپىسى بارغانسېرى ئۆسمەكتە. * تاشقى پېرىۋوت يوق بولسا، چەت ئەلگە چىقماق تەس.

تاشقىرىقى سىرتقى

ئىچكى جەھەتكە نىسبەتەن تاش تەرەپ.

تاشقىرىقى ئىشتىن ئەنسىرىگۈچە، ئىچكى ئىشنى پۇختا قىل. * ئەدەب ئىچىدىن بولۇشى كېرەك، ھوسۇل بەرمەس ھېچ سىرتقى بېزەك.

تاغار قاپ خۇرجۇن مشكاپ مشەك چىپتا لاغلى كەسۇرگۇ كۆلۈار

ئاشلىق ۋە باشقا نەرسە ـ كېرەكلەرنى قاچىلايدىغان سايمان.
"خۇرجۇن" ئىككى ئېغىزلىق بولىدۇ، كۆپىنچە سەپەردە ئىشلىتىلىدۇ.
"لاغلى" لوپىۇر دىئالېكتىدا "تاغار".
تاغاردا بىر گەپ. * قاپ قوپۇپ تاغارنى يۆلەپىتۇ، ئاغىرىق قوپۇپ ساقنى. * قېرىنىڭ سۆزىنى قاپقا سال. * ھەممە گۇناھ ئۆزۈمدە تۇرسا، قاپ كۆتۈرۈپ نەگە باراي؟! * يامانلىغان ئابدالنىڭ خۇرجۇنىغا زىيان. * ئەخمەقنىڭ ئەقلى خۇرجۇن.

تاق سىكار

ئىككىگە بۆلۈنمەيدىغان، جۈپ ئەمەس، بىر.
تاق سان. * "تاق ـ جۈپ" ئويۇنىمىز. * تاققا تاق قوشۇلسا جۈپ بولار. * تاق مۇھەببەت سۆيگۈ بولماس. * سىكار تاپان چانا سىيرىلماس.

تاقەت سەۋر سەۋر ـ تاقەت مەتانەت

ئالدىرىمايلا كۆتمەك، ئۆزىنى تۇتۇۋالماق.
تاقەتلى تاق بولماق. * سەۋر قىلماق، غوربەتلەن ھالۋا پىشار. * سەۋرىنىڭ تېگى ئالتۇن. * سەۋرىنگىمۇ چېكى بار. * سەۋر قاچسى توشماق. * زېرەك ۋە دانادۇر شۇ ئادەم، سەۋر ـ تاقەت قىلسا ئېغىر دەردتە ھەم.

تاقەتلىك سەۋرچان

سەۋر ـ تاقەت قىلالايدىغان.
تاقەتلىك كىشى تاماقتىن غەم يېمەس. * سەۋرچان ئادەم مەقسىتىگە يېتەلەيدۇ.

تاقماق I ئەتمەك

ئىشىك ـ دېرىزىلەرنى ياپماق، قۇلۇپلىماق.
ئىشكىنى تاقا، خاتىرجەم ئۇخلا. * ئىشىك ـ دەرۋازىنى ئەتىسەك، ياۋدىن ساقلىسەن.

تاقماق II قادىماق

بىرەر نەرسىنى باشقا بىر نەرسىگە ئىلمەك، ئاسماق.
ئەلنى كېلىشتۇرگۈچى ـ چاپانغا تۈگمە تاقىغۇچى. * نەمۇنچىلەرنىڭ كۆكسىگە گۈل تاقىدۇق. * مەيدەڭگە قادىغان مېدال خىزمىتىڭ ئۇچۇن بېرىلگەن مۇكاپات، زورلۇق ـ زومبۇلۇق قىلىشقا بېرىلگەن ئىجازەت ئەمەس.

تاكاللاشماق گەپ تەرگەشمەك گەپ تالاشماق تەڭ تۇرماق كەرىشمەك ئىلتىشمەك

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ئۇستىدە بىر ـ بىرىگە سۆز بەرمەي، ئېيتىشماق.
تاكاللاشقان تامدىن يىقىلار. * گەپ تەرگەشنىڭ ئاقىۋىتى جەڭگى ـ جىدەل. * گەپ تالاشماق ـ ئىسپاتسىز يوقىنىڭ باھانىسى. * بىرنى دېسە، ئونىنى دەپ، ئېرىگە تەڭ تۇرغان خوتۇن ئاخىرىدا ئۆزى زىيان تارتار. * ئول ئانىڭ بىرلە كەرىشتى.

تاكتاكچى توكۇلاڭچى خۇلاڭزىچى ئارىشىنمال ئالان

كوچا ـ كويلاردا ۋارقىراپ يۈرۈپ ھەر خىل چەرچىسىن مال ساتقۇچى.
تاكتاكچى تامدىن چۈشىدۇ. * توكۇلاڭچى توختىمايلا ۋارقىرايتتى.
* خولاڭزىچىلار ئىلگىرى كۆپ ئىدى، ھازىر ئانچە كۆپ ئەمەس.

تاڭ I تاڭەي

جاۋاب: بىلمەيمەن، ئۇقمايمەن.

ــ ئەمەت كەلدىمۇ؟

ــ تاڭ.

ــ سەمەت كېلەرمۇ؟

ــ تاڭەي.

تاڭ II سەھەر ئەتىگەن سۇبھى بامدات سوئۇر

كۈن يورۇشقا باشلىغا چاغ.

ھەر كۈننىڭ ئۆز تېگى بار، ھەر تاڭنىڭ ئۆز ھېسى بار. * سەھەر تۇرغان ئىشىن قورق. * ئەتىگەن تۇرغان ئەلدىن ئۇزار. * ئەسلەيمەن سېنى ياريم، سۇبھى ـ شام، ھەرقاچان. * بامدات نامىزىغا ئەزان چىقتى.

تاڭ ئاتماق سەھەر بولماق سۇبھى كۆتۈرۈلمەك

كۈن چىقماق، تاڭ سۈزۈلمەك.

تاڭنىڭ ئېتىشى خورازنىڭ چىللىشىدىن ئەمەس. * خورازنىڭ چىللىغىنى بىلەن سەھەر بولماس. * سۇبھى كۆتۈرۈلگەندە تۇر، كەچ كىرگەندە يات ــ كېسەلدىن غەم يېمە.

تال سۆگەت

غازاڭ تاشلايدىغان دەرەخ، تۇرى كۆپ.

ئۆستەڭنىڭ يارىشقى تال، قىرنىڭ يارىشقى خال. * تامچە سۇدا تال كۆكىرەر. * سۆگەتكە ئەۋرىشىملىك يارىشار، قېيىنغا قاتتىقلىق.

تاللماق ئىلغماق سايلماق پارلماق ئادرۇماق

ئادەم ۋە نەرسىلەردىن ياخشى ـ ياماننى ئايرىپ چىقماق.

چىراي تاللما، مىجەز تاللا. * قېرىنداشنى تالىغلى بولمايدۇ،

دوستنى تاللاشقا بولىدۇ. * قۇش شاخنى تالاپ قونىدۇ، شاخ قۇشنى تاللىيالمايدۇ. * ياخشىنى ئىلغا، يامىنىنى تاشلا. * ياخشىنى سايلا، ياماندىن يالتاي. * ئۇرۇق پارلاش ــ ھوسۇلغا يانداش.

تالون ئوردىر ئىسچوت كۆتىنانسىيە فاپياۋ

ئېلىم ـ بېرىم، ئال ـ ساتتا بېرىلگەن ھۆججەت.

تالون يېزىلمىغان چەكمە ئىناۋەتسىز. * ئوردىر ھېسابات ئۆچۈن زۆرۈر. * ئالغان مالغا ئىسچوت يازدۇر. * فاپياۋ بولمىسا، چەكمە قىلغىلى بولمايدۇ.

تام دۋار

ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ ئۈستىنى كۆتۈرۈپ تۇرىدىغان، كېسەك، خىش، لايدىن ياسالغان توسما.

"دۋار" كلاسسىك ئەدەبىياتتا ئۇچرايدۇ.

تامنىڭمۇ قۇلقى بار. * توخۇ ئۇچسا تامغا قونار، لاچىن ئۇچسا تاغقا. * ئاۋۇالقى خىشنى قىغىر قويسا گەر مېھمار، يۇلتۇزغا يەتسەمۇ قىغىردۇر دۋار.

تام مەش خوچاڭ

ئۆينىڭ تېمىغا ئورۇنلاشتۇرۇپ ياكى ئايرىم يەرگە كېسەك، خىشلاردىن سېلىنغان، ئوت يېقىپ ئىسسىقلىق ئېلىنىدىغان مەش.

تام مەشنىڭ ئىسسىقى ئاسان كەتمەيدۇ. * خوچاڭ خويمۇ ئوبدان ئەسقاتتى.

تاماشىبىن كۆرگۈچى كۆزۈنچ

ئويۇن ـ تىياتىر ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ھەر خىل ـ ھەر تۇرلۇك مەشغۇلاتلارنى كۆرگىلى كەلگەنلەر، كىنو ـ تېلېۋىزور كۆرۈۋاتقانلار.

هۇرمەتلىك تاماشىبىنلار، ئويۇنىمىزنى باشلايمىز، ــ دەپدى ئىلانچى قىز. * ۋالىبول مۇسابىقىسىنى كۆرگۈچىلەر جىق ئىدى.

تاماكا موخوركا سىگارا سىگارىت پاپىروس شياڭيەن

تاماكا دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل كەڭ يوپۇرماقلىق، ئوتسىمان ئۆسۈملۈكنىڭ يوپۇرمىقى ۋە شېخى قۇرۇتۇلۇپ ئىشلىنىدىغان چېكىملىك.

"تاماكا" ئومۇمىي ئاتىلىشى.

"موخوركا" قولدا ئىشلەنگەن. كىشىلەر خالىغان چاغدا قەغەزگە ئوراپ چېكىدۇ.

"سىگارا"، "سىگارىت"، "پاپىروس"، "شياڭيەن"لەر ھەرقايسى ئەللەردە زاۋۇتتا ئىشلەنگەن تاماكىلار.

تاماكىغا شەيتان كېپىل. * موخوركىدا ساختىپەزلىك جىق، ساپ تاماكا ئاز.

تامام ۋەسسالام تەمەتتامام

ئاخىرى، پايانى، تۆگەنچىسى.

شۇنىڭ بىلەن سۆزۈم تامام، ــ دەپدى دوكلاتچى. * سەۋر بىلەن تاپسىڭ ئەگەر ياخشى نام، ياخشى نامدىن تاپار ئىنسان سەرەمجام، بۇ كۆپكۆك ئاسمان تېگىدە تامام، پەقەت ياخشى نامىڭ قالار ۋەسسالام. * تەمەتتامام، ئىش تۈگىدى، ۋەسسالام.

تاماھەن پۇتۇنلەي تۆگەل تولۇق تۆزۈگۈ

سىرا ھەمىسى، بارى.

بۇلار تاماھەن ئۆز ئىلكىدە. * بىلگىنكى، ئىش پۈتۈنلەي سەن كۈتكەندەك بولمايدۇ. * يىلتىزى سېسىسا غولى تۆگەل تۆگەيدۇ. * ۋەزىپە تولۇق ئورۇنلانسا، كۆڭۈل خۇش بولىدۇ.

تامبال ئىشتان پەيچەمبى كۈسار تروسكا ئوتران

بەلدىن تۆۋەن تەرەپكە كىيىلىدىغان ئىچكى كىيىم.

"كۈسار"، "تروسكا"لارنىڭ پۈچقىقى قىستا بولىدۇ.

"پەيچەمبى" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

تامبالنىڭ تازىلىقى ھەممىدىن زۆرۈر. * ئىشتانغا چېچقان كۆڭۈلگە تايمەن.

تامچە قەترە تېمم

سۇنى تېمىتىشتىن چۈشكەن ئازغىنا سۇيۇقلۇق.

دېگىزدىن تامچە. * تامچە سۇدا تال كۆكسەر. * قەترە سۇدىن كۆل ھاسىل بولار. * بىرتېمم زەھەر بىر كۇب مەينى زەھەرلەيدۇ.

تامغا پېچەت مۆھۈر تۇجاڭزا چوزا تۆگۈت

ياغاچ، تۇچ، كۇموش، سۆڭەك ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارغا ئىدارە ياكى شەخسنىڭ نامى ئويۇلۇپ ياسالغان، ھۆججەتلەرگە بېسىلىدىغان ۋەكىللىك قىلىدىغان بەلگە.

"تامغا"، "پېچەت"لەر ئىدارە ــ جەمئىيەتلەرنىڭ.

"مۆھۈر" قازى ئاخۇنۇملارنىڭ.

"تۇجاڭزا"، "چوزا" شەخسنىڭ. خەنزۇچە": 图章子, 戳子

ياش ۋاقتىدا قىلغان ئىبادەت تاشقا تامغا باسقاندەك، قېرىغاندا قىلغان ئىبادەت قۇمغا تامغا باسقاندەك. * يوچىتا بېچىتى بېسىلغان ماركا ئىشتىن چىققان بولىدۇ. * قولۇمدا قازى ئاخۇنۇمنىڭ مۆھۈرى بېسىلغان خەت بار. * ھازىر تۇجاڭزا، چوزىلار ئانچە ئىشلىتىلمەيدۇ، ئەمزا ئىناۋەتلىك.

تاموژنا گۈمرۈك

دۆلەت چېگرىسىدىن كىرگەن-چىققان مال ۋە ئاتناش قورال-لىرىنى تەكشۈرىدىغان ۋە باج ئالىدىغان دۆلەت ئورنى.

تاموژنا بېجى. * ئۇرۇمچى تاموژنىسى شىنجاڭنىڭ قۇرۇلۇش ئىشلىرىغا چوڭ تۆھپە قوشتى.

تاماق تامچىماق سارقماق

سۈيۈقلۇق تامچە بولۇپ چۈشمەك.

تاما-تاما كۆل بولار. * تامچىلىغان تامچە تاش تېشەر.

تاۋار تورقا دۇردۇن كاتان كىمخاب

يىپەكتىن توقۇلغان ئېسىل رەختلەر.

رەختنىڭ ياخشىسى تاۋار، تونىنىڭ ياخشىسى جۇۋا. * ئون تاۋار-تورقىدىن بىر توخلا تېرىسى ئەلا. * مايمۇن تاۋار-دۇردۇنغا ئورىنىۋالـ-سىمۇ مايمۇن. * كاتان كىيگەن كالتە پەم بولمىسىدى! * كىمخاب ئۇستىگە گۈل باسماق.

تاۋاق لېگەن قابان

تاماق ئۇسسىدىغان ئاستى پاپىلاق مەخسۇس قاچا.

تاماق نوشۇغان تاۋاق سورىماس. * ئېشىنى يەپ تاۋىقىنى چېقىتۇ. * بار تاۋىقىم، يان تاۋىقىم، يانمىساڭ سۆن تاۋىقىم. * ئېشىغا قاراپ لېگىنى، ئىشىغا قاراپ سىكىرى.

تاۋكا قمارخانا

قىمار مەيدانى.

قمارۋازنى تاۋكادىن سورا. * يېقىندا بىرمۇنچە قىمارخانىلار تېپىلدى ۋە بىتچىت قىلىندى.

تاياق توقماق چوماق كالتەك غولدا سويۇل باقان ئۇمۇت گۈرزى قوپارغۇ باسۇ سىرى ياپغۇچ

ئۇرۇش-سوقۇش ئۇچۇن تەييارلانغان سايمان.

تاياق ئېيىقنىمۇ موللا قىلار. * تاياق تەگكۈچە بېشىگىنى تارت. * ئەگىرى قورۇقىقا دوناي توقماق. * يامانىنىڭ توقمىقى يېنىدا. * كۆزگە ئىلمىغان پۇتقا چوماق. * دۇشمىنىڭنى قاتتىق ئۇر، كالتىكىڭنى ئايىما. * غولدا، سويۇل، باقان-چارۇپچىنىڭ قورالى. * ئۇمۇت، گۈرزى قەدىمكى زامانىدا ئاساسىي قورالىلاردىن ئىدى. * تۇز يالىغان ئىت قوپارغۇ ئاستىدا ئۆلەر.

تايانچ يۆلەك ئارقا تىرەك ھىمات پاناھ

ھىمايە قىلىدىغان، يۆلەيدىغان ئادەم ياكى نەرسە.

تايانچ بولمىسا، ئىش ئاغمايدىغان بولۇپ قالدى. * يار قېشىمدا ئولتۇرسا، تاغدەك يۆلەك ئەمەسمۇ، ئاغزىدا دېگەن بىلەن كۆڭلى بۆلەك ئەمەسمۇ، * ئۇنىڭ ئارقا تىرىكى كۇچلۇك ئىكەن، بىزمۇ كۇچلۇك رەك ئارقا تىرەك تاپايلى. * ھىماتىڭغا ئىشەنمە، قۇدرىتىڭگە ئىشەن. * سېنى پاناھ تارتىپ كەلدىم.

تايانماق يۆلەنمەك سۆيۈنمەك

باشقا بىر ئادەم ياكى نەرسىگە ئۇمىد باغلىماق.

نېمىشقا ئۆزگىگە لازىم تايانماق، ئۆزگىگە تايىنىپ تەستۇر جان باقماق. * ئاقىل ئەمگىكىگە يۆلىنەر، نادان خام خىيالىغا.

تەبرىكلىمەك مەرەكلىمەك قۇتلۇقلىماق

خۇشاللىق ۋە يېڭىلىققا خۇشاللىقنى ھاتىرىسىنى بىلدۈرمەك.

ئۇرۇقلۇق بولغىنى بىلەن، مول ھوسۇلنى تەبرىكلەشكە تېخى بالدۇر. * دۆلەت بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن تەبرىكلەش يىغىلىرى

ئۆتكۈزۈلدى. * ئۇنىڭ 30 ياشقا توشقان كۈننى قىزغىن تەبرىكلىدۇق.
* قۇربان ھېيت كۈنى ئاتا-ئانامنى مەرەكلەپ كەلدىم. * ئۇتۇقنى قوتلۇقلاش لازىم.

تەبىقە قاتلام تەركىب

سىنىپلارنىڭ ھەربىر ئىجتىمائىي گۇرۇپپىسى، ئاھالە، جەمئىيەتنىڭ بىر قىسمى.

زىيالىيلار تەبىقىسى ئىشچىلار سىنىپىنىڭ بىر قىسمى. * رەھبەرلىك قاتلىمى پاك بولسا، ئاساسىي قاتلاممۇ پاك بولىدۇ. * دېھقانلار يالالانما دېھقان، كەمبەغەل دېھقان، ئوتتۇرا دېھقان ۋە باي دېھقان دېگەن تەركىبلەرگە بۆلۈنىدۇ.

تەبىئىي ئۇغما

يارىتىلىشتىن بولغان، ياسالما ئەمەس.

گۈزەللىك بىر خىل تەبىئىي ھادىسە. * بەزىلەر ئۇغما ئەقىللىق كېلىدۇ.

تەپسىلىي مۇپەسسەل

ئىنچىكىلەپ، ئۇجۇر-بۇجۇرىنى قالدۇرماي.

ئىشقا تەپسىلىي پىلان كېرەك. * مۇپەسسەل بايان بولسا، ھەممە ئايان بولار.

تەپكۈچ جەنزە

يارماق، داچىەن، قوغۇشۇنلار بىلەن قىل، يۇڭ، پەيدىن ياسىلىپ، قىشتا يەرگە چۈشۈرمەي تېپىپ ئويناىدىغان ئويۇنچۇق، تۈرى كۆپ، ئويناش ئۇسۇلىمۇ ھەر خىل.

"جەنزە" خەنزۇچە: 毽子. ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

تەپكۈچ تېپىپ ئويناش بالىلار ئۈچۈن تەننى قوغداش.

تەتىل كانىكۇل

ئوقۇتقۇچى-ئوقۇغۇچىلار يازۋە قىشتا دەم ئېلىشقا ئايرىلغان مەلۇم مۇددەت.

قىشلىق تەتىل. * يازلىق تەتىل. * تەتىلنى خۇشال-خۇرام ئۆتكۈز، كېلەر مەۋسۇمگە تەك كۆز.

تەجرىبە پراكتىكا ئېكسپېرىمېنت كۆرنەك

مەلۇم نەزەرىيىۋى بىلىم ياكى تەسەۋۋۇرنى ئەمەلىيەتتىن ئۆتكۈزۈش پائالىيىتى.

تەجرىبە-تېپىلمايدىغان قورال. * تەجرىبە-ياخشى ئۇستاز.
* ئۆگەنگەننى پراكتىكىدىن ئۆتكۈزۈشمۇ ئۆگىنىش، بەلكى تېخىمۇ مۇھىم ئۆگىنىش.

تەجرىبىخانا لابوراتورىيە

تەجرىبە ئۆتكۈزۈلىدىغان جاي.

ھازىر ئالىي مەكتەبلەردە ئۆز كەسپىگە خاس تەجرىبىخانىلار قۇرۇلدى. * لابوراتورىيىدە مەشغۇلات ئۆتكۈزدۇق.

تەخەللۇس لەقەب لەقەم

رەسمىي ئاتىتىن باشقا ئات: بەزىسى ھۈرمەت بەلگىسى، بەزىسى چاقچاق تۇتقۇسى.

سۆيگۈ-چۈشىنىشنىڭ تەخەللۇسى. * لەقەب-ئادەمنىڭ، قەبىلە-ئۇرۇقنىڭ بەلگىسى. * ئويىماقسىز خوتۇن بولماس، لەقەمسىز ئەر.
* كىشىگە ئورۇنسىز لەقەم قويۇش ياخشى ئەمەس.

تەخەي خوتەك

ئېشەكنىڭ بالىسى.

تەخەي پايخانغا ياريماس. * ئېشەك پاتقان يەرگە خوتەك پاتماسمۇ؟

تەخسە تەلىنگە خونجا

تېگى ياپلاق، تاۋاقتىن كىچىك قاچا.

ئىت كاللىسى تەخسىدە تۇرماس. * تەلىنكىدە مەزە، لېگەندە عىزا. * كۇتكۇچى قىز خونجىدا چاي كەلتۈردى.

تەرەپ يان ياق قات تامان تابا ساری

نەرسىنىڭ تۆت ئەتراپىنىڭ بىرى.

دەريانىڭ ئىككى قىرغىقى، شەيئىنىڭ ئىككى تەرىپى بولىدۇ. * ئەل قايان، سەن شۇ يان. * ھەرقانداق يامان ئىشنىڭ ياخشى يېقى چىقار. * ھەرقانداق مەسىلىنىڭ ئىككى يېقى بولىدۇ. * ئۇ قاتتىكىنى بىلەي دېسەڭ دەريادىن ئۆت. * نوتىلىقىدا باغۇەن دەرەخنى ئېگىپ قويىدۇ خالىغان تامان.

تەرتىپ ئىنتىزام

تەشكىلات، جەمئىيەت رىئايە قىلىشقا بەلگىلەنگەن دەرىجە، قائىدە - يوسۇن.

تەرتىپنى سەن تاپمىساڭ، تەرتىپ سېنى تاپىدۇ. * ئىنتىزام ۋاقتىنى قەدىرلەشكە ئۆگىتىدۇ.

تەرجىمان تىلماچ تۈرۈچى تىلمىچى

تەرجىمە ئىشى بىلەن شۇغۇللانغۇچى،

تەرجىمان — مەرپەتنىڭ يۈكچى ئېتى. * كۆۋرۈلىنىڭ تىلمىچى — تىل. * چالا تۈرۈچى ئادەم ئۆلتۈرەر. * ئامبىلىدىن تۈرۈچىسى يامان.

تەرجىمە قىلماق ئۆرۈمەك تولاماق

بىر مىللەت تىل - يېزىقىنى ئىككىنچى بىر مىللەت تىل - يېزىقىغا ئايلاندۇرماق.

دۇنيادىكى پەن - تېخنىكا، ئەدەبىيات - سەنئەت، سىياسىي، - قانۇن، مالىيە - سودا، قاتناش - ترانسپورت جەھەتتىكى جىمى مۇۋەپپەقىيەتلەرنى ئۆزىمىزگە ئۆزلەشتۈرۈشتە تەرجىمە بىردىنبىر چارە؛ تەرجىمە مىللەتلەر ئارا دوستلۇق ئالاقىنى كۈچەيتىشنىڭ بىردىنبىر ۋاستىسى...

تەرجىمھال بىئوگرافىيە ئۆمۈر تارىخى

بىراۋنىڭ ئۆتمۈش - كەچمىشى بايان قىلىنغان ئەسەر ياكى ماقالە.

«مارشال شۇي شياڭچېەنىڭ تەرجىمھالى» يېقىندا نەشىردىن چىقتى. * سايلام ئالدىدا نامزاتلارنىڭ قىسقىچە بىئوگرافىيىسى بېرىلدى. * ھەركىم ئۆزىنىڭ ئۆمۈر تارىخىنى ئۆزى يازىدۇ.

تەرخەمەك خىيار خاتىگا تارماز

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. ئۇزۇنچاق كېلىدۇ، ئۇستىدە ئاجىز تىكىنى بولىدۇ، يېشىل رەڭلىك بولىدۇ.

ئاچچىق تەرخەمەك ئاستا سېسىيدۇ. * تەرخەمەكنىڭ تەبىئىتى ھۆل ئىسسىق، ئوزۇقلۇق ماددىلىرى مول. 100 گرام تەرخەمەكتىن 13 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

تەركىب سوستاۋ

مەلۇم بىر پۈتۈنلۈكنى تەشكىل قىلىدىغان قىسىملار.

ھاۋانىڭ تەركىبى. * ھۆكۈمەت تەركىبى. * كوماندىرلار سوستاۋى.

تەرتقەت يول

دىنىڭ بىر خىل ئىدىيۇى سىستېمىسى.

شەرئەت ئىزدىسەك، ئۆلتۇر يىلانىنى، تەرىقەت ئىزدىسەك، ئاغرىتما جانىنى. * يول يولغا باشلار.

تەرىنى تۇرمەك قاپقىنى تۇرمەك

چىرايىنى پۈرۈشتۇرمەك: نارازىلىق ياكى خاپىلىقىنى بىلدۈرمەك.

ئالجىما! — دېدى ئىمىن ئەپەندى تەرىنى تۇرۇپ. — مۇھەببەت؟ — نامەت تەرىنى تۇردى، — مۇھەببەت يانچۇقتا. * رازى دەرھال قاپقىنى تۇردى. * مۇشۇ ماقاله ئۇچۇنمۇ؟ — دېدى هاشىر قاپقىنى تۇرۇپ.

تەس قىين مۇشكۈل دەشۋار

ئاسان ئەمەس، كۆچ كېتىدىغان، ئاسانلىقچە ئىشقا ئاشمايدىغان.

دادىل، مەرد بولماق ئاسان ئىش ئەمەس، شىرنىڭ يۈزىگە تىك قارىماق تەس. * قىين ئىش يوق ئالەمدە، كۆكۈل قويغان ئادەمگە. * چۈمۈلىنى چوقۇپ قىرار قىرغاۋۇل، قارچىغىدىن ئۆز هالى مۇشكۈل.

تەسلىك قىينلىق مۇشكۈللۈك دەشۋارلىق

تەس هالەت، قىين ئەهۋال.

تەسلىكنى بىلىپ تۇرۇپ ئىلگىرىلىگەن باتۇر. * ئىشنىڭ قىينلىقى كىشىنى تاۋلايدۇ. * هەرقانداق مۇشكۈللۈكتىن قۇتۇلغىلى بولىدۇ.

تەس كۈن ئېغىر كۈن ياماق كۈن

ئېغىر تۇرمۇش.

ئۆزىنى سورىغان تەس كۈنگە قالماس. * سىرداش ئېغىر قىلىنىدە بىلىنەر. * ياماق كۈن كىشىنى ئەقىللىق قىلار.

تەسەللى تەزىيە

بىراۋنىڭ ۋاپاتى ياكى كۈلپەتكە هېسداشلىق بىلدۈرۈش.

تەسەللى دورىدىنمۇ ئۈنۈملۈك. * تاغدەك هەسرەتكە تېرىقتەك خۇشاللىق تەسەللى. * تەزىيە بىلدۈرۈش مۇسىبەتدار ئۆچۈن هال سوراشتۇر.

تەسەللى ئېيتماق كۆڭۈل ئېيتماق كۆڭلىنى ياسماق كۆڭلىنى ئاۋۇتماق هال سورىماق كۆڭۈل سورىماق

مۇسىبەت ياكى بىرەر ئاپەت، هادىسىگە ئۇچرىغانلارغا ياخشى گەپلەرنى قىلىپ ياكى ماددىي نەرسىلەر تەقدىم قىلىپ هالىغا يەتمەك.

كىشىلەر "ئەتىنىڭ ئەتىسى بار" دەپ ئۆزلىرىگە تەسەللى ئېيتار. * تاغدەك هەسرەتكە تېرىقتەك خۇشاللىق تەسەللى. * مۇسىبەتكە ئۇچرىغانلارغا كۆكۈل ئېيتماق ۋاجىپ. * بالىنىڭ كۆكلىنى ياسا. * بىراۋنى رەنجىتىپ بولۇپ، كۆكلىنى ئاۋۇتمەن دېمە. * هال سورىماق نان بەرگەندىن ئارتۇق. * هالدىن كەتكەندىن كۆكۈل سورا.

تەسۋىرلىمەك سۈرەتلىمەك

تەسۋىر، سۈرەتنى تىل بىلەن ئىپادە قىلماق، بايان قىلماق.

ئەدەبىياتتا تەبىئەتنى تەسۋىرلەش جەمئىيەتنى تەسۋىرلەشكە يول ئاچىدۇ. * رومانىدا باش قەهرىمان ياخشى سۈرەتلەنسە، رومانىنىڭ قىممىتىنى ئاشۇرىدۇ.

تەسىرات هېسسىيات

ئوبىيېكتىپ شەيئىنىڭ كىشى مېڭىسىدە قالدۇرغان ئىزى.

دەسلەپكى تەسىرات چوڭقۇر بولار. * دەسلەپكى ھېسسىيات تاپ باسماس. * رەسىم، نەقىش، مۇزىكا، شېئىر ۋە ھەر خىل تەبىئىي گۈزەللىكلەردىن پەيدا بولغان ھېسسىيات بولمىسا، تۇرمۇش لەززىتسىز بىرنېمى قولدىن كەتكەن بولىدۇ.

تەسىر قىلىش ئەسەر قىلىش ئىلگۈنمەك

تەسىرات قالدۇرماق، ئېنىر تەگمەك.

دانالار سۆھبىتىدىن قاچمىغىن ئەسلا، قىلار تەسىر، ئۇنىڭ تەلمۈ ساڭا. * ئاتام بارمۇ بۇ شەرىگدە، ئانام بارمۇ بۇ شەرىگدە، ھېرىپلىق ئەسەر قىلدى، دودىشاڭ كۈرەلەردە.

تەشتەك گۈلدان ياماچاق گۈل قاچسى

ئۆيدە گۈل ئۇنىدۇرۇش ئۈچۈن ساپالدىن، چاقچۇقتىن تەييارلانغان مەخسۇس ئىدىش.

"ياماچاق" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

تەشتەكنى تازا تۆت، گۈلنى كۆر. * گۈلدان گۈلگە ئوخشاشلا تەسىر بەرسۇن.

تەشۋىق (تەشۋىقات) تەرغىب (تەرغىبات) ئاگىتاتسىيە پروپاگاندا

ئاممىنى بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە ئىشەندۈرۈش ۋە ھەرىكەت ئۆتكۈزۈشكە قىزغىتۇرۇش ئۈچۈن بېرىلگەن چۈشەنچە.

تەشۋىقات بۆلۈمى، تەشۋىقات دۇيى * كىنو ـ تىياتىرلارنىڭ تەشۋىقات رولى چوڭ بولىدۇ، چۈنكى ئۇ ئوبرازلىق ئەمەسمۇ؟ * زامانىۋىلاشتۇرۇش يۆنىلىشىنى تەشۋىق قىلىش زۆرۈر. * خەلق ئامېسى ئىچىدە سوتسىيالىزم ھەققىدە تەشۋىقات ـ تەرغىبات ئىشىنى ئېلىپ بېرىش لازىم.

تەشكىلات پارتىيە پىرقە جەمئىيەت ئۇيۇشما بىرلەشمە ئىتتىپاق ئۆمەك تروپپا دەرنەك ياچېيكا گۇرۇپپا كۇرۇژوك گۇرۇھ بلوك مەزھەپ

سىياسىي ـ ئىجتىمائىي مۇئەسسەسە.

تەشكىلات بۆلۈمى. * ئىنقىلابچىل ياشلار تەشكىلاتى. * كوممۇنستىك پارتىيە. * گومىنداڭ پىرقىسى. * ئازادلىق جەمئىيتى. * ئۇيغۇر مەدەنىي ئاقارتىش ئۇيۇشمىسى. * ئايالار بىرلەشمىسى. * شىنجاڭدا تىنچلىق ۋە خەلقچىللىقنى ھىمايە قىلىش ئىتتىپاقى. * دېموكراتىيە ئىتتىپاقى. * ياشلار ئۆمىكى. * ناخشا ـ ئۇسسۇل ئۆمىكى. * مۇزىكا تروپپىسى. * پارتىيە ياچېيكىسى. * ئوقۇغۇچىلار گۇرۇپپىسى.

تەقدىر قىسمەت پەلەك پىشانە چىكە يازمىش

ئالدىنئالا بەلگىلەپ قويۇلغان تارتقۇلۇق.

ئادەمنىڭ تەقدىرى ئۆز قولىدا، * تەقدىرنى ئۆزگەرتۈر، قولۇڭدىن كەلگىنىنى قىل. * گەر كەلتۈرەر بولسا ساڭا خىجالەت، ھېچ نەرسە قالدۇرما، ئۆلۈم بىر قىسمەت. * پەلەك باتۇرغا ياقار. * پەلەك ئۇۋۇال كور قىلار ئەقىل كۆزىنى، كېيىن جايلار ئاقىلارنىڭ ئۆزىنى. * پەلەكىكە تەگرىدەك ھۆكمىم ئۆتكۈزسەم، پەلەكنى قىلاتتىم دۇنيانى بەرھەم، بېگىدىن شۇنداق بىر پەلەك تۈزەتتىم، ياخشىلار تىلەككە يېتەتتى شۇ دەم. * ئۇ ئىشتا مەغلۇپ بولسام، ئۆز پىشانەمدىن كۆرىمەن، خەقتە ئارتمايمەن. * چىكەگگە چۈشسە چەكچەيمە.

تەقدىرگە تەن بەرمەك ئۆز پىشانىسىدىن كۆرمەك پىشانگە پۈتۈلگەنىنى كۆرمەك پىشانگە يېزىلغانىنى كۆرمەك

تارتقۇلۇقنى تارتماق.

ئەقىل ئىگىسى تەقدىرگە تەن بەرمەيدۇ. * گۇناھنى خەقتە ئارتما.

ئۆز پىشانەڭدىن كۆر. * پىشانىگە پۈتۈلگەنىنى كۆرىمەن دەپ قاراپ تۇرما. * پىشانەڭ پاك، ھېچ نەرسە يوق. * پىشانىگە يېزىلغانىنى كۆرۈش دېگەن تەقدىرچىلىك ئاللىقاچان پەن تەرىپىدىن رەت قىلىنغان.

تەقدىر نەزەربەندى

چەكلىمەك، نازارەت ئاستىغا ئالماق.

بۇرۇنقى ئەللىردە ئىلغار كۈچلەر تەقدىر قىلىنىدۇ. * گومىنداڭ بىرمۇنچە كوممۇنىستلارنى چۈڭچىڭدا نەزەربەند قىلغانىدى.

تەكەببۇر ھاكاۋۇر داخىڭگەي كۆۋەر كۆۋەنچ

ئۆزىنى قالتىس چاغلاپ، باشقىلارنى كۆزگە ئىلمايدىغان.

تەكەببۇر يالجىماس، يالىڭاچ ئىسسىماس. * ھاكاۋۇردا ھايا يوق. * داخىڭگەيگە دار پەرز. * تەكەببۇر، ھاكاۋۇر، داخىڭگەيلەرگە تەكەببۇرلۇق قىل، ئۇنداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ دېگەن شۇ.

تەكەببۇرلۇق ھاكاۋۇرلۇق داخىڭگەيلىك

تەكەببۇرنىڭ قىلىقى، ھاكاۋۇر ھالەت.

تەكەببۇرلۇق ئەقىلنى ئۇرار - تېپەر، ئەخمەقلەر بۇنىڭغا يول بېرەر. * ھاكاۋۇرلۇق بىلەن ئەخمەقلىق ئاكا - ئۇكا. * داخىڭگەيلىك دەرد - ئەلەمگە ئېلىپ بارىدۇ.

تەكچە ئويۇق يوغا سەرۇ

تامدىن چىقىرىلغان، نەرسە - كېرەك تىزىپ قويىدىغان يەر.

"يوغا" ئاقسۇ شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

تەكچىدە نۇرغۇن نەرسىلەر تىزىلغانىدى. * ئويۇقىنىڭ ئىچى لىق تولدۇرۇلغانىدى.

تەكرار تەكرار - تەكرار قايتا - قايتا

قايتا - قايتلاپ، ئۈستى - ئۈستىگە، بىر قىلغان ئىشنى يەنە

قىلىش.

سۆزۈڭ تاتلىق بولسىمۇ، تەكرار سۆزلىمە. * تەكرار - تەكرار چۈشەنچە بېرىلسىمۇ ئۆزگەرمىگەنلەرگە جازادىن باشقا ئامال يوق. * قايتا - قايتا پالتا ئۇرساڭ، چوڭ دەرەخمۇ ئۆرۈلەر.

تەكسىي كىرا ماشىنىسى

كىرا قىلىدىغان پىكاپ.

ھازىر ئۇرۇمچىدىمۇ دۆلەت، كوللېكتىپ، شەخسلەرنىڭ تەكسىلىرى ئىشلەۋاتىدۇ.

تەكلىپ تەۋسىيە ئۇغراغ

ئۆز تەشەببۇسىنى ئوتتۇرىغا قويۇش، تونۇشتۇرۇش.

ئىشتىن كېيىنكى تەكلىپ - ھوسۇلدىن كېيىنكى يامغۇر. * ئۆزىنى ماختاش ئۆزىنى تەۋسىيە قىلغانلىق بولماس.

تەگ ئاست تۇۋ

نەرسىنىڭ ئەڭ تۆۋەن قىسمى.

تېگىنى كۆرمەي سۈدىن ئوتمە. * چوڭ بىلەن سۆنىڭ تېگىدە ياشايدۇ. * ئاستىدىكى ئاتنى ئالىتە ئاي ئىزدەپتۇ. * تاغارنى تۆۋىدە ئايىغۇچە، ئاغزىدا ئايا. * چىراغ تۇۋى قاراڭغۇ.

تەڭ باراۋەر بىردەك تەكشى تىكىس تەڭپۇڭ ھۇزۇرسىدەت موساۋەت تۇز

ئېگىز - پەسلىك، يۇقىرى - تۆۋەنلىك بولمىغان، ھەممە ئوخشاش بولغان ھالەت.

بەش قول تەڭ ئەمەس. * قاش بىلەن كۆز تەڭ بولمايدۇ. * باراۋەر ئىدىق ھەممىمىز تەكىرى ئالدىدا، باراۋەر بولمىدۇق ئەما دەۋر ئالدىدا، كېرىلىپ كەتمىگەن سەن ئامەتلىرىڭدىن. باراۋەر بولمىز قەبرى

ئالدىدا. * بەش تال بارماق، بەش قېرىندىاش، بىراق زادى بىردەك بولماس. * بىر كۆندە تۇغۇلغان بارماقمۇ تەكشى ئەمەس. * تىكىس يەر تېپىلماس. * تەڭپۇك بولماق تەس، * مۇۋازىنەت ئەلا. * موساۋەت فرانسىيە بۇرژۇئازىيە ئىنقىلابىنىڭ ئۇچ شوئارى: ھۆرىيەت، موساۋات، ئادالەتنىڭ بىرى. ئۇنىڭدا ھەممىنىڭ تەڭ-باراۋەرلىكى تەشەببۇس قىلىنغان.

تەڭلە چارا

ياغاچنى ئويۇپ ياسالغان، خېمىر يۇغۇرۇشقا ئىشلىتىلىدىغان قاچا.

زېڭىدا زاكۇسكەن، تەڭلىدە نان كۆرمىسەن. * چارا خېمىر يۇغۇرغانغا چارچىماس.

تەڭلىكتە قالماق تەڭقىسلىقتا قالماق

قىيىن-قىستاق ئەھۋالغا چۈشمەك.

پاراۋانلىق ئىچىدە كۆپكە ئۆگەنگەن، تەڭلىكتە قالغاندا ئاچتىن ئۆلىدۇ. * تەڭقىسلىقتا قالماي دېسەڭ، ھاكاۋۇرلۇقتىن ساقلان. * تەڭقىسلىقتا قالساڭ، تەڭتۈشۈڭنى تاپ.

تەل تەق

تولۇق ۋە تەييار.

توققۇزى تەل. * ئەمگەك ھەممىنى تەل قىلار، ھۆرۈنلۇق ھەممىنى بەند. * ھەممە تەق بولسۇن، سودا نەق بولسۇن.

تەلەپ ئېھتىياج

زۆرۈرىيەتتىن كېلىپ چىققان تەلەك، ئۇمىد.

تاغ ئېگىز، تەلەپ تاغدىنمۇ ئېگىز. * ئېھتىياج ھەممىنى دېگۈزىدۇ، ئۇچرىغانىنى يېگۈزىدۇ.

تەلەپپۇز قائىدىسى ئورفوئېپىيە

ئەدەبىي تىلدا ئىملا قائىدىسىگە نىسبەتەن، سۆزلەرنى توغرا ئېيتىش ئۇسۇلىنىڭ يىغىندىسى.

«ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ تەلەپپۇز قائىدىسى» 1987-يىل 6-ئاينىڭ 9-كۈنى رەسمىي ئېلان قىلىنغان.

تەلىپ تەسنىپ

باراماتېرىياللارنى رەتلەپ، تۈرگە ئايرىپ تۈزۈپ چىقماق.

مەھسۇت قەشقەرى «تۈركىي تىللار دىۋانى»نى ناھايىتى نۇرغۇن تىل ماتېرىياللىرى ئاساسىدا تەلىپ قىلغان. * كىتاب تەسنىپ قىلىش-ئۇلۇغ ئىش.

تەلىم تەربىيە

ئىلىم-بىلىم، ئەدەب-ئەخلاقلار.

كۆپچىلىكتىن تەلىم ئال. * ياغاچنى رەندە تۈزەيدۇ، ئادەمنى تەربىيە.

تەلىمات دوكتىرىنا

ئىلىم-پەندە سىستېمىلىق قاراش ۋە تەشەببۇس.

چارلىزداروىن تەدرىجىي تەرەققىيات تەلىماتىنى ئوتتۇرىغا قويغان. * ماركسىزم-لېنىنىزم تەلىماتى-جەمئىيەت ھادىسىلىرى توغرىسىدىكى تەلىمات.

تەمكىن ۋەزمىن سالماق ئېغىر ئېغىر-بېسىق ئۆزىنى توختاتقان تۆلەك توختۇن

يۇرۇش-تۇرۇش، خۇي-پەيلى تۇتاملىق ۋە تۇراقلىق.

تەمكىن پىل پەللىگە ھودۇققان ئاتتىن بۇرۇن بارىدۇ. * ھەرقانداق

ئەھۋالدا ئۆزىگىزنى ۋەزمىن ۋە خۇشال تۇتۇڭ، * سالماق بولساڭ، زەخمەت چەكمەيسەن. * ئېغىر بولساڭ، خىزىر بولسەن. * خەلقىنىڭ ئالدىدا ئۆزىنى بىلگەن ئېغىر - بېسىق بولار. * ئېغىر - بېسىق بولساڭ، ھۆرمەت تاپسەن. * ئۆزىنى توختاتقان ھەرقاچان غالىب.

تەمكىنلىك ۋەزمىنلىك سالماقلىق ئېغىر - بېسىقلىق

يۈرۈش - تۇرۇش، خۇي - پەيلى تۇتاملىق، تۇراقلىق.

بىر مىسقال دۆلەتنى كۆتۈرۈش ئۇچۇن، مىڭ مىسقال تەمكىنلىك كېرەك. * ۋەزمىنلىك — ئالىيجانابلىق. * سالماقلىق سۆز — ھېسابلىق سۆز. * ئېغىر - بېسىقلىق مۇۋەپپەقىيەتكە باشلايدۇ.

تەمىنلىمەك قامدىماق

ئىش - ھەرىكەتكە كېرەكلىك نەرسىلەرنى يەتكۈزۈپ بەرمەك.

ھازىر ئاپتوموبىل رايونىمىزدا ئاق ئاشلىق بىلەن تەمىنلەش تولۇق كاپالەتكە ئىگە. * ئىشىمىزنى كېرەكلىك ماتېرىيال بىلەن قامداش تەلەپ قىلىندى.

تەن بەدەن گەۋدە ۋۇجۇد جۇغ جىسىم ئەتۇز سان كۆتۈلۈك كۆئىدۇلۇك يېمن

ئادەم ۋە ھايۋاننىڭ پۈتۈن ئورگانىزمى.

تەن ساغلىق — زور بايلىق. * ساپ ھاۋا تەنگە داۋا. * ياش بەدەنلىك ساقايماس يارىسى يوق. * ئەر - خوتۇن بىر تەن - بىر گەۋدە بولۇشى كېرەك. * كەمتەرلىك ئىنسان ۋۇجۇدىنىڭ مەنزىرىلىك بېغىدۇر. * جۇغى كىچىك دېمە، ئەقلى تۇزۇك دە. * جىسمى گەۋدىلىك بىر كىشى كەلدى.

تەنبە چارە جازا

قىلمىشىغا يارىشا كۆرۈلگەن تەدبىر.

تەنبەلىك تەربىيىنى ئاساس قىلىدۇ.

چارە — كۆپ ئادەك مەمۇرىي جەھەتتىن بولىدۇ.

جازا — قانۇنىي جەھەتتىن بولىدۇ.

تۇرمۇشقا تەنبىھ بېرىلىدى. * مەمۇرىي ئىنتىزامىنى بۇزغان مامۇتقا چارە كۆرۈلدى. ئاگاھلاندۇرۇش بېرىلدى. * 10 مىڭ يۈەندىن كۆپ خىيانەت قىلغانلار قانۇنىي جازا بېرىلىشكە يوللىنىدۇ.

تەنتەربىيە تەنھەرىكەت ئىسپورت

جىسمانىي كۈچنى تەرەققىي قىلدۇرۇپ، ساغلاملىقنى ئاشۇرۇشنى ئاساس قىلغان ۋە تۈرلۈك ھەرىكەتلەر ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان سىستېمىلىق تەلىم - تەربىيە.

ئەگەك ئادەمنىڭ بەختىنى ئاچىدۇ، تەنتەربىيە ئادەمنىڭ ھۆسنىنى ئاچىدۇ. * مەملىكەتلىك 2 - نۆۋەتلىك شەھەرلەر تەنھەرىكەت يېغىنى 20 - سېنتەبىر تاشكەن شەھىرىدە باشلاندى. * ئىسپورت ئادەمنى كۈچەيتىدۇ، ئىرادىنى تاۋلايدۇ.

تەنتەربىيە مەيدانى ئىستادىيون

تەنھەرىكەت ئۆتكۈزۈشكە ئاتالغان كەڭ مەيدان.

ئۇرۇمچى نەمپن تەنتەربىيە مەيدانىغا 5000 كىشى سىغىدۇ.

تەنتەك بەگباش شوخ كەپسىز ئاسمانغا پىچاق (ھۇشت) ئاتقىدەك قۇرغۇ

قىلىقلىرى ئادەتتىكىدىن جىددىيرەك؛ كۆپىنچە بالىلارغا قارىتا ئېيتىلىدۇ.

تەنتەكنىڭ تىلى ئۆز بېشىغا دۇشمەندۇر. * دۆتنىڭ تىلى قىچىشىدۇ، تەنتەكنىڭ قولى. * بەگباشنىڭ سۆزى ئۆز بېشىغا چىشىدۇ. * شوخ بولساڭ مازارغا بار، بىكار بولساڭ بازارغا. * بالا بولسا شوخ بولسا،

شوخ بولمىسا يوق بولسا. * سەمەت قارىمىنىڭ بالىسى يۇنۇس تازا كەپسىز بالا بوپتۇ. * قۇرغۇ ئەر ــ تەنتەك ئادەم.

تەنتەنە داغدۇغا دەبدەبە ھەشەمەت

زىيادە شاد ــ خۇراملىق بىلەن قىلىنىدىغان پائالىيەت، كۆپىنچە مەرىكە ــ مۇراسىملارنى تەسۋىرلەپ ئېيتىلىدۇ

نادانلىقتىن زارلايدۇ ھەتتا تاغۇتاش، نادانغا تەنتەنە بولمايدۇ يولداش. * قۇرۇق داغدۇغا قۇرۇپ قالغان ياغاچ. * دەبدەبە كىچىك ئىشقا ياراشمايدۇ. * دوستلار ئارا ھەشەمەتنىڭ لازىمى يوق.

تەنتەنىلىك داغدۇغىلىق دەبدەبىلىك ھەشەمەتلىك

شاد ــ خۇراملىق پائالىيەت ھالىتى.

سىياسىي كېڭەش ئاپتونوم رايونلۇق 6 ــ نۆۋەتلىك كومىتېتنىڭ 4 ــ يىغىنى 1991 ــ يىل 12 ــ ئاۋغۇست كۈنى چۈشتىن بۇرۇن شىنجاڭ خەلق سارىيىدا تەنتەنىلىك ئۆتكۈزۈلدى. * شىنجاڭنىڭ 140 مىڭ تونناللىق ئېتىلىن قۇرۇلمىسى توختامىنى ئىمزالاش مۇراسىمى 1991 ــ يىل 10 ــ ماي بېيجىڭدا داغدۇغىلىق ئۆتكۈزۈلدى. * تەنتەربىيە مەيدانى دەبدەبىلىك پائالىيەتكە تولدى. * ھەشەمەتلىك مۇراسىم قىزغىن ئۆتتى.

تەنقىد پىپەن

بىرەر ئادەم ياكى ئىش ــ ھەرىكەتكە باھا بېرىپ، كەمچىلىك خاتالىقلارنى كۆرسىتىش.

"پىپەن" خاتالىقنى تەنقىدلەپ، ئىنكار قىلىش مەنىسىدە كېلىدۇ.

ھەققەت تەنقىدنى خالايدۇ، چۈنكى ئۇ تەنقىد ئارقىلىق غەلىبە قىلىدۇ. * مەدەنىيەت ئىنقىلابىدىكى پىپەنلەر تېخى كىشىلەرنىڭ يادىدىن چىقمىدى.

تەھرىر ھەيئىتى تەھرىرات رېداكسىيە

گېزىت ــ ژۇرناللارنى تەھرىرلەش ئۈچۈن، مۇھەررىرلەردىن تەشكىل قىلىنغان كوللېكتىپ مۇئەسسەسە.

«شىنجاڭ گېزىتى» تەھرىر ھەيئىتى باش مۇھەررىرنىڭ يېتەكچىلىكىدە ئىش ئېلىپ بارىدۇ. * «بۇلاق» ژۇرنىلىنىڭ تەھرىر ھەيئىتى يېقىندا قايتىدىن تەشكىل قىلىناقچى.

تەھلىل ئانالىز

بىرەر شەيئى، ھادىسە ۋە ئۇقۇمنى ئاددىي تەركىبلەرگە ئايرىپ، ئۇلارنىڭ خۇسۇسىيىتى ۋە ئۆزئارا مۇناسىۋىتىنى تېپىش ئۇسۇلى.

"ئانالىز" كۆپرەك تەبىئىي پەن ساھەسىدە ئىشلىتىلىدۇ.

كونكرېت مەسىلىنى كونكرېت تەھلىل قىلىش كېرەك. * ئۇلۇك ھالدا يادقا ئالماي، ئانالىز قىلىش يولى بىلەن ھاسىل قىلىنغان بىلىم ھەققىي بىلىمدۇر.

تەييار ھازىر سەپ

بىرەر ئىش ــ ھەرىكەتكە كىرىشكە تەق بولۇپ تۇرغان ھالەت.

تەييارغا ھەييار. * تەييار ئاشقا ئېغىز كۆپ. * ھەممە ھازىر، پەقەت بۇيرۇق كۈتۈپ تۇرمىز.

تەييارلىماق ھازىرلىماق ئانۇنماق سەپمەك

بىرەر ئىش ــ ھەرىكەتنى ئىشلەشكە تەق قىلماق.

ھەممە تەييارلاندى، ئەندى رەسمىي كىرىشىشكە بولىدۇ. * كېرەكلىك نەرسىلەرنى ھازىرلاپ بولدۇق.

توپ پومزەك

شار شەكللىك، ئىچىگە يەل توشقۇزۇلغان ئويۇنچۇق؛ تەنتەربىيە سايمىنى، تۇرى كۆپ بولىدۇ.

"پومزەك" ئىلى شېۋىسىدە كۆپرەك ئىشلىتىلىدۇ.

توپ ئويناىدىغانىنى توپ ئۆزى تاپار.

توپا تۇراق خاك-سار

يەرنى تەشكىل قىلغان جىسىم.

سېرىق توپا، سېغىز توپا. * توپا ئالماك دۆگدىن ئال. * ئۆزەنىك ئۆزىگە، توپىسى كۆزىگە. * تۇپراقىنى ياخشىلاش دېھقانچىلىقنىك ئەڭ ئاساسىي تەدبىرى. * يار دەردىدە خاك-سار بولدۇم.

توپىلاشماق ئولاشماق

بىر يەرگە يىغىلماق، توپ-توپ بولماق.

ئۇلار، ھەممىمىز بارىمىز، دەپ ۋارقىرىشىپ، مەسچىت ئالدىغا توپلاشتى. * ئۇرۇش چىققان يەرگە بىردەمدىك ئىچىدە نۇرغۇن كىشىلەر ئولاشتى.

توپىلاڭ ئىسيان غەلىيان

ھازىر ھاكىمىيەتكە قارشى يىغىلىق، ئەنسىزلىك.

"ئىسيان"نىڭ ئىجابىي مەنىسى بار.

توپىلاڭدا توقاچ ئوغرىلاپتۇ. * ئىسيان كۆتۈرگەنلەر ھۆكۈمەت ئورگىنىغا بىسىپ كىردى.

توپىلاڭچى ئىسيانچى ئىسيانكار

توپىلاڭ، ئىسيانىنى ئۈيۈشتۇرغۇچى، ئۇلارغا قاتناشقۇچى كىشى.

"ئىسيانكار" ئىجابىي مەنىدە كېلىدۇ.

توپىلاڭچى توپىلاڭدا كېتىدۇ. * ئىسيانچىلارنى بېسىقتۇرۇش جېڭى قاتتىق بولدى. * گۇمنام — ئىسيانكار شائىر.

توخۇ جىرىم غاجىغاندەك ھۇشۇك پىياز يېگەندەك

بولمىغان، بولمايدىغان ئىش - ھەرىكەتكە ئوخشىتىش. ئادەتتە قىلمايدىغان ئىشنى قىلغانغا ئىشارە.

ھوي، نېمە بولدى، توخۇ جىرىم غاجىغاندەك تاماكا چېكىۋاتسەنغۇ! * ماموت ھاراق ئىچمەيتتى، تۇنۇگۈن تويدا مۇشۇك پىياز يېگەندەك، ئازراق ئىچتى.

تورپاق تاۋىنچا

ئىككى ياشلىق سىيىز.

تورپاق ئۆلۈۋىدى، ئورتاق ئايرىلدى. * تورپەقمىنى كىچىك دېسەك، يوغان تاغار ئارتىپ باق. * تاۋىنچا بۇقا تىنىم تاپماس.

توز تاۋۇس

قانات-قۇيرۇقلىرى چىرايلىق قۇش، ئىسىق بەلباغ رايونلاردا ياشايدۇ، دان ۋە مېۋە يەيدۇ.

توز قۇيرۇق-پەيلىرىنى ئاسرايدۇ، ياخشى ئۆز ئابرويىنى ساقلايدۇ. * تاۋۇس بىلەن ئۇسسۇل ئوينىغاندا زاغ، كەكلىك كۈلكىسىدىن ياشراپ كەتتى باغ.

توستۇن توسالغۇ توسۇق پۇتلىكاشاك پۇتلاش

ئۆتۈشكە، ئىلگىرىلەشكە كاشىلا بولىدىغان نەرسە.

توستۇنلارنى بۆسۈپ ئۆتتۇك. * باتۇرنىك ئالدىدا ئۆتكىلى بولمايدىغان توسالغۇ يوق. * بىز ئىلگىرىلەيمىز، ھېچنېمە بىزگە توسۇق بولالمايدۇ. * خىزمەتتىكى پۇتلىكاشاكلارنى يوق قىلىڭلار. * ئەسكى

تامدا قۇشقاچ تولا، نامراتقا پۇتلاش.

توسماق توربماق

ئالدىدىن چىقىپ، ئىش ـ ھەربىكەت قىلىشقا يول قويماسلىق.

ھەقسىزلىك ـ قۇياش، ئالىقان بىلەن توسۇپ بولماس. * ۋاقىت ھېچكىمنى توربمايدۇ.

توشقان قويان توشان

سۈت ئەمگۈزگۈچى ھايۋان، قۇلىقى ئۇزۇن، يۇقىرى كالپۇكى كەمتۈك، ئالدى پۇتى كەينى پۇتىدىن قىسقا، يۇگۇرۈك، قورقۇنچاق؛ گۆشىنى يېگىلى بولىدۇ؛ قولدا بېقىلىدىغانلىرىمۇ بار.

ئادەمنى نومۇس ئۆلتۈرەر، توشقاننى قومۇش. * توشقان يۇرەك.

توغرىلماق جۆندىمەك

كۆچمە مەنە: ئەدەبلىمەك ۋە ھەتتا ئۆلتۈرمەك.

كۆچۈك يەتسە، دۈشمىنىڭنى توغرىلا. * سېنى ئۇچۇرغىنى ـ جۆندىگىنى.

توقال كىچىك خوتۇن

خوتۇن ئۇستىگە ئالغان خوتۇن.

توقال ـ تۈلكە، ئالغان كۈلكە. * توقال ئەركە بولسا، ئىرىغا تېكە بولار. * چوڭ خوتۇن ھەسەت قىلىدۇ، كىچىك خوتۇن ھەسرەت چېكىدۇ.

توقچىلىق مەمۇرچىلىق مولچىلىق

يېمەك ـ ئىچىمەك، كىيىم ـ كېچەك مول، تۇرمۇش پاراۋان ھالەت.

ئاچارچىلىقنى باشتىن كەچۈرمىگەن توقچىلىقنىڭ قەدرىگە يەتمەس.

* مەمۇرچىلىق بولسا، تۇرمۇش خاتىرجەم بولىدۇ. * مولچىلىق خۇشاللىق بېغىشلايدۇ.

توك قاپاق سۆرۈن چىراي

رەڭگى ـ روييدىن خاپىلىق چىقىپ تۇرىدىغان؛ مۇئامىلىسى سوغۇق.

توك قاپاق خېنىم توختاپ تۇرسىلا، ـ دېدى ئۇ، ـ مەنمۇ بىر گەپ قىلاي. * بىزنى سۆرۈن چىراي بىر كىشى كۈتۈۋالدى.

توڭلىماق مۇزلىماق

سوغۇق تەسىر قىلىپ، ئىسسىقلىق يوقالماق.

بىرى تويۇپ سەكرەيدۇ، بىرى توڭۇپ. * مۇزلىساڭ مۇز يە. * مۇزلىغان كۆكۈلنى كۈن ئىستالماس.

تولماق توشماق

بوشلۇققا لىق كەلمەك.

ئەتىگەن قويقانىنىڭ ئېتىكى ئالتۇنغا تولىدۇ. * سۇ توشقان چېلەك جارانگلمايدۇ.

تولۇق مۇكەممەل تەلتۆكۈس ئۇزۇل ـ كېسىل تولۇم تولۇن

چالا ئەمەس، پۈتۈن؛ باشتىن ئاياغ، يۇقىرىدىن تۆۋەنگىچە كەم ـ كۈتسىز.

ئېھتىياتچانلىقنىڭ ھازىرلىقى تولۇق. * ساپ ئالتۇن يوق، مۇكەممەل ئادەم يوق. * ئىش قىلساڭ، تەلتۆكۈس قىل. * تەلتۆكۈسمەن دېگەن خانىنىڭ بىر تېتىم تۇزى كەم. * بەل باغلىغان ئىشنى چالا قويما، ئۇزۇل ـ كېسىل قىل.

تولۇنلانماق مۇكەممەللەشمەك

كەم يېرى تولدۇرۇلماق، تولۇق هالەتكە كەلمەك.

ئىش بارا-بارا تولۇقلىنىدۇ. * ئادەم بىلىمى كۆپەيگەنسېرى مۇكەممەللىشىدۇ.

توم جلد

چوڭ هەجملىك كىتابلارنىڭ ئايرىم قىسملىرى.

«ماۋ زېدۇڭ تاللانما ئەسەرلىرى»نىڭ تۆت تومى ئىكىنچى قېتىم نەشر قىلىندى.

تومپاي گىرى

غەرەز ئۈقمايدىغان كىشى.

تومپاينى تويغا ئېتما. * گىرىنى گاچا چۈشىنەر.

تونۇش تونۇش-بىلىش

ئۇزاق بىللە بولغان كىشى.

تونۇشۇڭ كۆپ بولسا، تېپىشىڭ كۆپ بولار. * ناتونۇش پەرىشتىدىن تونۇش شەيتان ئەۋزەل. * تونۇش-بىلىشلەرنىڭ ياردىمى موهتاجلىقتىن چىقرار.

تونۇلماق بىلمەك

مەلۇم بولماق، ئېنىق بولماق.

دوست كۈلگەندە تونۇلماس، ئايرىلغاندا تونۇلار. * ياخشىنىڭ قەدىرى ئۆلگەندە بىلىنەر.

توۋا ئىستىغپار

گۇناھ، خاتالىقلىرىنى ئىقرار قىلىش، ئۇلاردىن پۈشايمان قىلىش ۋە قايتا قىلماسلىققا نىيەت قىلىش.

توۋىدىن كېيىن گۇناھ يوق. * تېز قارار قىلغان تېز توۋا قىلار. * توۋا-ئىستىغپار قىلىپ، يەنە گۇناھ قىلىش گۇناھنىڭ ئېغىرى.

توي تۆكۈن

ئوغۇل-قىزنىڭ تۇرمۇش قۇرۇشى ۋە باشقا مۇناسىۋەتلەر بىلەن ئۆتكۈزۈلگەن مەرىكە.

"تۆكۈن" كېلىن ئاغىچىنىڭ مەلۇم ۋاقىتتا ئۆز ئۆيىگە قايتقاندەكى مەرىكە.

قىز تويىسى. * خەتنە توي. * تويدىن يانىلىساق، توي قىلىپ كۆر. * تويىنىڭ بولغىدىن "بولدۇ"سى قىزىق. * تويغا بارساق، تويۇپ بار، بوز خالتاڭنى قويۇپ بار. * كېلىن تۆكۈنلىسە، تويدىن قىزىق.

توي خېتى پەتتە قىزىلغەز جاڭزا

تۇرمۇش قۇرۇشقا رۇخسەت قىلىنىپ، هۆكۈمەت بەلگىلىگەن مەخسۇس ئورۇندىن بېرىلگەن قەغەز.

بۇلار هەر جايدا مۇشۇنداق هەر خىل ئاتىلىۋاتىدۇ.

ئۇلارنىڭ ياش-قۇرامى توشمىغاچقا، يېزىلىق هۆكۈمەت توي خېتى بەرمەپتۇ. * ئەندى بېرىپ پەتتە كەستۈرۈپ كېلىگلار. * ئۇلار نىكاھ كۇنى ئىمامنىڭ ئالدىغان قىزىلقەغەزنى قويۇشتى. * جاڭزا ئالماي، نىكاھ ئوقۇشقا بولمايدۇ.

تويلۇق بۆسۈت قالدى

قىز تەرەپ ئەر تەرەپكە سالغان كىيىم-كېچەك، ئاش-سۇ قاتارلىقلار.

"بۆسۈت" قىز ئېلىپ كېلىدىغان ئۆيۇڭاقتا قارىتىلىدۇ.

بەرمەس قىزنىڭ تويلۇقى ئېغىر. * تويلۇقنىڭ ئېغىرلىقى كەمبەغەل

بويتاقلارغا ئېغىرچىلىق كەلتۈرمەكتە.

تۇتۇق غۇۋا گۇڭگا خىرە

يورۇق ئەمەس، روشەن ئەمەس.

قۇرۇق گەپ ھەققەتنى تۇتۇق قىلىدۇ، ئەمەلىيەت ھەققەتنى نۇرلۇق قىلىدۇ. * ئاچكۆزلۈكتىن ئەقلىمۇ غۇۋا. * گۇڭگا يورۇقتا كىتاب ئوقۇش كۆزگە زىيانلىق. * خىرە شام يورۇقى كۆرۈندى.

تۇتماق ئۇشلىماق قارمىماق

بىرەر نەرسىنى قول بىلەن ئالماق.

ئىككى قولى بىلەن ئۇچ بېلىق تۇتۇپتۇ. * ھەممىنى تۇتمەن دېگەن ھېچنېمىنى تۇتالماس. * بوش ئۇشلىغان ئۇشلىمىغانغا تەڭ. * بېلىقنى بېشىدىن قارما.

تۇتۇلمىغان گەپ پېچىتى بۇزۇلمىغان گەپ

قۇلاق ئاڭلىمىغان، بولۇپ باقمىغان گەپ ـ سۆز، ئىش ـ ھەرىكەت.

تۇتۇلمىغان گەپقۇ بۇ، ـــ دېدى ئاسىم، ـــ نەدە بوپتۇ، بۇ ئىش؟ * توختا، ساڭا پېچىتى بۇزۇلمىغان گەپتىن بىرىنى ئېيتىپ بېرەي، ـــ دېدى ئۇ.

تۇجۇركا كەمزۇل پەشمەت گىمناستۇركا پىنجەك

كۆڭلەك ئۈستىگە كىيىلىدىغان قىسقا چاپان. "پىنجەك" ئادەتتە يەڭسىز بولىدۇ.

تۇجۇركا كىيگەن كىشى كېلىپ كەتتى. * كەمزۇلۇڭنىڭ ياقىسىنى تۈزە. * پەشمەت كۆزدە كېرەك. * گىمناستۇركا بىزگە سىرتتىن كىرگەن ياڭزا. * پىنجىكىڭ چىرايلىق ئىكەن.

تۇخۇمدىن تۆك ئۇنىدۇرمەك تۇخۇمدىن سۆڭەك ئىزدىمەك تۇخۇمدىن يۇڭ قىرقماق يوق يەردىن قۇسۇر تاپماق.

تۇخۇمدىن تۈك ئۇنىدۇرىدىغان "تۇتقۇ" ئەجەب جىمقىتى، ـــ دېدى ھاشىم. * ئۇ دائىم تۇخۇمدىن سۆڭەك ئىزدەپلا يۈرىدۇ. * تۇخۇمدىن يۇڭ قىرقىش ئۇنىڭ كونا ھۈنىرى.

تۇرالغۇ ئولتۇراق جاي تۇرار جاي

ئولتۇراقلىشىشقا لايىق ئۆي ـ جاي.

ئولتۇراق جاي ئىسلاھاتى بولۇۋاتىدۇ. * كېسىنكى يىللاردا ئۇرۇمچىدە ئولتۇراق جايلار كۆپلەپ سېلىنىدۇ. * تۇرار جايىڭ چەت بولسىمۇ، تىنچ بولسۇن.

تۇرخۇن مورا تۇرقۇلۇق

ئوچاقلارنىڭ ئىس ـ تۈتۈنلىرى چىقىپ كېتىشى ئۈچۈن تام ئۈچىدىن قالدۇرۇلغان بوشلۇق، تۆشۈك.

تۈتۈننىڭ ئاچچىقىنى تۇرخۇن بىلەر. * ھەر ئۆينىڭ موراسى باشقا. * مورا دېگەن ئەجدىھا.

تۇرمۇش ھايات روزىغار مەئىشەت تىرىكچىلىك كۈن جان

ياشاش يولى، ھايات ھالى، ھاياتلىقنىڭ پۈتۈن جەريانى.

تۇرمۇش بىر جەڭ. * ئويلاشمىغان تۇرمۇشنىڭ قەدىرى بولماس. * تۇرمۇشنىڭ پۈتۈن مەنىسى بىلمىگەن نەرسىلەرنى بىلىش ئۈچۈن ھارماي ـ تالماي ئىزدىنىشتە ئىپادىلىنىدۇ. * ھاياتتا ھەممىنىڭ ئۆلچىمى بار. * ھايات قارىغۇنىڭمۇ كۆزىنى ئاچار. * ھايات ھەممىنى ئۆگىنەر، ئۆگەنمىسەڭ تۇڭگىتەر. * ئىللىقلىق بىلەن تولسۇن روزىغارىڭ، قوپاللىق بۇزمىغاي سەبرۇقارارلىڭ. * مەئىشەت مول بولسا، خاتىرجەملىك

بولىدۇ. * تىرىكچىلىكتە تۇز يول يوق. * تىرىكچىلىكىنىڭ بەرىكىتى خوتۇن بىلەن. * ئۆتكەن كۈنۈكنى ئۇنتۇما، شىرە چورۇقۇڭنى قۇرۇتما. * جان باقماق — پەرز. * جېنىڭنى جان ئەت.

تۇرۇپ چاھغۇر لوبۇ

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. بېشى تۇپراق ئاستىدا بولىدۇ، سوقمچاق ياكى دۇگىلەك كېلىدۇ، سورتى باشقا-باشقا بولغاچقا، پوستىمۇ ھەر خىل بولىدۇ.

تۇرۇپنىڭ تەبىئىتى ھۆل ئىسسىق، ئۇزۇقلۇق ماددىلىرى كۆپ. 100 گرام تۇرۇپتىن 26 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

تۇزمنى يەپ تۇزلۇقمغا چىچماق ئۇشنى يەپ قازىنمنى چاقماق

باققان، تەربىيىلىگەن ئەجرىنى يەردە قويماق، ۋاپاغا جاپا قىلماق.

ئۇ خۇمپەر تۇزۇمنى يەپ، تۇزلۇقۇمغا چىچتى...خەپ، — دېدى ئۇ.

* ئوسمان ئېشىمنى يەپ، قازىنمنى چاقتى، مېنى تاشلاپ كەتتى، خۇداغا قويدۇم، — دېدى موماي ئېچىنىپ.

تۇغان دامبا توسما توما چۇشۇرگە

ئېرىق-ئۆستەڭلەردە سۇنى مۇۋاپىق ئىشلىتىش ئۈچۈن قۇرۇلغان سۇ ئىنشائاتلىرى.

سۇ كەلگۈچە تۇغان تۈت. * تۇغان قېشىدا دەرەخ ئاينىماس، باي قېشىدا گادای. * دامبا پۇختا بولسا، سۇ راۋان بولىدۇ. * توسمىنى ۋاقتىدا چىگىت. * توما دائىم تەكشۈرۈپ تۇرۇلۇشى كېرەك. * چۇشۇرگە سۇغا لايىق بولسۇن.

تۇغقان ئۇرۇق-تۇغقان خىيىش ئەقرىبا ئۇغۇش ئۇغىمىش تۇغمىس

بىر ئاتا-بوۋىدىن تارالغان جامائەت، قانداشلىق ياكى نىكاھ

سەۋەبىدىن ئۆزئارا مۇناسىۋەتلىك بولغان كىشىلەر.

توغرا ئېيتقان تۇغقىنىغا يارىماس. * ئۇرۇق-تۇغقانىنىڭ ئۇرۇشى — تاۋار-تورقىنىڭ بىرتىلىشى. * گۈلىنىڭ پۈرىقى تورۇغۇچە، ئۇرۇق-تۇغقان ئۆلگۈچە. * ئاۋۋال خىيىش، كېيىن دەرۋىش.

تۇغماق بوشانماق يەڭگىمەك كۆزى يورۇماق تەۋەللۇد قىلماق كۆزۈكمەك كۆزىمەك كوساتماق

ھامىلدار ئايال بالا تاپماق، بالىلماق.

ئوغۇل تۇغما ئۆزىدىن كۆرىدۇ، قىز تۇغما باشقىدىن. * بەھرەم بۇۋى بوشۇنۇۋاپتۇ، مەرەك بولسۇن. * كېلىن ئامان-ئېسەن يەڭگىدى. * مەلىكە ياتلىق بولۇپ ئىككى بىلدىن كېيىن ھامىلدار بولۇپتۇ، ۋاقتى-سائىتى توشۇپ كۆزى يورۇپتۇ.

تۇغۇت چۇشۇك توغسۇق كۆزۈكۈش

بالا تۇغۇش ئىشى.

ئون تۇغۇتتىن بىر چۇشۇك يامان. * پىلانلىق تۇغۇتنى يولغا قويۇش — جۇڭگونىڭ ئاساسىي دۆلەت سىياسىتى.

تۇغۇلماق دۇنياغا كەلمەك تۆرەلمەك توغيوق

ئەسلى بالا ئانا بالىياتقۇسىدىن چىقىشنى كۆرسىتىدۇ، كۆچمە مەنىدە بىرەر تەشكىلاتنىڭ بارلىققا كېلىشىنى بىلدۈرىدۇ.

تۇغۇلغان بەردىن تويغان يەر ياخشى. * ئادەم تۇغۇلۇپلا سىلىنىڭ بولماس. * تۇغۇلمىغان تاينىڭ دۇمبىسى يېغىر. * دۇنياغا كەپسەن، قۇرۇق كېلىپ، قۇرۇق كەتمە. * كەمچىلىكسىز ئادەم تېخى دۇنياغا كەلگىنى يوق. * جۇڭگو كومپارتىيىسى 1921-يىل 1-ئىيۇلدا شاڭخەيدە دۇنياغا كەلگەن. * ئىتتىن تۆرەلگەن بۆرە بولماس.

تۇل يېسىر بەۋە توغساق

ئەرگە تەگمىگەن ياكى ئەردىن ئايرىلغان خوتۇن.

خوتۇن كىشى تىلى بىلەن تۇل قالار. * يېتىم-يېسىرلارنىڭ بېشىنى سىلا.

تۇلپار دۇلدۇل ئارغىماق

نەسىللىك چاپقۇر، يۈرۈشلۈك ئات.

تۇلپارنىڭ ئايغىنى بارا-بارا قىزىيدۇ. * بېشى بۇلبۇل، ئايغىنى دۇلدۇل. * ئارغىماق ئالدىغا ئات ئۆتكۈزمەس.

تۇلۇم چاناچ تورسۇق مىش

تېرە خالتا.

يېتىم بۇلۇڭدا، تېرىق تۇلۇمدا. * ئۇسسىغانىنىڭ چۈشىگە چاناچ كىرەر. * تورسۇقۇڭ تولغۇچە تۇر.

تۇماق تەلپەك قۇلاقچا تۆپە چاپپۇش ئولپاق

ئەلتىرە، كۆرپە قاما-قۇندۇزلاردىن تىكىلگەن قىشلىق باش كىيىمى.

"چاپپۇس" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

تازىنىڭ كۆزى تۇماقتا. * باش ئامان بولسا، تەلپەك تېپىلىدۇ. * قۇلاقچا قىشنىڭ راھىتى. * قول سۇنسا يەڭ ئىچىدە، باش يېرىلسا تۆپە ئىچىدە.

تۇمان مانان تۇنەك توغى

تېمپېراتۇرىنىڭ تۆۋەنلىشىدىن ھاۋادىكى پار ئۇششاق تامچە بولۇپ، يەر ئۈستىدىكى ھاۋادا ئايلىنىپ يۇرىدىغان ئاق ھالەت.

تاغ بېشىدا تۇمان، ئادەم بېشىدا گۇمان. * مانان چۈشكەن تاڭ

چىرايلىق. * تۇتەك چۈشسە، ئاۋايلايۇ، يولدىن قالما.

تۇنجى بىرىنچى تۇن

ئەسلى بالىنىڭ ئەڭ چوڭى، بىرىنچىسى؛ ھازىر ئومۇمەن ئەڭ دەسلەپكى، ئالدىنقى مەنىلىرىدە كېلىۋاتىدۇ.

تۇنجى، ئوتتۇرانجى، كەنجى.

يالغان سۆزلەش—ئوغرىلىق قىلىشنىڭ تۇنجى قەدىمى. * بىرىنچى قېتىم يېقىلىش ئىككىنچى قېتىمغا ساۋاق. * تۇن ئوغۇل—تۇنجى بالا.

تۇيۇق تەجنىس مۇختەسىلات

شېئىرنىڭ ئاھاڭداش سۆز-ئىبارىلەردىن قاپىيە تۈزۈلگەن بىر تۈرى.

مانا تېپىچان ئىلىيۇنىڭ تۇيۇقلىرىدىن بىرى: چۆلدە قالسامۇ نەھاجەت ئات ماڭا، سىڭدى "مەجنۇن" دەپ چىرايلىق ئات ماڭا، قېنى سەن لەيلى، مېنى ئۆلمە دېسەڭ، ئوق قىلىپ كىرپىكلىرىنى ئات ماڭا.

تۆت كوچا چارسۇ

ئىككى تەرەپتىن كەلگەن ئىككى يولنىڭ ئۆتۈشكەن جايى.

ئۇرۇمچى شەھەر ئىچى چوڭ تۆت كوچىغا سېلىنغان "چوڭ تۆت كوچا سودا بىناسى" ئۇرۇمچىدىكى چوڭ ماگىزىنلارنىڭ بىرى.

تۆگە لوكتا تەۋە

سۈت ئەمگۈزگۈچى ھايۋان، بويى ئېگىز كېلىدۇ، ئۇستىدە لوككىسى بولىدۇ، تاپىنى ياپىلاق بولىدۇ، ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇققا چىداشلىق بولىدۇ، يۈراش سېزىمى يۇقىرى بولىدۇ. يىراق يولىلاردا يۈك توشۇشقا ئەپلىك ئىش ھايۋىنى. "كارۋان" شۇلاردىن تۈزۈلگەن.

"لوكتا" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

تۆگە چۆل كېمىسى. * تۆگىنىڭ مازار بىلەن ئىشى يوق، سىيگەكنىڭ كىيگىز بىلەن.

تۆگىنىڭ قۇيرۇقى يەرگە تەگكەندە قۇم چېچەكلىگەندە قوچقار قوزىلىغاندا تۆگە ياڭاق مايالغاندا ئاسماندىن قىزىل قار ياغقاندا

مەتەل: بولۇشى، كېلىشى مۇمكىن بولمىغان ئىش ـ ھەرىكەت، ۋاقىت.

ـ ئىسكەندەر: بۇ ئۆستەڭ تۆگىنىڭ قۇيرۇقى يەرگە تەگكەندە پۇتەرمۇ، ـ دېدى. * راستلا، مەن بۇ توپلەي قۇم چېچەكلىگەندە پۇتەرمىكىن دەپ يۈرەتتىم. * بولىدۇ، سەن قوچقار قوزىلىغاندا كەل، شۇ چاغدا مەسىلەڭنى ھەل قىلىپ قويايلى. * سېنىڭ ئىشىڭ، خۇدا بۇيرۇسا، تۆگە ياڭاقلىغاندا ھەل بولىدۇ. * ئالدىرىما، بۇ ئىش ئاسماندىن قىزىل قار ياغقاندا بىر تەرەپ بولىدۇ.

تۆھپە ھەسسە

خەلق، مىللەت، دۆلەتكە ۋە شۇلارغا دائىر ئىشلارغا قوشقان پايدىلىق زور ئىش، ھەدىيە.

چالا ئۇستىنىڭ ئەسۋابى كۆپ، تۆھپىسى ئاز. * مىللىي ماتارىپنى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن ھەسسە قوشقانلارغا بارىكاللا!

تۆھمەت بوھتان قارا يالا شىلتاق ئىپتىرا يونغاق

يوقلاڭ باھانىلارنى تېپىپ، كىشىنىڭ نام ـ نىشانىغا داغ تەگكۈزۈش، زىيانكەشلىك.

تۆھمەتنە ھەقىقەت يوق، يالغاندا لەززەت. * بوھتان يىلانىدەك ئۆسلەپ كېلىدۇ. * تاپقىنى تۆھمەت ـ قارا، قىلغىنى زەخمەت ـ يارا.

يارنىڭ يالىسى تۆگمەس. * شىلتاق چاپلاشسا، يۇماق تەس.

تۆھمەتچى تۆھمەتخور يالغۇر قارا يۈز

كىشىگە تۆھمەت، يالا چاپلاشقان كىشى.

تۆھمەتچى تۆھمەتتە ئۆلەر، پىتنىچى پاساتتا. * تۆھمەتخورنىڭ تۆھمىتىدىن تۆگە بىرىپ قۇتۇلالمايسەن. * باتۇر سارائىدىن قورقىدۇ، سارائ يالىخوردىن. * قارا يۈز بۇ ئالەمدىن قارا يۈز كېتىدۇ.

تۆھمەت قىلماق بوھتان چاپلىماق قارىلىماق قارا چاپلىماق يالا چاپلىماق

تۆھمەت ـ يالا ياساپ چىقىپ، بىراۋنىڭ ئۈستىگە ئارتماق.

تۆھمىتكىگە تۆھمەت قىلاي، تۆھمىتىڭ ھەيران قالسۇن. * بوھتان ئوت، بوھتان چاپلىغانىنىمۇ تەڭ كۆيدۈرىدۇ. * ئاقنى قارىلىغان ـ ئۆزىنى يارىلىغان. * قارا چاپلىغان ئېشەك، ناپىنى كېسەك. * يامان نىيەتلىك كىشى بىراۋغا قارا چاپلاي دېسە، ھەرقانداق باھانە ـ سەۋەب تاپالايدۇ. * دىلى ھەسەتكە تولغان ئىچى قارا، دائىم پاك ئادەمگە چاپلايدۇ يالا.

تۆۋەن پەس ئالتىن قودى

يۇقىرىنىڭ تەتۇرى؛ ئېگىز ئەمەس.

توقۇز ئوننىڭ تۆۋىنىدە. * شاختىڭ مېۋىسى كۆپ بولسا، تۆۋەنگە ئېگىلەر. * ئاتتىن ئېگىز، ئىتتىن پەس (ئۇ نېمە) * ئالتىن ئارتۇشىنىڭ ئەنجۇرى داغلىق.

تۇر خىل نەۋئىي

ھايۋانات ۋە ئومۇمەن شەيئىلەرنىڭ تەبىئىي ۋە سۈنئىي ئايرىمىسى بويىچە بۆلۈنۈشى.

ئادەم خىلى بىلەن، ھايۋان تۇرى بىلەن. * مالالارنىڭ يېگى ـ يېگى

تۇرلىرى چىقتى. * قايسى خىلى مۇۋاپىق، ئۆزۈك تاللا. * ھايۋانلارنى، ناباتاتلارنى چاتلاشتۇرۇشتىن يېڭى نەۋئىلەر پەيدا بولدۇ.

تۇرلۇك مالالار دۇكىنى ئۇنىۋېرساگ

ھەر خىل، ھەر تۇردىكى تاۋارلار سېلىنغان چوڭ ماگىزىن.

ئۇرۇمچى تۇرلۇك مالالار دۇكىنى ــ چوڭ ماگىزىنلارنىڭ بىرى.

تۇرمە ئاۋاختا قاماقخانا گۇندىخانا ھەپسە زىندان بەنپاگزا بۇقاغۇ بۆك تۇنەك قىسىخ

مەھبۇسلارنى قاماپ قويىدىغان جاي؛ كۆچمە مەنىدە ئەك مۇشەققەتلىك، چىدىغۇسىز مۇھىت.

بۇگۈن بىز تۇرمىگە چۈشتۇق، كىم خالايدۇ دەيسىز بۇ تۇرمىنى، لېكىن مەڭگۈ تۇرمىدە يېتىشقا رازىمىز، يوقتىش ئۈچۈن كېيىنكى ئەۋلادلارنىڭ بېشىدىكى ئازاب ــ ئوقۇبەتلەرنى. * ئاۋاختىدا ياتقانىنىڭ ھەممىسلا جىنايەتچى ئەمەس. * قاماقخانا ھاكىمىيەتنىڭ ئۇچ ئاملىنىڭ بىرى. * گۇندىخانىدا يېتىشتىن خۇدا ساقلىسۇن. * دادام شېئىر ششەينىڭ ھەپسىدە قازا قىلغان. * ئاغرىق ــ تەنىنىڭ زىندانى، قايغۇ ــ جانىنىڭ زىندانى. * نادانلارنىڭ سۆھبىتىدىن زىندان ياخشىراق. * سادىر پالۋان بەنپاگزىدا ياتقان.

تۇزلەك تەكشىلىك تەكچە ياپرى

تۇز، تەكشى كەتكەن يەر.

سوراشقا ماھىر تاغدىن ئۆتەر، سورىمىغان تۇزلەكىدىمۇ تېنەر.

* نەنسەندىكى بۇرھان تەكچىسى ناھايىتى چىرايلىق تەكشىلىك.

تۇس ئۆڭ رەڭ رو

بويىاقنىڭ بىر ــ بىرىدىن پەرق قىلىدىغان ئايرىم تۇرلىرى.

ئېشەك قۇلقىنى ئوينىتار، ئەخمەق ئاقىل تۇسىگە كىرىۋالار. * ئۆڭى

ئۆچمەك. * رەڭگارەڭ گۈللەر ئېچىلدى. * رويىدىن توپا چىقىپ تۇرىدۇ.

تۇكۇرمەك قاقرماق ساغۇرماق

تۇكۇرۇك، قاقرىقنى ئېغىزدىن چىقارماق.

ئاسمانغا تۇكۇرسەك، يۈزىگە چۈشەر. * قۇياشقا قاراپ قاقرغان ئۆزىنى پاسكىنا قىلار.

تۇكۇرۇك خەپرۇك بەلغەم قاقرىق سۇزۇق

ئۆپكە، كانايلاردىن چىقىدىغان شىللىق نەرسىلەر.

تۇكۇرۇك قاچىسى. * تۇكۇرۇك سىگىۋچە. * تۇكۇرگەن تۇكۇرۇكنى ئېغىزغا ئالغىلى بولماس. * خەپرۇك كېسەل تارقىتىدۇ. * بەلغەم بۇشسا چىقىرىۋېتىش كېرەك. * قاقرىق تازىلىقتا زىيانلىق.

تۇگەتمەك تاماملىماق ئاخىرلاشتۇرماق خاتىمە بەرمەك

ئىش ــ ھەرىكەتنى ئاخىرىغا يەتكۈزمەك.

ھەممىنى بىر قېتىمدا تۇگەتمەكچى بولغان بىرىنىمۇ تۇگىتەلمەس. * بىر ئىشنى تاماملىماي، يەنە بىر ئىشقا ئۆتمە، * ئىشنى ئاخىرلاشتۇرۇش خۇشاللىق بېغىشلايدۇ. * ھەر ماقالىنىڭ ئاخىرىغا خاتىمە بېرىلىدۇ. * بۇنداق ياماق قىلىقلارغا خاتىمە بەر.

تۇگمە توپچا

كىيىم ــ كېچەككە تاقاپ، ئېزىلىنىدىغان نەرسە.

تۇگمىنى تۆگە قىلىپ كۆرسەتمەك. * توپچا ئېزىدىن قورقماس.

تۇگمىنى تۆگە قىلىپ كۆرسەتمەك قىلنى پىل قىلىپ كۆرسەتمەك

قاملاشمىغان ھالدا كۆپىتۈرمەك، كىچىكىنى مۇبالىغە قىلىپ چوڭ كۆرسەتمەك.

زەربىدارلار يېپىشتى بىزگە يوقنى ئۇندۇرۇپ، تۇگمىنى تۆگە قىلىپ

كۆپتۈرۈپ. * يا ھەزرەت، ــ دەپتۇ سەلەي چاققان مەنىلىك كۆلۈپ، ــ سىلى دائىم قىلىنى پىل قىلىپ كۆرسىتەتتىلە، بۇ دورەم راست گەپ قىلدىلا.

تۇگمەن موپاك يارغۇنچاق لەڭزە تىڭگەن

دانىنى ئۇۋاق، كۆكۈن قىلىدىغان سايمان، ۋە شۇنداق سايمان ئورنىتىلغان جاي.

"موپاك" خەنزۇچە: 磨坊

بۇغداينىڭ بارار يېرى تۇگمەن. * موپاك بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى مىڭ ئايلىنار. * يارغۇنچاقتا يارما بولغۇچە، تۇگمەندە ئۇن بۇل.

تۇگمىنىڭە سۇ قۇيماق كەتمىنى چاپماق

خىزمىتىنى قىلماق، بولۇشماق (سەلبىي مەنىدە).

مۇنداق قىلسام... ئۇلارنىڭ تۇگمىنىگە ئۆز قولۇم بىلەن سۇ قۇيۇپ بەرگەن بولسەمەن، دەپ ئويلىدى ياك زېكشىن. * ھۆكۈمەتنىڭ كەتمىنى مەن چېغىمدا 40 يىل چاپتىم. * سىيىت ھاجى ئاش - تۇزمىزنى يەپ تۇرۇپ، يەنە ئاشۇلارنىڭ كەتمىنى چاپسا...

تۇگمەك پۇتمەك

ئىش - ھەرىكەت ئاخىرىغا يەتمەك.

ئېرىنچەكنىڭ ئەتىسى تۇگمەس. * ئىشلىگىنىڭ ئىشى بۇتەر، ئىشسىزنىڭ كۇنى ئۆتەر. * قول سېلىپ ئىشلىگىنى ــ ئىشىنىڭ بۇتكىنى.

تۇڭلۇك جاغاراق

ئۇينىڭ ئۇستىدىن كۇن يورۇقى كىرىش، ئۇينىڭ ھاۋاسىنى تەڭشەش ئۇچۇن ئېچىلغان تۆشۈك.

باينىڭ ئىشكىدىنمۇ كىرىدۇ، تۇڭلۇكىدىمۇ.

تۇمەن ئۇن مىڭ

ساناق سان، مىڭدىن ئۇنى.

بۇلدىن مىڭى بىرگە تەڭ كەلمەس، تۇمەن خىيال بىر ئىشلىگەنگە يەتمەس. * تۇمەن "0"دىن بىرلا" 1" ئەلا.

تۇنۇگۇن كېچە

بۇگۇننىڭ ئالدىنقى كۇنى.

تۇنۇگۇنكى ئىش ئۇتمۇشكە مەنسۇپ. * كېچە كەلگەن بۇگۇننىڭ ئىشى.

تۇنكە قاڭالتىر

قەلەيدىن قىلىنغان نەپىز تاختا.

تۇنكە مەش تۇندە كېرەك. * قاڭالتىر ئۇگزىدىن يامغۇر ئۇتمەس.

تۇۋرۇك تىرەك تۇركۇك

ئۇي - ئىمارەتنى يۇلەپ تۇرىدىغان موما.

ئۇينىڭ تۇۋرۇكى ئەر، كۇركى ئايال. * يىقىلغانغا تىرەك قوي.

تىرناق تاتىلماق كىگىز تاتىلماق يەرگە قارىماق

خىجىللىقتا، تەڭلىكتە قالغانغا ئىشارە.

قادىر تىرىشقىنى تاتىلاپ جىم بولۇپ قالدى. * ھۇشۇر ئىمام ئۇتتۇرۇۋەتكەن قىمارۋازدەك كىگىز تاتىلاپ جىم ئولتۇراتتى. * بۇگۇن، نېمىلا بولمىسۇن، ببشك چۇشتى، يەرگە قارىدىك.

تىلغا ئالغۇچىلىكى يوق ئېغىزغا ئالغۇچىلىكى يوق

سۆزلەشكە ئەرزىمەيدۇ.

ئۇنىڭ خىزمىتىنى تىلغا ئالغۇچىلىكى يوق، بەدىي ئىدارە باشلىقى. * چىرايلىمىش، ئۇسۇل چىرايلىقلىنى ئېغىرغا ئالغۇچىلىكى يوق، ــ

دېدى يىگىت.

تېپىشماق تاقماق جومباق مۇئەمما ئاپۇزۇغ تاپۇزغۇق

فولكلورنىڭ بىر تۈرى؛ بىرەر نەرسىنىڭ بەلگىلىرىدىن بېشارەت بېرىپ، نېمە ئىكەنلىكى تېپىپ ئويىنىلىدىغان ئويۇن. بەزەن تېگى ئېنىقلانمىغان مەسىلە مەنىسىدىمۇ ئىشلىتىلىدۇ.

تېپىشماق تاپماق ــ زېھىنىنى ئاچماق. * بىر مەخلۇق كۆردۇم، ئەتىگەندە تۆت پۇتلۇق، چۈشتە ئىككى پۇتلۇق، كەچتە ئۈچ پۇتلۇق، ئۇ نېمە؟ * تاقماق تېپىشماقتا ئوخشاش. * يوگۇسلاۋىيىدە ئەھۋالنىڭ ئاخىر قانداق بولۇشى تېخى بىر تېپىشماق.

تېجەشلىك ئىقتىسادچىل

ئىسراپچىلىقنىڭ تەتۈرى، ئاياپ ئىشلىتىش.

تېجەشلىك ئادەم قېيىن ئۆتكەلدىن ئاسان ئۆتەر. * ئىقتىسادچىللىقنىڭ ئۆزى بىر بايلىق.

تېجىمەك ئىقتىساد قىلماق

ئىسراپ قىلماي، ئاياپ ئىشلەتمەك.

چۈشلۈكىدىن تېجىگەن، كەچلىكىدە تويۇپ يەر. * ئەمگەك بەختنىڭ ئوڭ قولى، تېجەش بولسا سول قولى. * ئىقتىساد قىلىش ــ باي بولۇشنىڭ شەرتى.

تېرە پوست

ئادەم، ھايۋانات ۋە ئۆسۈملۈكنىڭ ئۈستىدىكى بىر قەۋەت توقۇلما.

بۆرە قەرزىنى تېرىسى بىلەن تۆلەر. * ئىشەنمىگەن دوستۇڭغا، سامان تىقار پوستۇڭغا. * ئەخمەقنىڭ دوستى تولا، پىيازنىڭ پوستى.

تېرىسىگە كىرىۋالماق پوستىغا كىرىۋالماق كېپتىگە كىرىۋالماق

ئارىغا چوڭقۇر يوشۇرۇنۇۋالماق.

ئارىمىزدا بىزنىڭ تېرىمىزگە كىرىۋالغان ناھايىتى مەككار بىر دۈشمەن بار. * ئۇ كىمگە غادايسا مەنمۇ غادىيىپ، ئۇ كىمگە ئالايسا مەنمۇ ئالىيىپ، ئۇ كىمگە ھىيجايسا مەنمۇ ھىيجىيىپ، پوستىغا چوڭقۇر كىرىۋالمەن. * مۇشۇ كالتە پەمنىڭ كېپتىگە كىرىۋالسام، ئوشۇقۇم ئالچۇ چۈشمىدىغان ئوخشايدۇ.

تېرىكتۈرمەك جېنىغا تەگمەك جېنىنى چىقارماق چىشىغا تەگمەك جىلە قىلماق يېغىرىغا تەگمەك يېغىرىنى ئاچماق تىتاق تومۇرىغا تەگمەك تېلىغا تەگمەك

بىرەر يول بىلەن بىراۋنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرمەك، ئۇنى خاپا قىلماق.

ئۇنىڭدىكى بۆرىنى تېرىكتۈرمە. * جېنىمغا تەگكەن ــ دۈشمىنىم. * ئۇنىڭ جېنىنى چىقارمىساڭچۇ. * چىشىغا تەگسەك، چۈمۈلمۇ چاقار. * كىشىنىڭ ئەيبىنى ئېچىپ جىلە قىلىش ياخشى ئەمەس. * ئۇنىڭ يېغىرىغا تېگىپ نېمە قىلسەن، بولدى قىل. * كىشىنىڭ يېغىرىنى ئاچقان كىشى ئۆز يېغىرىنى ياپالماس. * قانداق، تىتاق تومۇرلىرىغا تەگدىمۇ؟ * تېلىغا تەگمىنىڭ يامان بوپتۇ.

تېرىككەك كۆكىرەك جىلىخور تەۋاز چۇرۇقچاي چېۋىرقاي قانچىچار ھۆدەت

ئاسان تېرىكىدىغان.

"چۇرۇقچاي"، "چېۋىرقاي" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"قانچىچار" كەمىستكەن، نەپرەتلەنگەن ھالەتتە ئېيتىلىدۇ.

تېرىككەك تېرىك ئۆلىدۇ. * كۆكىرىكىنىڭ كۆكىلى نازۇكمىش.

* جىلمخور ئاسان قېرىيدۇ. * تەۋازدىن تېرە سورىما. * ئۇ قانچىچار مېنىڭ ئۆيۈمگە يولىمسۇن.

تېرىكمەك چىچىلاق مۆڭمەك ئىزا بولماق چىچاڭشىپ كەتمەك توقۇمىنى قارىنىغا ئالماق تۆت پۇتى ئۆرە بولماق جىنى تۇتماق

ئىزا ـ ئاھانەتتىن ۋە ئىشنىڭ كۆڭۈلدىكىدەك بولمىغانلىقىدىن قاتتىق خاپا بولماق، قارشىلىق كۆرسەتمەك.

تېرىكەكنىڭ جېنىنى ئال. * چېچىلغان چېچىلىدۇ. * كىچىككىنە ئىشلارغا بۇنچىۋالا مۆڭۈشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ * ئۇ ئاسان ئىزا بولىدۇ. * بەگگى جىلە بولسا، ناسۋال يەيدۇ، مەست جىلە بولسا، دەسمال يەيدۇ. * تۇرسۇن ئۇ گەپنى ئاڭلاپ چىچاڭشىپ كەتتى. * مانا ئەمدى ئۇ توقۇمىنى قارىنىغا ئالدى، چاتاق بولدى. * ئۇ تازا تېرىكتى، تۆت پۇتى ئۆرە قالدى. * جاپاكارنىڭ جىنى تۇتتى.

تېرىم تېرىلغۇ

ئەتىيازدا زىرائەتنى تېرىش ـ ئېكىش ئىشى.

تېرىم بولىسا، يىغىم بولماس. * تېرىلغۇ ۋاقتى ـ قاتىلاڭچىلىق ۋاقتى.

تېرىماق ئەكمەك

زىرائەت تېرىلغۇسى قىلماق.

تېرىغان خامان ئالار، تېرىمىغان ئارمان قىلار. * بىر كۈن بۇرۇن ئەكسەڭ، بىر ھەپتە بۇرۇن ئورۇسەن.

تېز پات چاپسان ئىتتىك ئىلدام شاپ تەرك تاۋراق

يۇقىرى سۈرئەت.

ئىشى تېزلىك ئېشى تېز. * تېز قارار قىلغان تېز نەۋقا قىلار.

* پات بېرىپ، پات كەل. * چاپسانغا بار، لايىپاسقا يوق. * ئاسان كەلگەن چاپسان كېتەر. * بەك ئىتتىك پالتا پات گالىلىشار. * گىجلىك ئۇستىدىن ئىلدام گاداي ياخشى. * ھاياسىز ئىشلاردىن ئۆزۈڭنى تارتقىن، خەيرلىك ئىش بولسا، ئىلدامراق چاپقىن.

تېكىست مەتىن

ئەسەرنىڭ ئىزاھ، ئېلاۋىلىرىدىن باشقا رەسمىي مۇھاكىمە قىسمى؛ ناخشىنىڭ سۆزى.

ئەسەرنىڭ تېكىستىنى ئوقۇماي، مۇندەرىجىدىن چۈشەنچە ھاسىل قىلمەن، بىلىم ئالمەن، دېمە. * «ئازاد زامان»نىڭ تېكىستىنى مەرھۇم تېيىپجان ئېلىيېۋ يازغان.

تېكىن مۇت ھەقسىز پۇلسىز بىكارغا

ھەق تۆلەنمەيدىغان نەرسە. كۆپىنچە ئېغىز تىلدا قوللىنىلىدۇ.

تېكىن بولسا، تىكەن بولسۇن ئال. * مۇت ـ زەھەر بولسۇن يۇت. * ھەقسىزنىڭ ھەققى يامان. * پۇلسىز ئىش پۇلغا زامىن. * بىكارغا پۇل تاپساڭ، سانۋال.

تېگى تېگى ـ تەكتى زاتى كېلىپ چىقىشى

شەخسنىڭ ئىلگىرىكى كەچۈرمىشى ياكى ئائىلىسىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالى بەلگىلەيدىغان سالاھىيىتى.

"كېلىپ چىقىش" يېزىق تىلىدا، قالغانلىرى ئېغىز تىلدا كېلىدۇ.

تېگىم دېھقان، كېيىن ئىشچى بولدۇم. * تېگى ـ تەكتىدىن يەخشىلىنىش سارايغىنىڭ ئىشى. * زاتى پەسنىڭ ئۆزى پەس. * كېلىپ چىقىش ئادەم ئۈچۈن زۆرۈر، لېكىن ھازىرقى ئىپادىسى مۇھىم.

تېگى پەس زاتى بۇزۇق

ئاتا-بوۋىسى، ئەجدادى ياماڭ، كېلىپ چىقىشى ناچار.

تېگى پەسنىڭ قىلىقى پەسكەش. * زاتى بۇزۇق زالىم كېلىدۇ.

تېگىشمەك ئالماشتۇرماق ئايرۇاشلىماق

نەرسىگە نەرسە بېرىش؛ تاۋارنى تاۋارغا بېرىش.

تېگىشىمەك، تۇگىشىسەن. * مال ئالماشتۇرۇش سودىنىڭ بىر تۈرى.

* ئايرۇاشلىغاندىن ئايرىلىسەن.

تېكىرقماق گاڭگىرىماق مەڭدىمەك

نېمە قىلارىنى بىلمەي قالماق.

ئالدىرىماڭ ئالدا كېلەر، تېكىرقماڭ تاڭلا كېلەر. * ئۇ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، گاڭگىراپ قالدى. * ھوي، نېمە ئانچە مەڭدەيسەن؟

تېنۇالماق يېنۇالماق ئىنكار قىلماق

ئېيتقان سۆز، بەرگەن ۋەدىدىن قايتماق.

ئېيتقىنىڭ توغرا بولسا، تېنۇالغىنىڭ خاتا بولىدۇ. * ۋەدىسىدىن يېنۇېلىش ۋاپاسىزلىق ئىشى. * ئەقىللىق سۆزىنىڭ خاتالىقىنى بىلسە، يېنىۋالالايدۇ، ئەخمەقمۇ شۇنداق قىلالايدۇ، دەپ كىم ئېيتالايدۇ؟

تېيىز يۇزە سايا‌ز تاخسا

چوڭقۇرنىڭ تەتۈرى، ئانتونىمى، يۇقىرىدىن تۆۋەنگە ياكى تاشتىن ئىچكە بولغان ئارىلىق ئاز، كىچىك.

"تاخسا" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

تېيىز ئېرىقنىڭ شاۋقۇنى قاتتىق. * يۈزە بولسا، يىلدا بىلىنەر.

* سايا‌ز سۇدا بېلىق يوق.

تېيىزلىك يۈزەلىك سايا‌زلىق

تېيىز ھالەت؛ چوڭقۇرلۇقنىڭ تەتۈرى، ئانتونىمى.

ئېرىقنىڭ شېرىلدىشى تېيىزلىقىدىن. * يۈزەلىك يۈزۈڭنى چۈشۈرىدۇ.

* سايا‌زلىق ساختىلىق بىلەن قوشنا.

تىترىمەك دىرىلدىمەك تىترەك باسماق

سوغۇقتىن ياكى قورقۇنچتىن بەدەن سىلكىنمەك.

تۈپتۈز يولدا تىترىسە دارۋاز ئايىغى، نېمە بولار ھالى دارغا چىققان چېغى. * دىرىلدىگەن غەيرىتىدىن ئايرىلار. * قورقانىنى تىترەك باسار.

تىرناق قاۋۇس ئىسكوپكا

تىنىش بەلگىلىرىنىڭ بىرى، ئىزاھ جۈملىلەر ئارىسىدا بېرىلسە، تىرناق ئىچىگە ئېلىنىدۇ؛ كىشىلەرنىڭ ياشىغان ۋاقتى تىرناق ئىچىدە بېرىلىدۇ؛ باشقىلارنىڭ سۆزىنى كۆچۈرگەندە، ئاپتور سۆز قوشسا، قوشۇلغان سۆز تىرناق ئىچىگە ئېلىنىدۇ؛ كۆچۈرمە سۆزلەردە، خاتاسى تۈزىتىلگەندە، ئۇ تۈزىتىش تىرناق ئىچىدە بېرىلىدۇ؛ تەرتىپ رەقەملەرنى تىرناقسا ئېلىشمۇ بار.

تېكىستنى ئوقۇغاندا، تىرناق ئىچىگە ئېلىنغان سۆز-جۈملىنى تېكىستتىن بەرقلىق ئوقۇش كېرەك.

تىرېنىر جياۋلىەن مەشقاۋۇل

تەنتەربىيىدە مەلۇم تېخنىكىنى ئۆگەتكۈچى.

تىرېنىر ئۇستا بولسا، چېلىشچى خام بولمايدۇ. * ۋالىبول كوماندىسىغا جياۋلەن تەكلىپ قىلىندى.

تىرىك ھايات

جېنى بار؛ ئۆلۈكنىڭ تەتۈرى، ئانتونىمى.

تەرىكى بىرنى ئۆلتۇرسە، ئۆلۈكى مىڭنى ئۆلتۇرۇپتۇ. * ئۆلۈك قەبرىسىز بولماس، تەرىك پاناھسىز. * تەرىكدە ۋاي داد، ئۆلۈكدە پەرياد. * ھايات چېغىمدا تىللىما، ئۆلگەن ۋاقتىمدا يىغلىما.

تىزگىن چۈلۈۋۇر بوجا قايتۇرۇق باشباغ ئۆرك

ئات ـ ئۇلاغقا سالىدىغان يۈگەن ـ نوختىلارنىڭ بېغى. كۆچمە مەنىدە كونترول قىلىدىغان نەرسە.

تىزگىن تۇتۇشنى بىلمىگەن تاغ ئاشالماس. * ئادەمنىڭ تىزگىنى ئەقىل. * ئازراق ئىچسەڭ، تىلىڭنىڭ تىزگىنى بوشاپ كېتىدۇ. * ئات بەرگەنگە ئېگەر بەر، تۆگە بەرگەنگە چۈلۈۋۇر. * تىلىڭنىڭ چۈلۈۋۇرىنى چىڭ تۇت. * بوجا بوش بولسا، ئات ئېپقاچىدۇ.

تىزگىنلىمەك كونترول قىلماق

ئىش ـ ھەرىكەتنى باشقۇرماق.

تىلنى تىزگىنلىيەلمىگەن ئادەم دانىشمەندۇر. * شادلىقنى تۇرمۇشتىكى ئەڭ يۇقىرى نىشان دەپ قارايدىغانلار ئۆز ـ ئۆزىنى كونترول قىلالمايدۇ.

تىزىملىك ئىسىملىك رويخەت يوقلما سوموڭ

ئادەملەرنىڭ ئىسمى، نەرسىلەرنىڭ نامى بويىچە تۈزۈلگەن خاتىرە.

تىزىملىككە چۈشكەن چۈشۈپ قالمايدۇ. * ئىسىملىكنى ئېلان قىلغۇچە تۇرۇپ تۇر. * نەرسىلەرنىڭ رويخېتى ياخشى بېزىلدى. * ئوقۇغۇچىلار يوقلما بويىچە يوقلما قىلىندى.

تىكەن يانتاق خوخا شوخا جىغان بۇدۇشقاق

شېخىدا سانجىيدىغان نەشتىرى بار چاتقاللار ۋە ياكى پاكار

غوللۇق ئۆسۈملۈكلەر.

تىكەن بولۇپ پۈتقا كىرگۈچە، چىمەن بولۇپ باشقا قادال. * سېنىڭ پۈتۈڭگا كىرگەن تىكەن، مېنىڭ كۆزۈمگە كىرسۇن. * ئالتۇن توشۇيدىغان تۆگىنىڭ يەيدىغىنى شۇ يانتاق. * تۆگىنىڭ مەيلى بولسا يانتاققا بوينىنى ئېگەر. * خوخا سانجىلسا، جاندىن ئۆتەر. * شوخسىدىن قورقما، پۈتىگىدىن قورق. * چىتلاقىقا جىسىغان كېرەك. * يەر قەبرىسا بۇدۇشقاق بولار، خوتۇن قەبرىسا ئۇرۇشقاق. * بىر ئۇرۇشقاقتىن قورق، بىر بۇدۇشقاقتىن.

تىكتاك توپ پىڭپاڭچۇر

توپ تۇرلىرى تەنھەرىكىتىنىڭ بىرى بولۇپ، توپ تاختىسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا سېتكا ئورنىتىپ، مۇسابىقىلاشقۇچى ئىككى تەرەپ توپ تاختىسىنىڭ ئىككى بېشىدا تۇرۇپ توپنى پالاق بىلەن ئۇرۇپ، سېتكىدىن ئۆتكۈزۈپ ئوينايدۇ.

جۇڭگو تىكتاك توپ كوماندىسى خەلقئارا مۇسابىقىلاردا ئۇدا چەمپىيون بولۇپ كېلىۋاتىدۇ.

تىكمەك تەپچىمەك كۆكلىمەك شىرماق

بىر ـ بىرىدىن ئايرىم نەرسىنى ياكى بىرتىلەپ، ئايرىلىپ كەتكەن نەرسىنى يىغىنەيىپ بىلەن قوشماق ۋە يۇتۇنلىمەك

"تەپچىمەك"، "كۆكلىمەك" ئاراچ قالدۇرۇپ شالاڭ ـ شالاڭ تىكىشنى، "شىرماق" يول ـ يول چىقىرىپ تىكىشنى كۆرسىتىدۇ.

شاكىچىك تىككەن توقۇمنىڭ ئالدى ـ كەينىنىڭ پەرقى يوق. * كىيىم تىكسەك، ئۆلچەپ تىك. * چاپانىنى تەپچىۋېلىپ، ئاندىن تىكسەك، تۇز چىقىدۇ. * كۆكلىگەن يەر كۆرۈنمەيدۇ. * يوتقان شىرىش بىر ھۇنەر.

تىل I زۇۋان لسان

ئىنسانىنىڭ سۆزلەش قابىلىيىتى، مۇھىم ئالاقە ۋاستىسى، كىشىلەرنىڭ پىكىر ئالماشتۇرۇش قورالى.

"زۇۋان" تۇراقلىق سۆز بىرىكمىلىرىدىلا كېلىدۇ.

تىلى چىقماق؛ تىلى تۇتۇلماق؛ تىلى قىسىق؛ تىلى ئۇزارماق.

* ئۇيغۇر تىلى؛ تىلشۇناسلىق. * ئانا تىلىدىن ۋاز كېچىش ئاتا-ئانىدىن ۋاز كېچىشتۇر. * تىل ئەقىلنىڭ مالىيى. * تاتلىق تىل — تاياقتىن ئۆتكۈر. * ئېغىز — ئايغاق، تىل — تايغاق. * تىلى يۇمشاق ئاش يەر، تىلى قاتتىق مۇشت. * تىلنىڭ يەتمەيدىغان يېرى يوق.

* زۇۋان سۆزمەك؛ زۇۋانى تۇتۇلماق. * جەۋھىرى قۇدرەت بار، تىل-زۇۋانىڭدا، ھەققەت-ساداقەت ھەر بايانىڭدا.

تىل II ھاقارەت قارغىش سۆكۈش ئاھانەت ئەكەك

كىشىنىڭ دىلىغا تېگىدىغان يامان سۆز.

تىغ يارىسى ساقىيار، تىل يارىسى ساقايماس. * تاياق گۆشتىن ئۆتەر، تىل سۆڭەكتىن. * تىلى ئۇزۇنىنىڭ دىلى قىسقا. * تەقدىر راستچىل ئادەمنى ھاقارەتكە قويماس. * قارغىش ئالغۇر. * ئىتنىڭ قارغىشىغا پېت ئۆلمەس. * سۆكۈش يولسىزنىڭ ئىشى، يولسىزلىقنىڭ بەلگىسى. * يالغان ئېيتقان ئۆزى ئاھانەتكە قالار.

تىلدىن قالماق گەپتىن قالماق زۇۋاندىن قالماق

سۆزلەش، گەپ قىلىش ئىقتىدارىدىن مەھرۇم بولماق.

ئۇنىڭ كېسىلى بارا-بارا ئىنتايىن ئېغىرلىشىپ تىلدىن قىلىپ، گەپ قىلالماس بولۇپ قالدى.

تىلغا ئالماق ئېغىزغا ئالماق

بىرەر ئىش-ھەرىكەتنى گەپ-سۆز ئارىسىدا سۆزلەپ قويماق.

ئۆتۈپ كەتكەن ئۆكۈنچنى تىلغا ئالما. * ئۆتكەن ئىشنى ئېغىزغا ئالما.

تىلى بىر گېپى بىر

ئۆزئارا مەسلىھەتلىشىپ، كېلىشۈالغان.

ئوغرى بىلەن قاراقچىنىڭ تىلى بىر. * ئەر بىلەن خوتۇننىڭ گېپى بىر بولسا، ئاننىڭ كۈنى تەس بولىدۇ.

تىلى تۇتۇق تىلى قىسىق تىلى قىسقا

بىرەر سەۋەبتىن بىراۋنىڭ ئالدىدا سۆز قىلالماسلىق.

مېنىڭ ئالدىمدا ئۇنىڭ تىلى تۇتۇق. * تىلى قىسقىنىڭ جېنى يېرىم. * قەرزدارنىڭ تىلى قىسقا.

تىلى كەلمەك ئاغزى كەلمەك

تاۋۇش، سۆزلەرنى توغرا تەلەپپۇز قىلماق.

خەنزۇچە ئۆگەنگەندە، بىزدە يوق تاۋۇشلارغا تىلىم كەلمەي، تازا قىينالدىم. * خالىسەنىڭ خەنزۇچىغا خېلى ئاغزى كەپ قاپتۇ.

* گېرمانچىنى بەزى يېڭى سۆزلەرگە زادى ئاغزىم كەلمەيدۇ.

تىلى گەپكە كەلمەك ئاغزى گەپكە كەلمەك

سۆزلەش ئىقتىدارىغا كەلمەك.

ئۇ ئۇزاق تۇردى، دېمىنى ئالدى، ئاندىن ئۇنىڭ تىلى گەپكە كەلدى. * موماي بىر پىيالە چاي ئىچكەندىن كېيىن، تىترەكى بېسىلىپ ئاغزى گەپكە كەلدى.

تىلىڭنى تارت تىلىڭنى يىغ ئاغزىڭنى يۇم ئاغزىڭنى يىغ

سۆزلەشتىن توختىماق.

جېنىم سىڭلىم ئاغزىڭنى يۇم، مەيلى يىگىت سېنىڭ بولسۇن، — دەپتۇ ئاچىسى. * جان بابا: زۆھرەخان، ئاغزىڭنى يىغ، شاھ ئاتاڭنىڭ مۇبارەك شەنىگە داغ تەگكۈزمە.

تىلنى بىلەك كۆزنى بىلمەك

بىر ئىشنىڭ يولىنى، سىرىنى ۋە ئېپىنى بىلمەك.

ئۇ تراكتورنىڭ تىلىنى بىلىپ قالدى.

تىلەمچى قەلەندەر دەۋانە ئابدال تەجمەل قولتۇقچى قاراچى

كىشىلەردىن پۇل ـ مال، نەرسە ـ كېرەك تىلەپ تىرىكچىلىك قىلىدىغان ئادەم.

"قەلەندەر"، "دەۋانە"لەرنى بەزى دىنىي كىتابلاردا خۇدا يولىدىكى "ئاشىق" دەپمۇ تەرىپلەيدۇ.

"ئابدال" كۆپىنچە خاماندىن ئاشلىق تىلەيدۇ.

"تەجمەل" باشقىلارنىڭ ئۈيىدە ئۇششاق ـ چۈششەك ئىشلارنى ئىشلەپ، "ھەق" ئېلىپ كۈن ئالىدۇ.

تىلەمچىنىڭ خالتىسى تۆۋى يوق ھاك. * ئارزۇ ئەمەلىيەتكە باراۋەر بولسا، تىلەمچى ئاللىقاچان باي بولۇپ كېتەتتى. * قەلەندەرنىڭ خۇرجۇنى توشماس. * قەلەندەردىن قەلەندەرگە خەير يوق. * دەۋانىگە نېپىز نان بەرسەڭ، "قېلىننى كىم ئالغان" دەر. * ئىتنىڭ قاۋۇغىنى بىكار، ھايان دەۋانىنىڭ. * ئابدالغا كەپسەن بەرسەڭ، جىنىڭ راستمۇ دەرە. * بۇقا بوينىغا يىغار، ئابدال قوينىغا. * يالاقچى يالاق بىلەن ماڭىدۇ، تەجمەل تاباق بىلەن. * تەجمەل كېپەن تاپسا ئۆلۈۋالار.

تىلخەت ھۇججەت جى

بىرەر نەرسە قەرز ئالغان ياكى تاپشۇرۇپ ئالغانلىق ئۈچۈن يېزىلغان ئىسپات قەغىزى.

تىلخەت ئېلىش ـ بېرىش ئىشى ئۈچۈن زۆرۈر. * قېيىن ئانا كۈيئوغلىغا: قىزىم تۇغۇپتۇ، تەبرىكلەپ مىك يۇەن بەرسەم، نېمە بېرىسىز؟ ـ دەپ سورىغان ئىكەن. كۈيئوغلى: ھۇججەت يېزىپ بېرەرمەن، ـ دەپتۇ.

تىللىماق كايىماق سۆكمەك قارغىماق ھاقارەتلىمەك ئاغزىنى بۇزماق ئاھانەت قىلماق تىل سالماق تىل تەگكۈزمەك تىل ياغدۇرماق ئەكەكلىمەك يىرىنتۇرمەك

بىراۋغا دىلغا تېگىدىغان، جاندىن ئۆتىدىغان، كۆڭۈلنى بۇزىدىغان گەپلەرنى قىلماق.

"قارغىماق"نىڭ يامان تىلەك تىلەش مەنىسى بار.

"تىل سالماق"، "تىل ياغدۇرماق" ئارقا ـ ئارقىدىن تىللاشنى كۆرسىتىدۇ.

تىللاش ـ داۋالى بىلمەيدىغانىنىڭ داۋلىسى. * ھاياتىنى كايىپ، لېكىن يەنىلا ياشاپ يۈرگەن ئادەمدىن ئۈنى ئالىقىشلاپ ياشىغان ئادەم ئەقىللىق ئەمەسمۇ؟ * سەن ئۆزۈڭنى كايىشنى بىلسەڭ خوپ، باشقىلارنىڭ كايىشىنى ئاڭلىمايسەن كۆپ. * شاراب ئىچكەندە سۆكۈپ، مەست بولغاندا سۆيۈپتۇ. * قاغىنىڭ قارغىنى بۇلبۇلغا كار قىلماس. * ھاقارەتلىگەنگە بىر تال تۈكۈم زايە بولمايدۇ. * ئاھانەت قىلساڭ، ئاھانەت كۆرۈسەن. * ئۇ قاراپ تۇرۇپلا تىل سالدى. * تىلىڭنى تارت، تىل تەگكۈزمە. * ئۇ ئۇنىڭغا تىل ياغدۇردى.

تىمساھ لەھەڭ كروكودىل

يىرتقۇچ چوڭ بېلىق.

دېڭىز بويىدا بولساڭمۇ تىمساھ بىلەن دوست بولما.

تىنچ خاتىرجەم پاڭشاڭ

بىخەتەر، ۋەقە ـ ھادىسىلەردىن خالىي، كۆڭۈل ئارامدا.

تىنچ ئۆخلىغان چۈش كۆرمەس. * بالىسى يوقىنىڭ جېنى تىنچ بولار، قېرىغاندا قورقۇنچ باسار. * قوشناڭ ياخشى بولسا، خاتىرجەم ئۇخلايسەن. * تەبىيارلىقنى پۇختا قىل، پاڭشاڭ كېتىۋەر.

تىنچلىق I ئاماناتلىق

ئۇرۇش يوق، خەۋپ ـ خەتەردىن خالىي ھالەت.

دۇنيا تىنچلىقىنى قوغداش. * تىنچلىق ـ پۇتۇن ئەلنىڭ مەنپەئىتى. * تىنچلىق دېسەڭ، جەڭگە تەييار تۇر. * تىنچ ـ ئامانلىقنىڭ قەدىرىنى بىشىدىن مالىمانچىلىق ئۆتكەن بىلەر.

تىنچلىق II سۈلھ

جەڭ ـ جېدەل يوق، ئۇرۇش ـ تالاش يوق ھالەت.

تىنچلىقتىن شادلىقنى قولغا كەلتۈرسەڭ، ئاقىل كىشى ھەرگىز قوزغىمايدۇ جەڭ. * سۈلھ جەڭدىن ياخشىراق، بولار بىگۇمان، ھوشيار بول، كەتمىسۇن قولدىن مال ۋە جان.

تىنىش بەلگىلىرى پۇنكتۇئاتسىيە

يېزىقنىڭ ئورگانىك قىسمى. توغرا قويۇلغان تىنىش بەلگىلىرى يازغۇچىنىڭ سۆزىنى ئېنىقلايدۇ؛ يازغۇچىنىڭ تۇيغۇسى ۋە سۆزىنىڭ ئورامىنى ئىپادىلەيدۇ؛ ئوقۇغۇچىغا ئاسانلىق بېرىدۇ.

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ مەتبۇئاتىدا قوللىنىۋاتقان تىنىش بەلگىلىرى تۆۋەندىكىچە:

1. چېكىت .
2. سوئال بەلگىسى ؟
3. ئۈندەش بەلگىسى !
4. پەش ،
5. چېكىتلىك پەش ؛
6. قوش پەش " "
7. يالاڭ پەش ' '

8. قوش چېكىت :
9. قوش تىرناق « »
10. يالاڭ تىرناق ‹ ›
11. تىرناق ( )
12. سىزىقچە -
13. سىزىق —
14. كۆپ چېكىت ...

تىياتىر ئويۇن

ئىجتىمائىي توقۇنۇشلاردىن تىپىكلەشتۈرۈپ يېزىلغان پىيېسىنى ئارتىسلار ئارقىلىق ئويناپبېرىلغان سەنئەت: دراما، ئوپېرا، بالېت، كومېدىيە، تراگېدىيىلەرگە بۆلۈنىدۇ.

تىياتىر ـ ئۇيناپ چىقىش سەنئىتىنى مەركەز قىلغان ئەدەبىيات، مۇزىكا، ئۇسسۇل قاتارلىق سەنئەتلەرنىڭ يىغىندىسى. * ئويۇن قويماق، ئويۇن كۆرمەك.

ج

جارچى چاۋۇش هۆدەيچى ئىلەڭچى

يارلىقنى كۆپچىلىككە ئېلان قىلغۇچى، خەۋەر يەتكۈزگۈچى.

ئەلچىگە ئوخشاش يوق، جارچىغا كۆرۈم. * چاۋۇش چىقسا چاي تەييارلا.

جازانە سۈت

يۇقىرى ئۆسۈملۈك قەرز.

جازانە هارام. * جازانە بىلەن كۈن كۆرگۈچىنىڭ كۈنى تەس.

جازانخور سۈتخور

يۇقىرى ئۆسۈملۈك قەرز تارقاتقۇچى.

جازانخورنىڭ جاجىسىنى بېرىش — ساۋاب. * جازانخورنىڭ جايى دوزاخ.

جاسۇس ئىشپىيون تەكچى پايلاقچى قۇلاق ئاخباراتچى ئاگېنت ئايغاقچى ئالچىق

دۆلەت، تەشكىلات ۋە شەخسنىڭ مەخپىيىتى، ئىش-هەرىكىتى ۋە ئەھۋالىنى ئىگىلەشكە، پايلاشقا تەييارلىغان ۋە قويغان كىشى.

جاسۇس جان ئالدۇ. * ئىشپىيونىنىڭ ئىشتىهاسى چوڭ. * ئاشكارا ئىشقا تەكچىنىڭ نېمە كېرىكى؟ * مۇشۇكنى بېلىقتا پايلاقچى قىلساڭ، بېلىقنىڭ يوقلىشى خەۋپى بار. * قۇلاق قۇلاقنى ئىنجىتماس. * گومىنداڭ ئاخباراتچىلىرى تەزىملاندى.

جالاپ پاھىشە بۇزۇق قەزىلئىشتان غەر

ئىپپەت — نومۇسنى ساتىدىغان خوتۇن.

جالاپ قېرىسا بۇۋى بولار. * پاھىشە خوتۇن — پاخشە خوتۇن. * بۇزۇق خوتۇن ئەرنى بۇزىدۇ. * قەزىلئىشتان يۇرتقا ئاپەت.

جالاپخانا پاھىشەخانا مابەنزە باراق

جالاپلارنى ئىپپەت — نومۇسنى سېتىشقا يەتكۈزىدىغان جاي.

II — سېنتەبر گېزىت خەۋىرى: تەيۋەن ھەربىي دائىرىلىرى جەنۇبىدا جالاپخانا (پاھىشەخانا)لارنى ئەسلىگە كەلتۈرۈپ، مۇلكى ئورۇنلارنىڭ باشقۇرۇشىغا بەرگەن. * گومىنداڭ زامانىدا ئۇرۇمچى چوڭ كۆۋرۈك ئەتراپىدا بىرنەچچە مابەنزە بار ئىكەنمىش.

جاللات كاللىكەسەر بىچتاچى چانتال يارقان

بۇرۇنقى زاماندا ئۆلۈم ھۆكمىنى ئىجرا قىلغۇچى، ھازىر ئومۇمەن ناھەق ئادەم ئۆلتۈرگۈچى.

جاللاتنىڭ گۆشىنى يولۋاسمۇ يېمەس. * كاللىكەسەرنىڭ كاللىسى خەقنىڭ قولىدا.

جان هايات

ئاددىي، تۇرمۇشتىكى چۈشەنچە بويىچە، تىرىكلىك ئامىلى.

جان كىرمەك: جان چىقماق: جان ئۈزمەك: جاندىن جۈدا قىلماق؛ جان باقماق * جان بار يەردە قازا بار. * جان بولسا جاھان، ئاش بولسا قازان. * ئۆلمىگەن جاندا ئۈمىد بار. * ئۆلۈغ هايات ئاددىي

تەنده بولار.

جان بېشغا كشى بېشغا

ھەربىر ئادەم بويىچە ھېسابلىغاندا، ئوتتۇرا ھېساب بىلەن.

بۇ يىل بىزنىڭ يېزىمىزدا جان بېشىغا نەچچە ئون يۈەن سېلىق توغرا كەلدى. * دۆلەت ستاتىستىكا ئىدارىسىنىڭ بەرگەن مەلۇماتىغا قارىغاندا، 1990 - يىلى 699 نامرات ناھىيىدە دېھقانلارنىڭ يىللىق كىرىمى كشى بېشىغا توغرا كەلگەن ساپ كىرىمى 377.2 يۈەن بولغان.

جان ھەلقۇمىغا(جان تۇمشۇقىغا) كەلمەك سەكراتتا چۇشمەك جان تالاشماق

ئادەم ئۆلەر ھالەتتە، ئۆلۈم ئالدىدا تۇرماق .

جان ھەلقۇمىغا كەلگەندە، جان قايغۇسى قىلىپتۇ. * جان تۇمشۇقىغا كەلگەندە سۇرە ياسىنىڭ نېمە پايدىسى؟ * سەكراتقا چۇشكەن ئانام كۆز ئېچىپ بىر قارىدى. * ئۇ ئۆلۈمگە قارشى جان تالاشماقتا ئىدى.

جاندارلار جانۋارلار جانلىقلار

ھەممە جانلىق مەۋجۇدات (ئۆسۈملۈكتىن باشقا) .

جاندارلاردىن بېلىق بوغان، جانسىزلاردىن قومۇش. * جانۋارلار جان غېمىدە. * جانلىقلارنىڭ قايسىسى تۇرمۇشنى سۆيمەيدۇ؟

جانلىق تېتىك روھلۇق

كۆچى - مادارى بار، روھى كۆتۈرەڭگۇ.

"تېتىك" قېرىلارنىڭ ئەھۋالىغا قارىتا ئېيتىلىدۇ.

جانلىق ئادەم جاندىن غەم يېمەيدۇ. * ھاشىم بوۋاي خېلى تېتىك تۇرۇپتۇ. * ئىشتا روھلۇق بولساڭ، ئۇنۇمىڭ كۆپ بولىدۇ.

جانلانماق روھلانماق

كەيپىيات ئۆرلىمەك، روھ كۆتۈرۈلمەك.

ناتىقنىڭ سۆزىدىن يىغىندىكىلەر جانلىنىپ كەتتى. * ھارمرقى مۇۋەپپەقىيەتلىرىدىن روھلانغان ئىشچىلار تېخىمۇ زور مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا بەل باغلاشتى.

جانىڭ بارىچە ئۆلەر - تىرىلىشىگە قارىماي پۈتۈن كۈچى بىلەن

بارلىق كۈچ - قۇۋۋىتىنى سەرپ قىلىپ...

"ئۆلەر - تىرىلىشىگە قارىماي" سەلبىي تۈسكە ئىگە.

قۇشقاچ مۇشۇككە جېنىڭ بارىچە قارشىلىق كۆرسەتتى، لېكىن... * دۇشمەن ئۆلەر - تىرىلىشىگە قارىماي ئىلگىرىلەپ كېلەتتى. * بىز بۇ ۋەزىيەتنى پۈتۈن كۈچىمىز بىلەن ئورۇنلايمىز.

جاھىل كاج تەرسا قىرسىق قېيىق تەتۈر تۈمكە تىرتەك

ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋالىدىغان، ئىدىيىدە قاتمال.

جاھىلغا يول تاپار دائىما ئاقىل، ئەمما ئاڭا بەرھەم بېرىدۇ جاھىل. * كاجنى بازار ئوگلايدۇ، سارامىنى مازار. * تەرسا گەپ ئۆتمەس، تاشقا مىخ. * قىرسىقنىڭ كۆلكىسىمۇ قىرسىق. * قېيىق قېرىسىمۇ پەيلىدىن يانمايدۇ. * تەتۈرگە پۈتۈرۈپ كەل دېسەڭ، بۇزۇپ كېلىدۇ. * تەتۈرنىڭ كۈنى خەتەر.

جاھىللىق كاجلىق تەرسالىق قىرسىقلىق قېيىقلىق تەتۈرلۈك

ئىدىيىدە قاتمالىق، پىكىلىقنى قوبۇل قىلماي، ئۆز پىكرىدە تۇرۇۋېلىش ھالىتى.

جاھىللىق جان ئازابى. * كاجلىق ساقايماس كېسەل. * تەرسالىق تەننى ئازابلايدۇ. * قىرسىقلىق قىرىق يىلدىمۇ ئوڭشالماس. * قېيىقلىق قېرىلىققا يارىشىدۇ. * تەتۈرلۈك تەم بىلمەس.

جاي ئورۇن يەر ماكان تەك

مەلۇم بىر بوشلۇق، بۆلەك، بىر قىسىم.

جاي بەرگەنگە جان بەر. * ئورۇننىڭ تارلىقى تارلىق، كۆڭۈلنىڭ تارلىقى خورلۇق. * ئورۇن ئادەم كۆركى ئەمەس، ئادەم ئورۇن كۆركى. * ئەقىل بار يەردە يول بار. * پەن ھەممە يەردە ماكان تۇتىدۇ، بىراق ئورۇق سېلىنمىغان يەر ھوسۇل بەرمەيدۇ.

جەبىر جاپا جەبىر-جاپا جاپا-مۇشەققەت رىيازەت ھەرەج سىتەم غىزغۇت

جىسمانىي ئېزىلىش، ئازابلىنىش.

نەۋرىسى يوقنىڭ جەبرىسى يوق. * جاپاسى كۆپ، ھالاۋىتى يوق. * ئانىجان يادىمدىدۇر، ئاق سۈت بېرىپ باققانلىرىڭ، كېچىلەردە ئۇخلىماي جەبر-جاپا تارتقانلىرىڭ. * جاپا-مۇشەققەت ئادەم تاۋلايدىغان ئالىي مەكتەپتۇر. * تىجارەتتە رىيازەت بولىدۇ. * ھەرەجنىڭ ئەجرى بار.

جەبىر تارتماق جاپا چەكمەك جاپا تارتماق جاپا-مۇشەققەت چەكمەك ھەرەج تارتماق مۇشەققەت چەكمەك رىيازەت چەكمەك

ئېغىرچىلىق، قىينىچىلىقلارنى باشتىن كەچۈرمەك.

كىمكى جاپا چەكمىدى، راھەتكىمۇ يەتمىدى. * جاپا تارتىپ تاپقان شەرەپ ئاسانلىقچە ئۇنتۇلماس. * جاپا-مۇشەققەت چەكمىگەن ئاشىق مېھىر-مۇھەببەتنىڭ قەدىرىگە يەتمەس. * ھەرەج تارتماق ئەجىر ئالىسەن. * مۇشەققەت چەكسەڭ، مۇسىبەت كۆرمەيسەن. * رىيازەت چەكمىگەن ۋاپانىڭ قەدىرىگە يەتمەس.

جەرراھ خرورگ

تاشقى كېسەللەر دوختۇرى، ئوپېراتسىيە قىلغۇچى.

جەرراھ جەڭلەردە جانىنى قۇتقۇزىدۇ. * بىزدە ياخشى خرورگلار يېتىشمەكتە.

جەرىمانە ئىشتىراپ فاكۇەن

قانۇنغا، توختامغا خىلاپلىق قىلغۇچىغا ئەدلىيە ياكى مەمۇرىي ئورگان مەجبۇرىي تاپشۇرتىدىغان مەلۇم ساندىكى جازا پۇل.

قانۇنغا خىلاپ قىلمىشلارغا جەرىمانە قويۇش بىر خىل جازا چارىسىدۇر. * قالايمقان ئىشتىراپ سېلىشقا بولمايدۇ. * قالايمقان ئىشتىراپ سېلىش قانۇنغا خىلاپ. * توختامدا شەرتلەشكەن ماددىغا ئەمەل قىلمىغان فاكۇەن تۆلەيدۇ.

جەريان پروتسىس

ئىش-ھەرىكەتنىڭ بېرىشى، راۋاجى.

چوڭقۇر بىلىم ئېلىش ئۈچۈن مەلۇم جەريان كېرەك. * جەڭ جەريانى جەڭچىنى تاۋلايدۇ.

جەزمەن چوقۇم مۇقەررەر ئېنىق سۆزسىز شەكسىز شەرتسىز تەھقىق تۇرغان گەپ ئودغۇراق

مودال سۆز: ئىش-ھەرىكەتكە مۇئەييەنلىك بېرىدۇ.

چوققىغا چىقىمەن دېگەن ئادەم جەزمەن يول تاپالايدۇ. * تۇن ھەرقانچە ئۇزۇن بولسىمۇ، چوقۇم تاڭ ئاتىدۇ. * توپلانغانىڭ تارقىلىشى مۇقەررەر. * ھەرقاچان دۇشمەندىن قاچقاندا لەشكەر، سۇلتانغا يەتكەچ توختار مۇقەررەر. * دوست بىلەن دۇشمەننى ئېنىق ئاجرىتىش مۇھىم مەسىلە. * بىز سۆزسىز غەلبە قىلىمىز. * بۇ پىلان شەكسىز ئىشقا ئاشىدۇ. * دۇشمەنىڭ يېڭىلىشى، بىزنىڭ يېڭىشىمىز تەھقىق.

* ئىشىمزنىڭ ۋۇجۇدقا چىقىشى تۇرغان گەپ.

جەندە رەسە جەببە كۆلاھ

راھىب ـ زاھىتلارنىڭ كىيىم ـ كېچەكلىرى.

"كۆلاھ" باش كىيىمى.

جەندە كەيسلا راھىب بولمايدۇ. * رەسە ـ ماناخنىڭ بەلگىسى.

* جەببە كىيگەن جەبىر چەكمەسمۇ؟ * دەرۋىش كۆلاھ كىيسە، قولى ئۇزىرار.

جەننەت بەھىش ئۇجماق ئېرەم رەۋزە رىزۋان

دىنىي چۈشەنچە بويىچە، ئۇ دۇنيادىكى ھەممە تەييار، ھەممە گۈزەل باغ

"ئېرەم، رەۋزە، رىزۋان"لار جەننەتنىڭ ناملىرى.

جەننەت زۇلۇم يوق يەردە. * مېھمان كەلگەن ئۆي جەننەت.

* دوزاخقا كۆنگەن كۆڭۈل بېھىشكە كۆنمەپتۇ.

جەۋلان سەير

كەڭتاشا، ئەركىن ـ ئازادە يۈرمەك، دەۋر سۈرمەك.

بىزنىڭ ئۇچقۇچىلىرىمىز كەڭ ئاسماندا لاچىنلاردەك جەۋلان قىلماقتا. * كەڭ زېمىندا سەير قىل.

جەنۇب كۈنيورۇش كۈندۇن بەرىيە

تۆت تەرەپنىڭ بىرى، شىمالنىڭ قارشىسى، كۈن چىقىدىغان تەرەپكە قارىغاندا ئوڭ قول تەرەپ.

جەنۇبتىن جەڭ ساداسى ئاڭلانغاندا، جەڭچىلەر جانىنى ئالقىنىغا ئالدى. * جەنۇب تەرەپ كۈنگەي بولدۇ.

جۇ چىللە

قىشنىڭ قاتتىق سوغۇق بولىدىغان كۈنلىرى، جۇ ھەربىرى 9 كۈندىن 81 كۈن بولىدۇ.

12 ـ ئاينىڭ 22 ـ 23 ـ كۈنلىرى باشلىنىدۇ.

بۈگۈن ئۇچ جۇغا ئۇچ. ☰九☰ * چىللە كىردى ـ قىش كەلدى.

جۇت جۇدۇن بوران ـ چاپقۇن سوغۇق ئېقىم تۈپى

قاتتىق سوغۇق، شىۋىرغان.

ئورغاقتا ئۇزاتقان قول كۆپ بولسا قۇت، تاۋاقتا ئۇزاتقان قول كۆپ بولسا جۇت. * جېنىڭغا جۇت كىرسۇن. * قالپىقى جۇت قىچقىرىدۇ، كالپۇكى يەر سۈپۈرىدۇ. * تاغاقسىدا جۇدۇن كۆپ بولىدۇ. * بىلىقچىقۇش بوران ـ چاپقۇنىدىن قورقماس. ھاۋا رايى ئىستانسىسى، ئەتە سوغۇق ئېقىم كىرىدۇ، دەپ ئالدىن مەلۇمات بەردى.

جۇدالىق ھىجران

ئايرىلىش، يېقىنلار بىر ـ بىرىدىن ئايرىلىش.

جۇدالىق ئوتى تۇتاشسا، جۇدالىق دېغى قالىدۇ. * ھىجران قايغۇسى، ۋىسال شادلىقىنى تارتمىغان كىم بار؟

جۇغلانما جەمئۇرمە

مىللىي دارامەتنىڭ كېڭەيتىلگەن تەكرار ئىشلەپچىقىرىشقا ئىشلىتىلىدىغان قىسمى.

جۇغلانما مۇۋاپىق نىسبەتتە بولۇشى لازىم. * جەمئۇرمە بىلەن ئىستېمالنى تەڭشەپ تۇرۇش كېرەك.

جۇغلماق جەمئۇرمەك

پۇل ـ مالنى تېجەپ، توپلىماق.

جۇغلاش — چوڭ بايلىق. * جۇغلاش بىلەن تېجەشنى مۇھىم بىل، تاڭ قۇياشى كۈن بويى نۇر چېچىۋەرمەس. * جەمئىيىتىمىز — زور بايلىق.

جۇمھۇرىيەت رېسپۇبلىكا

جۇمھۇرىيەت تۈزۈمى بويىچە تۈزۈلگەن، يەنى دۆلەت باشلىقى ۋە ھاكىمىيەت ئورگىنى قەرەللىك سايلام ئارقىلىق ۋۇجۇدقا كېلىدىغان سىياسىي تۈزۈلمە يۈرگۈزۈلىدىغان دۆلەت.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى. * 1990 — 1991 - يىللىرى ئىچىدە، سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى ئىتتىپاقداش رېسپۇبلىكىلىرى مۇستەقىل جۇمھۇرىيەت بولغانلىقىنى ئارقا - ئارقىدىن جاكارلاشتى.

جۇۋا پوستەك كۆرۈك

ئەلتىرە ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش يۇڭلۇق تېرىلەردىن تىكىلگەن قىشلىق كىيىم.

خەقنىڭ جۇۋىسىدا تەرلەپتۇ. * پۇرۇچتىن پوستەك پۇتەر.

جۇۋاۋا بەنشى

تۇگۇپ ئېتىلىدىغان تاماقنىڭ بىر تۈرى. قىيما پىياز، دارى - دەرمەك، تۇز بىلەن ئارىلاشتۇرۇلۇپ، كېيىن جىلتىگە تۇگۇپ، سۇدا پىشۇرۇلىدۇ، قاسقاندا پىشۇرۇلىدىغان تۈرىمۇ بار.

"بەنشى" قۇمۇل - تۇرپان شىۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

جۇۋاۋا يەيمەن دېگۈچە، گۆش يەيمەن دېگىن. * جۇۋاۋا خەنزۇلار - دىمۇ ئېسىل تاماقنىڭ بىرى، چاغانىنىڭ ھارپا كۈنى كېچىدە قول - ئىلكىدە بارلار چوقۇم جۇۋاۋا تۇگۇپ يەيدۇ.

جۆۋەندە قوشۇق نان

بۇغداي ئۇنى بىلەن قوناق ئۇنىنى ئارىلاشتۇرۇپ يېقىلغان نان. جۆۋەندە يېيىشلىك كېلىدۇ. * قوشۇق نان قورساقتا ئۇزۇن تۇرىدۇ.

جۆيلۈمەك چۈشەكمەك

چۈش كۆرۈپ چۈشىدە سۆزلىمەك: كۆچمە مەنىدە ئاساسسىز، قۇرۇق گەپلەرنى قىلماق.

ئۇ تۈنۈگۈنكى يىغىندا جىق جۆيلۈدى، ھېچكىم قۇلاق سالمىدى.

جۆيلۈسەك، جېنىك چىقسۇن. * چۈشەكنەنىك گېپى لاۋزا.

جۈپ جورا

قوش، ئىككى. "تاق"نىڭ تەتۇرى.

بۇ يەردە ئەر - ئايالنىڭ ۋە ئەركەك - چىشى ھايۋاننىڭ بىر جۈپلۈكىگە ئېيتىلىدۇ.

يالغۇز تۇرسامۇ دەردىسەر، جۈپ بولۇپ تۇرسام، ئۇنىڭدىن بەتتەر.

* قۇش جورىسى بىلەن ئۇۋا سالىدۇ. * جورىسى يوق نەرسە يوق.

جۈپ سۆز ئانالوگ

ئىككى سۆزنىڭ تەڭداش مۇناسىۋەتتە بىرىكىشىدىن ھاسىل بولغان لېكسىكىلىق بىرلىك.

قايغۇ - ھەسرەت؛ پۇتمەس - تۈگىمەس. * دەپتەر - قەلەم؛ يوتقان - كۆرپە. * ئاق - قارا؛ ئېگىز - پەس؛ بىرىش - كېلىش. * بالا - چاقا؛ قاچا - قومۇچ. * يول - يول؛ چېكىم - چېكىم. * نان - پان؛ چاي - پاي. * ئوڭغۇل - دوڭغۇل؛ ئوڭتەي - توڭتەي. * تارمار؛ بىتچىت.

جۈرئەت جاسارەت شجائەت شات

قورقماسلىق، ھېيىقماسلىق، باتۇرلۇق خىسلىتى.

ئىنسان جۈرئەت قىلىپ تىكسە گەر جانىنى، يەرگە ئېلىپ چۈشكەنى ئاسمانىنى. * شىرنى ساغماق ئۈچۈن، ئالاھىدە جاسارەت كېرەك. * قايغۇڭ دېگىزدەك بولسىمۇ، شجائىتىڭ بولسا ئۆتىسەن.

جۇرئەتلىك جاسارەتلىك شجائەتلىك

قورقمايدىغان، پەرۋا قىلمايدىغان ھالەت.

جۇرئەتلىك بولساڭ، مۇرادقا يېتسەن. * جاسارەتلىك باش يېرىلماس. * شجائەتلىك يىگىت ئۆزىنى خار قىلماس.

جۈمە ئازنا

ھەپتىنىڭ بەشىنچى كۈنى.

1991 ـ يىل 8 ـ مارت جۈمە كۈنى كەلدى. * شەنبە شكار، ئازنا بىكار.

جۈمەك جوغا توقۇرقا

چۆگۈن، چەينەككە ئوخشاش بۇيۇملارنىڭ سۇ چۈشىدىغان ئاغزى.

جۈمكى ئۈزۈننىڭ سۈيى سوغۇق. * جوغا ئېتىلسە، چۆگۈندە نېمە گۇناھ؟!

جۇنۇپ جنابەت

جامادىن كېيىن غۇسل قىلمىغان ھالەت، ناپاكلىق.

جۇنۇپنىڭ يۇزىگە قارىما. * نىيەت قىلدىم غۇسلى قىلايىن دەپ، جنابەتتىن پاك بولايىن دەپ، تېشىمنى سۇ تازىلىسۇن، ئىچىمنى ئىمان، ئىچ ـ تېشىمدا قالمىسۇن بىر زەررە گۇمان.

جبدەل جودا غۇۋغا جاڭجال ماجىرا نىزا غەلۋە غۇلغۇلا چۇغى

خۇسۇمەت ـ ئاداۋەت، دەۋا ـ دەستەر ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش سۆز ـ ھەرىكەتتىن چىققان ئۇرۇش ـ تالاش.

ئۇ جبدەلنى سېتىۋالىدۇ. * كۈندەشلىك ئۆيدە كۈندە جبدەل.

* جودا ئەقىلنى ئازدۇرىدۇ، دوستلۇقنى بۇزىدۇ. * جودادىن جۇدا بول. * شانىياز ئۇۋغا چىقسا، كەيندىن غوۋغا چىقار. * كۈندەش كىرسە ئىشىكتىن، جاڭجال چىقار تۆشۈكتىن. * ماجرا ـ ئەقلسىزلىك قورالى. * نىزا ـ دوستلار ئارا ئوغا. * گەپ قىلمىغىن تەلۋىگە، تەلۋە ئامراق غەلۋىگە. * بۇ نېمە غۇلغۇلا، تىنچ تۇرۇڭلار.

جېنىم باغرىم جىگىرىم تىرىكىم چىرىغىم قانىتىم قوزام بوتام قۇلۇنۇم

بالىلارنى ئەركىلىتىپ ئېيتىلىدىغان سۆزلەر.

جېنىم بالام، جېنىگىنى ئايا. * باغرىم، كەل، باغرىمغا باسايى. * جىگىرىم، ماڭا ئىچىك ئاغرىسۇن، خاپا قىلما. * بالام، سەن مېنىڭ تىرىكىم. * بالام ـ چىرىغىم. * قانىتىم بالام. * قوزام بالام، بوتام بالام، قۇلۇنۇم بالام، ئاناڭ سېنىڭ دەردىڭدە كۆيۈپ ـ پىشىپ يۈرىدۇ.

جېنى ئون ئەمەس بېشى ئون ئەمەس

ئىمكانىيىتى ۋە قۇۋۋىتى يوق.

ئون ئادەمنىڭ ئارقىسىغا بىرىدىن دورغا قويىدۇق، ئۆزلىرىگە يامانلىق قىلغىلى جېنى ئون ئەمەس. * ئۇ ئۇنداق قىلالمايدۇ، ئۇنداق قىلغۇدەك ئۇنىڭ بېشى ئون ئەمەس.

جىددىي كەسكىن رادىكال

پۇختا ئويلاپ قىلىنغان تېز ھەرىكەت.

بىلىم ئادەمدىن ئەڭ جىددىي ۋە ئەڭ ئەستايىدىل بولۇشنى تەلەپ قىلىدۇ. * كەسكىن ئۇستازنىڭ كايىشى مېھرىبان ئاتىنىڭ ئەركىلەتكىنىدىن ياخشى.

جىرغا ناسلىكا دەنجا

يارىدارلار ۋە كېسەللەرنى توشۇش ئۈچۈن تەييارلانغان

سايمان.

جەك بار يەردە جىرغا بار. * ناسلىكدا ياردارلار توشۇلدى. * دېھقانلار دەنجا ئېلىپ كېلىپ، ياردارلارنى توشۇپ تۇردى.

جىسىم زات

مادددىن تۇزۇلگەن، مەلۇم ماكاننى ئىگىلىگەن نەرسە.

سۇيۇق جىسىم، قاتتىق جىسىم، گاز جىسىم. * ئەينەك يورۇقلۇق ئۆتكۈزگۈچ جىسىم. * ئىسمى بار، جىسمى يوق. * ھەر زاتكى، بولغاي، بىر جايدا تۇرغاي.

جىگەر بېغىر

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ ئۆت ئىشلەپچىقىرىدىغان ئەزاسى.

ھاراق ئاش بولماس، جىگەرگە تاش بولار. * جىگەردە ۋىتامىن A كۆپ بولىدۇ. * نامازشام قارىغۇسى بولۇپ قالغانلارغا جىگەر ئەڭ ياخشى دورا. * گۆش ئورۇق بولسا بولسۇن بېغىر بولمىسۇن.

جىلغا جىرا يالغا تار تارمۇت

ئىككى تاغ ياكى ئىككى سۇنىڭ ئارىلىقىدىكى تۇزلەك يەر.

تېغى ئېگىز بولسا، جىلغىسى چوڭقۇر بولىدۇ. * جىرادىن ئۆتكۈچە جېنىم چىقتى.

جىم شۇك خەپشۇك تەك

ئۇن چىقارماسلىق، سۈكۈت.

پىچىقى كەسمەسنىڭ ئاغزى جىم تۇرماس. * سەن شۇك، مەن شۇك، ئوتتۇرىدا قارا مۇشۇك. * گەپ دېسە بەش ئېشەككە يۈك، ئىش دېسە خەپشۇك. * تەك تۇر — جىم تۇر.

جىمجىت تىمتاس تىپتىنچ

ئۇن — تىنسىز، شاۋقۇنسىز.

جىمجىت دېگەندا ھەممە ئادەم يول باشلىغۇچى بولالايدۇ. * كۆپ كاسلدىغان دانادىن بىراق، جىمجىت ئولتۇرغان نادان ياخشىراق. * بىردەمدە ھەممە جاھان تىمتاس بولۇپ قالسا، بىرگەپ بار. * تىپتىنچ ياتقان يولۋاسقا چېقىلما.

جىمجىتلىق تىمتاسلىق تىپتىنچلىق

ئۇن — تىنسىز ھالەت.

جىمجىتلىقنىڭ كەينى بوران — چاپقۇن. * تىمتاسلىقنى تەنتەك بۇزىدۇ. * تىپتىنچلىق پەقەت قەبرىستاندىلا بولىدۇ.

جىمماق تىنماق تىنچماق

جىم ھالەتكە كەلمەك.

قاۋاپ تىنمىغان ئىتنىڭ ئاغزى كېسەك بىلەن جىمىدۇ. * كۆپ سۆزلىگەن ئاخىر تىندۇ. * يۇرەكلەر تىلغا كىرگەندە، تىل تىنچىيدۇ.

جىن شەيتان ئالۋاستى ھازازۇل ئىبلىس ئۆتكۈن ھۇجۇ يەك راكشاش ئاباچى شىمنۇ ئىچكەك

دىنىي ئەقىدىلەر، چۆچەكلەردە دېيىلىدىغان ئادەمنى ئازدۇرىدىغان، ئادەمگە زىياندا شلىق قىلدىغان مەخلۇق.

جىن قورققانىنى قورقۇتىدۇ. * جىننىڭ قەستى شاپتۇلدا. * شەيتانىنىڭ پەيلى. * شەيتانىنىڭ كەينىگە كىرمە. * شەيتانغا بارمىقىنى بەرسەڭ، قولۇڭنى تارتار. * ئۇ خۇداغمۇ ئىشىنىدۇ، ئالۋاستىغمۇ ئەگىشىدۇ. * ئەل نەزەرىدە ئايال ئەمەس پەرىشتە، ئۆيدە ھازازۇل جېدەل تېرىشتا. * ئۆتكۈن ئۆتتى دېگەن گەپنى خېلى جىق ئاڭلىدىم. * بالىنى ھۇجۇ كەلدى دەپ قورقۇتۇش بالىنى قورقۇنچاق ئۆستۈرۈشنىڭ ئۇسۇلى.

جنازا تاۋۇت ئۆكەك

كۈمۈشكە ئېلىپ باردىغان مۇرددىنى سېلىشتا مەخسۇس تەييارلانغان تەختىراۋان.

جنازا نامزى. * ئاچكۆز باي مالنى جنازىسىغا يىغدۇ.

خوجا نەسىردىن ئەپەندىدىن سوراپتۇ:

ــ ئەپەندىم، تاۋۇتنىڭ ئالدىدا ماڭغان ساۋابمۇ، كەينىدە ماڭغان؟

ــ ئالدىدا ماڭغانمۇ، كەينىدە ماڭغانمۇ ئوخشاشلا ساۋاب، ئىچىدە ماڭمىساڭلا بولدى، ــ دەپتۇ ئەپەندىم.

جىنى تۇتماق خۇيى تۇتماق ئالا كۆچۈكلىرى كەلمەك

خاپا بولۇپ، خۇيلىنىپ قالماق.

ئۇنىڭ جىنى توتقاندا كۆزىگە ھېچ نەرسە كۆرۈنمەيدۇ. * بۇ بالىنىڭ خۇيى تۇتسا، ئىت بىكار قالسۇن. * ۋۇي، بۇ خېنىمنىڭ ئالا كۆچۈكلىرى كەپ قاپتۇغۇ.

چ

چاپارمەن ياساۋۇل

بۇرۇنقى زاماندا بەگ ــ تۆرىلەرنىڭ مەخسۇس ئىشقا سالىدىغان كىشىلىرى.

چاپارمەن چاقىقان بولسا، چاتاق كۆپ چىقىدۇ. * ياساۋۇلنى كۆرسەڭ، يار بويى قاچ.

چاپان تون پېرىجە نىمچا چەكمەن پەلتو ئۈپراق قاپتان

تۇجۇركا ئۇستىگە كىيىلىدىغان ئۇزۇن كىيىم.

"چاپان" ئومۇمىي ئاتىلىشى.

"تون" ياقىسىز بولىدۇ، ئادەتتە بەقەسەم، چەكمەنلەردىن تىكىلىدۇ. ئۇيغۇرلاردا ئۇلۇغلارغا، خىزمەت كۆرسەتكەنلەرگە تون ياپىدىغان ئادەت بار.

"پېرىجە"، "نىمچا"لار ئەستەرلىك، يالاڭ بولىدۇ.

"چەكمەن" يەرلىك چەكمەن رەختتىن تىكىلىدۇ، بۇنىڭمۇ ياقىسى يوق، تۇز بولىدۇ.

"پەلتو" بىزگە ياۋروپادىن رۇسلار ئارقىلىق كىرگەن، دىراپ، سوكنا، سارجا قاتارلىق ئېسىل يۇڭ رەختلەردىن تىكىلىدۇ، "قىشلىق"، "يازلىق" دېگەن تۈرلىرى بار.

چاپان كۆيسە كۆيسۇن، قازان قاينىسۇن. * كونا چاپان ئىت ھۆرسىمۇ يىرتىلار. * ئاتىنىڭ سالغان يولى بار، ئانىنىڭ تىككەن تونى بار.

* ھەپتىدە تەكە تونۇك لازىمى يوق. * ئەسكى پىرىجىنىڭ ئىچىدە ئەۋلىيا بار، ئەسكى ئېگەرنىڭ ئاستىدا دۇلدۇل. * نىمچا كىيگەن قۇشناچىم تۆرگە لايىق. * ئەسكى چەكمەن يامغۇردا ياخشى. * پەلتو پەم بىلەن كىيگەننى ياخشى كۆرىدۇ.

چاپانچى تەخسىچى داققالچى پورداقچى

بىراۋلارغا خۇشامەت يۇزسىدىن خىزمەت قىلغۇچى.

چاپانچى چاينى چالا ئىچىدۇ. * تەخسىچىنىڭ تەخسىسى سۇنۇپتۇ. داققالچى داغدا قالىدۇ. * پورداقچى پورداق كۆتەرمىسە، ئۇيقۇسى كەلمەيدۇ.

چاپانچىلىق قىلماق تەخسىچىلىك قىلماق داققالچىلىق قىلماق پورداقچىلىق قىلماق چاپان كۆتۈرمەك تەخسە كۆتۈرمەك پورداق كۆتۈرمەك

بىراۋلارغا خۇشامەت يۇزسىدىن خىزمەت قىلماق.

چاپانچىلىق قىلىپ، چاپسىدىن ئايرىلىپتۇ. * تەخسىچىلىك قىلساڭ، تەخسەڭگە ھەيزى بول. * داققالچىلىق ھۈنەر ئەمەس، ئەيىب. * پورداقچىلىق ۋىجدانى يوقنىڭ ئىشى. * چاپان كۆتۈرۈپ تاپقىنىڭ شۇمۇ؟ * تەخسە كۆتۈرۈپ يۈرۈپ، مەنسەپكە چىقماق نومۇس. * پورداق كۆتۈرگەن پوپوزىدىن قورقار.

چاپچاپ بازار ئىتتىك بازار

ئەسلى بازارنىڭ ئاۋات، سودىنىڭ تېز بولۇۋاتقىنىنى كۆرسەتمەيدۇ. بۇ يەردە كۆچمە مەنە: جىددىي ئۆزگىرىش پەيتى.

ئىلگىرىكى ھەربىكەتلەردە بەزى بولداشلار چاپچاپ بازارغا كەتكەنىدى. * ئىتتىك بازار ئۆتۈپ كەتكۈچە، ئۆزۈڭنى چەتكە ئېلىپ تۇر.

چاپلماق يېپىشتۇرماق

بىرنەرسىنى بىرنەرسىگە يېلىم بىلەن تۇتاشتۇرماق.

تامغا تەشۇىقات ۋاراقىسى چاپلانغان چاغلارنى ئۇستۇسا بولمايدۇ. * ئاغزىمدىن چىقتى، ياقامغا يېپىشتى.

چاتاق كاشىلا

ئىش ـ ھەربىكەتكە توسقۇن ۋە پۇتلىكاشاك بولىدىغان ئىش ـ ھەربىكەت.

چاتاق يوق دېگەن يەردە چاتاق تولا. * چاتاق چىقارساڭ، چايدىن كېيىن چىقار. * سۆز قوغلىغان كاشىلىغا يولۇقار. يول قوغلىغان خەزىنىگە.

چاتماق ئۇلماق

بىر ـ بىرىگە باغلىماق.

چاتقاننىڭ چاتقى يوق، چاتاقنى چاتقىلى بولمايدۇ. * ئۇلىغانغا ئۇنمىغان، يۇنغانغا ئۇنايدۇ.

چاچراپ كەتمەك چەتنەپ كەتمەك چېچراپ كەتمەك

بوۋاق بالا ئۆلۈپ قالماق.

بالىسى چاچراپ كەتكەن ئانا يىغلايتتى. * توختىخاننىڭ قىزى چەتنەك تەگدىمكىن، تۇيۇقسىز چەتنەپ كېتىپتۇ. * چېچرىغان بالىنىڭ كۆزى ئوچۇق كېتىدۇ.

چارە تەدبىر ئامال ئىلاج سەۋەب ئۇسۇل تەرز يول ۋاستە مېتود بەدىك چەۋىش

بىرەر ئىش ـ ھەربىكەتنى ھەل قىلىشتا قوللىنىلىدىغان قائىدە ـ يوسۇن.

ئاققا قارا يوق، قارىغا چارە. * تەدبىرلىك قانداق بولسا، تەقدىرلىك شۇنداق بولار. * ھەر تەدبىر ھەممىگە ماس كېلىۋەرمەس. * يوققا ئامال يوق. * ئامال تاپقاندىن ئەجەل قاچار. * قۇرتنى يوقتىشنىڭ ئىلاجى قاينىق سۇ. * سەۋەب قىلساڭ، سېۋەتتە سۇ توختار. * دەردكە سەۋەب تېپىلار. * تەرتىپنى تەرزى كۆپ بۇزار. * ھەر ئىشنىڭ يولى بار. * يولنى بىلسەڭ سۇ ئۆگزىگە چىقار. * ۋاستىسى رەزىلنىڭ مەقسىتى ياخشى بولماس. * ئوقۇتۇش مېتودى ناھايىتى مۇھىم.

چارىسىز تەدبىرسىز ئامالسىز ئىلاجسىز

چارە ـ ئۇسۇل يوقلۇق.

چارىسىز ئىش بولماس، چارىسىز ئاش. * تەدبىرسىز بولساڭ، تەمەگەر بولسەن. * ھەققەتنىڭ يەتكىنىگە يالغان ـ ياۋىداق ئامالسىز قالار. * ئاچ قالساڭمۇ قال، ئىلاجسىز قالما.

چارباغ داچا

شەھەر سىرتىدا سىلىنغان باغ ـ باراڭلىق، قورغانلىق ھويلا.

شاھى ئاببىاس سەنەمگە مەخسۇس چارباغ سالدۇردى. * ياز كۈنلىرى داچىدا ئارام ئالماق راھەت.

چارچماق ھارماق بولدۇرماق ئەمگىمەك تالماق

كۈچ ـ قۇۋۋەت كېتىپ، ھارغىنلىق ھېس قىلماق؛

"بولدۇرماق" ئات ـ ئۇلاغقا نسبەتەن ئىپتىلىدۇ.

چارچىغان چىقىقان كۈننىمۇ كۆرمەس. * ئالدىرىغان تېز ھارار. * بىر ئاچ قالغانغا، بىر ھارغانغا گەپ قىلما. * ئېتىك بولدۇرسا، دۆڭگە چاپ.

چارلماق قىدىرماق

ئارىلاپ يۈرۈپ تەكشۈرمەك، ئېنىقلماق.

تارىم بويىدا نېپىت زاپىسىنى چارلاش ئىشى كېتىپ بارىدۇ.

* تۇرپان ئويمانلىقىدا يەر ئاستى بايلىقلىرىنى قىدىرىپ تەكشۈرۈش نەتىجە قازاندى.

چاڑا شىپلكا

خوتۇن ـ قىزلار چېچىغا تاقايدىغان كىچىككىنە بۇيۇم.

چاڑام يوقلىپ كېتىپ، چېچىم چۈۋۈلۈپ تۇرۇۋاتىدۇ، ـ دېدى ئامىنەم.

چاسا تۆت بۇرجەك مۇرەببە تۆرتكۈل

تۆت تەرىپى تەڭ، بۇرجەكلىك شەكىل.

چاسا ئولجۇق يۈملاق مۇجۇقتا چۈشمەس. * كىچىككىنە تۆت بۇرجەك يەرگە ئۆي سالغىلى بولامدۇ؟ ـ دېدى تۇرسۇن خاتا ھالدا.

چاشكاھ ئاشۇاقتى

كۈندۇر سائەت 10 ـ 9 بولغان ۋاقىت.

چاشكاھ بولدى، تېخى چاي قاينىمىدى، ـ دېدى ئېرى خوتۇنىغا خاپا بولۇپ. * ئاشۇاقتى بولۇپ قاپتۇ، قازان ئاساي، ـ دېدى ھېلىمخان ئاچا.

چاغان باھار بايرىمى

خەنزۇلارنىڭ ئەنئەنىۋى بايرىمى.

1991 ـ يىل چاغان 15 ـ فېۋرال كەلدى. * "باھار بايرىمى" ھازىر جۇڭگودىكى ھەممە مىللەتلەرنىڭ ئورتاق بايرىمى بولۇپ قالدى.

چاق چەرخ غىلدىرەك

ھارۋا (ماتۇرلۇق ھارۋا: ماشىنا، تراكتور)نىڭ ئايلىنىپ ماڭىدىغان، دۇگىلەك قىسمى.

ئەسكى چاقنىڭ ئاۋازى قاتتىق. * تارىخ چاقىنى كەينىگە بۇرىغىلى

بولمايدۇ.

چاقچاق مازاق مەسخىرە زاڭلىق شىلتاق ھەزىل شاڭخو ئىستىھزا مەسقىرە ئەلۋك يالتىغا

بىراۋنىڭ لەقمىسى، يېشى ۋە ئەيىبىنى ئېچىپ، سۆز-ھەرىكەت بىلەن ئېيتىشىش، كۆڭۈل ئېچىش.

ھەربىر چاقچاقنىڭ ئىچىدە ھەققەتنىڭ ئۇچقۇنى بار. * سېنىڭ جېنىڭغا خۇش ياققان چاقچاق، ئۆزگە تىلغا ئەشتىرى پىچاق. * مازاق-مەسخىرەڭدىن كەلمىسۇن ئازار، سوغۇق چاقچاق ئابروينى يەرگە ئۇرار. * كىمنى پادىشاھ ئۆزىدىن يىراق تۇتسا، ئۇ ئىچىمۇ زاڭلىق قىلدۇ ھەتتا. * شىلتاڭ قىلىپ قويسام شىلىمگە مىندى. * ئەگەر كىشى چاقچاق قىلسا، ئەيىب ئەتمە، بۇ ئىشقا يول قويار دائىم ئەقىل، دىن؛ كۆڭۈل بىر ئەينەك چاڭ بېسىپ تۇرار، چېكىنى كېتىپ روشەنلىشەر ھەزىلدىن. * شاڭخو شاھقىمۇ لازىم. * ئىستىھزاغا ئىنتىقام يوق.

چاقچاقچى ھەزىلكەش خۇش چاقچاق

چاقچاق ـ ھەزىلگە ئامراق، ئۇستا.

چاقچاقچى چانسىدىن ئەيىب تاپار. * چاقچاقچى چاقچىغا ئوخشاش. * ھەممە ھەزىلكەش قالپىقى بىلەن ماختىنار. * خۇش چاقچاق ھەممىنىڭ دوستى.

چاقچۇق فارفور جانان

ئەلا سېغىزلىق لايدىن ئىشلەنگەن سۇنئىي مىنېرال ماسسا.

چاقچۇق راۋۇتىدا ئىشلەنگەن چاقچۇقلار خېرىدارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. * فارفور ئىدىشلەر پۈختا بولىدۇ. * لاينى چالا تەپسەك كۆزا بولىدۇ، تولا تەپسەك جانان.

چاققان چەبدەس ئەپچىل تېتىك ئايىغى يېنىك ئايىغى ئىتتىك

ئىشنى تېز ۋە جايىدا پۈتتۈرىدىغان، ھەرىكىتى تېز.

تەڭرى پۇت-قولى چاقىنىغا ئامراق. * چاقىقان جۇۋانىنى بۆشۈك ئاستىدا كۆر. * چېچەنىڭ تىلى، چەبدەسىنىڭ قولى. * ئەپچىلنىڭ ئىشى ئوڭ. * توقسانىغا كىرگەن تېتىك بولماس. * ئايىغى يېنىك ئەلگە ياقىدۇ. * ئايىغى ئىتتىك ئاشقا، ئاغزى ئىتتىك باشقا.

چاقماق I چېقىن يېشىن ئىلدىرىم

بۇلۇت بىلەن بۇلۇت يا كى بۇلۇت بىلەن يەر ئارىسىدا يۈز بېرىدىغان توك چىتىرىش ھادىسىسى.

كۆپ ياشىغان ئەخمەقتىن يېنىپ ئۆچكەن چاقماق ياخشى. * چاققاق ئوتقا چاقماق چۈشمەس. * چېقىن چۈشكەننىڭ ئۈستىگە يىلان چاقتى.

چاقماق II راژدىگالكا

ئوت ھاسىل قىلىدىغان كىچىك سايمان، تۇرى كۆپ.

ھەققەتنى چاقماققا ئوخشاتقان ياخشى، ئۇ قانچىكى كۆپ سوركەلسە، ئۇنىڭدىن چىققان نۇر شۇنچە يارقىن بولىدۇ. * ھازىر ئېلېكترون چاقماق چىقتى.

چاقماق III چېقىشتۇرماق يوقاتماق

بىراۋدىن ئەيىب تېپىپ، يەنە بىرىگە يەتكۈزمەك.

چاقماققا ئىتنىڭ تېگىشكەن ئەخمەق. * چاقساڭ چاق، كېسىپ بەرسە، بوينۇڭىغا تاق. * ئۇ ئۇنى باشلىققا چېقىشتۇرۇپتۇ. * ئول ئانى بەگكە يوقاتتى ــ ئۇ ئۇنى بەگكە چاقتى.

چاقىرماق قىچقارماق

ئالدىغا كېلىشكە ئوندىمەك.

ھېچكىم تونۇگۇنىنى چاقىرىپ كېلەلمەس. * ئادەم قىچقارسا

بارمايدۇ، ئاش قىچقارسا قالمايدۇ. * كاككۇك ئۆز ئىسمىنى قىچقىرار.

چاقىرىق تەشەببۇس مۇراجىئەت

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنى قىلىشقا ئۇندەپ چىقىرىلغان تەكلىپ، ئۆتۈنۈچ.

ۋەتەنىنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوش. * تۇرمۇشقا، كىشىلەرگە ئاكتىپ پوزىتسىيە تۇتۇشنى تەشەببۇس قىلىش كېرەك. * ب د ت يۇگوسلاۋىيە ـ دىكى ھەرقايسى تەرەپلەرنىڭ ئۆرۈش توختىتىشنى مۇراجىئەت قىلدى.

چاكار مالاي يىللىقچى ياللانما خىزمەتكار غالچا

باي ـ بەگلەرگە يالليىپ ئىشلەيدىغان كىشى.

ئەقىللىق ـ يۈرتنىڭ ئاغىسى، ھۈنەرۋەن ـ يۈرتنىڭ چاكىرى. * جەننەتتە مالاي بولغۇچە، جەھەننەمدە خوجا بولغان ئەلا. * بىر مالاينىڭ ئىككى بايىنى كۈتمەكى تەس. * يەر ئىسلاھاتىدا نۇرغۇن يىللىقچىلار يەرگە ئىگە بولدى. * ياللانما ئەسكەر جان تىكىپ سوقۇشماس. * خىزمەتكارنىڭ خوجىسىغا سادىق بولۇشى مۇمكىنمۇ؟ * يالاقچى يالاپ تويماس، غالچا غاجىلاپ.

چاكىنا پۇچەك چۈپەي رودۇپاي

قابىلىيىتى يوق، قىلىقى يامان، كۆزى كىچىك، تەبىئىتى پەس.

ئىبرەت تىنماي شارىلدار، چاكىنا ئۆزىنى ماختار. * پۇچەك ئادەم چاكىنا كىشىدىن كۈلۈپتۇ. * پالۋان نومۇسنى ئويلايدۇ، چۈپەي قورقۇپ زارلايدۇ. * چاققان ئىككى ئاشار، رودۇپاي بىر.

چاڭ توزان توزۇندى غۇبار بوغۇناق

ئۇششاق، كۆكۈن ھالەتتىكى توپا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر.

ياخشى ئاتتىن چاڭ چىقماس. * ئالەمنىڭ جۇلاسىنى توزان توسالماس. * شامال چىقمىسا توزۇندى چىقماس.

چاڭغا لىڭا

قاردا يۈگۈرۈش ئۇچۇن پۇتقا بېكىتىۋالىدىغان بىر جۈپ ئۇزۇن سىلىق تاختا.

ئالتايدا چاڭغا تېيىلىش راۋاجلانغان. * خەلقئارالىق چاڭغا تېيىلىش مۇسابىقىسى قىشلىق تەنھەرىكەت يىغىنىنىڭ مۇھىم بىر تارمىقى.

چاڭغىچى لىڭنىك

چاڭغا تېيىلىدىغان، چاڭغىغا ئۇستا.

چاڭغىچى باتۇر بولۇشى كېرەك. * خەۋپ ـ خەتەرنىڭ قورقىغان ياخشى چاڭغىچى بولالماس.

چاڭگا ساقال بومبا ساقال

ساقال ـ بۇرۇتى قويۇق ۋە يىرتىك.

ھارۇننىڭ ئاستىدا بىر باغ پاخال، كۆيۈپ يىگىت سورىسىڭىز چاڭگا ساقال («يار ـ يار»دىن). * بومبا ساقال كىشى بومبىيىپ تۇراتتى.

چاڭگال ئوچۇم سىقىم

تولۇنىڭ بارماق ـ پەنجىلىرى جايلاشقان ئەزانىڭ ئىچكى تەرىپى.

بۆرىنىڭ ئاغزىدىن قۇتۇلۇپ، يولۋاسنىڭ چاڭگىلىغا تۇتۇلدۇم. * ۋاقىت ئوچۇمىڭدا تۇرمايدۇ. * سىقىپ سىقمىنى يالايدىغان.

چاڭگال سالماق چاڭ سالماق

ھۇجۇم قىلماق، زورلۇق قىلماق.

باشقىلارنىڭ ئىشىغا چاڭگال سالغان ئادەملەر ئاخىر مەغلۇبىيەتكە ئۇچرايدۇ. * كەچتە تېرەك تۆۋىدە ئولتۇرسام، بىر جۈپ ئاشىق ـ

مەشۇق كەلدى. يىگىت كۆزۈمچىلا قىزغا چاك سالدى.

چالا قورساق يېرىم ئاچ - يېرىم توق

قورساق تويمىغان ھالەت.

چالا قورساق چامىسىدىن كېتىدۇ. * بىرمۇنچە دېھقانلار تېخى ھازىرمۇ يېرىم ئاچ - يېرىم توق كېتىۋاتىدۇ، ئۇلارنى يۆلەش كېرەك.

چالما داڭگال كېسەك پامپا پالپاك پاڭپا

ئاختارمىدىن چىققان مۆنەك نەرسە.

پوقىقا چالما ئاتساك، يۇزۇڭگە چاچرار. * بىر چالمىدا ئىككى پاختەكنى سوقماق. * بىر داڭگالدا ئىككى كەپتەرنى سوقماق. * داڭگالنى ساناپ بولغىلى بولماس. * كېسەك ئاتقانغا ئېشەك غەم قىلماس. * ئاختارمىدىن پامپا تېپىلماپتۇ.

چالما كېسەك قىلماق تېرىسىنى تەتۇر سويماق پوستىغا سامان تىقماق

بۇرۇنلاردا ئىسلام جازا قانۇنىدىكى ئەڭ يۇقىرى جازا. ھازىر قىيناپ ئۆلتۈرۈشكە تەمسىل قىلىپ ئېيتىلىدۇ.

* ئۇنى چالما كېسەك قىلسا بولىدۇ. * ھوشۇڭنى تاپ، بولمىسا تېرەڭنى تەتۇر سويىمەن. * ئىشەنمىگەن دوستۇڭغا، سامان تىقار پوستۇڭغا.

چامغۇر ياش

ئوتياشىنىڭ بىر خىلى. كۆكى ئۇچلۇق ۋە ياپىلاق كېلىدۇ، بېشى توپا ئاستىدا بولىدۇ.

چامغۇرنىڭ تەبىئىتى ھۆل ئىسسىق، ئۇنىڭ ئۆزىگە قارىغاندا كۆكىدە ئوزۇقلۇق ماددىلار كۆپ بولىدۇ. * چامغۇر ئۇيغۇرلار ئۈچۈن ئاساسىي كۆكتات. * چامغۇر بولمىغان بولسا، زاغرا يەپ، ئوماچ ئىچىدىغان

بىچارىلەرنىڭ كۆچىلىكىنى قارا تەمرەتكە بېسىپ كەتكەن بولاتتى.

چاۋدىسنى چىتقا يايماق چۈۋۈتقۇسىنى يايماق

نامىنى بۇلغاق، شەنىگە داغ تەگكۈزمەك.

ئۇ ئەبلەخ بەك كۆرەڭلەپ كەتتى، ئۇنىڭ ئىشلىرىنى بىلمەن، ۋاقتى كەلگەندە چاۋدىسنى چىتقا يايىمەن. * ئۇنىڭ چۈۋۈتقۇسىنى يېيىش ۋاقتى كەلدى.

چاي زىياپەت بانكىت كۈتىيل

مېھماننى نازۇنېمەت، ھاراق - شاراب بىلەن كۈتۈۋېلىش يولىدا ئۆتكۈزۈلىدىغان ئولتۇرۇش.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، خەلق ھۆكۈمىتى قۇربان ھېيت مۇناسىۋىتى بىلەن خەلق سارىيىدا چاي بەردى. * گۈۋۈيۈەن زۇڭلىسى لى پىڭ شاھزادە سىخانۇكنىڭ شەرىپىگە زىياپەت بەردى.

چايان سېرىقئېشەك

ئۆمىلىگۈچىلەر ئائىلىسىگە كىرىدىغان، تېنىسى بوغۇم - بوغۇم - لۇق، ئۇمۇرتقىسىز زەھەرلىك جانىۋار.

يىلان - چايان ئىزدىسەك، قازىنىڭ گۆرىنى ئاچ. * سېرىقئېشەك چاقماندا دەرھال ئامال قىلىش كېرەك، ئۆلۈم خەۋپى بار.

چاي قويماق چاي تۇتماق

ناماقۇل بولماق. ئارازلىشىپ قالغاندا ئەيىبلىك تەرەپ چاي بېرىپ، غۇنچىلاپ چاي تۇتۇپ ئەپۇ سورىماق.

يارىم بارمىغان تويغا مەن سورىماي بارالمايمەن، يارنىڭ كۆڭلى بەك نازۇك، چاي قۇيۇپ ئالالمايمەن. * چاي تۇتساڭ، كەك يوقلىدۇ.

چايخانا ساماۋارخانا

دەملەنگەن چاي، قەنت - گېزەك، نان بىلەن مېھمان كۈتىدە-

غان جاي.
قەشقەردە چايخانىلار كۆپ. * ئەتىگەن ئاساماۋارخانىدا چاي ئىچتىم.

چايدان تېرموس

تېشى قەلەي، سۇلياۋلاردىن قاپلانغان، ئىچىگە ئىككى قات ئەينەك قاچا سېلىنغان، ئەينەككە ئىككى تەرەپتىن سىماب بىلەن ھەل بېرىلگەن، ئارىلىقىدىن ھاۋا چىقىرىۋېلىنغان، قاينىقسۇنى ئۇزاقراق ئىسسىق ساقلايدىغان ئۆي سايمىنى.
چايدان ھەممە ئۆيگە لازىم، چايدانىنىڭ سۇيىدە چاي دەملىسە، چاينىڭ پايدىلىق ماددىلىرىنى ساقلاپ قالغىلى بولىدۇ. * شىنجاڭ تېرموس زاۋۇتى تاشكەنتتە ئىككى تەرەپ ھەمكارلاشقان تېرموس زاۋۇتى قۇردى.

چاينىماق كۆشمەك

ئېغىزدىكى نان، تاماق ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنى يۇمشاتماق.
چاينىماي يېگەن ئاغرىمای ئۆلەر. * چىچەن يىگىت يىلانىنىڭ كۆشگىنىنى تۇيار.

چاي ئىچۈرمەك بېشىنى باغلاپ قويماق

تۇرمۇش قۇرۇشقا ماقۇل بولغان قىزنى رەسمىيەت ئۆتكۈزۈپ ئېنىق بېكىتىپ قويماق.
چىمەنگۈلگە چاي ئىچۈرۈپ قويدۇق، ــ دېدى ئانا خۇشال. * پاتگۈلنىڭ بېشىنى باغلاپ قويغىلى خېلى بولدى، ئەمدى توي تەرەددۇتىنى قىلمۇاتىمىز.

چەت ياقا كانار قىر گىرۇەك ئاقسە

مەركەزدىن ئۇزاق يەر.
چەتتە ئىشلە، ئۆيدە يە. * يەكىە بولۇپ كېتىمىز، يەر چېتىگە

يېتىمىز. * دەريا ياقىسىدا يۇر، تۇرما. * ئالەمنىڭ كانارى يوق، بىلىمنىڭ چېكى. * بىلىم زېمىنىنىڭ قىرى يوق. * گىرۇىكى يوق ئېرىقتا سۇ يېيىلىپ ئاقىدۇ. * ئاقسە چىن خوتەننىڭ چېتى، چېگرىسى دېمەكتۇر.

چەك باسماق يىك باسماق

كۆچمە: گەپ ــ سۆز ئورۇنلۇق بولماق.
گەپ قىلساڭ، چەك باسىدىغان گەپنى قىل. * سېنىڭ بۇ گەپلىرىڭ چەك باسمايدۇ. * ئۇنىڭ گەپلىرى يىك باسمايتتى.

چەكسىز بىپايان پايانسىز كەرىك

چەك ــ بايانى يوق.
ئادەمنىڭ ئۆمرى چەكلىك، مۇشۇ چەكلىك ۋاقىت ئىچىدە چەكسىز ئىشلارنى قىلغىلى بولىدۇ. * بىر شولىسى دىلىغا چۈشكەن ئان، بىلمەنكى، ئىلىم بىپايان. * پايانسىز دۇنيادا پايانسىز ئىشلارنى قىلغىلى بولىدۇ.

چەلىپەك پوشكال قۇيماق يىت

يۇمشاق يۇغۇرۇلغان خېمىرىدىن مايدا پىشۇرۇلغان يېمەكلىك. كۆپىنچە نەزىر ــ چىراغلاردا مېھمانغا قويۇلىدۇ.
ئاچ بىلەن توقنىڭ ئارىلىقى يېرىم چەلىپەك. * ئاتامنىڭ ئۆلگىنى ئانامغا ياراشتى، پوشكىلىنى ئىتلار تالاشتى. * يېمەيمەن دەپ تۇرۇپ، يەتمىش قۇيماق يەپتۇ. * نەزىرىنىڭ يېتى ئوخشاپتۇ.

چەللە قالدىق ئەچە لاپاس سۆرە

ئەترايى ئۇچۇق، ئۇستى يېپىلغان ئۆي، جاي.
تازغا مەنسەپ تەگسە چەللىدە ئات چاپار. * قالغىتىن چۈشكەن يامغۇر تاشنى تېشەر. * لەمپىسى يوق ساراي، مەن قايان باراي.

* لاپاستا ساقلىغان مال ئىگەسىنى خۇش قىلار.

چەم ئۇلتاڭ

ئاياغ كىيىملىرىنىڭ تاپان تەرىپى.

ئۆتۈككە چەم كېرەك، ئىشقا پەم. * ئۆزگە يۇرتتا سۇلتان بولغۇچە، ئۆز يۇرتۇڭدا ئۇلتاڭ بول.

چەمبەر چەمبىرەك هالقا دائىرە

چىتى دومىلاق، ئىچى بوش شەكىل.

هۇرۇنغا بىر چەمبەر سىزش ئۈچۈن بىر ئاي كېتىدۇ. * قەھرىمانلار مۇنارىغا گۈل چەمبىرەك قويۇلدى. * هالقا بولۇپ ساما سالدۇق. * بىلمىنى كەڭ دائىرىدە ئال، بىرىگە كۆپرەك زەن سال.

چەينەك چۆگۈن چاجۇش بۇرناچ كۈپ

چاي دەملەيدىغان، قاينىتىدىغان تۈتقۇچلۇق، جوغلىق ئۆي سايمىنى.

ئاق چەينەككە چاي قۇيسام، كۆك چەينەككە دەز كەتتى. * چۆگۈن تاشسا ئۆز بوينىغا تاشار.

چوت سەنپەن

سانلارنى هېسابلايدىغان ئەسۋاب.

چوت سېلىشنى بىلمۇېلىش زۆرۈر. * سەنپەن بىلگەن هېسابتا ئاداشماس.

چوشقا توڭگۇز قارىقۇلاق خىنزىر

قىسقا پۇتلۇق، دۇگلەك تۇمشۇقلۇق، ئۇزۇن قۇلاق، ئاچا تۈياقلىق سۈت ئەمگۈزگۈچى هايۋان.

چوشقا چوشقىغا ئېيتسا، چوشقا باشقىغا ئېيتار. * ئاتسى ئاتمىغان قوڭغۇزنى، بالىسى ئېتىپتۇ توڭگۇزنى. * قارىقۇلاقنىڭ قارنى تويماس.

چوغ قوقاس چۇچۇلا قوغ

يالقۇنى ئۆچكەن ئوت.

چوغ كۈل ئاستىدا يانار. * ئۆز كۆمۈچمىگە چوغ تارتماق. * قوقاسقا دەسسۈالغانىدەك. * ئىككى چۇچۇلا بايا‌ۋاندا يانار، بىر چۇچۇلا ئوچاقتا ئۆچۈپ قالار. * ئوتنى ئۆچۈرۈپ، قوغىنى قويماق ئاقىلنىڭ ئىشى ئەمەس.

چوغدان سەندەل ئوتدان ماڭغال ئوتقاش

چوغ سېلىپ ئىسسىقلىق ئېلىنىدىغان سايمان.

چوغدانىدىكى چوغ ــ يالقۇنى يوق ئوت. * سەندەل شاڭخەيدە قىشلىق ئىسسىقلىق ئالىدىغان سايمان. * ئوتدانىنىڭ ئوتى ئۆچسە، كۈلى كۆچىدۇ. * ماڭغالغا ماختانما. * ئوتقاشتىن ئوت ئالما.

چوقا چوقچا

تىك نەرسىلەرنىڭ ئەڭ يۇقىرى نۇقتىسى.

هەرقانداق چوقىلار پۈت بىلەن تۈزلىنەر. * چوقچىپ تۇرغانىنىڭ هەممىسى چوقچا ئەمەس.

چوقۇنما سىغىنماق تەۋىنمەك سەجدە قىلماق باش قويماق ئايىغىغا باش قويماق ئايىغىغا سەجدە قىلماق باش ئۇرماق

قاتتىق ئېتىقاد قىلماق، ئىززەت ــ هۆرمەت قىلماق.

تولۇن ئايىغىمۇ كۈندىن ئارتۇق چوقۇنما. * تەڭرىگە سىغىنغان تەڭرىگە باقار. * تەڭرىگە تەۋىنىدۇ، شەيتانغا يېلىنىدۇ. * ئاللادىن باشقىغا سەجدە قىلىش يوق. * باش قويماق تەمەدىن بولىدۇ. * زالىم هۆكۈمراننىڭ ئايىغىغا باش قويغاننىڭ بېشىنى ئال. * بەزىلەر چوڭلارنىڭ ئايىغىغا سەجدە قىلغۇسى كېلىپ كېتىدۇ، چۈنكى ئۇ مەسىپ تەمە قىلىدۇ.

چوكا كويزا چۆكۈچ

سەي ۋە بەزى تاماقلارنى يېيىشتە ئىشلىتىلىدىغان بىر جۈپ ئىنچىكە ياغاچ.

"چۆكۈچ" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"كويزا" خەنزۇچە: 筷子

بىر تال چوكنى سۈندۈرماق ئاسان، بىر توپ چوكنى سۈندۈرماق تەس. * كويزا تۈتۈشنى بىلمەيدىغان سەي يېيەلمەيدۇ.

چوكان جۇۋان سېكىلەك قۇزۇز

ئەرگە تەگكەن ياش خوتۇن.

ئوغلۇق چوك بولسا يىگىت بولار، قىزىلىك چوك بولسا چوكان. * ئاۋۇ چوكاننىك ھالىنى، ئۆتۈكۈمنىك نالىنى. * تاشلاپ قاچىدىغان قىز بار، ئېلىپ قاچىدىغان جۇۋان. * چىراغىنىك ئۆچكىنى بورانغا غەم بولماس، يىگىتنىك ئۆلگىنى جۇۋانغا. * چېچەن سېكىلەكنى ئوچاق بېشىدا سىنا.

چوك زور يوغان كاتتا

كۆلىمى جەھەتتىن باشقىلاردىن ئارتۇق، كىچىك ئەمەس.

چوڭنىك دەردى چوڭچە. * چوڭنىك ئەقلى چوك. * زورنىك زورلۇقى بار. * يوغان سوزۇلار، ئىنچىكە ئۈزۈلەر. * كاتتا ئىشكىنىك ئۈلگۈجمۇ كاتتا.

چوك ـ كىچىك ئۇلۇغ ـ ئۇششاق كاتتا ـ كىچىك

يېشى ھەر خىل كىشىلەر، ھەممە كىشى، ھەممە ئادەم.

چوك ـ كىچىك، ئۇلۇغ ـ ئۇششاق ھەممە يىغىلدى. * كاتتا ـ كىچىك ھەممە بايرام قىلىدۇ.

چوڭلۇق زورلۇق يوغانلىق كاتتىلىق

چوك ھالەت.

موزاي قوزۇقتا چوڭلۇق قىلار. * زورلۇق ئەقىللىق دېگەنلىك ئەمەس. * يوغانلىق قېلىپتىن ئەمەس. * كاتتىلىق كاتتىباشتىن ئۇلۇغ.

چوك سۆزلىمەك يوغان سۆزلىمەك چوك گەپ قىلماق يوغان گەپ قىلماق

چوك سۆزلىگەن پۇشمان قىلىدۇ. * يوغان سۆزلەپ تاپقىنىك شۇمۇ؟ چوك گەپ قىلغۇچە، چوك ئىش قىل. * ھۆرمەتكە سازاۋەر بولساڭمۇ، چوك گەپ قىلما.

چوڭچى يوغانچى مەنمەنچى

ئۆزىنى چوك تۇتقۇچى، ھاكاۋۇرلۇق قىلغۇچى.

چوڭچىنىك چوڭچۇلۇقى بىردەملىك. * يوغانچى يوغانچىدىن قورقىدۇ. * مەنمەنچى ھاكاۋۇرلۇقنىك ئىنسى.

چوڭچىلىق يوغانچىلىق مەنمەنلىك

چوڭچىنىك قىلىقى.

چوڭچىلىق قىلساڭ، جامائەتتىن ئايرىلىسەن. * يوغانچىلىق ئاپەت تاپىدۇ. * مەنمەنلىك "مەن"دىن چىققان.

چوڭايماق زورايماق يوغىنىماق

چوك بولماق، بارغانسېرى زور بولماق.

قۇرت سۇدا كۆپىيەر، يامانلىق ھۆرۈنسلۇقتا چوڭىيار. * زورىغا زورايغان ئۆزۈنغا بارمايدۇ. * يوغىنىغان دەرەخ ئىلدامراق سۇنىدۇ.

چوڭقۇر تىرەن ئوي تەرىك گۈن تۇترۇم

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە، سىرتىتىن ئىچكىرىگە بولغان ئارىلىق چوڭلۇق.

چوڭقۇر دەريانىڭ شاۋقۇنى ئاز. * ئېرىق شىلدىرلار، تىرەن كۆل جىم تۇرار. * تاغدىن ئېگىز، دېڭىزدىن تىرەن. * بىلىمگەن يەرنىڭ ئوي-چوڭقۇرى تولا. * تەرىك تەڭىز — تىرەن دېڭىز.

چوڭقۇرلۇق تېرەنلىك

چوڭقۇرنىڭ دەرىجىسى.

قاناس كۆلىنىڭ ھەجمى 44.78 كۋادرات كىلومېتر، چوڭقۇرلۇقى 188.5 مېتر، ئوتتۇرىچە چوڭقۇرلۇقى 120.1 مېتر. * تېرەنلىك بىلىق ئۇچۇن پايدىلىق.

چويلا توپ تېننىس ۋاڭچۇر

توپ تۇرلىرىنىڭ بىرى، مەيدانى ئۇزۇنچاق تۆت بۇرجەك بولىدۇ، ئوتتۇرىغا تور تارتىلىپ، ئىككى تەرىپىنى مۇسابىقىلاشقۇچى بىردىن ئىگىلەيدۇ. بىر كىشىلىك، جۇپ كىشىلىك بولىدۇ. پالىقى چويلىغا ئوخشايدۇ.

جۇڭگو ماھىرى لى فاڭ 1991 - يىل 4 - ئاۋغۇست سېتسىلىيە ئارىلىدا ئۆتكۈزۈلگەن خەلقئارا ئايالار چويلا توپ مۇسابىقىسىدا چەمپىيونلۇققا ئېرىشكەن.

چۇۋۇماق تىتماق

پۇتۇن، تۇگۇنچەك نەرسىنى پارچىلىماق.

ماشىنا دېتاللىرىنى چۇۋۇدۇم. * يۇڭنى تىتىپ، يۇمشاق قىلىپ، يوتقانغا سالسا، يوتقان ئىسسىق ھەم يۇمشاق بولىدۇ.

چۆپ نېرىن بەش بارماق

گۆشنى ئۇششاق توغراپ كەسكەن خېمىر، پىياز ۋە باشقا دارا-دەرمەك سېلىپ يېيىلىدىغان غىزا.

ئاتۇشنىڭ چۆپىسى ئوخشىسا ياخشى تاماق. * قىرغىز كىچىككىنە گۆش تاپسىلا نېرىن قىلىدۇ. * قازاقنىڭ بەش بارمىقى — تاماقنىڭ قايمىقى.

چۆكمەك چۆممەك غەرق بولماق

سۇيۇقلۇق ئىچىگە پاتماق.

"غەرق بولماق" چۆكۈپ كەتكەنلىكىنى بىلدۈرىدۇ.

ھەققەتنى چۆكتۈرىمەن دېيىش ئالتۇننى سۇدا لەيلىتىمەن دېگەنگە ئوخشاش. * سۇغا چۆككەن ھايات قالماس. * ھەققەت ئوتتا كۆيمەس، سۇدا غەرق بولماس.

چۆگىلمەك ئايلانماق پىرقىرىماق

ئۇ يۆنىلىشتىن بۇ يۆنىلىشكە بۇرۇلماق، چەمبەر شەكىلىدە يۈرمەك.

ئەجەب بىرزامان بولدى، ئالەم چۆگىلەي دەيدۇ، يۈرەكتىكى زەردار سۇ قانغا ئۆرۈلەي دەيدۇ. * تۆگمەن بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى مىڭ ئايلىنار. * يەر ئايلىنىدۇ، ئەرمۇ ئايلىنىدۇ. * پىرقىراپ كەلدىم، ھېچنېمە كورمىدىم.

چۆل دەشت بايا‌ۋان جەزىرە گوبى ساي قىر دالا سەھرا قۇملۇق ئۆڭ يازى

سۇ يوق، ئىقلىم قۇرۇق، ئۆسۈملۈك ئاز، قۇم ۋە ياكى شېغىل بىلەن تولغان يەر.

بىرى چۆل، بىرى گۈل. * چۆلگە يامغۇر ياخشى، يومسانسا چامغۇر. * دەشت - باياۋاندا ئۇسسۇز قالمىغان سۈنىڭ قەدىرىنى بىلمەس. * جەزىرىدە جەرەن تۇت. * گوبىدا گىياھ يوق. * پايدىسى يوق بايدىن سۈيى يوق سايى ياخشى. * دالىدا ئۆسكەن مەھەللىگە كۆنمەس. * سەھرانىڭ بېگى بولغۇچە، شەھەرنىڭ ئىتى بول. * قۇملۇقتىن ئۆتەلىگەن قۇمدىن قورقمايدۇ. * تەكلىماكان قۇملۇقىنىڭ ئوتتۇرىسىدىن تاشيول ياسالدى. * يازدا بۆرە ئۆلسە، ئەۋدە ئىت باغرى تارتىشۇر.

چۇچۇمەل چۇچۇك ئاچچىق - چۇچۇك چۈشىغۇت

تەم، ئاچچىق بىلەن تاتلىق ئارىلاشقان، ئاچچىق بىلەن تاتلىقنىڭ ئارىلىقىدىكى تاتىق.

چۇچۇمەل ئۇسسۇلۇق تاماقنى سىڭدۈرىدۇ. * چۇچۇك ئالما يېيىشلىك بولىدۇ. * ئاچچىق - چۇچۇك مېۋە تاتلىق مېۋىدىن ياخشى.

چۈش قىيام پېشىن

كۈندۈز سائەت 12 بولغان ۋاقىت.

ئەخمەقنىڭ ئەقلى چۈشتىن كېيىن كېلەر. * قىيام ۋاقتىدا كۈن نۇرى تىك چۈشىدۇ. * پېشىن نامىزى قازا بولمىسۇن.

چۈلە جۈلاپ گۈلاپ مېۋە سۈيى كامۇت مورىس

مېۋە شىرنىسىدىن ياسالغان ئۇسسۇلۇق.

چۈلە ئادەم ئۈچۈن پايدىلىق. * جۈلاپ ئىچ جەۋلان قىلى. * چىمەندە ئېچىلسا قانچە تازا گۈل، تىزىلىپ گۈلاپقا ئالار يول. * مېۋە سۈيى ھازىر كۆپىيىپ قالدى.

چۇمبەل چۇمبەت پەرەنجە پۇركەنچە ياشماق

بۇرۇنلاردا ئايالار يۈزىنى كىشىگە كۆرسەتمەسلىك ئۈچۈن يۈزىگە تارتىۋالغان پەردە.

چۇمبەل تارتىش بارغانسېرى ئازايدى. * چۇمبەت ئايالىلار ئۈچۈن ئاپەت. * پەرەنجىنى تاشلا، نومۇسنى ساقلا. * پۇركەنسچە ساپلىقنىڭ بەلگىسى ئەمەس.

چۇمۇلە مايا قۇمرىسقا

توپ - توپ بولۇپ بىر ئۇۋدا تۇرىدىغان ئۇششاق ھاشارات.

چۇمۇلىگە بىر چىنە سۇ ئوكيان. * بىر چۇمۇلە ئۇۋىسى بىر توغانىنى يوق قىلار. * چۇمۇلە ئۆز ئېغىرلىقىغا قارىغاندا ئون ھەسسە ئېغىر نەرسىنى سۆرىيەلەيدۇ.

چۈنكى سەۋەبى سەۋەبى شۇكى زىراكى نېچۈكىكى نېمىشقا دېسەك

سەۋەپ باغلىغۇچى. قوشما جۈملىدە باش جۈملە بىلەن بېقىندى جۈملىنى باغلايدۇ، باش جۈملىدە ئېيتىلغان ئىش - ھەرىكەتنىڭ سەۋەبىنى بىلدۈرىدۇ.

"زىراكى"، "نېچۈككى" كلاسسىك ئەدەبىياتتىلا ئۇچرايدۇ، پاسسىپ سۆز.

ئىلمىسىز قارىنى "ئېشەك" دېمە، چۈنكى بۇ ئېشەككە تەۋەمەت. * مەن تويغا بارمايمەن، سەۋەبى ئېنىق، ساقلىقىم يوق. * بازارغا بارمىدىم، سەۋەبى شۇكى، ھېچ نەرسە ئالمايمەن. * يازدا ئورۇقلاپ كېتىمەن، نېمىشقا دېسەك، ئىسسىقتا چىدىمايمەن.

چېچەك قىزىل

بىر خىل يوقۇملۇق كېسەل، كېسەل مىكروبىدىن بولىدۇ.

چېچەكتە چىكىلمىگەن قىزىلدا ئۆلەر. * چوقۇر دېمەكلەر چېچەكنىڭ ئىزى. * چېچەك چىكىش چېچەكتىن ساقلايدۇ. * ئىنسانىيەت چېچەك بىلەن قىزىلنى ئونوملۇك چەكلەپ، ئىنسانىيەتنى كېسەل ئازابىدىن

ساقلىدى.

چېركاۋ بۇتخانا سى چائىدان ساڭرام

خرىستىئان، بۇددا دىنلىرىنىڭ ئىبادەتخانىسى، "سى" خەنزۇچە: 祠,寺

چېركاۋغا بارغانىنىڭ ئەۋلىيا بولۇشى ناتايىن. * بۇتخانىنىڭ چىقىلغىنىنى چاققان بىلەر.

چېقىق سۇنۇق

چېقىلغان، سۇنغان.

چېقىق ئەينەك كارغا كەلمەس. * سۇنۇق ساقتىن كۆلۈپتۇ.

چېقىلماق سۇنماق

پۈتۈن نەرسە بىرەر زەربىدىن پارچىلىنىپ كەتمەك.

چېقىلغان ئەينەك ئورنىغا كەلمەس. * باش سۇنسا بۆك ئىچىدە، قول سۇنسا يەڭ ئىچىدە. * ئۆتمەيدىغان ئۆمۈر يوق، سۇنمايدىغان تۆمۈر يوق.

چېقىم چاقۇ يوڭاغ

بىراۋغا ئەيىب چاپلاپ قىلىنغان تۆھمەت.

چېقىمغا كەتكەن ناھەقچىلىقنىڭ ناھىقى. * چاقۇ ھۆكۈمرانىنىڭ پۇقرانى ئازابلىشىنىڭ باھانىسى.

چېقىمچى سۇخەنچى ئالىقاغا ئىنكاسچى شۇپۇر ئېغىز نۇمشى

بىرىنىڭ سۆزىنى يەنە بىرىگە يەتكۈزۈپ تۇرىدىغان كىشى، گەپ توشۇغۇچى.

چېقىمچىنىڭ سىلىق گېپىگە ئىشەنمە. * قەرزدارنىڭ كۆزى يامان، سۇخەنچىنىڭ سۆزى. * بۇ گەپنى ساڭا قايسى ئالىقاغا يەتكۈزدى؟ * ئىنكاسچى — يېڭى چىققان چېقىمچى. * شۇپۇر ئېغىزدىن خۇدا

ساقلىسۇن.

چېكىت توچكا نۇقتا چەكمك

تىنىش بەلگىلىرىنىڭ بىرى. ئۇمۇمەن خەۋەر-بايان جۈملىلەر، مەيلى ئاددىي جۈملە بولسۇن ياكى قوشما جۈملە بولسۇن، مەيلى شەخسلىك جۈملە ياكى شەخسسىز جۈملە بولسۇن، بىر پۈتۈن مەنىنى ئۇقتۇرسا قويۇلىدۇ. بەلگىسى ".".

چېكىت ئۇرماق قارا چېكىۋالماق خەتچۆك سالماق

كۆچمە مەنىدە: بىراۋنى ئەدەبلەش ئۈچۈن ئالدىن بەلگىلىۋالماقنا ئىشارە.

"مەدەنىيەت ئىنقىلابى"دا ئۇ ماڭا چېكىت ئۇرغانىكەن، كېيىن مەلۇم بولدى. * قارا چېكىۋالغان بولسا، قارىدىن قۇتۇلماق تەس. * ئىلگىرى ھوقۇقدارلار ئۆزىگە "بويسۇنمىغان"لارغا تىزىملىكتە خەتچۆك سىلىپ قويىدىكەن.

چېكىپ باقماق تومۇرىنى تۇتۇپ باقماق يۈرىكىگە قول سىلىپ باقماق

كۆچمە: ئوي-پىكرىنى، پوزىتسىيەسىنى بىلىپ باقماق.

ھۆرمەتلىك قىلغىلى قىلىق تاپالمايمۇ، گەپ ئەگىتىپ، قىزىنى چېكىپ باقتى. * تومۇرىنى تۇتۇپ باقسام، يېقىن كىلىدىغانىدەك ئەمەس، "ياق" دەپ تۇرۇۋالدى. * قانداق ماقۇل دېدىمۇ، يۈرىكىگە قول سىلىپ باقمامسەن؟

چېچەك چىقماق تۆك چىقماق چىگىت چاقماق پىستان چاقماق

كۆچمە: ئىش-ھەرىكەت كاشىلغا ئۇچرىماق، پىشكەللىك يۈز بەرمەك.

ئىش ماڭسا چېچەك چىقماي مۇشۇ پېتى، تېخىمۇ گۈزەل بولىدۇ

ئاقۇتى. * سېنىڭ توي ئىشىڭغا تۆك چىقىپ قاپتۇ. * ئىشىمىز بىرئوبدان يۇرۇشۇپ كېتىۋاتاتتى، نېمە بولدى، توساتتىن چىگىت چىقىپ قالدى. * پىستان چاقمىسلا، ئىشمىز قەرەلدە پۈتمىدۇ.

چېكىسىگە تاڭماق پىشانىسىگە تاڭماق بېشىغا كېيمەك

چېكىسىگە قىسۋالماق

كىنايە: ئۆزى ئەتىۋارلاپ تۇتماق.

ئالە پۈلۈڭنى چېكەڭگە تاق. * بولدى، ئۇ نېمىسنى پىشانىسىگە تېڭىۋالسۇن، مەن ئالمايمەن. * ئۆزۈڭ بېشىڭغا كىي، ماڭا لازىمى يوق. * شۇ جورىڭىزنى چېكىڭىزگە قىسۋېلىڭ.

چېكىلىك كۆزىرەك

شەپكە، كەپكە ۋە پۇراشكىلارنىڭ ئالدىغا چىقىقان، قاتتىق قەغەزدىن ئىشلەنگەن يېرىم دائىرە قىسمى.

شەپكەڭنىڭ چېكىلىكى بەك چوڭ بولۇپ كېتىپتۇ. * كەپكىنىڭ كۆزىرىكى ئاپتاپتىن ساقلايدۇ.

چېگرا پاسىل ھۆدۈت

تېررىتورىيىنىڭ، زېمىنىڭ ئىككى دۆلەت، ئىككى رايون ۋە ياكى شەخسنىڭ ئارىسىدا تۇتاشقان يېرى.

شىنجاڭ سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى، موڭغۇلىيە، ھىندىستان، پاكىستان، ئافغانىستانلار بىلەن چېگرىلىنىدۇ، ئومۇمىي چېگرا سىزىقى 5379 كىلومېتر. * زېمىنىمىزنىڭ شىمالى پاسىلى ئۆستەڭ، جەنۇبىي پاسىلى ساي... * يېزىلارنىڭ ھۆدۈتى ئېنىق بولمىغان جايلاردا پات-پات تالاش-تارتىش بولۇپ قالىدۇ.

چېنىقماق تاۋلانماق

تۇرلۇك ۋاستىلەر بىلەن بەدەنىنى چىڭىتماق، ئاڭ-پىكرىنى

ئۆستۈرمەك.

ياشلىقىدا چېنىققان قېرىغاندا چىداشلىق بولار. * تۆمۈر تاۋلاشتىن، ئات مىنىشتىن. * تاۋلا يۇمران تېنىڭنى، ئۆگىنىپ ھەربىي ھۈنەرنى. * ئاپتاپ يەرنى تاۋلايدۇ، جاپا ئەرنى تاۋلايدۇ.

چېنىمەك قارىغا ئالماق قورۇلغا ئالماق

ئېتىشتا ئوقنى نىشانغا تەگكۈزۈش ئۈچۈن مىلتىق، توپلارنىڭ ئورنى، ئېگىز-پەسلىكىنى تەڭشەپ نىشانىنى دەل مۆلچەرلىمەك.

ئۇ مىلتىقىنى بەتلەپ، دۈشمەنگە ئېتىش ئۈچۈن چىنىدى. * ئۇ شۇ ئان كېتىۋاتقان جەرەننى قارىغا ئالدى. * دۈشمەنلەر كېلىۋاتاتتى، ھەممىمىز دەرھال قورۇلغا ئالدۇق.

چىدام بەرداشلىق بەردەم سۈبات

بىرەر ئىش-ھەرىكەتكە تېرىكمەي-زېرىكمەي تاقابىل تۇرۇش ئىقتىدارى.

چىدامنىڭ ئۆزى ئاچچىق، مېۋىسى تاتلىق. * چىدام قابىلىيەتتىن ئەلا. * بەرداشلىق-خۇشاللىقنىڭ ئاچقۇچى. * بەردەم بولساڭ، بارىنى يېگىسەن.

چىدىماق پايلىماق بەرداشلىق بەرمەك تۆزمەك سەرمەك كۈيمەك

ھەرقانداق ئىش-ھەرىكەتكە تاقابىل تۇرماق.

دۈشمىنىڭ جاپا سالسا چىداشنى بىل. * ئاتنىڭ تەپكىنىگە ئات چىدايدۇ. * چىدىغانغا چىقارغان، گۆش بىلەن ياغنى پۈلغا ئالغان. * چىدىماسنىڭ ئۆيى پايلىماسنىڭ قېشىدا. * بەرداشلىق بېرىش-ياخشى خىسلەت. * قىينىچىلىققا تۆزگەن ئۇتىدۇ.

چراغ لاميا شام پانار پانۇس يۇلا

ئۆي ۋە يولنى يورۇتۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان سايمان.

چراغ تۈۋى قاراڭغۇ. * ھەركىمنىڭ چىرىغىنىڭ يورۇقى ئۆزىگە چۈشەر. * سەن چراغنى كۆرەلمىسەڭ، چراغ بىلەن نېمە كۆرۈسەن؟ * شام خەقنى يورۇتار، ئۆزىنى يوق قىلار. * ئادەمنىڭ ھاياتى خۇددى شامدەك باشتىن ئاخىرغىچە نۇر چېچىپ تۇرۇشى كېرەك. * پانار كېچىنىڭ كۆنى.

چراغپاي شامدان

چراغ - شام قويۇش ئۈچۈن مەخسۇس تەييارلانغان سايمان.

چراغپايدا چاي ئىچكەن چېچەنىنى كۆرۈڭ. * شامنىڭ كۆركى شامدان بىلەن.

چراي يۈز بەت دىدار مەڭز رۇخسار تەر تەلئەت ئەپت بەشىرە ئۆڭ ھۆسن رەپتار چېھرە كۆرۈم كۆرك قىياپەت جامال تۈس ئايتىن

چراي ئاسان ئۆزگىرەر، شەپقەت مەڭگۈ ساقلىنار. * چىراي كۆيدۈرەر، خۇلق سۆيدۈرەر. * چراي كۆرۈپ ھال سورا. * چىرايىغا چاي قۇيۇپ ئىچكىلى بولماس. * ئادەم كۆركى يۈز، يۈز كۆركى كۆز. * بېتى ئەدەب كۆرسىگەن، كۆتى تەرەت. * دەم غەنىيمەت، دىدار غەنىيمەت. * شاھزادە مەلىكىنىڭ رۇخسارىنى بىر كۆرۈپلا ئاشىقي بىقارار بوپتۇ. * تەرى يامانىنىڭ مېھرى يامان. * دېڭىزنى كوزىدا ئۆلچىگىلى بولماس، ئادەمنى ئەپتىدىن بىلىپ بولماس. * بەشىرىسى سەتىنىڭ قىلىقى يامان بولۇشى نانايىن. * ئوسمانىنىڭ قىزىنىڭ ئۆڭى بار. * ئەينەكىكە قارىغانغا ھۆسن قېتىلماس. * مەرتىۋە ئادەمگە ھۆسن قوشمايدۇ، ئادەم مەرتىۋىگە ھۆسن قوشىدۇ. * ئۆمۈر ئوتەر، ھۆسن ئۆچەر. * چېھرە ئۆزگىرەر، شەپقەت ساقلىنار.

* سۆز كۆركى ماقال، ئەر كۆركى ساقال. * سەممي سرتقى قىياپەت نۇرغۇن كەمچىلىكنى يېپىپ تۇرىدۇ. * ئالەمدە ھەر كۆندە بار زاۋال، ئەبەدىي قالمايدۇ بۇ ھۆسن - جامال.

چىرايلىق گۈزەل كۆركەم ئۈز ئاي جامال گۈل جامال ئاي يۈزلۈك ساھىجامال ئاي دېسە ئاي ئەمەس، كۈن دېسە كۈن ئەمەس ئاي دېسە ئاغزى بار، كۈن دېسە كۆزى بار قىرقش ئاجەپ تۈز كۆشەك

رەڭگى - رويى يېقىملىق، كېلىشىملىك، كۆرۈنۈشى كىشىگە خۇشاللىق بېغىشلايدىغان.

چىرايلىق چىرايلىق ئەمەس، سۆيگەن چىرايلىق. * چىرايلىق قىز بالدۇر توزار. * گۈزەل نام گۈزەل چىرايدىن ئەلا. * كۆركەمنىڭ كۆركى بار. * ئۈز ئۈزىدۇ. * ئاز قىل، ئۈز قىل. * ئاي جامال، ئاي يۈزلۈك، گۈل جامال ئاي ۋە گۈلگە ئوخشىتىشتىن ھاسىل بولغان. * تەيۋەندە بۇلتۇر ساھىجامال قىز تاللاش بولۇپ ئۆتتى. * شاھزادە ئاي دېسە ئاي ئەمەس، كۈن دېسە كۈن ئەمەس قىزنى كۆرۈپ ھوشىدىن كەتتى. * پادىشاھنىڭ ئاي دېسە ئاغزى بار، كۈن دېسە كۆزى بار بىر قىزى بار ئىكەن. يىراق - يېقىنىدىكى شاھزادىلەر ئاشقي بىقارار بولۇپ يۇرۇشىدىكەن.

چىرايلىقلىق گۈزەللىك ئۈزلۈق

چىرايلىق، گۈزەل، ئۈز ھالەت.

چىرايلىقلىقىدىن ياخشى ئەمەس، ياخشىلىقىدىن چىرايلىق. * گۈزەللىك كۆڭۈلگە خۇشاللىق بەخش ئېتىدۇ. * بۇ خېنىمنىڭ ئۈزلۈقى، ئاپتاپتا قاپتۇ تۈزلۈقى.

چىشلىگەك چاققاق

چىشلەيدىغان، چاقىدىغان.

چىشلىگەك ئىت چىشنى كۆرسەتمەس. * چاققاق ئوت يۇلۇۋەتسەڭمۇ چاقىدۇ.

چىشلىمەك چاقماق قاپماق ئىسرماق

چىش ئاستىغا ئالماق، زەھرىنى چاچماق.

ئۆز چىشىڭ ئۆز تىلىڭنى چىشلەپمۇ قويار. * كەمبەغەل تۆگە منسىمۇ ئىت چىشلەر. * ئىتنى چىشلىمەيدۇ دېمە. * چايانىنى چاقمايدۇ دېمە. * يىلان چاققان ئالا يىپتىن قورقار.

چىشى ئۇرغاچى مادا زۇۋەججە

ھايۋاناتتا ئىككى خىل جىنسىڭ بىرى، ئەركەكسىڭ ئانتونىمى.

غەمسىز كىشى بولماس، ئەركەكسىز چىشى. * چىشى پىل ئۇزاقتا تۇغقىنى بىلەن، تۇغۇت ئىقتىدارىنى يوقاتمايدۇ. * ئۇرغاچى ئۆچكە شوخ كېلىدۇ. * مادا ئېشەك بولسىمۇ بولسۇن.

چىغىر يول يالغۇز ئاياغ يول

بىر كىشى يۈرەلەيدىغان، بىرىسىن-بىرىدىن يۈرۈش لازىم بولغان تار، قىستاڭ يول.

مېڭىپ-مېڭىپ بىر چىغىر يولغا چۈشتۇق، بىر-بىرلەپ مېڭىشقا توغرا كەلدى. * يالغۇز ئاياغ يولدا كېتىۋېتىپ بىر بۆرىگە ئۇچراپتۇ.

چىقان قوڭمۇيوغان غەلۋىرەك

قانىڭ قويۇقلۇقىدىن، يەنى غەيرىي تەبىئىي قان ماددىسىڭ ئوستۇن كېلىشىدىن پېشانە، بويۇن، كاسا، تېقىم، پاقالچاقلارغا چىقىدىغان چاقا.

چىقان چىقىدىغان يېرىنى سەندىن سورىمايدۇ. * قوڭمۇيوغان قانىڭ بۇزۇلۇشىدىن دېرەك. * غەلۋىرەك چىققان يەردە ئىز قالدۇرىدۇ.

چىقىشقاق ئىدلەك

كەمتەرلىك خىسلىتىدىن ھەممە بىلەن يېقىن مۇناسىۋەت قىلالايدىغان.

چىقىشقاق ئادەم ھەممىگە ياقىدۇ، بىرەمدىلا چىقىشىپ كېتىدۇ. * ئەلەك بولساڭ، ئەرمەك تاپسەن.

چىلە گۈڭ شۇۋەر

ئات-ئۇلاغ، مال-ۋاراننىڭ تېزلىكى، قىغىلىقى.

چىلە—قوتان قىغىلىقى. * گۈڭ—كونا مال قورۇسى قىغىلىقى. * شۇۋەر—ئىغىل قىغىلىقى.

چىلگە سويما ئويىنىغۇچ خەمەك

قوغۇننىڭ بالدۇر پىشىدىغان تۈرى.

چىلگە تەرسەك، چېنەپ تەر. * سويماڭ نەچچە پۇل، ئۆزەمگۇ يېمەيمەن، نەۋرەمگە ئالغاچ كېتەي دېگۈدەك. * ئويىنىغۇچ ئوبدان نېمە يازلىقى بار، كۆزلۈكسى يوق، يېگى يار ئوبدان نېمە ئاغرىدا بار، كۆڭلىدە يوق. * بىر پەلەكتە مىڭ خەمەك.

چىللىماق ئىيتماق چاقىرماق جارلاماق

چاپىغا-مېھمانغا تەكلىپ قىلماق.

دوست چىللىسا قالما، دۇشمەن چىللىسا بارما. * ئىيتماقنىڭ ئېتى ئۇلۇغ. * چاقىرغان يەردىن قالما، چاقىرمىغان يەرگە بارما.

چىلىم غاڭزا تۇرۇپكا

تاماكا چېكىدىغان سايمان.

چىلىمنى تارتقىنىڭ—تاۋۇتۇڭغا باتقىنىڭ. * غاڭزا چەكسەڭنىڭ ئىچىمۇ كۆيىدۇ، پۇلىمۇ كۆيىدۇ. * تۇرۇپكاڭنى تاشلا.

چمالتا گۆجەي

پاقالچەكىكە ئورايدىغان ئۇزۇن لاتا، چىرىكلەر كۆپسەك ئىشلىتىدۇ.

چمالتا پۇتنى چىك تۇتىدۇ، چۇۋۇلۇپ كەتسە، پۇتقا جاپا سالىدۇ.

* گۆجىيىكنى ئورىۋال ـ دە، ئىشكىغا ماك.

چىمچىلاق چىمەلتەك چىمت

بەشىنچى بارماق، ئەك كىچىك بارماق. كۆچىمە مەنىدە: كىچىك، ناچار، ئاز.

"چىمەلتەك" ئىلى شېۋىسىدە، "چىمت" خوتەن دېئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئۇ چېمچىلىقنى چىقىرىپ، چاۋار ئاخۇنىنىك ناچار ئادەم ئىكەنلىكىنى بىلدۈردى.

چىنە پىيالە سىركايە ئاپقۇر گەردەن سغراق هېجىر غېدىرا

يېمەك ـ ئىچمەكلىكلەر ئۇسىدىغان قاچا، ئادەتتە ئاغىزى كەڭرەك، تۇۋى تارىراق، دۇگىلەك بولىدۇ.

بىر چىنە ئاش يېيىشكە بىر چىنە تەر تۆك. * دېگىزغا بىر پىيالە سۇ قۇيۇش ـ بىھۇدە ئاۋارىگەرچىلىك. * سىركايە بولسىمۇ سىرىكنى ئېيتما. * ئاپقۇر، ئاپقۇردا چاي كەلدى، داستىخانغا ۋاي بولدى. * گەردىن چىنە، ئەتكەن چاي، ياغلىق توقاچ، قورساق ئاچ.

چۈدن قاراسكەك

هاشارات، تۇرى كۆپ، باش تەرىپىدە بىر جۈپ يوغان كۆزى بار، كېسەل تارقىتىدۇ.

"قاراسكەك" لوپنۇر دېئالېكتىدا ئىشلىتىلىدۇ.

"چۈدن" خوتەن دېئالېكتىدا "پاشا".

چىۋىن "تۆت رىياندىاش"نىك بىرى. * چۈننى كۆرگەن يەردە ئۆلتۈر.

خ

خاپا رەنج مالال چىمار ئۆۋكە

كۆڭۈلسىز هالەت.

خاپا قىلساڭ دوستۇڭنى، خۇش قىلارسەن دۇشمىنىڭنى. * ئاقىلغا پەس ئادەم كۆرسەتسە جاپا، كۆپ ئەلەم چەكمىسۇن، بولمىسۇن خاپا. * غەم تىغنى دوست ئاتسا، ئاڭا رەنج يوق. * قىسقا سۆزلەش تارىخي ياخشى هالدۇر، كۆپ سۆزلەش ھەمىشە دىلغا مالالدۇر.

خاپا بولماق رەنجىمەك ئاغرىنماق مالال بولماق

كۆڭۈلسىزلەنمەك، ئاچچىقلانماق.

خاپا بولساڭ، خىيال باسدۇ. * يەتتە يېشىنى ئەسلەتەر، يەتمىش يېشىدىن رەنجىشەر. * ئىشتىن كېيىنكى رەنجىش ۋاقتى ئۆتكەن يامغۇر. * كەمتەر سەۋەنلىكىنى ئۇنتۇماس، مەغرۇر خەقتىن ئاغرىنار. * مالال بولسا، مالامەت تارتىدۇ.

خاپىغان سەپرا

خاپىلىقتىن بولغان كېسەللىك.

خاپىغان باشتا ئەقىل تۇرمايدۇ. * قۇشسىز ئورمان خاپىغان. * سەپرا سەلدىن يامان.

خاپىلىق خاپىچىلىق

كۆڭۈلسىزلىك.

خاپىلىققا قالماي دېسەڭ، كېپىل بولما. * خاپىچىلىق تارتماق —

قېرىلىققا ماڭماق.

خاتا سەۋەن غەلەت

توغرا ئەمەس، ناتوغرا.

بىر خاتا ئون خاتادىن ساقلار. * پازىلىنىڭ خاتاسىنى يىغساڭ تاغدەك بولار. * سەۋەن ئىش بىلىنمەي قالماس. * غەلەت گەپ غەلۋە چىقىرار.

خاتالىق سەۋەنلىك كەمچىلىك ئەيىبكە يانلۇغ

ناتوغرا، نالايىق ئىش ـ هەرىكەت.

خاتالىقنى ئىنكار قىلغىنىڭ ـ قاتلاپ خاتا قىلغىنىڭ. * ئۆزۈلمەيدىغان ئارقان يوق، تۈزەلمەيدىغان خاتالىق. * خەقنىڭ سەۋەنلىكىنى ئەينەك قىلىپ، ئۆزۈڭنىڭ سەۋەنلىكىنى تۈزەت. * بالىنىڭ كەمچىلىكى ئاتا ـ ئانىنىڭ كەمچىلىكى. * كەمچىلىك مەندىن، كەچۈرۈش سەندىن.

خاتىرە يادىكار ئەستىلىك يادنامە تەۋەررۈك

ئەسته تۇتۇش، ئەسلەپ تۇرۇش ئۈچۈن بېرىلگەن بۇيۇم.

سۈرەتكە چۈشەيلى، خاتىرە قالسۇن. * بۇ ساڭا مەندىن يادىكار. * ياخشىمۇ، يامانمۇ قالماس پايدار، ياخشىسى ياخشى ئىش بولسۇن يادىكار. * ئەستىلىكنى كۆرۈپ ئەسلىمە، ئەسلەپ كۆر. * بۇ ياغلىق سىزگە مەندىن يادنامە بولۇپ قالسۇن. * بۇ پىچاق ئاتامدىن قالغان تەۋەررۈك.

خاتىمە ئېپىلوگ ئاخىرقى سۆز تۈگەنچ

بىرەر ئەسەرنىڭ ئاخىرقى قىسمى، كىرىش، سۆز بېشىنىڭ تەتۇرى، ئانتونىمى.

"ئېپىلوگ" كۆپىنچە ئەدەبىي ئەسەردە قوللىنىلىدۇ.

ئەسەرنىڭ خاتىمىسى يەكۈن خاراكتېرلىك بولىدۇ، خاتىمىنى تاشلىماي

ئوقۇش كېرەك. * ئېپىلوگ، بەدئىي ئەدەبىياتتا، بولۇپمۇ شېئىرىيەتتە زۆرۈر. * ئاخىرقى سۆزنى ياخشى يېزىش كېرەك.

خاجۇ كاۋاۋدىچىن قارنىيېرىق

دارا ـ دەرمەكنىك بىر تۈرى. دۇگىلەك، قوڭۇر رەڭ كېلىدۇ. خاجۇ سۆرەلمە مەيدە ئاغرىقىغا داۋا بولىدۇ. * كاۋاۋدىچىن ئۇيغۇر مىللىي تبابەتچىلىكىدە بىر خىل دورا ھېسابلىنىدۇ.

خار خور ھەقىر زەبۇن باداق

ئېتىبارسىز تاشلىنىپ قالغان.

ئۆزىنى بىلمەن خار ئەمەس. * كىمنىك ئارزۇلۇقى كىمگە خار بولمىغان. * خور بولغۇچە، ئۆر بول. * پۇلى بارلار ئۇ دۇنيادىمۇ ھەقىر بولماس. * زەبۇن بولماي دېسەك، زېرەك بول.

خارلىق خورلۇق ھەقىرلىك زەبۇنلۇق

ئېتىبارسىز قىلىش ھالىتى.

ئىككى ئالەم دۆلىتى بىر خارلىققا ئەرزىمەس. * نادان بىلەن دوستلۇق ـ خورلۇق ـ تەمەخورلۇقنىك باشلىنىشىدۇر. * ھەقىرلىك كىشىنى ھەر كويغا سالىدۇ. * زەبۇنلۇق زار قاقشىتىدۇ.

خارلىماق خورلىماق

قەدىر ـ قىممىتىنى چۈشۈرمەك، كەمسىتمەك.

خارلىغانغا خار بولما. * كىشىنى خورلىغان ئۆزى خورلۇق تارتىدۇ.

خاراب ۋەيران ئادا

بۇزۇلۇپ ـ چېچىلىپ تۈگىمەك، چۈشكۈن، ھالى قىس.

قولۇڭدا خاراب بولمىسا ياۋ ئەگەر، ئۇنى سۇغا چۆكۈرسۇن ئىلمىي ھۈنەر. * ئويلىمىغانىنىك تەكتى ۋەيران، ئىككى خوتۇنلۇقنىك ئۆيى ۋەيران. * مەن ئىشەنگەچكە كىشىلەرگە، سۆزلەرگە ئىشەنچ تىلەپ ئادا

بولدۇم.

خاس مەخسۇس

بىراۋغا ۋە بىرەر ئىدارىغا تېگىشلىك.

بۇرۇت تولغاش مۇشۇكىكە خاس قەدىمكى ھالىدۇر، ساقال قويۇش ئەرلىك دېگەن، ئۆچكە مسالىدۇر. * مەخسۇس ئىشقا مەخسۇش كىشى.

خاسلىق يەر ياڭمىقى

بىر يىللىق، سامان غۇللۇق، يوپۇرماقلىرى يەر ئۇستىدە بولىدىغان، سېرىق چېچەكلەيدىغان ئۆسۈملۈكنىك مېۋىسى، تۇپراق ئاستىدا بولىدۇ.

"يەر ياڭمىقى" ئاقسۇ شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

خاسلىق يۇرەك كېسىلىگە شىپا بولىدۇ. * قورۇلغان خاسلىنىك پوستىنى ئېلىۋەتمەي يېگەن ياخشى.

خاك كۆمۈركان شاختا

كۆمۈر ئېلىنىدىغان يەر، مەيدان.

خاڭدا ئىشلەپ خارلانغان نۇرغۇن ئۇيغۇر ياشلىرى ئۆز ۋاقتىدا زۇلۇمغا چىدىمايلا قولىغا قورال ئالغانىدى. * ئۇستى ئوچۇق كۆمۈر كېنىدا ئىشلەيدىغانلارنىك كۆپچىلىكى جەنۇبىي شىنجاڭلىق ئىكەن. * شاختىدا ئىشلىگەنلەرگە قوشۇمچە ھەق بېرىلىدۇ.

خال مەك

بەدەندە بولىدىغان قارا بۆرتمە. بۇرۇننىك تۈۋىدە بولغىنى كىشىگە ھۆسن قوشىدۇ.

ئۆستەك يارىشىقى تال، قىز يارىشىقى خال. * مەڭدەك دورا ئېغىز كېسەلنى ساقايتار.

خالات شالدۇرۇق شىلگەي

ئايالالار ئۆي ئىچىدە كىيىدىغان كەڭ كۆڭلەك.

"شىلگەي" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

خالات تازىلىق ئۈچۈن، خالات تازا بولۇشى كېرەك. * شالدۇرۇق كىيگەن خېنىمنىڭ جېنى يايراڭ.

خالتا I توۋرا پەتتە

رەختتىن، پالاستىن تىكىلگەن، نەرسە كېرەك سېلىپ قويىدىغان نەرسە.

"توۋرا" ئاتقا بوغۇز بېرىدىغان خالتا.

خالتىغا قارىماي مېھمان باشلاپتۇ. * قالماق ئېتى بوغۇز يېمەس، بوغۇز يېسە توۋرا تېشەر. * قۇشناچمىنىڭ سۇزگۈچى پەتتىسىگە پاتماپتۇ.

خالتا II پوسۇلكا بۆلەك

بىر يەردىن بىر يەرگە ئەۋەتىلگەن بولاق.

تۇغقانلاردىن خالتا كەلدى — دەرد كەلدى. * بىرى پۇل يىغار، بىرى خالتا تىكەر. * پوسۇلكىنى ۋاقتىدا ئېلىۋېلىش كېرەك. ۋاقتى ئۆتۈپ كەتسە، پوچتخانا ھەق ئالىدۇ.

خالي خىلۋەت پىنھان ئاغىلاق

يوشۇرۇن، كۆپكە مەلۇم ئەمەس.

ئازمىغان گۇناھتىن خالىي بولار. * خىلۋەت جايدا خەير بار. * ئارتۇقچە كەمتەرلىك پىنھان تەكەببۇرلۇقتۇر. * ئاغىلاق يېر — خىلۋەت يەر.

خام چىكى توك ئالا يىگ

پىشۇرۇلمىغان، پىشمىغان.

چۆچۈرىنى خام سانايتۇ. * بالا خام بولسا، ياردىن يانىدۇ، ئاش خام بولسا گالدىن. * كالا گۆشىنى چىكى يېيىش زىيانلىق. * توك قوغۇن تەمسز بولىدۇ. * ئاشىنىك ئالىسى قورساق ئاغرىتار، كۆكۈلنىك ئالىسى ئادەم ئۆلتۈرەر.

خام ئەشيا خام مال

زاۋۇت — فابرىكىلاردا پىششىقلاپ ئىشلەشكە تەييارلانمىغان ماتېرىيال.

خام ئەشيا يېتىشمەسلىكتىن ساقلىنىش ئۈچۈن، ئۇنۇمى يۇقىرى بولمىغان ئۇششاق كارخانىلارنى تاقاش، باشقىغا يۆتكەش لازىم. * خام مال يېتەرلىك بولسا، پىششىق مال ۋاقتىدا چىقىدۇ.

خام خىيال يوق خىيال

ئورۇنسىز، ئىشقا ئاشمايدىغان ئوي — پىكىر، ئارزۇ — ئارمان، تەسەۋۋۇر.

خام خىيال ئىنسان بەختىگە ئولتۇرىدۇ. * يوق خىيال يولىدىن ئازدۇرار.

خام سەي شوسەي ئاچا كۆك يەھنە سالات

كوكتاتنى يۇيۇپ تازىلاپ، پىشۇرماي قىلىنغان سەي.

ئاش ئالدىدا خام سەي يېيىش ئىشتىھانى ئاچىدۇ. * ئىلگىرى ئاشپۇزۇللاردا تاماق ئالدىدا شوسەي تارتاتتى. * ئاچا كۆك بېيىشلىك بولىدۇ. * يەھنە گۆش نانۇشتىدا يارىشىدۇ. * سالاتنىك خىلىرى كۆپ.

خامۇت جاۋەن

ھارۋىغا قوشۇلىدىغان ئاتنىك بوينىغا كىيدۈرۈلىدىغان سايمان.

بىر ئاتقا ئىككى خامۇت كىيدۈرمەس. * جاۋەن بويۇنغا قاراپ

بولىدۇ.

خان خاقان تەڭرىقۇت بەگ ئىلىكىمىك ئەلگ تەركەن؛ پادىشاھ، شاھ سۇلتان ئەمىر خەلىپە؛ كورول ئىمپېراتور چار قىرال (قىرالچە) كىنەز؛ ۋالك

خانلىق ـ پادىشاھلىق تۈزۈمىدىكى دۆلەتلەردە ھاكىمىيەتلەك ھۆكۈمرانلارنىڭ ئاتىلىشى.

ئالدىنقى چېكىت پەشنىڭ ئالدىدىكىلىرى ھون، تۈرك، ئۇيغۇر ھۆكۈمرانلىرىنىڭ ئاتىلىشى؛ ئىككىنچى چېكىت پەشنىڭ ئالدىكىلىرى ئىسلام ئەللىرىدىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ ئاتىلىشى؛ ئۈچىنچى چېكىت پەشنىڭ ئالدىدىكىلىرى ياۋروپا ئەللىرىدىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ ئاتىلىشى؛ ئەڭ كېيىنكىسى جۈڭگودا ئۆتكەن ۋە ھازىر بەزى مەملىكەتلەردىكى ھۆكۈمرانلارنىڭ ئاتىلىشى.

يۇقىرىقى ھۆكۈمرانلار نامىدىن بىزدە بىرمۇنچە ماقال-تەمسىلەر ھاسىل بولغان:

خان — قوزۇق، پۇقرا — ئۇزۇق. * ئۆردەك يوق كۆلدە لايخورەك خان بوپتۇ. * بەگ بىلەن ئىلىشما، دەرەخ بىلەن چىلىشما. * بېگىڭگە يەتكۈچە، بىلىڭنى ئوشۇتاي. * پادىشاھ ئادىل بولسا، پۇقرا مايىل بولار. * بالا بۆشۈكىدىن يىقىلغۇچە، شاھە تەختتىن غۇلىسۇن. * ئۆزگە يۇرتتا سۇلتان بولغۇچە، ئۆز يۇرتۇڭدا ئۇلتاك بول.

خانىش خانكا خانچە خانئاغىچا قاتۇن (خاتۇن)

خان، پادىشاھ، بەگلەرنىڭ خوتۇنىنىڭ ئاتىلىشى.

خانىش — پادىشاھ ـ خانلارنىڭ خوتۇنى. * خانكا — خان ـ پادىشاھلارنىڭ خوتۇنى. * خانچە — خانىنىڭ خوتۇنى. * خانئاغىچە، ئومۇمەن، خانۇبەگلەرنىڭ خوتۇنى. * قاتۇن — ھون ـ تۈركلەردە

تەڭرىقۇت، خاقانلارنىڭ خوتۇنى.

خانىم ئاغىچا خېنىم بانۇم فۇچۇن ئاپپاق قۇشناچ ئىتتىر

ئاياللارنىڭ ھۆرمەت نامى.

"خانىم" ئوقۇمۇشلۇق ئاياللارنىڭ ئاتىلىشى.

باشقىلىرى ئۆزىگە قارىغاندا ئېرىنىڭ ھۆرمىتىدىن شۇنداق ئاتىلىدۇ. مىسالىلاردىن قاراڭ. "ئاپپاق" قۇمۇل شېۋىسى.

كىشىگە قىلغان ئىزادىن خانىم بىزار. * قىرىق ئاغىچا ئاچىتىن ئۆلۈپتۇ. * غوجامنىڭ ئالماسلىقىنى بىلىپ، خېنىم تەگمەس بوپتۇ.

ئايال: كۆلگە چۆكۈپ كەتكەن فۇچۇننى قۇتقۇزۇۋالغان سىزمۇ؟

يىگىت: ھەئە، بانۇم.

ئايال: ئەمىسە، ئۇنىڭ بىر پاي پەلىيى قېنى؟

* قۇشناچمىنىڭ ئېشىنى ئوخشاتقان موللامنىڭ ئوت يېشى.

خاھىش مەيل راي

كۆڭۈل خالىغانلىق تۇيغۇسى.

بالىنى خاھىشىغا قويۇپ بەرسەڭ، ئاخىر ئوچىقىڭنى ئۆرەر. * مەيلىڭ بولسا مەيخانا، چىلىم بولسا سەيخانا. * قانۇن ھامان شاھنىڭ رايىغا باقار. * خەلقنىڭ رايى — ھەقىقەتنىڭ ئۆزى. * بۇ ئىشقا ھېچ رايىم يوق.

خائىن ئاسىي ساتقۇن ئازغۇن رەنىگات يۇدا غاددار

ۋەتەن ۋە مىللەتتىن يۈز ئۆرۈگەن ئىپلاس كىشى.

خائىنىدىن دائىم ئۆزۈڭنى يىراق تۇت، دىل بىردەم خالىماس، نامىنى ئۇنۇت. * ئاسىيغا ئازاب ھالال. * ساتقۇنىنىڭ سالامىنى ئىلىك ئالما. * ئازغۇنىنى يەر يۇتسۇن. * قاچقۇنغا شەپقەت يوق، ئازغۇنغا ھۆرمەت.

خائىلىق قىلماق ئاسىلىق قىلماق يۇز ئۆرۈمەك يۇزسىزلىك قىلماق

ۋەتەن ۋە مىللەتكە، دوستقا خيانەت قىلماق.

مىللەتكە خائىنلىق قىلغاندىن چوڭ جىنايەت يوق. * ئاسىلىق قىلغانغا ئۆلۈم راۋا. * يەكنى دوست تۇتساڭ كونا دوستتىن يۇز ئۆرۈمە. * پەندۇنەسىھەتتىن كىم ئۆرۈدى يۇز، زەخمىتى مىڭ بولار، پۇشايمانى يۇز. * دوستىغا يۇزسىزلىك قىلغان كىشى ئۆزىنىمۇ ۋەيران قىلدۇ.

خەت مەكتۇپ نامە بىتىگ

ھال ـ ئەھۋال ئېيتىپ ياكى ھال ئەھۋال سوراپ، خەۋەر بېرىپ ياكى پىكىر ئېلىپ مەسىلىھەتلىشىش مەقسىتىدە يېزىلغان قەغەز؛ ھۆججەت.

خەت ـ ئەقىلىنىڭ سۈرىتى. * خەت پۇتۇپ، نامە ئەۋەتتىم يارىم ساڭا، ئوقۇتۇپ ئىلكىگە ئال، مەلۇم بۇلار ھالىم ساڭا. * فرانسىيىلىك مەشھۇر يازغۇچى ۋولتېر ئۆمرىدە 21 مىڭ پارچە خەت ـ مەكتۇپ يازغان. ئۇ خەت يېزىش بويىچە دۇنيا چەمپيونى. * ئامېرىكىلىق كالىتەك توپ ماھىرى ھانك ھاللون بىر يىل ئىچىدە تاماشىبىنلاردىن 900 مىڭ پارچە خەت ـ مەكتۇپ تاپشۇرۇۋالغان. ئۇ خەت تاپشۇرۇۋېلىش بويىچە دۇنيا چەمپيونى. "مەكتۇپ" ئارخائىزىم بولۇپ قالدى.

خەتچى خەتكەش

كىشىلەرگە خەت ـ چەك، ئەرز ـ داد يېزىپ بېرىدىغان كىشى. خەتچىگە سالام خەت يازدۇردۇم. * پوچتىخانا ئالدىدا خەتكەش بار.

خەتكۆچ خەلچەك غەجەپ

كىتاپ ئوقۇغاندا كەلگەن يەرنى بەلگە قىلىپ سىلىپ قويۇلىدىغان نەرسە.

«موللازەيدىن ھەققىدە قىسسەنى ئوقۇپ كېلىپ، خەتكۆچ سىلىپ قويغانىدىم. ئەتىسى داۋاملاشتۇردۇم.

خەرىتە كارتا ئاتلاس گلوبۇس

يەر شارىنىڭ قەغەز، تاختا قاتارلىق تەكشى نەرسىلەرگە سىزىلغان تەسۋىرى. ئايرىم مەملىكەت، رايونىنىڭمۇ خەرىتىسى بولىدۇ.

"ئاتلاس" خەرىتىلەر مەجمۇئەسى.

"گلوبۇس" مەخسۇس يەر شارى شەكلىدە ياسالغان.

دۇنيا خەرىتىسى؛ جۇڭگو خەرىتىسى؛ شىنجاڭ خەرىتىسى. * دۇنيانىڭ تەبىئىي خەرىتىسى؛ شىنجاڭنىڭ مەمۇرىي بۆلۈنۈش خەرىتىسى. * ئۇرۇمچى شەھىرىنىڭ قاتناش خەرىتىسى. * ئەڭ بۇرۇنقى دۇنيا خەرىتىسى مىلادىدىن 600 يىل بۇرۇن بابىل ـ ئاسۇرىيىدە سىزىلغان. * مەكتىپىمىزدىكى ئاتلاستىن تولۇق پايدىلىنىمىز. * تۇرسۇن مۇئەللىم جۇغرافىيىدە دەرسىدە چوڭ گلوبۇسنى ئۇنتۇماي سىنىپقا ئېلىپكىردۇ.

خەق كىشى

باشقا بىرىنى كۆرسىتىدۇ. "خەق" بەزىدە باشقىلارغا نىسبەتەن ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ.

خەقنىڭ ئاغزىغا قارىغان ئاچ قالار. * كىشىنىڭ تەرىتىدە نامايىش ئوقۇپتۇ. * مەكتىپىمىزدىكى قىزلارنىڭ ھەممىسى شەۋنەمدىن كۆڭلەك كىيىپتۇ، خەقنىڭ يوق (مېنىڭ يوق).

خەلق ئەل بۇدۇن مەردۇم

بىر، مەملىكەت، يەرنىڭ ئاھالىسى، ئادەملەر توپى.

خەلقنى خارلىغان بىلەن دوست بولغان ئۆزىمۇ خار بولار. * خەلقنىڭ ئۈي-پىكرى يەردىنمۇ قىلىن. * ئەلنى يىغلاتقان كۈلمەس. * ئەلگە كىرسەڭ ئېلىڭچە، سۇغا كىرسەڭ بېلىڭچە.

خەلقئارا ئىنتىبرناتسىئونال بەينەلمىلەل

دۆلەتلەر ئارا، دۇنيادىكى دۆلەتلەر ئارا، شۇ دۆلەتلەرگە ئائىت.

خەلقئارا ۋەزىيەت: خەلقئارا رېپىرى: خەلقئارا ئۆلچەم بىرلىكى تۈزۈمى: خەلقئارا مېتىر تۈزۈمى: خەلقئارا ترانسكرىپسىيە: خەلقئارا جەمئىيەت: خەلقئارالىق مەسىلە. * ھازىر خەلقئارادا جىددىي ئۆزگىرىش ۋە قايتا تەشكىللىنىش بولۇۋاتىدۇ.

خەنجەر نەيزە نەشتەر قانئالغۇ بۆگدە بىنتىپالدا سۆگۈ

ئۇچلۇق، ئىككى بىسلىق، سانجىپ ئىشلىتىلىدىغان قورال، تېغ.

خەنجەر ــ قىسقا ساپلىق، يانغا ئېسىۋېلىشقا ئەپلىك.

نەيزە ــ ئۇزۇن ساپلىق، قولدا كۆتۈرۈپ يۈرۈشكە لايىق.

نەشتەر ــ قىسقا بولىدۇ.

قانئالغۇ ــ نەشتەرگە ئوخشايدۇ، مىللىي تىبابەت ئىنستىرومېنتى.

قەلەم سوقىغان خەنجەر سوقماس. * نەيزىنىڭ ئورنى جەڭگاھ. * باشقىلارغا كۆتۈرمە نەيزە ئەسلا، ھەسەل بەرمىسەڭمۇ نەشتەر سانجما.

خەۋەر دېرەك ئۇچۇر سىرتىق ئىنفورماتسىيە

ئادەم، نەرسە ياكى ۋەقە-ھادىسە توغرىسىدىكى مەلۇمات.

خەۋەر ھېچ ۋاقىت بولمايدۇ ئايانىدەك، گۈمان يولىماس كۆڭۈلگە چىن راۋانىدەك. * ئادەمدە تەۋەززۇ ئەقىلدىن دېرەك، ئۇلۇغلۇق ھېممەتتىن تاپىدۇ سىزەك. * ھازىرقى زامان ئۇچۇر زامانى، ئۇچۇر ئالماي ئىش قىلماق تەس.

خەۋىرى بار خەۋەردار

بىلىدۇ، خەۋەر تاپقان.

ئۇ ئىشتىن ئۇنىڭ خەۋىرى بار. * سەنغۇ، ھەممىدىن خەۋەردار. بىلمەيدىغان ئىشىڭ يوق.

خەۋەر تاپماق خەۋەردار بولماق ۋاقىپ بولماق

خەۋەر-ئۇچۇرلارنى بىلمەك، ئاڭلىماق.

بولۇۋاتقان ئىشلاردىن خەۋەر تېپىپ تۇرۇش زۆرۈر. * ھەممىدىن خەۋەردار بولۇش تەس، لېكىن ئۆز ئىشىڭغا دائىر ئىشلاردىن خەۋەردار بولۇشۇڭ لازىم. * يازغان خىتكىزىنىڭ مەزمۇنىدىن ۋاقىپ بولدۇق.

خەۋەرسىز بىخەۋەر دېرەكسىز ئۇچۇرسىز خەۋىرى يوق

خەۋەر-ئۇچۇرلارنى بىلمەسلىك.

ئىلىم ۋە ھۇنەردىن خەۋەرسىز ئادەم بەخت ئىشىكىنى تاپالماس. * نۇرغۇن ئىشلار يۈز بەردى، بەزىسىدىن بىز بىخەۋەر. * دوستۇم دېرەكسىز يوقالدى. * خەتتىن ئۇچۇرسىز قالدىم. * تەبىئىي پەندىن خەۋىرى يوق كىشى نۇقسانسىز شادلىقتىن بەھرىمەن بولالمايدۇ.

خەۋپ خەتەر خىيىم-خەتەر ئاداتۇرا تۇدا

قورقۇنچلۇق ھالەت، زىيان-زەخمەت.

خەۋپ تۇغۇلسا، ئەقىلدىن ئازما. * خەتەر بولسا يادىڭدا، ياشايسەن

ئارامخودا. * خەتەردىن قورقماڭ مۇۋەپپەقىيەت قازاناماس. * خېيىم-خەتەر كۆز بىلەن كىرپىك ئارىلىقىدا.

خەۋپسىزلىك بىخەتەرلىك تۇداسىزلىق

خەۋپ ـ خەتەر يوقلۇق، خەۋپ كەلمەسلىك.

ب د ت خەۋپسىزلىك كېڭىشى قولتۇق مەسلىسىنى مۇزاكىرە قىلدى.

* دوستنىڭ ياردىمى بىخەتەرلىك كۆۋرۈكى.

خەۋپلىك خەتەرلىك ئادالىغ

خەۋپ ـ خەتەرگە ئائىت.

ئۆز ئارزۇسىنىڭ قۇلى بولۇش خەۋپلىك. * قورقۇنچاقتا ھەممە يەر خەتەرلىك.

خەير ئېھسان خەيرىيەت ساخاۋەت سەدىقە سادىغا بۇشى

خالىس ياردەم، ياخشىلىق.

"بۇشى" خەنزۇچە: 施布

ھېچىلىك ئىشتا خەيىر يوق. * خەيىر ـ ئېھسان بار، خالتا يوق. * خەيرىسىيەت ئىشى ـ ئۇلۇغ ئىش. * بىر سائەتلىك ساخاۋەت مىڭ سائەتلىك ئىبادەتتىن ئەلا. * سەدىقە بالانى يەر، توۋا گۇناھنى.

خەيرلىك ساخاۋەتلىك

خەيىر ـ ئېھسانغا ئائىت.

خەيرلىك كېچە. * خەيرلىك ئىشقا شەيتان ئارىلىشىدۇ. * ساخاۋەتلىك ئادەم ـ سالامەت ئادەم.

خەيرىيەت خەيرىيەتكى بىر ياخشى

مودال سۆز: ئىش ـ ھەرىكەتتىن مەنپەئىيەت ھېس قىلىپ ئېيتىلىدۇ.

خەيرىيەت، بىز ئۇ ئىشقا ئارىلاشمىغان ئىكەنمىز. * خەيرىيەتكى، ئىشمىز ئۆز جايىدا كېتىۋاتىدۇ. * چوڭ جەدەل چىقىپتۇ، بىر ياخشىسى، ساقچىلار يېتىپ كەپتۇ.

خەيسىڭ قاراشوخا

تېنىدە شوخىسى بار، دېگىزدا ياشايدىغان، گۆشلۈك ھايۋان. ئاغزى بىلەن كۆتى ئىككى ئۇچىدا بولىدۇ.

خەيسىڭ قىممەتلىك يېمەكلىك. ئوزۇقلۇق ماددىسى كۆپ.

خرىستىئان ناسارا

دۇنيادىكى ئۇچ چوڭ دىنىنىڭ بىرى. ئەيسا ياراتقان دىن، مەزھەپلىرى كۆپ، ئىسلاھات يۈرگۈزگەنلىكتىن يېڭى دىن ئاتالغانلىرىمۇ بار.

خرىستىئان دىنىي كلاسسىك ئەدەبىياتتا "ناسارا" دەپ ئاتىلىدۇ.

خوپ بوپتۇ زەپ بوپتۇ ياخشى بوپتۇ

شۇنداق بولۇشقا تېگىشلىك ئىدى.

خوپ بوپتۇ، كىم ئۇنى جاھىللىق قىلىۋۇن دەپتىكەن!؟ * ئۇ مۇناپىق جىنايەت ئۇستىدە قولغا چۈشۈپ زەپ بوپتۇ ـ دە. * ياخشى بوپتۇ، ئەمدى شۇنىڭ بىلەن بۇرنۇڭغا سۇ كىرسە ئەجەب ئەمەس.

خورەك دىماغ كىبىر جازا ھال

تەكەببۇرلۇققا دائىر.

خورىكى چوڭ. * خورىكى ئېگىز. * خورىسكى ئۆسمەك. * خورىكىنى ئېلىپ قويماق. * خورىكى چوڭنىڭ تۇمشۇقى ئىلمەك. * دىمىغى ئۆسۈپ قاپتۇ. * دىمىغى ئېگىز تاشقا پۈتلىشار. * دىمىغى ئۇستۇن ئازگالدا ئۆلەر. * كىبرىسى بار. * كىبىر قىلغان كېيىن قالار. * جازىسى بار. * جازىسى ئۇستۇن. * ئۇ جازىسى ئۇستۇن نېمە ئىكەن. * سەندە بار جازا، ئۇنىڭدىمۇ بار. * ئاۋۇ خوتۇننىڭ ھالىنى ئۆتۈكۈمنىڭ نالىنى.

* هالى چوڭ هەممىدىن ئايرىلار. * هالى بارنىڭ نازى بار.

خوش خوپ لەۋەي ماقۇل ئەۋەت ئۇۋا

مودال سۆز: ماقۇللۇقنى بىلدۈرىدۇ.

خوپ دېسەڭ ئۇتسەن، هوپ دېسەڭ يۇتسەن. * ئالدىرىغاندا "لەۋەي" تېپىلماپتۇ. * ماقۇلغا جاۋاب يوق.

"خوش" دەپ تۇرماق "خوپ" دەپ تۇرماق

قۇللۇق قىلماق.

"خوش" دەپ تۇرغانىڭ بېشى ئاغرىماس. *"خوپ" دېسەڭ قۇتۇلسەن، "ياق" دېسەڭ تۇتۇلسەن.

خوش خوش ئەمسە خەير خەير خوش ئەلۋىدا

خوشلاشقاندا، سەپەرگە چىققاندا، ئايرىلىشتا ياخشى تىلەك بىلەن ئېيتىلىدۇ.

"ئەلۋىدا" كەتسە كەلمەيدىغان مەنىدە ئېيتىلىدۇ.

"خەير" قىسقا، بىر بوغۇملۇق هەم ئەپلىك تەشەببۇس قىلىشقا ئەرزىيدۇ.

ياشلىق ئۆتتى، "خوش" دېگىنى يوق، قېرىلىق يەتتى، "توختا" دېگىنى يوق. * هاراقنى "سالام" دېسەڭ، ئەقىلگە "خوش ئەمسە" دە. * خەير بۇرادەرلەر، يەنە كۆرۈشكۈچە ئامان بولۇڭلار! * خەير خوش، ئەزىز يۇرت.

خوش قېنى

قىستۇرما سۆز: جۈملە ئالدىدا كېلىپ، سۆزلىگۈچىنى سۆزلەپ بېرىشكە، تاماق يېيىشكە، ئىچكۈلۈك ئىچىشكە ئۇندەيدۇ.

— خوش، يەنە نېمە گەپلەر بار؟ * — قېنى، سۆزلە، قايسى كۈنى كەلدىڭ؟

خوشلاشماق خەيرلەشمەك

بىر — بىرىدىن "خوش" ئېيتىپ ئايرىلماق.

خوش بولمىسا، ئەتە كۆرۈشەيلى، — دەپ قول ئۇراتتى قاسىم. * ئۇلار كەچ سائەت ئونلاردا خەيرلەشتى.

خويمۇ زەپمۇ تولمۇ بەكمۇ

رەۋىش: كۆچەيتىش رولىنى ئويناىدۇ.

خويمۇ سەنەم چالغۇم بار، پۈتۈم قوپال، قولۇم گال. * زەپمۇ چىرايلىق كەلدى باهار. * تولمۇ ئوبدان بالىكەنلا، پات — پات كەپ تۇرسلا. * بەكمۇ ئوبدان كەپسەن، يۇقىرى ئۆت.

خۇدا ئالىلا ئالىلاتائالا رەببى رەببانا ئىلاھ تەڭرى خالىق خەللاق ھەقتائالا ياراتقان ئىگەم

دىنىي چۈشەنچە بويىچە، دۇنيانى ياراتقان ۋە ئۇنى ئىلىكىدە تۇتۇپ تۇرغان زات، ئىسلام دىنىدا ئىلاھ.

خۇدا قارىغۇغا قانداق قارىسا، قارىغۇمۇ خۇداغا شۇنداق قارايدۇ. * ئاللانىڭ ئالقىنىدىكىدىن باشقىنى سورىما. * ئاللاتائالا تۇلكىگە ئارسلانىڭ ھەيۋىسىنى بەرمىگەي. * يا رەببى، ئۆز پاناھىڭدا ساقلا. * رەببانا بەرمىگەنىنى موللا نەدىن بىرەر. * ئىلاھا، تازىغا تىرناق بەرمىگەيسەن. * تەڭرى گۆشنى چىشى يوققا بىرەر. * تەلۋە ئات مىنسە تەڭرىنى ئونتار. * ياخشىلىق قىل، بالىق بىلمىسە، خالىق بىلەر. * ھەقتائالا بەرمىگەننى باي بەرمەس. * ياراتقان ئىگەم، مەن ساڭا دوست، كەلگەن بالانى توس. * ياراتقان ئىگەم يار بولسا، يەر يۈزى ياۋ بولسىمۇ مەيلى.

خۇدا بۇيرۇسا خۇدا خالىسا خۇدا نېسىپ قىلسا

خۇدا ماقۇل كۆرسە، رۇخسەت بەرسە.

خۇدا بۇيرۇسا، ئەتە بارىمەن. * بۇ ئىش تەس ئەمەس، خۇدا

خالسا، ئىككى ـ ئۈچ كۈن ئىچىده تۇگەيدۇ. * خۇدا نېسىپ قىلسا، قورساق توق، كىيىم پۈتۈن كۈنلەرنىمۇ كۆرەرمىز، دەيتتۇق، ھازىر بۇ كۈنلەرنى كۆرۈۋاتىمىز.

خۇداغا ئامانەت خۇداغا تاپشۇردۇم

خوشلاشقا ئېيتىلىدۇ: خۇدا شۆز پاناھىدا ساقلىسۇن، خەۋپ ـ خەتەرگە ئۇچراتمىسۇن.

خوش بالام، خۇداغا ئامانەت! ـ دېيىشتى تۇرسۇنىنىڭ ئاتىسى، ـ ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز. * ماڭ ئەمدى، سېنى خۇداغا تاپشۇردۇم، خۇدا ئۆزى بار، ـ دېدى ھاشىم.

خۇداغا شۈكۈر ئەلھەمدۇلىللا

خۇداغا تەشەككۈر، خۇداغا رەھمەت. قانائەت قىلغانلىقنى بىلدۈرىدۇ.

خۇداغا شۈكۈر، ھالى ـ كۈنىمىز يامان ئەمەس، ئوبدان كېتىۋاتىمىز. ئەلھەمدۇلىللا، ئۆزاق ئۆتمەي قايتىپ كېلەرمەن.

خۇدا ھەققى ۋاللاھى ئىللا ـ بىللا ئەزبىرايى خۇدا

خۇدا ئۈچۈن، خۇدا يولىدا.

خۇدا ھەققى، راستىنا ئىشەنسىلە، بار ـ يوقى بىر قىزىم بار، ـ دەپتۇ جۇۋازچى يالۋۇرۇپ. * ئۇنداق بولسا، ۋاللاھى، ئەتە كېلىپ قالار. * بۇ گەپنى مەن دېمىدىم، ئىللا ـ بىللا مەن دېمىدىم. * ئەزبىرايى خۇدا، ئەگەر ماڭا چېقىلىدىغان بولساڭ، كاللاڭنى ئېلىپ قولۇڭغا تۇتقۇزۇپ قويىمەن.

خۇدا ئۇرسۇن نان ئۇرسۇن كالامۇللا ئۇرسۇن

ئادەتتىكىچە قەسەم: جاجامنى يەي.

خۇدا ئۇرسۇن، مەن ئۇنى ئالدىمىدىم، ـ دەپتۇ قىز. * ئەگەر يالغان ئېيتقان بولسام، داستىخاندىكى نان ئۇرسۇن. * بۇنىڭدىن خەۋىرىم

يوق بىلمەيمەن، كالامۇللا ئۇرسۇن بىلمەيمەن.

خۇدراي گۇستاخ بىغەزەر

ئەدەبسىز، غەرەز ئۇقمايدىغان.

خۇدراي خۇدىنى يوقاتسا، خۇرجۇنسىنى قالايدۇ. * گۇستاخ ئاخىر خەلق ئالدىدا مات بولىدۇ، گۇم بولىدۇ. * بىغەرەز پادىشاھتىن چوڭ.

خۇددى گويا گويياكى بەجايىكى بەئەينى

ئوخشىتىش مەنىسىدە كېلىپ، ئوخشىتىشنى كۈچەيتىدۇ.

خۇددىي تۆلۈن ئايدەك چىرايلىق بىر قىزنى كۆردۈم. * ئۇ گويا ھېچنېمە بولمىغاندەك تۇراتتى. * گويياكى جەمى ئالەم قاراپ تۇرغاندەك سېزىلدى ئۇنىڭغا. * ئەل بىلەن ئۆلۈم بەجايىكى تويى. * بۇ بالا بەئەينى ئانىسىغا ئوخشاپتۇ.

خۇدۇكسىمەك خاۋاتىرلەنمەك

گۇمانلىنىش روھىي ھالى.

خۇدۇكسىمە، سەن تۇغرۇلۇق سۆز بولمىدى. * ئۇ تۇنۇگۈنكى ئىشتىن خاۋاتىرلىنىپ، بىئارام بولۇپ يۈرىدۇ.

خۇرۇچ دورا ـ دەرمان دورا ـ دەرمەك

ئاشقا تەم كىرگۈزۈش ئۇچۇن سېلىنىدىغان نەرسىلەر.

خۇرۇچى بولمىسىمۇ تۇزى بار. * دورا ـ دەرمان كۆپ سېلىنىپ قالسا، ئاماقتىن مەززە قالمايدۇ. * دورا ـ دەرمەك غىزاغا تەم كىرگۈزىدۇ.

خۇسۇسەن بولۇپمۇ ئاينەقسا

باشقىلارغا قارىغاندا، باشقىلارغا كۆرە.

ھەر خىل مېۋىلەر، خۇسۇسەن ئالما ئىنسانغا پايدىلىق. * تازىلىقتا دەققەت قىلىش كېرەك، بولۇپمۇ ئەتىياز پەسلىدە تازىلىققا دەققەت قىلىش ناھايىتى مۇھىم.

خۇش كەپسز مەرھابا

كەلگەن مېھمانىنى كۆتۈۋالغاندا ئېيتىلىدۇ.

خۇش كەپسز ئەزىز دوستۇم، ئۆيگە مەرھەمەت. * مەرھەبا، مەرھەبا، تۆرگە، تۆرگە چىقسلا.

خۇش خۇشال خۇشال ـ خۇرام شاد خۇرسەن شادىمان ئۆگرۈنچ قۇۋانچ سۆيۈنچ

رازى ۋە مەمنۇنلىقتىن كۆڭۈل ئېچىلىش، كۆڭۈل كۆتۈرۈلۈش هالىتى.

"قىلماق، بولماق" بىلەن بېئىللىشىدۇ.

بەختىنى كۆرۈپ خۇش بولدۇم. * خۇشال بولغاندا، كۆزگە پالاكەت كۆرۈنمەس. * خۇشال ـ خۇرام ياشا، بەختىگە يارىشا. * ئۆزگىنى يېيىشتىن كىمسكى بولسا شاد، ئۇنى بۆرە دېگىن، دېمە ئادەمزات. * ئازغىنا ئىشتىددىن بولما خۇرسەن، ئۇندىن چوڭنى كۆرۈسەن. * يامانلىق قىلىپ بولما شادىمان، جازاسىنى تارتىدۇ ئاخىر يامان.

خۇشلۇق خۇشاللىق خۇشال ـ خۇراملىق شادلىق خۇرسەنلىك مەمنۇنلۇق ئۆگرۈنچلۈگ

رازى مەمنۇنلۇقتىن كۆڭۈل ئېچىلىش، كۆڭۈل كۆتۈرۈلۈش هالىتى.

پۇل ـ مال كېتەر بوشلۇقتىن، پۇرسەت كېتەر خۇشلۇقتىن. * خۇشاللىق ئازابنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولىدۇ، خۇشاللىق بار يەردە، خاپىلىقمۇ بار. * خۇشال ـ خۇراملىق جاپادىن كېلىدۇ، جاپا چېكىشتىن كەلگەن خۇشال ـ خۇراملىق مەقسىي بولىدۇ. * كۆڭۈل شادلىقنى تىلەر، ئېغىز تاتلىقنى. * شادلىق ـ غەشلىكنىڭ مەشرىسى. * خۇرسەنلىك ـ خورلۇقنىڭ يەمچۈكى.

خۇشامەت قىلماق كۆچۈكلەنمەك قۇيرۇق شىپاڭلاتماق يارانماق

بىراۋغا بىرەر تەمە بىلەن هۇرمەت قىلماق، ئۇنى ئورۇنسىز ماختىماق، ئۇنىڭغا يېلىنماق.

خۇشامەت قىلغانغا قورساق تويماس. * خۇشامەت قىلالىغان ئادەم تۆهمەتمۇ قىلالايدۇ. * كۆچۈكلەنگەن دوست ئەمەس. * هەي ئىنسان، قۇيرۇق شىپاڭلىتىش ئىتنىڭ ئىشى.

خۇمار كەيپ

ئادەتلىنىشتىن قاتتىق ببرىلىپ كېتىش.

كېچە سالقىن بولسىمۇ، ئالەم كۈندۈزگە خۇمار. * خوتۇنغا خۇمارنىڭ نېمە ئىشى، كالىغا تۇمارنىڭ نېمە ئىشى. * ئاخشام ئىچكەن سىنچاينىڭ ئەمدى تۇتىتى خۇمارى. * كەيپكە ببرىلىش كەيپىياتنى بۇزىدۇ. * كەيپ زەئىپلىككە ئاپاردۇ.

خۇنسا ئەركەكزەدەك

هەم ئەرلىك، هەم ئاياللىق بەلگىسى بولغان ئادەم.

"خۇنسا" يېزىق تىلىدا، "ئەركەكزەدەك" ئېغىز تىلىدا ئۇچرايدۇ.

هازىرقى تەبابەت خۇنسانى تۇزەيدىكەن، تۇنۇگۈن ئايالىلار ۋالىبول كوماندىسىدىكى قىزنى بۇگۈن ئەرلەر كوماندىسىدا كۆردۇم. * ئەركەكزەدەك قىلقىسزلىق قىلسا، يا ئۇ ئەمەس، يا بۇ.

خۇيى بار جۇدۇنى بار

يامان قىلىقلىق، قىلىقى، خۇيى ئەسكى.

خۇيى بار چوكاننىڭ ئۆي بولمىقى تەس. * هاۋانىڭ كۈلدۈرى بار، يامغۇرى يوق. قەرىنىڭ جۇدۇنى بار، ماغدۇرى يوق.

خەۋپدار شاجا

سېتىۋالغۇچى؛ ئويۇن ئويناشقا ھەمراھ بولغۇچى.

خەۋپدارنىڭ كۆزى بولسا، كاسسىپ ئاچتىن ئۆلەر. * شاجا يوق، شاھمات ئوينىيالمىدىم.

خىتاب ئىتاپ

ھايا-جانلىق ئىدا، چاقىرىق.

ئىشقىتۇر ئەبەدىيلىك ئەۋجىدە ئايىتاپ، ھايات چىمەنىدە بەختىتىن خىتاب. * ئاھ خۇدا، — ئۇ خۇداغا ئىتاپ قىلىپ، ئېمىشقا مېنى بۇنداق ئىشق يولىغا سەپقويدۇڭ، — دېدى.

خىتابنامە مونىمېنت دېكلوراتسىيە خارتىيە

تەشكىلات، دۆلەت ۋە شەخسنىڭ مەقسەت-مۇرادى، تەدبىر-ئىلاجى، ئوبيېكت-نىشانى، نەزەر-قاراشلىرىنى بىلدۈرۈپ چىقارغان بايانناتى.

«كومموۇنىستىك پارتىيە خىتابنامىسى» 1847-يىل 12-ئاي — 1848-يىل 1-ئايدا يېزىلغان. 1848-يىل 2-ئايدا بىرىنجى قېتىم كىتابچە شەكلىدە لوندۇندا نەشر قىلىنغان.

خىجىل خىجالەت

ئۇياتتىن كېلىپ چىققان ئوڭايسىزلىق تۇيغۇسى.

"بولماق"، "قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

خىجىل بولماي دېسەڭ، خاتا ئىش قىلما. * راست سۆزگە خىجالەت بولۇش يوق. * شۇنداق بىر ئىش تاللىۋال، شۇنداق ئەمگەك قىل، ئۆمرۇڭدە ئۇنىڭدىن خىجالەت بولما.

خىجىللىق خىجالەتچىلىك

خىجالەت — خىجىل بولۇش ھالىتى.

خىجىللىققا قالماي دېسەڭ. نومۇسسىزلىق قىلما. * بارلىق خىجالەتچىلىكىدىن يوقلۇق خىجالەتچىلىكى يامان.

خىراج ئۇلپان ۋېرگى

بېقىندى-مۇستەملىكە ئەللەر مىتروپولىيېنگە ۋاقتى-قارارلا تاپشۇرۇپ تۇرىدىغان سېلىق.

قارام ئەل خىراج تۆلەيدۇ. * بېقىندى دولەت ئۇلپان تۆلەشكە مەجبۇر.

خىراجەت راسخوت چىقىم سەرپىيات

بىرەر ئىش-ھەرىكەتكە سەرپ قىلىنىدىغان پۇل.

مائارىپ خىراجىتى يېتىشمەيۋاتىدۇ، مېھمانخانا سېلىشقا ئېشىپ-تېشىپ ياتىدۇ. * ئىش راسخوتىنى تېجەش — دۆلەتنىڭ چاقىرىقى. چىقىمنى ئازايتىپ، كىرىم مەنبەسىنى ئېچىش مالىيىنىڭ ياخشىلىنىشىدا رول ئوينايدى. * سەرپىياتنى ئازايتىش ئۇنۇمنى ئاشۇرۇشنىڭ مۇھىم يولى.

خىزمەتچى خادىم

بىرەر ئىدارە ياكى تەشكىلاتتا ئىشلەيدىغان كىشى.

دۆلەت خىزمەتچىلىرىگە دىيانەتلىك بولۇش ئەڭ چوڭ شەرت بولۇشى كېرەك. * ئەدەبىيات-سەنئەت خادىملىرى خەلق ئۈچۈن، سوتسىيالىزم ئۈچۈن خىزمەت قىلىش يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇشى لازىم.

د

داپ دۇمباق ناغرا بارابان توسۇك كۆرۈك

كەردىشكە ئاقلانغان تېرە تارتىلىپ، ئۇرۇپ چىلىنىدىغان چالغۇ ئەسۋابلىرى.

"داپ" قول بىلەن ئۇرۇپ چېلىنىدۇ، باشقا چالغۇلارغا تەڭكەش قىلىنىدۇ.

"دۇمباق" يەرگە قويۇپ تاياق بىلەن ئۇرۇپ چېلىنىدۇ.

"ناغرا" يەرگە قويۇپ جۇپ چوكا بىلەن ئۇرۇپ چېلىنىدۇ، ناغرا ئاساسەن توي ـ تۆكۈن، ھېيت ـ ئايەملەردە چېلىنىدۇ، سۇناي تەڭكەش قىلىنىدۇ.

"بارابان" ھەربىي قوشۇن، پىئونېرلار ئەترىتى ۋە مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى يۇرۇش قىلغاندا، جۇپ چوكا بىلەن ئۇرۇپ چېلىنىدۇ، كاناي تەڭكەش قىلىنىدۇ.

ئىككى نان تاپسا، بىرىنى داپ قىلىپ چالىدىغان. * دۇمباقنىڭ ئاۋازى يوغان، ئىچى قۇرۇق. * تويدىن كېيىن ناغرا. * بارابان بالىلارنىڭ روھىنى كۆتۈرىدۇ.

داجماق چېكىنمەك

كەينىگە قايتماق.

ئالغا باسمىغان ئارقىغا داجيدۇ. * چېكىنىش يېڭىلىش ئەمەس.

داد پەريات ناله پىغان

دەرد ـ ئەلەمدىن چىققان قاتتىق ئاۋاز، يىغا ـ زار.

دادىمنى ئېيتقۇچە، دەرمانسىز قالمىدى. * كۆڭلى خۇش نەدىن بىلسۇن پەريادىنى، دەرد تارتىپ كۆرمىگەن بىلمەيدۇ دەرتنى. * نالەم كۆككە يەتتى، خۇداغا يەتتى. * كىتاب بىلەن ياشىغان ئادەم مەڭگۇ پىغان چەكمەيدۇ.

دادلىماق زارلىماق

ئازاب ـ ئوقۇبەت، جەبر ـ جاپا، دەرد ـ ئەلەمگە چىدىماي، ئەرز ـ شىكايەت قىلماق؛ قاتتىق ۋارقىرىماق ۋە يىغلىماق.

ئۇ خوجايىنىدىن قاتتىق دادلىدى. * ئايشەمخان ئېرىدىن زارلاپ، جىق ناله قىلاتتى.

دادىل تۇرگۈن بەردەم تۇغۇش

ئىش ـ ھەرىكەتكە جۇرئەتلىك.

ياخشى كۆرۈش ئۈچۈن دادىل بولۇش كېرەك. * تۇرسۇن تۇرگۈن يىگىت. * ئۇكام بەردەم بېرىپ ئىشلە.

داراڭلىماق تاراقلىماق

داراڭ ـ دۇرۇڭ، تاراق ـ تۇرۇق ئاۋاز چىقارماق.

قۇرۇق چېلەك داراڭلايدۇ، قۇرۇق ھارۋا تاراقلايدۇ.

دارىلمۇئەللىمن سىفەن

ئوقۇتقۇچى تەربىيىلەيدىغان ئوتتۇرا دەرىجىلىك مەكتەپ.

سابىق ئۆلكىلىك ئۇرۇمچى ئىككىنچى دارىلمۇئەللىمن كۆپلىگەن قالانتلىق، ئىقتىدارلىق، مۇنەۋۋەر ئوقۇتقۇچىلارنى، قابىلىيەتلىك كادىرلارنى ۋە ئىختىساس ئىگىلىرىنى تەربىيىلەپ، يېتىشتۈرۈپ چىققان. * قەشقەر دارىلمۇئەللىمن نۇرغۇن ئىقتىدارلىق ئوقۇتقۇچى يېتىشتۈردى.

* مەن ئورۇمچى سەپەندە ئوقۇغان شاۋاقدىشىم شاكىر باتىمۇ بىلەن كۆرۈشتۈم ۋە خۇشال بولدۇم.

داس جاۋۇر

سۈيۇقلۇق ۋە يېمەكلىك ئۈسىدىغان تۈۋى ئويمان ئىدىش. داس باشقا بولغىنى بىلەن مونچا بىر. * جاۋۇردا ئوتياش يۇدۇم.

داستان پوئېما ئېپوس

نەزمە ياكى نەسىر بىلەن يېزىلغان ھېكايە، قىسسە، رىۋايەت. ئۇيغۇر كلاسسىك ئەدەبىياتىدا نۇرغۇن داستانلار بار. «ئوغۇزنامە» داستانى ئەڭ قەدىمكى داستانىمىزدۇر. * قىرغىز خەلقىنىڭ «ماناس» ئېپوسى ناھايىتى چوڭ ھەجىملىك بولۇپ، دۇنيا بويىچە زور قەدىمىي ئېپوسلارنىڭ بىرى.

داستىخان سۇپرا تەرگى

چاي ـ تاماق تارتقاندا، ئاش يايغاندا سېلىنىدىغان رەخت ياكى پالاستىن قىلىنغان بۇيۇم.

داستىخان سالماق. * داستىخان ئېلىپ بارماق. * داستىخان كىرگۈزمەك. * داستىخان سالغۇچىلىكى يوق. * داستىخىنى كەڭ. * ئېتى ئۇلۇغ، سۇپىسى قۇرۇق.

داشۆ ئۇنۇمۇپەرىستىت

ئالىي بىلىم يۇرتى.

شىنجاڭ داشۆسى مەملىكەت بويىچە نۇقتىلىق داشۆلەرنىڭ بىرى. * «شىنجاڭ ئۇنۇمۇپەرىستىتى» گېزىتى خەۋەر قىلىدۇ: مەكتەپنىڭ سابىق مۇدىرى، مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى سەيپىدىن ئەزىزى 1991 ـ يىل 28 ـ سېنتەبىر كۈنى بۇ مەكتەپنى كۆزدىن كەچۈرگەن.

دالان دەھلىز ئارىلىق كارىدور

چوڭ ئۆيگە كىرىش ئالدىدىكى كىچىك ئۆي.

دالاننى دائىم تازىلاپ تۇرۇش كېرەك. * دەھلىزدە ئولتۇرساقمۇ بولىدۇ، دېدى مېھمان. * ئارىلىق ياز كۈنلىرى سالقىن بولىدۇ. * كارىدورنى سۈپۈرمەي، ئۆيىنى سۈپۈرگەننىڭ ئەمكىگى زايە، ئۆي يەنىلا پاسكىنا بولىدۇ.

داھىي يولباشچى سەرۋەر سەردار ئاغا لىدېر ئۇگە سۇۋچى قۇلابۇز يورچى يولچى

ئەقىل ـ پاراسىتى ۋە خىزمەت ئىقتىدارى يۇقىرى بولغانلىقتىن، ئەل ـ يۇرتقا باشچىلىق قىلىدىغان ئەرباب.

داھىي دانا بولسۇن. * ئېشەك يولباشچى بولسا، ھەممىنىڭ تۇگەشكىنى شۇ. * قانائەتنى قولغا كىرگۈزسەك ئەي دىل، ئارام دۇنياسىدا ئۆزۈڭنى سەرۋەر بىل. * سەردار سەزگۈر بولسۇن. ئاغىسىز ئەل بولماس، ياقىسىز تون. * ئەنگىلىيە كونسېرۋاتىپلار پارتىيىسىنىڭ لىدېرى ماجۇر ئەنگىلىيە ئىچكى كابىنىتىنىڭ باش ۋەزىرى بولدى.

داۋا شىپا دەرمان ئىلاج ئەم تۇسۇ

كېسەلنىڭ ساقىيىشىغا قىلىنىدىغان ۋاستە، كېسەلنى ساقايتىدىغان نەرسە.

ئۆلۈمدىن باشقىغا داۋا بار. * دەردكە داۋا، رەنجىكە شىپا. * ئاغرىقنى ئۆزۈڭ تاپساڭ، شىپاسىنى نەدىن ئالارسەن؟ * دەردكە دەرمان بول. * ئىلاجى يوق كېسەل يوق. * ئەمگەك كېسەلگە ئەم.

داۋالماق ئەملەمەك ئىلاج قىلماق سەۋەب قىلماق

كېسەلنى ساقايتىش ئامالىنى قىلماق.

قورقۇنچاقنى خەۋپ ـ خەتەر بىلەن داۋالا. * ئەملەك، ئەپ بىلەن

ئەمله. * ئىلاج قىلساڭ، سۈنۈقمۇ ساقىيدۇ. * تىرىكدە سەۋەب قىل.

داۋامى ئاخىرى

ئىش ـ ھەرىكەت جەريانىنىڭ كېيىنكى تۈگەش قىسمى.

دوست دىدارىنى كۆرۈش شادلىق داۋامى، دوست بولمىسا نەدە يۈرەك ئارامى. * مۇناپىقنا ھەمراھ بولسا ھەر ئىنسان، ئاخىرى جايى بولىدۇ زىندان.

داۋان ئارت كۆتەل

تاغ، توپىنىڭ ئۆتۈشكە بولىدىغان، ئەپلىك يېرى.

داۋاندا ئۇچرىغانغا سالام بەر. * بەدەلئارت ئۇچ بىلەن بالاساغۇن ئارىسىدىكى كۆتەل.

داۋراڭ چۇقان سۈرەن شوم

قاتتىق ئاۋاز بىلەن ۋارقىراش ـ جارقىراش.

بوراندىن قورقما، داۋراڭدىن قورق. * ئىش چۇقان بىلەن ئەمەس، ئەقىل بىلەن پۈتەر. * سۈرەن سالغانغا سۈرئەت ئىلگىرىلىمەس.

دائىم ھەمىشە ھەرقاچان ھەرۋاقىت ھەردەم ھامان ئۇرلۇگ تۇتچى

ھەممە ۋاقىت.

دائىم پەخەس بول، ھەرۋاقىت بوشاشما. * دىلىڭ ھېچ بولمىسۇن غەمكىن، غەش، خىرە، گۇناھىتىن ۋۇجۇدۇڭ پاك تۇرسۇن ھەمىشە. * ياتقان نەرسە ئورنىدا، ھەرقاچان ئۆز قولۇڭدا. * قول ھەرۋاقىت گۇناھكار. * بىلىمىڭ ئاسمانغا يەتكەن بولسا ھەم، باشقىلار ئىلمىگە قۇلاق سال ھەردەم. * پاتقاقتىن خارراقتۇر جاھاندا نادان، بىرەر ياخشىلىقتىن خالىيدۇر ھامان.

دەپسەندە ئاياغ ئاستى پايمال

دەسسەپ ـ يانچىپ يوقاتماق، خارلىماق.

"قىلماق"، "بولماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرى مىللىي مەدەنىيىتىمىزنى دەپسەندە قىلغاندى. * ئايالىلارنى ئاياغ ئاستى قىلىدىغانلارنى قانۇن بويىچە جازاغا تارتىش لازىم. * پايمال بولماي دېسەڭ پاك بول.

دەپنە قىلماق كۆممەك

جەسەتنى يەرلىكىگە قويماق.

مەرھۇم ئابلىز مۇھەممىدى ئىنقىلابىي قەھرىمانلار قەبرىستانلىقىغا دەپنە قىلىنغان. * ئۆلۈشىگە قاراپ كۆمۈش.

دەججال يالماۋۇز

چۆچەكلەردە كىشىلەرنى ئازدۇرىدىغان، كىشىلەرگە زۇلۇم سالىدىغان سەلبىي ئوبراز.

دەججالنىڭ توقۇمىي پۇتىمەس، زۇلمى تۈگىمەس. * يالماۋۇزدىن قورقما، يالماۋۇز نىيەتلىك كىشىدىن قورق. * يەتتە باشلىق يالماۋۇز قىزنىڭ تاپىنىدىن قېنىنى شورايدىكەن.

دەرد ئەلەم دەرد ـ ئەلەم كۆپۈك

كىشىنىڭ پىكرى ـ خىيالىنى چاچقان روھىي ئازاب، قىيىن ـ قىستاق.

كۆرمەيىن باستىم تىكەننى، تارتادۇرمەن دەردىنى، كۆرسەم ئەردىم، باسماس ئەردىم، تارتماس ئەردىم دەردىنى. * ئىلىم يولىدا ئەلەم چەككەن ئادەم، ئەلەم ئەمەس، بەختىكە قويىدۇ قەدەم. * دەرد ـ ئەلەملەر كېلىدۇ، ئوغۇل بالانىڭ باشىغا، سايدا تۇغمەن چۆرگىلەر كۆزىدىن ئاققان ياشىغا.

دەرس ساۋاق

مەكتەپلەردە ئوقۇشنىڭ بۆلەكلىرى.

دەرسلىك، دەرس ۋاقتى، دەرس تېكستى. * دەرس تەكرارلىمىسا‌ق، دەرد بولىدۇ. * ھاياتنى ئۆتكۈزسە ئۆگىنىپ ساۋاق، ئۇستىمۇ، شاگىرتىمۇ خۇشال ھەممە ۋاق.

دەرگۇمان بولماق بىر ئىشنىپ، بىر ئىشەنمەسلىك

گۇمانلانغانمۇ ئەمەس، ئىشەنگەنمۇ ئەمەس ھالەت.

دەرگۇمان بولۇش ئۆزىگە ئۆزى ئاۋارىچىلىق تېپىش. * ئۇ ئۆزىنىڭ يېڭى خىزمەتكە تەيىنلانغانلىقىغا بىر ئىشىنىپ، بىر ئىشەنمەي يۈردى.

دەرھال دەرمەھەل دەررۇ تېزدىن شۇ ئان شاق-شۇق ئالمان-تالمان

ناھايىتى تېز پۈرسەت ئىچىدە.

يالغان قۇيرۇق دەرھال ئۈزۈلىدۇ. * ھەققەت يېقىنلاشسا، سەپسەتە دەرھەل قاچار. * دەررۇ بېرىپ، دەررۇ كەل. * كېسەلنى كېچىكتۇرمە، تېزدىن داۋالا. * بارغىن، شۇ ئان قايتقىن. * ئىش دېگەننى شاق-شۇق بىر تەرەپ قىلۇۋېتىش لازىم. * ئالمان-تالمان قىلغان ئىشتىن چاتاق چىقماي قالمايدۇ.

دەريا سۇ ئۆزەن مۆرەن نەھىر ئۆگۈز

تەبىئىي زور سۇ ئېقىمى، چوڭ سۇ ئاقىدىغان يەر.

دەريا بويىغا ئاپىرىپ سۇغارماي كەلمەك. * سۇنى كۆرمەي ئۆتۈك سالما. * ھەر ئۆزەننىڭ ئۆز يۆنىلىشى بار. * مۆرەن مەڭگۇ توختىماس. * قەتىرە-قەتىرە ئۇستىگە جەم بولسا، ئۇ بولغاي نەھىر، نەھىر ئۇستىگە نەھىر كەلسە، بولار دېڭىز ئاخىر. * توشقان ئۆگۈز ئۆچتا.

دەز چاك تو

بىرەر تاشقى تەسىردىن يېرىلىپ كەتكەن چىزىق.

قەرزى بارنىڭ يۈرىكىدە دەزى بار. * دەز كەتكەن قوغۇراق جىرىڭلىماس. * گەر كىشى ئىش قىلسا بىئەقىل-ئىدراك، قىلمىشىدىن بولىدۇ يۈرەك-باغرى چاك. * چاپانلىققا گەپ قىلسام، جۇۋىلىققا تو كەتتى.

دەزمال ئۆتۈك

قىزدۇرۇپ كېيىم-كېچەكلەرنىڭ قاتلاق، پۈرلاقلىرىنى تۈزەيدىغان ئەسۋاب.

تىككۈچى كەم قىلمىدۇ، دەزمال تەڭ قىلمىدۇ. * «تۈركىي تىللار دىۋانى» بەرگەن مەلۇمات: ئۇيغۇرلار مىڭ نەچچە يۈز يىل ئىلگىرى ئۆتۈك ئىشلەتكەن.

دەستەك تۆتقۇ

ئاساس قىلىشقا بولىدىغان نەرسە.

ئۆتكەندە بولۇپ ئۆتكەن بىرەر ئىشنى دەستەك قىلىپ، كىشىگە زەربە بېرىش رەزىللىك. * "سىنىپىي كۆرەشنى تۆتقۇ قىلىش" خېلى پارا-كەندىچىلىك تۇغدۇردى.

دەسمال يۇغۇچ جامبۇ

چىسنە-قاچا، قازان-چۆمۈچىلەرنى يۇيۇشتا، ئېرىتىشتا ئىشلىتىلىدىغان لاتا.

بەگگى جىلە بولسا، ناسۋال يەيدۇ، مەست جىلە بولسا، دەسمال يەيدۇ. * يۇغۇچۇڭ تازا، قازىنىڭ تازا. جامبۇسىغا قاراپ، ئاشپىزىگە باھا بەر.

دەسمايە بىكچەن

سودا ـ سېتىققا سېلىنغان مەبلەغ.

دەسمايە غالتەككە چىقتى. * بىكچەن كۆپ بولسا، سودا چوڭ بولىدۇ.

دەقىيانۇسنىڭ زامانى ئەلمىساق ئاتام زامان تەيىپۇنەھنىڭ ۋاقتى

يىراق قەدىمكى زامانىي كۆرسىتىدۇ، ئېنىق بۆلۈگەن ۋاقتى يوق.

* دەقيانۇسنىڭ زامانىدا بولغان ئىش. * پىتنەر ـ پاسات ئەلمىساقتىن تارتىپ بار. * ئاتام زامانىدىن قالغان قورامىساقنى ئەمدى تاشلا. * تەيپۇنەھنىڭ ۋاقتىدىكى گەپنى ھازىر قىلۋاتقىنىنى!

دەككە دەشنام زەربە سوققا داۋا دوق پەشۋا تېپىك پەچمە يېزەك

نالايىق ئىش ـ ھەرىكەتلەرگە قارىتا ئېيتىلىدىغان قاتتىق ۋە ئاچچىق سۆز، تەنبىھ.

دەردەمنىگە دەككە بەرمە. * دەشنام يېگىنىم ـ بەش نان يېگىنىم. * بىرىنچى زەربە ئۇرۇشنىڭ يېرىمىغا تەڭ. * قاتتىق سوققا تەلۈنى تۇزەيدۇ. * داۋىخورىنىڭ داۋىسىنى بەر. * ھۇرۇن دوق يەيدۇ، باتۇر ئوق. * يۇرتىغا ئىشەنگەن پەشۋا يېمەس. *. قىلغىنىغا يارىشا تېپىك يېيدى.

دەللال بېيدىك

سودا ـ سېتىقتا ئالغۇچى بىلەن ساتقۇچى ئارىسىدا ۋاسىتە بولۇپ كېلىشتۇرگۈچى.

سۆزىنىڭ ئۇزۇنى دەللالغا كېرەك. * بېيدىكىنىڭ دەسمايىسى يالغانچىلىق.

دەللە تاسمىچى

خوتۇن ـ قىزلارنى بۇزۇقلۇققا باشلىغۇچى.

ئۆيۈڭگە يولاتما قېرى دەللىنى، كىرىپ ـ چىقىپ بۇزىدۇ پەللىنى. * تاسمىچى ئەسكىلىكنىڭ بېشى.

دەلىل ئىسپات

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ توغرىلىقىنى تەستىقلايدىغان پاكىت.

شەيتانغا كېرەك بولسا قۇرئاندىن دەلىل كەلتۈرەر. * گەپكە ئۇستىلىق ھەققىي بىلىملىكنىڭ ئىسپاتى بولماس.

دەلىللىمەك ئىسپاتلىماق

پاكىت كۆرسىتىپ، ئىش ـ ھەرىكەتلەرنىڭ توغرىلىقىنى ئاساسلىماق.

ئىش بىلەن دەلىللىمەك، ئۇلۇغ سۆزۈك قۇرۇق گەپ. * خەلق گۇمانلانغان ئىشنى ئىسپاتلاشنىڭ ھاجىتى يوق. * سۆزلىمەك سەندە كىمنىڭ ئىشى بار، دېدىگۈدەك دادىل ئېيت، ئىسپاتلا تەكرار.

دەم I تىركەك تاقاق غول غورۇ كىلتاك

ئىشىك، دارۋازىلارنى ئېچىدىن ئېتىپ قويۇشقا ئىشلىتىلىدىغان سايمان.

ساڭا قاراپ مەن، ئىشىكە قاراپ دەم. * تىركەك كېرەك، تىرتەك لازىم ئەمەس. * تاقاقنى تاقا، خاتىرجەم ئۇخلا. * غول ساڭا ئوڭ قول. * ئىشكىنى ئاچار، ئارقىغا قاچار، ئۇ نېمە؟ (غورۇ، كىلتاك)

دم II ئارام ھاردۇق

ھارغىنلىقتىن كېيىن، ئىش ـ ھەرىكەتنى توختىتىپ، ھاردۇقنى چىقارماق.

"ئالماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

دەم ئېلىشنى بىلمىگەن خىزمەت قىلىشنى بىلمەيدۇ. * ئارام ئېلىش تېخىمۇ ياخشى ئىشلەش ئۈچۈندۇر. * ھاردۇق ئالماق كۈچ يىغماقتۇر.

دەۋا دەستەر ئەرز شىكايەت

ئۆزىنىڭ ھەق-ھوقۇقىنى قوغداپ، ئەدلىيە ئورۇنلىرىغا قويغان تەلەپ.

ئالتۇن چىرىماس، دەۋا قىرىماس. * تۆگىمەن سۇ بىلەن چۆگىلەر، دەۋا پۇل بىلەن. * ئۆزۈم تاپقان بالاغا، قايدا باراي دەۋاغا. * دەستەر دەرمانىنى كەتكۈزەر. * ئەمەلدار قەرزدار بولسا، ئەرزىگىنى خۇدا سورىسۇن. * شىكايەت قىلساڭ، تاپقىنىڭغا شۈكۈر قىل.

دەۋالاشماق سوتلاشماق

سوت ئورۇنلىرىغا ئەرز ئېيتىپ، ئىشنى ھەققە چىقىرىشقا ئۇرۇنماق.

باي بىلەن دەۋالاشما، باتۇر بىلەن چېلىشما. * ئاساسىڭ بولسا سوتلاش، بولمىسا جىم يات.

دەۋەت ئۇندەك دالالەت

بىرەر ئىش-ھەرىكەتكە باشلاش.

ھەققە دەۋەت، ناھەقنى دەككە. * مۇھەببەت قىينىچىلىقنى يېڭىشكە ئۇندەك بولىدۇ. * بىلمىگە دالالەت قىلغانىنى دوستۇم دە.

دوپپا بۆك تەقىيە

ئەستەرلىك، پىلىتە ئۆتكۈزۈپ، سىيرىپ تىكىلگەن باش كىيىمى، تۇرى كۆپ، گۈللۈك، سىدام، ھەر خىل بولىدۇ.

دوپپىغا پاتقان بېشىم جاھانغا پاتمىدى. * كىشىنىڭ كەلگەندە كۆر، بۆكنى كىيگەندە. * تەقىيدە ياماق بولماس، ياخشىدا دىماق.

دوختۇر تېۋىپ ئەمچى ھېكىم ئاتاساغۇن مىدىك

كېسەللەرنى داۋالىغۇچى كىشى.

دوختۇرغا يۇرتىڭ ھەممىسى دوست. * تېۋىپ قانچە سىلىق بولسا، قولى شۇنچە شىپالىق بولار. * كۆپ ئاغرىغان ئەمچى بولار، كۆپ يۇرگەن يولچى. * تېۋىپىڭ ھەممىسى لوقمان ھېكىم ئەمەس.

دوختۇرخانا شىپاخانا خەستەخانا كېسەلخانا بالنىتسا ئامبۇلاتۇرىيە

كېسەللەرنى داۋالاش ئۈچۈن قۇرۇلغان ئورۇن.

ئورۇمچىدە ھەرقايسى ئىدارىلەرنىڭ دوختۇرخانىلىرىدىن باشقا سەككىز چوڭ دوختورخانا بار. * شەرقىي ئۆستەڭ شىپاخانىسى ئاممىنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى. * تەڭرىتاغ رايونى خەستەخانىسى قۇرۇلۇشى باشلاندى. * نۇرغۇن يېزىلاردا كېسەلخانا قۇرۇلدى. * 2 - دوختۇرخانىنىڭ بالنىتسا بىناسى ياخشى سېلىنغان.

دورا ئوت

كېسەلنى داۋالاش ئۈچۈن مەخسۇس تەييارلانغان ماددا.

يازنىڭ تېزىكى قىشقا دورا. * نېمە ئانچە ئاچچىقسەن؟ — دەپ سوراشتى كۆكتاشتىن. — مەن دورىمەن! — دەپ جاۋاب بەردى كۆكتاش. * دورا بىلەن جان باققىلى بولماس. * ئاچلىق ئەڭ ياخشى دورا، ھارغىنلىق ئەڭ ياخشى ياستۇق.

دورىخانا ئاپتېكا

دورا تەييارلايدىغان ۋە دورا ساتىدىغان ئورۇن.

ئورۇمچىدە دورىخانىلار كۆپ. * 1 - دوختۇرخانىنىڭ ئاپتېكىسى ياخشى.

دورامچۇق تەقلدچى

باشقىلارنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىنى دورايدىغان، دوراشقا ئۇستا.

دورامچۇقنىڭ ئاغزى پۇچۇق. * كور بولمىساڭ، كۆرمىگەنگە قۇلاق سالما، ئىسپات ئىزدەپ تەقلدچىگە ئوخشاپ قالما.

دورامچىلىق تەقلدچىلىق

دوراش، تەقلد قىلىش ئىشى.

دورامچىلىقنى دوغا تىك. * تەقلدچىلىك ئىجادىيەتتە ئوبدان ئۇسۇل ئەمەس.

دورىماق تەقلد قىلماق

تەييار بىر ئىش ـ ھەرىكەتكە ئوخشىتىپ ئىشلىمەك.

ئوغۇل ئاتىنى دورايدۇ، قىز ئانىنى. * مال ئىگىسىنى دورىمىسا ھارام. * تەقلد قىلىنغان ئەسەرنى ئىجادىي ئەسەر دېگىلى بولمايدۇ. * بىرەر قورال ـ سايمانىنى باشقا قورال ـ سايمانغا تەقلد قىلىپ ياساشقا بولىدۇ.

دورغا يايى

كونا چاغلاردىكى ھۆكۈمەتنىڭ، يەنى يامۇلنىڭ مۇلازىملىرى.

دورغا نەدە بولسا، غوۋغا شۇ يەردە. * بېگىم چىقتى ئوردىسىدىن، قورقۇپ كەتتىم دورغىسىدىن. * يامۇلنى تېشىپ قويۇپ، ئىككى چىقتىم تالاغا، مېنى باققان بەش يايى ئەمدى قالدى بالاغا.

دوردىگەر ھەتتار پورماتسىپ ئوتاچى

دورا تەييارلايدىغان مۇتەخەسسىس.

"ھەتتار" كۆپىنچە دورا سېتىقچىلىقى قىلىدىغان كىشىگە قارىتىلىدۇ.

دوردىگەرنىڭ دوردىسى ـ جانىنىڭ ئارامى. * شەھەردە خۇسۇسىي دوردىخانا ئاچقان ھەتتار خېلى كۆپەيدى. * شىجائەت يېشۈيۈمىدە پورماتسىپلار تەييارلايدىغان سىنىپ بار.

دوزاخ جەھەننەم قامۇغ تامۇ تىلىغ

دىنىي چۈشەنچە بويىچە، ئادەم ئۆلگەندىن كېيىن، گۇناھكارلارنىڭ روھى مەڭگۈ ئازاب چېكىدىغان يەر: شۇنىڭغا نىسبەتەن، بۇ دۇنيادىكى پاجىئەلىك، زۇلمەتلىك تۇرمۇش مۇھىتى تەمسىل قىلىنىدۇ.

دوزاخنى كۆرگەن جەننەتنى ئۇنتۇماس. * ئاغزى كۆيمىسە دوزاخنىمۇ يۇتۇۋېتىدىغان. * جەھەننەمگە ئۆگەنگەن كۆڭۈل بېھىشكە كۆنمەپتۇ.

دوست ئاداش بۇرادەر ئاغىنە ئۆڭگە ساغىدىچ ئىش

بىر تۇغقان قېرىنداشتەك يېقىن.

"دوست"نىڭ دائىرىسى كەڭ، شەخسىلەر ئارا بولۇپلا قالماستىن، باشقا جەھەتلەردىمۇ بولىدۇ.

"دوست"، "ئاداش" بىر جىنسكە خاس، ئىككى جىنس ئارا بىر ـ بىرىگە دېيىلمەيدۇ. "بولماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

"بۇرادەر"، "ئاغىنە"، "ئۆڭگە" ئەر ـ ئۇغۇللار ئارا دېيىلىدۇ؛ خوتۇن ـ قىزلار ئارا دېيىلمەيدۇ.

مېنىڭ دوست ئاز، بىر دۇشمەن كۆپ. * دوستۇڭ دوست بولسۇن، ھېسابىڭ دوروس بولسۇن. * ئاداش، ئاداش بولايلى، بىرنېمە تاپساق تەڭ يەيلى. * بۇرادەرنىڭ ساپ بولسا، تاشلىقتا ئات بولسا. * ئاغىنەڭ ساق بولسا، قولۇڭ كۆيمەس. * مىلىڭ مىڭغا يەتكۈچە، ئۆڭگەڭ مىڭغا يەتسۇن.

دوستلۇق بۇرادەرلىك ئاغىنىدارچىلىق

يارۇبۇرادەر ئارىسىدىكى مۇھەببەت، راۋۇتە، مۇناسىۋەت.

"بۇرادەرلىك، ئاغىنىدارچىلىق" ئەرلەر ئارا بولىدۇ.

دوست ئۆلەر، دوستلۇق ئۆلمەس. * دوستلۇقنىڭ تېگى راستلىق. * بۇرادەرلىك ئەڭ ئېسىل خىسلەت. * ئاغىنىدارچىلىق قىل، ئاغىنەگدىن ئايرىلما.

دوغاپ دوغ راخاپ جۇلاپ

سۇغا قېتىق، سۈزمە، شىرنى قوشۇپ چېقىلغان ئۇششاق مۇزنى ئارىلاشتۇرۇپ تەييارلانغان ئۇسسۇلۇق.

"دوغاپ"، "دوغ" قېتىقتىن، "راخاپ"، "جۇلاپ" شىرنىدىن تەييارلانغان.

قەشقەرنىڭ دوغىپى ياخشى بولىدۇ. * داغ سۇدا قىلىنغان دوغنى ئىچىشتىن ئېھتىيات قىل. * راخاپنى رايىغا بېقىپ ئىچ. * جۇلاپنى بىريولى كۆپ ئىچىش زىيانلىق.

دوغاپچى راخاپچى

دوغاپ ـ راخاپ ئەتكۈچى ۋە ساتقۇچى.

دوغچى ئاپتاپ تىلسە، تاغگاچنىڭ ئاچچىقى كەپتۇ. * راخاپچى مۇزنى ماختايدۇ.

دوك دۇمچەك

دۇمبىسى دۇمچەيگەن.

دوك ئەر توكۇر خوتۇندىن كۆلۈپتۇ. * دۇمچەك گۆرگە كىرگەندە تۇزلەر.

دوكلات مەلۇمات راپورت

ئەھۋال ۋە ماتېرىيالنى يۇقىرىغا، باشلىققا ياكى ئامما مەلۇم قىلىش.

"راپورت" ئادەتتە قوشۇنلاردىلا ئىشلىتىلىدۇ.

سۆك خەنلياك شۇجى جياك زېمىن باش شۇجىغا شىنجاڭنىڭ خىزمەتـ لىرىدىن دوكلات بەردى. * خىزمەت گۇرۇپپىسى يېزىنىڭ ئەھۋالى توغرىسىدا مەلۇمات ئالدى. * جەڭچى كومانىدىرغا راپورت بەردى.

دوكلات مەرۇزە ۋەز خۇتبە

بىرەر مەسىلە ئۈستىدە كۆپچىلىككە سۆزلەنگەن نۇتۇق.

"دوكلات" كەڭ قوللىنىلىدۇ.

"مەرۇزە" ئىستېمالدىن قالدى.

"ۋەز" سەلبىي مەنە ئەپقالدى.

"خۇتبە" خاتىپ جۈمەدە ئوقۇيدىغان چۈشىنىكسىز ئەرەبچە سۆز.

ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشۋىقات بولۇمى دوكلات يىغىنى ئۆتكۈزدى. * بۆلۈم باشلىقى ئېقىم مەسىلىسى ئۈستىدە دوكلات بەردى. * ئابدۇكېرىم ئابباسوۋنىڭ 1949 ـ يىلى مايدا ئىلىدا ئىستىپاق ئاكتىپلىرى يىغىنىدا بەرگەن «ھازىرقى ۋەزىيەت ۋە بىزنىڭ ۋەزىپە‌ـ لىرىمىز» دېگەن مەرۇزىسى ئۆز ۋاقتىدا چوڭ تەسىر قوزغىغان. * تۇلكە ۋەز ئېيتسا، توخۇ ئۇبدان ئويلانسۇن. * جامەدە جۈمە نامىزىدىن كېيىن خاتىپ خۇتبە ئوقۇيدى.

دولقۇن مەۋج ئۆركەش چايقاق قۇم

دېڭىز ـ ئوكيان، كۆل ـ دەريالاردا كۆتۈرۈلۈپ ـ پەسىيىپ تۇرغان سۇ يۈزى.

"چايقاق" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ھەققەت ئوت ئىچىدە كۆيمەس، دولقۇنىدىمۇ غەرق بولماس.
* دولقۇنى يوق دېڭىز بولماس. * سايرام كۆلى مەۋج ئۇرغانىدا، تېخىمۇ چىرايلىق بولۇپ كېتىدۇ. * ئۆركەش يېرىپ ئۇزگەندىلا، سۇنىڭ مەنبەسىنى تاپقىلى بولىدۇ.

دۇئا تىلاۋەت دۇئا ـ تىلاۋەت دۇرۇد

ئايەت ياكى ئەپسۇن ئوقۇپ قىلىنغان تىلەك ۋە شۇنداق ھەرىكەت.

ئاتا ـ ئانا دۇئاسى ئوتقا ـ سۇغا پاتۇرماس. * ئىت دۇئاسى قوبۇل بولسا، ئاسماندىن ئەت ياغار ئىدى. * تىلاۋەت قىلدىم، تاپالمىدىم راھەت. * بالام ئاللادىن سېنىڭ تىنچ ـ ئامان لىقىڭنى تىلەپ، دائىم دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىپ تۇرىمەن. * دورۇد دۇنيا بەرمەس.

دۇئاخان دۇئاگۇي

تىلەكلەر تىلەپ خۇداغا يېلىنىپ دۇئا قىلغۇچى.

دۇئاخان دۇئادىن تىلىكىگە يەتسە، ھەرگىز دۇئاخان بولماس ئىدى.
* ئاخۇنۇم دۇئاگۇي، ئالدىغا سەدىقە قوي.

دۇبۇلغا ساۋۇت بارىق تۇغلۇغا

جەڭچىلەر جەڭدە كىيىپ، بېشى ۋە تېنىنى قوغدايدىغان ئاسرايدىغان مېتال كىيىم، قالپاق.

بىر كاتتا لەشكەر باشلىقىنىڭ دوبۇلغا، ساۋۇت كىيىپ تۇرغانلىقى سىزىلغان رەسىم كۆرگەزمىدە كۆپچىلىكنىڭ دىققىتىنى جەلپ قىلدى.

دۇچ كەلمەك دۇچار بولماق ئۇچرىماق

يۈزمۈيۈز كەلمەك.

دۇچ كەلسەك قايتۇرالماس بالا ـ قازا، يۈزمۈيۈز تۇر، دۇمبەڭنى

كۆرسەتمە ئەسلا. * دۇچار بولساڭ يولۇاسقا، بەل باغلىغىن قايتماسقا.
* پالاكەتكە ئۇچرىماي دېسەڭ، ئاغزىڭنى يېغ، تىلىڭنى تارت.

دۇدۇقلىماق تىلنى چاينىماق

سۆزنى ئېنىق سۆزلىيەلمەسلىك.

نېمە دۇدۇقلايسەن، گېپىڭ بولسا ئېنىق ئېيتمامسەن؟ * ئۇ تىلنى چاياپ گەپ قىلالماي قالدى.

دۇدۇلانماق تۇتۇلۇپ قالماق ئالا كۇچۇكلىرى كەلمەك

خۇيلىنىپ، خاپا بولۇپ قالماق.

دۇدۇلانسا، كارىڭ بولمىسۇن، تۇزىلىپ قالىدۇ. * خان قىز بىردەمدىلا تۇتۇلۇپ قالدى. * ئايمىقزىنىڭ ئالا كۇچۇكلىرى كەپقاپتۇ.

دۇربۇن بىنوكىل تېلېسكوپ

يىراقتىكى نەرسىنى يېقىن قىلىپ كۆرسىتىدىغان ئەسۋاب.

كومانداىر دۇربۇن بىلەن يىراقلارغا قاراپ ئەھۋالنى كۆرەتتى.
* بىنوكىل ھەربىي ئىشتا بەك مۇھىم. * تېلېسكوپتا ئاسمان جىسىملىرى كۆزىتىلىدۇ.

دۇكان ماگىزىن

مال ساتىدىغان ئورۇن.

ياخشى مال دۇكاندا تۇرماس. * دۇكىنىمغا كىرىۋەر، مېلىمغا تەگمە. * "دوستلۇق" ماگىزىنى ـ ئۇرۇمچىدە ئەڭ چوڭ ماگىزىن.
* تۇرلۇك مالالار ماگىزىنلىرىدا ھازىر نېمە دېسەڭ، شۇ تېپىلىدۇ.
* ـ دادىسى، ـ دەپتۇ ئايالى، ـ سىز بىلەن بىللە چىقسام، ماگىزىنلارغا كىرگۈم كېلىدۇ. * ـ ئانىسى، ـ دەپتۇ ئېرى، ـ ماگىزىنلارنى ئويلىسام، سىز بىلەن بىللە چىققۇم كەلمەيدۇ.

دۇنيا ئالەم جاھان يەر يۈزى 18 مىڭ ئەلەم يەتتە ئىقلىم ئاجۇن(ئاژۇن، ئاچۇن) بېرسۇۋ

ئەتراپىمىزنى ئوراپ تۇرغان پۈتۈن مەۋجۇدات، يەر شارى ئۈستىدىكى ھەممە يەر.

دۇنيا قاراش: ھايۋانات دۇنياسى: ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى؛ دۇنيا تىلى؛ تەركىدۇنيا؛ بىۋاپا دۇنيا. * ئالەم كېمىسى؛ ئالەمنى مالەم قىلماق؛ ئالەم كەزمەك. * بۇ ئالەم ــ ئۇزۇن ئالەم. * مەندە بار، سەندە بار، ئالەمدە يوق، بۇ نېمە؟ (ــ چېكىت). ئالما ساتقىلى چىقسام، قىزلىنى تاللايدۇ، ئالەمدە كىشى يوقتەك، كۆڭلۈم سېزنى خالايدۇ. * جاھان تۇتماق؛ جاھاندا بىر؛ جاھاندا ئەرچىلىق قىلماق؛ جاھان سورىماق؛ جاھانكەزدى؛ جاھانغا پاتماسلىق؛ جاھانىنىڭ رەپتارىغا كىرۋالماق؛ جاھان تەكشى ئەمەس؛ جاھاننىڭ كارى چاغنىق. * يەر يۈزىدىن ئەقىل يوقلىپ كەتسۇن ھېچكىم ئۆزىنى نادان دېمەيدۇ، نادان. * يەر يۈزىدىكى دەرەخ زاتىنى شامال ئىرغىتار. * ھەممىدىن كۆڭۈل ئىتنىڭ بىردەمنىڭ ئىچىدە 18 مىڭ ئالەمنى ئايلىنىپ چىقالايدۇ. * يەتتە ئىقلىمنى كېزىپ چىقتىم، كۆڭلۈمگە يارىغۇدەك مەھبۇب تاپالمىدىم، دېدى يىگىت. * بۇنداق چىرايلىق قىز يەتتە ئىقلىمدا يوق.

دۇنيا قاراش كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى

دۇنيا ۋە تۇرمۇش توغرىسىدىكى ئومۇمىي قاراش.

تۇرمۇشتا ئېنىق دۇنيا قاراش بولمىسا، تۇرمۇش بىر خىل يۈك بولۇپ قالىدۇ. * شاد ــ خۇراملىقتا ئىنتىلىدىغان كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىلا تەبىئىي، چىن كىشىلىك تۇرمۇش قارىشىدۇر.

دۇنياۋى ئالەمشۇمۇل يىرتىنچۇلۇك

دۇنيا مىقياسىدا، ئالەم دائىرىلىك.

بىزنىڭ قىلىۋاتقان ئىشىمىز دۇنياۋى ئەھمىيەتكە ئىگە. * بىزنىڭ ئىتتىقاد قىلىدىغان مەسلىكىمىز ئالەمشۇمۇل ھەققەتتۇر.

دۆت كالۋا گالۋاك لەقۋا گالزاك گاراك كومشا دېۋەك مەتۇ گول دەلتە گاراھ ئاپقە ۋ پاكقۇش ھاڭۋاقتى خامۇش خارامۇش پۆشۇلۇ لەللە لەلشو قاپاقباش سامانقورساق پوقىقورساق مېڭسىنى قاغا چوقۇۋالغان قىچشىمغان يەرنى تاتلايدىغان ئاشپەزگە پۇل بىرىپ نانۋايغا قارايدىغان ئاغزىڭ قېنى دېسە، بۇرنىنى كۆرستىدىغان بېشى قىچشسا، پۇتنى تاتلايدىغان تاغدىن سورىسا، باغدىن جاۋاب بېرىدىغان

ئەقلىي كۈچى ئاجىز، تولۇق يېتىلمىگەن، توغرا پىكىر قىلالمايدىغان.

بۇ يەردىكى فرازىئولوگىيىلىك بىرىكمىلەردىن "قاپاقباش، سامانقورساق، پوققورساق"لارنىڭ بىلىمسىز، نادانلىقتىن "دۆت" لۈكنى كۆرستىدۇ؛ قالغانلىرى كۆپىنچە جۈملىدە ئېنىقلىغۇچى بولۇپ كېلىدۇ. پېئىل ھالىتىدە جۈملە بۆلۈكلىرى بولۇپ كېلىدۇ: ئۇ، سەندىن قاچان كەلدىڭ دەپ، سوراۋاتىدۇ، سەن تاغدىن سورىسا، باغدىن جاۋاب بېرىۋاتسەنغۇ دېگەندەك.

كالۋا مەسچىتنىمۇ تاماق يەر. * گالۋاكنىڭ بېشى زىدە. * گالۋاكنا ئالۋاك يوق. * راھەتكە بېرىلگەن ئۆگەنمەس، لەقۋا بولار. * ئەلنىڭ جېنى چىقسا، گالزاكنىڭ كۆلكىسى كېلەر. * ئاقىلنىڭ ئىشى تۈگىمەس، گاراكنىڭ غېمى. * كومشانىڭ كۆن كۆرۈشى تەس. * دېۋەگە تاياق دېۋىيلمە، ئورۇنسىز. * مەتۇ مېھرانقا سىيدۇ. * گول ئاسان ئادىشىدۇ. * دەلتە دەردىنى يىلمەيدۇ. * گاراھ گاسقا

يولۇقسا ئىش بۇزۇلىدۇ. * ئاڭقاۋ ئالمىغا ئامراقمىش. * پاكقۇش پايخانىدا قالىدۇ. * ھاڭۋاقتىغا ھارامزادە ئامراق. * ھاڭۋاقتىنىڭ ھالى خاراب. * خامۇش ئاشنى خام يەيدۇ. * خارامۇش خارلانمىسۇن. * قاپاق-باشتا ساپ ئەقىل بوق. * سامانقورساق سامانلىقتا ياتىدۇ. * ئۇ مېڭسىنى قاغا چوقۇۋالغان نېمىكەن. * باقى قەچىشمىغان يەرنى تاتلاپ يۇرىدىغانىنى دوست تۇتۇپتۇ. * ئاشپەزگە پۇل بېرىپ، نانۋايغا قارايدىغان كىشىدىن ئاغزىڭ قېنى دېسە، بۇرنىنى كۆرسىتىدىغان ئارتۇق ئەمەس. * ئۇ شۇنداق قىزىق بالىكەنكى، تاغدىن سورىسىڭ، باغدىن جاۋاب بېرىدىغان كىشىلەردىن كۆلدىكەن.

دۆڭ تۆپە بارخان تۆپۈ يوق ئۇزۇ ئۇيۇك

يەردىن كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان ئېگىزلىك.

ئېتىك ھارسا دۆڭگە چاپ. * قوناقنى دۆڭگە تېرى، بېدىنى ئويغا. * تۆپە كېيىپ تۆپىگە چىقما. * تارىم بويىدا، تەكلىماكاندا قۇم بارخانلىرى كۆپ.

دۆلەت خېتى دۆلەت مەكتۇپى ئېتىمادنامە

دۆلەت باشلىقىنىڭ شۇ دۆلەتنىڭ باشقا دۆلەتتە تۇرۇشلۇق ئەلچىسى، دىپلوماتىك ۋەكىلىگە بەرگەن ۋەكالەت خېتى.

ئامېرىكىنىڭ جۇڭگودا تۇرۇشقا يېڭى بەلگىلەنگەن باش ئەلچىسى 8 - ئاينىڭ 21 - كۈنى دۆلەت رەئىسى ياڭ شياڭكۇنىگە دۆلەت خېتى تاپشۇردى.

دۇدۇك ئۇشتەك سۆدستوك

مېتال ياكى سۇلياۋدىن ياسالغان، پۇۋلەپ چالىدىغان سايمان.

رېپىرى دۇدۇك چالدى، تەنتەربىيە ھەرىكىتى ۋاقتىنچە توختىدى.

* ساقچى ئۇشتەك چالدى، بىرنەچچە ساقچى ئۇنى ئاڭلاپ، ۋەقە چىققان يەرگە دەرھال يېتىپ كېلىشتى.

دۇشمەن ياۋ خەسىم ئەدۇۋ گېزەندە تۆتۈش غەش

مەنپەئەت توقۇنۇش سەۋەبىدىن بىر - بىرىگە زىت تەرەپ.

دۇشمىنىڭنىڭ دۇشمىنى دوستۇڭ. * ئاتا دۇشمىنىنى دوست تۇتما. * دوستۇڭنىڭ دۇشمىنى بىلەن دۇشمىنىڭنىڭ دوستى ساڭا ئوخشاشلا خەتەرلىك. * دوستۇڭنىڭ دوستىنى دوست تۇتمىساڭمۇ بولىدۇ. دۇشمىنىڭنىڭ دوستىنى دۇشمەن بل. * ئىت ئېتەكتىن ئالار، ياۋ ياقىدىن. * ياۋنىڭ ئېتىمۇ ياۋ.

دۇگلەك يۇملاق تۆرۈك

شار شەكىللىك، تولۇن ئاي شەكىللىك.

"تۆرۈك" قۇمۇل - تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

دۇگىلەك ئۆيىنىڭ تۆرى يوق. * يۇملاق تاۋۇز. * يۇملاقنى دوملاتما.

دۇمبە ئۇچا ئۆشنە غولا دولا

ئادەم ۋە ھايۋاننىڭ ئارقا تەرىپى، ئۇست تەرىپى.

ئورمانچىنىڭ دۇمبىسىنى پالتا ئىسىستار. * ئۇچاڭ قېچىشا تۇگمەنگە بار. * ئۆشنەڭ غولاڭغا گۇۋاھ. * دولىسى يېغرىنىڭ پۇتى ئېغىر.

دۇۋەت سىياھدان

سىياھ قۇتىسى.

دۇۋەتتە سىياھ تۇگەپ كېتىپتۇ. * قارا سىياھقا سىياھدان كېرەك.

دېتال زاپچاس

ماشىنا، مېخانىزملارنىڭ قىسمى، پارچە بۆلەكلىرى.

ماشىنا - ستانوكلار ئايرىم دېتال، زاپچاسلاردىن قۇراشتۇرۇلىدۇ.

* ماشىنا دېتال، زاپچاسلىرى دۇكىنغا بېرىپ، بىرنەچچە دېتال - زاپچاس سېتىۋالدىم.

دېدەك چۆرە كۆك قىرغىن قىرناق

قۇل ئايال، قىز قۇل.

فىلىپپىن دېدەك ئېكسپورت قىلىدىكەن. ھازىرغىچە فىلىپپىن ھەر يىلى چەتكە 60 مىڭچە دېدەك ئېكسپورت قىلىدىكەن ۋە ئۇنىڭدىن تاشقى پىرېۋوت تاپىدىكەن. * چۆرە قىزلارنىڭ ھالىغا ۋاي.

دېرىزە روجەك پەنجىرە كۆزۈنۈك

ئۆي ـ ئىمارەتنىڭ يورۇق چۈشۈشى ۋە ھاۋا ئالمىشىشى ئۈچۈن ئېچىلغان رامى.

دېرىزىگىنى ئاچ، تىنچىقتىن قاچ. * روجەك جەنۇپ تەرەپكە قارىسا ياخشى. * پەنجىرە پەمىزنىڭ ئۆيىدە ئۆتۈك.

دېكادا ئون كۈن

ئون كۈنلۈك مەزگىل.

مەن بۇ ئىشنى 11 ـ ئاينىڭ 3 ـ دېكادىسىدا ئۆگىتىشكە بەل باغلىدىم. * 8 ـ ئاينىڭ كېيىنكى ئون كۈنىدە خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ نۆۋەتتىكى مەجلىسى ئۆتكۈزۈلدى.

دېگەنبىلەن ھەر ھالدا

باغلىغۇچى، ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ خېلى جايىدا بولغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

كۆپ قېيىنچىلىق تارتتۇق، دېگەنبىلەن ئارقىدا قالمىدۇق. * ئىشىمىز ھەر ھالدا جايىدا كېتىۋاتىدۇ.

دېڭىز ئوكيان بەھر تالۇي دالاي سۇندۇرى

يەر شارىنىڭ ئوراپ تۇرغان سۇلۇق يەرلەر.

دېڭىز چاڭدىن قورقماس. * دېڭىز قۇرۇماس، خەلق تېنىمەس.

* چېلەكلەپ تۆكسەكمۇ، ئوكيانىنىڭ سۈيى تۈگىمەس. * بەزى چوڭ كۆللەرمۇ دېڭىز دەپ ئاتىلىدۇ، مەسىلەن، كاسپىي دېڭىزى.
* "ئۇلۇغ ئوكيان" بۇرۇنلاردا "بەھرىمۇھىت كەبىر" دەپ ئاتىلاتتى.
* دېڭىز ـ ئوكيانلار يەر شارى سەتھىنىڭ ئوندىن يەتتىسىنى تەشكىل قىلىدۇ: ئۇلۇغ ئوكيان، ھىندى ئوكيان، ئاتلانتىك ئوكيان، شىمالىي مۇز ئوكيان دېگەن تۆت قىسىمغا بۆلۈنىدۇ.

دېمەك يەنى

[illegible]ھ باغلىغۇچى، ئالدىدا ئېيتىلغان پىكىرنى يەنىمۇ چاقلاش، ئېنىقلاش، تولۇقلاش ئۈچۈن خىزمەت قىلىدۇ.

ئۆمۈرنى بىكار ئۆتكۈزۈش، دېمەك، ئالمىغان نەرسىگە ئالتۇن تۆلەش. * تۆتنى زامانىۋىلاشتۇرۇش، يەنى دۆلىتىمىزنى كۈچلۈك ـ باي سوتسىيالىستىك مەملىكەت قىلىپ چىقىش ـ ھازىرقى مۇھىم ۋەزىپىمىز.

دېموكراتىيە خەلقچىللىق

خەلق ھاكىمىيىتى، خەلقنىڭ دۆلەت ئىشلىرىغا قاتنىشىش ياكى دۆلەت ئىشلىرى ئۈستىدە ئەركىن پىكىر بايان قىلىشقا ھوقۇقلۇق بولۇش ئىمكانىيىتى، تۈزۈمى.

سوتسىيالىستىك مەملىكىتىمىزدە خەلق ئەڭ كەڭ دېموكراتىيىدىن بەھرىمەن بولىدۇ. * 1948 ـ يىلى 1 ـ ئاۋغۇستتا ئۇچ ۋىلايەتتە قۇرۇلغان "شىنجاڭدا تىنچلىق ۋە خەلقچىللىقنى ھىمايە قىلىش ئىتتىپاقى" 1950 ـ يىلى 9 ـ ئايدا "شىنجاڭ خەلق دېموكراتىيە ئىتتىپاقى"غا ئۆزگەرتىلدى. كېيىن تارقىتىۋېتىلدى.

دېھقان ئېكىنچى

تېرىلغۇ، ئېكىن ئېكىش بىلەن شۇغۇللىنىدىغان كىشى.

دېھقان بولماق شۇنىڭغا قىل، مولا بولماق تەكرار قىل.

* دېھقانىنىڭ بۇرنىغا يەر پوراپتۇ.

دېھقانچىلىق ئېكىنچىلىك

زىرائەت ـ ئېكىن ئېكىپ قىلىنىدىغان ئىشلەپچىقىرىش ئىشى.

دېھقانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىق ـ يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئەڭ ئاساسىي تارمىقى.

دىئالېكت شېۋە

ئەدەبىي تىلىدىن ئۆز خۇسۇسىيەتلىرى بويىچە ئايرىلىپ تۇرىدىغان يەرلىك تىل. "شېۋە" تېخىمۇ كىچىكرەك دائىرىدە بولىدۇ، دىئالېكت يەنە شېۋىلەرگە بۆلۈنىدۇ.

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى مەركىزىي دىئالېكت، خوتەن دىئالېكتى، لوپنۇر دىئالېكتلىرىغا بۆلۈنىدۇ. * كەلپىن شېۋىسى ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدا ئالاھىدە شېۋە ھېسابلىنىدۇ.

دەرى ئىز پۇلى تەننەرخى

بىرەر مەھسۇلاتنىڭ ئىشلەپچىقىرىلىشىغا كەتكەن چىقىم.

پايدىسىنى خەجلە، دېرىنى ساقلا. * بولسا بولار، بولمىسا ئىز پۇلى قالار. * تەننەرخنى ئازايتىش مەھسۇلاتنىڭ پايدىسىنى ئاشۇرىدۇ.

دەرىزور جىخۇي

ئورکېستىرغا يېتەكچىلىك قىلغۇچى مۇتەخەسسىس.

بىزدە ھازىر خېلى يېتىشكەن دېرىژورلار بار.

دىسسېرتاتسىيە ئىلمىي ماقالە

ئالىي مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى مەكتەپنى پۈتتۈرگەندە ئۆز كەسپى بويىچە يازىدىغان ماقالىسى؛ بىرەر مەسىلە تەتقىق، مۇھاكىمە قىلىنغان ماقالە.

قادىر ھازىر ئوقۇش پۈتتۈرۈش دىسسېرتاتسىيىسى ئۈستىدە ئىشلەۋاتىدۇ. * ۋەتەنپەرۋەر، دېموكراتىك شائىر ئابدۇخالىق ئۇيغۇرنىڭ ھاياتى، ئىجادىيىتى ھەققىدە يېرىلىغان ئىلمىي ماقالىلار توپلام قىلىندى.

دىككىدە لەپپىدە

ناھايىتى تېز ۋاقىت ئىچىدە.

ئۆيگە دىككىدە بېرىپ كېلەي. * مۇختەر ئالدىمدىن لەپپىدە ئۆتۈپ كەتتى.

دېمىق تىنچىق

دەم ـ نەپەسنى بوغدىغان ئىسسىق.

دېمىق ھاۋادا ئۇزاق تۇرۇش زېيانلىق. * دېرىزەڭنى ئاچ، تىنچىقتىن قاچ.

دىندار روھانىي

دىنغا ئىشەنگۈچى ۋە دىنىنىڭ ئەركان ـ ئەھكاملىرىغا رىئايە قىلغۇچى شەخس.

دىندارلارنىڭ مۇۋاپىق دىنىي پائالىيەتلىرى قانۇنلار تەرىپىدىن قوغدىلىدۇ. * روھانىيلار ئەرۋاھقا ئىشىنىدۇ.

دىنسىز ئىمانسىز دەھرى ئاتېئىست

دىنغا ئىشەنمەيدىغان ۋە دىنىي قائىدە ـ يوسۇنغا ئەمەل قىلمايدىغان شەخس.

ئىككى خۇداغا تەڭ ئىشەنگەن ـ دىنسىز. * دىنسىزنىڭ ئەدىبنى ئىمانسىز بىرەر. * گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا تەرەققىپەرۋەر كىشىلەر "دەھرى" دەپ قارىلاتتى.

دەۋان I ئانتولوگىيە

شېئىرلار توپلىمى.

«دەۋان زەللىي» رەتلىنىپ، ئىزاھلىنىپ نەشر قىلىندى.

دەۋان II سافا كۆرسى كىرىسلو

جەينەك بىلەن تايىنىپ ئولتۇرىدىغان يېرى بار يۇمشاق ئورۇندۇق. بەزىلىرى پۇرژۇنلىق بولىدۇ، بىر كىشىلىك ۋە كۆپ كىشىلىكلىرى بار.

دېۋانىدا ئولتۇرساڭ، ئۇيقۇ باسىدۇ. * ھازىر ئۇرۇمچىدە سافا خېلى ئومۇملىشىپ قالدى.

ر

رازى رىزا مەمنۇن مىننەتدار

ئىش ـ ھەرىكەتتىن قانائەتلىنىش تۇيغۇسى.

بارغا رازى بول، يوققا سەۋرى قىل. * ئاز پايدىغا رازى بولماسلىق، كۆپ زىيانغا ئۇچرايسەن. * قازاغا رىزا بولماقتىن ئۆزگە چارە يوق. * يار شۇدۇر كۆنسە يار چاپاسغا، ئارزۇسىنى كۆندۈرسە يار رىزاسىغا. * سەن ئۇنى مەمنۇن قىلمەن دېسەڭ، ئۇنىڭ دېگىنىنى قىل. * قىلغان ياخشىلىقىڭدىن مىننەتدارمەن، ئۆلگۈچە ئۇنتۇمايمەن.

رازىلىق رىزالىق مەمنۇنلۇق مىننەتدارلىق

رازى ـ رىزا بولغان ھالەت.

بۇۋاي بالىسىغا رازىلىق بەردى. * رىزالىق ئۇمىدۋارلىق تۇغدۇرار. * ئۇنىڭ چىرايىدىن مەمنۇنلۇق چىقىپ تۇراتتى. * ئۇلار، ياخشى ئىشلىگىنىمىز ئۈچۈن، مىننەتدارلىق بىلدۈردى.

راست چىن جىڭ ھەق توغرا تۈز ھەقىقىي دۇرۇس لىلا بايىق تۇملۇدۇ كۆنى كەرتى

ئەمەلىي پاكىتقا ئۇيغۇن، يالغىنى يوق.

ئەخمەققە يالغانمۇ راست بولار. * راست گەپكە جاۋاب يوق. * راستنى قوبۇلاش شەرەپ. * چىن گەپ جانىدىن ئۈلۈغ. * جىڭ ئالتۇن سىناق تېشىدىن قورقماس. * ھەق سۆز ئاچچىق بولار. * ھەقنىڭ رىزقى ھەق. * ھەق ئۆلۈم ئابروي. * توغرا يۈر: توغرا سۆزلە: توغرا ئاڭلا: توغرا تۇر: توغرىنى دە: توغرىنى كۆر. * تۈز

كەس، توغرا ئېيت. * توز دەرەخنىڭ پايدىسى تولا، توز ئادەمنىڭ دوستى. * ھەقىقىي سۆزگە قەسەم كەتمەيدۇ. * ھەقىقىي بەخت قان-تەردىن كېلىدۇ. * دوستۇڭغا دۇرۇس سۆزلە. * جىنگىنى ئېلىشقا قىلىچ تەڭلەنسىمۇ لىللا گەپ قىل.

راستلىق راستچىللىق چىنلىق جىگىلىق ھەقلىق توغرىلىق

راست-توغرا ھالەت.

راستلىق—راۋانلىق. * راستچىللىق—ئەڭ گۈزەل ئەخلاق. * چىنلىق گۈزەللىكتۇر. * چىنلىق ئاخباراتىنىڭ جېنىدۇر. * جىگىلىق جەڭ كۆتۈرىدۇ. * ھەقلىق—ئۇلۇغلۇق. * توغرىلىق تۇگمەس بايلىق.

راگاتكا(رەگەتكە) ساپقان

ئۇششاق تاش ۋە داغگاللارنى ئېتىش ئۈچۈن ئاچا ياغاچقا رېزىنكا بېكىتىپ ياسالغان ئويۇنچۇق.

راگاتكىنى كىشىگە قارىتىپ ئېتىش—ئەڭ يامان قىلىق. * راگاتكاڭنى پايدىلىق قۇشلارغا ئاتما.

راھەت پاراغەت راھەت-پاراغەت ھۇزۇر ھالاۋەت ھۇزۇر-ھالاۋەت ئىنچ (ئىنچكۈ)

تىنچ ۋە پاراۋان تۇرمۇش ھالىتى.

سالقىندا يالقۇن راھەت، ئىسسىقتا سالقىن راھەت. * ئىنكى بارنىڭ راھىتى بار. * ئادالەت زالىملارغا بولسا ئاپەت، جاپا چەككەنلەرگە بەرگەي پاراغەت. * راھەت-پاراغەت ئىرادىنى يوق قىلار، تىرىشچانلىق ئىرادىنى چىڭىتار. * ھالاۋەت بىلەن مۇشەققەت دائىم بىللە. * جاپا چەكمىگۈچە ھالاۋەت يوق. * كىشىلىك ھايات ھۇزۇر-ھالاۋەت ئەمەس، بەلكى ئىنتايىن مۇشەققەتلىك خىزمەت.

راھىب ماناخ شەيخ دەرۋىش زاھىت تويىن سالك

تەركىدۇنيا بولۇپ، ئىبادەتخانىلاردا تائەت-ئىبادەت بىلەن شۇغۇللانغۇچى.

"راھىب"، "ماناخ"لار ناسارادىن چىقىدۇ.

"شەيخ" گۈرىستاندا بولىدۇ.

"دەرۋىش"، "زاھىت" مۇسۇلمانلاردىن چىقىدۇ.

"تويىن"، "سالك" خەنزۇچە: 僧 道人. بۇددىستلاردىن چىقىدۇ. كاسايا كىيگەنىنىڭ ھەممىسى راھىب ئەمەس. * ماناخ مائاش دېمەيدۇ. * شەيخلارغا تەسەللىنىڭ ئالاقىسى يوق، ئېشەك مۈڭگۈز دېسە، خام خىيال قۇرۇق. * خالىتىسىدا نېمە بارلىقىنى دەرۋىش ئۆزى بىلەر. * زاھىتقا سەللە كېرەك ئەمەس، ئاشىقا دەللە.

راۋاج روناق تەرەققىيات

بىر ھالەتتىن تېخىمۇ يۇقىرى ھالەتكە ئۆسۈش، كۆتۈرۈلۈش، مۇۋەپپەقىيەت.

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى قەدىمكى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ داۋامى ۋە راۋاجى. * روناق ياخشىغا ئورتاق. * تەرەققىيات تەردىن كېلىدۇ. * شىنجاڭنىڭ ماددىي ۋە مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدا زور تەرەققىياتلار بولدى.

راۋاجلانماق روناق تاپماق تەرەققىي قىلماق

يۇقىرى پەللىگە ئۆسمەك، ئۆرلىمەك.

ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرىنى راۋاجلاندۇرۇش—ئىنقلابنىڭ ۋەزىپىسى ھەم مەقسىتى. * قولىغا چوشكەن توشقانىنى قويۇپ بەرگەن روناق تاپارمۇ؟ * يامان نىيەتلىك كىشىنىڭ ئىشى روناق تاپماس. * شىنجاڭنىڭ قاتناش ئىشلىرى تەرەققىي قىلدى.

رەت مەرتەۋە قېتىم مەرتەم سەپەر قۇر نۆۋەت

مىقدار سۆز: ھەربىر تۈرلۈكلىرى.

رەت ئورنىنى تاپىدۇ. * ئەقىللىق ئادەم بىر تاشقا ئىككى قېتىم پۇتلاشمايدۇ. مەرتەم، مەرتەم ــ ئۈچ مەرتەم. * كۆپ ئىش قىلمىشنىڭ يولى ــ ھەر سەپەردە بىرلا ئىشنى قىلىش. * ھەرقانداق كىتابنى بىرقۇر ئوقۇپ باقماق زىيانلىق ئەمەس. * نەچچە نۆۋەت مەغلۇپ بولساڭمۇ، ئىشىڭ ھەق بولسا ئۈتىسەن.

رەخت گەزلىمە گەزمال خېرىت ماتېرىيال

ھەر خىل يىپ بىلەن توقۇلغان توقۇلما، مال، كىيىملىك.

رەختكىگە ئىشەنمە، بەختكىگە ئىشەن. * رەختى بارنىڭ بەختى يوق، بەختى بارنىڭ رەختى يوق. * ھازىر دۇكانلاردا ھەر خىل گەزلىمىلەر تولا. * گەزمال گەزلىگەندە، گەزمالچىنىڭ قولى تىترەيدۇ. * خېرىت پۇل ئەمەس، ھۇنەر پۇل.

رەستە گۈزە چوغا

شەھەرنىڭ سودا ــ سېتىق قىلىدىغان دۇكانلار قاتار كەتكەن كوچىسى.

"چوغا" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

رەستىدە گەپ تولا. * بېيجىڭدىكى "چېەنمېن" رەستىسى ئەڭ ئاۋات كوچا. * گۈزە گۈللەر بىلەن قاپلاندى.

رەسەتخانا ئوبسېرۋاتورىيە

ئاستىرونومىيە بىلىملىرىنى ئۆمۈملاشتۇرۇش ئۈچۈن قۇرۇلغان ماتارىپ ئورگىنى.

بېيجىڭ رەسەتخانىسىغا كېلىپ ــ كېتىۋاتقان ئادەملەر مىڭ ــ مىڭ قىلاتتى.

رەسسام رەسمچى خۇدوژنىك

رەسىم سىزغۇچى سەنئەتكار.

چى بەيشى ــ جۇڭگونىڭ ۋەتەنپەرۋەر رەسسامى. * ئۇستا رەسسام غازى ئەمەت سىرغان «جىنايى ھۆكۈم»، «مۇقام» دېگەن رەسىملەر ناھايىتى مۇۋەپپەقىيەتلىك چىققان. * رەسمچى تەسەۋۋۇرغا باي كېلىدۇ.

رەسىم سۇرەت سىزما

سىزىق ۋە بوياقلاردىن تۈزۈلگەن ئوبراز ۋە شۇنداقلا ھوتو ئاپپاراتتا چۈشۈرۈلگەن ئوبراز.

رەسىم سىزىش چوڭ ماھارەت تەلەپ قىلىدۇ. * سۈرتسەڭ ئەينەكتىن چاڭنى ھەر نۆۋەت، روشەنرەك كۆرۈنەر ئەينەكتە سۇرەت.

رەقەم سان ـ سەپىر ساغىش

سانىنى ئىپادىلەيدىغان بەلگىلەر.

ئەرەب رەقەملىرى: ١، ٢ رەقەملىرى. * ئىشلەپچىقىرىش جەريانىنى تەھلىل قىلىشتا سان ـ سەپىرلار ناھايىتى مۇھىم. * دىئاگراممىدا سان ـ سەپىرلار يېزىلغانىدى.

رەقىب مۇخالىپ رىقابەتچى كۈشەندە كونكۇرېنت

مۇسابىقە، مۇنازىرىلەردە بىر ـ بىرىگە قارشى تەرەپلەر.

رەقىب ئەسلىدە "ئىشقىي دۇشمەن"نى كۆرسىتەتتى. ھازىر تەنتەربىيەدە مۇسابىقىلاشقان تەرەپلەرنى كۆرسىتىدۇ.

"مۇخالىپ" ئىلمىي ـ نەزەرىيىۋى كۆرەشتە بىر ـ بىرىگە قارشى تەرەپنى كۆرسىتىدۇ.

"رىقابەتچى" سىياسىي ـ ئىقتىسادىي جەھەتتىكى بىر ـ بىرىگە قارشى تەرەپلەرنى كۆرسىتىدۇ.

"كۈشەندە" ھەر جەھەتتىكى قارشى تەرەپنى كۆرسىتىدۇ.

ئاجىز دۇشمەننى سەل چاغلىما، مۇدھىش رەقىبتىن قورقما. * مۇخالىپلىرىمىز يەڭمەكچى، بىز يېڭىلمەيمىز. * رىقابەتچىگە رىئايە يوق. * يەڭگەن بولساڭ، كۇشەندەم يوق دېمە.

رەڭ بويىاق ئۆڭ

نەرسىنى بويىاش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ماددا، نەرسىنىڭ ئۆزىگە خاس تۈسى: كۇچمە مەنىدە ئۈپا ـ ئەدەپ.

قىزىڭنى رەڭگە ئۆگەتمە، ئوغلۇڭنى بەڭگە. * ئەل ـ يۇرتۇڭ ئامان بولسا، رەڭگىرويۇڭ سامان بولماس. * ئەرزانىنىڭ بويىقى تېز ئۆڭىدۇ. * ئۆڭى ئۆچكەنگە ئۆلمەس. * ئۆڭىدىن ئۆرگىلەي، زەپ چىرايلىق قىز ئىكەنا.

رەھمەت تەشەككۇر ھەشقاللا

رازى ۋە مەمنۇنلۇقنى بىلدۇرۇپ ئېيتىلىدىغان سۆز.

مېھمان تويمىسىمۇ "رەھمەت" دەر. * دۇتار چالدىم يۇسۇپ ئەھمەتكە، ھېچنېمە كەلمەس قۇرۇق رەھمەتكە. * تەشەككۇر تاش تېشەر. * تەشەككۇر ئېيتىش ھەم ئەدەبتىن، ھەم ئىنسابتىن. * ھۇنەرلىگە بارىكاللا، ھىممىتىگە ھەشقاللا.

رەھىم شەپقەت مېھىر كۆيۈم

ئېچىنىش تۇيغۇسى، مېھرىبانلىق ۋە مەرھەمەت.

رەھمى يوق ئادەمدىن رەھمى بار ئىت ياخشى. * يولۋاسقا قىلىنغان شەپقەت ـ قويغا قىلىنغان دەھشەت. * يىلانغا قىلىنغان شەپقەت ـ ئىنسانغا قىلىنغان ۋەھشەت. * مېھرىڭدىن كەچكۇچە، ئەقىدەڭدىن كەچ. * كۆيۈمى بارنىڭ كۆرۈمى بار.

رەھىمدىل كۆڭلى يۇمشاق دىلى يۇمشاق

رەھىم ـ شەپقەتنى بىلدىغان، خەيرخاھلىق قىلىدىغان.

رەھىمدىل ئادەم ھېچنېمىدىن ئايرىلىپ قالمايدۇ. * كۆڭلى يۇمشاقنىڭ كۆكسى كەڭ. * دىلى يۇمشاق دىلدىن يول تاپىدۇ.

رەھىمسىز شەپقەتسىز كۆيۈمسىز مېھرى يوق تاش يۈرەك باغرى تاش

رەھىم ـ شەپقەت، كۆيۈمنى بىلمەيدىغان.

رەھىمسىزدىن "رەھمەت" كۈتمە. * رەھىمسىز ھاكىمىيەتنىڭ ئۆمرى قىسقا. * شەپقەتسىز شەپقەتسىزنىڭ قولىدا تۈزىلەر. * بالاڭ كۆيۈمسىز بولسا، بەختىم قارا دە. * مېھرى يوق ئادەم ـ سۈتى يوق سىيىر. * تاش يۈرەك نادانلار تۈغۇلغان ئۆيىنى يامانلار. * باغرى تاش ياردىن تونۇشمىغان يات ياخشى.

رەھىملىك شەپقەتلىك كۆيۈملۈك كۆيۈمچان مېھرىبان

رەھىم ـ شەپقەتكە ئىگە، رەھىم قىلىدىغان.

رەھىملىك يەرگە قارىماس. * رەھىملىك بول، رەھمەت ئال. * شەپقەتسىز چىرايلىق بولغۇچە، كۆيۈملۈك سەت بول. * كۆيۈملۈك كۆيدۇرىدۇ. * ئاپئاق بالام ـ كۆيۈمچان بالام. * مېھرىبان مېھرىباندىن تۈغۇلىدۇ. * تۈلكە ئاق چاچ سېلىۋالغىنى بىلەن مېھرىبان بولماس.

رەھمى كەلمەك ئىچى ئاغرىماق

ئېچىنىشلىق ھالەتتىن ئېچىنىماق، ھېسداشلىق تۇيغۇسى پەيدا بولماق.

بىچارە بالىنى كۆرۈپ ئانىنىڭ رەھمى كەلدى. * تاياق زەربىدىن ياتقان كىشىگە ئىچىم ئاغرىپ، دوختۇرخانىغا ئاپاردىم.

رەۋىش پادىز

سۆز تۈركۈملىرىنىڭ بىرى، ھەرىكەت ۋە ھالەتلەرنىڭ بەلگىسىنى ئىپادىلەيدۇ.

www.uyghurkitap.com

ئۇيغۇر تىلىدا رەۋىشلەر ئىككىنچى لېكسىكىلىق مەنىسى ۋە گرامماتىكىلىق خۇسۇسىيىتىگە قاراپ، ۋاقىت رەۋىشلىرى، ئورۇن رەۋىشلىرى، دەرىجە رەۋىشلىرى ۋە ھالەت رەۋىشلىرى دېگەن تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ.

رەۋىشتە يوسۇندا ھالدا

ئالدىدىكى سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسىنىڭ ھالەت-رەۋىش ئورنىدا كەلگەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن كېلىدۇ.

ئۇ ئۆز پىكرىنى قەتئىي رەۋىشتە تەشكىلگە بايان قىلدى. * ئۇ جىددىي يوسۇندا مېھمانلارنى كۈتۈۋالدى. * مەسىلىنى ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدىگەن ھالدا ھەل قىلىش لازىم.

رەئىس رەھبەر باشلىق

دۆلەت، رايون، ئىدارە، پارتىيە، تەشكىلات، يىغىن ۋە ئائىلىنى باشقۇرغۇچى شەخس.

"رەئىس" ۋەزىپە نامى. "رەھبەر" "باشلىق"لار مەۋھۇم.

جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ رەئىسى؛ ئاپتونوم رايوننىڭ رەئىسى؛ پارتىيە رەئىسى؛ ئەدەبىيات-سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسىنىڭ رەئىسى. * ئىدارە رەھبىرى؛ ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەر. * ئىدارە باشلىقى؛ ئائىلە باشلىقى.

روزا رامىزان

ئىسلام دىنىدىكى بەش پەرزنىڭ بىرى. زولۇق يېگەندىن تارتىپ تا ئېپتا قىلغۇچە بولغان ئارىلىقتا ھېچ نەرسە يېمەسلىك، ئىچمەسلىك، چەكمەسلىك تەلەپ قىلىنىدۇ.

ئوتتۇز كۈن روزىنىڭ بىر كۈن ھېيتى بار. * روزا تۇتتۇم جان ئۈچۈن، جاندا ئىمان بار ئۈچۈن، تۇتماي دېسەم قورقىمەن، گۆردە گۆرزى بار ئۈچۈن. * رامىزاننى بىز تۇتساق، ھېيتنى باشقىلار

ئوينىدى.

رومان پوۋېست ھېكايە نوۋېللا

بەدىئىي نەسرىي ئەسەرلەر، ژانىرلار. بۇلار ھەجمى ۋە ۋەقەلىك تەسۋىرى بويىچە پەرق قىلىدۇ.

رومان — چوڭ ھەجىملىك، بايان خاراكتېرلىك بولىدۇ. شېئىرىي شەكىلدىمۇ بولىدۇ.

پوۋېست — ئوتتۇرا ھەجىملىك، قىسسە خاراكتېرلىك كېلىدۇ.

ھېكايە — كىچىك ھەجىملىك، سۇژېتى ئاددىي ئېپىك ئەسەر.

نوۋېللا — ئەڭ كىچىك ھەجىملىك ھېكايە.

ئابدۇراخمان قاھارنىڭ «ئىلى دولقۇنلىرى» دېگەن رومانى قايتا نەشر قىلىندى. * «قىيانلىق دەريا» ئەخەت تۇردىنىڭ ئوتتۇرىلۇق چىققان پوۋېستلىرىنىڭ بىرى. * كېيىنكى يىللاردا بىرمۇنچە ھېكايىلار توپلىمى نەشر قىلىندى. * "نوۋېللا" بىزدە "مىكرو ھېكايە"، "بىر پەسلىك ھېكايە"، "بىر مىنۇتلۇق ھېكايە" دېگەن نام ۋە باشقا ناملار بىلەن ئاتىلىپ كەلمەكتە.

روھ ئەرۋاھ

دىنىي چۈشەنچە بويىچە ئادەم ئۆلگەندىن كېيىن، جەسەتتىن ئايرىلىپ ياشايدىغان غەيرىي-تەبىئىي نەرسە.

بالام، — دەيتتى ئانا، — ئۆلگىنىمدىن كېيىن روھىمغا ئاتاپ قۇرئان ئوقۇت، ئەرۋاھىم سېنى قوللىسۇن.

رۇبلى سوم تەڭگە چىرۋان

روسىيىنىڭ، كېيىن سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ پۇل بىرلىكى. "سوم"، "تەڭگە"، "چىرۋان" ئۇيغۇر، ئۆزبەك تىلىدا ئاتىلىشى.

رۇبلنىڭ قىممىتى كېينىكى كۈنلەردە بەك چۈشۈپ كەتتى. تېخى 80 - يىللارنىڭ باشلىرىدىلا بىر رۇبلى 6.7 ئامېرىكا دوللىرىغا تەڭ بولسا، 1991 - يىلنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا كەلگەندە بىر دوللار 47 رۇبلىگە **تەڭ** بولدى.

رۇخسەت ئىجازەت جاۋاب

يول قويۇش، ماقۇل كۆرۈش.

ئۆلۈمگە ھېچكىم رۇخسەت سورىماس. * ئىجازەت بېرىلگەن ئىشنى يەنە سوراۋەرمە. * جاۋاب ئېنىق، قورقماي ئىشلە.

رۇخسەتسىز ئىجازەتسىز جاۋابسىز

يول قويۇلمىغان، ماقۇل كۆرۈلمىگەن.

رۇخسەتسىز كېتىپ، نەچچە كۈن يوق بولۇپ كەتكەللىكلا ئېسىگدىمۇ. * چوڭ ئىشلاردا ئىجازەت ئېلىش زۆرۈر، كىچىك ئىشلارنى ئۆزۈڭ بىلىپ ئىجازەتسىز قىلىۋەر. * ئىلتىماس جاۋابسىز قالماس.

رېپىدە يەڭلىك گەنزە

نان ياققاندا قولغا كىيىۋالىدىغان، تۇتۇۋالىدىغان قولقاپ ياكى يەڭقاپ.

ناۋۇستىنىڭ رېپىدىسىنىڭ يىرتىمى يىرتىق، يىرتىمى كۆيۈك. * يەڭلىكى ياخشى بولسا، قولۇڭدىن ئەنسىرىمە. * گەنزە نانۇايىنىڭ جېنى، ئاۋايلايدۇ، دەسسىمەيدۇ، پاكىز تۇتىدۇ.

رېتسىپ دورا قەغەزى چۈرنى

دورا ئېلىش ئۈچۈن دوختۇر يېزىپ يەرگەن قەغەز.

تاماقنى ئاز يېيىش، ياخشى ئارام ئېلىش، خۇشال يۈرۈش — كېسەل بولسىمۇ ئۆزىڭ ياشاشنىڭ رېتسىپى. * دورا ئالساڭ دورا قەغىزىگە قاراپ ئال، باشقا دورا ئېلىپ زەخمىلىنىپ قالما.

رىزق نېسىۋە نېمەت نازۇنېمەت

ھەر خىل ئوزۇق - تۈلۈكلەر مەجمۇئىسى.

ئادەم ئۆلىمەس، رىزقى تۈگىمەس. * ئېغىز بەرگەن خۇدا رىزقىمۇ بېرەر. * نازۇكنىڭ نېسىۋىسىنى قېلىن يەر. * نېمەتكە شۈكۈر كېرەك. * نازۇنېمەتلەرنىڭ كۆپلۈكى تۇرمۇشنىڭ پاراۋانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

رىسالە بروشۇرا كىتابچە

بىرەر كەسىپ، ساھە، دائىرىگە ئائىت كىچىك كىتاب.

ھەر خىل كەسىپىي ساھەگە دائىر رىسالىلەرنى كۆپرەك نەشر قىلىش تەلەپ قىلىندى. * «ماۋ زېدۇڭ تالىلانما ئەسەرلىرى»دىن بىرمۇنچە ئەسەرلەر مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن بروشۇرا قىلىپ چىقىرىلغاندى. * قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلغان «تۇرمۇش مەسلىھەتچىسى»، «ئىشلەپچىقىرىش مەسلىھەتچىسى» دېگەن كىتابچىلار ئالقىشقا ئېرىشتى.

رىۋايەت ئەپسانە چۆچەك مىف

ئۇزاق تارىخىي جەريانىدا ئېغىزدىن ئېغىزغا كۆچۈپ كېلىۋاتقان، خەلق ياراتقان فولكلورغا كىرىدىغان ھېكايە - قىسسە، نەقىللەر.

رىۋايەتتە كۆپىنچە تارىخىي ۋەقەلەر بايان قىلىنىدۇ.

ئەپسانىدە قەھرىمانلىق ۋەقەلىرى فانتازىيىلىك رەۋىشتە تەسۋىرلىنىدۇ.

چۆچەكتە ئىجتىمائىي ھادىسىلەر قىسقا ئەكس ئەتتۈرۈلىدۇ.

«كۆچ» رىۋايىتى ئۇيغۇرلارغا ئائىت رىۋايەتلەر ئىچىدە ئەڭ مۇھىم رىۋايەت. * ئۇيغۇرلار بۆرە (كۆك يايل)نى توتېم قىلغاندىن بېرى، توتېم ھەققىدە بىرمۇنچە ئەپسانىلەر توقۇلغان. * «ئۇر توقماق» چۆچىكى بىزدە كەڭ تارالغان، بىلمەيدىغان كىشى يوق دېيەرلىك. * ئابدۇكېرىم

راخمان يازغان «يىپەك يۇرتىدىكى ئەپسانە - رىۋايەتلەر»دە ئۇيغۇر ئەپسانىلىرى ۋە رىۋايەتلىرىدىن ئۇلگىلەر بېرىلگەن.

رىقابەت كۇنكۇرېنسىيە

ئۇستۇنلۇك تالىشىپ قىلىنغان ھەرىكەت.

بۇ ئاي، بۇ كۇنلەردە رىقابەت ئېگى بولمىسا بولمايدۇ. * ئا ق ش دا ھەر قېتىمقى زۇڭتۇك سايلىمىدا نامزاتلار ئارا كەسكىن رىقابەتلەر بولىدۇ.

ز

زار ئىنتىزار ھۇشتاق

تەلەپ، ئۆتۈنچ.

كەلگەن دوستقا تار بولساڭ، كېلەر دوستقا زار بولسەن. * دوستقا زار، دۇشمەنگە خار، نامەردكە ئىنتىزار بولما. * نائەھلىگە مۇشتاق بولما.

زار يىغلىماق قاڭغىر قاقشىماق قان يىغلىماق

قاتتىق ئەلەم بىلەن قاتتىق يىغا - زار قىلماق.

زار يىغلىغاندىن پايدا يوق. * قاڭغىر قاقشىغاندىن كۆرە قورال ئال. * ئەقىلسىزنى ئەركىگە قويۇپ بەرسەڭ قان يىغلارسەن.

زارلانماق قاقشىماق ئىڭرىماق

بىرەر نەرسىدىن، ئەھۋالىدىن قاتتىق شىكايەت قىلماق، قاتتىق ئېچىنىپ سۆزلىمەك.

تۇرمۇشنىڭ ئېغىرچىلىقىدىن زارلانما! — زارلىنىش ئاجىزلارغا خاس. * قاقشىغاندىن پايدا يوق. * دۇشمەننىڭ زۇلمىدىن زارلانما، دوستىنىڭ جاپاسىدىن ئىڭرىما.

زارلىماق نالىماق

زالىمنىڭ ئالدىدا زارلىما. * خۇداغا نالىدىم. ھېچنېمە تاپمىدىم.

زاكا يۆگەك

بوۋاقنى ئورايدىغان لاتا.

زاكا قېرىسى؛ زاكا تازا بولسۇن. * يۆگىكسىده تەربىيە كۆرمىگەن ئۆمۈردىن پەشۋا يەر.

زاكات پىتر كاپارەت

ئىسلام پەرزلىرىنىڭ بىرى. مالدار كىشى مېلىنىڭ قىرىقتىن بىرىنى كەمبەغەللەرگە ياكى دىنىي مەھكىمىلەرگە بېرىش؛ روزا ئېيىدا گۇناھلاردىن ساقىت بولۇش يۈزىسىدىن بېرىلىدىغان خەير ـ ساخاۋەت.

زاكىتى بېرىلمىگەن مال شەرئىەتتە پاك ئەمەس. * كەمبەغەللەرگە پىتر بېرىش مۆمىننىڭ ئىشى. * كاپارەت بەرسەك، گۇناھىڭ كېمىيدۇ.

زاكاز بۇيرۇتما

سېتىۋېلىشقا، ئىشلەپ بېرىشكە ئالدىن كېلىشىپ قويغان مال، نەرسە.

شائىرەي تېلېۋىزور زاۋۇتىغا زاكاز قىلىنغان تېلېۋىزورلار كەلدى. * بۇيرۇتمىنىڭ سۈپىتى، ۋاقتىغا كاپالەت قىلىش توختامىدا ئېنىق يېزىلىشى كېرەك.

زاكالەت پۇل ئۈچى دىكچەن زاداتكا

مال سېتىۋېلىشتا ۋە زاكاز بۇيرۇتۇشتا ئالدىن بېرىپ تۇرىدىغان ھەق.

توختىتايدىن مىڭ يۈەن زاكالەت ئالدىم. * شائىرەيدىن سېتىۋالىدىغان مال ئۈچۈن 400 يۈەن پۇل ئۈچى بەردىم. * دىكچىنىڭنى ئالماي تۇراي، مېلىم كەلگەندە بەر.

زاك ماز

قىلىقى غەلىتە، تۇتامى يوق كىشى.

زاكىدىن يىراق بول، زېينى تېگىدۇ. * كەم سۆز يېگىت ـ ساز

يېگىت، مەددىاھ يېگىت ـ ماز يېگىت.

زاك جوتاك

سەي سېلىپ يېيىلىدىغان بىر خىل قوناق ئۈنى ئېشى.

ھالۋىنى كۆپ يېسەك، زاك تېتىيدۇ. * جوتاك قوساقتا تۇرىدىغان تاماق.

زال سالون

چوك ئۆي، مېھمانخانا ئۆي.

مەجلىس زالىدا مەجلىس بولۇۋاتىدۇ. * زالنى تازىلاش زۆرۈر. خەلق زالى. * سالوندا سالپايما.

زالىم ئەزگۈچى زومىگەر شەددات

رەھىم ـ شەپقەتنى بىلمەيدىغان، كىشىگە زۇلۇم سالىدىغان كىشى.

زالىمنى پەقەت زالىم جازالايدۇ. * زالىم ھەممىدىن بەتتەر قورقۇنچاق. * ئەزگۈچى بىلەن مۇرەسسە قىلىش ـ جىنايەت. * زومىگەرنىڭ غەلىبىسى ئۇزۇنغا بارماس. * زومىگەرنىڭ قولىدىكى بىلىم ـ مەستنىڭ قولىدىكى قىلىچ.

زامان دەۋر مەزگىل دەھىر قولۇ ئۆدۈن ئۆزلەك

ئالاھىدە خۇسۇسىيەتكە ئىگە ئۇزاقراق ۋاقىت.

زامان ساكا باقمىسا، سەن زامانغا باق. * زامان زورنىڭ، تاماشا كورنىڭ. * زامان ئۆزگەرسە، ئادەمۇ ئۆزگىرەر. * ياشلىق دەۋر ئېسىل تاش، بىر يوقاتساڭ مەڭگۈ تېپىلماس. * ھەقىقەت دەۋرنىڭ قىزى. * دەۋر بىلەن تەڭ ماڭغان مەڭگۈ قېرىماس. * دۇنيانىڭ سىرىنى بىلەي دېسەڭ، ئۇزاق مەزگىل شاگىرت بول.

زاۋۇت فابرىكا

سانائەت ۋە ياكى ھۇنەرۋەنلىك كارخانىسى.

دېھقانچىلىق سايمانلىرى زاۋۇتى دېھقانلارنى ھەر خىل سايمان بىلەن تەمىنلىمەكتە. * 1 - ئىيۇل توقۇمىچىلىق فابرىكىسى كۈندىن - كۈنگە راۋاجلىنىۋاتىدۇ.

زەربىدار ئۇدارنىك

ھەممىنىڭ ئالدىدا مېڭىپ، ئىش - ھەرىكەتنى تېز ئورۇنلىغۇچى.

زەربىدارلار قوشۇنى ئەتىيازلىق تېرىلغۇدا ئۆز ۋەزىپىسىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنلىدى.

زەمبىرەك توپ پو

چوڭ كالىبىرلىق، يىراقتا ئاتىدىغان جەڭ قورالى.

زەمبىرەك زۇۋانغا كىرگەندە، مۇنازىرىنىڭ ۋاقتى ئۆتەر. * كۇمۇتىغا توپتىن ئوق ئاتما.

زەمبىلگە چۇشمەك ئۇششۇقلۇق قىلماق

ئورۇنسىز مۇتتەھەملىك قىلماق، بېزىرىپ تۇرماق.

ئۇنىڭغا گەپ قىلما، ھېلى بىكار زەمبىلگە چۈشىدۇ. * ئۇ ئەسكى ئادەم، ئۇششۇق ئادەم، ھېچنېمىدىن ھېچنېمە يوق ئۇششۇقلۇق قىلىدۇ.

زەمزەم كەۋسەر

مەككىدىكى كەبىگە يېقىن بۇلاق، جەننەتتىكى ئېرىقتىكى سۇ.

مۇسۇلمانلار مۇقەددەس سۇ دەپ ھېسابلايدۇ.

قارىغۇ يىلانغا زەمزەمۇ شىپا بولماس. * تۇغۇلغان يەرنىڭ تېشى گۆھەر، سۇيى كەۋسەر.

زەھەر ئوغا

ئورگانىزمغا كىرگەندىن كېيىن خىمىيىۋى ئۆزگىرىش ياساپ، تىرىك ئورگانىزمنى بۇزىدىغان ھەتتا ئۆلتۈرىدىغان ماددا.

زەھەرنىڭ دورا بولىدىغان ۋاقتى بار. * ئۆلچمىدىن ئاشقان دورا — زەھەر. * ئوغۇل بالا ئوغا يەپ سىنىۋېرەر.

زەيلىك زەيكەش جاما

زەي، شورلۇق يەرنىڭ شورى - زىيىنى يوقىتىش ئۈچۈن چوڭقۇر قىزىلغان ئېرىق.

"جاما" تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

شورلۇق يەرنىڭ ئەتىسىنى زەيلىك بېرىدۇ. * زەيلىك چاپ، زېمىنىڭغا زەڭ سال.

زورلۇق زورلۇق - زومبۇلۇق

يولسىزلىق، كۈچىگە تايىنىپ، باشقىنى ئېزىش.

ئۆزۈڭدىن تۆۋەنلەرگە زورلۇق قىلما. * زورلۇق - زومبۇلۇقتىن بېيىغان ئۆي قارىغىتىن تۆگىشەر.

زورلىماق مەجبۇرلىماق

بىراۋنى بىرەر ئىش - ھەرىكەت قىلىشقا قىستىماق.

خورازنى تۇخۇم تۇغۇشقا، ئۆردەكنى تۇخۇم بېسىشقا زورلىما.

* زورلىغانىنىڭ زورى بار، ئىسسىق ناننىڭ ھورى. * كۆزنى يۇمۇشقا مەجبۇرلىغىنىڭ سەن ئۇيقۇغا كېتىشكە زورلىيالمايسەن.

زوق شوق زوق - شوق ئىشتىياق

قىزىقىش.

ئېستېتىك زوق ئالماق. * مېنى ئەسىر قىلار شوقى بار كىشى، گەدىنىمدە ئىشقىنىڭ زوقى بار كىشى، سەن نەدىن بىلسەن ئىشق لەززىتىنى، بۇ شارابنى ئىچكەي زوقى بار كىشى. * زوق - شوق بىلەن يېزىلغان يېرىم ژاراق، زوقسىز يۇز كىتابتىن ياخشىراق. * ئىشتىياق — بىلىمگە ئېرىشىشنىڭ تۇنجى قەدىمى.

زوقلانماق شوقلانماق ئىشتىياق باغلىماق

قىزىقماق، قىزىقسىنماق.

قېرىلىقىغا زوقلانما، ئەخلاقىنى ھۇرمەتلە. * ھەققەتەن ئېشىشتىن شوقلان. * بىلىمگە ئىشتىياق باغلا.

زۇكۇتۇش دۆلەت رەئىسى رەئىس جۇمھۇر پرېزىدېنت

جۇمھۇرىيەت تۈزۈمىدە ئىدارە قىلىنىدىغان بەزى مەملىكەتلەرنىڭ دۆلەت باشلىقى.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، كېتو، 14 - سېنتەبىر تېلېگراممىسى. ئېكۋادور زۇكۇتۇشى بۇرخا بۇگۈن مۇنداق دېدى: جۇكگو ئېكۋادورغا يارىدەم قىلىپ سىلەپ بەرگەن قۇرۇلۇشلار ئېكۋادورنىڭ ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي تەرەققىياتىغا پايدىلىق. * دۆلەت رەئىسى ياك شياكۇن چاۋشىيەن دېموكراتىك خەلق جۇمھۇرىتىنىڭ رەئىس جۇمھۇرى كىم ئىرسەن بىلەن سۆھبەتلەشتى.

زۇكلى باش ۋەزىر سەدر ئەزەم پرېمېر - مىنىستر شۇشياك

ھۆكۈمەت، ئىچكى كابىنېت باشلىقى.

گېزىت خەۋىرى: ئىتالىيە زۇكلىسى جۇلىئو ئاندىرېئوت لى پىك زۇكلىنىڭ تەكلىپىگە بىنائەن 9 - ئاينىڭ 9 - كۈنىدىن 15 - كۈنگىچە ئىلمىزدە رەسمىي زىيارەتتە بولىدى. * ئەنگلىيىنىڭ باش ۋەزىرى ساچېر خانىم يېقىندا باش ۋەزىرلىك ۋەزىپىسىدىن ئىستېپا بەردى. * گۈگزې شىيى ياپونىيىنىڭ باش ۋەزىرلىكىگە تەيىنلەندى.

زۆرۈر مۇھىم

زور ئەھمىيەتكە ئىگە، كەم بولسا بولمايدىغان.

ئىنىزامغا رىئايە قىلىش ھەممىدىن زۆرۈر. * ئۆمۈرنىڭ ئۆزۈن - قىسقىلىقى مۇھىم ئەمەس، ياخشىلىق - يامانلىق مۇھىم.

زۇۋان سۆرەمەك زاۋانغا كەلمەك زۇۋانغا كىرمەك

تىلغا كىرمەك، سۆزلەشكە باشلىماق.

شامىل شۇجىي!... ئېلى ئۇچ كۈندىن كېيىن زۇۋان سۆرۈپ، شۇ ئىسمىنى ئاتىدى. * بۇ چاغدا موزاي زۇۋانغا كېلىپ، گۇۋاھلىقتىن ئۆتۈپتۇ. * بۇ بىر ياشتىكى بالا دەرھال زۇۋانغا كىرىپ، "مېنىڭ ئىسمىم ئوغۇز بولسۇن" دەپتۇ.

زېرەك زەكى يەتانەت

پەم - پاراسەتلىك، زېھنىي ئۆتكۈر.

زېرەك خۇشامەتنى دوست تۇتماس. * زېرەك، ھوشيار بولسا گەر ئىككى دىل، شۇنى ئىتتىپاقدىق ئاساسى دەپ بل. * بۇگۈنكى دوستلىرىڭدىن، ئەتىكى دۇشمەنلىرىڭ زەكى.

زېرىكمەك ئىچى پۇشماق

بىكارچىلىقتىن ياكى بىر خىل ئىش - ھەرىكەتنى تەكرارلاشتىن سقىلماق، دىققەت بولماق.

ئەخمەق بولمىسا، ئاقىل زېرىكەر. * ئىچى پۇشقان ئىككى ساتىراش بىرىنىڭ چېچىنى بىرى ئالدۇ.

زىبا زىلۋا لەۋەن لەتىپ سۆمبات بەرنا تال

قەددى - قامىتى كېلىشكەن، غايەت گۈزەل.

ھېرىدارىڭ بولمىسا، زىبالىقىڭ نە كېرەك. * ياشىتىق چېغىڭ —

زىلۋا چېغىك * ئادەم تاشتىن قاتتىق، گۆلدىن لەۋەن.

زىغزىق چىقارماق نۇقسان تاپماق قۇسۇر چىقارماق

بىرەر باھانە بىلەن ئىش-ھەرىكەتتىن كەچىلدىك تاپماق.

خىزمىتىم كۆپ، ئىشىم ئالدىراش. بىكار تۇرماي ھەر يان چاپمەن، ياختىلاردىن زىغزىق چىقىرىپ باشلىقىمغا دەرھال چاقمەن. * يامان نىيەتلىك كىشى ئىشتىن ھەرقانداق يول بىلەن نۇقسان تاپالايدۇ. * قۇسۇر چىقىرمەن دېگەنگە قۇسۇر تېپىلىدۇ.

زىل نازۇك سىركىسى سۇ كۆتۈرمەيدىغان

تەبىئىتى چۈس، مىجەزى ئىنتىك.

زىل ئادەم زىلچىدىنمۇ ئاغرىنىدۇ. * نازۇك قىز ناز قىلىدۇ. نازدىن زىيان تارتىدۇ. * ئائىلىدىكى بىرقانچە خاتا مۇناسىۋەتلەر ئۇنىك ئاغرىنىك ئىتتىكلىكىدىن، يەنە سىركىسى سۇ كۆتۈرمەيدىغان مىجەزىدىن بولۇپ تۇراتتى.

زىيادە ئارتۇقچە ئارتۇق ئوشۇقچە ئوشۇق

بەلگىلىك چەكتىن ئاشقان.

ئۆلۈك داۋلىسى زىيادە سۆزلەنسە، توغرا سۆزمۇ سەپسەتە بولار. * ئارتۇقچە ئامراقلىق ئادەمگە زىيانلىق. * تەۋەككۈلنىك بىر ناخشىسى ئارتۇق. * ئوشۇق دۆلەت باشقا تاج بولماس.

زىچ قېلىن قويۇق

ئارىلىقنى قارىتا: بەك يېقىن، بوشلۇق يوق، قىستا-قىستاك.

زىرائەتنى مۇۋاپىق زىچ تېرىش لازىم. * مىللەتلەرنىك زىچ ئىتتىپاقلىقى ئىشمىزنىك كاپالىتى. * قېلىن ئورماندا ئاداشماي دېسەك، خىيالدىن خالي بول. * قوناق بەك قويۇق بولسا، بېشى ئۇشاق بولۇپ قالىدۇ. * قويۇق تۇمان بۇرىنىك تويى.

زىرائەت ئېكىن

ئېتىزدا ئۆسۈۋاتقان ئاشلىق.

ئەتىيازدا ئۇرۇق سېلىنمىسا، يازدا زىرائەت ئۆسمەيدۇ. * مېنىك قىلۋاتقان ئىشىم ئاشقىلار تېرىپ قويغان زىرائەتنى ئورۇۋېلىشلا، خالاس. ئېكىن ئەككىن ئېكىزغا، يەغۋالغىن ئېتەككە.

زىيارەت تاۋاپ

بىرەر شەخىس ياكى جايىنى بېرىپ كۆرمەك، ئۇنىڭغا سىغىنماق.

"تاۋاپ"تا دىنىي تۇس بار.

"قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

ھەم زىيارەت، ھەم تىجارەت. * دۆلەت رەئىسى ياك شىمالىكۇن يېقىندا پاكىستان، ئىرانلارنى زىيارەت قىلدى. * بۇرىنىك تاۋاپ قىلىشىغا ئىشەنمە.

زىيالىي ئىنتېلىگېنت

ئوقۇمۇشلۇق، ئەقلىي ئەمگەك قىلىدىغان كىشى.

جۇڭگودا زىيالىيلار ئىشچىلار سىنپىنىك بىر قىسمى. * پارتىيىنىك زىيالىيلار سىياسىتىنى ئېغىشماي ياخشى ئىجرا قىلىش كېرەك. * زىيالىي ياشلار بىزىلارغا چۈشۈپ چىنقتى، بىراق بەزى ئەھۋالمۇ يور بەردى.

زىيان زەرەر زەخمەت قور ياس

بەدەلسىز قولدىن كەتكەن، يوقالغان نەرسە.

ھايال ماڭا بولسۇن، زىيان ئاچچىق. بايدا تاتلىق. * كىمنىك كېيگەن لىباسى بولسا گەر ئىلمۇھۇنەر، ئۆيىدىكى رىلچىسى

بورا بولسا نه زەرەر. * قېرىنداش بولسىمۇ جاھىل، كېچىپ كەت، راھىتىدىن كۆچ، ساڭا زىيان - زەخمەت.

زىيانلىق زەرەرلىك

ئارتۇقچە ئامراقلىق — بالىغا زىيانلىق. * ھارغىنلىق — زەرەرلىك.

ژ

ژارگون قارا تىل

بىرەر ئىجتىمائىي گۇرۇھنىڭ ئۆزىگە خاس، شەرتلىك بەلگىلەر بىلەن ئىپادىلىنىدىغان يوشۇرۇن تىلى.

دېمەك قاراقچىلىرىنىڭ ژارگونى ئاخىر مەلۇم بولىدۇ. * قارا تىل قانۇنسىز.

ژۇرنال مەجمۇئە

قەرەللىك چىقىرىلىدىغان سىياسىي، ئىجتىمائىي، ئەدەبىي... رىسالە.

«قەشقەر ئەدەبىياتى» ژۇرنىلى 1991 - يىل ئاۋغۇستا ژۇرنال نەشر قىلىنغانلىقىنىڭ 10 يىللىقى ۋە 100 سان چىقىرىلغانلىقىنى تەبرىكلىدى. * «بۇلاق» مەجمۇئەسى ئۇيغۇرلارنىڭ كلاسسىك ئەدەبىيات ۋە خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنى قوتقۇزۇش، رەتلەش جەھەتتە چوڭ ئىشلارنى ئىشلىدى.

س

ساپ تۇتقۇچ باغ قۇلاق جولدا دەستە تۇتقۇ

ئەسۋاب ـ سايمانلارنىڭ قول بىلەن تۇتىدىغان بېرى.

سېپى ئۆزىدىن. * پۇچۇق قوشۇقنىڭ سېپى تەگمەك. * تۇتقۇدەك سېپى يوق، قىچارغۇدەك ئىتى. * تۇخۇمغا تۇتقۇچ كەتمەيدۇ. * سۈەتنىڭ بېغى چىڭ بولسۇن. * ھەممە يەردە قازاننىڭ قۇلقى تۆت. * قۇلاقنى نەدىن چىقارسا قازانچىنىڭ ئىختىيارى. * جولدىسى سۇنغان پالتا كېرەككە كەلمەيدۇ. * پىچاق دەستىسىنى كېسەلمەيدۇ. * يىتەكەن پىچاقنىڭ دەستىسى ئالتۇن. * چۆگۈننىڭ تۇتقۇسى قىزىپ كېتىپتۇ. * ئىشكنىڭ تۇتقۇسىنى تۇت.

ساپاق پىلەك

پىلەك غوللۇق ئۆسۈملۈكلەرنىڭ غولى.

قوغۇن پىشسا ساپىقىدا تۇرماس. * پىلىكى سىسىغان قوغۇن لاۋزا بولىدۇ.

ساپال كاھىش ۋا

لايدىن ياسالغان، خۇمدانىدا پىشۇرۇلغان قاچا، ئۆي ـ ئىمارەتكە ئىشلىتىلىدىغان نەرسە.

ساپال ۋەزەر قاچا ئىشتا باراۋەر، قىممەتتە بېرى لاي، بېرى بولسا زەر. * ئۆگزىدىكى كاھىشنى دەپ، ئۆيدىكى بىر تامدىن ئايرىلىپتۇ.

ساپان قوش سوقا بوقۇسا ئاماچ قوشۇماچ

يەر ئاغدۇرۇشتا ئىشلىتىلىدىغان، چۆيۈن چىشلىق ئاددىي دېھقانچىلىق سايمانلىرى.

ساپان سالغان يەر ساندا بار. * قوشتىن چىقىرىپ، سۆرەمگە ساپتۇ. * سوقا دېھقانىنىڭ ئىشەنچىلىك دوستى. * بۇقۇسىدىن تېخى قۇتۇلالمىدۇق ـ دەيدۇ دېھقان، ـ خەقلەر تۆمۈر سوقىنى تراكتورغا سۆرىتىپ، يەر ھەيدىشۋاتىدۇ.

ساپلىق چۆمۈچ نوگۇي چۆمچە ئۇسقاق سۇسغاق قامچ

سۇ، تاماق ئۇسىدىغان سايمان.

"چۆمچە" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىدۇ.

"ئۇسقاق" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

كەتمەن ئەرىنىڭ قولىدا بولغىنى بىلەن، ساپلىق خوتۇنىنىڭ قولىدا. * ئۇنداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ. * قازانىنىڭ كۇۋاقچىسى چۆمۈچ. * نوگۇي ـ دېھقانىنىڭ ئۆز مەھسۇلى.

ساترا ھەجۋىيە كىچىكتەم

ئىجتىمائىي تۇرمۇشتىكى ناچار ئىللەت، كەمچىلىكلەرنى ئاچچىق مازاقلاپ يېزىلغان بەدىئىي ئەسەر. ئۇ ھەر خىل ژانىردا يېزىلىشى مۇمكىن.

"ساترا كەمچىلىكلەرنى، كىشىلەرنىڭ زەئىپ تەرەپلىرىنى، يامان قىلىقلىرىنى مەسخىرە قىلىش بولىماي، بەلكى ئاچچىقلانغان ھېسسىياتنى كۆچىسى. ئالىيجاناپ ھەزەپىنىڭ گۈلدۇرماسى ۋە چاقمىقى بولۇشى كېرەك."

ساداقەت سەممىيەت

چىن قەلب، راست كۆڭۈل.

دوستلۇق. ساداقەتكە بېلىگنى باغلا، تەنە، مالامەتتىن تىلىگنى داغلا. * بىر گرام ساداقەت بىر تونا ئەقىلگە تەڭ. * سەممىيەت — ھېكمەتنىڭ تۈنجى بابى.

ساداقەتلىك سەممىيەتلىك

چىن قەلبدىن بېرىلگەنلىك.

خەلققە ساداقەتلىك كۆرسەتكەن ئۆلمەس. * مۇھەببەتنىڭ ئادەتتىكى شەرتى — سەممىيەتلىك.

سادىق سەممىي كىرتۈ

چىن دىلدىن بېرىلگەن، راستچىل.

سادىق قەلب مۇھەببەتنىڭ بەختەر مەنزىلىدۇر. * خەلققە سەممىي، ئىشقا ئەستايىدىل بول.

سادىقلىق سەممىيلىك

چىن دىلدىن بېرىلگەنلىك ھالىتى.

سادىقلىق — ئۇلۇغلۇقنىڭ بەلگىسى. * سەممىيلىك گۈھەردىنمۇ قىممەتلىكتۇر.

سادىقاڭ كېتەي تەسەددۇغۇڭ بولاي ئايلىنىپ كېتەي

يېقىنلىقنى بىلدۈرىدىغان سۆلىكەت سۆز، كۆپىنچە ئانىلار ئىشلىتىدۇ.

سادىقاڭ كېتەي بالام، ئەمدى ئەسكىلىكنى قوي. * تەسەددۇغۇڭ بولاي، ئۇسۇلنى زەپ جىرايلىق ئوينايدىكەنسەن. * ئايلىنىپ كېتەي، پات - بات كېلىپ تۇر.

ساراڭ جىندى ئېلىشاڭغۇ تەلۈە گالزاڭ سانقى

ئەقلى كۈتا، كاللىسى جايىدا ئەمەس.

ساراڭنىڭ ئوگى يوق، پاشىنىڭ قوگى. * تېگى - تەكتىدىن پەخىرلەنىش — جىندىنىڭ ئىشى. * بىر ئېلىشاڭغۇ مىڭنى كاردىن چىقىرىدۇ. * تەلۈە بىلەن تەڭ بولما، * گەپ قىلمىغىن تەلۈگە، تەلۈە ئامراق غەلۈگە. * ئادەمنىڭ جېنى چىقۇاتسا، گالزاڭنىڭ كۈلكىسى كېلەر.

ساراڭلىق جىندىلىك تەلۈلىك ئېلىشاڭغۇلۇق

ساراڭلىقى تۈتسا بۈزىدۇ، ئوڭلانسا تۈزىدۇ. * جىنىدىلىك جىن چاپلاشقاندىن ئەمەس. * ئەقىللىقلاردىمۇ تەلۈلىك بولىدۇ. * ئېلىشاڭغۇلۇق ئەقىلدىن ئاداشتۇرىدۇ.

ساز I چالغۇ مۇزىكا

كۈي - ئاھاڭ چىقىرىدىغان، چېلىنىدىغان ئەسۋابلار.

ساز چېلىشنى بىلمىگەن كىشى — چالا كىشى. * چالغۇ چالغان قولۇڭغا دەرد بەرمىسۇن. * بىردەم مۇزىكا چالايلى.

ساز II نەغمە ناۋا

چالغۇ ئەسۋابلىرىنى چېلىشتىن چىققان ئاھاڭلىق، رىتىملىق كۈي.

سازىغا قاراپ ئۇسۇلى. * ئۆلۈمنىڭ يېقىسى بار، تويىنىڭ نەغمىسى. * قۇشلار ناۋا قىلىدۇ، كۆڭۈلنى خۇش ئېتىدۇ. * ئۆيدە گەپ - سۆزنىڭ بولماسلىقى — تويدا ساز - نەغمىنىڭ بولماسلىقى.

سازچى سازەندە چالغۇچى مۇزىكانت

ھەر خىل چالغۇ ئەسۋابلىرىنى چالىدىغان كىشى.

تويغا سازچىلار تەكلىپ قىلىندى، نەغمە - ناۋا قىلمىز. * مەشرەپكە سازەندە كېرەك. * چالغۇچىلارنى ھۆرمەتلەش كېرەك. * بىزدىن

چوقۇم ياخشى مۇزىكانتلار بېتىشىپ چىقىدۇ.

سازايى قىلماق كوچا ئايلاندۇرماق

جەنايەتچى ھېسابلانغان كىشىنى كوچىلاردا خەلقى ئالەمگە كۆرسىتىپ، جازاسىنى بەرمەك.

"مەدەنىيەت ئىنقىلابى"دا سازايى قىلىش كۆپ بولۇپ كېتىپ، سازايىنىڭمۇ ئېتىبارى قالمىغان. * ئاددىمگە قالماق كېيدۇرۇپ، كوچا ئايلاندۇرۇش فېئودالزمنىڭ ھازىرقى قالدۇقى.

سازاۋەر مۇيەسسەر نائىل مۇۋەپپەق

ئېرىشىشنىڭ سىپايى تۈرى. "قىلماق، بولماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

مۇرەمتكە سازاۋەر بولساڭمۇ چوڭ گەپ قىلما. * بۇ چەرخىدە بەكمۇ كۆپ سالدى نەزەر، يېپ ئۈچى ھېچكىمگە بولماي مۇيەسسەر. * مۇكاپاتقا نائىل بولدۇڭ، مەسئۇلىيىتىڭ ئارتتى. * ئۇلۇغلارنى كۆرۈشكە مۇۋەپپەق بولدۇم.

ساغرا كاسا يوتا يانپاش سان قۇيمۇچ

ئادەم ۋە ھايۋانلار ئايىغىنىڭ تىز بىلەن بەل ئارىلىقىدىكى قىسمى.

بىلىق ئالماق، ساغرىسىغا قارا، كاۋا ئالماق ساپىقىغا. * ئۇنىڭ قاپقارا سۇمبۇل چاچلىرى كاسىسىغا چۈشەتتى. * پۇلنى يىغدۇ ئاتام، ئاغرىيدۇ مېنىڭ يوتام. * سول قولىدا يانباش، ئوڭ قولىدا پىچاق. * يانباشقا كەلتۈر، كۆتۈرۈپ ئات. * مېھمانغا سان تارتىلدى.

ساق I بېجىرمۇم بەرگىلىك

بۇزۇلمىغان، پۈتۈن.

ساق يىقىلار، سۆڭىكى ساق قالار. * چىۋىن ساق تۇخۇمغا

قونمايدۇ. * ئۆزۈڭ بېجىرىم بولساڭ، گەپ-چۆچەكتىن قورقما.

ساق II سالامەت ساغلام تازا سەھەت ئەسەنگۈ

كېسىلى يوق، ئاغرىق-سىلاقتىن خالىي.

ساقلانساڭ، ساق بولسەن. * ساق كۆز يىغلىسا، قارىغۇ كۆزدىن ياش چىقار. * سالامەت تەندە ساغلام ئەقىل. * ساغلام روھ بولمىسا، ساغلام تەن بولماس. * كېيىشىم ماتا، تېنىم تازا.

ساقلىق سالامەتلىك ساغلاملىق تەن تازلىق

كېسەل، ئاغرىق-سىلاقتىن خالىيلىق.

ساقلىقىڭ-بايلىقىڭ. * ئىككى نەرسىنىڭ قەدىرى يەتكەندىن كېيىن بىلىنەر: بىرى ياشلىق، بىرى سالامەتلىك. * پۇلنىغۇ تاپارسەن، سالامەتلىكنى نەدىن ئالارسەن. * ساغلاملىق نەدە، گۈزەللىك شۇ بەردە. * تەن تازلىق-زور بايلىق.

ساقايماق تۇزەلمەك ئوڭلانماق ياخشى بولماق ئۆرە بولغاق بەنەقماق

كېسەلدىن قۇتۇلماق، شىپا تاپماق.

سارىڭ ساقايماس. * قىلىچ يارىسى ساقىيار، تىل يارىسى ساقايماس. * قىزغىر ئېغىزنى قىرىق دورا بىلەن داۋالىساڭمۇ تۈزەلمەيدۇ. * سەۋرى قىلغان ئوڭلىنار. * كېسەلگە سەۋەب قىل، ياخشى بولۇپ قالدۇ. * ئۆمەر كېسەلدىن ئۆرە بولۇپ قاپتۇ.

ساقچى پولىتسىيە مىلىتسىيە ژاندارما

بىر دۆلەتنىڭ جەمئىيەت تەرتىپى ۋە ئامانلىقىنى ساقلايدىغان قورالنىق كۈچلىرى.

خەلق ساقچىسى، قاتناش ساقچىسى، قانۇن ساقچىسى. * ئوعرىغا ئۇچراشقانىڭ ھەممىسى ساقچى كۆرۈنەر. * گومىسندانىڭ ۋاقتىدا

ئورۇمچىدە ژاندارمىلار كوچىلارنى ئارىلاپ يۈرەتتى.

ساقى ئاياقچى كاسىگۇل سۇكات

هاراق ـ شاراب قۇيغۇچى.

ساقى بولساڭ، ساق بول. * ئاياقچىنىڭ ئالدىدىن ئۆتمە.

سالام تەزىم يىنچۇرۇ

بىركىمگە قولىنى كوكسىگە ئېلىپ ياكى بويىنى ئېگىپ قىلىنغان ھۆرمەت.

بىلىكىڭ توم بولسا، دۇشمىنىڭ سالامىغا كېلەر. * مېۋىسىز شاخ بېشىنى كۆتۈرەر تىك، مېۋىلىك شاخ بېشى سالامغا ئېگىك. * ئادەم ئەتكەنگە تەزىم ئەت. * ئالدىرىغاندا ئېرى خوتۇنىغا تەزىم قىپتۇ.

سالام بەرمەك تەزىم قىماق

سالام ـ تەزىم ھەرىكىتىنى بەجا كەلتۈرمەك.

سالام بەرسە، ئىلىك ئالماق ۋاجىپ. * ئۆزۈڭدىن چوڭغا سالام بەرمەسلىك ئەدەبسىزلىك. * تەزىم قىلىش ھۆرمەتلەشنىڭ بىر خىلى.

سالامىلاشمات ئامانلاشماق ھال ـ ئەھۋال سوراشماق تىنچلىق سوراشماق

بىر ـ بىرىگە سالام بېرىپ، ھال ـ ئوقىتىنى سوراشماق.

سالاملاشقانلىك ھەممىسى تۇغقان ئەمەس. * ياخشى ئامانلىشىپ كۆرۈشەر، يامان يامانلىشىپ. * ھال ـ ئەھۋال سوراشقىنىڭ ئاغرىغان يەرنى سىلىغىنىك. * تىنچ ـ ئامانلىق سوراشماق تىرىكلىكنىڭ نىشانى.

سالاھىيەت لاياقەت

كىشىنىڭ جەمئىيەتتىكى ئورنى، بىرەر ئىشكە يارامليقىنىڭ شەرتلىرى.

مەملىكىتىمىزدە كىشىنىڭ سالاھىيىتى ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ. * كىمكى چوڭ مەكتەپنى پەيتلىرىدە ۋەتەنگە جانپىدا قىلىشتىن باشقا خىيالىلارغا بېرىلمىدىكەن، ئۇنىڭ ئازاد دۆلەتتە ياشاش لاياقىتى يوق.

سالاھىيەت كەمىشكىسى پۇقرالىق گۇۋاھنامىسى

پۇقرالىق سالاھىيىتىنىڭ ئىسپاتى سۈپىتىدە بېرىلگەن گۇۋاھنامە، كىنىشكا.

ھازىر مەملىكىتىمىزدە سالاھىيەت كىنىشكىسى تارقىتىلدى. * ئازادلىقتىن ئىلگىرى ھەربىر 16 ياشتىن يۇقىرى ئاھالە پۇقرالىق گۇۋاھنامىسى ئېلىش شەرت ئىدى. * سىنگاپوردا مايمۇنغا سالاھىيەت كىنىشكىسى تارقىتىدىكەن.

سالقىن سۆرۈن

ھاۋا ئىسسىقمۇ ئەمەس، سوغۇقمۇ ئەمەس.

كېچە سالقىن بولسىمۇ، ئالەم كۈندۈزگە خۇمار. * سۆرۈن يەردە سەگىسەك، ھاردۇق چىقىدۇ.

سالما چالما قۇرۇق سويلا سىرتماق ئوقۇرۇق كەمەك

يىلقىچىلىق سايمانلىرى، ئات تۇتۇش ئۇچۇن ئىشلىتىلىدۇ: "سالما"، "چالما" مەخسۇس ئارغامچىنىڭ ئۇچىنى ئىلمەك قىلىپ، ئاتقا ئاتىدۇ، ئىلمەك ئاتنىڭ بوينىغا چۇشسە، ئات تۇتۇلىدۇ. "قۇرۇق"، "سويلا"، "سىرتماق" مەخسۇس ياغاچنىڭ ئۇچىغا سىرتماق يىپ باغلاپ ياسىلىدۇ. "ئوقۇرۇق"، "كەمەك" ئەگىمەچ، يا شەكىللىك ياغاچقا ئىلمەك تانا بېكىتىش بىلەن تەييارلىنىدۇ.

سامان مەڭگەن پاخال مىسىل غوزۇ ئۆيە

ئارپا ـ بۇغداي، شالىلار تېپىلىپ، دېنى ئېلىۋېلىنغاندىن

كېيىن قالغان شېخى. كۆچمە مەنىدە: كۆپ. قىممىتى، ئەتىۋارى يوق.

سامان نەرخى. * سامانىنىڭ ئاستى ئالتۇن. * مەكگەننىڭ كۆشۈكى بىر پۇل. * قەيەرگە يىقىلىشنى بىلسەم، شۇ يەرگە پاخال سېلىپ قويۇاتتىم. * مىسال ــ كەمبەغەللىك كۆرپىسى.

سامانيولى كۆكيولى

هاۋا ئوچۇق كۈندە ئاددىي كۆزگىمۇ خۇددى يولدەك يورۇق كۆرۈنىدىغان يۇلتۇزلار تۈركۈمى.

بۇگۈن كۈن نېمىدېگەن ئوچۇق، سۈزۈك ــ هە، سامانيولى مانا مەن دەپ تۇرىدۇ.

سامسا سامبۇسا پەرمۇدە گۆش گىردە

ئېچىلغان جىلتىگە قىيما سېلىپ تۈگۈپ، ئادەتتە تونۇرغا يېقىپ ياكى مايغا سېلىپ پىشۇرۇلىدىغان يېمەكلىك.

ئاقسۈڭنىڭ سامىسى، قەشقەرنىڭ سامبۇسىسى، كۆچانىڭ پەرمۇدىسى، خوتەننىڭ گۆشگىردىسى داڭلىق. * مايدا پىشۇرۇلغان سامسا، سامبۇسىنىڭ تۈرى كۆپ بولىدۇ.

سامساق سارمۇساق سادۇن باسار

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. تەمى ئاچچىق بولىدۇ، پۇرىقى كۆڭۈلگە تېگىدۇ.

سامساق ئۆز ئەتراپىدىكى 5 سانتىمېتر كېلىدىغان يەردىكى مىكروپنى ئۆلتۈرىدۇ. * سامساقنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق ئىسسىق بولۇپ، 100 گرام سامساقتىن 114 كالورىيە قۇۋۋەت هاسىل بولىدۇ.

سان ساناق ئەدەت مىقدار هېساب ساغدىچ

شەيئىلەرنىڭ قانچىلىكىنى بىلدۈرىدىغان چۈشەنچە.

ساندا بار، ساناقتا يوق. * كۆڭلۈڭدە سان بولسا، يېرىم غەلىبە قىلغىنىڭ. * نادان دوستنى ساناقتا قوشما. * ئېدىتسىز ئىش يوق، ئىشنى بىل، ئېدىتسىنى بىل. * بېرىلمىگەيسەن هەسەتكە زىنهار، هەسەتتە يا چەك يوق، يا مىقدار. * دوستۇڭ دوست بولسۇن، هېسابىڭ دۈرۈس بولسۇن. * هېسابچى توغرا بولسا، هېساب خاتا بولماس.

ساناڭەت ئىندۇستىرىيە

تەبىئىي ماددىي بايلىقلاردىن ئىشلەپچىقىرىش ۋاستىلىرى، تۈرمۇش ۋاستىلىرى ياساش ياكى يېزا ئىگىلىك مەهسۇلاتلىرىنى قايتا ئىشلەشتەك ئىشلەپچىقىرىش ئىشى.

ساناڭەت ئىنقىلابى: ساناڭەت دۆلىتى: يېنىك ساناڭەت: ئېغىر ساناڭەت. * ساناڭەت ــ خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئاساسىي تارمىقى.

ساناڭەتلەشتۈرۈش ئىندۇستىرىيەلەشتۈرۈش

زامانىۋى ساناڭەتنى خەلق ئىگىلىكىدە يېتەكچى ئورۇنغا ئۆتكۈزۈش.

ساناڭەتلەشتۈرۈش ــ زامانىۋىلاشتۇرۇشنىڭ ئاساسى.

ساناتورىيە لياۋيانگيۈەن

كېسەللەر يېتىپ داۋالىنىدىغان ۋە دەم ئالىدىغان مەخسۇس جاي.

كادىرلار ساناتورىيىسى. * ئۇلانباي كادىرلار ساناتورىيىسىدە كادىرلار دەم ئالىدۇ ۋە داۋالىنىدۇ. * ئىشچىلار ساناتورىيىسى. * نەسەن ئىشچىلار ساناتورىيىسىدە هەر يازدا نۇرغۇن ئىشچىلار داۋالىنىدۇ ياكى دەم ئالىدۇ.

ساناقلىق هېسابلىق

ئۇنچە كۆپ ئەمەس، چەكلىك مىقداردىكى.

ئۇنىڭ ساناقلىق كۈنى قالدى. * ھېسابلىق كۈنۈڭنى ھېسابلاپ ئۆتكۈز.

ساندۇق چامادان يەشىك شەشۈك

نەرسە ـ كېرەك سالىدىغان، ئېچىلىپ ـ يېپىلىپ تۇرىدىغان قاپقاقلىق مەنقۇلات.

"شەشۈك" خوتەن دىئالېكتىدا "يەشىك".

ئاچقۇچى يارىمايى قالسا، ساندۇقىمۇ بىكار بولار. * چامادان سەپەرنىڭ ئوڭۇشلۇق بولۇشى ئۇچۇن بەك زۆرۈر. * غۇلجىدىن يەشىك ـ يەشكىتە ئالما كەلدى.

سانسىز سان ـ ساناقسىز ھەددى ـ ھېسابسىز سانى يوق ھېسابى يوق

سانىنى ئالغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە كۆپ.

سانسىز يالىتىراق قوڭغۇز بىر چىراغچە دال بولماس. * سان ـ ساناقسىز كۈنلەر ئۆتتى. * بىلگەنلىرىمىز چەكلىك، بىلەلمىگەنلىرىمىز ھەددى ـ ھېسابسىزدۇر. * بۇزغىنىڭنىڭ سانى يوق، تۇزىگىنىڭنىڭ تايىنى. * ھازىر سىلىق قالايمىقان سىلىنۇاتىدۇ، دېھقانلار تۆلىگەن سىلىقنىڭ ھېسابى يوق.

سانتار سېسترا تىببىي ھەمشىرە خۇشى

دوختۇرخانا ـ بالىنىستلاردا كېسەللەرنى داۋالاش ـ كۈتۈش ئىشىنى قىلىدىغان خادىم.

خەلقارا سانتارلار بايرىمى قىزغىن تەبرىكلەندى. * يېقىندا نەمۇنىلىك سېسترالار مۇكاپاتلاندى. * مىللىي ئازادلىق جېڭىدا قۇربان بولغان تىببىي ھەمشىرە رىزۋانگۈلنى خەلقىمىز مەڭگۈ خاتىرىلەيلى.

سانماق ساناللاق ھېسابلىماق ھېسابلانماق

ھېساپ دەپ بىلمەك.

ئوغرى ئوغرىلىغان مېلىنى بەخت سانايدۇ. * قاغا بالىسىنى ھەممىدىن چىرايلىق ھېسابلايدۇ. * بىر قالىغاچ كەلگەنگە باھار سانالماس، يالغۇز مەيدانغا چۇشكەن باتۇر ھېسابلانماس.

سانماق ئېيدىتلماق ھېسابلىماق

سان ـ سانىقنى ئېيتقىلىماق.

قانچە سانىساڭمۇ يۇزنىڭ بىرىمى ئەللىك. * سانىماي "سەككىز" دېمە. * ئىشنى ئېيدىتلاپ قىل. * باشاق ھېسابلىماي، چاناق ھېسابلا.

ساھە دائىرە

ئىنسان پائالىيىتى، ئىلىم ـ پەنىنىڭ بىر تارمىقى، كەسىپ ئايرىمى.

ئىلىم ساھەسى: ئەدەبىيات ـ سەنئەت ساھەسى. * ھەر مىللەت، ھەر ساھەدىكىلەرنىڭ سۆھبەت يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى. * ھەركىم ئۆز دائىرىسىگە مەنسۇپ. * ئىلىم ـ پەن دائىرىسى ـ چوڭ دائىرە.

ساۋاتسىز قارىتۇرۇك قارا قورساق قورسىقىدا ئېلىپنىڭ سۇنۇقىسى يوق ئېلىپنى تاياق دەيدىغان كۆزى ئوچۇق قارىغۇ

خەت تونۇمايدىغان، خەت ـ ساۋاتى يوق.

ساۋاتسىزلار ئېلىندە سوتسىيالىزم قۇرغىلى بولمايدۇ. * مەن بىر قارىتۇرۇك ئادەم. * قارا قورساقتىن قورقۇ. * ئۇ قورسىقىدا ئېلىپنىڭ سۇنۇقىسى يوق بىرنېمە. * ئېلىپنى تاياق دەيدىغانلارنى ئەيىۋىشكە كەلتۈرمەك تەس. * ئېلىپنى (ا) تاياق دېيەلمەيدۇ، مەمنى (م) چوماق. * ئوقۇماي، سىلمەي، كۆزى ئوچۇق قارىغۇ بولۇپ قالدىم.

ساۋاتلىق قولىدا خېتى بار

خەتنى ئوقۇش ـ يېزىشنى بىلىدىغان.

ساۋاتلىق بولغان ياخشى، لېكىن ساۋاتلىق بولۇش كۇپايە قىلمايدۇ، مەلۇماتلىق بولۇش كېرەك. * ئۇ قولىدا خېتى بار ئادەم.

سايىق سالپا ـ سايىق سالتاق

ماكانسىز، يالغۇز تېنەپ يۈرىدىغان.

سايىق يۈرگەن تايىق يەر. * سالپا ـ سايىق يۈرگەن ئاخىر يەرگە قارايدۇ. * سالتاق سايدا قالدۇ.

سايىھەت سەيلە تۇرىزم تەزگىن

كۆرۈش، ئۆگىنىش مەقسىتىدە قىلىنغان سەپەر، ئويۇن ـ تاماشا.

سايىھەت ـ بىلىمنىڭ ئۇلۇغ مەنبەسى. * سەيلىگە چىقساڭمۇ ھەمراھ تاپ.

سايىھەتچى سەيياھ تۇرىست سەيلىچى سەيرچى

سەيلە ـ سايىھەت قىلغۇچى.

شىنجاڭغا خەلقئارا سايىھەتچىلەر كۆپلەپ كەلمەكتە. * شامالنىڭ يۆنىلىشى سەيياھنىڭ ئارزۇسىغا ماس كېلىۋەرمەيدۇ. * خەلق باغچىسىدا ھەر يەكشەنبە كۈنى سەيلىچىلەر توشۇپ كېتىدۇ. * ھەزرەت سەيلىسى تېرىلغۇدىن كېيىن، ئومىدىن بۇرۇن بولىدۇ، سەيلىچىلەر ھارۋا ـ ھارۋىلاردا كېلىشىدۇ، ئويناپ ـ كۈلۈپ، دەم ئېلىپ قايتىشىدۇ. * سەيرچى ـ ھايۋانات باغچىسىنىڭ مېھمنى.

سايە كۆلەڭگە قالقا

جىسىمنىڭ كۈن نۇرىنى توسۇۋالغانىدىن كېيىن يەردە پاكى

باشقا جىسىمدا كۆرۈنگەت شەكلى، قارىسى.

ئۆزىنىڭ سايىسىدىن ئۆزى ئۇركۈپتۇ. * ئۆزىنىڭ سايىسىگە ئۆزى مۇشت ئېتىپتۇ. دوستلۇق قۇياشنىڭ كۆلەڭگىسى، كۈن ئۇچۇق چاغدىلا چىقىدۇ. * كۈنگەيدە ھەمراھ بولىدۇ، تەسكەيدە يوشۇرۇنىدۇ، ئۇ نېمە؟ (سايە ـ كۆلەڭگە).

سەپ قاتار رەت سىرا

دەپتەردە ئوبدان شېئىر تارتمايدىكەن سەپ، ئۇ دۇردانىدىن خالىي پۇچەك سەدەپ. * دۇتار تارىسى ساتاردا يوق، بىلىمسىز كىشى قاتاردا يوق. * قاتاردىن قالغۇچە، خاتادىن قال. * ئالدىنقى رەت تىياتىردا، كەينىدىكى رەت كىنودا ئەتىۋارلىق.

سەپرا نېرۋا

نېرۋا سىستېمىسىنىڭ جايىدا بولماسلىقىدىن بولىدىغان چۈس مىجەز.

چىداش ياخشى سەپرا ئۆرلىگەن ئان، سەپرانى تاشقىرى چىقارماق يامان.

سەپسەتە قۇرۇق گەپ قالماش

ئاساسسىز، بىمەنە نەزەرىيە ۋە باشقىلار.

سەپسەتە ئاققان يەردە، ھەققەت ئاقمامدىكەن! * سەپسەتە بىر كۈنلۈك، ھەققەت مەڭگۈلۈك. * قۇرۇق گەپكە يول قويساڭ، ھەممىنى قۇرۇتىدۇ.

سەت خۇنۇك ئۆرىنى سوغۇق بەتبەشىرە

چىرايلىق ئەمەس، كۆرۈمسىز قىياپەت.

ئەڭ چىرايلىق مايمۇنمۇ ئادەم ئالدىدا يەنىلا سەت. * سەت تونۇكنى سىرتقا كىيمە. * خۇنۇكنى پەردازلىساڭمۇ خۇنۇك. * ئۇ ئۆرىنى

سوغۇق نېمىكەنا. * دۇشمەننىڭ بەتبەشىرىسى ئاشكارا بولدى.

سەتلىك خۇنۇكلۇك

كۆرۈمسىز قىياپەت.

سەتلىكىنى نېمىشقا ئەينەكتىن كۆرۈسەن؟ * بۇرە خۇنۇكلۇكىدىن ئەمەس، قوي يەيدىغانلىقىدىن ئۆلىدۇ.

سەرەڭگە گۈڭگۈرت ياڭخو

تال ـ تال ئۇششاق ياغاچقا فوسفور ياكى گۈڭگۈرت بىرىكمىسى سۈركەشتىن ئوت ھاسىل قىلىدىغان نەرسە.

"گۈڭگۈرت" قەشقەر، ئاقسۇ شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"ياڭخو" خەنزۇچە، ھازىر ئىشلىتىلمەيدۇ.

سەرەڭگە چاقماق ــ قارا ئۇغۇدا ياقماق. * بىر دەرەخنىڭ ياسىلار مىكلاپ سەرەڭگە، مىك دەرەخنى كۆيدۈرەر بىر سەرەڭگە.

سەرگۈزەشتە كەچۈرمىش

باشتىن كەچۈرگەن ئىش ـ ھەرىكەت.

سەرگۈزەشتىسى كۆپىنىڭ كۆرگەن ـ بىلگىنى كۆپ. * كەچۈرمىش ــ پاراسەتنىڭ ئانىسى.

سەزگۈ تۇيغۇ ئېموتسىيە

شەيئىلەرنىڭ ئادەمنىڭ سەزگۈ ئەزالىرىغا تەسىر قىلىشىدىن مېڭىدە پەيدا قىلغان ئىنكاسى.

ئۇ جىم ياتىدۇ، ھېچنېمىنى سەزمەيدۇ، سەزگۈسىنى يوقاتقان ئوخشايدۇ. * باللار ئون ئالتە ـ ئون يەتتە ياشقا كىرگەندە، ئۇلاردا مۇھەببەت تۇيغۇسى پەيدا بولىدۇ.

سەزگۈر تۇيغۇن تايۇق

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنى تېز سەزگۈچى، تۇيغۇچى.

سەزگۈر كىشى زىيان ـ زەخمەتكە ئاز ئۇچرايدۇ. * تۇيغۇن يىلانىنىڭ كۆشىگىنىنى نۇيىدۇ.

سەزمەك تۇيماق

سەزگۈ ئورگانلىرى ئارقىلىق ھېس قىلماق.

كىم ھوشيار بولسىلا ھەربىر قەدەمدە، ئىپلىس شۇملۇقىنى سېزەر شۇ دەمدە. * يوشۇرۇن ئاپەتنى تۇيغىنىڭ، پېرىمىدىن ساقلانغىنىڭ.

سەكرىمەك ئاتلىماق تاقلىماق

ئىككى پۇتنى كۈچەپ، بەدەننى تۇرغان ئورۇندىن بىردىنلا ئايرىماق.

يىراقتا سەكرەش، ئېگىزگە سەكرەش، * "سەكرە" دېگەنىنىڭ ئايمغى سۈنماس، سەكرىگەنىنىڭ سۈنار. * ئالغا ئاتلا ئاۋايلا، كەينىگىمۇ باق، قارا. * بىر تاقلاپلا ئاسمانغا چىققىلى بولماس.

سەگمەك سايمدىماق سالقىنلىماق

سايە چۈشكەن، سالقىن يەردە تۇرۇپ، ساپ ھاۋادا دەم ئالماق.

سايىسىدا سەگمەن دەرەخنىڭ سايىسىدىن يامانلىما. * بىر تۇپ بۇيىنىڭ سايىسىدا ئون ئادەم سايمداپتۇ. * سالقىندا سالقىنلىماق جانغا ئارام يېرىدۇ.

سەل قىيان تاشقىن كەلكۈن توپان ھۇندۇز

قاتتىق ھۆل ـ يېغىندىن ياكى قار ئېرىشتىن ھاسىل بولغان كۆچلۈك سۇ ئېقىمى.

تەۋرىگەن ئەلدىن قورق، يامرىغان سەلدىن قورق. * قىيان ئۇنسىز ئۇرۇش. تىلسىز جەڭ. * تاشقىن كېتەر، تاش قالار. * چۈمۈلىنىڭ ئۇۋۇسىدا تامچىمۇ تاشقىن. كەلكۈندە لاي سۇ ئىچەرسەن. * كەلكۈن

سۆز ــ يەرتقۇچ ھايۋان. * جاھاننى توپان باسسا، ئۆردەككە نېمە غەم.

سەللە سېپەچ دەستار سۆزۈك شاپات

باشقا ئورايدىغان ئۇزۇن رەخت.

سەللە يوغان، باش كىچىك. * سەللە يوغان، ئىمان يوق. * سەللە دېگەن يۇك، ساقال دېسگەن تۆك. * سېرىق سېپەچلەر قوزغىلىڭى ــ جۇڭگودا بولۇپ ئۆتكەن چوڭ قوزغىلاڭلارنىڭ بىرى.

سەن سىز سىلى ئۆزلە سىلىرى ئۆزلىرى

ئىككىنچى شەخس كىشىلىك ئالمىشى. پەقەت كىشىلەرنىڭلا ئالمىشى بولۇپ كېلىدۇ.

"سىز" ئەسلىدە "سەن"نىڭ كۆپلۈكى ئىدى. (مەن ــ بىزگە ئوخشاش). ھازىر كۆپلۈك كاتېگورىيىسىدىن چىقىپ، بىرلىكنى كۆرسىتىدىغان ئەڭ ئومۇمىي ۋە ئورتىچە بولۇپ قىلىۋاتىدۇ. لېكىن جايلار ئارا پەرق قىلىدۇ.

"سىلى، ئۆزلە، سىلىرى، ئۆزلىرى" سىپايە تۇرى.

مەن سېنى "سەن" دەپ چاقىرىمەن، شۇنداق چاقىرىشنى ياخشى كۆرىمەن. سۆيىمەن قەۋەتلا قەۋەت. ئەمما دېسەكمۇ سەن مېنى "سىز". * پۇل تاپارغا سەن تۇر، يەپ ياتارغا مەن تۇراي. * ئالدىرىماڭ يارەي، سىزگىمۇ بۇگۈن بارەي. * سىلىگە بىر باغاق كەپتۇ، ــ دېدى خوتۇنى ئېرىگە. * ئۆزلە يېقىندىن بۇيان كۆرۈنمەيلىغۇ. * سىلىرى تۇرۇپ تۇرسىلا، دادامنى قېچىراي. * ئۆزلىرى قاچان كەلدە.

سەنئەتچى سەنئەتكار

سەنئەت خادىمى، سەنئەت ئەربابى.

سەنئەتچىلەر ھەرقانداق چاغدا كىشىلەرگە گۈزەللىك، چىنلىق ۋە بەخت ئاتا قىلىشى لازىم. * جانلار ئارا كىرسۇن سەنئەتكار دېگەن، جانغا

پەيۋەندە بولغاچ ھېچ ئۆلمەيدىكەن.

سەن ــ پەن دېيىشمەك نېرى ــ بېرى دېيىشمەك

قاتتىق تاكاللىشىپ قالماق، ئۇرۇشۇپ قالماق.

بىز ئۇنىڭ بىلەن "سەن ــ پەن" دېيىشىپ قالغان، ئۇ بار يەرگە بارمايمەن. * نېرى ــ بېرى دېيىشىپ يۈرمە، جېدەل چىقمىسۇن يەنە.

سەھنە ئەسىرى پىيېسە سېنارىيە

كىنو ــ تىياتىرلاردا ئاساس قىلىنىدىغان بەدىئىي ئەسەر. "سېنارىيە" كىنوغا خاس.

زۇنۇن قادىر «غۇنچەم» قاتارلىق بىرنەچچە سەھنە ئەسىرىنىڭ ئاپتورى. * «كۆرەش يولى» پىيېسىسى قايتا ــ قايتا تۇزىتىلدى. * «نەسىرىددىن ئەپەندى» كىنو سېنارىيىسى قىلىنىۋاتىدۇ.

سەھىيە گىگىنا ھېزىنەھەت قاراق

ئاغرىق ــ سلاقتىن ساقلىنىش، سالامەتلىكنى ساقلاش.

سەھىيە نازارىتى: سەھىيە باشقارمىسى. * سالامەتلىك ئۇچۇن سەھىيە تەدبىرلىرى كۆرۈلدى. * مەكتەپ گىگىنىسىگە ئەھمىيەت بېرىش كېرەك، * ھېزىنەھەت مەخسۇس دەرس قىلىپ ئۆتۈلۈشى كېرەك ئىدى.

سەۋەب ۋەج بائىس

بىرەر ئىش ــ ھەرىكەتنىڭ كېلىپ چىقىشى ئۇچۇن ئامىل، ئاساس بولغان باشقا بىر ئىش ــ ھەرىكەت.

سەۋەبنى ئاتىدىن ئىزدە، نۇقسانىنى بالىدىن. * سەۋەب بولمىسا، نەتىجە بولماس. * نېمە ۋەجدىن ئاتا ــ ئاناڭدىن خەۋەر ئالمايسەن؟ * ئۆتكەن يىلى باققاللىقتىن زىيان تارتتىم، شۇ باشتىن بۇ ئىشقا ھەپسىلەم يوق.

سەۋەبچى سەۋەبكار زامىن

ئىش ـ ھەربىر كەتنىڭ بولۇشىغا سەۋەب بولغۇچى.

كېسەلنىڭ سەۋەبچىسى ھەرخىل مىكروبلار. * ئوغرى ئالغان مالغا ئىگىسى سەۋەبكار. * ئۆز ئەيىبىگە دوست بولغان ئۆز بېشىغا زامىن بولار.

سەۋەبسىز ئۆمجىسز

ھېچ سەۋەب ـ ئۆج يوقلۇق.

سەۋەبسىز ئىش بولماس. * سېغىزخان سەۋەبسىز شاقىلدىماس. * ئۆمجىسز ئىشقا دەلىل يوق.

سەۋدايى مەجنۇن

ئەقىلدىن ئازغان، ئېلىشىپ قالغان.

سەۋدايىنى سۆيگە بۆيرۇما. * لەيلىنى كۆرۈش ئۈچۈن مەجنۇنلىنىڭ كۆزى كېرەك.

سەۋزە زەردەك

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. بېشى توپا ئاستىدا بولىدۇ.

"زەردەك" قەشقەر شېۋىسى، خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

سەۋزىدىن خەۋەر يوق، گۈرۈچ دەم يەپتۇ. * تۆگە ئۇسسۇل ئويناسا يەتتە تاختا زەردەكنى بۇزار. * سەۋزىنىڭ تەبىئىتى ھۆل ئىسسىق بولۇپ، 100 گىرامىدىن 34 كالورىيە قۇۋۋىتى ھاسىل بولىدۇ. ئۇزۇقلۇق ماددىلىرى مول ۋە سۈپەتلىك.

سەي قورۇما قورداق قەلەي

گۆش، كۆكتاتنى ياغدا قورۇپ تەييارلىغان يېمەكلىك.

"سەي" خەنزۇچە: 菜

سەيگە قاراپ تاماق ئېچ، بويىغا قاراپ كىيىم پېچ. * قورۇمىنىڭ تەمىنى سىلەي دېسەڭ، تېتىپ كۆر. * قورداقنى كۆرگەندە، مولالام قورۇنۇشنى، ئۇنتىار.

سەييارە پىلانېتا ياغارلى

قۇياش ئەتراپىدا ئايلىنىدىغان ھەم قۇياشتىن نۇر ئالىدىغان يۇلتۇزلار.

قۇياش سىستېمىسىدا توققۇز چوڭ سەييارە بار. * "ئۇرۇمچى" دەپ نام بېرىلگەن كىچىك سەييارە يېقىندا خەلقئارا ئاستىرونومىيە ئىلمىي جەمئىيىتى تەرىپىدىن تەستىقلىنىپ، ئۇنىڭغا 2729 ـ رەت نومۇرى بېرىلگەن.

ستولبا موما ياغاچ

ئىلېكتر، تېلېفون، رادىئو سىملىرىنى تارتىش ئۈچۈن، ياغاچ، سېمونتلاردىن ياسالغا موما ياغاچ.

ستولبىغا ئات ـ ئۇلاغ باغلاش خەتەرلىك. * مۇما ياغاچ جامائەتنىڭ مۈلكى، ئاسراش، بۇزماسلىق كېرەك.

سوئال سوراق

جاۋاب ياكى چۈشەنچە ئېلىش ئۈچۈن قويۇلغان مەسىلە.

سوئال جۈملە: سوئال گەپ. * شەك ـ شۈبھىسىزكى، سوئال ـ ھەرقانداق پەنىنىڭ ئاچقۇچى. * ئەخمەقنىڭ بىر سورىقىغا يۈز ئاقىل جاۋاب بېرەلمەس.

سوپى ئىشان بۇۋى

تەسەۋۋۇپچىلىقنىڭ چوڭلىرى، يېتەكچىلىرى.

"بۇۋى" ئايال سوپى.

ئوغرى قېرىسا سوپى بولار، جالاپ قېرىسا بۇۋى. * سوپى سوۋۇ-

غانىنى بەر، تاپسا يوغانىنى. * شەيتانغا ئىشەنسەڭ ئىشەن، ئىشانما ئىشەنمە. * ئۆلمەڭ، ئىشانلاردىن ئازار كەلسە، ياۋاش ئەسكەر ياخشى ئوندىن يۈز ھەسسە. * بۇۋى سوپىدىن قېلىشمايدۇ. * بۇۋى نېمە دېگىنىنى، نېمە قىلغىنىنى ئۆزى بىلسە ئىدى، "بۇۋى" بولماس ئىدى.

سوپىلىق ئىشانلىق تەسەۋۋۇپ

ئىسلام دىنىدا 9 ــ 8 ـ ئەسىرلەردە پەيدا بولۇپ، 12 ــ 11 ـ ئەسىرلەردە شەكىللەنگەن تەرىقەتچىلىك، تەركىدۇنيالىق ئېقىمى. سوپىلىق ـ ئىشانلىق بىرۋاقىتتا ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان، ئەمەلىيەتتە ئۇلارمۇ ئىسلام دىنىنىڭ بىر مەزھىپى، باشقا مەزھەپلەرگە ئوخشاش مۇئامىلە قىلىش لازىم. * تەسەۋۋۇپ تەقدىرنىڭ تاماشاسىغا يول قويىدۇ.

سوتكا كېچە ـ كۈندۈز

ۋاقىت ئۆلچەم بىرلىكى: بىر كۈن.

بىر سوتكا 23 سائەت 56 مىنۇت 1 سېكۇنت. * سوتكىنىڭ كۈندۈزى بىلەن بىللە تۇنمۇ بار. * ئۆز ئىلگىنىڭ نېنىنى يە، كېچە ـ كۈندۈز ھېمنى يە.

سودا تىجارە ئۇقمەت سودا ـ سېتىق ئالسات يۇلۇغ

تاۋار ئالماشتۇرۇش، ئىلىش ـ سېتىشقا باغلىق مۇئامىلە.

دەسلەپكى سودىدىن يانما. * سودا ساقال سىيپىغۇچە. * سودىدا دوست يوق. * تىجارەتنىڭ يېرىمى يالغانچىلىق. * قازىئاخۇنۇم ئوقەتنىڭ كويمىدا، قۇشناچىم پەردازنىڭ كويمىدا. * سودا ـ سېتىق پۈلدىن باشقىنى تونۇماس. * ئالسات ئامانەتنى بىلمەيدۇ.

سودىگەر تۈججار تىجارەتچى بازارچى سېتىقچى ئىلپىساتار دۇكاندار يۇلۇغچى

ھەر خىل سودا ـ سېتىق بىلەن شۇغۇللانغۇچى.

"بازارچى" يېزا بازارلىرىدا سودىگەرلىك قىلغۇچىغا ئېيتىلىدۇ.
"دۇكاندار" مەخسۇس دۇكان ئېچىپ سودا قىلغۇچىغا ئېيتىلىدۇ.

"سېتىقچى" دەسمايىسى ئاز، ئۇششاق "سودىگەر".

سودىگەرنىڭ يولى بىر، رىزقى باشقا. * ئۆچكە تالغا تويماس، تۈججار مالغا. * تىجارەتچى مېلى بىلەن ئەمەس، تىلى بىلەن تىجارەت قىلىدۇ. * بازارچى بازار ئالدۇ، مال ساتىدۇ. * پۇلى يوق تاللاشقا ئۇستا، سېتىقچى ماختاشقا. * قاسساپ مالنى پىچاق بىلەن سويىدۇ، ئىلپىساتار ئادەمنى پىچاقسىز سويىدۇ.

سودىيە سوتچى

سوتلاش ۋە كېسىم ئىشلىرىنى قىلغۇچى سوت خادىمى.

دۆلىتىمىزدە سودىيە تۈزۈمى يولغا قويۇلماقتا. * ۋاقىت ــ ئەڭ ئادىل سوتچى.

سوراق تەرگەش سوت

سوت، ئەپتىش ئورگانلىرىنىڭ ئەيىبلەنگۈچىدىن ئىشىنىڭ تەپسىلاتى ۋە ئالاقىدار تەرەپلىرىنى ئېنىقلاش ئۈچۈن ئېلىپ بېرىلىدىغان سوئال ـ جاۋاب.

سۆيىمەڭ ياخشىنى سۆي، قىيامەتتە سوراق بار. * تەرگىگەنگە ماقۇل، سەتلىگەنگە ياق. * ھەقىقەت سوتتىن قورقمايدۇ.

سورىماق ئۆتۈنمەك تىلمەك

بىرەر تەلەپ بىلەن ئىلتىماس قىلماق.

سوراپ ـ سوراپ بولار دانىشمەن. ھەر ئارزۇغا يېتىدۇ جەزمەن.
* بىلىم لازىم بولسا سورا. * ئۆزىنى سورىغان قازىنىڭ ئالدىغا بارماپتۇ.
* خەقتىن ئۆتۈنگۈچە، يەردىن ئۆتۈن. * كۆكتىن تىلىگىنىمنى يەردىن

تاپتىم.

سوقا - سەندەلدەك يېگەن - ئىچكەندەك

قاۋۇل، ساغلام، كۈچلۈك كىشىگە ئوخشىتىش.

ماڭا قارىساڭلار، مەن شۇنداق يېگەن - ئىچكەندەك، سوقا - سەندەلدەك ئولتۇرۇپتىمەن. * ئاڭلىمىغانلار ئاڭلاپ قويسۇن، مەن گۈلئايشەمگە يېگەن - ئىچكەندەك ئەر تاپتىم.

سوغا تۇڭ مالتاق چۆڭەك ماتال ساغۇ سۇسىق

سۇ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش سۇيۇقلۇق قاچىلىنىدىغان ياغاچ قاچا، چېلەك.

"چۆڭەك" لوپنۇر دىئالېكتىدا، "ماتال" خوتەن دىئالېكتىدا، "مالتاق" ئاقسۇ شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"تۇڭ" خەنزۇچە: 桶

تامچىلىغان سۈدىن سوغا توشار. * تۇڭ توشقۇچە، سۇ تۇگەپتۇ.

سوغۇق سوغ ئىزغىرىن تۇم تۇملىغ

تۆۋەن هارارەت، تېمپېراتۇرا نۆلدىن تۆۋەن هالەت، كۆچمە مەنىدە: يېقىمسىز.

قىشنىڭ سوغۇق كۈنلىرى باشلانىدى. * ئۆزى سوغۇقنىڭ قىلىقى سوغۇق. * بۇ يىل قىش بەك سوغ بولدى. * ئىزغىرىن شامال يۈزگە ئۇراتتى.

سوغۇق سۆز قوپال سۆز

كىشىنى رەنجىتىدىغان يامان گەپ.

قۇلاققا تەگكەن سوغۇق سۆز يۈرەككە بىرىپ موز بولار. * قوپال سۆز ئاغرىغدىن چىقسا، ئاڭلىغاننىڭ جېنى چىقىدۇ.

سول چام

ئورمىدا ۋە چېپىقتا كىشىلەرگە بۆلۈپ بېرىلگەن ۋەزىپە.

ئاش تەڭ، نان تەڭ، سول نېمىشقا كەڭ؟ * چامدىساڭمۇ چام بولسۇن.

سولامچى شوۋچى گۇي يۇمشاقباش

ئۆزىنىڭ خوتۇن - قىزلىرىنىڭ بۇزۇقچىلىق قىلىشىغا يول قويىدىغان ئەركىشى.

سولامچى سوراقىغا تارتىلسۇن. * شوۋچىنىڭ شورى قۇرۇسۇن. * گۇي گۇم بولسۇن. * يۇمشاقباشنى يەر يۇتسۇن.

سولماق سولاشماق سالپايماق

جانلىق هالەتنى يوقاتماق.

ئەقلىڭ تولىدۇ، هۆسنىڭ سولىدۇ. * تاماكىدىن ياشمۇ سولىشار. * سادىن قورقۇپ سالپايغان سارالڭ.

سوۋغات سوۋغا تارتۇق هەدىيە ئارمغان

هۇرمەتلەپ، تەبرىكلەپ سۇنۇلغان نەرسە.

سوۋغات بەرگەنگە ئىشەنمە. * سەن سوۋغىغا سېتىۋالغان دوستىنى خەقمۇ سوۋغىغا سېتىۋالالايدۇ. * يىللار بىزگە تەجرىبە سوۋغا قىلسا، كىتاب بىزگە بىلىم سوۋغا قىلىدۇ. * تارتۇق قىممەتلىك ئەمەس، كۆڭۈل قىممەتلىك. * هەدىيە قىل، مىننەت قىلما.

سويماق بوغۇزلماق

مال - ۋاراڭلارنى، ئۆي قۇشلىرىنى بوغۇزىغا تىغ تارتىپ ئۆلتۈرمەك.

چۆجىنى سويغىلى ئاپارساڭ، قاقاقىلاپ كۈلۈپتۇ. * قوي سويۇشتىن

بوغۇزلاش يامان.

سۇ ئامبىرى ھەۋزە

بىكار سۇلارنى يەغىپ ساقلايدىغان يەر.

ئۇلاسباي سۇ ئامبىرى ئەتىيازلىق تېرىلغۇدا ئۆز رولىنى جارى قىلدى.

سۇپا بۆگۈلۈك پەچكۇم سۈكە

ھويلا ـ ئارام، ياغ ـ ۋارانلارغا، ئوچۇق يەرلەرگە ئولتۇرۇش ـ يېتىش ئۈچۈن يەردىن ئېگىزرەك قىلىپ ياسالغان جاي ـ قۇرۇلما.

"بۆگۈلۈك" كات شەكلىدە بولىدۇ.

"سۈكە" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

سۇپىدا ئولتۇرۇپ سۆزلەشتۈق. * باغدىكى بۆگۈلۈكتە ئارام ئال.

سۇخسۇر قوشماقئۆردەك

ياۋا ئۆردەككە ئوخشايدىغان، جۈغى كىچىك، ئاغزى ياپىلاق، بوينى ۋە قاناتلىرى ئۇزۇن، سۇدا ۋە قۇرۇقلۇقتا ياشايدىغان قۇش. ئەركەك ـ چىشسى دائىم بىللە بولىدۇ. شۇڭا ئىناق ئەر ـ خوتۇنغا تەمسىل قىلىنىدۇ.

بىر ـ بىرىگىلارغا سۇخسۇردەك مېھرىبان بولۇڭلار. * قوشماقئۆردەكلەر سەبىلىگە چىقىپسىلەر.

سۇدان ياتۇق كۆرتە باكلاشكا

ئۇسسۇلۇق سۇ قاچىلاپ ئېلىپ يۈرىدىغان قاچا.

"ياتۇق، كۆرتە" قۇمۇل ـ تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

يىراقتا باردىكەنسىلەر، بالام، ـــ دېدى ئانىسى بالىسىغا، ـــ سۇداندا ئۇسسۇلۇق ئېلىۋال. * يېڭى جەڭچىلەرگە بىردىن باكلاچكا تارقىتىلدى.

سۇس گاچ

قېنىق ئەمەس (رەڭ ـ بوياق ئۈستىدە).

سۇس سېرىق كۇڭلەك كىيگەن قىز كېلىپ كەتتى. * گاچ قىزىل چىرايلىق رەڭ.

سۇلالە خاندانلىق دىناستىيە

ئەۋلادتىن ئەۋلادقا مىراس قالدىغان خانلىق ـ پادىشاھلىق.

جەمئى سۇلالىسى 1616 ـ يىلدىن 1911 ـ يىلغىچە داۋام قىلىپ، 1911 ـ يىلى سۇن جۇڭشەن ئەپەندى رەھبەرلىك قىلغان شىنخەي ئىنقىلابى تەرىپىدىن ئاغدۇرۇلدى. * قاراخانىلار خاندانلىقى مىلادى 850 ـ يىلدىن 1212 ـ يىلغىچە 400 يىلغا يېقىن ھۆكۈم سۈرگەنىدى.

سۇندۇرماق چاقماق ئوشتۇماق

سۇ كەلتۈرگەن خارۇزار، كوزا سۇندۇرغان ئەنز. * ئېشىنى يەپ، قازىنىنى چېقىپتۇ. * نانۇشتىدا نان ئوشتۇ.

سۇنماق يوللىماق تەقدىم قىلماق

ئىزرەتلەپ، ھۆرمەت بىلەن بەرمەك.

رەھبەرلىككە ئىلتىماس سۇنىدۇم. * ئالىي سوت مەھكىمىسىگە ئەرز يوللىدىم. * تەقدىم قىلىش ئۈسۇلى تەقدىم قىلغان نەرسىدىنمۇ قىممەتلىك.

سۇنۇق چېقىق

سۇنغان، چېقىلغان، بىرەر بىرى پۈچۈلغان.

سۇنۇق ئوقيادىن ئاتقان ئادەم قورقار، ئالدىدا تۇرغان ئادەمنمۇ قورقار. * دوستۇڭغا سۇنۇق چىنىدە چاي بەرمە، كۆڭلى سۇنىدۇ. * چېقىق چىنە چېقىق پېتى قالدى.

سۆرەم تىرنا تاتىلا كولتىۋاتۇر يوپۇرغا

يەرنى يۇمشىتىش، چالما-پامپىلارنى ئېزىش ئۈچۈن ئىشلەتىلىدىغان دېھقانچىلىق ماشىنا-سايمانلىرى.

"تاتىلا" لوپنۇر دىئالېكتىدا "تىرنا".

قوشتىن چىقىرىپ سۆرەمگە ساپتۇ. * يەرگە تىرنا سال، ياخشى ھوسۇل ئال. * كېۋەزلىككە كولتىۋاتۇر سېلىندى.

سۆز گەپ پاراگ لەۋز كەلىمە كالام سۇخەن نۇتۇق لۇغەت لېكسىكا

تىل تاۋۇشى ياكى تىل تاۋۇشلىرىدىن ئىبارەت مەنە بېرىدىغان تىل بىرلىكى.

"كەلىمە"، "كالام"، "سۇخەن" ئىستېئالدىن قالغان، پەقەت سۆز بىرىكمىلىرىدىلا كېلىدۇ: كەلىمە تەيىبە، كالامۇللا، سۇخەنچىلىك قىلماق...

"سۆز"، "نۇتۇق"لارنىڭ مەنىسى كېڭەيگەن، دوكلات، مەرۇزە مەنىلىرىدە كېلىدۇ.

"لۇغەت"، "لېكسىكا" تىلشۇناسلىق ئاتالغۇلىرى سۈپىتىدىلا خىزمەت قىلىدۇ.

ئەقلىنىڭ كۆركى تىلدۇر، تىلنىڭ كۆركى سۆز. * سۆزدىن سۆز چىقىدۇ، شوردىن تۇز. * ھەر ئىلىمدىن ئاگاھلىق بىر سۆز، ئۆگەن ئۇنى كېيىنكە-كۈنىدۇز. * باش شۇجى جياڭ زېمىنىڭ لۇشۇنى خاتىرىلەش يىغىدا سۆزلىگەن سۆزىنى ئۆگەندۇق. * گەپ گەپنىڭ تېگىنى ئاچىدۇ. * گەپ يۇزدە ياخشى، ئۈسسۈل تۇزدە. * پاراگ بار يەردە ساراگ بار، ساراگ بار يەردە پاراگ. * لەۋزى چىرايلىقنىڭ ئۆزى چىرايلىق. * «يەنئەن ئەدەبىيات-سەنئەت سۆھبەت يىغىنىدا

سۆزلەنگەن نۇتۇق»نى ئۆگەندۇق. * كىمدە بىھۇدە سۆز بولسا بىسيار، ئۇ نۇتۇق مەجلىسىدە بولار خار. * ئاساسىي لۇغەت فوندى؛ لۇغەت تەركىبى؛ لۇغەت مەنىسى. * ئۇيغۇر تىلىنىڭ لېكسىكىسى. * ئىنگلىز تىلىدا RNU لېكسىكىسىنىڭ 832 خىل مەنىسى بار ئىكەن.

سۆز ئالدى قوشۇمچىسى پرېفىكس

سۆزنىڭ ئالدىغا قوشۇلۇپ، شۇ سۆزنىڭ لېكسىكىلىق ۋە گراماتىكىلىق مەنىسىنى ئۆزگەرتىدىغان قوشۇمچىلار.

ئۇيغۇر تىلىدا ئەرەب-پارس تىللىرىدىن كىرىپ ئۆزلەشكەن سۆز ئالدى قوشۇمچىلىرىلا بار. * نا-نامەلۇم؛ ناتونۇشلا؛ نامەرد. * بى-بىئەدەپ؛ بىتەرەپ؛ بىگۇناھ.

سۆز كەينى قوشۇمچىسى ئاففىكس

سۆزنىڭ كەينىگە قوشۇلۇپ، سۆزنىڭ لېكسىكىلىق ۋە گراماتىكىلىق مەنىسىنى ئۆزگەرتىدىغان قوشۇمچىلار.

ئۇيغۇر تىلىدا سۆز كەينى قوشۇمچىلار ئەڭ ئۇنۇملۇك قوشۇمچىلاردۇر. * سۆز كەينى قوشۇمچىلارمۇ كۆپ. * چى-ئىشچى: ياغاچچى؛ تۆمۈرچى؛ ئوتۇنچى. * ۋاز-قىمارۋاز؛ كەپتەرۋاز.

سۆزلەشمەك گەپلەشمەك پاراگلاشماق

ئىككى ياكى ئۈنىڭدىن كۆپ كىشىلەر بىرمەسىلە ئۈستىدە مۇزاكىرە قىلىشماق.

خىزمەت مەسلىسى ئۈستىدە سۆزلەشتۇق. * ئايدىڭدا ئولتۇرۇپ، ئۇزاق گەپلەشتۇق. * پاراگلاشقاندا پاراگ يوق، پاراگ بار چاغدا ئۇلپەت يوق.

سۆزلىمەك ئېيتماق دېمەك

مەقسەتنى تىل بىلەن ئۇقتۇرماق، چۈشەندۈرمەك، سۆز قىلماق.

سۆزلىگەندىن سۆزلىمىگەن ياخشىراق. * ئاۋال ئويلا، ئاندىن سۆزلە. * تۇزكەس، توغرا ئېيت. * "ئا"نى ئېيتقان ئىكەنسەن، "ب"نمۇ ئېيت، * دەپ-دەپ دەردىڭنى ئال. * چۈشكە نېمە كىرمەيدۇ، دۇشمەن نېمە دېمەيدۇ.

سۆزگە كىرمەك تىل ئالماق

پىكىر، نەسىھەتنى قوبۇل قىلماق.

بۇ بالا ئوبدان بالا، سۆزگە كىرىدۇ. * تىلمىنى ئالمىدىك، ئاخىر مۇشۇ كۈنگە قالدىك.

سۆھبەت ئەگمەك

ئىككى ۋە ئۇنىڭدىن كۆپ كىشىلەر ئارىسىدىكى ئۆزئارا سۆزلىشىش؛ بىرەر ماۋزۇدا بايان قىلىنغان سۆز.

"ئەگمەك" كەمدىن كەم ئىشلىتىلىدۇ.

ئۇستازنىڭ سۆھبىتى — جاننىڭ ئوزۇقى. * سۆھبەت — ئىككى دىلنىڭ بايرىمى. * دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ بايانىتچىسى دالاي لاما مەسلىسى توغرىسىدا سۆھبەت بايان قىلدى.

سۆيمەك I ئۆپمەك بوسە قىلماق

ئېغىز-كالپۇكنى باشقا بىرنىڭ ئاغزىغا، يۈزىگە، قولىغا ۋە باشقا يېرىگە تەگكۈزۈپ، يېقىنچىلىقنى بىلدۈرمەك.

سۆيگۈنۈڭنى سۆيۈش نېسىپ بولسۇن. * سۆيگۈنۈمنىڭ كۆڭلى ئۈچۈن، سۆيمىگەنىنى سۆيممەن. * بوۋاقنى ئۆپۈش ياخشى ئەمەس، سالامەتلىككە زىيانلىق.

سۆيمەك II ياقتۇرماق ياخشى كۆرمەك كۆيۈپ قالماق ئاشىق بولماق

مۇھەببەت قويماق، ئىشق چۈشمەك.

سۆيمىگەنگە سۇركەلمە، دۇشمەن سۆيگەننى سۆيمە. * كۆز مىڭنى كۆرەر، كۆڭۈل بىرنى سۆيەر. * ياراتمىغاننى ياقتۇرما. * — مەن سېنى ياخشى كۆرىمەن، — دېدى يىگىت سەل تىترىگەن ئاۋازدا. — مەنمۇ سىزنى ياخشى كۆرىمەن، — دېدى قىز يەرگە قاراپ تۇرۇپ. * بىر كۆرۈپ كۆيۈپ قالما. * ئاشىق بولدۇم ئۆزۈڭگە، قاشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە، تەڭ تاپماستىن ئۆزۈمگە، ئەمدى يەتتىم مەقسەتكە.

سۇپەت ساپا

ئادەم ۋە نەرسىنىڭ خىسلىتى، خۇسۇسىيىتى.

ئۆگىنىشتە سان ئەمەس، سۇپەت مۇھىم. * مۇھىمى مالىنىڭ سانى ئەمەس، ساپاسى. * سانى بار، ساپاسى يوق.

سۈپۈرگە يامداق

سۈپۈرۈش-يامداش ئۈچۈن، سۈپۈرگە، شىۋاق، چىغ، چىغان، يامداقتىن باغلاپ-تىكىپ ياسالغان جاھاز.

"يامداق" شۇ ناملىق ئوتتىن ياسىلىدۇ، قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بوشاڭ كېلىنىڭ سۈپۈرگىسى ئەخلەت ئاستىدا. * يامداقنى يەرگە تىڭ قويما.

سۈپۈرمەك يامدىماق

سۈپۈرگە، يامداقلار بىلەن ئەخلەت-ئۆخلەت، چاڭ-توزانلار ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنى تازىلىۋەتمەك.

"يامدىماق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئۆينى دائىم سۈپۈرۈپ تۇرۇش كېرەك.

سۈرئەت تېزلىك

ھەرىكەتتىكى جىسىم مەلۇم يۇنىلىشتە بىرلىك ۋاقىتدا ئۆتكەن

ئارىلىق.

ئىشتا ھەددىدىن زىيادە سۈرئەت قوغلىشىش ئەڭ چوڭ خەۋپلەرنىڭ بىرى. * سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدا يۈزىنىيە ئالىيگ ئىسمىلىك 17 ياشلىق بىر قىزنىڭ كۆرۈش تېزلىكى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ. ئۇ 1200 بەتلىك "ئۇرۇش ۋە تىنچلىق"نى ئون مىنۇتتا كۆرۈپ بولغان.

سۈرتمەك ئېغىر

لاتا بىلەن چاڭ ـ توزان، كىر ـ ئەخلەتتىن چىقىرىۋەتمەك.

مەرۋايىت سۈرتمىسە پارقىرىمايدۇ. * كۆزەينەكنى ئېغىر تۇرمىسا، كۆزگە زىيان.

سۈرگە ئىغراج سانا

ئىچنى بوشىتىدىغان، سۈردۈرىدىغان دورا.

ئىچى قېتىپ قالغان كىشى سۈرگە ئىچىشى لازىم، سۈرگە ئىچنى بوشىتىدۇ. * مەلۇم مۇددەتتە ئىغراج ئىچىپ، ئىچنى بوشىتىپ تۇرۇش سالامەتلىككە پايدىلىق. * سانا ئىچكەنمىدىك، ئولتۇرالمايسەنغۇ؟

سۈرمە قاشلىق

قاش ـ كۆزگە سۈرتىدىغان قارا رەڭلىك ماددا.

كۆزگە سۈرمە سۈرتۇش قەدىمدىن قالغان ئۇدۇم. * قېرىغاندا قاشلىقنىڭ نېمە كېرىكى؟

سۈزۈك تىنىق زۇلال تۇرۇغ

سۇ ۋە سۈيۇقلۇقنىڭ ساپلىقى.

سۈزۈك بۇلاقتىن لاي سۇ ئاقمىس. * سۈزۈك سۇدا ئېرىقنىڭ تېگى كۆرۈنەر. * تىنىق سۇدا دوغ يوق.

سۈكەن كاجۇا توكاك بارداڭ كۆشۈك تەۋەڭ زەمبىل

تال چۇۋقىتىن ياكى سىمدىن توقۇلغان، ئاشلىق ۋە باشقا

نەرسىلەر سېلىپ قويۇلىدىغان، توشۇلىدىغان سايمان.

"تەۋەڭ" ياپىلاق بولىدۇ.

"كاجۇا" ئاساسەن ئات ـ ئۇلاغقا ئارتىپ، ئادەم توشۇش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

سۈكەندە ئاش، كاجۇادا باش. * توكاك ئاشلىققا تولۇق. * ئاشنى بارداڭدىن سوراڭ، ئىشنى كاردانىدىن. * بايىنىڭ كۆشۈكىدە سۇ توختايدۇ. * تەۋەڭلەردە نان تىزىلغان. * زەمبىلدە ئۇغۇت توشۇدۇق.

سۈلكەت تەكەللۇپ تۇزۇت تەۋازۇ

ھۈرمەتلەش، تارتىنىش، ماتەم بىلدۈرۈشكە ئوخشاش ئىشلاردا قىلىنىدىغان ئادەت شەكلى، بۇلارنى ئاشۇرۇپ ئادا قىلىش.

دوستلار ئارا سۈلكەت ئوشۇقچە ئىللەت. * تەكەللۇپ ئەدەبكە ياتىدۇ، ئىشىپ كەتسە خۇشامەتكە. * ئاچ مۇشۇك چاشقانىنى كۆرسە تۇزۇت قىلمايدۇ. * تەۋازۇ بول، تەۋازۇ ـ كەمتەرلىكنىڭ بەلگىسى.

سۈننەتنى قىلماق خەتنە قىلماق ياتقۇزۇپ قويماق

ئالتە ـ يەتتە ياشلىق ئوغۇل بالىنىڭ چوچقىنىڭ ئۇچىدىكى قاپلىما تېرىنى كېسىۋەتمەك. بۇ ـ ئىسلام دىنىدا سۈننەت ھېسابلىنىدۇ.

سوپىئاخۇن ئوغلىنىڭ سۈننەتنى قىلىپتۇ، تويغا باغاق كەلدى. * بالىنىڭ خەتنىسىنى قىلىش مېدىتسىنا تەلىپىدىن ئېيتقاندا ياخشى ئىش ئىكەن. * ياقۇپ ئوغلىنى ياتقۇزۇپ قويۇپتۇ.

سۈنئىي ياسالما غەيرىي تەبىئىي كۆگۈس

تەبىئىي ئەمەس؛ بىرەر ئۇسۇل بىلەن تەبىئىيگە ئوخشىتىپ ياسالغان، تەييارلانغان.

سۇنئي يەر شارى ھەمرىيى؛ سۇنئي پاختا؛ سۇنئي گۆش. * كىشىگە سۇنئي مۇئامىلىدىن ئوشۇق خورلۇق يوق. * ياسالما قىلىق ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ ياراشماس. * غەيرىي تەبئي ھالەت چېنىپ قالدۇ.

سۇيدۇك كېچىك تەرەت پەشاپ زارا قاشان

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىدە بۆرەك ئىشلەپچىقىرىپ، سۇيدۇك يولى بىلەن سىرتقا چىقىدىغان سۇيۇقلۇق.

دوختۇرخانىدا سۇيدۇك تەكشۈرتتۈم. * بالامنى كېچىك تەرەتكە ئولتۇرغۇزۇپ قويدۇم.

سېخىي جۇمارت قولى ئوچۇق ئاغىنە

بېخىل ئەمەس، پۇل ـ مېلىنى ئىشلىتىشكە مەرد، كىشىگە ھەر جەھەتتىن نەپ يەتكۈزىدىغان، ياردەم بېرىدىغان.

سېخىي جەننەتى ـ خۇدا رەھمىتى. * جۇمارت ـ ئالىيجاناب. * قولى ئوچۇقنىڭ يولى ئوچۇق.

سېرىقتال ئۇزۇنكېچىلىك ئاردىسال ۋاقتى

بۇلتۇرقى ئاشلىق تۈگەپ قالاي دېگەن، بۇ يىلقى يېڭى ئاشلىق ئېلىنمىغان ئارىلىق.

سېرىقتالدا ئەر سارغىيار. * سېرىقتال ۋاقتىدا كەمبەغەللىك كۈنى تەس. * ئۇزۇنكېچىلىكتە كەلگەن مېھمان ئوغرىدىنمۇ يامان. * ئاردىسال ۋاقتى كەپقالدى.

سېسىق بەتبۇي يېزىغ

پۇرىغىسىز يامان پۇراق، خۇش بۇيىنىڭ تەتۇرى.

سېسىق چۆپنى سال ياقتۇرماس، كۆرەك يىگىتنى ئەل. * بەتبۇي پۇراقتى بەتخۇي بالىمۇ سېزىدۇ.

سېغىناق كۆرگۈسى كەلمەك

ياخشى كۆرىدىغان كىشىسىنى ئايرىلغاندىن كېيىن ئۇنىتۇماي ئەسلەپ، كۆرۈشۈشنى ئارزۇ قىلماق.

سېغىنىغان بىلەن كېلىش يوق، سارغايىغان بىلەن ئۆلۈش يوق. * يارىنىڭ كۆرگۈسى كەلسە، كۆزىگە ھېچنېمە كۆرۈنمەيدۇ.

سېكىل چاتما شېئىرلار

بىرقانچە ماۋزۇدا مەزمۇن جەھەتتىن باغلىنىشلىق بولغان بىر پۈتۈن شېئىرلار گۇرۇپپىسى.

سېكۇنت سانىيە

مىنۇتنىڭ ئاتمىشتىن بىرىگە تەڭ ۋاقىت بىرلىكى.

بىر سېكۇنتتا 75 كىلوگرام ئېغىرلىقتىكى نەرسىنى بىر مېتر ئېگىزلىككە كۆتۈرۈشتە كەتكەن كۈچ بىر ئات كۈچى دېيىلىدۇ.

سېمىنا بەن

ئىشلەش ياكى ئوقۇش بىلەن دەم ئېلىش ۋاقتىنى ئالماشتۇرۇپ ئىشلەش ياكى ئوقۇش بۆلۈكى.

"بەن" خەنزۇچە: 班

كۇندۇزلۇك سېمىنادا ئىشلەيدىغانلار ۋاقتىدا يېتىپ كەلدى، ئىشنى ئۆتكۈزۈپ بېرىپ ئۆيگە كەتتۇق. * سىگلىم كېچىلىك بەندە ئىشلەيدۇ.

سېمىز بورداق پور

كۆپ ئەتلىك، قاتتىق سەمرىپ كەتكەن.

"بورداق"، "پور" ئادەمگىلا قارىتا ئىپتىلىدۇ.

سېمىز كالا ئورۇق كالىنىڭ كۆتىنى يالاپتۇ. * بورداق ئورۇقلىغۇچە. ئورۇق جان ئۈزەر. * پور ئادەم پۇسۇلداپ ماڭالمايدۇ.

سېمزلىك بورداقلىق پورلۇق

سېمز هالەت.

سېمزلىك هايۋانغا يارىشىدۇ. * بورداقلىق كىشىگە ئاپەت. * پورلۇق يۇرەك كېسىلىگە ئاپارىدۇ.

سېنىك راست دەپ قويسا كۇچۇكۇم - كۇچۇكۇم دەپ قويسا

ئەركىلىتىپ، دېگىنىنى قىلىپ بەرسە.

سېنىك راست دەپ قويسا، جاھانغا پاتماي كېتىدۇ. * كۇچۇكۇم - كۇچۇكۇم دەپ قويسا، چوچقىنى چىقىرىپتۇ.

سېھىر جودا ئەپسۇن ئارۋاش ئەرۋەش ياد يەلۋى تەۋكۈر

خۇراپىي چۈشەنچە بويىچە، جىن - شايتانلارنى قولغا كەلتۈرۈپ، ئۇلارنىڭ ياردىمى بىلەن ھەر خىل ھالەتلەرنى پەيدا قىلدىغان دۇئا - تەكبىر ۋە ھەرىكەت.

سۆزدىن كېلەر ھەممە سېھىر ۋە ئەپسۇن، كەلىمە بولغاندا مەۋزۇن.

* جودا قىلساڭ، جايىنى تاپىدۇ. * ئەپسۇن ئەر يىگىتكە كار قىلمايدۇ.

سېۋەت قوشۇقلۇق پۇلۇق كارزىنكا كاڭكا

تال چىۋىقتىن ياكى سىمدىن توقۇلغان، ئۇستىدە تۇتقۇچى بار سايمان، نەرسە - كېرەك سېلىش، ئېلىپ يۈرۈشكە ئىشلىتىلىدۇ.

"پۇلۇق" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"سېۋەت" چوڭراق، "قوشۇقلۇق" كىچىكرەك بولىدۇ.

"كاڭكا" خوتەن دىئالېكتىدا "سېۋەت" مەنىسىدە كېلىدۇ.

سەۋەب قىلساڭ، سېۋەتتە سۇ توختايدۇ. * كۇچادا خوتۇن - قىز دېھقانلار قوشۇقلۇقلاردا شاپتۇل، ئەنجۈر قاتارلىق مېۋىلەرنى ئەكىرىپ ساتىدۇ. * كارزىنكا ئوتياش ئەكىرىشكە ئېلىك.

سر مەخپىيەت تاياڭچ راز

باشقىلارغا مەلۇم بولىمغان، باشقىلاردىن مەخپىي تۇتىدىغان ئىش، گەپ، نەرسە.

چىشىنىڭ سرىنى تىل بىلەر. * ئوغرىنىڭ سىرى كۆزىدە. * دۇشمەن سىرىنى دۇشمىنىگە بەرمەس. * كۆز — نۇرنىڭ ئولگىسى، كۆڭۈل — سرنىڭ ئۇۋىسى. * كۆڭۈلدىكى سرنى كۆز ئاشكارىلايدۇ. * مەخپىيەتلىگىنى ساقۇن ئاچار. * ئەڭ يۇكسەك دوستلۇقنىڭ ئوتتۇرىسىدىمۇ مەخپىيەتلىك بولىدۇ.

سرداش ئەسرا

بىر - بىرىگە سىرىنى، دەرد - ئەلەم، ئارزۇ - ئارمانلىرىنى ئېيتىدىغان، مەخپىي تۇتمايدىغان كىشىلەر.

ھەقىقىي سرداش دوستتىن باشقا، ھېچقانداق دورا يۇرەكنى تەسىر قىلالمايدۇ. * ئەزىمەت ئۆز سردىشى ئۈچۈن ياشايدۇ. * ئادەم ئۆمرىدە بىر ئەسرا تاپالىسىلا كۇپايە.

سر بەرمەسلىك تومۇرىنى تۇتقۇزماسلىق

مەخپىيەتنى ئاشكارا قىلماسلىق.

سەن ئۇنىڭدىن سر ئالمەن دېمە، ئۇ سر بەرمەيدۇ. * ئانچە قىلدىم، كۆپ سۆزلەشتىم، لېكىن ئۇ تومۇرىنى تۇتقۇزمىدى.

سرتلان چىلبۆرە ئادبۆرە

تاپ يەيدىغان، يۇڭى بۇجۇغۇم، بويىنىدا يايل بار، رەڭگى ياشاۋاتقان يەرگە ماسلاشقان، سۈت ئەمگۈچى يىرتقۇچ ھايۋان.

سرتلان قولغا كۆنمەس. * چىلبۆرە چۆچىگە تويماس.

سزدق تىرى

تىنىش بەلگىلىرىنىڭ بىرى. ئىگىمۇ، خەۋەرمۇ ئىسىمدىن، ئالماشتىن بولغان جۈملىلەردە ئىگە بىلەن خەۋەرنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويۇلىدۇ، بەلگىسى "—".

سزىقچە دېئىس

تىنىش بەلگىلىرىنىڭ بىرى. قۇر كۆچۈرگەندە، قوش سۆزلەرنىڭ ئارىسىغا قويۇلىدۇ. بەلگىسى "-".

سىگمەك ھەزىم بولماق

يېگەن نەرسە ئاشقاندا يۇمشاپ ئورگانىزم قوبۇل قىلىدىغان ئوزۇقلۇققا ئايلانماق.

سىگگەن نېنىڭنى يە. * ئوغرىلاپ يېگەن تەڭگە سىگمەس. * تەڭ يېگەن تەڭگە سىگەر. * ئاشنى ھەزىم بولغاندا ماختا، خوتۇنىنى ئۆلگەندە.

سىلىق سېپتا نەپىس

ھېچقانداق غىدىرى يوق، تەپتەكشى، يۇمشاق؛ قوپال ئەمەس.

تېۋىپنىڭ قولى قانچە سىلىق بولسا، داۋاسى شۇنچە شىپالىق بولىدۇ. * سېپتا توقۇلغان ماتادىن تىكىلگەن كۆڭلەك شايدىن تىكىلگەنىدىنمۇ چىرايلىق بولىدۇ. * نەپىس سەنئەت. * بۇ كېيىم تولىمۇ نەپىس تىكىلىپتۇ.

سىلىقلىق سېپىلىق نەپىسلىك

سىلىق - نەپىس ھالەت.

سىلىقلىقتىن كۆپ دىل مەپتۇن - رام بولار، قوپاللىقتىن پىشىق قايتا خام بولار. * سېپىتلىق سىنالغانغا خاس. * نەپىسلىك گۈزەللىكتۇر.

سلماق سېپماق سلاپ - سىپاپ

نەرسىگە قولنى تەگكۈزۈپ، ئۇ ياق - بۇ ياقىقا يېنىك يۆتكىمەك.

بۇۋاقنىڭ يۈز - كۆزىنى سلىماق ياخشى ئەمەس. * مۇشۈكنى سىپىساڭ، سىپىغانىنى بىلدۇ. * قاراڭغۇدا ئىشكىنى سلاپ - سىپاپ يۇرۇپ ئاران تاپتىم.

سمۇول تىمسال رەمزە

بىرەر ئىش - ھەرىكەتنى ئىپادىلىگۈچى، ئەسلەتكۈچى بەلگە، ئىشارە.

كەپتەر ۋە زەيتۇن شېخى — تىنچلىقنىڭ سمۇولى. * "V" غەلبىنىڭ تىمسالى. * مەشئەل — يورۇقلۇقنىڭ تىمسالى.

سىنىپ دەرسخانا

مەكتەپلەردە دەرس ئۆتۈلىدىغان مەخسۇس ئۆي.

ئەمەت سىنىپىدا دەرس تەييارلاۋاتىدۇ. * يېزىمىزدا بەش سىنىلىق يېڭى مەكتەپ سېلىندى. * بىزنىڭ دەرسخانىمىز ھەم كەڭ، ھەم يورۇق.

سىياسەتچى سىياسىيون

سىياسىي چۈشەنچە ۋە سىياسىي قابىلىيەتكە ئىگە ھەم سىياسىي پائالىيەت بىلەن شۇغۇللىنىدىغان شەخس.

ب د ت نىڭ سابىق باش كاتىپى پېرىز دېكۇللار مەشھۇر خەلقئارا سىياسەتچى ئىدى.

سىير كالا ئىنەك

سۈت ئەمگۈزگۈچى، ئاچا تۇياق ھايۋان، قۇيرۇقىنىڭ

ئۇچىدا ئۇزۇن تۈك بولىدۇ. بۇ يەردىكىسى سېغىن كالا.
سىير باقساڭ ئۇستى ئۇلاغ، ئاستى بۇلاق. * ئورۇق سىيرنىڭ پوقى يوغان. * كالا سۇ ئىچسە، موزاي مۇز يالار. * ئىنەكىكە سۈت كۆرسەتمە، ئەخمەقنى قىز. * ئىنەك قارا بولغىنى بىلەن سۈتى ئاق.

ش

شاپاشلىماق پايپاسلىماق لاپاسلىماق

تېز ۋە كېلەڭسىز يۈرمەك.
ئىشنىڭ بېشىدا تاراقلايدۇ، ئايىغىدا شاپاشلايدۇ. * پايدىنى كۆرگەندە كەينىدىن پايپاسلىما.

شاتۇر يەلتاپان بادپاي

يۇگۇرۈك، تېز ۋە ئۇزاققا يۈرىدىغان كىشى.
بۇرونلاردا شاتۇرلار خەت ـ ئالاقە توشۇشقا قويۇلاتتى. * يەلتاپان كىشىلەر ئەچچە كۈنلۈك يول يۈرسىمۇ ھارمايدىكەن.

شادىپاچاق دارازا ئۇزۇنتۇرا دوزاخ شوتىسى نوغۇچۇياق

بويى ئېگىز كىشى، پاكارنىڭ ئانتونىمى.
"دوزاخ شوتىسى" ئورانغا قاراپ، يا تىل، يا چاقچاق.
ئۇ بىر شادىپاچاق ئادەم بىلەن كېتىپ باراتتى. * ھەسەن دارازا توختىماي، كۈلەتتى. * ئەلدارازۇن ئەخمەقۇن ئىللا ئۆمەر، ئەلپاكارۇن پىتىنەتۇن ئىللا ئەلى. * ئۇرۇنتۇرا ئۆمەرمۇ كەلگەنىدى. * ھۇي دوزاخ شوتىسى، ئاغزىڭغا بېقىپ سۆزلە، ـ دېدى ئايشەمخان. * مۇنۇ دوزاخ شوتىسىنى قارا، گەپ قىلمىسا، ھەددىدىن ئېشىۋاتىدۇ.

شارائىت مۇھىت

شەيئىنىڭ پەيدا بولۇشى، ياشىشى ۋە ئۆسۈشىنى تەمىن ئېتىدىغان ئاممىلار، ئەتراپتىكى شەرتلەر.

قىيىن شارائىت ئەختىساس ئىگىلىرىنى يېتىشتۇرىدۇ. * مۇھىت تازىلىقىنى ساقلاش ھەربىر ئاھالىنىڭ كۆپچىلىك ئالدىدىكى بۇرچى.

شارپ بويۇنلۇق گۇڭگا

بويۇنغا ئورىۋالىدىغان ياكى يەلكىگە سېلىۋالىدىغان بۇيۇم.
"گۇڭگا" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.
شارپ ئورىغان بىر كىشى كىرىپ كەلدى. * قۇمۇلدا بويۇنلۇقنى زىننەت بۇيۇمى قاتارىدا كۆرىدۇ.

شازا بوجى

ئۆيدە ئەخلەت ئالىدىغان جاھاز.
ھەربىر ئۆيگە شازا لازىم. * بىزدە بوجى تۆتۈش يېڭىلىق ئەمەس، ئۇزاق زامانلاردىلا بار ئىدى.

شاش توسۇن ئاساۋ شاي

كۆندۈرۈلمىگەن شوخ ئات.
"شاي" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.
قاشاڭغا منگۈچە، شاشتىن يىقىل. * توسۇن ئاتنى تويدا منمە. * ئاساۋ ئات ئادەم ئۆلتۈرەر.

شاكال پوست قاسراق شۆپۈك شاپاق قوۋزاق

دەل ـ دەرەخ، مېۋە ـ چېۋىلەرنىڭ ئۈستىدىكى بىر قات توقۇلما.
تېرىقنىڭ شاكىلى تېرىقچە يوق. * پىيازنىڭ پوستى تولا، ئەخمەقنىڭ دوستى تولا. * زەھەرلىك يىلاننىڭ قاسىرىغى ئالا. * ئۇ ئاناناس شۆپۈكىدىن ئايلىنىپ ئۆتتى. * تاۋۇز شاپىقىدىن تېيىلىپ يىقىلغان. * شاپاق ـ شالتاقنى يە، كۆتۈرمە. * قارىغايغا قوۋزىقىغا قاراپ باھا بەرمە.

شاكىچىك بالاكىچىك جىنتەك

بالىلارنى ئەركىلىتىپ ئاتاش.
"جىنتەك" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.
شاكىچىك تىكىكەن توقۇمىنىڭ ئالدى كەينىنىڭ يەرقى يوق. * بالاكىچىكسەن ـ دە، بالا كىچىك، ـ دېدى ئۇ بالىسىنىڭ ئىشىدىن نارازى بولۇپ.

شاگىرت نىمكار ئۇزماق

بىرەر ئۇستىدىن ھۈنەر ئۆگەنگۈچى.
ئۇستا كۆرمىگەن شاگىرت ھەر مۇقامدا يورغىلار. * ئۇستام تۆت ـ بەش نىمكارغا ھۈنەر ئۆگىتىۋاتىدۇ.

شالاڭ تارىقاي ئالاڭ

زىچ ئەمەس، ئارىلىقى كەڭ.
شالاڭ بۇلۇتنىڭ يامغۇرى ئاز، شالىنى شالاڭ چاچقاندىن قويۇق چاچقان ياخشى. * ئېتىزدىكى قوناقلار تارىقاي ئۆسكەنىدى.

شالاق شەپشەك شېتىلە يېنىك شەقشە شىغىلداق كۆڭىلى سۇيۇق

مىجەز ـ خولقى ئىتتىك، سۆزى تۇتۇرۇقسىز.
"شىغىلداق" ئىلى شېۋىسىدە "يېنىك" مەنىسىدە ئىپادىلىدۇ.
شالاق قىز ئاشقىدىن بىزار. * شالاق ئايالغا سوقۇر ئەر ياخشى. * شەپشەك قارنى تويغان چاغ، شەپشەكلىكى بولار دادىلراق. * شېتىلە ئېرىق ئاتلار، ئېغىر ـ بېسىق دەريا. * يېنىك چوكان ئەردە توختىماس. * شەقشە شەھەرگە پاتماس. * كۆڭىلى سۇيۇقنىڭ ئىشى ئاقماس، كۆڭۈلگە ياقماس.

شاما قىلىۋەتمەك ۋەتەۋەرىكسىنى چىقىرىۋەتمەك خام گۆش قىلىۋەتمەك سۇزمە خالتىسى قىلىۋەتمەك

كۆچمە: ئۇرۇپ ـ ئېزىپ، پۈتۈنلەي كېرەكسىز قىلىۋەتمەك.

ئۇنى ماڭا قويۇپ بەر، شاما قىلىۋېتىمەن. * ئۇنىڭ بىلەن ئىيتىشما، ئۇ يامان نېمە، ۋەتەۋەرىكىڭنى چىقىرىۋەتمىسۇن يەنە. * تۇرسۇن قادىرنى ئۇرۇپ خام گۆش قىلىۋېتىپتۇ. * ـ ئۇنداق نېمىنى ئىككى تېپىك بىلەن سۆزمە خالتىسى قىلىۋېتىمەن، ـ دېدى پازىل پوچى.

شامالغا ئۇچماق بەرباد بولماق

ئورۇنسىز ئۆتكۈزۈۋەتمەك، يوق قىلىۋەتمەك.

ياشلىق ئاجايىپ نەرسە، ئۇنى شامالغا ئۇچۇرۇۋېتىش جىنايەت. * ئۇش ئۆتتى، ھەممە بەرباد بولدى.

شامال يەل بوران سەلكىن ساباھ باد ئەسىن تان

ھاۋانىڭ يەر ئۈستىدىكى ھەرىكىتى. دەرىجە پەرقى بار.

"بوران" 7 ـ 8 بالدىن يۇقىرى شامال.

"يەل"، "سەلكىن" ئىللىق، يېنىك شامال.

شامال چىقمىسا، دەرەخ لىڭشىمايدۇ. * تۆگىنى شامال ئۈچۈرسا، ئۆچكىنى ئاسماندا كۆر. * يەل يەرنى قۇرۇتىدۇ. * يەل چىققاندا يەپ يات. * قارا مۇشۇك قارىغانغا بوران چىقمايدۇ. * ئايرىلغانىنى قار باسار، بۆلۈنگەنىنى بوران. * ئارپا ـ بۇغداي ساماننى سەلكىن ئايرىيدۇ، ئاتا ـ ئانا، قېرىنداشتىن ئۆلۈم ئايرىيدۇ. * سەلكىن شامال توپلانسا، تەيفىڭ بورىنى بولار.

شامالغا قاراپ خامان سورىماق يوتقانغا قاراپ پۇت سۇنماق

كۆچمە: ئەمەلىي ئەھۋالغا، كۈچ ـ قۇۋۋىتىگە قاراپ ئىش كۆرمەك.

شامالغا قاراپ خامان سورۇش كېرەك، ـ دېدى ئەكبەر، ـ يېڭى

كەلگەن شۇجى بىلەن چىقىشۇۋېلىش لازىم. * ئارزۇ ـ ئارزۇ. ئەمەلىي ئىشتا بولسا، يوتقانغا قاراپ پۇت سۇنۇش كېرەك.

شامالنىڭ ئالدىدىكى شامدەك مۇڭگۈزنىڭ ئۇچىدىكى تۇخۇمدەك

كۆچمە: ئىنتايىن خەتەرلىك ئەھۋالغا تەمسىل.

ئۇ چاغدا دۇشمەن ماناس دەريالىنىڭ ئۇ قېتىدا تۇراتتى. ئەھۋال شامالنىڭ ئالدىدىكى شامدەك ئىنتايىن خەتەرلىك ئىدى. * ئەھۋال خەتەرلىك، خۇددى مۇڭگۈزنىڭ ئۇچىدىكى تۇخۇمدەك، كىچىككىنە شەپدىنمۇ چوڭ ئىش چىقىپ قېلىشى مۇمكىن.

شان شەرەپ شۆھرەت شەۋكەت نىشان

پەخرلىنىشكە ئەرزىيدىغان زور ھۆرمەت، قەدىر ـ قىممەت، ئابروي، ئىجابىي خىسلەت، چوڭ داڭق.

ئالىجاناب ئادەم شان ـ شەرەپنى جېنىدىن ئارتۇق بىلىدۇ. * ھەققەت يولىدا ئازاب چېكىشمۇ شەرەپ. * شەرەپ بىلەن غەلىبە بىر تۇغقان قوشماق. * شۆھرەتكە ئىنتىلىش ئىنسان ئۈچۈن ئەڭ رەزىل ھەۋەستۇر. * بىلىمەسەن، كىمكى بۇزدى ئەھد ـ پەيمان، بۇ توپتا تاپمىدى شەۋكەت يا شان.

شاھاپ ئىرماق ئىلمەك

بىرلىشىپ چوڭ دەريا ھاسىل قىلىدىغان كىچىك سۇ ـ دەريا؛ چوڭ دەريانىڭ كىچىك ئېقىمى.

تارمىنىڭ شاھاپلىرى كۆپ. * ئاقسۇ دەرياسى بىرمۇنچە ئىرماقلار قوشۇلۇپ ھاسىل بولغان.

شاھمات شەترەنج

64 قارا ۋە ئاق كەتەكلىك تاختىدا 16 ئاق ۋە 16 قارا ئۇرۇقنى مەخسۇس قائىدىلەر بىلەن ئويناپ، "شاھ"نى "مات"

قىلىشنى ئۇتۇشنىڭ بەلگىسى قىلغان قاتار ئويۇنى.
شاھماتتا ئۇتساڭمۇ-ئۇتۇلساڭمۇ شاھمات تاختىسى مەۋجۇت تۇرىدۇ.

شائىر قوشاقچى

شېئىر يازىدىغان، قوشاق توقۇيدىغان كىشى.
"شائىر" بەدىئىي ئەدەبىياتتا شېئىر يازغۇچى.
"قوشاقچى" فولكلور دائىرىسىدە قوشاق توقۇغۇچى.
ۋاينغا يەتكەن پەيلاسوپ بولسىمۇ ئادەم ھەرگىزمۇ داڭلىق شائىر بولالمايدۇ. * ئايۇپ قوشاقچى نۇرغۇن قوشاق توقۇغاندى.

شەبنەم قىراۋ قىراغۇ سارقىم

ھاۋادىكى ھورنىڭ تېمپېراتۇرىسىنىڭ تۆۋەنلىشىدىن سۇغا ئايلانغان تامچە.
ئۇسسۇغان ئېيىق شەبنەم يالار. * شەبنەمگە ئۇسسۇزلۇق قانماس.
* يامغۇردا قالغان قىراۋدىن قورقماس.

شەپە تېۋىش باران

بىلىنەر-بىلىنمەس ئاۋاز، بىرەر نەرسىنىڭ كۆرۈنەر-كۆرۈنمەس قارىسى، بىرەر نەرسىنىڭ يېقىنلاپ كەلگەنلىكىنىڭ بەلگىسى.
"باران" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.
بىر ئىت شەپىگە قاۋىسا، ئون ئىت تېۋىشكە قاۋار. * تېۋىشى كەلسە، ئۆزىمۇ كېلەر.

شەپەق قىزىللىق

كۈن چىقىدىغان ۋە كۈن پاتىدىغان چاغدا ئۇپۇقتا پەيدا بولىدىغان ھادىسە.

شەپەق خورازنىڭ چىللىشىدىن ئەمەس. * قىزىللىقنى كۆرەي دېسەڭ، سەھەر تۇر.

شەجەرە نەسەبنامە جورۇقچاي گېنىئالوگىيە

بىرەر ئۇرۇق-ئەۋلاد، نەسەبنىڭ كېلىپ چىقىشى ۋە ئۆزئارا قېرىنداشلىق ئەھۋالىنى كۆرسىتىدىغان رويخەت.
"جورۇقچاي" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.
شەجەرە يېزىش بىر مىللەت، بىر ئۇرۇق ئۈچۈن ناھايىتى چوڭ ئەھمىيەتكە ئىگە. * قاراخانىلار خانلىرىنىڭ نەسەبنامىسى بار، ئەمما تولۇق ئەمەس.

شەخسىي خۇسۇسىي ئىندىۋىدىئال

بىر شەخسنىڭ ئۆزىگە قاراشلىق، شەخسكە ئائىت.
شەخسىي مەنپەئەت-كوكات شولىسى، ئومۇمىي مەنپەئەت-ئېگىز ئاسمان. * ھەرقانداق خۇسۇسىي ئىش ئىجتىمائىي ئىشتەك ئۇزاق پۇت تىرەپ تۇرالمايدۇ. * يازغۇچى ئىندىۋىدىئال ئۇسلۇبىنى ساقلىشى، راۋاجلاندۇرۇشى ۋە مۇستەھكەملىشى لازىم.

شەربەت شىرنە قىيام شىرە تاڭشى چاغىر يۇئۇ

پىشىپ يېتىلگەن مېۋىلەردىكى قەنت ماددىسى، شۇنىڭدىن قىلىنغان شېرىن سۇيۇقلۇق.
"تاڭشى" خەنزۇچە: 糖稀
ئۆلۈم شەربىتى ئاچچىق بولسىمۇ ھەممە ئىچەر. * ھەرە يازدا ئىشلەپ، قىشتا شىرنە يەر. * شېكەر قىيامىغا يەتكەندە قىيام بولار. * شىرىسى تاتلىق بولسا، يېيىشلىك بولىدۇ.

شەرتنامە توختام كېلىشىم بىتىم (پۈتۈم) مۇئاھىدە ئەھدىنامە ئاكت دوگوۋور

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ئۈستىدە كېلىشكەنلىك ھەقىقىدەكى ھۆججەت.

يېڭى جۈڭگو قۇرۇلغاندىن كېيىن، تەك ھوقۇقسىز شەرتنامىلەر بىكار قىلىندى. * شىنجاڭنىڭ 140 مىڭ تونناللىق ئېتىلىن قۇرۇلمىسى توختامى 1991 ـ يىل 10 ـ ماي بېيجىڭدا ئىمزالاندى. * 13 ـ سېنتەبىر شىنجاڭ خەلق سارىيىدا ياپونىيە خۈسۈسىي ئالىي مەكتەپلەر جەمئىيىتى بىلەن ئاپتونوم رايونلۇق ماۋارىپ كومىتېتى يايونىيىگە بېرىپ بىلىم ئاشۇرىدىغان 75 ئوقۇغۇچىنى داۋاملىق قوبۇل قىلىش توغرىسىدا كېلىشىم ئىمزالدى. * 11 بىتىم شىنجاڭدا ئۇچ ۋىلايەت خەلق ۋەكىللىرى بىلەن گومىندالڭ مەركىزىي ھۆكۈمەت ۋەكىلى ئوتتۇرىسىدا 1946 ـ يىل 6 ـ ئايدا ئىمزالانغان. * «دۇنيا نەشرىيات ھوقۇقى ئەھدىنامىسى» 1952 ـ يىلى 6 ـ سېنتەبر جەنۋەدە ئىمزالىنىپ، 1955 ـ يىلى 16 ـ سېنتەبردە كۈچكە ئىگە بولغان.

شەرق كۈنچىقىش مەشرىق كۈنتۇغايي كۈنتۇغسۇغ سول كۈناي

تۆت تەرەپنىڭ بىرى، غەربنىڭ قارشى تەرىپى، كۈن چىقىدىغان تەرەپ.

يېقىن شەرق؛ ئوتتۇرا شەرق؛ يىراق شەرق. * شەرق ئەللىرى؛ شەرق مەدەنىيىتى؛ شەرق ئەدەبىياتى.

شەرمەندە رەسۋا ئوسال قارىيۈز

شەرم ـ ھايانى يوقاتقان، ھايا، نومۇسنى بىلمەيدىغان.

كىم قىبلە قىلمىسا ھەزرىتى ئىنسانىنى لەنەتكە ئۇچرايدۇ، بولۇپ

شەرمەندە. * شەھەر ئالىمەن دەپ شەرمەندە بوپتۇ. * ئەگىرى ئوق مەرگەننى رەسۋا قىلدۇ. * ئوسالدىن ئۇمىد كۈتمە. * قارىيۈزنىڭ يۈزىگە قارىما.

شەرمەندىلىك شەرمەندىچىلىك رەسۋالىق رەسۋاچىلىق ئوسال لىق ئوسالچىلىق قارايۈزلۈك

شەرم ـ ھايا، ئار ـ نومۇسنى يوقاتقان ھالەت.

قورقۇنچاق بار يەردە شەرمەندىلىك بار. * قارا بۇنى، نېمىدېگەن شەرمەندىچىلىك بۇ. * رەسۋالىق بىلەن ئۆتكەن ئۆزاق ئۆمۈردىن قىسقا بولسىمۇ ھالال ئۆتكەن ئۆمۈر ئەۋزەل. * ئويلىمىغان يەردىن ئىش چىقىپ، رەسۋاچىلىقتا قاپتۇ. * ئوسالىلىق ئۇمىدسىزلىكتىن چىقىدۇ. * ئوسالچىلىق بولمىسۇن دېسەك، قىلما. * قارايۈزلۈك قىلغانىنىڭ يۈزى قارا.

شەرھ تەپسىر

بىرەر كىتاب ـ ئەسەرنىڭ مەزمۇنى، ماھىيىتىنى چۈشەندۈرۈش «زىددىيەت توغرىسىدا»نىڭ شەرھى يېقىندا قايتا نەشر قىلىنىدىكەن. * قۇرئاننىڭ ئۇيغۇرچە بىرنەچچە خىل تەپسىرى بار.

شەكىل فورما تەرز سىتارى

بىرەر شەيئىنىڭ سىرتقى كۆرۈنۈشى، تۈزۈلۈشى.

قوغدىنىشنىڭ ئەپلىك شەكلى ـ ھۆجۇم. * فورما مەزمۇنغا بېقىنىدۇ. * بۇ تەرز بىزگە لايىق ئەمەس.

شەھەر كەنت بالىق

ئاھالىسى كۆپ، سودا ـ سانائەت تەرەققىي قىلغان رايون؛ يېزىغا نىسبەتەن ئاھالىسى دېھقانچىلىق قىلمايدۇ.

ئەل ئامان ـ شەھىرىڭ ئامان. * تاشكەنت تاش شەھەر دېمەكتۇر.

* بشبالىق ئىدىقۇت خانلىقىنىڭ يازلىق ئاستانىسى ئىدى.

شەرئەتنىڭ مەجبۇر پۇتمەي بار شەرئەتنىڭ يەتمىش ئىككى پۇتمەي بار

كۆچمە: قانۇن ـ قائىدە، ئىنتىزام ـ يوسۇنلارنىڭ ماددىلىرى تولا، بىرىگە چۈشمىسە، بىرىگە چۈشىدۇ.

شەرئەتنىڭ مەجبۇر پۇتمەي بار، بىرىگە توغرىلايمىز. * شەرئەتنىڭ يەتمىش ئىككى پۇتمەي بار، شاھىم، ــ دەپتۇ ۋەزىر. بىرىگە چۈشمىسە، بىرىگە چۈشىدۇ.

شەنىگە داغ تەگكۈزمەك شەنىگە ئولتۇرماق نامىنى بۇلغىماق شەنىگە چېچىماق

ئاباپ ئىشلارنى قىلىپ قويۇپ، نام ـ نىشانىنى يوققا چىقارماق.

سىز قاراپ تۇرۇپ، بىر رەھىمسىز كادىرنىڭ شەنىگە داغ تەگكۈزىدىغان غەيۋەت ـ شىكايەتكە يول قويۇۋاتىسىز. * بىزنىڭ باشلىقىمىز ئوبدان ئادەم ئىدى، كېچىككىنە ئىش بىلەن شەنىگە ئولتۇردى. * ئۇنىڭ نامىنى بۇلغىما، ئۇ ياخشى ئادەم. * ئۇ يوقىلاڭ ئىشلارنى قىلىپ قويۇپ، شەنىگە چېچتى.

شەھۋانىي جىنسىي

جاما قىلىشنى ئىستەش خاھىشى.

شەھۋانىي نەپستىن ئېشىپ چۈشىدىغان رەقىب يوق. * جىنسىي مۇناسىۋەت جايىدا بولسۇن.

شەھۋەت شەھۋانىيەت شەھۋانىيلىق

جىنسىي ھېرىس.

ئارتۇقچە ھېرىلىسەك شەھۋەت زىيانداۋۇر، تەدىنىڭ ئاجىزلىقى بالاچى

جاندۇر. * كېسەل ــ شەھۋانىيەتنىڭ بەدىلى. * شەھۋانىيلىق ئاپەت كەلتۈرەر.

شەيتان ئاتلىماق ئېھتىلام بولماق

چۈشىدە جىنسىي قوزغىلىشتىن مەنى كەلمەك.

ئەرلەرنىڭ بەزىدە چۈشىدە شەيتان ئاتلىشى، يەنى ئېھتىلام بولۇشى نورمال فىزىئولوگىك ھادىسە، لېكىن كۆپ قېتىم بولۇش كېسەللىك ئالامىتى، نېرۋا ئاجىزلىقى، جىنسىي كېسەللىك بىلەن مۇناسىۋەتلىك. داۋالىنىش كېرەك.

شەيتاننى ئۈسسۈلغا سالماق شەيتانغا نوختا سالماق شەيتانىنىڭ بۇرنىغا چۆلۈك ئۆتكۈزمەك

ھىيلە ـ مىكىرە شەيتاندىنمۇ يامانلىقىغا قارىتا ئېيتىلىدۇ.

ئۇ يامان نېمە جۇمۇ، شەيتاننى ئۈسسۈلغا سالىدۇ. * توۋا، غۇلجىلىقتىن ساختىپەز چىقسا، ئۇنداق ـ مۇندىقى چىقمايدىكەن. نامەت ساختا شەيتانغا نوختا سالىدۇ دېسىلە. * بىلىپ قوي، يۈسۈپ رەۋەندە دەيدۇ ئۇنى، شەيتانىنىڭ بۇرنىغا چۆلۈك ئۆتكۈزىدىغان نېمە ئۇ،

شوئار ئوران

بىرەر مەقسەتنى كۆزلەپ، رىغبەتلەندۈرۈش، چاقىرىش ئۈچۈن تەييارلانغان قىسقا، پروگراممىغا خاراكتېرلىك سۆز ـ جۈملە.

مەرھەمەت شوئارىنى تاشلىما دىلىڭدىن، ئازار بەرمە ھېچكىمگە قول ۋە تىلىڭدىن. * موللىنىڭ قۇرئانى بىر، ئوغرىنىڭ ئورانى بىر.

شوتا باسقۇچ بالداق نارۋان

يۇقىرى ـ تۆۋەنگە چىقىش ـ چۈشۈش ئۈچۈن ياسالغان، پەلەمپەيلىك مەخسۇس سايمان.

"باسقۇچ" لوپۇر دىئالېكتىدا "شوتا" مەنىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"باسقۇ"مۇ دېيىلىدۇ.

شوتىنىڭ ئىككى بېشى بار. * ھەققەت شەيئىلەرنى تونۇشتىكى قورال، كىشىلەرنىڭ ئالغا ئىلگىرىلەش ۋە يۇقىرى ئۆرلەش يولىدىكى شوتا.

شوخلا پەمدۇر

كوكتاتنىڭ بىر خىلى. دۇگىلەك، ياپىلاق، قىزىل، سېرىق بولىدۇ.

شوخلىنىڭ تەبىئىتى ھۆل سوغۇق، ئوزۇقلۇق ماددىلىرى مول. 100 گرام شوخلىدىن 13 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ. * شوخلىنى خام يېگەن ياخشى. ئۇرۇقىنىڭ ئوزۇقلۇق قىممىتى يۇقىرى.

شورا سۇگگۇچ

قورۇق تامىدىن ئادەم ئۆتىۋىش، سۇ ئاقمۇزۇش ئۈچۈن ئېچىلغان تۆشۈك.

ھاراق ئادەمنى شورىغا يېتىلەر، گادايىلىق بىلەن دەرد ئەرگىشەر. * ئاش كەلسە، ئاغزىڭنى ئاچ، سۇ كەلسە سۇگگۇچنى.

شوربماق شۇممەك

سۇيوقلۇقنى ئاستا ـ ئاستا سۇمۇرمەك.

پاشا قان شورايدىغانلىقى ئۈچۈن ئۆلىدۇ. * پولۇ بولمىسا ئۇماچ ئىچكەن ياخشى، بىكار تۇرغاندىن جىگدە شۇمۇگەن ياخشى.

شۇگا شۇنىڭ ئۈچۈن شۇ سەۋەبتىن شۇ ئىلاشقا

سەۋەب باغلىغۇچى، قوشىما جۇملىدە باش جۇملە بىلەن بېقىندى جۇملىنى باغلايدۇ، باش جۇملىدە ئېيتىلغان ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ سەۋەبىنى كۆرسىتىدۇ.

سەندە قۇلاق ئىككى، ئېغىز بىر، شۇگا كۆپرەك ئاڭلا، ئازراق

ۋالاقلا. * ياشلىق پەيتى قىممەتلىك، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇنى ھەرگىز بوش ئۆتكۈزمە. * قار يىغىپ قالىدى، شۇ سەۋەبتىن بارالمىدىم. * ھېرىپ قالدىم، شۇنىڭلاشقا بارمايمەن.

شۇم شور

يامان تەقدىرگە ئائىت.

شۇم يېسىمۇ بىچارە. * شۇم موزايىنى ئانىسىمۇ يالىمايدۇ. * شۇم رەڭگىدىن بىلىنەر. * كېلىن كەلسىمۇ قويىنىڭ شورى، ئادەم ئۆلسىمۇ قوينىڭ شورى.

شۇملۇق شورلۇق

تەقدىرى يامانلىق.

چۆچىنىڭ شۇملۇقىدىن توخۇدا ئەمچەك يوق. * شورلۇق بېشىم ساقايماس.

شۇم تەقدىر شۇم پەلەك شۇم (تەتۇر) پېشانە تەتۇر پەلەك كاج (تەتۇر) تەلەي شور پېشانە

رەھىمسىز، يامان تەقدىر؛ تەتۇر زامان.

قار لەيلىسىدەك پاك، ئىپپەتلىك بىر قىزنى شۇم تەقدىر ئەنە شۇ لەنىتىنىڭ ئىپلاس قوينىغا تاشلىماقچى. * ئەزدى بىزنى شۇم پەلەك، قانغا ئۆرۈلدى بۇ يۇرەك، كىمگە يىغلاپ ئاھ ئۇراي، كىمدىن تىلەي، ئاھ تىلەك. * ۋاي شۇم پېشانە! ـ دەپ ئۇنىڭغا چۆمۈچىنى ئاتتى ئانىسى. * مەن خانلىق مەدرىسىدە خېلى ئوقۇغان، لېكىن تەتۇر پەلەك بىلىم ئەھلىنى خارۇزار قىلىپ كەلمەكتە، ـ دېدى سەيدۇللا موللا. * ئۇ تەتۇر تەلەينىڭ ئەلچىسىمۇ ياكى ئەجەلنىڭ خەۋەرچىسىمۇ بىلمەيمەن. * كاج تەلەي ئۇنى يەنە جەزىرىگە ئەكېلىپ تاشلىدى.

شۇم خەۋەر يامان خەۋەر

كۆڭۈلسىز گەپ، يامانلىققا دائىر خەۋەر.

تاز بازارغا بارسا، شۇم خەۋەر تاپار. * يامان خەۋەر ئەكەلگۈچە، يېرىم يولدا قالساڭچۇ!

شۇمتەك يېتىمئوغلاق غۇرتەك ساپاق

ئىنتايىن كەپسىز، تىنىم تاپمايدىغان بالا.

"غۇرتەك" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"ساپاق" قۇمۇل شىۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ھوي شۇمتەك، بۇ نېمە قىلغىنىڭ ـ ھە! * ھوي خەقلەر، مۇنۇ يېتىمئوغلاقنىڭ ئاغزىنى بېسىڭلار! ـ دېدى ھۇرنىساخان.

شۇنداق قىلىپ شۇنىڭ بىلەن شۇنىڭ ئارقىسىدا

باغلىغۇچى، ئالدىنقى جۈملىنى كېيىنكى جۈملىگە باغلايدۇ، ئالدىنقى جۈملىدە بايان قىلىنغان ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ نەتىجىسىدە كېيىنكى ئەھۋالنىڭ كېلىپ چىققانلىقىنى بىلدۈرىدۇ.

ئۆگىنىشنى چىڭ تۇتتۇم، ۋاقىتنى بوش ئۆتكۈزمىدىم، شۇنداق قىلىپ، مەلۇم نەتىجە قازاندىم. * مەسىلىنى چۈشۈردۇق، شۇنىڭ بىلەن ھەققىي ماتېرىيالغا ئېرىشتۇق. * ۋەتەنپەرۋەرلىك تازىلىق ھەرىكىتىنى قانات يايدۇردۇق، شۇنىڭ ئارقىسىدا شەھەر تازىلىقىدا زور نەتىجىگە ئىگە بولدۇق.

شۇنىڭدەك شۇنداقلا

باغلىغۇچى، ئالدىنقى جۈملىنى كېيىنكى جۈملىگە باغلايدۇ، ئالدىنقى جۈملىدىكىگە ئوخشاش، شۇ قاتاردا.

دۇشمەنگە قارشى تۇرۇشىمىز لازىم، شۇنىڭدەك دۇشمەننىڭ دوستىغىمۇ دىققەت قىلىشىمىز لازىم. * بىز ئالغا باسىمىز، شۇنداقلا غەلبە قازىنىمىز.

شۆبە تارماق فىلىئال

بىرەر تەشكىلات ياكى مۇئەسسەسىنىڭ ئايرىم بىر قىسمى.

ھۆكۈمگو بازىغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ شىنجاڭ شۆبىسى. * ھۆكۈمگو يېرا ئىگىلىك بانكىسىنىڭ ئۇرۇمچى شەھەرلىك تارمىقى.

شۆلگەي شال سېرىقسۇ شالدام شالۋاق قۇيار يار

ئېغىز بوشلۇقىدا پەيدا بولىدىغان شىللىق سۇيۇقلۇق.

ئىت ئۈستىخان غاجىغان يەرگە شۆلگىيىنى ئېقىتىدۇ. * ئىشچاندىن تەر ئاقار، ئېرىنچەكتىن شال. * ھەسەتخورنىڭ ئاغزىدىن سېرىقسۇ قۇرۇمايدۇ. * بولدى، شالدىمىڭنى ئېقىتما، مەن سېنى بىلىمەن.

شۆيۈەن ئىنستىتۇت دارىلفۇنۇن

ئالىي مەكتەپنىڭ بىر خىلى، مەلۇم بىر خىل كەسپىي تەربىيىنى ئاساس قىلىدۇ.

ھازىر ئۇرۇمچىدە يېڭا ئىگىلىك شۆيۈەنى، مېدىتسىنا شۆيۈەنى، سانائەت شۆيۈەنى، سەنئەت شۆيۈەنى، نېفىت شۆيۈەنى ۋە مالىيە ـ ئىقتىساد شۆيۈەنى بار.

شېرىك ئورتاق تەڭ شېرىك تەڭ ئورتاق

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنى بىللىشىپ بېجىرگۈچى.

پىتىنخور شەيتاننىڭ شېرىكى. * ياخشى ئەر ئەلگە ئورتاق، يامان ئەر مالغا. * تېرىمدا يوق، خاماندا تەڭ شېرىك. * بۇرە ئاپسا تەڭ ئورتاق. قاغا تاپسا دەرەخ ئۇچىدا.

شىكەر قەنت

شىكەر قومۇشى، قىزىلچىلاردىن ئېلىنىدىغان تاتلىق مادداً.

شىكەر يالىتىلغان زەمبىرەك ئوقى. * ياخشى بىلەن سۆزلەشمەك

بالغا شېكەر قوشماق. * ئوقۇغان قەنت يەيدۇ، ئوقۇمىغان غەم.

شېئىر نەزمە بېيىت قوشاق تاغشۇت شلوك

مەلۇم ۋەزىنلىك، قافىيىلىك تىل بىلەن يېزىلىدۇ ياكى توقۇلىدۇ.

"شېئىر" ئەدەبىيات ژانىرلىرىدىن بىرى.

"بېيىت"، "قوشاق" فولكلورغا ياتىدۇ.

شېئىر - بارلىق بىلىملەرنىڭ جەۋھىرى. * شېئىر پەردىنى قايرىۋېتىپ، دۇنيادىكى يوشۇرۇن گۈزەللىكلەرنى نامايان قىلىدۇ. * نەزمە كىشىنىڭ ئوي - پىكرىنى ئاچىدۇ. * بېيىت ئېيتىپ چاي تۆت، قول قوشتۇرۇپ ناماقۇل بول. * خەلق قوشىقى كونىرمايدۇ.

شېئىرىيەت پوئېزىيە

بەدىئىي ئەدەبىياتنىڭ شېئىرىي فورمىسى، شېئىرىي ئەسەر - لەرنىڭ ئورتاق ئاتىلىشى.

مەرھۇم تېيىپجان ئېلىيېۋ ئۇيغۇر شېئىرىيىتىنىڭ ئاتاقلىق ۋەكىللىرىنىڭ بىرى ئىدى.

شىبشە بوتۇلكا

سۈيۇقلۇق ئۇسسۇغان، بوغۇزى تار ئىدىش، كۆپىنچە ئەينەكتىن ياسىلىدۇ.

لىق شىبشە شالاقلىماس. * شىبشە ئۆزى ياسىلار قۇم - تاشتىن، لېكىن تاش ئۇنى سۇندۇرار باشتىن. * بوتۇلكا بويىنىدىن سۇنىدۇ.

شىركەت كومپانىيە

مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىش، تاۋار ئالماشتۇرۇش ياكى باشقا قۇرۇلۇش ئىشلىرى بويىچە قۇرۇلغان چوڭ سودا - سانائەت تەشكىلاتى.

شىنجاڭ نېفىت شىركىتى، شىنجاڭ رەڭلىك مېتاللار شىركىتى، شىنجاڭ ئاز ئۇچرايدىغان مېتاللار شىركىتى ئازادلىقىنىڭ دەسلىپىدە جۇڭگو - سوۋېت ئىككى تەرەپ بىرلىشىپ قۇرغان شىركەتلەر ئىدى.

شلامچى ياغلىمچى گۈپپاڭچى

بىراۋنى ساختا، شېرىن سۆزلەر بىلەن ماختاپ ئۇچۇرغۇچى.

شىلامچى شىر ئايىغىدا ئۆلىدۇ. * ياغلىمچى ياندىكىنىڭ قەدىرىگە يەتمەس، ئاخىر كۆتكىنىگىمۇ يەتمەس. * گۈپپاڭچى ئاخىر گۇم بولىدۇ.

شىمال تەسكەي قۇز

تۆت تەرەپنىڭ بىرى، جەنۇبقا قارىشى تەرەپ، كۈن چىقىدىغان تەرەپكە ئالدىنى قىلغاندا سول قول تەرەپ.

شىمالدىن شامال چىقسا، يار بۇرنۇمغا پۇرايدۇ. * تەسكەينىڭ مۇڭىسى قىزارماس، ئۇياتسىزنىڭ يۈزى.

غ

غاجماق كېمرمەك مۇجماق

سۆڭەك ۋە شۇنگىغا ئوخشاش قاتتىق نەرسىلەرنى چىشكە بېسىپ يېمەك.

ئاچ قالغان تاشنمۇ غاجلار. * غاجماق ــ كەينىدىن تىللىماق. *ئىت غاجمغان سۆڭەكتەك. * كېمىرگەنگە نېمە چىدايدۇ؟ * سۆڭەك مۇجمغانغا فورساق توپماس.

غادايماق گەدەيمەك كېرىلمەك

بويىنى تىك قىلىۋالماق، كۆچمە مەنىدە: ھاكاۋۇرلۇق قىلماق.

غادايغانغا غاداي، بېشىك كۆككە يەتكۈچە، ئېگىلگەنگە ئېگىل بېشىك يەرگە تەگكۈچە. * كىچىككىنە مەنسەپكە گىدىيىپ كەتمە. * قوينىڭنى پۇچەك ياڭاق بىلەن تولدۇرۇۋېلىپ گىدىيىپ يۈرمە. * كېرىلگەننىڭ چاترىقى يېرىلىدۇ.

غار ئۆڭكۈر

تاغ، يارلاردىكى چوڭ تۆشۈك بوشلۇق.

ئىنسانلار قەدىمكى زاماندا غار، ئۆڭكۈرلەردە ياشىغان. * ئېيىق ئۆڭكۈردە، قورقماس ئۆيدە كۆچلۈك.

غازاد جىھاد

دىن ئۈچۈن قىلىنغان ئۇرۇش، مۇقەددەس ئۇرۇش.

"غازادتا ئۆلسەك شېھىت، قالساك غازى" دېگەن ئەقىدە مۇسۇلمانلارغا سىڭگەن. * ساددام ھۈسەين دېگىز قولتۇقى ئۇرۇشىدا ئەرەبلەرنى جىھاد قىلىشقا چاقىردى، ئەمما ئاۋاز قوشقانلار كۆپ بولمىدى.

غازاك پاسار پاساك

ئۆسۈملۈكنىڭ يوپۇرماق ــ بەرگىلىرىنىڭ كۈزدە شېخى، پىلىكىدىن چۈشۈپ قۇرۇپ قالغىنى.

غازاك چۈشتى، قىش كىردى. * ياشلىق ئۆمرۈڭ غازاك بولمىسۇن. * پاسار ئوتنىڭ كۈلى چوڭ، ساپساپچىنىڭ گېپى. * پىلەكنىڭ مېۋىسىدىن پاسكى جىق چىقتى.

غالتەك قول ھارۋىسى ناچا تاچانكا

قول بىلەن ئىتتىرىپ ماڭدۇرۇلىدىغان ئىككى چاقلىق كىچىك ھارۋا.

غالتەك دېھقانلار ئوغۇت ــ توپا توشۇشتا جانغا ئەسقاتتى. * قول ھارۋىسى ئىش ــ ئەمگەكنىڭ يارەمچىسى.

غالجىر قۇتۇرغان

غالجىرلىق كىشىلىگە گىرىپتار بولغان.

غالجىر پىلنىڭ يولىدا تۇرما. * قۇتۇرغان ئىت قىرىق كۈنلا ياشايدۇ.

غالجىرلاشماق قۇتۇرماق

غالجىر ھالىتىگە كەلمەك، سارايلارچە ھەرىكەتلەنمەك.

غالجىرلاشقان دۇشمەن ئۆز ئادىمىنىمۇ قىرىدۇ. * قۇتۇرغان جاجىسىنى تارتماي قالماس.

غالىب مۇزەپپەر

ئۇرۇش، كۈرەش ۋە مۇسابىقىدا يېڭىپ چىققان كىشى.

چىدىغان ــ غالىب. * ئەتىگە قالمىسا بۈگۈنكى ئىشى، بۇ دۇنيادا

غالبتۇر شۇكشى. * بىلىم بىلەن قوراللانغان كىشى دائىم مۇزەپپەردۇر.

غانجۇغا بۆكتەل بۆكتۈرگە

ئىگەرنىڭ كەينىگە بىرەر نەرسە باغلۇۋلىش ئۈچۈن مەخسۇس بېكىتكەن نەرسە.

"بۆكتۈرگە" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئېھتىيات قىل غانجۇغاڭدىكى نەرسە چۈشۈپ قالمىسۇن. * ئىگىرىنىڭ بۆكتەل بېغى ئۈزۈلۈپ كېتىپتۇ.

غايە ئىدىئال

ئەڭ ئاخىرقى، ئەڭ يۇقىرى مەقسەت، تىلەك، ئارمان.

غايىسى يوق ئادەم بېشى قايغان توخۇ. * مېكسىيانىنىڭ غايىسى — بىر سقىم چار. * غايىسى يوق ئادەم ئەڭ بىچارە ئادەمدۇر. * ھەقىقەتكە يېتىش كىشىلىك ھاياتتىكى ئەڭ ئالىي ئىدىئالدۇر.

غايىسىز ئىدىئالسىز

غايىسى يوق، غايىسى بولمىغان.

غايىسىز ئادەم — قاناتسىز قۇش. * ئىدىئالسىز ھايات — ئەھمىيەتسىز ئۆمۈر.

غەرب كۈنپېتىش مەغرىب ئوڭ

تۆت تەرەپنىڭ بىرى. شەرقىگە قارىغاندا ئارقا تەرەپ، كۈن چىقىدىغان تەرەپكە قارىغاندا ئارقا تەرەپ.

غەرب ئەللىرى: غەرب مەدەنىيىتى؛ غەرب دۇنياسى. * غەربتىن شەپە بېرىپ، شەرقتىن ھۇجۇم قىلماق. * شەرق شامىلى بېسىپ چۈشمىسە، غەرب شامىلى بېسىپ چۈشىدۇ.

غەر كۈلكە يالغان كۈلكە

ھەجىيىپ، ساختىلىق بىلەن كۈلگەن كۈلكە.

بولدى ئەمدى، غەر كۈلكەڭنى قوي. * يالغان كۈلكە بىلەن كۆڭۈلنى ئالغىلى بولماس.

غەللە كاسسا

پۇل سالىدىغان قۇتا، ساندۇق، پۇل ئىشغا ئائىت.

غەللە غالتەككە چىقتى. * كاسسا قۇرۇقدىلىپ قالدى.

غەللە قاچىسى تېمىن قۇتىسى كوپلىكا

ئۇششاق سودىگەرلەر ۋە بالىلار تاپقان پۇلىنى سېلىپ ساقلايدىغان كىچىككىنە ساندۇق.

غەللە قاچىسى تولدى، ئىش پۈتتى. * تېمىن قۇتامدا يىغىلغان ئون يۈەن پۇلنى ئاپەت بولغان رايونلارغا ئىئانە قىلدىم.

غەللە-پاراق شاڭ لەڭ دەييەك

دېھقانچىلىق بىجى، دېھقانلار ئاشلىقتىن تېگىشلىك مىقداردا دۆلەتكە تاپشۇرىدىغان سېلىق.

"شاڭ"، "لەڭ"، "دەييەك" ئاقسۇ، ئۇچتۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

غەللە-پاراق تاپشۇرۇش — دېھقانلارنىڭ دۆلەت ئالدىدىكى مەجبۇرىيىتى.

غەلىبە زەپەر غالىبىيەت باشا

ئىش-ھەرىكەتتە ئېرىشكەن مۇۋەپپەقىيەت، ياخشى نەتىجە.

كېڭەش بار يەردە غەلىبە بار. * باراردا خاتالاشقىنىڭ يادىگدا بولسا، يانارىدا غەلىبە قىلسەن. * ئادەم چىنىقمايدۇ قىلمىسا سەپەر، تىرىشمىغان كىشى تاپمايدۇ زەپەر. * غالىبىيەت قەتئىي ئىرادىلىك ئادەمگىلا خاس.

غەلبە قازانماق زەپەر قۇچماق غالىبىيەت قازانماق باشاماق

ئۇتۇق ـ مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشمەك.

غەلبە قازىنىشنى ئىستىسەك چىداملىق بول. * زەپەر قۇچ، ئالغا باس ـ ئاتاكنىك تىلىكى شۇ. * غالىبىيەت قازانغاندا غادىيۋالما.

بىغەم غەمسىز بىپەراۋ پەرۋاسىز غەم يېمەس پەرۋايى پەلەك ئاسمان ئۆرۈلۈپ چۈشسە تېگىدە مانتا يەيدىغان سىمتاق

ھېچبىر غەم ـ ئەندىشە قىلمايدىغان.

بىغەمنىك ئۇيقۇسى تاتلىق. * پەمسىزنىك پاراسىتى يوق، غەمسىزنىك پاراغىتى. * بىپەرۋا پات سەمرىيدۇ، ئاسان تۇگىمشىدۇ. * پەرۋاسىزغا پەرۋا قىلما. * قىز تارتىنچاق كېلىدۇ، يىگىت غەم يېمەس. * پەرۋايى پەلەكىكە پەگا ھىلەن تۆرنىك پەرقى يوق. * ئۇ ـ ئاسمان ئۆرۈلۈپ چۈشسە تېگىدە يېتىپ مانتا يەيدىغان ئادەم.

غەمخور غەمگۇزار خەيرخاھ ھامىي پاسىبان

بىراۋنىك غەم ـ قايغۇسىنى يېنىكلەتكۈچى، بىراۋغا كۆيۈنگۈچى، بىراۋنى قوغدىغۇچى.

ئانا ـ بالىنىك غەمخورى. * ئاندەك غەمخور نەدە. * خۇش سۆز ئېيتار ئۇ يارىغا يارى، كى ھەر گەپكە كېرەكتۇر غەمگۇزار. * خەيرخاھ كىشى خەيرخاھقا ئېرىشەر. * ھامىيسى بار ھارمايدۇ. * ئىستىسەك ياخشىلىق ئەقىل پاسىبان، قارا بۇلۇتتىنمۇ چىقسەن ئاسان.

غەمخۇرلۇق قىلماق بېشىنى سىلىماق ئاتىدارچىلىق قىلماق خەۋەندىخاھلىق قىلماق خەيرخاھلىق قىلماق

كۆڭۈل بولۇپ ئاسرىماق، تەربىيىلىمەك.

ئاجىز ـ مېيىپلارغا غەمخورلۇق قىلىش ـ گۈزەل ئەخلاق. * بارلىق بولسا بېشىڭنى سىلايدۇ، يوقلۇق بولسا بېشىڭ سىغمايدۇ. * يامان

بېشىنى سىلىغانىنى بىلمەيدۇ. * ئاتىدارچىلىق قىلغاننى ئاتاڭدىن ئەزىز بىل. * خەۋەندىخاھلىق قىلغان كىشىدىن مىننەت چىقمايدۇ. * كەمبەغەل ـ يوقسۇللارغا خەيرخاھلىق قىلىشىمىز لازىم.

غەمكىن مىسكىن غەمناك پەچمۇردە

غەم ـ ئەندىشىگە پاتقان، مەيۇسلەنگەن.

ئادەم بەك غەمكىن بولۇپ كەتسە، ھايات لەززىتىدىن مەھرۇم قالىدۇ. * مىسكىن ـ بىچارە، يوق ئامال ـ چارە. * غەمناك ياشاشتىن بىزار.

غەمكىنلىك مىسكىنلىك

غەمكىن، مىسكىن ھالەت.

غەمكىنلىك كېسىلگە چاقىدۇ. * مىسكىنلىك مۇسۇلمىياڭغا خاس.

غەملىۋالماق تەييارلىۋالماق

كېرەكلىك نەرسىلەرنى تەق قىلىپ قويماق.

قىشلىق ئوتۇن ـ ياغاچنى ئوبدان غەملىۋالساڭ، قىشتا غېمىڭ ئاز بولىدۇ. * چارۋىچىلار نۇرغۇن قىشلىق ئوت ـ چۆپ تەييارلىۋالدى.

غەۋۋاس ماتروس دېڭىزچى

سۇ ئاستىغا چۈشۈپ ئىشلىگۈچى، دېڭىز ـ دەريا قاتىنىشىدا ئىشلىگۈچى.

لەھەڭ ئاغزىدىن قورقىسا غەۋۋاس گەر، قولىغا كىرمەيتتى دۇر بىلەن گۆھەر. * تىنچ كۆلدىن قاۋۇل ماتروس چىقمايدۇ. * دېڭىزنىڭ سىرىنى دېڭىزچى بىلەر.

غەيرەت ئىجتىھاد سەئى

ئىش ـ ھەرىكەتنى پۈتتۈرۈشكە بولغان ئىنتىلىش، ئىشتىياق.

غەيرەت كەمرىنى باغلىماق. * غەيرەت بىلەن ئىشلە. * ھۇزۇرنىڭ

تېندا جان بار، غەيرەت يوق. * غەيرىتلىك بولسا، يۇلتۇز سانايسەن.
* ئىجتىهاد قىلغان ئۇتار. * ئىجتىهاد ــ مۇۋەپپەقىيەتسىزلىك ئاچقۇچى.
* سەئى قىلساڭ، تاشتىن ئوت ئالسەن.

غەيرەتلىك ئىجتىهادلىق

غەيرەت ـ ئىجتىهادى بار.

غەيرەتلىك ئەردىن شىر قېچىپ قۇتۇلالماس. * ئىجتىهادلىق يىگىت خار بولماس.

غەيۋەت شىكايەت كىسسە گۆسمە

بىراۋنىڭ ئارقىسىدىن يامان گەپنى قىلماق. "كىسسە" ئاقسۇ شېۋىسىدە، "گۆسمە" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

غەيۋەت گۇركىرىگەن شامال، ئاڭلايسەنۇ، كۆرمەيسەن. * ئادەم خۇدانىڭمۇ غەيۋىتىنى قىلىدۇ. * ياخشىغا شىكايەت يوق، يامانغا ھۇرمەت.
* غەيۋەت ـ شىكايەت جەھەلگە ھاملىدار.

غەيۋەتخور غەيۋەتچى شىكايەتچى

كىشىنىڭ كەينىدىن يامان گەپنى قىلغۇچى.

غەيۋەتخورنىڭ تىلىنى كەس، ئاڭلىغۇچىنىڭ قۇلىقىنى. * بۇرادەر، غەيۋەتكە بېرىلمە ئەسلا، غەيۋەتچىنىڭ يۈزى قارادۇر، قارا. * شىكايەتچى شىكايەتتىن كەچمەس، جاندىن كېچەر.

غەيۋەت قىلماق ئارقىسىدىن غاجىماق شىكايەت قىلماق ياماڭلىماق

بىراۋنىڭ ئارقىسىدىن يامان گەپنى قىلىپ، ئۇنىڭ ئابروي ـ ئىشەنچىنى چۈشۈرمەك.

گاس ئىكەن دەپ غەيۋەت قىلما، قارىغۇ دەپ خىيانەت. * خەقنىڭ ئارقاسىدىن غاجىسا غاجاۋەرسۇن، سېسىنىڭ كارىگە بولمىسلا بولىدى.

* شىكايەت قىلغان نومۇسقا قالار، ئاخىر بېرىپ تىلىدىن قالار.
* ياماڭ بولمىسا ئۆزى، يامانلامدۇ كىشىنى.

غۇدۇرماق كوتۇلدىماق

نارازىلىقتىن چۈشىنىكسىز گەپلەرنى قىلماق.

دەرمانسىز دەرمانسىزغا غۇدۇرار. * بۆسۈتسىز كەلگەن قىز كوتۇلدىماس.

غۇربەتچىلىك موھتاجلىق

تۇرمۇشنى قامدىيالماي، باشقا بىرىگە يۆلىنىشكە توغرا كەلگەن ھالەت.

غۇربەتچىلىك دەستىدىن بېشىمنىڭ ئېچمۇ قاتتى، تېشىمۇ قاتتى.
* نەچچە يىل بولدى، موھتاجلىقتا ياشاۋاتىمىز.

غولچى تۇگەپ غېرىچى قالماق ئۆپكىسى تۇگەپ كانىيى قالماق

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئاساسىي قىسمى، كۆپ قىسمى تۇگەپ، ئاز قىسمى قالماق.

غەيرەت قىل، غۇلچى تۇگەپ غېرىچى قالغاندا بوشاپ كەتمە.
* ئۆپكىسى تۇگەپ كانىيى قالغاندا، ماڭا قىسىندىمۇ، بولدى، ساڭا قۇتاتسۇن.

غېرىچ سۆيەم

بارماقلارنى ئېچىپ ئۆلچىگەندە، باش بارماق بىلەن چىمچىلاق ئارىلىقى؛ باش بارماق بىلەن بېگىز بارماق ئارىلىقى.

ئۆزى بىر غېرىچ، ساقلى ئۇچ غېرىچ. * غۇلاچقا چىداپ، غېرىچقا چىدىماپتۇ. * بىر سۆيەمنى دەپ، ئون گەزدىن قۇرۇق قالما.

غەك قىلماسلىق غەك - پەك قىلماسلىق لام - جىم دېمەسلىك

ئۇندىمەسلىك، ھال - ئەھۋال ئېيتماسلىق.

دانىشمەن قايغۇرسىمۇ، خۇشاللانسىمۇ غەك قىلمايدۇ. * غەك - پەك قىلمىسا، بوزەكمىكىن دېمە، كىم بىلىدۇ، پۇرسەت كۈتۈۋاتقاندۇ.

غىلاپ قىن

پىچاق، قىلىچ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنى سىرتقى زەخمەتتىن ساقلاش ئۈچۈن، شۇنىڭ شەكلىگە باپ ياسالغان قاپچۇق.

غىلاپ بەندىسى. * خەنجەر قىلىپىدا ياخشى، پىچاق غىلىپىدا. * قىلىچ قىنىدا ياتسا گاللىشار.

ف

فاكۇلتېت كافېدرا

ئالىي مەكتەپلەردە پەنلەر، كەسىپلەر بويىچە ئوقۇتۇش ئىشلىرىنى تەتقىق قىلىدىغان، باشقۇرىدىغان تەشكىلات.

"فاكۇلتېت" مەمۇرىي باشقۇرۇشنى ئاساس قىلىدۇ، "كافېدرا" كەسپىي ئوقۇتۇشنى تەتقىق قىلىشنى ئاساس قىلىدۇ.

شىنجاڭ داشۆدە 22 فاكۇلتېت ۋە نۇرغۇن كافېدرا بار. * ماركسىزم - لېنىنىزم كافېدراسى فاكۇلتېت دەرىجىلىك.

فرازېئولوگىيە تۇراقلىق ئىمبارە

بىر مىللەتنىڭ تىلىدىكى كۆچمە مەنىلىك تۇراقلىق ئىبارىلەر يىغىندىسى.

ئابدۇسالام ئابباس تۇزگەن «ئۇيغۇر تىلى فرازېئولوگىيىسىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» يېقىندا شىنجاڭ ياش - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى.

فورمۇلا ئىپادە

ماتېماتىك مۇناسىۋەتلەرنىڭ شەرتلىك بەلگىلەر بىلەن يېزىلغان ئىپادىسى.

ئالگېبرايىك فورمۇلا. * راتسىئونال ئىپادە، ئارىقمېتىكىلىق ئىپادە.

فولكلور خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى

خەلق بىۋاستە ئىجاد قىلغان، خەلق ئارىسىدا كەڭ تارالغان ئېغىز ئەدەبىياتى: بېيىت، قوشاق، چۆچەك، رىۋايەت، ئەپسانىلار، ماقال ـ تەمسىل، تېپىشماق ۋە باشقىلار.

ھەر مىللەتنىڭ فولكلورلىرىنى توپلاش ئىشى ياخشى ئىشلىنىۋاتىدۇ.

* قۇمۇل ۋىلايىتى نەشر قىلغان «قۇمۇل نەزمىلىرى» بۇ جەھەتتىكى نەتىجىلەرنىڭ بىرى. * خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى — زور بايلىق، بۇ بايلىقنى ئىچىش بىزنىڭ ۋەزىپەمىز.

فۇگۇەن ئادىيۇتانت كونوۋوي

ھەربىي قوشۇندا باشلىقلارنى قوغداش ۋە ئۇنىڭ مەمۇرىي ئىشلىرىنى باشقۇرۇشقا مەسئۇل ئوفىتسېر.

فېرما مەيدان

يېزا ئىگىلىكىنىڭ ئايرىم تارماقلىرى بويىچە قۇرۇلغان ئىشلەپچىقىرىش تەشكىلاتى.

چارۋىچىلىق فېرمىلىرى يېقىنقى يىللاردىن بېرى زىيان تارتىش ئەھۋالىنى ئۆزگەرتمەكتە. * بىكتۇەنىڭ دېھقانچىلىق مەيدانلىرى دېھقانلارغا ياردەم بەردى.

فېلىيەتون زاۋېن

بىر خىل ئەدەبىي ژانىر. ئىجتىمائىي ھاياتتىكى سەلبىي ھادىسىلەر، ئايرىم كىشىلەردىكى نۇقسانلار ھەجۋىي ئۇسۇل بىلەن پاش قىلىپ يېزىلىدىغان ئەسەر.

ئاتاقلىق ئۇيغۇر شائىرى لۇتپۇللا مۇتەللىپ قايىنام ئۆركەشنىڭ «پادىشاھ ساموراپلىرى قاتتىق ھالسىرايدۇ» دېگەن فېلىيەتونى

فېلىيەتونىنىڭ ياخشى مىسالى. * لۇشۈن زاۋېنلىرى ۋەقەنىڭ رېئاللىقى، تىلنىڭ كىنايىلىك، ئۆتكۈرلۈكى بىلەن ھەممىگە ئايان.

فېلىيونكا جاۋجۇەر

سۇرەتكە تارتىشتا ئىشلىتىدىغان لېنتا.

"فۇدا" فېلىيونكىسى مەملىكىتىمىزدە ئىشلەنگەن ياخشى فېلىيونكىلارنىڭ بىرى.

ق

قابىلىيەت ئىقتىدار ئىستېدات تالانت بىكسى تەسىك تۇرتۇم

ئىش ـ ھەرىكەتكە ياراملىق سۇبيېكتىپ شەرتلەر.

"ئىقتىدار" كۆپىنچە كۈچ ـ قۇۋۋەتكە دائىر.

"ئىستېدات"، "تالانت"لار تەبىئىي ئەقىل ـ پاراسەت، ئىجادىي كۈچ ۋە تەسەۋۋۇر كۈچىگە قارىتىلىدۇ.

"بىكسى" خەنزۇچە: 本事. ئېغىز تىلىدا كۆپرەك قوللىنىلىدۇ، كۆپىنچە ماھارەتكە قارىتىلىدۇ.

بىلىم ئەمگەكتىن كېلەر، قابىلىيەت كۆرەشتىن. * قابىلىيەتنى قىينىچىلىقتىن ئۆگەن. * ئىقتىدارمۇ مۇسكۇلدەك چىنىقىشتىن كېلەر. * مەندە مەسلىنى تېگى ـ تەكتىگچە سۈرۈشتۈرۈشتىن باشقا ئىستېدات يوق. * تالانت تىرىشچانلىقتىن كېلەر. * "تالانت" تەربىيىلەيدىغان مەخسۇس مەكتەپ يوق. * بىكسىك بولسا، كۆرسەت. * ئادەمنىڭ بىكسى قورساقتا، ھايۋاننىڭ بىكسى تۇياقتا.

قابىلىيەتسىز ئىقتىدارسىز ئىستېداتسىز

ئىش ـ ھەرىكەتكە يارىماسلىق، يارامسىزلىق؛ كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئەقىل ـ پاراسەت يېتىشمەسلىك.

قابىلىيەتسىز ئادەم قارامىلىققا تايىنىدۇ. * ئىقتىدارسىز ئادەم ئۆزىنى قالتىس ھېسابلايدۇ. * ئىستېداتسىز شائىر ـ قىرچاڭغۇ ئات.

قابىلىيەتلىك ئىقتىدارلىق ئىستېداتلىق

ئىش ـ ھەرىكەتكە يارامىلىقلىق، كۈچ ـ قۇۋۋەت، ئەقىل ـ پاراسەتتە يېتىكلۈكلۈك.

قابىلىيەتلىك بولاي دېسەڭ، ئۆگەن! * ئىقتىدارلىق ئادەم ھەممە يەردە ئەزىز. * ئىستېداتلىق شائىر ئەلنىڭ غۇرۇرى.

قاپقاق تۇۋاق

قازان ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئىدىشلەرنىڭ ئاغزىنى يېپىپ قويىدىغان سايمان.

تۆشۈك چېلەككە سۇنۇق قاپقاق. * يېپىق تۇۋاق يېپىقلىق قالسۇن.

قاپقان تۇزاق تاپان تۇزاق قىسماق باسماق تور ئورا سىرتماق ئالدام خالتا دام قىلتاق قارماق بوغماق ساچراتغۇ قۇشمار قۇللاب

ياۋايى ھايۋانلار، ئۇچار قانانلار ۋە سۇ ھايۋانلىرىنى تۇتۇش ئۈچۈن ياسالغان سايمانلار. كىنايە مەنىسىدە ھىيلە ـ مىكىر يولى بىلەن ئادەمگە زىيانكەشلىك قىلىشقا قارىتىلىدۇ. بۇ يەردە شۇ كېيىنكى مەنىدە.

قېرى تۈلكە قاپقانغا چۈشمەس. * بىراۋنى قەستىلەپ ئورا قازغان ئۆزى چۈشمەس. * ئاقۇمەت ئۆزىگە قۇرار قاپقان. * قۇشقاچقا قۇرغان تۇزاققا لاچىن چۈشمەس. * دۇشمەن كۈلىدۇ، ئارقىدىن تاپان ـ تۇزاق قۇرىدۇ. * ساڭا قىسماق قۇرغانغا باسماق قۇر. * ئەقىللىق يىگىت ھارامزادىنىڭ تورىغا چۈشمەس. * باشقىغا ئورا قازساڭ، ئۆز بويۇڭغا ئۆلچەپ قاز. * گۈلدەستىنىڭ كەينىدىن بىللە كېلىدىغىنى سىرتماق. * بىر قېتىم دامغا چۈشكەن بىر ئەقىل تاپار. * قىلسا تۆگىمۇ يىدىغان ئىش بوق، قىلتاققا چۈشمەيدىغان قۇش بوق. * بېلىق قارماقنى كۆرمەس،

يەمچۇكنى كۆرەر.

قاپىيە ئۇيقاش

شېئىر مىسرالىرىنىڭ ئاخىرىدىكى ئاھاڭداش، تەلەپپۇزى ئوخشاش سۆزلەر، بوغۇملار.

"ئۇيقاش" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قاپىيە شېئىر - قوشاقلارنى تەسرلىك ۋە ئاھاڭدار قىلىدۇ. يادلاشقا ئاسانلىق تۇغدۇرىدۇ. * قاپىيە ئاچ قاپىيە ۋە توق قاپىيە شەكلىدە كېلىدۇ. * يەنە باش قاپىيە، ئالماش قاپىيە، تار قاپىيە، قوش قاپىيە، كەڭ قاپىيە، ئىچكى قاپىيە دېگەن تۈرلەرگە بۆلۈنىدۇ.

قاتتىق - قۇرۇق غورىگىل چۆپچۆل

مېھمانغا تەكەللۇپ يۇزىسىدىن ئېيتىلىدىغان ئۆزرىخاھلىق.

"چۆپچۆل" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قاتتىق - قۇرۇق بولۇپ قالدى، خاپا بولماڭلار. * داستىخىنىمىز غورىگىل بولسىمۇ، كۆڭلىمىز سىلىنى تارتتى. * مېھمانىنى ياخشى كۈت، چۆپچۆل بولۇپ قالمىسۇن.

قاتلىما قوتۇرماچ

يېيىلغان خېمىرنى قات - قات قىلىپ، قازاندا پىشۇرۇلغان نان.

ھەجەرخان قاتلىمىغا ئۇستا. * قوتۇرماچ مەززىلىك بوپتۇ.

قاتناش ترانسپورت نەقلىيات

ئادەم ۋە مال توشۇش ئىشى.

قاتناش - ترانسپورت ئىشلىرى — خەلق ئىگىلىكىنىڭ تومۇرى. * قاتناش ھادىسىسىنى ئازايتىش قاتناشنى باشقۇرۇش ئورۇنلىرىنىڭ مۇھىم ۋەزىپىسى. * ئورۇمچى ترانسپورت شىركىتى ۋەزىپىسىنى

ياخشى ئورۇندىدى.

قاتناشماق ئىشتىراك قىلماق داخىل بولماق

بىرەر ئىش - ھەرىكەتكە، پائالىيەتكە ۋە ياكى چاي - زىياپەتكە بارماق - كىرمەك.

ئەقىل قاتناشقان ھەرىكەتكە قاتناش. * سۆزلىمە قىلماستىن ئەقلىڭ ئىشتىراك، ئۇنى تەڭ قىلمايدۇ ئاڭىغا ئىدراك. * زىياپەتكە داخىل بولساڭ تىلىڭ تۇتۇلماسلىقنى كۆزدە تۇت.

قاتىل شۇڭپەن ئۆلۈتچى

ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشى.

"شۇڭپەن" ئادەم ئۆلتۈرگەنلىكى بىلىنىپ، تۇرمىگە ئېلىنغان كىشىگە قارىتىلىدۇ.

ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشى قاتىل، ئادەمنىڭ نامىغا داغ تەگكۈزگەنمۇ قاتىل. * شۇڭپەننىڭ جاجىسى بىر تال ئوق.

قاچقۇن قاچاق قاچىغ

"قاچقۇن" جازادىن ياكى جازا ئورنىدىن، تۇتقۇنلۇقتىن ياكى تۇتۇلۇشتىن قاچقان كىشى.

"قاچاق" قوشۇندىن ياكى سەپتىن قاچقان كىشىگە قارىتىلىدۇ.

قاچقۇنغا شەپقەت يوق، ئازغۇنغا ھۇرمەت. * قاچقۇندىن يول سوراشقا بولماس. * قاچاق ھەق ئۈچۈن قاچقان بولسا، ياردەم كېرەك.

قاچقۇنلۇق قاچاقلىق

قاچقۇن، قاچاقنىڭ دائىر.

قەھرىمانلىقتا تېتىمىدىغان قاچقۇنلۇق بار. * قاچاقلىق، بەلكىم، قەھرىمانلىقتۇر.

قاچاق تىكۈەتمەك بەدەر قاچماق قۇيرۇقىنى خادا قىلماق تەزھەك

بىرەر ئەھۋالدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ياكى بىرەر ئىشتىن قورقۇپ بىر يۆنىلىشكە كەتمەك.

"تىكۈەتمەك"، "بەدەر قاچماق" سەلبىي مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ. "قۇيرۇقىنى خادا قىلماق"دا سەلبىي مەنىدىن باشقا، مەنىستەسلىك مەنىسىمۇ بار.

قاچقانمۇ خۇدا دەيدۇ، قوغلىغانمۇ خۇدا دەيدۇ. * كالا قاچقاندىن كېيىن قوتان ساپتۇ. * ھەيۋەت بىلەن كەلگەن، بىر پەشۋادىن تىكۈبتەر. * دۇشمەن قوشۇنى قاتتىق مەغلۇبىيەتتىن كېيىن بەدەر قاچتى. * "ئەكسىيەتچىلەر ئاغدۇرۇلدى، جاھانگىرلار قۇيرۇقىنى خادا قىلدى."

قارا ئىزنا

يىراقتىن غۇۋا كۆرۈنگەن نەرسە.

كېتىپ باراتقۇق، يىراقتىن بىرنەرسىنىڭ قارىسى كۆرۈندى. * ئۇنىڭ قارىسى يوقالغۇچە، قاراپ تۇردۇق. * ئۇنىڭ ئىزناسى كۆرۈنمىدى. خېلى تۇردۇق، ئاخىرى شارت قىلىپ، ئۇنىڭ ئىزناسىنى كۆرۈپ قالدۇق.

قارا تۇتماق قارىلىق تۇتماق

مۇسىبەت، ماتەم كۈنلىرى ھازا تۇتماق.

ئۆلگەننى ئۇزاتمىدىم قارا تۇتۇپ، يا نەزىر قىلالمىدىم، ياغ پۈرۈتۇپ. * قارىلىق تۇتقانمەن، رازىيە، دادامنىڭ قىرقىنى بەرمىگۈچە ساقال-بۇرۇت ئالدۇرمايمەن.

قاراچىراغ جىنچىراغ

مازدىسى پىلىسك ياساپ، سۇ ماي ياكى كىرسىنگە چىلاپ يېقىپ يورۇقلۇق ئېلىندىغان بەك ئاددىي چىراغ.

بىزدە تېخى ئۇرغۇن ئۆيلەر قاراچىراغدىن قۇتۇلغىنى يوق. * چىنچىراغدىن چىققان ئىس-تۈتەك، چاماسى، ئەك چوك بولغىنىش بولسا كېرەك.

قاراش نۇقتىسىنەزەر كۆرۈم

ئوبيېكتىپ شەيئىلەر ئۈستىدىكى چۈشەنچە.

مىللەت قارىشى. * بىر تەرەپلىمە قاراش نادانلىققا قارىغاندا ھەققەتكە تېخىمۇ يىراق. * سىنىپىي نۇقتىسىنەزەر. * توغرا مەيدان بولسا، توغرا نۇقتىسىنەزەر بولمايدۇ.

قاراڭغۇ زۇلمەت چۆبمك

يورۇقلۇق بولمىغان ھالەت، تۈن-كېچىدىكى ھالەت.

"زۇلمەت" جەمئىيەتنىڭ قالاقلىقى، ھۆكۈمرانلىقنىڭ چىرىك، ئەكسىيەتچىل ئىكەنلىكىگە قارىتىلىدۇ.

قاراڭغۇنىڭ كۆزى يوق. * زۇلمەت قانچە ئېغىر بولسا، باتۇرنىڭ نامى شۇنچە نۇر چاچىدۇ.

قارام توم گىرى يوغانىاش ئەپلاتوننىڭ زەنجىرىنى ئۈزىدىغان قولىدىن ھەر بالا كېلىدىغان

ئەقىل-پاراسەتكە يۆلەنسەي، قارا كۈچكە يۆلىنىپ ئىش كۆرۈپ، يامان ئاقىۋەت كەلتۈرىدىغان.

"يوغانىباش" كۆپىنچە باشىباشتاق، ئۆزۈمچىل كىشىگە قارىتىلىدۇ.

كېيىنكى ئىككى ئىبارە "قارام"نىڭ تەسۋىرىي كۆرۈنۈشى.

قارامنىڭ ئەقلى ــ قوتازنىڭ ئەقلى. * توم گىرىنى تويغا يولاتما. * يوغانباش يۈرت بۇزىدۇ. * ئۇ ــ ئەپلاتوننىڭ زەنجىرىنى ئۈزىدىغان نەمە، ئىشىنىپ ئىش تاپشۇرۇشقا بولمايدۇ. * بۇنىڭ قولىدىن ھەر بالا كېلىدۇ، ــ دەپ ئويلىدى مىرغەزەپ.

قارامليق يوغانباشليق ئالىجوقليق توم گىرىلىك

ئەقىل ـ پاراسەتكە يۆلەنمەي، قارا كۆچكە يۆلىنىش قىلىقى، ھالىتى.

قارامتىق نادانلىقتىن كېلىدۇ. * يوغانباشلىق قىلساڭ، يولدا قالسەن. * توم گىرىلىك قىلىشتىن ساقلان، ئۈزىيان بىلەن تولغان.

قارا نىيەت نىيىتى قارا يامان نىيەت نىيىتى يامان قارا كۆڭۈل كۆڭلى قارا

يامانلىقنى ئويلايدىغان، رەھىم ـ شەپقەتنى بىلمەيدىغان.

قارا نىيەت يورۇقتىن قورقىدۇ. * نىيىتى قارىنىڭ يېنىغا يېقىن يولىما. * يامان نىيەت ياخشىنىڭ بېشىغا چىقىدۇ. * نىيىتى يامانىنىڭ نەسلى قۇرۇسۇن. * قارا كۆڭۈل قارغىشتىن ئۆلىدۇ. * ئىنساپسىزنىڭ كۆڭلى قارا، كۆڭلى قارىنىڭ ئىنساپى يوق.

قاراڭۇل پاترۇل پوست كۆزەتچى جېسەكچى پاششاپ مىرشەپ قاراغۇ

جەمئىيەت، ئىدارىلەرنى قوروغداش ئۈچۈن قويۇلغان مەخسۇس خادىم.

"پاترول"، "پوست"لار ھەربىي قوشۇنىغا ئائىت ياكى قوراللىق ساقچىلاردىن بولىدۇ.

"پاششاپ"، "مىرشەپ"لەر كېچىلىك كۆزەتچىلىكىنى

ئانتقۇرغۇچى.

يامانىدىن قاراڭۇل قويساڭ، ئوغرىغا يول ئوچۇق. * پاترۇللار ھەربىي ئىنتىزامىنى چىڭ تۇتۇشى كېرەك. * پوست ھوشيار بولسا، ھەۋپ ئاز بولىدۇ. * ئاغزىنى ئاچمايدىغان ئىت ياخشى كۆزەتچى بولالماس. * جېسەكچى ئۇچ جىڭغا جاڭ چالىدى. * پاششاپ پايدىغا ئامراق. * مىرشەپ تۇنىنىڭ ئەمرى.

قارشى زىت ئانتى

قارىمۇقارشى، خىلاپ، تەتۇر.

بىز مىللىي كەمستىشكە قارشىمىز. * خيانەتچىلىك خەلق مەنپەئەتىگە زىت.

قارشى تۇرماق قارشى چىقماق ئۇزمەمەك

ياقلىماسلىق، قوشۇلماسلىق؛ سۆز ـ ھەرىكەت بىلەن قارشىلىق كۆرسەتمەك.

ھەقىقەتكە قارشى تۇرماق ــ تۇخۇمنى تاشقا ئۇرماق. * ھەقىقەت ساڭا قارشى چىقسا، سەن ئۇنىڭغا تەسلىم بول.

قارغىش تەگكۈر جېنىڭ چىققۇر قانقۇسقۇر توزۇپكەتكۈر

تىل ـ قارغىش: ياماق كىشىلەرگە قارىتىلغان.

بىرەر قارغىش تەگكۈرنىڭ قولىغا قالساق، ھالىمزغا ۋاي. * جەم تۇر، جېنىڭ چىقىۇر. * ئۇ قانقۇسقۇر بىزگە نېمىلەرنى قىلمىدى. * ئۇ بەتبەخت توزۇپكەتكۈر، توزۇپ كەتسۇن.

قارىغۇ سوقۇر كۆر ئەما قارو تۇكلۇگ

كۆزى كۆرمەيدىغان.

"ئەما" كىتابىي سۆز.

قارىغۇنى ياردا قىستىماق. * قارىغۇنىڭ كەينىگە كىرسەڭ، گودائىغا

يەتلىسەن. * قارىغۇ سوقۇر ئاتقا مىنگەندەك. * سوقۇردىن يول سوراش كەتمەيدۇ. * سوقۇرغا رەھىم كېرەك. * كور مۇشۇكىكە ئۆلۈك چاشقان ئۇچراپتۇ. * ئەما قارىم قىرائەتكە ئۇستا.

قارىماق باقماق كۆز سالماق نەزەر سالماق كۆز تىكمەك تاباردۇ

كۆز نۇرىنى ئادەم ياكى نەرسىگە ئۇچراشتۇرماق.

كۆز سالماق"، "نەزەر سالماق" يېزىق تىلىدا كۆپىرەك ئىشلىتىلىدۇ.

"كۆز تىكمەك" دىققەت قىلىپ، ئۇزاق قارىماق.

كۆزۈڭگە قاراپ ماڭ. * پۇلۇڭنىڭ كەتكىنىگە قارىما، ئىشىڭنىڭ پۈتكىنىگە قارا. * ئاغزىڭغا بېقىپ سۆزلە. * زامان ساڭا باقمىسا، سەن زامانغا باق. * بېلى ئاغرىمىغاننىڭ نان يېيىشىگە باق. * ئالغا ئاتىلا، ئاۋايلا، كەينىڭگىمۇ باق، قارا. * كەلگۈسىگە كۆز سال. * ئۆتمۈشكە نەزەر سالسام، جىق-جىق ئىشلاردىن پۇشايمان قىلىمەن. * ئۇ كېتىۋېتىپ، قىزغا كۆز تىكتى.

قارىمۇقارشى مەنىلىك سۆز ئانتونىم

مەنىسى بىر-بىرىگە زىت سۆز-ئىبارىلەر.

ئۈيغۇر تىلىدا قارىمۇقارشى مەنىلىك سۆزلەر كۆپ. قارىمۇ-قارشى مەنىلىك سۆزلەر لېكسىكا كاتېگورىيىسىگە كىرىدۇ.

ياخشى-يامان؛ چوڭ-كىچىك؛ ئېگىز-پەس؛ تاتلىق-ئاچچىق؛ ئۇزۇن-قىسقا. * بارماق-يانماق؛ ماڭماق-تۇرماق؛ كۈلمەك-يىغلىماق.

مەنداش سۆزلەر قاتارى قارىمۇقارشى مەنىلىك سۆزلەر قاتارىغا زىت كېلىشى مۇمكىن:

گۈزەل، چىرايلىق، كۆركەم، ئۇز—سەت، خۇنۇك، كۆرۈمسىز.

قازان داش داڭقان قۇمغان ساج ئەشىج ئىشىج

ئاش پىشۇرۇلىدىغان جاھازلار، ئاشخانا جاھازلىرى.

"قازان" ئوتتۇرىچە، ئومۇمىي نام.

"داش" چوڭ قازان، تۇي-تۆكۈن، نەزىر-چىراغ، زارا خەتمىلەردە ئاش پىشۇرۇلىدۇ.

"داڭقان" ئوچ پۈتلۈق كىچىك قازان.

"قۇمغان" كىچىك قازان، كۆپىرەك دورا قايىنىتىلىدۇ.

قازان ئاسماق. * قازىنىنى ئاسماق. * قايناۋاتقان قازانغا سۇ قۇيماق. * قازاندا نېمە بولسا، چۆمۈچكە شۇ چىقىدۇ. * ئۇنداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ. * داش قازاننىڭ ئىشنى يېيىشتىن جىق زىيان تارتتۇق. * داڭقان پۈتى گەپ. * گۆش داڭقانغا چۈشلۈق، خېنىم سالتاڭغا. * قۇمغاننىڭ ئېشى تاتلىق، دورىسى ئاچچىق.

قازماق كولىماق چاپماق ئويماق

جىسمىنىڭ ئۈستىدىن ئاستىغا قول ياكى قورال بىلەن ئىشلەپ، بىر قىسمىنى ئېلىۋەتمەك، ياكى كۆمۈپ قويغان نەرسىنى ئالماق.

"چاپماق" كۆپىرەك ئېرىق-ئۆستەڭ قېزىشقا ئىشلىتىلىدۇ.

"ئويماق" ئاستىدىن قومۇرۇۋالماقچا قارىتىلىدۇ.

سۇنىڭ قەدىرىنى قۇدۇق قازغان بىلەر. * بىلمىلىك ئويلاپ تاپار، بىلمىسىز كولاپ. * كولىغانسېرى چوڭىيىدۇ، كۆمگەنسېرى كىچىكلەيدۇ. * ئۆستەڭ چاپساڭ، تېرەن چاپ. * كۆرەلمەسلىك كۆزىنى ئوي.

قازى كالان ھۇپتى رەئىس ئاخۇنۇم

ئىسلام شەرىئىتىنىڭ ئەمەلدارلىرى.

"ئاخۇنۇم" ئومۇمىي نام.

"قازى" يۇقىرى دەرىجىلىك سودىيە. "قازى قۇززات"مۇ دېيىلىدۇ.

"كالان" ھۆكۈم چىقارغۇچى، "قازى كالان"مۇ دېيىلىدۇ.

"مۇپتى" ئىسلام قانۇنلىرى مۇتەخەسسىسى.

"رەئىس" ھۆكۈمنى ئىجرا قىلغۇچى.

قازى بىلەن كېتەمسەن، مۇپتى بىلەن قالامسەن. * دەۋاگەر سۇس بولسا، قازى مۇتتەھەم بولار. * كالان ئاخۇنۇم كانىيىنى ياغلايدىغانغا يان باسىدۇ. * مۇپتىنىڭ مۇددىئاسىنى بىسمىللاسىدىن بىلگىلى بولىدۇ. * مۇپتى پەتۋا بەردى، قازى ھۆكۈم قىلدى، ئەمدى گەپ رەئىستە قالدى. * ئاران باققان كالامنى سويۇپ يېگەن ئاخۇنۇم.

قاس چىقارماق پۇتاق چىقارماق

ئىش ـ ھەرىكەتتىن قەستەن نۇقسات تاپماق، ئېۋەن چىقارماق.

يامان نىيەتلىك كىشى ھەرقانداق ئىشتىن ھەرقانداق يول بىلەن قاس چىقىرىشى مۇمكىن. * بىر قىسىم كىشىلەر «قىزىل راۋاقتىكى چۇش»كە ئوخشاش ئەسەرلەردىن پۇتاق چىقىرىشقىمۇ ئۇرۇندى.

قاسساپ پوكانچى

مال سويىدىغان ۋە گۆش سېتىش يولى بىلەن سودا قىلىدىغان كىشى.

"پوكانچى" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

قۇشقاچ سويىمۇ قاسساپ سويسۇن. * ئۆچكىگە جان قايغۇسى. قاسساپقا ياغ قايغۇسى.

قاسناق گەردىش

غەلۋىر، داپلارنىڭ چەمبىرىكى.

باخشىنىڭ دېپىنىڭ قاسنىقى سۇنسا، مايمۇنغا ئويۇنچۇق بوپتۇ. * غەلۋىرنىڭ گەردىشى غەلۋىرگە تېرەك.

قاش I يان

يېقىن ئەتراپ.

بېشىدا بارنىڭ قېشىدا بار. * يېرىم بولسىمۇ يېنىڭدا بولسۇن. * ياندىكى كاسپىنىڭ قەدىرى يوق. * ياتنىڭ يانىدىن ئۆتەر، ئۆزۈنىڭ جانىدىن.

قاش II قاشتاش گرافىت

رودا، تېگى چىڭ، يۇزى پارقىراق تاش. زىننەت بۇيۇملىرى، ھەيكەل ياسىلىدۇ.

قاش سىلىقلىمىغۇچە يالتىرىماس. * قاشتاش يونۇمىغۇچە ئىسكەتكە كىرمەس.

قاش ئاتماق كۆز تاشلىماق كۆز قىسماق ساقال تاشلىماق قانات سۆرىمەك

شەھۋانىي نىيەتتە قىلىنىدىغان ئىشارەت. كۆپىنچە ئەرلەر تەرىپىدىن بولىدۇ.

ئۇخلىغان ئىتقا تاش ئاتما، تونۇشمىغان قىزغا قاش. * سەن ئالامسەن بۇ جانىنى، يان ـ يانىڭغا كۆز تاشلاپ. * كۆز قىسقانىنىڭ كۆزى چىقسۇن، ئىلاھىم! * بىر قىلىقسىز كىشى بىر گۈزەل ئايالغا ساقال تاشلاپ:

ـــ خانىم، پاپىقىڭىز چىرايلىق ئىكەن، قەيەردىن ئالدىڭىز؟ ـــ خوتۇنىمغا ئېلىپ بېرەي دېۋىدىم، ـــ دەپتۇ. ئايال:

ـــ ئېلىپ بەرمەك، قىلىقسىز ئەر قانات سۆرەپ يۈرمىسۇن! ـــ دەپتۇ.

قاشا چىت چىتلاق قوشام

بادرا، يۇلغۇن، چىغانلاردىن ياسالغان توسما تام، قۇرۇق.

"قوشام" ئاتسۇ شېئىرسىدە قوللىنىلىدۇ.

قاشا مەھكەم بولسا، تۈلكە كىرەلمەس. * باغ قىلساڭ چىت قىل، مال قىلساڭ ئىت باق. * چىتلاق چىك بولسا، ئۈيقۇ چىك بولىدۇ. * قوشام ياسا، خاتىرجەم ياشا.

قاششاق تېمىر

ھوسۇل بەرمەيدىغان، تۇپرىقى قاتمال زېمىن.

يېرىك قاششاق بولسا، ھالىك خاراب بولىدۇ. * تېتىر يەرگە تاۋۇز تېرىما.

قاغا قۇزغۇن قاغا ـ قۇزغۇن زاغ قۇز

تۇكى قاپقارا ياكى ئالا ـ بۇلا كۆچمەنچى قۇش.

"زاغ" خوتەن دىئالېكتىدا، "قۇز" قەشقەر شېئىرسىدە قوللىنىلىدۇ.

قاغا قاغىنىڭ كۆزىنى چوقۇماس. * قاغا بالام ئاپىئاق، كىرپە بالام يۇمشاق. * قاغىلار قاق ئېتىدۇ، ئۆز كۆڭلىنى خۇش ئېتىدۇ. * قاغا پۇتى خەت. * ئەجىلى يەتكەن قۇزغۇن قارچىغا بىلەن ئوينىشار. * قاغا ـ قۇزغۇنغا يەم بولماق. * تاۋۇس بىلەن ئۇسسۇل ئوينىغاندا زاغ، كەكلىك قەھقەسىدىن ياڭراپ كەتتى باغ. * سېخىنىڭ بېغىغا قۇز قونماس.

قاق داش چايدام

تاغلاردا، چۆللەردە ۋە دەريا بويىدا سۇ توختاپ قالغان كۆلچەك.

"چايدام" قۇمۇل شېئىرسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئۇسسۇزلۇقتا قاق سۇيى جانغا ئارام بېرىدۇ. * تارىم بويىدا

داشلارغا تېرىپ قويۇلغان قوغۇن بەكمۇ تاتلىق بولىدۇ.

قاقاس قاقىر تاقىر

ئوت ـ چۆپ، دەل ـ دەرەخ يوق يەر.

قاقاس يەردە قونما. * قاقىر قورقۇنچلۇق. * تاقىر يەردە تۇرما.

قاڭرۇق خىڭخىك

سۆزلىگەندە بۇرنىدىن غەيرىي بىر خىل ئاۋاز چىقىدىغان كېسەللىك ۋە شۇنداق كىشى.

مېنى تۇتمەن دېگەن، سەن تاغلىق، قارا تاغلىق، مېنىمۇ تۇتالمايسەن، ئۇغۇل بالىمەن قاڭرۇق. * خىڭخىك خېنە ياقسىمۇ خىڭلىدايدۇ.

قالپاق مالخاي شلەپە كۆلاھ

كىيىگىز، مۇۋۇت ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ماتېرىيالدىن ياسىلىدىغان، سايىۋىنى بار باش كىيىمى.

"كۆلاھ"نى كۆپىنچە دەرۋىشلەر كىيىدۇ.

قىرغىزغا تۇشلۇق قالپاق يوق. * ماختىخان قىز مالخايغا چىچىپتۇ. * شلەپە يېقىندىن بۇيان بىزنىڭ شەھەرلەردە زىيالىيلار ئارىسىدا كۆپىيىپ قالدى.

قاما قۇندۇز سۆسەر كەمچەت

تېرىسى ئېسىل ھايۋانلار. بۇ يەردە شۇنداق ھايۋانلارنىڭ تېرىسى دېيىلۋاتىدۇ، تۇماق ـ قۇلاقچا تىكىلىدۇ، قىشلىق پەلتوغا ياقا قىلىنىدۇ.

قاما يا قىلىق پەلتو كىيگەن خېنىم ئۆتۈپ كەتتى. * قۇندۇز تۇمىقىم بار ئىدى، يوقالغىنى خوپ بولدى، بېشىمغىمۇ تار ئىدى. * توكۇر ئاتقا تۆمۈر تاقا، ئەسكى چاپانغا سۆسەر ياقا. * كەمچەت تۇماق كىيگەن يىگىت خۇددىنى يوقتىپ قويۇپتۇ.

قامماق سولماق

قاماققا ئالماق، ئەركىنلىكتىن مەھرۇم قىلىپ، قاماقخانا، سولاقخانا... غا تاشلىماق.

خىيانەتچى ئۇنسۇر تۈرمىگە قامالدى. * جىنايەتچى ئاخىر ھەپسىگە سولىنىدۇ.

قان خۇن

ئادەم ۋە ھايۋانات بەدىنى ئىچىدىكى قىزىل سۇيۇقلۇق.

قانخور. * قان ئىچەر. * قانىنى قان بىلەن يۇغىلى بولماس. * ئاغزى - بۇرنىنى قان قىلماق. * خۇن تۆلەتمەك. * ئۇنى يوقنىڭ خۇنى يوق.

قانخور قانئىچەر قەتتال

ئادەم ئۆلتۈرۈشكە خۇمار، ئادەم ئۆلتۈرۈشتىن يانمايدىغان.

قانخوردىن ئىمان كەپتۇ، پالتىدىن زۇۋان. * قانئىچەرنىڭ قولىدىن قان تامىدۇ.

قانائەت شۈكۈر

باربغا رازى بولۇش، قېنىش، مەمنۇنىيەت.

قانائەت ــ سالامەتلىكنىڭ كۆزى. * قانائەت ــ تۈگىمەس خەزىنە. * قانائەت قىلمىغاننىڭ كۆڭلى ئەمىن تاپماس. * ئازغا شۈكۈر، كۆپكە ئۆمىد. * قىلىدىغىنىم شۈكۈر، تىلەيدىغىنىم ئۆمۈر.

قانات ياپماق قانات ئاستىغا ئالماق يان باسماق

بىراۋ بىراۋنى ھمايە قىلماق، كەمچىلىك - خاتالىقلىرىنى بىلىپ تۇرۇپ يوشۇرماق.

يامانغا قانات ياپقان ياماندىن يامان. * جىنايەتچىنى قانات ئاستىغا

ئېلىش يەنە بىر خىل جىنايەت. * ۋاقىت ھېچكىمگە يان باسمايدۇ، ئۇ ھەممىگە ئوخشاش 24 سائەت بېرىدۇ.

قانچە نەچچە دۈك

نەرسىنىڭ ئاز - كۆپلۈكىنى سورايدىغان سوئال ئالمىشى.

قانچە كۆپ قاينىسا قىيام - قەنت سۈيى، ناۋىتى شۇنچە سۈزۈك بولغۇسى. * جەڭ ۋاقتى ئۇ ئەگەر كۆرسەتسە ئارقىسىنى، ئۆزىنىلا ئەمەس، ئۆلتۈرەر باتۇرلارنىڭ قانچىسىنى. * پۇرچاق نەچچە - نەچچە سەكرىسىمۇ تاۋىنى چاقالماس. * دۈك مىڭ ــ نەچچە مىڭ.

قانچەيلەن نەچچەيلەن

ئادەمنىڭ سانى توغرىسىدىكى سوئال ئالماش.

بۈگۈنكى مەجلىسكە سىلەردىن قانچەيلەن كەلدى. * نەچچەيلەنگە بىلەت يەتمىدى؟

قان قېرىنداش جانجىگەر

بىر ئاتا - ئانىدىن تۇغۇلغان، قانداش.

بىز ھەممىمىز قان قېرىنداش، جانجىگەرلەرمىز. بىزنى ئۆزىمىزدىن چىققان خائىندىن باشقا ھېچكىم ھېچنېمە قىلالمايدۇ.

قانۇن شەرئەت زوكۇن تۆرۈ

"قانۇن" دۆلەتنىڭ ھاكىمىيەت ئورگىنى ماقۇللىغان، "شەرئەت" دىندا قوبۇل قىلىنغان، ئىجرا قىلىنىشى شەرت، مەجبۇرىي بولغان ھەرىكەت مىزانى.

قانۇن ئالدىدا ھەممە باراۋەر. * قانۇنى ئاجىز ئەلدە زار تۇگىمەس. * شەرئەتنىڭ مىڭ بىر پۇتقى بار. * قول قولنى تونۇيدۇ، شەرئەت يولنى.

قاۋۇل بەرنا زەبەردەس تەمبەل گەۋرى گوسمۇس ئاپتول لۇغ بۆكتەل

جسمانەن گەۋرىلىك ۋە كۈچلۈك.

"گوسمۇس" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"ئاپتوللۇغ" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

قاۋۇل ئالتە بالىنى ئىشچان ئانا باقار. * بەرنا يېگىت ــ ئالتۇنغا بەرگۈسىز يېگىت. * زەبەردەس بىر ئادەم ئىشىك باقار ئىكەن. * تەمبەل تەنگە باغلىق. * گەۋرى بىلەن چېلىشما، بەگ بىلەن ئېلىشما.

قايتماق يانماق

تۇرغان يېرىدىن ئەسلى چىققان يېرىگە بارماق.

بېرىشتىن بۇرۇن قايتىشنى ئويلا. * كىشىگە قىلغان ئۆزىگە يانار.

* يېرىم كۈننىڭ يېنىشى يوق.

قايغۇ ھەسرەت ئازاب ئوقۇبەت غەم غۇسسە ئاچىغ تارق ساقىنچ غەن

روھەن ۋە جسمانەن قاتتىق قىينىلىش تۇيغۇسى.

قايغۇڭ دېگەندەك بولسىمۇ، جاسارىتىڭ بولسا ئۆتىسەن. * بىز شادلىق يولىدا كۆرەشتۇق، شادلىق يولىدا ئۆلىمىز. شۇڭا بىزنىڭ ئىشىمىزغا قايغۇ ـ ھەسرەت ئارىلىشىپ قالمىسۇن. * ھەسرەت رەھىم قىلار. * بىر دەملىك ئاچچىقتا سەۋرى قىلساڭ، بىر ئايلىق ئازاب ـ ئوقۇبەتتىن خالىي بولىسەن. * پۇلى ئازنىڭ غېمى ئاز. * ئادەمنى غەم يەيدۇ، تۆمۈرنى نەم.

قايغۇرماق ھەسرەتلەنمەك ئازابلانماق

قاتتىق قينالماق، روھەن ۋە جسمانەن قىيىن ھالدا قالماق.

باي يوقالغىنىغا قايغۇرىدۇ، بۆرە قالغىنىغا. * ھەركىم ئۆز دەردىنى ئېيتىپ ھەسرەتلىنىدۇ. * بېشىدىن ئايرىلغان چېچىدىن ئازابلانماس.

قايغۇلۇق ھەسرەتلىك ئازابلىق مۇڭلۇق ئەلەملىك بوسۇشلۇغ

قايغۇ ــ ھەسرەتكە دائىر.

قايغۇلۇق خەۋەرنى راست بولسىمۇ دوستۇڭغا دېمە. * ئەمگەكسىز ئېشىم ــ ھەسرەتلىك بېشىم. * ئازابلىق كۈنلەرنى ئاز تارتمىدۇق. * ئون باش ئوڭلۇق باش، بىر باش، مۇڭلۇق باش. * ئەلەملىك ئىش ئۆمۈرنى قىسقارتىدۇ.

قاينىاق جۇشقۇن

قىزغىنلىق قاينىاپ ـ تېشىپ تۇرغان ھالەت.

قاينىاق تۇرمۇش ئىچىگە بار، قاينىاق تۇرمۇشتىن ئۆزگەن. * ياشلار ھەر ۋاقىت جۇشقۇن بولۇش كېرەك.

قاينام گىرداب گۆلەك ئىگرىك

دەريادا سۇ ئايلىنىپ، قاينىغاندەك بولۇپ تۇرغان يەر.

"گۆلەك" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئىزدىگەن قاينامدىنمۇ يېگىنى تاپار. * يا قاينامدىن چىقسۇن، يا سايرامدىن. * دۇشمەن ئەجەل گىردابىغا بېرىپ قالدى، ئەمما تېخى ھالاك بولمىدى.

قاينماق جۇش ئۇرماق

قاتتىق ئىسسىقنىڭ تەسىرىدىن سۇ بۇلدۇقلىماق، ھور چىقارماق، پىشماق ۋە شۇنداق قىزغىن ھالەت.

چاپان كۆيسىمۇ قازان قاينىسۇن. * قاينىمىغان داغ سۇنى ئىچمەسلىك كېرەك. * مەشرەپتە ياشلار تازا قاينىدى. * بىزنىڭ ھەقانىي ئىشىمىز جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانماقتا.

قايىل بولماق قول قويماق ئاپىرىن ئوقۇماق تەن بەرمەك

هەق ۋە راست دەپ تەستىقلىمەك، ئىچ ـ ئىچىدىن ماقۇل تاپماق.

قاسىم قادىرنىڭ قەھرىمانلىقىغا قايىل بولدى. * تېۋىپنىڭ ھۆنىرىنى ئەل باھالار، كېسەل كىشى قول قويار. * دارۋازىنىڭ جاسارىتى ۋە ھۆنىرىگە ھەممە ئاپىرىن ئوقۇدى. * ئۇ ئاخىر ئۇنىڭ قابىلىيىتىگە تەن بەردى.

قەبىلە قووم ئەل ئۇرۇق بۇدۇن بوي تۇركۇن

بىر ئەجدادتىن تارقالغان، قېرىنداشلىق مۇناسىۋىتى بولغان كىشىلەر توپى.

ياخشى قووم يامان ناخشا ئېيتماس. * ئۆز ئېلىڭنىڭ بېشى بولساڭمۇ سايىدىكى تېشى بول. * ئەلگە كىرگىن ئېلىڭچە، سۇغا كىرگىن بېلىڭچە. * ئۆز ئۇرۇقىغا تارتمىغان ئۆزىنى ئورۇنسىز ياشىدىم دېسۇن.

قەدەم چامدام ماڭدام ئاتىم ئارىش

ماڭغاندا پۇتنىڭ ھەربىر ئاتلىشى.

يولنى كۆرۈپ قەدەم باس. * كېچىكىپ قەدەم تاشلىغان قەدەم تاشلىمىغاندىن ئەلا. * ئىككى قەدەم ئارتقا، بىر قەدەم ئالغا. * ئىككى چامدام مېڭىپ بىر توختىغان مەنزىلگە كەچ بارىدۇ. * پۇتى قىسقىنىڭ ماڭدىمى قىسقا. * ھايات بىلەن ماماتنىڭ ئارىلىقى بىر ئاتىم.

قەدەھ جام پىيالە رومكا ئىستوپكا باكال توس ئاياق ساغەر

ئىچكۈلۈك ئىچىدىغان كىچىك قاچا، چىنە.

"قەدەھ كۆتۈرمەك" رەسمىي سورونلاردا، "رومكا سوقۇشتۇرماق" ئاددىي ئولتۇرۇشلاردا دېيىلىدۇ.

"باكال" پۈتۈن ئىچىشتە ئىشلىتىلىدۇ.

ھاراقكەشنىڭ بايلىقى ـ قەدەھ. * قەدەھتە ئۆلگەن دېگىزدا ئۆلگەندىن جىق. * ھەي ئىنسان، قولۇڭدا پەۋەس تولغان جام، ۋەسۋەسىدىن تىنماس دىل، بىسەرەمجان. * مەست قولنىغا چۈشسە پىيالە، ئەسلا ئۇنى سۇندۇرۇشنى كۆرمەيدۇ راۋا. * كىشىلەر "سالامەتلىك ئۈچۈن" دەپ رومكا سوقۇشتۇرۇپ سالامەتلىكىدىن ئايرىلىدۇ. * پۈتۈن ئىچتۇق باكالدا، خار بولمايلى ئۆز ماكاندا.

قەدىر ئەھۋال يامان ئەمەس بازار نەرخى ئەل قاتارى

ھال ـ ئەھۋالىنىڭ، تۇرمۇشىنىڭ شۇ زامان، شۇ ماكانىدىكى ئوتتۇرىچە ھالىتى.

قەدىر ئەھۋال ئۆتۈۋاتىمىز. * تۇرمۇشىمىز يامان ئەمەس. * بازار نەرخى كۈن كۆرۈۋاتىمىز. * ئەل قاتارى كېتىپ بارىمىز.

قەدىمىي ئانتىك

يىراق ئۆتمۈشكە دائىر.

قەدىمىي ئادەتلەرگە قانداق قاراش كېرەك؟ تەھلىل قىلىش كېرەك، بىراقلا ئىنكار قىلىۋېتىشكىمۇ، بىردەك قوبۇل قىلىشقىمۇ بولمايدۇ. * ئانتىك دۇنيادا ياشىغان ھايۋانلارنىڭ نۇرغۇنىنىڭ نەسلى قۇرۇپ تۈگەپ كەتكەن.

قەرز ئۆتنە لاپقۇت ئارىيەت نەسى بىرت تۇشۇك

قايتۇرۇش شەرتى بىلەن بېرىلگەن ـ ئېلىنغان نەرسە.

"لاپقۇت" ئىش ـ ئەمگەك ئۇستىدىكى ئېلىم ـ بېرىم.

"نەسى" ھەققىنى نەق ئالماي، قەرز قالدۇرۇشقا ئېيتىلىدۇ.

بۆرە قەرزىنى تېرىسى بىلەن تۆلەر. * قەرزى يوق گاداي شاھزادىدىن ئازادە. * بۇ جاھان ـ ئۆتنە جاھان. * ئاش ـ ئۆتنە، ئىش ـ

لاپقوت، ئۆتۈككه ئاپقوت. * شىر چىشىنى ئارىيەت بەرمەس. * يېڭىسىنى ئارىيەت ئالغانىدىن كونىسىنى يۇغان ئەلا. * نېسى ساتقانىنىڭ هالى خاراب، قالىدۇ قۇرۇق دەپتەرگە قاراپ. * نېسى يېمە گۆشنى، ئاغرىتىدۇ تۆشنى.

قەسەم ئانت كىرتۇ

ئۆزىنىڭ هەقلىق، سۆزىنىڭ توغرىلىقىنى ئىسپاتلاش، ئۇنىڭغا باشقىلارنى ئىشەندۈرۈش ئۈچۈن، بىرەر مۇقەددەس نەرسىنى (قۇرئان، نان، داستىخان...) دەلىل كەلتۈرۈپ ئېيتىلغان سۆز، يالغان بولۇپ قالسا، يامان ئاقىۋەت كېلىپ چىقىدۇ دېيىشىدۇ.

قەسەم قىلىچتىن ئۆتكۈر. * هەقسىزتكە قەسەم كەتمەيدۇ. * ئانتنى بۇزۇش ــ خائىنلىق. * ئانت ئىچكۈچىگە كۆنمىسەك، قان ئىچكۈچى كېلەر.

قەست سۇيىقەست

يامان نىيەت بىلەن يامانلىق قىلىش هەرىكىتى.

قەست قىلغاننى پەس قىل. * دۇشمەننىڭ هەرقانداق سۇيىقەستىدىن ئۆز ئىچىمىزدىكىلەرنىڭ ئورا كولىشى قورقۇنچلۇق.

قەغەز خەقىش جىجىلاق

كىچىك بالىنىڭ ئەركىلىك قىلىپ ياكى بىرنەرسە تەلەپ قىلىپ قىلغان قاملاشمىغان هەرىكىتى.

"جىجىلاق" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بالا قەغەز بولسىمۇ، ئاتا ــ ئانىغا سۆيۈملۈك. * ئانىغا بالىنىڭ خەقىشى كۆرۈنمەيدۇ.

قەلەم قېرىنداش گاڭبى موبى

يېزىق قوراللىرى.

"گاڭبى" خەنزۇچە: 钢笔. سېپىدا سىياه قاچىلايدىغان يېرى بار، سىياه قەلەم ئۇچىغا ئۆزى چۈشىدىغان قەلەم.

"موبى" خەنزۇچە: 毛笔. يۇڭ قەلەم.

قەلەمى كۆچلۈك. * قەلەم كۆرىشى. * قەلەمى توختىغان. * قىلىچنىڭ كۆچىدىن قەلەمنىڭ كۆچى ئارتۇق. * قېرىنداش قانچە سىزسىمۇ قەغەز چىدايدۇ. * گاڭبى بىلەن خەت يازغاندا، گاڭبىنى قانداق تۇتۇشنى بىلىش زۆرۈر. * موبى خەنزۇچە خەتلەرنىڭ خۇسۇسىيىتىگە باپ كېلىدۇ.

قەلەمدان قەلەم قۇتىسى

قەلەم ــ قېرىنداش سېلىپ قويىدىغان سايمان.

ئىش ئۈستىلى ئۈستىدە كىتابلار، گېزىت ــ ژۇرناللار يەنە قېرىنداش سېلىپ قويۇلغان قەلەمدان تۇراتتى. * قەلەم قۇتىسى قەلەمىلەرنى رەتلىك تۇتۇش ئۈچۈن زۆرۈر.

قەھۋە كوفېي

ئىسسىق بەلباغدا ئۆسىدىغان قەھۋە ئۆسۈملۈكىنىڭ ئۇرۇقىدىن قىلىنغان تالقان ۋە ئۇنىڭدىن ياسالغان ئىچكۈلۈك.

قەھۋىنىڭ شادلاندۇرىدىغان ۋە ئاشقازانىنى تازىلايدىغان رولى بار * هازىر ئۇرۇمچىدە خېلى كۆپ قەھۋىخانىلار ئېچىلدى، كىشىلەر ئۇ يەردە قەھۋە ئىچىپ، پاراڭ سېلىشىپ ئولتۇرۇشىدۇ.

قەي قىلماق قۇسماق ياندۇرماق

يېگەن ــ ئىچكەن نەرسىلەرنى قايتۇرۇۋەتمەك.

ئۇ تۇنۇگۈن خېلى ئىچكەن ئوخشايدۇ، كۆتۈرەلمەي قەي قىلۋەتتى. * سەن قۇسقان قۇسۇقنى ئىتمۇ يېمەيدۇ. * ياسىن شۇ ئاردا يېگەن ــ ئىچكەنلىرىنى هەممىسىنى ياندۇرۇۋەتتى.

قەيەر قاياق قايان نە

سوئال ئالماشلىرى: "قايسى يەر، نەيەر"دىن قىسقارغان سۆزلەر.

ئەجەل ـ ئۆلۈم قەيەردە يوق؟ * قاياققا بارساڭمۇ قازانىڭ قۇلىقى تۆت. * ھەق قايان، مەن شۇ يان. * ياشلىقىڭ نەدە قالغانلىقىنى قېرى چال بىلەر. * نەڭ سۈيىنى ئىچسەڭ، شۇ يەرنىڭ ئادىتىگە كىر. ـ نەگە بارساڭ، شۇ يەرنىڭ ناخشىسىنى ئېيت.

قوبۇل قىلماق ئىلىك ئالماق

رەت قىلماي، ئۈستىگە ئالماق.

توغرا مەسلىھەتنى ئەلۋەتتە قوبۇل قىلىش كېرەك. * سالام بېرىش پەرز، ئىلىك ئېلىشمۇ پەرز.

قوتاز توپاز ئارغۇن

كالىنىڭ بىر تۇرى. كالىغا قارىغاندا پۇتى قىسقا، تۇكلۈك كېلىدۇ.

"ئارغۇن" كالا بىلەن قوتازدىن چىققان شالغۇت.

قوتاز سۈتىنىڭ قايمىقىدىن ئوغلاق دەسسەپ ئۆتسىمۇ پۇتى پاتمايدۇ. * توپاز گۆشى ئىسسىق بولىدۇ. * ئارغۇننى كۆپەيتىش كالىچىلىقتا مۇھىم ئىش.

قوتان ئېغىل ئاتخانا ئاتقوتان ماخو مالخانا ئاران قاسى

ئات ـ ئۇلاغ، مال ـ ۋاران باقىدىغان، سولايدىغان يەر.

"ماخو" خەنزۇچە: 马厩

"ئاتخانا"، "ماخو"، "مالخانا"لار ئېتىدىن مەلۇم.

"ئاران" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

قوينى قوتاندا ساقلا، ئاشنى ئوردىدا * يىلپىز بىلەن ئۆچكە بىر قوتاندا ياشىماس. * ئېغىل بولسىمۇ تازا بولسۇن. * ئاتخانا قانچە

يوروق، تازا بولسا، ئات ـ ئۇلاغ شۇنچە ياخشى ئارام ئالىدۇ. * "گۆشپ" ۋاقتىدا ھەربىر شياۋدۇيدە ماخو بولاتتى. * مالخانىنى پۇختا ياساش ـ مالنى ئاسراش.

قوتۇر قىچىشقاق ئۇزۇز

بەدەندە پەيدا بولىدىغان، قاتتىق قىچىشتۇرىدىغان يۇقۇملۇق كېسەل.

بەرمىگەن قوناقنى يېمىگەن قوتۇر. * قىچىشقاقتىن نېرى قاچ.

قورال ياراغ تىغ ئەسلىھە تولۇم كەدىملىگ

جەڭ، ئۇرۇش سايمانلىرى، مۇداپىئەدىمۇ، ھۇجۇمدىمۇ ئىشلىتىلىدۇ، دۇشمەنگە تالاپەت يەتكۈزەلەيدۇ.

"ئەسلىھە" ھەربىي قورال ـ ياراغلارنىڭ ئومۇمىي نامى.

ئۇرۇشتا قورالغا تايىنىش كېرەك، باتۇر يۈرەكسە تېخىمۇ تايىنىش كېرەك. * بايلىقنىڭ ئۆيدە قوي، يارىغىنى يانىدا تۇت. * ئويماقسىز خوتۇن بولماس، تىغسىز ئەر. * ھەربىي ئەسلىھەلەرنى ئاسراش ھەربىر گراژدانىنىڭ بۇرچى.

قورچاق ئويۇنچۇق قۇزۇرچۇق

ئەسلى باللار ئويناىدىغان ھەر خىل نەرسىلەر. بۇ يەردە كۆچمە مەنىدە: ئۆز ئەركى ئۆزىدە بولمىغان بىراۋلار تەرىپىدىن باشقۇرۇلىدىغان، ھوقۇقسىز.

ۋالك جېكۈبي قۇرچاق ھۆكۈمىتى جۇڭگو خەلقىنىڭ نەپرىتىگە قالدى. * ھاياتىكدا ئويۇنچۇق بولما، ئاچقۇچ بول.

قورشاۋ مۇھاسىرە

تۆت تەرەپتىن ئورىۋالغان ھالەت.

دۇشمەننىڭ بىر تۈمەن (پولك) ئەسكىرىي قورشاۋدا قالدى. * دۇشمەن

مۇھاسىرىگە ئېلىندى.

قورغان قەلئە ئىستېھكام سەد سېپىل ھسار پوتەي تۇرا كىرىپوست

مۇھىم جايلارغا سېلىپ مۇداپىئەلىنىشكە ئىشلىتىلىدىغان جاي، قۇرۇلۇش.

"قورغان"، "قەلئە"لەر شەھەر شەكلىدە، "سەد"، "سېپىل"لار ئېگىز قورۇق تام شەكلىدە، "پوتەي"، "تۇرا"لار توپ ئېيتىشقا لايىق ياسالغان بولىدۇ.

قورغان ئىچىدىن غۇلار. * كونا قەلئەدە جەن بار. * ھەققەت ئاتمىش ئىستېھكامىنى بۇزار. * سەددىچىن سېپىلى — ئۇچ مۆجىزىنىڭ بىرى. * ئەقىل ھەمراھى ھەم جان يارى ئىلىم، ئىككى ئالەمدە جان ھسارى ئىلىم. * گومبەزنىڭ ماڭدامدا بىر پوتەي سالغانىدى. * قۇمۇلدا قەدىمي تۇرالار كۆپ.

قورققاق قورقۇنچاق يۈرەكسىز توخۇ يۈرەك توشقان يۈرەك جىگىرى يوق

ھەر نەرسىدىن قورقۇپىرىدىغان.

قورققانىنى قوغلاۋەرسەڭ باتۇر بولار. * قورقاق بىلەن قورقۇنچاق تارتىنماي كۆرۈشەر. * قورققاق تىرىك بولسىمۇ ئۆلۈك، باتۇر ئۆلۈك بولسىمۇ تىرىك. * قورقۇنچاقتا نومۇس يوق. * قورقۇنچاقنىڭ ئايىغى تىترەيدۇ. * يۈرەكسىزدىن يىراق قاچ. * تۇرمۇش جېڭىدا توخۇ يۈرەكلەردىن بولما. * توشقان يۈرەكلەر جەڭدە بالدۇر ئۆلىدۇ. * جىگىرى يوق ئادەم جەڭگە يارىماس.

قورققاقلىق قورقۇنچاقلىق يۈرەكسىزلىك

قورقۇش ھېس قىلىش پىسخىكىسى.

باتۇرلۇق ئادەمنى كۆككە چىقرار، قورققاقلىق جەھەننەمگە تىقار.

* قورقۇنچاقلىق بىلەن ئۆلۈمدىن قۇتۇلغىلى بولماس. * يۈرەكسىزلىك كىشىنى ناھەق ۋەيران قىلىدۇ.

قورقماس قاپ يۈرەك توم يۈرەك يۈرەكلىك جىگەرلىك جىگىرى بار

ھېچنېمىدىن قورقمايدىغان، قورقۇشنى بىلمەيدىغان.

قورقماسقا يىراقمۇ يېقىن. * قورقماسقا يول ئوچۇق. * ئۇ — قاپ يۈرەك يىگىت. * تۇرسۇن ئۆزىنى توختىتالمىدى، يەنە بىردىنلا توم يۈرەك بولۇپ قالدى. * يۈرەكلىك كىشى يولۇاسنى بوي سۇندۇرالايدۇ. * جاپاغا چىداش ئۇغلى جىگەرلىك بالا بولتۇ. ناھەقچىلىققا قارشى چىقالايدۇ. * جىگىرى بار يىگىتلەر جەڭدە دۇشمەن بىلەن ئېلىشماقتا.

قورقماق چۆچۈمەك ئۇركۈمەك بەلىگىلەمەك

بىرەر نەرسە ياكى ھادىسىدىن خەۋپسىرەپ، دەھشەتكە چۈشمەك.

"قورقماق" ئومۇمەن ۋەھىمە ھېس قىلماققا قارىتىلىدۇ.

"چۆچۈش" تاسادىپىي قورقۇنچ ھېس قىلىشنى كۆرسىتىدۇ.

"ئۇركۈمەك" ھايۋانلار، ئۇچار قاناتلارنا بولغان قورقۇنچ.

قورققانغا قوش كۆرۈنەر. * كۆزى مىدىرىغاندىن قورق. * قورققان يەردە جىن بار. * چۆچۈگەن يىراقتا قاچار. * ئۇركۈگەن ئاتقا تەڭ كەلگەن — باتۇر.

قورقۇتماق جېنىنى ئېلىپ، جاڭگالدا قويماق ھەيۋە قىلماق كەكىنەمەك بەلىگىلەتمەك

بىئارام قىلماق، دەھشەت سالماق.

قورقۇتقاندىن قورقما، قورققىتىدۇ. * نىزام باراتقا قورقما ئۇكام مەن

بار، باي خاپا قىلسا، مەن ئۇنىڭ جېنىنى ئېلىپ جاڭگالدا قويىمەن، قورقۇتۇپ جېنىنى چىقىرىمەن، — دېدى. * ئۇ كىشىلەرگە دائىم قۇرۇق ھەيۋە قىلىدۇ.

قورقۇنچ دەھشەت ۋەھىمە بەلىك

قورقۇش ھېس قىلىش ھالىتى.

قورقۇنچ ئېغىر بولسا، روھىي ھالەتكە قاتتىق تەسىر قىلىدۇ. * دەھشەت دەرد كەلتۈرىدۇ. * ۋەھىمە سالامەتلىككە زىيانلىق.

قورقۇنچلۇق دەھشەتلىك

كىشىنى قورقۇتىدىغان، ۋەھىمىگە سالىدىغان.

بۇگۈن قورقۇنچلۇق بىر چۈش كۆرۈپتىمەن. * تۈنۈگۈن قاتناش ۋەقەسى يۈز بەردى، بەك دەھشەتلىك.

قورۇل مۆلجە مۇشكا

مۇداپىئە ئىستېھكامى، قوغدىنىش ئۇچۇن سېلىنغان مەخسۇس جاي

ئاتۇشتىكى سۇغۇن قورۇلى زامانىسىدا مۇستەھكەم قورۇل ئىدى.

* ئۇچتۇرپاندىكى مۆلجە تاغ "ئۇچ" ئاتالغاندا بۇ يەر مۇھىم مۆلجە بولغان.

قوزىقارنى موگۇ زەمبۇرۇغ ئاخۇنباش

يېيىشكە بولىدىغان ياۋا سەي.

"موگۇ" خەنزۇچە: 蘑菇

"زەمبۇرۇغ" ئۇيغۇر تىبابەتچىلىكتە ئاتىلىشى.

"ئاخۇنباش" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قوزىقارنىڭ تەبىئىتى ھۆل سوغۇق، ئۇنىڭ تەركىبىدە 30 خىلدىن ئارتۇق ھورمۇن بولغاچقا، ئۇ ھورمۇن يېتىشمەسلىكتىن بولغان كېسەللەرگە

شىپا بولىدۇ. * ھۆل قوزىقارنىڭ 100 گرامىدىن 23 كالورىيە قۇۋۋىتى ھاسىل بولىدۇ.

قوزىلماق تۆللىمەك

مال - قوي بالىلماق، تۇغماق.

تۆت قويمىزنىڭ ئۇچى قوزىلىدى. * قويلار 4 - ئايدا تۆللەشكە باشلايدۇ.

قوزىنى پوزا قىلماق بىرنى ئىككى قىلماق

دارامەتنى كۆپەيتىشكە ئىشارە.

قوزىنى پوزا قىلمەن دەپ يۈرۈپ، ئۆزۈم پوزا بوپكەتتىم. * بىرنى ئىككى قىلغۇچە، ئىككى پۈتۈم گۆرگە ساڭگىلايدىغان ئوخشايدۇ.

قوش پەش كاۋىچكا

تىنىش بەلگىلىرىنىڭ بىرى. كۆچۈرمە گەپلەر، نەقىللەر، ماۋزۇلار، بەزى تۇراقلىق ئىبارە - ئىدىئوملار، كىشىلەرنىڭ دىققەتىنى تارتىشقا، تەكىتلەشكە تېگىشلىك سۆز - جۈملىلەر ۋە باشقا سۆزلەرنى جۈملىدىن ئاجرىتىش ئۈچۇن بەلگىلەنگەن بەلگە.

بەلگىسى (" ").

قوش چېكىت قوش توچكا

تىنىش بەلگىلىرىنىڭ بىرى. تۆۋەندىكى سۆز - جۈملىلەرنى بايان قىلىش، يۇقىرىدا بايان قىلىنغان سۆز - جۈملىلەرنىڭ يەكۈنىنى كۆرسىتىش ئۈچۇن قويۇلىدۇ. بەزىدە قاراتما سۆزلەردىن كېيىنمۇ قويۇلىدۇ.

بەلگىسى (:).

قوشكېزەك ئىككېزەك ئېگىز قوشماق

ئەسلى بىر ئاننىدىن بىر ۋاقىتتا تۇغۇلغان ئىككى بالا، كۆپ ھاللاردا شۇنداق بىرلىكنى كۆزىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

بۇ يەردە كېيىنكى مەنىدە.

شەرەپ بىلەن غەلىبە قوشكېزەك. * خۇشاللىق بىلەن مۇھەببەت ئىككېزەك. * يۈزۈك قۇياشمىكىن يا قۇياش يۈزۈكمىكىن، كىي قايسى ئىكەن، پەرق ئەمەس، نېچۈككى ئېگىز. * باتۇرلۇق بىلەن ئۇتۇق قوشماق.

قوشنا قوشنا - قولۇم ھەقەمسايە ھەمسايە تام قوشنا يان قوشنا ئاراتام قوشنا ئۇتچى قونشى كۆرچى

ئۆي - جايى يانمۇيان ياكى يېقىن ئائىلىلەر، كىشىلەر ۋە بەزىدە شۇنداق يېقىنلىققا كىنايە.

قوشنىڭ قارىغۇ بولسا، كۆزۈڭنى قىس. * قوشنا ھەققى — خۇدا ھەققى. * كەمتەرلىك بىلەن ئۇلۇغلۇق قوشنا - قولۇم. * ئۆي تاللىغۇچە ھەقەمسايە تاللا. * ھەمسايىنىڭ قەزىنى كۆر، قېشى بىلەن كۆزىنى كۆر، ئاۋۇلىدا بەردى كۆڭۈل، ئەمدى مانا نازىنى كۆر. * يېڭىش بىلەن يېڭىلىش تام قوشنا. * يان قوشنا ياردىن يېقىن. * يىراقتىكى تۇغقاندىن ئاراتام قوشنا ياخشى.

قوشۇش جەمئىي

ھېسابتىكى 4 ئەمەلنىڭ بىرى. بەلگىسى (+)،

5 كە 5 نى قوشساق بولىدۇ 10. $5+5=10$

قوشۇق قالاق

يېيىش - ئىچىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان تۇرمۇش بۇيۇمى.

ياماندىن ئاشقان يەرنى قوشۇق ئېغىزنى يىرتار.

* بىرتال باش — بىر قالاق ئاش.

قوشۇلماق قېتىلماق ياقىلماق

بىراۋنىڭ پىكىر - تەشەببۇسلىرىنى ماقۇل كۆرۈپ، شۇ پىكىر - تەشەببۇسلار تەرىپىدە تۇرماق.

مەن قۇربانىڭ پىكرىگە قوشۇلمەن. * يىغىندا ھەممەيلەن باشلىقنىڭ تەشەببۇسىغا قېتىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى. * يەپ - ئىچىشكە كەلگەندە كىم كىمنى ياقلايدۇ؟

قوغدانماق ساقلانماق مۇداپىئە كۆرمەك

ھۇجۇمدىن، زەربىدىن ۋە زىيانكەشلىكتىن ئېھتىيات قىلىپ، ساق بولۇپ تۇرماق.

قوغدانمىساڭ، قاغمۇ كۆزۈڭنى چوقۇيدۇ. * دۇشمەننىڭ يوشۇرۇن سۇيىقەست قىلىشىدىن ساقلان. * تاجاۋۇزچىلارنىڭ تاجاۋۇز قىلىشىدىن مۇداپىئە كۆرۈش دۆلەتنىڭ زۆرۈر ئىشى.

قوغدىماق ئاسرىماق ساقلىماق ئايىماق مۇھاپىزەت قىلماق

ھەمايە قىلىپ، ناجاۋۇزغا، زىيان - زەخمەتكە ئۇچراتماسلىق.

يۇرت قوغدىساڭ ئۆسەرسەن، قوغدىمىساڭ ئۆچەرسەن. * ھەققەتنى قوغدىغان ئاھ ئۇرمايدۇ. * مېۋە ئالاي دېسەڭ، چېچەكنى ئاسرا. * ئۆلۈككە يىغلىما، تىرىكنى ئاسرا. * ھۇرمەتكىنى ياشلىقىدىن ساقلا. * ئايىساڭ ئۇتسەن، يامىساڭ پۇتسەن. * كىشىنىڭ كۆڭلىنى ئايا، ئۆزۈڭنى خار قىلما. * ئۆز ئىززەت - ھۇرمىتىڭنى مۇھاپىزەت قىل. * يىگىت بولساڭ، ئاجىزلارنى مۇھاپىزەت قىل.

قوڭغۇراق زىل كولدۇرما

مىس ياكى تۆمۈردىن ياسالغان، ئىچى كاۋاك، سوقمىقى

بار سايمان، سلكىنىشتىن سوقمىقى سوقۇلۇپ ئاۋاز چىقىرىدۇ.
"كولدۇرما"نى كارۋان توڭگىگە ئاسىدۇ.
بىر قوڭغۇراق قوشۇلسا، بىر ئاۋاز كۆپمەيدۇ. * زىل چالغاندا دەرسكە چىقمىز، دەرستىنمۇ چۈشمىز. * كولدۇرما توڭگىگە يارىشىدۇ.

قول ئىلىك

ئادەمنىڭ يەلكىسىدىن بارماقلىرىغا كەلگۈچە بولغان ئەزاسى.
قولىدا بار. * قولىدا يوق. * قول يەتمىگەن شاپتۇل ئاچچىق. * بەش قول تەڭ ئەمەس. * قول ــ تەبىئەتنىڭ ھۆكۈمرانى. * قولدىكى تەر ئالتۇن ئۇزۇكتىنمۇ ئەزىز. * قول قولنى تونۇيدۇ. * مەن سېنىڭ ئىلكىدە، كۆلدۇرسەڭمۇ مەيلى، يىغلاتساڭمۇ مەيلى. * قول ـ ئىلكىدە بار. * قول ـ ئىلكىدە يوق.

قول باغلاپ قول قوشتۇرۇپ

ئىككى قولنى ئالدىغا ئېلىپ، كىنىدىكى ئۈستىگە قويماق، ئالدىدىكى كىشى، جامائەتكە ھۆرمەت بىلدۈرگەن، قوللۇق قىلغانلىق بىلدۈرىدۇ.
پاششاپ...قول باغلاپ بىر چەتتە ئۆن ـ تىنسىز تۇردى. * قاچانغىچە قول قوشتۇرۇپ تۇرۇسەن، قول قوشتۇرۇپ تۇرۇشتىن نېمە دەردلەرنى تارتمىدۇق.

قول بەرمەك بەيئەت قىلماق

بىراۋغا ئىخلاس قىلماق، پىر دەپ تونۇماق، مۇرىت بولماق، مۇخلىس بولماق.
نادان كىشىلەر ئەۋلىيا دېيىلگەنلەرگە قول بېرىدۇ، بەيئەت قىلدۇ، ئالدانغىنىنى بىلمەيدۇ.

قولتۇق كۆرپەز

دېڭىز ـ ئوكيانىنىڭ قۇرۇقلۇققا كىرگەن قىسمى.
بوخەي قولتۇقى دېڭىز قاتنىشىدا مۇھىم ئورۇندا تۇرىدۇ. * پارس كۆرپەزدىكى ئۇرۇش ئىراقنى ۋەيران قىلىپ تاشلىدى، ئىراق خەلىقىغە ئېغىر بالايىئاپەت كەلتۈردى.

قولچوماق يانتاياق ئاتارمەن ـ چاپارمەن

زالىم ـ زومىگەرلەرنىڭ زۇلمىغا يارەمسىلەشكۈچى غالچىلار، يالاقچىلار.
پادىشاھ ئوردىدا بولمىسا، قولچوماقلىرى جاھانىنى بۇزار. * يامانغا يانتاياق بولما. * زالىمنىڭ ئاتارمەن ـ چاپارمەنلىرى يۇرتنىڭ ئاپىتى. * زومىگەرنىڭ ئاتارمەن ـ چاپارمەنلىرى زومىگەردىنمۇ يامان.

قول چىراغ پروژېكتور

باتارىيىنى توك مەنبەسى قىلىپ يورۇتۇلىدىغان، قولدا ئېلىپ يۈرۈشكە ئەپلىك يورۇتۇش ئەسۋابى.
قول چىراغ تۇتقان يىگىت چىراغنى يېقىپ يول كۆرسىتىپ بەردى.

قولداش قاياش

تويدا يىگىت، قىزغا يولداش بولغۇچى.
ھەر ئىشتا بىللە بولغۇچى، يارەم قولنى سۇنغۇچى، مەدەت بەرگۈچى.
يىگىت قولدىشى: قىز قولدىشى. * ياخشى بىلەن بولساڭ يولداش، ئېغىر ئىشىڭغا بولار قولداش. * ئاغرىق ئاشتىن كېلەر، بالا قاياشتىن.

قولتۇقىغا كىرىۋالماق بېقىنىغا كىرىۋالماق

كۆچمە: پەسكەش ئۇسۇل بىلەن بىراۋنىڭ ھىمايىسىگە

ئېرىشمەك، بىراۋنى ھەمات قىلماق.

ئەمتاخۇن بولسا، بەگ، دورغىلارنىڭ قولتۇقىغا كىرىۋېلىپ، شۇلارنىڭ يالىقىنى يالايدىغان ئادەم بولۇپ چىقتى، ــ دېدى نۇرۇل بوۋا.

* ئۇ ئۆزى باشلىقنىڭ بېقىنىغا كىرىۋېلىپ، باشقىلارنى بوزەك قىلدۇ.

قوللانما دەستۇر قۇلابۇز

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ قائىدە ـ يوسۇنى، چارە ـ ئۇسۇلى يېزىلغان ھۆججەت؛ بىرەر كەسپىي بىلىملەر تونۇشتۇرۇلغان كىتابچە.

يېقىندا «خەنزۇ تىل ـ يېزىقىنى ئۆگىنىش قوللانمىسى» تۈزۈپ نەشرىياتقا بەردۇق. * مەھەللىگىنىڭ نامىنى ئۇنتۇساڭمۇ دەستۇرنى ئۇنتۇما.

قوللىماق قۇۋۋەتلىمەك قوللاپ ـ قۇۋۋەتلىمەك مەدەت بەرمەك دەم بەرمەك شاپائەت قىلماق

تەرىپىنى ئالماق. مەنىۋى ئىلھام ياكى ماددىي ياردەم بەرمەك.

پۇلى بارنى قوللايدۇ، پۇلى يوقنى قوغلايدۇ. * مەن بۇ پىكرىنى قۇۋۋەتلەيمەن. * ئېزىلگەن مىللەتلەرنىڭ ئازادلىقى ۋە مۇستەقىللىكىنى قوللاپ ـ قۇۋۋەتلەيمىز. * ئاجىزلارنىڭ ئىشىغا مەدەت بېرىش ــ ياخشى ئەخلاق. * دەردى بارغا دەم بەر. * قىيامەت كۈنى مۇھەممەت ئەلەيھىسسالام ئۈممەتلىرىگە شاپائەت قىلىدۇ.

قول ئۇزمەك قول يۇماق قولنى يۇيۇپ قولتۇقىغا ئۇرماق

بىرنەرسىدىن ئىخلاسى قايتىپ، ئۇنىڭدىن ئالاقىسىنى توختاتماق، ۋاز كەچمەك.

دوستۇڭ بولسا دۇشمەن بىلەن بەك يېقىن، ئۇنىدىن قول ئۈزۈشنى ئاقىللىق دېگىن. * يامانلىقتىن قول يۇ، ياخشىلىققا قول سۇن.

* مەن خىروئىن چېكىشكە ئۆگىنىپ قېلىپ، كۆپ دەرد تارتتىم. مانا ئەمدى ھۆكۈمەتنىڭ ياردىمى ئارقىسىدا ئۇنىڭدىن قول يۇيۇپ قولتۇقۇمغا ئۇردۇم.

قولى ئەگرى قولى تۇتقاق قولى ئەمگەكلىك

ئوغرى، ئۇششاق ـ چۇششەك نەرسىلەرنى ئېلىۋالىدىغان كانتۇ.

ئۇنىڭ قولى ئەگرى چىقىپ قالدى. * ئۇ قولى تۇتقاق خوتۇن ئىكەن.

قولى تەگمەك چولسى تەگمەك

ۋاقتى يەتمەك، بوشىماق.

قولۇم تەگسە، بىر پارچە خەت يېزىپ بېرەي. * سىلەرنىڭگە باراي دەيمەن، ھېچ چۇلام تەگمەيۋاتىدۇ.

قولىدىن كەلمەك چىشى پاتماق

كۈچ ـ قابىلىيىتى يەتمەك.

قولىدىن كېلىدىغان ئىشنى قارىغۇنىڭ ئۆزىمۇ بىلىدۇ. * چىشىڭ پاتىدىغان ئىشنى خەققە بەرمە.

قول ياغلىق دەسترومال

ياندا ئېلىپ يۈرۈپ قول، بۇرۇن ۋە تەر ئېرتىدىغان تۆت بۇرجەك كىچىك توقۇما.

قول ياغلىق تۆتۈش ــ تازلىق. * دەسترومال بولمىسا، دەرد ـ ئەلەم كەلدى دېگىن.

قوماندان سەركەردە سىلكۈمەن لەشكەربېشى

ئارىسىدە ھەربىي ئىشلارنى باشقۇرغۇچى جەڭگاھ يېتەكچىلىك قىلغۇچى.

"سلىك"، "سلىكئيۇەن"لەر خەنزۇچە: 司令, 司令员
كۆچلۈك قوماندان قولىدىن ئاجىز ئەسكەر چىقماس. * ياغاچتىن ئامبۇر پۈتمەس، ئەخمەقتىن قوماندان. * سەركەردە يۈرت ئالىدۇ، يۈرت سورىمايدۇ. * گومىنداڭ قوشۇننىڭ سىلكى. * جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى شىنجاڭ ھەربىي رايونىنىڭ سلكئيۇەنى. * لەشكەر بېشى قورقۇنچاق بىلەن مەسلىھەتلەشمەيدۇ.

قومۇش كودەي

تۇۋرۇك شەكلىدە ئېگىز ئۆسىدىغان، ئىچى كاۋاك، بوغۇنلۇق ئۆسۈملۈك، قۇرۇلۇش ماتېرىيالى قىلىنىدۇ، بەزى سايمانلار ياسىلىدۇ.

"كودەي" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

توشقاننىڭ قومۇش ئۆلتۈرەر، ئەرنى نومۇس.

قونالغۇ مەنزىل ئۆتەڭ رىبات

يول ـ سەپەردە چۈشۈپ ئۆتىدىغان، قونىدىغان يەر.

ماكانىدىن ئايرىلغانغا يەتتە يىل قونالغۇ يوق. * ئات ئورۇق، مەنزىل يىراق. * تاش ئۆتەڭدە بىر كۈن قوندۇق.

قونداق پەغەز

قۇشلار تۇنەيدىغان بالداق، جاي. "پەغەز" كەپتەرگە تەييارلانغان.

ئۆردەكنىڭ قونداقىغا زورلىما. * گەپ ـ سۆز قەغەزدە، كەپتەر پەغەزدە.

قوۋۇرغىسىنى ئەگمەك غىدىقىنى كەلتۈرمەك

قىيسىنى يوق ئىش ـ ھەرىكەت بىلەن چىشىغا تەگمەك، خاپا قىلماق.

ئەپلىكلىكنى كۆرمەيدىغان، قوۋۇرغامنى ئېگىپ، ـــ دېدى ئۇ كېيىنلىرىنى

كېيۇبتىپ. * ئۇلار كىم؟ بىز كىم؟ قوۋۇرغامنى ئېگىپ ئەلچىلىككە كېلەرمىش. * نەدىكى گەپلەرنى قىلىسەن، غىدىقىمنى كەلتۈرۈپ، ـــ دېدى ئايسىخان.

قۇتلۇق كۈن ئەبىيەز كۈن ئاق كۈن

خۇراپىي چۈشەنچە بويىچە، كۈنلەرنىڭ بىرى ياخشىلىق، بەختتىن بېشارەت بېرىدۇ، دەپ ھېسابلاپ شۇ كۈننى تاللاش، كۈتۈش.

قايسى كۈن ئىشلىمەك بولساڭ، شۇ كۈن قۇتلۇق كۈن. * قۇتلۇق كۈن قۇشنىڭ سايرىشى بىلەن باشلىنار. * ئەبىيەز كۈننى كۈتۈپ ئىشنى كېچىكتۈرمەك ـــ نادانلىق. * ئاق كۈننى ئىزدەپ ئاۋارە بولما، ئوڭغا تارتقان ھەممە كۈن ـــ ئاق كۈن.

قۇچاق قويۇن

كۆكرەك ئالدى.

قۇچاققا كىرگەن قۇشنى مەرگەنمۇ ئاتماس. * غەلىبە بىزگە قۇچاق ئاچتى. * ئىسسىق قوينۇم، سالقىن دۇمبەم. * قويۇندىن تۆكۈلسە قونچىغا.

قۇدۇق I كارىز قۇزۇغ

يەرنى سۇ قاتلىمىغچە قىزىپ سۇ تارتىدىغان چوڭقۇر ئۆرەك؛ "كارىز" شۇنداق قۇدۇقلارنى ئاستىدىن بىر ـ بىرىگە ئۇلاشتۇرۇپ سۇ چىقىرىدىغان قۇرۇلۇش.

سۇ ئىچىدىغان قۇدۇققا ئىت ئۆلۈكنى تاشلىما. * قۇدۇقتىكى پاقا دېگىزدىن بەخەۋەر. * كارىز ئۇيغۇرلارنىڭ ئۇلۇغ ئىجادىيىتى. * تۇرپان ناھىيىسى يېڭى شەھەر سىرتىدىكى ئەسقەرھاجى كارىزىنىڭ سۇيى قىش ـ ياز توختىماي ئاقىدۇ، بۇ كارىزنىڭ سۇيى ھەم سۇزۇك، ھەم تاتلىق.

قۇدۇق II شاختا

كۆمۈر قۇدۇقى كۆزده تۇتۇلىدۇ: كۆمۈر قاتلىمغىچه قېزىپ، يەنه يول ياساپ كۆمۈر ئېلىنىدۇ.

تىك قۇدۇق. * قۇدۇقتا ئىشلەش ناھايىتى مۇشكۈل.

قۇرئان كالامۇللا پۇرقان كالامشېرىپ

ئاللا تەرىپىدىن چۈشۈرۈلگەن تۆت كىتاب ــ تەۋرات، زەبۇر، ئىنجىل، قۇرئان ــ نىڭ بىرى.

"قۇرئان" ئاللانىڭ كۆرسەتمىسى سۈپىتىده جەبرائىل ئارقىلىق مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا يەتكۈزۈلگەن ۋەھيلەرنىڭ يىغىندىسى، ۋەھيلەر يېزىلغان كىتاب.

چېكىدۇ شەھىرى جىنىيۇ رايونى جىنىيۇ يېزىسىدا ما...ئىسىملىك بىر خۇيزۇنىڭ ئائىلىسىدىن ئاجايىپ نەپىس ئىشلەنگەن بىر كىچىك قۇرئان تېپىلغان، ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقى 2.7 سانتىمېتر، كەڭلىكى 2 سانتىمېتر بولۇپ، ئېغىرلىقى 6 گرام ئىكەن.

قۇربان شېھىت

ھەق ـ ئادالەت يولىدا، ۋەتەن ۋە خەلق يولىدا ۋاپات بولۇش.

"قىلماق"، "بولماق"لار بىلەن پىئىللىشىدۇ.

گۈزەل كىيىمچەك يولىدا قۇربان بولغانلارنىڭ ھەممىسى تاش ھەيكەلدەك مەڭگۈ ساقلىنىدۇ. * ھەق يولىدا جان بەرگەنىڭ ھەممىسى شېھىت، شېھىتلەر شەكسىز جەننەتىدۇر.

قۇرت ھاشارات قۇرت ـ قوڭغۇز

بوغۇنلۇق ھايۋاناتنىڭ بىر تۈرى. تۈرى كۆپ، بەزىلىرى

پايدىلىق (ھەسەل ھەرىسى)، بەزىلىرى زىيانلىق (چۆرىن).

قاتتىق ياغاچنى يۇمشاق قۇرت يەر. * قۇرت ياغاچنى ئېچىدىن يەر. * پايدىلىق ھاشاراتلارنى ئاسرا. * قۇرت ـ قوڭغۇز پايدىلىق، زىيانلىق دەپ ئىككى چوڭ قىسىمغا بۆلۈنىدۇ. پايدىلىقىنى ساقلاش، زىيانلىقىنى يوقىتىش كېرەك.

قۇرداش تەڭتۇش تەڭدېمەت ھەمسال

ياش ـ قۇرامى تەڭ.

"ھەمسال" تۇرپان شېۋىسىده قوللىنىلىدۇ.

قۇرداش كۆڭۈلنى چۈشىنىشى، كۆڭۈلنى ئېچىشى كېرەك. * تەڭتۇشۇڭنى تاپمىساڭ، ئۆمۈرۋايەت ئۆكۈنەرسەن. * تەڭدېمەت باللار قىزىق ئوينىشىۋاتىدۇ.

قۇرماق تەسىس قىلماق

ئىداره ـ تەشكىلاتلارنى تەشكىل قىلماق.

"تۈركىي تىللار تەتقىقات جەمئىيىتى" قۇرۇلغىنىغا 20 يىل بولدى. * ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتى ھەرقايسى ۋىلايەتلەرده خىزمەت كومىتېتى تەسىس قىلدى.

قۇرۇق I بوش

ئېچىده ھېچنېمه يوق.

قۇرۇق تاغار ئۆره تۇرماس. * بوش خالتا يومىلايمىس. * قورسىقى يوغان، كاللىسى قۇرۇق. * قۇرۇق ۋەده ــ قوغالتاق كەش.

قۇرۇق II قۇرغاق قاقشال

نەملىكى تۆگەپ، قۇرۇپ كەتكەن.

ھۆل نوتا ئېگىلەر قاياقتا ئەگسەك، قۇرۇقىنى توغرىلارغا ئىلاج يوق، ھەرنېمه قىلساك. * قۇرغاق يەرده سۇ توختىماس. * قاقشال دەرەختە

مېۋە بولماس.

قۇرۇق گەپ قۇرۇق سۆز بىكار گەپ يوقىلاڭ گەپ تۇتۇرۇقى يوق گەپ

قۇرۇق گەپ — خام خىيال. * قۇرۇق گەپكە پۇتۇك قۇلاق. * قۇرۇق سۆز قۇلاققا ياقماس. * بىكار گەپ بىكارچىغا ياقىدۇ. * بىكار گەپتىن بىمەزىزە نەرسە يوق. * يوقىلاڭ گەپكە زىرائەت ئۆسىمەس. * تۇتۇرۇقى يوق گەپ — تۇزسىز تاماق.

قۇرۇق هارۋىنى ئەپقاچماق ئاغزىدا شەھەر ئالماق

ئەمەلىي ئىش قىلماي، قۇرۇقتىن قۇرۇق لاپ ئېتىپ، تاراقلاپ يۈرمەك.

ئۇنىڭ قابىلىيىتى يوق، گەپكە ئۇستا. قۇرۇق هارۋىنى ئەپقېچىپ يۈرگىنى يۈرگەن. * ئۇلارنىڭ ئارىسىدا... هەر-هەر پوچىلار، ئاغزىدا شەھەر ئالىدىغان قاپاق نوچىلارمۇ بار ئىدى.

قۇرۇق ئۆستەڭگە مىراب بولماق سۇسىز ئۆستەڭگە مىراب بولماق

هوقۇق-مەنپەئىتى يوق مەنسەپكە ئولتۇرماق.

ئۇ ئۆزىمۇ قۇرۇق ئۆستەڭگە مىراب بولۇپ قالغىنىغا رەللە بولاتتى. * سۇسىز ئۆستەڭگە مىراب بولغاندىن ئۆيدە جىم ئولتۇرغان ياخشى.

قۇرۇلتاي پارلامېنت ئالىي سوۋېت چوڭ خورال

هەرقايسى ئەللەرنىڭ ئالىي هاكىمىيەت ئورگىنى ياكى قانۇن چىقىرىش ئورگىنى.

جۇڭگو خەلق قۇرۇلتىيى — ئەڭ ئالىي هاكىمىيەت ئورگىنى. * پارلامېنت بەزى دۆلەتلەرنىڭ قانۇن چىقىرىش ئورگىنى. ئالىي سوۋېت سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ ئالىي هاكىمىيەت ئورگىنى ئىدى. * چوڭ خورال موڭغۇلىيىنىڭ ئالىي هاكىمىيەت ئورگىنى.

قۇرۇم كۆيە دۆت

ماددا كۆيگەندە تولۇق كۆيمەي قېپقالغان قىسمىدىن هاسىل بولغان ئۇششاق دانچىلەر.

قۇرۇمنىڭ دەردىنى مورا بىلەر. * قازاننىڭ كۆيىسى يۇقار، يامانىنىڭ يالىسى. * كۆكۈل ئوتى يانمىسا، هەممىنى دۆت قاپلايدۇ.

قۇش ئۇچار قانات پەرەندە

ئۇمۇرتقىلىق هايۋاناتنىڭ چوڭ بىر تۈركۈمى، تۇخۇم تۇغىدۇ ۋە باسىدۇ، ئۇلاردا چىش بولمايدۇ، تېنى پەيلەر بىلەن قاپلانغان، قانات قېقىپ ئۇچىدۇ، يەردە ماڭىدۇ.

قۇشنى يەم بىلەن ئالدايدۇ، كىشىنى گەپ بىلەن. * مۇگدىگەن قۇشقا ئاسان ئوق تېگىدۇ. ئۇچار قانات قانىتى بىلەن ئۇچىدۇ، پۇتى بىلەن قونىدۇ. * ئۇچار قانات ئۆتەلمەيدىغان ئېگىز تاغلاردىن ئۆتتۈق.

قۇشخانا گوداڭ ئەگدى ئۆلۈتلۈك

مال سويۇشقا تەييارلانغان مەخسۇس يەر.

هازىر قۇشخانىدا سويۇلغان مالغا تامغا بېسىپ قويۇلدۇ. * گوداڭدا قان يالىغان ئىتتەك يۈرگەندىن قورق.

قۇشقاچ تورغاي تۇمۇچۇق چىمچىق

قۇشلارنىڭ بىر ئائىلىسى، جۇغى كىچىك، قاناتلىرى ئۇزۇن، تۇمشۇقى سوزۇنچاق بولىدۇ، ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى، قۇرت-قوڭغۇز يەيدۇ.

"تۇمۇچۇق" چىرايلىق سايرايدۇ.

قۇشقاچتىن قورققان تېرىسىق تېرىسماس. * ئاسماندىكى تۇرنىدىن قولۇڭدىكى قۇشقاچ ياخشى. * قوزا بىلەن تەڭ ئۇخلا، تورغاي بىلەن

تەك تۇر. * تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ، يارىم كەلگەن ئوخشايدۇ.
* تۇمۇچۇق يات يۇرتتا سايرىمايدۇ.

قۇشتۇن كۆتۈەللىك

ئېگەر ـ توقۇمنىڭ ئارقىسىدىن ئات ـ ئۇلاغنىڭ قۇيرۇقى ئاستىغا ئىلىپ قويىدىغان تاسما.

"كۆتۈەللىك" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىدۇ.

قۇشقۇن پۇختا بولسا، داۋانىدىن چۈشۈشتىن قورقما. * قۇشقۇنغا قىستۇرۇلغان پوقتەك. * قۇشقۇنغا ئولتۇرماق.

قۇشقۇنغا ئولتۇرماق ئارقىسىغا سىيەك

ئىش ـ ھەرىكەت قىيىن كەلگەندە، دەسلەپكى ۋەدىسىدىن، غەيرىتىدىن يېنىۋالماق، يالتىيىۋالماق.

ئىش چىڭىغا چىققاندا، قۇشقۇنغا ئولتۇرۇپتۇ. * ئۇ ۋەدە بېرىپ قويۇپ، ئانچە ئۆتمەيلا ئارقىسىغا سىيىپتۇ.

قۇل يانچى بەندە

ئەركىدىن ئايرىلغان، پۈتۈن تەقدىرى خوجىسىنىڭ ئىختىيارىدا بولغان كىشى.

"بەندە" ئاللا ئالدىدىكى قۇل.

قۇلدەك ئىشلەپ، بەگدەك يە. * قۇلنىڭ ناخشا ئېيتقىنى شادلىقتىن ئەمەس، ئاچلىقتىن. * ئەقىل بىلەن يانچى بولار ئازاد. * بەندىنىڭ نومۇسى يۇزىدە.

قۇلاقنى يوپۇرۇۋالماق قۇلاقنى پاختا تىقىۋالماق

كۆچمە: گەپ ـ سۆزلەرگە قەستەن قۇلاق سالماسلىق.

ئۇ گەپكە قۇلاق سالمايدۇ، قۇلىقىنى يوپۇرۇۋېلىپ يۈرىدۇ.
* قۇلىقىغا پاختا تىقىۋالساڭ بولمامدۇ، مۇنداق بىسمەنە گەپلەرنى

ئاڭلىغۇچە.

قۇلان كۆكيار

ياۋا ئېشەك.

جۇڭغار ئويمانلىقىدىكى چۆللەردە قۇلانلار كۆپ. * شۆبتسىيە يېقىندا بۇرۇن شىنجاڭدىن ئېلىپ كەتكەن بىرنەچچە قۇلاننى قايتۇرۇپ كېلىپ قويۇۋەتتى.

قۇلىقىغا يىمپ باغلاپ قويماق قۇلىقىنى چىشلىتىپ قويماق

كونا ئادەت، ئوغۇل ـ قىزلار كىچىك ۋاقتىدىلا ئاتا ـ ئانىلىرى چوڭ بولغاندا نىكاھلىنىشقا ۋەدىلىشىپ قويماق؛ ئەمەلىيەتتە بۇ يوق، ئايرىم ھالدا بولغاندىمۇ، ئەمەل قىلىش مەجبۇرى ئەمەس.

قۇربانخانىنىڭ قىزىنىڭ قۇلىقىغا ئايمىخانلار يىپ باغلاپ قويۇپتۇ ـ كەنمىش. * بۇ ئوماق قىزنىڭ قۇلىقىنى ئوغلۇمغا چىشلىتىپ قويايمىكىن.

قۇيرۇق كۆرسىتىپ، ئۆپكە ساتماق قوي كالىلىمىنى ئېسىپ قويۇپ، ئىت گۆشى ساتماق

ياخشى نامنى پەردە قىلىپ، يامان ئىش قىلماق.

قۇيرۇق كۆرسىتىپ، ئۆپكە ساتىدىغان ئەبلەخلەر بۇرۇن بولغانىكەن، ھازىرمۇ بار. * جاھانگىرلار كۆپ ھالىلاردا قوي كالىلىمىنى ئېسىپ قويۇپ، ئىت گۆشىنى ساتىدۇ.

قۇيۇن قۇيۇنتاز

بىر جايىنىڭ ھاۋاسى ئىسسىپ تېز كۆتۈرۈلۈشى، تۆت ئەتراپتىكى ھاۋانىڭ دەرھال كىرىشى بىلەن توقۇنۇشۇپ ھاسىل بولىدىغان بۇرىما شەكىللىك سوقۇن شامال.

شامالنىڭ ئالدى قۇيۇن، جەدەلنىڭ ئالدى ئۇيۇن. * قۇيۇنتازدا جىن

بار دەيدىغان كونا گەپلەرگە ھازىر خەلقىمىز ئىشەنمەيدۇ.

قېتىق ئايران يورغۇت

سۈتنى قايناتقاندا ئېچىتقۇ سېلىپ ئېچىغان سۈت مەھسۇلاتى.

ئاغزى كۆيگەن قېتىقنى پۈۋلەپ ئىچەر. * قېتىق ئىچكەن قۇتۇلۇپ، قاپاق يالىغان تۇتۇلۇپتۇ. * نامەردنىڭ ئايرىنى قىرىق يىل ئېغىز كۆيدۈرەر.

قېرى بوۋاي چال ئابۇشقا ياشانغان قارت

يېشى بىر يەرگە بېرىپ قالغان، قېرىغان، چوڭ ياشلىق كىشى.

قېرىغاندا قېرى تاتۇق، قېرىنىڭ بىر قىلىقى ئارتۇق. * قېرى كىشى بولسا نادان ۋە جاھىل، ئەقىللىق گۆدەكنى ئۇنىدىن ئەۋزەل بىل. * بوۋاينىڭ بىلدىغىنى كۆپ. * چال چامىدىن كەتكەنكەن، ئاياش كېرەك. * ئابۇشقا كلاسسىك ئەدەبىياتتا بىر مۇھىم پېرسوناژ سۈپىتىدە چىقىپ تۇرىدۇ. * ب د ت 1 - ئۆكتەبرنى دۇنيا ياشانغانلار بايرىمى قىلىپ بەلگىلىدى.

قېرىشماق ئېيتىشماق

بىراۋ بىلەن ئارازلىشىپ، ئۇنىڭ قارشىسى بويىچە قىلماق.

قېرىشقانىڭ قارنى ئاچ، ئېيتىشقاندىن نېرى قاچ. * قېرىشقانىڭ قىزىنى ئال، ئېيتىشقانىڭ ئېتىنى.

قېرىق قىرتاق تاڭسۇق

كەكرىنىڭ تەمىدەك بىر خىل تەم.

بىر خىل يەرلىك ھاراقتىن ئىچۈندىم، قېرىق ئىكەن، قەي قىلغۇم كېلىپ كەتتى. * قىردىن ئاشقانغا ھەممە قىرتاق بىلىنەر * گۆش كۆرمىگەنگە ئۆپكە تاڭسۇق.

قېرىماق ياشانماق

ياش چوڭىيىپ، قېرىلىق ۋاقتى يەتمەك.

ئادەم قېرىغاندا، ئەقلى قىسقىرىپ، تىلى ئۇزىرىدۇ. * قېرىغىنىڭغا تەن بەرمىگىنىڭ بىلەن، قېرىلىقىڭ چىقىپ تۇرىدۇ. * ياشىنىپ قالغىنىڭ ئەقلىڭنىڭ يانغىنىدىن مەلۇم.

قېرىنداش بىر تۇغقان قاداش قاداس

بىر ئاتا - ئانىنىڭ بالىسى، يەنە شۇنداق مۇناسىۋەتكە تەمسىل.

قېرىندىشىم جىق، تاماق يەيدىغان ئۆيۈم يوق. * غايە بىلەن جاسارەت بىر تۇغقان ئاكا - ئۇكا.

قېزا چۈجۈق كولباسا

ئۇچەيگە قوۋۇرغا، قىيما تىقىپ ياسالغان يېمەك.

"قېزا" ئاتىنىڭ قوۋۇرغىسىنى ئۇچەيگە سېلىپ ياسىلىدۇ.

"چۈجۈق"، "كۆلباسا"لار كوپىنچە كالا گۆشى قىيمىسىدىن ياسىلىدۇ.

خەقنىڭ قېزىسىنى يەيمەن دېگەن، ئۆز قارتىسىدىن ئايرىلار.

قېپىالىگاچ ئاندىن تۇغما

ئۇستىباش، كىيىم - كېچەك كىيىمگەن ھالەت.

ئادەم بۇ دۇنياغا قېپىالىگاچ كېلىدۇ، ئۇ دۇنياغىمۇ قېپىالىگاچ كېتىدۇ. * دۇشمەن قولىغا چۈشكەن زويانى ئانىدىن تۇغما قىلىپ، تالادا تۇرغۇزدى.

قىتئە قۇرۇقلۇق ماتېرىك كونتىنېت

يەرنىڭ دېڭىز - ئوكيانلار بىلەن ئورالغان ئالتە قىسمىنىڭ ھەربىرى.

"قۇرۇقلۇق" قىتئەنىڭ كەڭ يېرىنى كۆرسىتىدۇ، ئاراللارنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ.

يەر شارى يەتتە قىتئەگە بۆلۈنگەن: ئاسىيا، ياۋروپا، ئافرىكا، شىمالىي ئامېرىكا، جەنۇبىي ئامېرىكا، ئاۋسترالىيە، جەنۇبىي قۇتۇپ.

* جۇغراپىيە تەيۋەن قاتارلىق ئاراللارنى ئۆز ئىچىگە ئالمىغان تېررىتورىيىسى "چوڭ قۇرۇقلۇق" دەپ ئاتىلىدۇ.

قىچىق قىتئە غەربىي غەجىق غۇجىچۇڭ

بەدەنگە، تېرىگە بىر، نەرسىنىڭ تېگىشى بىلەن پەيدا بولىدىغان سەزگۈ.

"غۇجىچۇڭ" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"غەربىي" قۇمۇل شېۋىسىدە، "غەجىق" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قىچىمىنى كەلتۈرمە. * ئۇنىڭ قىتئى يوق. * قىتئە كۆلگە بىلەن بېسىلىدۇ.

قىچقىلماق غەرقىلماق

بەدەنگە تېگىپ قىچىق پەيدا قىلماق.

بولدى، قىچقىلما، جېنىم چىقىپ كېتىدۇ.

قىرغاق قاتتىق ساھىل بويى قىر گىرۇەك

دەريا، دېڭىز، كۆللەرنىڭ ئەتراپى.

كىچىك قولۇاقنىڭ قىرغاقىغا يېقىن ئۇزگىنى ياخشى. * ئېقىن سۇ ئالدى بىلەن قاتتىق بۇزىدۇ. * بىلىم دېڭىزىنىڭ ساھىلى بولماس. * دەريا بويى سالقىن بولىدۇ. * كۆلنىڭ قىرىدا ئولتۇرۇپ دەم ئالىدۇق. * گىرۇكى يوق ئېرىقتا سۇ يېيىلىپ ئاقىدۇ.

قىرغىن قىرغىنچىلىق ئات-چاپ ئۇر-يەتت پوگروم

كۆپلەپ ئۆلتۈرۈش بولىدىغان ئۇرۇش-جەڭ.

قىرغىندا خانمۇ ئۆلەر. * 1932-يىلى يازدا توقۇندا زور قىرغىنچىلىق بولغان. * ئات-چاپتىن ئامان قالماق تەس. * ئۇر-يەتتا ئۆلگەن ئادەمنىڭ سانى يوق.

قەزىق I ئىسسىق تەپت

قىزىپ-ئىسسىپ تۇرغان، قىزىغان پەيت ياكى ھالەت.

"تەپت" سىرتىنىڭ، سىرتتىن بولىدىغان ئىسسىق.

تۆمۈرنى قىزىقىدا سوق. * ئىسسىق سۇنىڭ سوغۇق سۇدىن كەلگىنىنى ئۇنتۇما. * ئىسسىقى يوق كاڭدىن كات ياخشى، ۋاپاسىز تۇغاندىن يات ياخشى. * ئىسسىق سۇ بىرۋاقىتتا سوغۇق ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇمايدۇ. * ئەگەر ئۆزۈڭ سوغۇق تاشتەك سوغۇق بولساڭ، ئىسسىتالماس ئاتاڭ تەپتى قانچە قىلساڭ.

قىرماق قىرغىن قىلماق

ئاھالىنى كۆپلەپ ياكى يۇتۇنلەي ئۆلتۈرمەك.

ياپون جاھانگىرلىكى جۇڭگوغا تاجاۋۇز قىلىپ كىرگەندە، نۇرغۇن جۇڭگولۇقنى قىرغان. * ياپون جاھانگىرىدكى نەنجىڭدا 300 مىڭدىن كۆپ جۇڭگولۇقنى قىرغىن قىلغان.

قىرىندى قىيىق كېسىك پۇرۇچ

ياغاچنى قىرىش، رەختنى كېشىتىن چىقىقان كېرەكسىز نەرسىلەر.

"قىرىندى" ياغاچنى قىرغاندىن چىققان.

"قىيىق" رەختنى كەسكەندىن چىققان.

"كېسىك" ياغاچ، تۆمۈر ۋە باشقا نەرسىلەرنى كەسكەندىن

چىققان.

"پۇرۇچ" تېرىنى پىچقان، كەسكەندىن چىققان.

قىرىندىدىن قىزغانغانغا قارا. * قېيقىتىن قۇراق چىقسا ئەجەب ئەمەس. * كېسىك كېرەكلىك بولۇپ قالىدۇ. * پۇرۇچتىن پوستەك چىقىپتۇ.

قىز مېلى قىزلىق مال سەپ بۇسۇت

ياتلىق قىلىنغان قىزغا تويدا ئەر تەرەپ ئېلىپ كېلىدىغان نەرسە ـ كېرەك.

ھىندونېزىيىنىڭ جۇنگار شەھىرىدە دائىم قۇرغاقچىلىق بولۇپ سۇ قىس ئىكەن، قۇرغاقچىلىق بولغاندا سۇنىڭ قىممىتى ياغ بىلەن تەڭ بولىدىكەن. شۇڭا ئاتا ـ ئانىلار قۇدىلاشقاندا قىز مېلى ئۈچۈن مال ـ دۇنيا ئالماي سۇ ئالىدىكەن. * ھىندىستانىنىڭ بەزى يەر، بەزى قەبىلىلىرىدە كېلىن قىزلىق مالنى يېتەرلىك ئەپكىلەلمىگىنى ئۈچۈن خورلىنىدىكەن ۋە ھەتتا ئۆلتۈرۈپ قويۇلىدىكەن ياكى كېلىن ئىزا ئاھانەتتىن ئۆلۈۋالىدىكەن. * شۇ كۈنلەردە تويدا سەپ ئېغىرلىشىپ كەتتى.

قىزىق II قىزىقارلىق

كۆڭۈللۈك، كىشىنى قىزىقتۇرىدىغان.

تۇنۇگۈنكى ئولتۇرۇش ناھايىتى قىزىق بولدى. * كىشىلىك ھاياتتىكى ئەڭ قىزىقارلىق ئىش كونىنى ئۈزىتىپ، يېڭىنى كۈتۈۋېلىشتۇر.

قىزىقچى مەسخىرىۋاز كومىك قەلەمچاۋ قوماقچى

قىزىق سۆز ـ ھەرىكەتلەر بىلەن كىشىنى كۈلدۈرگۈچى، ئويۇن ـ تاماشادا قىزىق ئويۇن كۆرسەتكۈچى ئارتىس.

قىزىقچىنىڭ كۆڭلىدە كۈلكا بار. * مەسخىرىۋاز ئويۇن ئارىلىقىدا

قىزىقچىلىق قىلىپ، ھەممىنى كۈلدۈردى.

قىزىققان چۈس ئەسەبىي نېرۋا جىلىخور قېنى قىزىق توپا سەپرا

قىزىققان بىر بالاغا ئۇچرار. * مىجەزى چۈس كىشى ھېچكىم بىلەن ئەپ بولالمايدۇ. * ئەسەبىي ئادەم ھەممىنى بىزار قىلىدۇ. * نېرۋا بولۇپ قاپسەن، ئاغىنە، جىم تۇر. * ئوت قېشىدا سالقىن بولماس، جىلىخورغا ئەقىل قونماس. * قېنى قىزىق كىشى توساتتىن چاتاق تاپىدۇ. * تۇرسۇن تازا توپا سەپرا ئىكەن.

قىزىل رەڭدار دېڭىتسىنت

ئۇقىتسادىي پائالىيەتتە چىقىم كىرىمدىن كۆپ بولۇش؛ بوغالىتىرىيە دەپتىرىدە بۇ رەڭدار قىزىل سىياھتا يېزىلىدۇ، شۇنىڭدىن كەلگەن.

ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ بىرمۇنچە ناھىيىلىرىدە قىزىل رەڭدار كۆپ.

قىزىل كرېست قىزىل ھىلال

خەلقئارالىق قۇتقۇزۇش ـ خەيرىيەت جەمئىيىتى، 1864 ـ يىلى جەنۇبىي ئەھدىنامىسىدا ئاقنىڭ ئۇستىگە قىزىل كرېست (+) قويۇش ئۇنىڭ بەلگىسى قىلىپ بەلگىلەنگەن.

5 ـ ئاينىڭ 8 ـ كۈنى خەلقئارا قىزىل كرېست كۈنى. ھازىر دۇنيادا 148 مەملىكەتتە قىزىل كرېست جەمئىيىتى بار. بۇ جەمئىيەتنىڭ 2 مىليارد 500 مىليون ئەزاسى بار. * قىزىل كرېست جەمئىيىتى ئىسلام مەملىكەتلىرىدە "قىزىل ھىلال" دەپ ئاتىلىدۇ.

قىزىلمۇچ لازا

كۆكتاتنىڭ بىر خىلى. تەمى ئاچچىق.

ئاغزى قىزىلچا، كۆكلى قىزىلمۇچ. * قىزىلمۇچنىڭ تەبىئىتى ئىسسىق،

ئۇزۇقلۇق ماددىلىرى كۆپ. 100 گىرام قىزىلمۇچىتىن 24 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

قىزىماق ئىسىم

ئىسسىقنىڭ تەپتى ئۆتمەك.

ئاسان قىزىمىدىغان نەرسە ئاسان سوۋۇيدۇ. * ئىسسىق ئېسىكنى يوقاتما، سوۋۇساق، خۇددىكنى ساقلا.

قىس زىق

ۋاقىت جىددىي ھالەت.

ۋاقتىم قىس، ئويۇنغا چولام يوق. * مۇشۇ كۇنلەردە ئىش تولا، ۋاقتىم بەك زىق.

قىستا كالتە كۆتا

ئىككى ئۇچىنىڭ ئارىلىقى كىچىكلىك، "ئۇزۇن"نىڭ ئانتونىمى.

ئارغامچىنىڭ ئۇزۇنى ياخشى، سۆزنىڭ قىسقىسى. * يازدا ئالتە چاپان، قىشتا كالتە چاپان. * پىتنىڭ ئۆمرى كۆتا.

قىسقۇچ لاخشىگىر

چوغ ياكى ئىسسىق تۆمۈرنى تۇتۇش ئۈچۈن تۆمۈردىن ياسالغان سايمان.

قىسقۇچ قىشتا ئەتىۋارلىق. * لاخشىگىر بولمىسا، ئوتتىن ھۇزۇر كەم بولىدۇ.

قىسقىسى ھاسىل كالام خۇللەس كالام يىغىپ ئېيتقاندا يەغنىچاقلاپ ئېيتقاندا

قىستۇرما سۆز. نۇتۇقتا ئۇزۇن سۆزلەپ، يەكۇنلەش تەرزىدە

ئېيتىلىدۇ.

قىسقىسى، ئىشنىڭ غەلىبىسىرى ئىلگىرىلەۋاتىدۇ، كۆچمىز ئۇلغىيىۋاتىدۇ. * سۆزۈم تۈگىدى، ھاسىل كالام، بىز يېڭىمىز. * ھاياتتا كىم قالدۇرسا ئەبەدىي نام، ئەڭ بەختلىك ئادەم شۇ: خۇللەس كالام. * يىغىپ ئېيتقاندا، نەتىجە زور، كەمچىلىك جىق. * يىغىنچاقلاپ ئېيتقاندا، قىينچىلىق كۆپ، ئۇمىد زور.

قىسماق سقماق

ئارىغا ئېلىپ باسماق، ئىلىۋالماق.

ئىككى تاۋۇزنى قولتۇققا قىسقىلى بولماس. * ئۇ سىقىپ سۈيىنى ئىچىدىغان بېخىل.

قىسىم بۆلەك

بىر پۈتۈننى تەشكىل قىلغۇچى.

ئىككىدىن بىر قىسمىنى سەن ئال، بىر قىسمى ماڭا قالسۇن.
*ياسىن ناننى تۆت بۆلەككە بولۇپ، بىرىمىزگە بىر بۆلەكتىن بەردى.

قىش زىمىستان

تۆت پەسلىنىڭ بىرى. كۈزدىن كېيىن كېلىدىغان سوغۇق پەسىل.

قىش قارسىز بولسا، يازدا قىش بولار. * قىشنىڭ كۆزى قارىغۇ. * قىش ئوچمىقى تار، قوپ ئۆيۈڭگە بار. * زىمىستان كۆرمىگەن بۇلبۇل، باھارنىڭ قەدرىنى بىلمەس.

قىڭراق چاپقۇ چەيدو قىرىڭاق

ئوتياش، گۆش توغرايدىغان، چوڭ بىسلىق پىچاق.

"چەيدۇ" خەنزۇچە: 切刀, 菜刀

قىڭراق تۇتۇش بىر ھۈنەر. * چاپقۇدا گۆش چاپساڭ، قولۇڭغا

هېزى بول. * چەيدونىڭ گالىدىن كەكىنىڭ ئۆتكۈرى ياخشى.

قىل سغمايدۇ گەپ كەتمەيدۇ شامال كىرمەيدۇ

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئېنىق، شۇبھىسىز ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ.

نۇرەك باخشىنىڭ ھۆكمىگە قىل سغمايدۇ. * ئۇ، گەپ كەتمەيدىغان، ياخشى ئادەم. * ئۇلارنىڭ مۇناسىۋىتى ياخشى، شامال كىرمەيدۇ.

قىلماق ئەتمەك

ئىسىم، سۈپەت، سان ۋە رەۋىشلەرنى پېئىل ھالىتىگە كەلتۈرىدىغان يارىمچى پېئىل سۈپىتىدە شۇلارغا ھاسىل بولدىغان ھەرىكەت ـ ھالەتنى ئىپادىلەيدۇ.

دېھقان بولماق شۇغۇلىغا قىل، موللا بولماق تەكرار قىل. * ئاۋۇال تام ئەت، كېيىن باغ ئەت.

قىلمىش قىلغۇلۇق

ناباب ئىش ـ ھەرىكەت

قىلمىشىغا قاراپ جازاسى. * قىلغۇلۇقنى قىلىپ بولۇپ، ئەمدى نېمە دەيسەن؟

قىلىچ شەمشەر زۇلپىقار

بىر بىسلىق ئۇزۇنچاق قورال.

قىلىچ قىنىدا ياتسا دات باسىدۇ. * ۋاقتى ئۆتكەندە قىلىچنى پوقا چاپ. * تىل شەمشەرىدىن قاتتىق تېگەر. * ئۇرۇشتىن كېيىن شەمشەر سوقۇپتۇ. * تىزلىنىپ تۇرغان دۇشمەنگە زۇلپىقارنى تۇتقۇزما.

قىلىچسىز شەمشەرسىز زۇلپىقارسىز

ئومۇمەن قورالسىزلىق، قولىدا قورال بولماسلىق.

قىلىچسىز جەڭگە كىرگىنىڭ نېمىسى، ھايات قايتىپ كەلگىنىڭ نېمىسى؟! * شەمشەرسىز ئادەم بوزەك بولار. * زۇلپىقارسىز جەڭ قىلمەن دېگەن ـ جاندىن تويدۇم دېگەن.

قىمىرلىماق مىدىرلىماق

جايىدىن قوزغالماق، ئاستا ھەرىكەتلەنمەك.

ياتقان ئاقىلدىن قىمىرلاۋاتقان نادان ياخشى. * قىمىرلىغان قىسىر ئاشار. * مىدىرلىغان كۆزدىن قورق.

قىينىماق قىستىماق

قىيىن ـ قىستاققا ئالماق، قاتتىق ئازابلىماق.

دەرد قىينىغان كىشى دورا ئىزدەر. * قىستىغانغا بوي بەرمىگەندىلا، يېڭىشتىن ئۈمىد تۇغۇلىدۇ.

قىيىنچىلىق ئېغىرچىلىق قاتتىقچىلىق

كۆتۈرۈش قىيىن، ئېغىر ھالەت، ئېغىر ماددىي ئەھۋال.

قىيىنچىلىق قورقۇنچاقنىڭ يۇكى، باتۇر ئۇچۇن توخۇنىڭ تۇكى. * ئاجىزلارنىڭ ئېغىرچىلىقىنى كۆتۈر. * قاتتىقچىلىق بولغان كۈنلىرى زاغرا نانغا زار بولغاندۇق.

قىيا ـ چىيا قىي ـ چۇ

تەرتىپسىز قاتتىق ئاۋازلار، ۋارقىراشلار.

ھويلىدا قىيا ـ چىيا كۆتۈرۈلدى. * بالىلار سىنىپتىن قىي ـ چۇ قىلىشىپ چىقتى.

ك

كاپالەت هۆججەت بوجا

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە بېرىلگەن كېپىللىك.

"بوجا" قۇمۇل شەھىرىدىكى ئىشلىتىلىدۇ.

توغرا دەم ئېلىشنى بىلىش ـ ئۇزاق ياشاشنىڭ كاپالىتى. * ئاشىنىڭ ياخشىسى چۆچۈرە، ئىشنىڭ ياخشىسى ھۆججەت. * تۇغۇتقا بوجا يوق.

كاپرون نىلون

بىر خىل سۈنئىي تالا ۋە ئۇنىڭدىن توقۇلغان رەخت.

كاپروندىن تىكىلگەن، توقۇلغان كىيىملەرنى دائىم كىيىش زىيانلىق.

* نىلون پايپاق چىداملىق كېلىدۇ.

كاپىتال سەرمايە

سودا ـ سانائەتتە ئىشلىتىلىدىغان دەسمايە، پۇل ـ مال.

كاپىتالنى كاپىتال تاپىدۇ. * كاپىتالىڭغا يۆلەنگۈچە، ئەقلىڭگە يۆلەن. * ھەقسىز دوست ھەممە سەرمايىدىن ئەلا. * سەرمايە ۋاقتى كەلسە كىشىنى سەرسان قىلىدۇ.

كاپىتالىست سەرمايىدار

كاپىتال ـ سەرمايە ئىگىسى. زور مىقداردا كاپىتالغا ئىگە بولۇپ، ئىشچىلارنىڭ قوشۇمچە ئەمگىكىنى ئېكسپىلاتاتسىيە قىلىدىغان كىشى.

كاپىتالىستلار سىنىپى. * جۇڭگودا كاپىتالىستلار سىنىپى سىنىپ سۈپىتىدە يوق قىلىنغان.

كاپىر تەرسا ئوتپەرەس بۇتپەرەس ئاتەشپەرەس تات

ئىسلام دىنىدىن غەيرىي دىنىدىكىلەر.

"كاپىر" ئۇيغۇرچە.

"تەرسا" خرىستىئان؛ "ئوتپەرەس"، "ئاتەشپەرەس، شامانىزم دىنىدىكىلەر؛ "بۇتپەرەس" بۇددىستلار.

مەيلىدۇر ئوتپەرەس جامى قىلسا مەست،
مەن بولسام كاپىرۇتەرسا، بۇتپەرەس:
ھەر گۈرۈھ ھەققىدە ھەر خىل سۆز قىلۇر،
مەن بولاي ھەر نەرسە، مەن ئۆزۈمنىڭ، بەس.

كاتالوگ مۇندەرىجە

كىتابلار تىزىمى، ماۋزۇلار تىزىمى.

ئۇيغۇر قەدىمكى ئەسەرلەر كاتالوگى ئىشلەندى. * مىللەتلەر نەشرىياتى ئۇيغۇر تەھرىر بۆلۈمى تۈزۈگەن «مىللەتلەر نەشرىياتى ئۇيغۇرچە كىتابلار مۇندەرىجىسى» (1993 ـ 1953) 1993 ـ يىل 1 ـ ئايدا نەشىردىن چىقتى. * كىتابنىڭ مۇندەرىجىسى ناھايىتى مۇھىم، مۇندەرىجە تېكىست ئىچىدىكى ماۋزۇلار بىلەن ئوخشاش كېلىشى لازىم.

كاتەك كاندۇك

ئىتنىزلارنى، بولۇپمۇ ئوتياشلىقنى سۇغىرىشتا ئەپلىك قىلىپ بۆلگەن بۆلەكلەر.

تۆگىنى ئۇسسۇلغا تارتساڭ تۆت كاتەك زەردەكنى ۋەيران قىلار. * ئوتياشلار بىرنەچچە كاندۇكتا تېرىلدى.

كاتۇك مۇز مەيدانى

مۇز تېيىلىش ئۇچۇن مەخسۇس تەييارلانغان مۇزلۇق.

ئۇرۇمچى تەنتەربىيە مەيدانىدا خىلى ياخشى كاتۇك بار. * شىمجاڭ داشۇنىڭ مۇز مەيدانى ئوقۇغۇچىلارنىڭ قىشلىق تەنھەرىكىتى ئۇچۇن قولايلىق تۇغدۇردى.

كاتىپ شۇجى سېكرېتار

پارتىيە ۋە خەلق تەشكىلاتلىرىنىڭ ھەر دەرىجىلىك كومىتېتلىرىنىڭ ئاساسىي مەسئۇلى.

"شۇجى" خەنزۇچە: 书记

مەملىكەتلىك يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ كاتىپى. * ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ شۇجىسى.

كاچات تەستەك شاپىلاق

ئېچىق ئالقان بىلەن ئۇرۇش ھەرىكىتى.

قۇرۇق سۇدىن كاچات ياخشى. * تەنىدىن تەستەك ياخشى. * شانىيازنىڭ شاپىلىقى مامۇتنىڭ مۇشتىدىن يامان.

كاچاتلىماق تەستەكلىمەك شاپىلاقلىماق

ئېچىق ئالقان بىلەن ئۇرماق.

توختىخان ئۆزىنى ئۆزى كاچاتلىدى. * تەستەكلىگەنگە تەسەللى يوق. * شاپىلاق تەگسە، ۋاي دەپتۇ، جىم تۇرسا، ھاي دەپتۇ.

كاربون ئۇگلېرود

غەيرىي مېتال ئېلېمېنت.

"كاربون" خەلقئارا ئاتالغۇ، "ئۇگلېرود" رۇسچە.

كاربوننىڭ ئاتوم ئېغىرلىقى 12.011، بەلگىسى C، ئاتوم تەرتىپى

6. * قېلىپلاشتۇرۇش نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، كاربون ئاتالغۇسىنى ئىشلىتىش كېرەك.

كارتۇچكا كاپىيەن

قاتتىق - قېلىن قەغەزدىن ئىشلەنگەن، بىرەر مەلۇمات، خەۋەر ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش باشقا ماتېرىيال يېزىپ قويۇلىدىغان تۆت بۇرجەك قەغەز، ۋاراق.

مۇھىم مەسىلە، ئەھۋال، مەلۇماتلارنى كارتۇچكىغا يېزىپ بېرىش ياخشى ئادەت. * بۇ «لۇغەت»نى تۇزۇش ئۈچۈن 10 مىڭغا يېقىن كاپىيەن يېزىلدى.

كارتوشكا ياكىيۇ مەككىچامغۇرى

كۆكتاتنىڭ بىر خىلى، ھوسۇلى يىلتىزىدا بولىدۇ.

"مەككىچامغۇرى" خوتەن دىئالېكتىدىلا ئۇچرايدۇ.

كارتوشكىنىڭ تەبىئىتى ھۆل سوغۇق، تەركىبىدە ئۇزۇقلۇق ماددىلىرى كۆپ. 100 گرام كارتوشكىدىن 78 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ. * 0.5 كىلوگرام ياكىيۇ بىر - ئىككى كىلوگرام ئالما بىلەن باراۋەر.

كارۋان ئاتچى ئېشەكچى ئارقىش

تۆگە، ئات - ئېشەك، ھارۋىلاردىن تەشكىل تاپقان، يىراق يەرگە يۈك ۋە ئادەم توشۇيدىغان چوڭ كىراكەشلەر قوشۇنى.

ئىت ھۆرەر، كارۋان يۈرەر. * ئاتچى سۇ يوق يەرگە قونماس. * ئېشەكچى ئېشەكتىن ئايرىلماس.

كارىكاتۇرا مەنخۇا

كىشىلەر ياكى نەرسىلەرنىڭ سەلبىي تەرىپىنى، ئىش - ھەرىكەتىنى، خۇسۇسىيەتلىرىنى مەسخىرە قىلىپ سىزىلغان ھەجۋىي رەسىم. كارىكاتۇرا ئىسلەت - نۇقسانلارنى ئېچىپ تاشلايدۇ، يەنە

كىشىگە قىزىقچىلىق تۇيغۇسى بېرىدۇ.

تۆۋەندىكى ئىككى مەنىخۇاغا قارا‌ڭ:

ئاتا ـ بالا ئوتتۇرىسىدا.

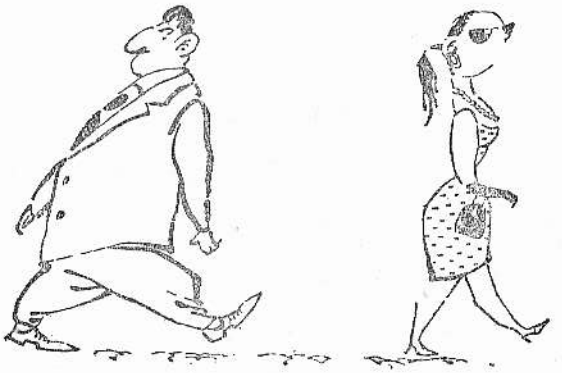

تارتىش كۆچى.

كارىۋات كات كاتۇ

تۇت پۇتلۇق، تۆشە‌ك سېلىپ ياتىدىغان ۋە ياز كۈنلىرى كۆرپە سېلىپ ئولتۇرىدىغان تۇرمۇش بۇيۇمى.

"كاتۇ" خوتە‌ن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

مۇشۇكنى هارۋىغا قاتساڭ، كارىۋات ئاستىغا تارتار. * خىيالى كۆكتە، قۇيرۇقى كارىۋاتتا. * ئېشەككە كاتتىك نېمە كېرەكى؟ * ئۆستە‌ڭ بويىدا كاتۇ، زەينە‌پخان دۇتا چاتۇ، زەينە‌پخان دۇتا چاسا، ئە‌لنىڭ ئاغزى هاڭ قاتۇ.

كاززاپ قە‌للاپ ئاۋاپ قاپىلاڭ

يالغانچىلىق، ئالدامچىلىق قىلغۇچى: يالغان ۋە ساختا ئىش قىلغۇچى.

"قە‌للاپ"، "ئاۋاپ" خوتە‌ن دىئالېكتىدا، "قاپىلاڭ" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

كاززاپنىڭ كە‌ينىگە كىرمە، كاززاپنىڭ كە‌ينىگە كىرگىنىڭ شە‌يتاننىڭ كە‌ينىگە كىرگىنىڭ. * قە‌للاپ قىلغان قىلقىدىن تۇتۇلىدۇ.

كاسات بانكروت

تاۋار ئېھتىياجدىن ئېشىپ كېتىپ، خېرىدارى بولماي تۇرۇپ قېلىش هالىتى.

بازىرى كاسات. * كاسات مال ــ ئۆتمە‌س مال.

كاسىپ هۈنە‌رۋە‌ن

بېرە‌ر كە‌سىپ ـ هۈنە‌رنىڭ ئە‌هلى، ئۇستىسى.

ياندىكى كاسىپنىڭ قە‌دىرى يوق. * گە‌ر كاسىپ مۇساپىر بولمىسا يات يۇرتتا، قىينچىلىق دېگە‌ننى بىلمە‌س ئە‌سلا. * هۈنە‌رۋە‌ن بىكار تۇرالماس. * ئۇستا هۈنە‌رۋە‌نگە هە‌ممە يول ئوچۇق.

كاكلىماق تۇغماق قويماق

توخۇ تۇخۇملىماق.

بۇ توخۇ دانىنى ئۆيدىن يە‌پ حە‌قىنىكىدە كاكلايدۇ. * قارا

توخـۇمۇ ئاق تۆخۈم تۇغىدۇ.

كالته قۇيرۇق قىزىلپاچاق يالاڭتۆش

ئىلگىرى باي ـ خوجاملار كەمبەغـەل ـ يوقسۇلـلارنى هاقارەت يۇزىسىدىن شۇنداق ئاتاشقان.

نادەمنىڭ ئاكىسى نادىر ئاتلىق كالته قۇيرۇق كىشىلەرنى قۇترىتىپ، بىزنى يوقاتماقـچى بولغان، ــ دەيدى ئەخـتەمباي. * ئۇ قـىزىـلپاچاق ئۇغرىنىڭ ئەدىبىنى بېرىش كېرەك، ــ دەيتتى ئۇ باي. * يالاڭتۆشلەرگە هەرگىز رىئايە قىلمايمەن، ــ دەيدى ساقچى باشلىقى.

كالېندار تەقۋىم

يىلـنىڭ ئاي ـ كۈنلىرى ئۆز تەرتىپى بىلەن كۆرسىتىلگەن جەدۋەل ياكى كىتابچە.

ئەزرائىل كالېندارغا قارىماس.

كامار يوچۇق تۆشۈك

نەرسىنىڭ ئېچىلىپ قالغان ئوچۇق يېرى.

كـىچىك چاغـدا كـۆرگەن يوچـۇق، چـوڭ بولغانـدا كامار بوپـتۇ. * هەقـىقەت نۇرى كـىچىككـىنە يوچۇقـتىنـمۇ جاهانـنى يورۇتالايـدۇ. * تۆشـۈك يىرتقىنى كۆلەر. * كىچىككىنە تۆشۈك چوڭ كېمـنى هالاك قىلار.

كاناي سۇناي بۇرغا سۇپۇتمۆره پەشمە

مىستىن ياسالـغان، نەيچىسى ئـۇزۇن، ئاغزى كەڭ، پۇڭلەپ چالىدىغان چالغۇ ئەسۋابلىرى.

"سۇپۇتمۆره" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

كانايغا ياغ يوق، سۇنايغا ياغ نەدە. * بۇرغا چالغانـنىڭ ئوڭچـى

بولۇشى ناتايىن.

كاناپچى سۇناپچى

كاناي، سۇناي چېلىشنى كەسىپ قىلغان كىشى.

كانايچىدىن يەل كېتىدۇ. * سۇنايچىدىن سۇناي سورىغۇچە جان سورا.

كاۋاك يېرىق

نەرسىنىڭ ئوچۇق قالغان يېرى.

يەكـكە قولـىدىن چاۋاك چىقـماس، پۇختـا ئىشـتىن كاۋاك. * تولا يېگەن بۆرىـسىنىڭ كۆتى يېرىق.

كائىنات مەۋجۇدات ئالەم كوسموس

پۈتۈن بارلىق، يەرۇ ئاسمان هەممە.

كائىناتنىڭ چىرىغى بىلىم. * هەممە مەۋجۇدات ئۆز قانۇنـىيەتـلىرى بويىچە هەرىكەت قىلىدۇ. * ئالەم بـىنا بولغىنىغا نەچـچە يـۈز مـىليون يىل ئۆتكەنلىكىنى ئالىملار مۆلچەرلىمەكتە.

كايماق جوڭماق جورىماق

بىرەر نەرسە تەييارلاش ئۇچۇن ئۇرۇنماق، ئاۋارە بولماق.

بارنى ئايـما، يوقـتا كايـما. * تولا جـوڭاپ كەتـلە، رەهـمەت. * جورىغانغا جان كىرمەيدۇ.

كەپە باراڭ ئالچۇق ساتما سەتكە

قوغۇن ـ تاۋۇزلۇققا قاراش، ئۇلارنى سېتىش ئۇچۇن سېلىنغان ئاددىي ئۆي.

"سەتكە" كۇچا شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قىزنىڭ ياخشىسى گاداينىڭ كەپىسىدىن تېپىلار. * باراڭغا چۇشكەن خام قاپاقنىڭ ئۆزىگە تۇشلۇق هالى بار. * ئالچۇقنىڭ ئاستى تۆشـۈك.

* ساتمىدا قىلغان سۆزنى سارايدا قىلغىلى بولماس.

كەپتەر كۆگەرچىن كەبۇتەر كۆكۈشكەن

كۆپ ئۇچرايدىغان قۇش، تۈرى كۆپ، پەيلىرىمۇ ھەر خىل بولىدۇ، ئۆي كەپتىرى، ياۋا كەپتەر دەپ ئىككى خىلغا بۆلۈنىدۇ، دان يەيدۇ.

ئۆي كەپتىرى ئۇيۇنچۇق قىلىنىدۇ، ئۆگىتىپ خەت ـ ئالاقە تۇشۇشقىمۇ ئىشلىتىلىدۇ.

"كۆكۈشكەن" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بىر كەپتەردە قىرىق قىزىنىڭ ئىشقى بار. * ئاغزىدا زەيتۇن شېخى چىشلىۋالغان كەپتەر ـ تىنچلىقنىڭ سىمۋولى.

كەپشەرلىمەك پاياتلىماق

ئېرىتىلگەن مېتال بىلەن مېتال بۆلەكلەرنى ئۇلىماق، ئېرىتىلگەن مېتال بىلەن مېتال قاچىلارنى ياممىماق.

قۇرۇلۇش ئىشچىلىرى تۆمۈر كېشەكلەرنى كەپشەرلىدى. * كاستۇرۇلكا تېشىلىپ قالغاندى، ئۇستامغا پاياتلاتتىم.

كەپكۈر چويلا چولى

ئاشخانا سايمىنى. ئاش ـ خېمىرنى سۈزۈۋېلىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ.

"كەپكۈر" تۆمۈردىن ياسىلىدۇ، بېشىدىن تۆشۈك ئېچىلغان بولىدۇ.

"چويلا" سىمدىن ياكى چىۋىقتىن توقۇلىدۇ، بېشى ئاراچ بولىدۇ. خەنزۇچە: 笊篱دىن ئۆزگەرگەن.

بالىسى بارنىڭ گېلى چويلا، بالىسى يوقنىڭ گېلى كويلا.

* كەپكۈرنىڭ قازانغا تەگكەن ئاۋازى يېقىملىق.

كەتمەك جۆنمەك ماڭماق

بىر يەردىن ئىككىنچى بىر يەرگە يۆرمەك.

قونمىغان مېھمانىنىڭ كەتكىنى ياخشى، ساقايمىغان كېسەلنىڭ ئۆلگىنى. * ۋاقتىنىڭ كەتتى ـ بەختىنىڭ كەتتى. * ۋاقىت جۆنەر، ھەقىقەت تۇرار. * تۇرغانلار تۇرۇپ تۇرسۇن، ماڭغانلارنى يە.

كەچ كەچقۇرۇن كېچە ئاخشام تۈن شەپ

سوتكىنىڭ كۈندۈزى تۇگەپ، قاراڭغۇ چۈشكەن ۋاقتى، شۇ ۋاقىتتىن تاكى ئاتقۇچە بولغان ۋاقىت.

كەچ يات، سەھەر تۇر. * كەچقۇرۇن كەلگەن مېھماننى ياخشى كۈت. * كېچىنى كېچە دېمەي ئىشلىمەك. * سۈت كېچىدىمۇ ئاق. * ئاخشام بولدى يات، سەھەر بولدى كەت. * كۈنىنى تۇنگە ئۇلاپ. * تۇننىڭ راھىتى ـ تىنچ ئۇيقۇ. * نەسىپىمە شەپتە ئويغاندىم.

كەچ كىرمەك كەچ بولماق قاراڭغۇ چۈشمەك

كەچكە يېقىنلاشماق.

كەچ كىرگەندە يات، تاكى ئاتقاندا تۇر ـ سالامەت بول. * كەچ بولدى كەت. * قاراڭغۇ چۈشتى، ئۇيقۇ باستى.

كەچلىمەك تۇنمەك قونماق

مېھمان ساھىبخانىنىڭ ئۆيىدە كەچكىچە بولماق، قونۇپ قالماق.

كەچلىگەن مېھماننى كەت دېمە. * ئارسلاننىڭ ئۆيىدە تۇنىگەن ئۆچكىدىن قورق. * مېھمان قونسا، ئۆينىڭ تارلىقى بىلىنەر.

كەچۈرمەك ئەپۇ قىلماق يارلىقاماق مەزۇر كۆرمەك

بىسپەرۋالىق، ئەدەبسىزلىك ۋە ياكى خاتالىقنى كۆڭۈلگە

ئالماسلىق، ئەيمىلىمەسلىك ياكى جازالىماسلىق.

سەن يامان ئۆرىدىغانىنى كەچۈر، سېنى يامان كۆرىدىغانىنى كەچۈرمە. * كەمچىلىك مەندىن كەچۈرۈش سەندىن. * ئەپۇ قىلىش — ئائىلىنىڭ بەختلىك بولۇشىنىڭ شەرتى دوربىسى. * دوستنىڭ كەمچىلىكىنى ئەپۇ قىلىش — گۈزەل ئەخلاق.

كەچۈرۈم ئەپۇ

بىپەرۋالىق، سەۋەنلىك، خاتالىقنى تەگمەسلىك.

ئىشتىن ئاۋۇالقى ئېھتىياتچانلىق، ئىشتىن كېيىنكى كەچۈرۈمنى ئىچىگە ئالىدۇ. * چۈشىنىشنىڭ ئۆزى — ئەپۇنىڭ ئاساسى.

كەرەپشە چىگىسەي

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. غولى تۈز، يوپۇرمىقى چوڭ، يېشىل بولىدۇ.

كەرەپشىنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق ئىسسىق، 100 گرام كەرەپشىدىن 20 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ. * كەرەپشە تەركىبىدىكى مىنېرال ماددىلار تىنچلاندۇرۇش ۋە قان تومۇرلارنى قوغداش رولىغا ئىگە. * كەرەپشە يوپۇرمىقىدا ئۆزۈقلۇق ماددىلىرى غولىدىكىدىن چىق.

كەرەن كاپۇستا كاللەكبەسەي لەنخۇابى

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. يوپۇرماقلىرى چوڭ، سىلىق بولىدۇ، قات — قات بولۇپ، دۇگىلەك شەكىلگە كىرىدۇ.

كەرەنىنىڭ تەبىئىتى ھۆل ئىسسىق، ئۆزۈقلۇق ماددىلىرى كۆپ. 100 گرام كەرەندىن 24 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

كەسپ ھۈنەر

قول سانائەت تېخنىكىسى.

ئاتا كەسپى بالىغا مىراس. * كەسىپ — ھاياتلىقنىڭ تۈزى. * كەسىپ ۋە ھۈنەردە ھەرقانچە كامىل بولساڭمۇ مەرۇزلانما. * ھۈنىرى يوق كىشىنىڭ، مەززىسى يوق ئىشىنىڭ. * بىر ھۈنەر مىڭ ئەيىبنى يېگەر. * ھۈنەر ھۈنەرەس، بىھۈنەر خارەس.

كەسپىي پروفېسسىئونال

كەسىپ — ھۈنەرگە ئائىت.

كەسپىي ئەخلاق؛ كەسپىي مەكتەپ. * كەسپىي ھۈنەرگە ماھىر كىشى ئۇستام دېيىلىدۇ، ماھىر بولمىسا، چالا موللام دېيىلىدۇ.

كەش كالاچ

ئاياغ كىيىمنىڭ ئۈستىگە كىيىلىدىغان ياكى يالاڭ كىيۈالىدىغان يېنىك ئاياغ.

كۆتۈر كەشتىنى پەگاھىتىن. * ئەسكى چاپان يامغۇردا ياخشى، ياماڭ كالاچ پاتقاقتا.

كەكە پالتا چوت ئايپالتا

ئۆي سايمىنى، ئوتۇن يېرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدۇ؛ ياغاچچىلىق سايمىنى، ياغاچنى چېپىش تۈزلەشكە ئىشلىتىلىدۇ.

ئۈكەكە — پالتىسىنى سوقتۇرۇپ كەپتۇ. * پالتا چوشكۈچە كۆتەك ئارام ئاپتۇ. * چوتى يوق ئۇستا چالا ئۇستا. * يامانغا ھەمراھ بولساڭ، ئايپالتاڭ يېنىڭدا بولسۇن.

كەڭ كەڭرى

ھەجمى، سىغىمى ۋە سەتھى چوڭ.

تار يەردە تېپىشقان، كەڭ يەردە تېپىشەر. * يۈرت ئىتىكى كەڭ. * كەڭرىگە كەڭ دۇنيا، تارغا تار دۇنيا.

كەمبەغدل نامرات گاداي قاششاق قاق سەنەم قولى قسقا قولى ئۇزۇك يوقسز يوقسۇل ئورۇق ئات چىغاي چىغانسي

هال ـ ئوقتى ناچار، تۇرمۇشى قيين كىشى.

كەمبەغدل دېھقان؛ شەھەر كەمبەغەلى. * كەمبەغدل بولسالا كۆچۈپ باق. * نامراتلارنى يۆلەش كېرەك. * نامرات بولسالا شەھەر قوغلاش. * ئىت گادايدىن قورقىدۇ، گاداي ئىتتىن. * گادايىنىڭ بالىسى، باينىڭ كالىسى. * ئۇ بىچارە قاششاق ئادەم. * ھەممىدىن ئايرىلدىم، قاق سەنەم بولۇپ قالدىم. * قولى قىسقىنىڭ يولى قىسقا. * قولى ئۇزۇكنىڭ قولى كەجگىسگىمۇ يەتمەيدۇ. * كىيىك ئوقسزغا ئۇچراپتۇ، بالا ـ قازا يوقسزغا. * يوقسۇلغا يولدا يولۋاس ئۇچراپتۇ. * مەن بىر ئۇرۇق ئات، رەھىم قىلسلا.

كەمبەغەللىك نامراتلىق گادايلىق يوقسۇللۇق يوقسزلىق قاششاقلىق

هال ـ ئوقتى ناچارلىق، تۇرمۇش يامانلىق.

كەمبەغەللىك نومۇسزلىققا ئاپارىدۇ. * ئەڭ چوڭ نامراتلىق ـ كەم ئەقىللىق. * گادايلىق قاتتىق كۈندە بىلىنەر. * يوقسۇللۇقتىكى دوستلۇق يوقالمايدۇ. * يوقسزلىق تاشتىن قاتتىق. * قاششاقلىق قانچە ئېغىر بولسا، ئىرادە شۇنچە چىڭيدۇ.

كەمتەر كىچىك پېئىل قۇتقۇ

ماختانمايدىغان، مەغرۇرلانمايدىغان. ئۆزىنى تۆۋەن بىلىدىغان خىسلەتلىك.

كەمتەر ئىززەت ـ ھۆرمەتنى ئۆزىگە جەلپ قىلىدۇ. * كىچىك پېئىل بولسالا، كىچىكلەپ كەتمەيسەن.

كەمتەرلىك كىچىك پېئىللىق قۇتقۇلىغ

ماختانماسلىق، مەغرۇرلانماسلىق، ئۆزىنى تۆۋەن بىلىش خىسلىتى.

كەمتەرلىك چوڭقۇمۇ، كىچىككىمۇ يارىشىدۇ. * كەمتەرلىك بىلەن ئۇلۇغلۇق تام قوشنا. * ھەقىقىي كىچىك پېئىللىق ھەممە گۈزەل ئەخلاقنىڭ ئانىسى.

كەمىستمەك مەنستمەسلىك

سەل چاغلىماق، كۆزگە ئىلماسلىق.

بىز ھەرقانداق مىللىي زۇلۇمغا، مىللىي كەمسىتىشكە قارشى تۇرىمىز. * بىز دۇشمەننى مەنستمەيمىز.

كەندىر تاناب چىگە توقى

پوستىدىن تالا ئېلىنىدىغان ئۆسۈملۈك ۋە ئۇلاردىن ئېلىنغان تالا، يىپ.

لوپنۇر ناھىيىسىدە كەندىر زاۋۇتى قۇرۇلدى. * لەگلەكنىڭ تانىبىنى تارت. * لوپ چىگىسى ـ زور بىر بايلىق. * تويغا بارساڭ تويۇپ بار، توقى تونۇگىنى كىيىپ بار.

كەيپى چاغ كەيپى ساز كەيپى جايىدا

خۇشال ـ خۇرام، كۆڭلى ئوچۇق.

رەيھانەمنىڭ كەيپى چاغ ئىدى. * سەيىت ھاجىم كۈلۈۋەتتى، ئۇنىڭ كەيپى ساز ئىدى. * غالىبنىڭ كەيپى جايىدا كۆرۈنەتتى.

كەيپى ئۇچماق ھەپسلىسى پىر بولماق كەيپى بۇزۇلماق

خۇشاللىقى، قىزىقىشى بىردىنلا يوقالماق.

كەيپى ئۇچقان ئابدۇۋەلى قاراۋۇللۇققا ماڭدى. * بۇ ئىشتىن ئۇنىڭ

ھەپسلىسى پەر بولدى. * بۇ شۇم خەۋەرنى ئاڭلاپ، روزىنىڭ كەيپى بۇزۇلدى.

كەيپىيات ھەپسىلە

بەرھەر پائالىيەت بىلەن شۇغۇللانغاندا پەيدا بولىدىغان روھىي ھالەت.

ئىلغارلارنى تەقدىرلەش يىغىنىنىڭ كەيپىياتى قىزغىن بولدى.
* بۇ ئىشقا باراتنىڭ ھەپسلىسى يوق تۇرىدۇ.

كۆادرات مۇرەببە پىڭفاڭ

ھەجىم، سەتھى ئۆلچىمى، كۆپىنچە كۆادرات مېتر كۆزدە تۇتۇلىدۇ.

ھازىر ئۇرۇمچىدە نەچچە يۈز مىڭ كۆادرات مېتر ئۆي سېلىندى.
* شىنجاڭنىڭ يەر كۆلىمى 1 مىليون 600 مىڭ كۆادرات كىلومېتردىن كۆپ.

كرىزىس بوھران

ئوشۇقچە تاۋار ئىشلەپچىقىرىش نەتىجىسىدە يۈز بېرىدىغان كاساتچىلىق، تەڭسىلىق.

كاپىتالىستىك ئەللەردە ئىشلەپچىقىرىش پىلانسىز بولغاچقا، دەۋرىي كرىزىس بولۇپ تۇرىدۇ.

كوپىيە نۇسخا

ھۆججەت، ماقالىلارنىڭ ئەسلى يېزىلمىسى.

ھەممە ماقالىدىن كوپىيە قالدۇرۇش ناھايىتى زۆرۈر. * شېئىرنىڭ ئورىگىنالىدىن بىر نۇسخا بەرسەك.

كوچا كوي

ئىككى تەرىپىدە ئۆي ـ ئىمارەت، دۇكان ـ ماگىزىنلار بولغان

يول.

"كوي" ھازىر ئايرىم ئىشلىتىلمەيدۇ.

قارىغۇلار كوچىسىدا ئەينەك ساتىمەن دېمە. * ھاكىملار كويىدىن سەن خانە ئەيلە، ناكەسنى ئۆزۈڭدىن بىگانە ئەيلە.

كورا كاستۇرۇلكا

قۇلاق ۋە قاپقىقى بار، مېتالىدىن ياسالغان ئاساسەن تاماق پىشۇرۇلىدىغان ئاشخانا بۇيۇمى.

كورا قاينىغۇچە، قاچا قۇرۇق.

كومپاس قىبلىنامە

ئۇپۇق تەرەپلىرىنى ئېنىقلايدىغان، ماگنىتلانغان ستىرىلكىسى دائىم شىمالنى كۆرسىتىپ تۇرىدىغان ئەسۋاب.

كومپاس جۇڭگونىڭ قەدىمكى تۆت كەشپىياتىنىڭ بىرى. * نىشانسىز ياشاش ـ دېگىزدا كومپاسسىز يۈرۈش.

كومۇنا جاماەئە گۇڭشې

ئەسلى باشلانغۇچ جەمئىيەتتە جەمئىيەت ئەزالىرى بىرلىكتە ئىشلەپچىقىرىپ، بىرلىكتە ئىستېمال قىلىدىغان ئىجتىمائىي تەشكىلات ئىدى. كېيىن كەڭ مەنە ئالدى.

"گۇڭشې" خەنزۇچە: 公社

پارىژ كومۇنىسى 1871 ـ يىل 18 ـ مارتتىن 28 ـ مايغىچە ھۆكۈم سۈرگەن. * ئىنسانىيەت ناھايىتى ئۇزاق زامان جاماەئە تۈرمۇشىنى كەچۈرگەن. * جۇڭگودا خەلق گۇڭشىسى ھاكىمىيەت بىلەن ئىگىلىك باشقۇرۇش بىرلەشتۈرۈلگەن تەشكىلات ئىدى. ئۇ 1958 ـ يىلدىن باشلاپ قۇرۇلۇپ، پارتىيە 11 ـ نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىنىڭ 3 ـ ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن ئەمەلدىن قالدى.

كومىتېت كومىسسىيە ھەيئەت ۋېيۇەنخۇي

بىرەر ئىشنى بېجىرگۈچى ئورگان، باشقارما، بەزىسى سايلام يولى بىلەن تەشكىللىنىدۇ، بەزىسى يۇقىرىدىن تەيىنلىنىدۇ.

1991 ـ يىل 3 ـ ئۆكتەبردىن 2 ـ نويابرغىچە، ئاپتونوم رايونلۇق 7 ـ نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمي كومىتېتىنىڭ 20 ـ قېتىملىق يىغىنى بولۇپ ئۆتتى. يىغىندا «نەشىنى چەكلەش نىزامى» ماقۇللاندى.

* ھازىر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ھەممە يېزىلىرىدا توي ـ تۆكۈن، ئۆلۈم ـ يېتىم ئىشلىرىنى باشقۇرۇش ھەيئىتى قۇرۇلدى.

كونا ئەسكى ئوپراق

ئۇزاق ئىشلىتىلىپ تۇسى ئۆزگەرگەن، بۇزۇلغان، ئۆڭگەن.

كونا چاپان يامغۇردا ياخشى. * ئەسكى چاپانغا سۇسەر ياقا.

* ئەسكى تامدا قۇشقاچ تولا.

كونا خامانىنى سورىماق كونا سۆڭەكنى غاجىماق

كۆچمە: بولۇپ ئۆتكەن ئىشنى تەگمەك.

كونا خامانىنى سورۇشنىڭ ئورنى يوق، بولدى، بۇ گەپ مۇشۇ يەردە قالسۇن. * بولدى، قويۇڭ، كونا سۆڭەكنى قاچانغىچە غاجايسىز.

كونا سەنەمگە دەسسىمەك كونا مۇقامغا توۋلىماق

كۆچمە: كۆپ تەكرارلانغان قاراشنى، پىكىر ـ چۈشەنچىنى قايتا كۆتۈرۈپ چىقماق.

ئۇ تېخى تۇزەلمەپتۇ، يەنە كونا سەنەمگە دەسسەپ يۈرىدۇ. * سەن قاچانغىچە كونا مۇقامنى توۋلاۋېرىسەن، ئويلىساڭچۇ، ھازىر قايسى چاغ.

كونسېرت ناخشا ـ ئۇسسۇل

كۆپچىلىككە كۆرسىتىلىدىغان مۇزىكا ئەسەرلىرى، ناخشا،

ئۇسسۇل ۋە باشقىلار

كونسېرت كېچىلىكى كۆڭۈللۈك ئۆتتى. * شىنجاڭ ناخشا ـ ئۇسسۇل ئۆمىكى كېينكى يىللاردا يېڭى نومۇرلارنى ئېلىپ چىقتى.

كونسېرۋا گۈەنتۇ

بۇزۇلمايدىغان قىلىپ ئىشلەپ، ھاۋا كىرمەيدىغان قۇتا ـ قاچىغا سېلىپ قويۇلغان ئوزۇق ـ تۈلۈك، يەل ـ يېمىش.

بېلىق كونسېرۋاسى تەملىك بولىدۇ.

كونكرېت زاھىر

ئابستراكت ئەمەس، تومتاق ئەمەس، تەپسىلاتى جەھەتتىن ناھايىتى ئېنىق.

كونكرېت مەسىلىنى كونكرېت تەھلىل قىلىش ـ ماركسىزمنىڭ جېنى.

كونۋېرت لىپاپە

خەت، ھۆججەت قاتارلىق نەرسىلەرنى سېلىپ بىرەر يەرگە ئەۋەتىدىغان، قەغەزدىن ياسالغان، تۆت بۇرجەكلىك خالتا.

"لىپاپە" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

پوچتا نومۇرى سېلىنىدىغان يەر كۆرسىتىلگەن، ئەۋەتىلىدىغان ئادرېس ئورنى ۋە ئەۋەتكۈچىنىڭ ئادرېسى يېزىلىدىغان ئورنى ئېنىق ئايرىلغان يېڭى كونۋېرت چىقىپتۇ.

كونسېرغان سۆز ئارخائىزم

بۇگۈنكى كۈندە ئىشلىتىلمەيدىغان، ئىستېمالدىن قالغان سۆزلەر.

كونسېرغان سۆزلەر خۇسۇسىيەتلىرىگە قاراپ تارىخىي سۆزلەر ۋە قەدىمكى سۆزلەر دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. قوللىنىزدىكى بۇ لۇغەتكە دوسىنانتىغا مەنسۇب بەزى تارىخىي سۆزلەر، قەدىمكى سۆزلەرمۇ

ئېلىندى. مەقسىتسىز مەنسىداش سۆزلەرنىڭ تۆزگىرىش ئەھۋالىدىن كىتابخانىنى ئاددىيغىنا خەۋەردا قىلىپ قويۇش.

كونىرىماق ئەسكىرىمەك

نەرسە ۋاقتىنىڭ تۆتۈشى ياكى كۆپ ئىشلىتىشتىن يېڭىلىقىنى يوقىتىپ، ناچارلاشماق.

چاپىنىم كونىراپ كەتتى، يېڭىدىن تىكتۇرەي دەيمەن. * ئەسكىرىگەن ماشىنا ـ ئۇسكۇنىلەرنىڭ ئۇنۇمى چوڭ بولمايدۇ.

كۆكۈ خاۋازا پىستە لەيچە

ئىتنىڭ بىر خىل نەۋئى، كىچىك، پاكار ۋە يۇڭلۇق بولىدۇ.

كۆكۈ كۆتكەننى بىلىدۇ. * خاۋازىدىن خۇدا ساقلىسۇن. * ئامەت قاچقاندا تۆگىگە مىنۈالسائمۇ پىستە چىشلەيدۇ.

كۆلى ئىچكىرى تۆۋەينى

جۇڭگونىڭ ئىچكى ئۆلكىلىرى.

كۆلدىن نۇرغۇن ئادەملەر كەلدى. * ئاكام ئىچكىرىگە كەتكىلى خېلى بولدى. * تۆۋەينىگە بېرىپ كەلدىم.

كۆپ جەق نۇرغۇن تولا ئاۋۇن مول ئەلۋەك زىيادە ئارتۇق ئوشۇق كەرۋ بەسى بسيار كۆرمەك ۋاچچىدا بۇتە تاشىم تۇدۇرۇ تەلىم ئۆكۈش ئۆكسل

سان ـ مىقدار جەھەتتىن چوڭ.

"مول، ئەلۋەك" ماددىي بايلىق، ئىلىم ـ بىلىم، تەجرىبە ـ ساۋاقلار، نازۇنېمەتلەرنىڭ كۆپ ۋە تولۇق ئىكەنلىكىگە قارىتا ئىپتىلىدۇ.

"زىيادە، ئارتۇق، ئوشۇق" تېگىشلىك ساندىن ئېشىپ

چۈشكەن "كۆپ"كە قارىتىلىدۇ.

"كەرۋ" تۇرپان شېۋىسىدە كۆپ ۋە كەڭ.

"بەسى، بسيار" كىتابى سۆزلەر.

"كۆرمەك، ۋاچچىدا" ئېغىز تىلىدا ئىشلىتىلىدۇ.

كۆپ يۇرگەن كۆپ ياشىغاندىن كۆپ بىلەر. * جەق تۇخۇم باسقان مېكىيان بىر چۈجىمۇ چىقىرالماس. * نۇرغۇن ھەقسىزلەر دەسلىپىدە بەۋرەمەتلىك ھېسابلانغان. * ئىش تولا، كۆمۈر ئاز. * كۆچادا مېۋە ئاۋۇن. * سۈيمەك غول ـ ھوسۇلۇق مول. * زىيانكەشلەر ئازۇنېمەتلەر ئەلـ ۋەك ئىكەن. * سۈيى ئەلۋەك يەرنىڭ زىرائىتى ئوخشايدۇ. * ئۆلۈك سۆز زىيادە سۆزلەنسە، توغرىمۇ سەپسەتە بولار. * ئارتۇق بايلىق باش يارماس. * ئوشۇق گەپ ئېشەككە يۈك. * مول تەجرىبە توپلىماق بەسى مۇشكۈل. * تەجرىبە قىلمىشتۇر دانالار بسيار. * دوپپىلىق باش كۆرمىگىنى باشتىن كەچۈرەر. * بۇنداق ئىنتىزامغا خىلاپ ئىشلار بىزدە ۋاچچىدا.

كۆپەيتىش زەرب

ھېسابتىكى 4 ئەمەلنىڭ بىرى.

بەلگىسى (X).

15 نى 10 غا كۆپەيتسەك، بولىدۇ 150. $15\times10=150$

كۆپەيمەك ئارتماق ئاشماق جەلماق ئۆكلىمەك

بارغا يەنە قوشۇلماق.

ھەممە نەرسە كۆپەيسە ئەرزانلايدۇ، بىلىم قانچە مول بولسا شۇنچە قىممەتلەيدۇ. * ئىشلەپچىقىرىش يىلدىن ـ يىلغا ئارتماقتا. تەننەرخ يىلدىن ـ يىلغا چۈشمەكتە. * بىلىم كۈنسېرى ئاشمىسا، ئۆزلۈكسىز ئازلايدۇ. * ئاش جەلسا، كۆچ ئاشىدۇ.

كۆپچىلىك كۆپ خالايىق جامائەت خەلقى ئالەم توپىقال ئەلكۈن قۇۋراغ تەرەن

مەلۇم دائىرىدىكى ھەممەيلەن.

"كۆپ"، "خەلقى ئالەم" شەرتلىك ھالدا "كۆپچىلىك"كە مەنداش: قاراتما سۆز بولالمايدۇ، خىتاب قىلىنمايدۇ؛ بۇ قاتاردىكىلەر ھەممىسى كۆپلۈك قوشۇمچىسىنى ئالمايدۇ.

كۆپچىلىك ئاتقان تاش يىراقتا چۈشىدۇ. * كۆپ تۆكۈرسە كۆل بولار. * كۆپنىك كۈچى كۆپ. * خالايىق كۆرسۈن ۋە بىرنېمە دېسۈن. * جامائەتكە ھۆرمەت قىل. * جامائەتنىك ئىشەنچىگە ئېرىشەلىگەن كىشى ئەڭ بەختلىكتۇر. * ئەكسىچە خەلقى ئالەم ئالدىدا رەسۋا قىلما.

كۆپلۈك بۇرۇغۇن ماغزاپ

سۇيۇقلۇقتا مەلۇم تەسىردىن پەيدا بولىدىغان ئۈشۈشاق پۈپۈكلەردىن ئىبارەت ماسا.

شورپىنىڭ كۆپۈكىنى ئال. * دېڭىزنىڭ بۇرغۇنى كۆپ. * سوپۇننىڭ ماغزىپى چىقمىسا بىكار.

كۆت I قوڭ سوڭ مەقئەت

توغرا ئۇچەيىنىڭ ئاخىرقى ئۇچىنىڭ ئاغزى، چوڭ تەرەت چىقىدىغان يەر.

"مەقئە" ئۈيغۇر تىبابەتچىلىكىدە ئىشلىتىلىدۇ.

كۆتى چىڭ. * كۆكۈلچەكسىنىڭ كۆتى ئوچۇق. * چوڭ بېشىنى ئاچسا، كىچىك كۆتىنى ئاچىدۇ. * قوڭغا پوق كەپلەشمەك. * قوڭى بوش.

كۆت II ھەجمەز ھەزىلەك

ئەسلى كۆتىنى ساتىدىغان، ئەر تۈرۈپ ئەر بىلەن جىنسىي

ئالاقە قىلىدىغان كىشى. كۆچمە مەنىدە، تىل، "بوشاڭ، لامزەللە" دېگەن مەنىدە كېلىدۇ. بۇ يەردە شۇ كۆچمە مەنىدە.

مەمتىمن دېگەن كۆت ۋەدىسىدە تۇرمىدى. * ئۇنداق ھېجمەزغا دەيدىغان گېپىم يوق. * مامۇت ھەزىلەك ھېچىبىر ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقالمىدى.

كۆتۈر قاسقىنىڭنى كۆتۈر لاقا-لۇقاڭنى كۆتۈر كەشكىنى

ماڭ نېرى، كۆزۈمدىن يوقال.

كۆتۈر قاسقىنىڭنى، مەندىن ئالساڭ ماشىنىنى ئالسەن، جاننى ئالمايسەن! * كۆتۈر لاقا-لۇقاڭنى، بېرىپ ئىشكىنى قىل. * كۆتۈر كەشكىنى، پاسىق، نەس باستى، — دەپ تىللاپتۇ باري.

كۆتىنى قىسماق قۇيرۇقنى قىسماق

جىم يۇرمەك، ياۋاش-يۇمشاق بولماق.

ئۆزۈڭنى بىل، ئۆزگىنى قوي، كۆتۈڭنى قىس يولۇڭغا ماڭ. * جۇڭگاڭ قۇيرۇقنى قىستى، ئۇنىڭغىمۇ جان لازىم-دە.

كۆچەت جىرىم

كۆچۈرۈپ تىكىشكە تەييارلانغان ئۇششاق دەل-دەرەخ.

كۆچەت تىكىش بايرىمى. * كۆچەتنى سۇندۇرغۇچە، قولۇڭنى سۇندۇر. * ئۆچكە باقساڭ جىرىمغا ئارام يوق، باقمساڭ جانغا.

كۆچەتخانا كۆچەتلىك پىترومنىك

كۆچەت-جىرىم ئۆستۈرۈلىدىغان جاي.

خوتەن ناھىيىلىك كۆچەتخانا مەملىكىتىمىزدىكى بەش ئىلغار كۆچەتخانىنىڭ بىرى بولۇپ باھالاندى. * ھازىر رايونىمىزنىڭ ھەممە يېرىدە كەنتلىرىدە كۆچەتلىك بەرپا قىلىندى.

كۆرەك پارات

ئىجتىمائىي تەكشۈرۈش، سىناق، نامايىش.

يېقىندا ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىيات ـ سەنئەت كۆرىكى بولۇپ ئۆتتى. * بايرام مۇناسىۋىتى بىلەن، ھەربىي پارات بولدى.

كۆرگەزمە ۋىستاۋكا

كۆرۈش ئۈچۈن قويۇلغان ئەھمىيەتلىك نەرسىلەر ۋە ئۇلارنى كۆرسىتىش پائالىيىتى.

ئاپتونوم رايونلۇق كۆرگەزمىخانىدا ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ 20 يىللىق مۇۋەپپەقىيەتلىرى كۆرگەزمە قىلىندى.

كۆرەك كۆز چۈشمەك

ئادەم ۋە نەرسىگە كۆز نۇرى ئۈچراشماق.

كۆز كۆرىدۇ، ئەقىل تونۇيدۇ. * تۆگىنى كۆرۈپ، تۆگىنى كۆرمەپتۇ. * كۆرگىنىڭدىن كۆپتۈر كۆرمىگىنىڭ، كۆرمىگەننى كۆرۈسەن ئۆلمىگىنىڭ. * كۆز چۈشكەن ھېساب ئەمەس، كۆڭۈل كۆزى كۆرگەن ھېساب.

كۆزدە تۇتماق نەزەردە تۇتماق

ئېتىبارغا ئالماق، نەزەرگە ئالماق.

بويىتاق ئىشچىلارنى كۆزدە تۇتۇپ قۇرۇلغان ئاشخانىدا ئايالى باشقا زاۋۇتتا ئىشلەيدىغان ئىشچىلارمۇ تاماق يەيتتى. * كەلگۈسىنى نەزەردە تۇتۇپ، ھازىرنى قولدىن بەرمەسلىك لازىم.

كۆزگە سەت كۆرۈنمەك كۆزگە يامان كۆرۈنمەك

يامان ئاتلىپ قېلىپ، ھەممە قاچىدىغان بولۇپ قالماق.

خەتنىك كۆزگە سەت كۆرۈنگۈچە، يېزامغا بېرىپ، دادامنىڭ كەتمە-

نىنى چاپسام دەيمەن. * ئۇ ھەممىنىڭ كۆزىگە يامان كۆرۈنۈپ قالدى.

كۆزنەك ۋىترىنا

دۇكان ئالدىدا مەخسۇس ئەينەكلىك قىلىپ ياسالغان، مال ـ تاۋار ئەۋرىشكىلىرى تىزىپ قويۇلغان يەر.

دوستلۇق سودا سارىيىنىڭ كۆزنىكى چىرايلىق ئورۇنلاشتۇرۇلغان، بار مالالارنى كۆزنەكتىن ئومۇمەن كۆرگىلى بولىدىكەن.

كۆكبېشى مىراب سۇلاقچى تۈزۈن

ئېرىق ـ ئۆستەڭ سۇلىرىنى باشقۇرىدىغان كىشى.

"سۇلاقچى" تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئاتاڭ كۆكبېشى بولغۇچە، ئۆيۈڭ سۇ بېشى بولسۇن. * سۇسىز ئۆستەڭگە مىراب بولماق.

كۆكرەك كۆكس مەيدە سىنە

بەدەننىڭ بىر قىسمى، بويۇن بىلەن قورساق ئارىلىقى.

كۆكرەك كېرىپ ئالغا باس. * دوستۇڭنىڭ كۆڭلىنى كۆكسۈڭگە باس. * كۆكسىنى كۆرۈپ كۆكسۈڭنى كەرمە. * مۇشت تەڭلىگۈچە مەيدىسىنى چىقىرىپتۇ.

كۆكۈلمەيدان چىمەنلىك مىرغىزار

ئوت ـ چۆپ، گۈل ـ گىياھ كۆپ، چىرايلىق مەنزىرىلىك يەر.

كۆكۈلمەيداندا كۆڭسۈڭ ئېچىلسۇن. * چىمەنلىكتە چاي ئىچىشىڭ يەيزىنى سۈر.

كۆڭلى بار مەيلى بار

كۆڭلى چۈشۈپ، مەيلى تارتماق.

كۆڭلى بارلىقىنى كۆزى بىلدۈرىدۇ. * ئۇ مەڭگىدىن بۇ مەڭگە

ئويناي دەپ كەلدىم، مەيلى بارمۇ، مەيلى يوقمۇ سىناي دەپ كەلدىم.

كۆڭلى توق يۇرىكى توق يۇرىكى توختىغان

ئىشەنچ بىلەن، غەم ـ ئەندىشىسىز.

تامىقىڭ كۆپ بولغۇچە، كۆڭلۈڭ توق بولسۇن. * ئۇ بۇ ئىشنىڭ ۋۇجۇدقا چىقىشىغا ئىشىنەتتى، يۇرىكى توق ئىدى. * ئۇ بۇ ئىشتىن كېيىن تىنچىپ قالدى، يۇرىكى توختىغاندى.

كۆڭلى قالماق رايى قايتماق

بىرەر سەۋەبتىن، ئاۋۋالقى قىزغىنلىق، يېقىنلىق سۇسلاشماق، كۆڭۈلسىزلەنمەك.

سۇغا سالسام سۇ كۆتۈرمەس مىسقال تۆمۈرنى، ئالتۇن بىرىپ ئېلىپ بولماس قالغان كۆڭۈلنى. * دوستۇڭنىڭ رايى قايتقۇچە، دۈشمىنىڭنىڭ بوينى سۇنسۇن.

كۆڭلى كۆتۈرمەك تەبىئىتى كۆتۈرمەك

خالىماق، رايى بارماق.

ئۇ پاسكىنا بىلەن بىللە بولۇشقا قانداقچە كۆڭلۈڭ كۆتۈردى. * نامىقىدىن چۈشۈن چىقتى يېيىشنى كۆڭلۇم كۆتۈرمىدى. * پاسكىنىلىقنى كۆڭلۇم كۆتۈرمەيدۇ. * ھارام نەرسىنى ئېلىشقا تەبىئىتىڭ كۆتۈردىمۇ؟

كۆڭلىنى دەپ كۆڭلى ئۈچۈن

رايىنى قايتۇرماسلىق ئۈچۈن.

يارىمىنىڭ كۆڭلىنى دەپ، بويامدا قالدى. * بۇ تويغا سېنىڭ كۆڭلۈڭ ئۈچۈن بارىمەن.

كۆڭۈل بۆلمەك دەققەت قىلماق

ئىراده، نىيەتنى قاراتماق، نەزىرىنى تىكمەك.

ئېگىزغا بۆلسەڭ كۆڭۈل، ئاشلىقتىن ئالسەن مول ھوسۇل. * خەلق

تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بۆلەيلى، خىزمەت ئۇسۇلىغا دىققەت قىلايلى.

كۆڭۈلدىكىدەك ئۈيدىكىدەك

دەسلەپتە قانداق ئويلىغان بولسا شۇنداق.

توي كۆڭۈلدىكىدەك ئۆتتى. * بۇ ئىش ياخشى بولدى، ئويدىكىدەك بولدى.

كۆڭۈل قويماق ئىخلاس قىلماق

دىققەت ـ ئېتىبار قىلماق، قاتتىق بېرىلمەك.

ئىشلەشكە ئەرزىسە، كۆڭۈل قويۇپ ئىشلە. * ئىخلاس قىلساڭ، نەتىجىگە ئېرىشسەن.

كۆل كۆلچەك سۇلاق نۇر چۆلمۆگ تەڭدە

سۇ يىغىلغان چوڭقۇر يەر، بەزىسى تەبىئىي بولسىدۇ، بەزىسى قېزىلىدۇ.

"نۇر" موڭغۇلچە، ئىسسىق بىلەن قوشۇلۇپ كېلىدۇ، ئايرىم ئېيتىلمايدۇ.

تاما ـ تاما كۆل بولار. * چۆلدە يۇرگەن قوڭۇرغاز كۆلنىڭ قەدىرىنى نە بىلەر. * توخۇنى كۆلچەككە ھەيدەپتۇ، ئۆردەكنى قوندۇقتا. * سۇلاق سۇيى پاكىز بولسۇن. * كۆكنۇر، ئېينۇر، لوپنۇر.

كۆلەم مىقياس دائىرە

تۆت ئەتراپنىڭ چېگىسى، ئىش ـ ھەرىكەت بېرىپ تاقاشقان جاي.

ھازىر سوتسىيالىستىك تەرىبىيە خىزمىتىدە سوتسىيالىزم كەڭ كۆلەمدە تەشۋىق قىلىنماقتا. * بۇ قېتىمقى يىغىنىڭ كۆلىمى چوڭ بولدى. * جاھان مىقياسىدا ئېلىپ بېرىلغان ئىككى قېتىملىق دۇنيا ئۇرۇشى ئىنسانىيەتكە زور ئاپەت كەلتۈردى. * بۇ ئىشنىڭ دائىرىسى كەڭ، كەڭ دائىرىدە

تەشۋىقات ئېلىپ بېرىش لازىم.

كۆن بۇلغارى خۇرۇم شاۋرۇن شىرە قىرىم بەشۇ

يۇگى قىرىۋېتىلىپ، مەلۇم يول بىلەن پىششىقلاپ ئىشلەنگەن تېرە: ئاياغ، چاپان، چامادانغا ئوخشاشلار ياسىلىدۇ.

"كۆن"، "بۇلغارى" ئومۇمىي نام: كۆنچى: بۇلغارى زاۋۇتى.

"خۇرۇم" مەلۇم ئۇسۇل بىلەن نەپىس ئىشلەنگەن كۆن.

"شاۋرۇن" ئۆچكە تېرىسىدىن ئىشلىنىدۇ، كۆپىنچە ئىچلىك قىلىنىدۇ.

كۆن ئۆتۈك كىيدىم دەپ، كۆكسۈگنى كەرمە. * بۇلغارى چىدامليق كېلىدۇ. * خۇرۇم چاپاننى دەپ، ئۆزۈگنى خور قىلما. * شاۋرۇن ئىچلىك ئۆتۈك ئالدىم. * ئۆتكەن كۈنۈگنى ئۇنتۇما، شىرە چورۇقۇگنى قورۇتما. * ياخشى ئاتنىڭ تېرىسى قىرىم بولار.

كۆۋۈك شامال سانىدۇقى

تۆمۈرچىلىك سايمىنى. تۆمۈر ئېرىتىدىغان، قىزىتىدىغان ئوچاقنىڭ ئوتنى كۆچەيتىشكە ئىشلىتىلىدۇ.

كۆۋۈك باسقانغا قول كۆيمەس. * شامال سانىدۇقى ــ تۆمۈرچىنىڭ دوستى، ئۇ ئوتنى ئۇلغايتىپ تۆمۈرنى قىزىتىپلا قالماي، ئۇستامنىڭ كۆڭلىنمۇ قىزىتىدۇ.

كۆيمەك يانماق ئۆرتەنمەك

يېقىلغۇ ئوت ئالماق؛ نەرسە ئوتتا يوقالماق.

گۈش بىلەن ياغ بىر تۇغقان، پىيازنىڭ كۆيگىنى كۆيگەن. * ئىككى كىشى ئارىسىغا ئوت ياقسا كىمكى، ئوتتۇرىدا شۇ نادانىڭ كۆيىدۇ ئۆزى. * پىشمانىڭ ئوتى يانماس. * ئۆلگەن كەلمەس، ئۆچكەن يانماس. * ئوتنىڭ تېشىدا ئۆرتەنگۈچە، ئىچىدە كۆي.

كۆيۈپ قالماق ئاشىق بولماق

قىز ـ يىگىت بىر ـ بىرىگە ئىشقىي مۇھەببەت باغلىماق.

قىزىل گۈل ئاراسىدا بويۇگنى كۆرۈپ قالدىم،
ئەمدى ئېيتمسام بولماس، مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.
ئاشىق بولدۇم ئۆزۈگگە، قېشىڭ بىلەن كۆزۈگگە،
تەڭ تاپالماستىن ئۆزۈمگە، ئەمدى يەتتىم مەقسەتكە.

كۆتمەك ساقلىماق

كېلىشى مۇلچەرلەنگەن ئادەم ياكى نەرسىنىڭ يېتىپ كېلىشىنى ئومىد قىلىپ بىر يەردە تۇرماق.

ۋاقىت ھەرگىز ئادەمنى كۈتمەس. * ئەخمەق ۋاقتىنى ساقلار، ۋاقىت ئۇنى ساقلىماس.

كۆچ قۇۋۋەت قۇدرەت چاما مادار ماغدۇر ماجال ھال دەرمان سۆل جان قۇربى ئەرگۈ تۆلۈك تورك كۆزۈن

جىسمىنى ھەركەتلەندۈرىدىغان، ھەركەتتىكى جىسمىنى توختىتىدىغان ياكى جىسمنىڭ ھەرىكىتىنىڭ سۈرئىتىنى ئۆزگەرتىدىغان قابىلىيەت، رول، ئۇنۇم.

"كۆچ، قۇۋۋەت، قۇدرەت، جان" ئەڭ ئومۇمىي، ئادەم، ھايۋان ۋە ھەممە شەيئىدە بولىدۇ.

"چاما، مادار، ماغدۇر، ماجال، ھال، دەرمان، سۆل، قۇرب" ئادەمگە خاس، ئادەم ۋۇجۇدىدىكى "كۆچ".

بىلىم ــ كۆچ. * كۆچ ــ ئۆمىلۈكتە. * كۆچ ـ قۇدرەتنۇ ئەقىلغە يول بەرەر. * بۇ تاماكىنىڭ كۆچى يوق ئىكەن. * ئات كۆچى؛ ئەمگەك كۆچى. * ئادەمنىڭ قۇۋۋىتى بىلەكتە، ھايۋاننىڭ تۇياقتا. * بىلىمسىلىكتە بار ئىدى خۇش قۇۋۋىتىم، بىلگىنىمدە قالمىدى ھېچ قۇۋۋىتىم. * خۇلقى ياماڭ

لارغا بەرمە زەررە قۇدرەت، يامانلىقلىرىغا بەرمە كۇچ - قۇۋۇەت. * چامىسىغا قاراپ چانسى. * تاماق — تەننىڭ مادارى. * ماغدۇرۇم باردا يوق، ماغدۇرۇم كەتكەندە تەييار. * قايسى تەرەپكە كەتتى خيالىڭ، گەر قىلساڭ پەرۋاز، يېتەر ماجالىڭ. * هالى يەتمىگەن خۇداغا يېلىنار. * دەرد بار، دەرمان يوق. * سۆلى يوقىنىڭ كۇنى تەس. * قورساقتا نان بولسا، بىلەكتە جان بولىدۇ. * جېنى يوق ئېشەك، بىر پارچە خام كېسەك. * ئاق نان تېپىشقا قۇربى بار ئىنسان كېپەك ئارقىسىدىن چاپماس هېچقاچان.

كۇچسىز قۇۋۇەتسىز ماغدۇرسىز هالسىز دەرمانسىز جانسىز

كۇچ - قۇۋۇەتسىز يوق، ماغدۇر - دەرمانى كەتكەن، هالى - جېنى خاراب بولغان.

دۇشمەنىنى كۇچسىز چاغلىما، كۇچسىز دەپ بېپەرۋالىق قىلما. * قۇۋۇەتسىز تاماق تەنگە دەرمان بەرمەس. * ماغدۇرسىز تېكىنىڭ قارىغايدەك مۇڭگۇزى بار. * ئاغرىق هالسىزنى تاپار. * ئاتاڭ باغرىدا سەن دەرمانسىز نوقۇل، ئۆز قانىتىڭ بولمىسا ئۇچمىقىڭ مۇشكۇل. * جانسىز جانسىزدىن غۇدرار.

كۇچلۇك قۇۋۇەتلىك قۇدرەتلىك زور تۇرگلۇگ كۆزۈنلۇگ

كۇچ - قۇۋۇەت تولۇق، قۇدرىتى بار.

ئىت ئىگىسى بىلەن كۇچلۇك. * كۇچلۇك بىلەن تارتىشما، ئەقىللىق بىلەن ئېيتىشما. * كۇچلۇكنىڭ هەممىسىلا باتۇر بولماس. * ئىتتىپاق بولغان قۇۋۇەتلىك بولار. * قۇدرەتلىك كىشى گۇناهلىق بولماس. * زامان زورنىڭ، تاماشا كورنىڭ،

كۇدە جۇسەي

ئوتياشنىڭ بىر خىلى، كۆپ يىللىق، سامان غولىلۇق ئۆسۈملۈك. بەرگىسى ئۇزۇنچاق، ئىنچىكە، ئەمما ياپىلاق، چېچىكى

ئاق بولىدۇ.

كۇدىنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق ئىسسىق، 100 گرام كۇدىدىن 30 كالورىيە قۇۋۇەت هاسىل بولىدۇ. * كۇدە يەل قوزغايدۇ دېگەن گەپ بار.

كۇرە چارەك

ئاشلىق ئۆلچەيدىغان سايمان. بىر كۇرە ئون جىڭغا تەڭ؛ چارەك جايلارغا قاراپ پەرقلىق بولىدۇ؛ بەزى يەرلەردە بۇغدايىنىڭ چارىكى بىلەن گۇرۇچنىڭ چارىكىنىڭ مىقدارى ئوخشاش ئەمەس.

تۆت كۇرە بۇغداي ئالدىم. * ئۇچتۇرپاندا ئون چارەك گۇرۇچ بىر تاغار بولىدۇ.

كۇرەك گۇرجەك

توپا، قۇم، ئاشلىققا ئوخشاش نەرسىلەرنى قېزىش، كۇرەشكە ئىشلىتىلىدىغان سايمان. ياغاچ ياكى تۆمۇردىن سوزۇنچاق ياسلىپ، ساپ بېكىتىلىدۇ.

ئۆزى بۇرەكىتەك، ساقىلى كۇرەكىتەك. * تۆمۇردىن كەتمەنمۇ ياسىلىدۇ، گۇرجەكمۇ ياسىلىدۇ.

كۇشكۇرتمەك قۇتراتماق دەيدەيگە سالماق قۇشاماق تۇتۇرمەك

بىرەر يامان ئىش - هەرىكەت قىلىشقا دالالەت قىلماق.

ئىت ئىگىسى كۇشكۇرتسە، قاۋايدۇ، چىشلەيدۇ، بەزىلىرى كۇشكۇرتمىسىمۇ قاۋايدۇ، چىشلەيدۇ. * قۇترانقانىغا قۇترىما، قۇتراپ قويۇپ دەردىنى تارتما. * ئۇ ئۇرۇشۇپ قالغان قېرىنداشلىرىنى ئاجرىتىپ قويماق تۇگۇل، دەيدەيگە سالدۇ. * ئۇ قۇشلىسا، هەممىنى ئالىدىغان

مەخلۇق، "مەدەنىيەت ئىنقىلابى"دا قۇشلاپ قويسا، جىق كىشىگە ئۇۋال قىلدى. * ئول ئاڭار ئىت تۇتۇردى.

كۇلدان پىپىلىنس

تاماكىنىڭ كۇلى ۋە قالدۇقىنى تاشلايدىغان مەخسۇس قۇتا، ئىدىش.

يېقىندا ياپونىيىدە بىر شىركەت سۆزلىيەلەيدىغان بىر كۇلدان ياساپ چىققان. تاماكا چەككەن كىشى تاماكا قالدۇقىنى كۇلدانغا تاشلىسا، كۇلداندىن: "ھىم، قاراڭ، يەنە تاماكا چېكىپسىزا، سىز بالدۇراق ئۆلەي دەمسىز؟ تاماكىنى تېز تاشلاڭ!" دېگەن سۆزلەر چىقىدىكەن.

كۇلكە تەبەسسۇم خەندە

شادلىق مىمىكىسى، خۇشاللىق ئاۋازى.

"تەبەسسۇم" ئۇن چىقارماي، مىيىقىدا كۆرۈلىدۇ.

كۇلكە ئەقىل خۇشلۇقى، تەبەسسۇم يۈرەك خۇشلۇقى. * كۇلكىنىڭ ئاخىرى يىغا. * ئورۇنسىز كۇلكە ئورۇش تۇغدۇرار. * تەبەسسۇم — روھىي ساغلاملىقنىڭ بەلگىسى. * كۇلكە ۋە تەبەسسۇم بىزنى پۈتكۈل ئىنسانىي ئالىيجانابلىققا ئېلىپ كىرىدىغان ئىشكتۇر.

كۇلگۇنچەك خەندان

كۇلۇمسىرەپ، كۇلۇپ تۇرىدىغان.

ئۇ كۇلگۇنچەك قىز ھەممىنى ئۆزىگە تارتاتتى.

كۇلۇمسىرىمەك ھىجايماق جىلمايماق

يېنىك، بىلىنەر-بىلىنمەس كۇلمەك.

"ھىيجايماق" مەسخىرە ئارىلاش كۇلمەك.

"جىلمايماق" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ساھىبخان مېھمانلارنى كۇلۇمسىرەپ قارشى ئالدى. * خىرىس قىلغان

دىن قورقما، ھىيجايغاندىن قورق.

كۇن قۇياش ئاپتاپ كۇنەش

سامانيولى سىستېمىسىدىكى تۇرغۇن يۇلتۇزلارنىڭ بىرى.

قۇياش سىستېمىسىنىڭ مەركىزى؛ يەر ۋە باشقا سەييارىلەر ئۇنى چۆگىلەپ ئايلىنىدۇ ۋە ئۇنىڭدىن يورۇقلۇق ۋە ئىسسىقلىق ئالىدۇ.

كۆيدۈرسىمۇ كۇن ياخشى. * كۇننى ئېتەك بىلەن ياپقىلى بولماس. * كۇن چىقسا كۇنگە، ئاي چىقسا ئايغا باق. * پەقەت قۇياشلا ھەممىنى تەڭ ئىسىتىدۇ. * ئاپتاپنىڭ چىقىشىغا باق، سۇنىڭ ئېقىشىغا. * ئېشەكنىڭ دۇمبىسىگە ئاپتاپ چۈشسە قولۇڭنى ئىسىت.

كۇن ئارىلاپ كۇن ئاتلاپ بىر كۇن تۇرۇپ بىر كۇن ئىككى كۇندە بىر

دائىم، پات-پاتلا.

كامال كۇن ئارىلاپ كەچ كۈرسىقا بارىدۇ. * ئۇ كۇن ئاتلاپ بىزنىڭكىگە كېلىپ تۇرىدۇ. * «ئىلى گېزىتى» ئۇ چاغدا بىر كۇن تۇرۇپ، بىر كۇن چىقاتتى. * ئىككى كۇندە بىر مەجلىس دەپ ئارام بەرمىدى.

كۇن ئالماق كۇن كەچۈرمەك كۇن كۆرمەك قورساق باقماق

ياشىماق، جان باقماق، ھايات كەچۈرمەك.

ئۇنىڭغا ئېيت، مېنى كۇن ئالغىلى قويسۇن. * شەمشىدىن تېخى يېقىندىلا بۇ مەھەللىگە كۆچۈپ كەلگەن ۋە ساماۋارخانا ئېچىپ كۇن كەچۈرۈشكە باشلىغانىدى. * كۇن كۆرمىگەن كۇن كۆرسە، كۇندۇزى چىراغ يانىدۇرار. * ئۇنىڭ كۆرۈۋاتقان كۇنىمۇ چاغلىق. * ئۇ ئارانلا ئۆز قورسقىنى بېقىپ كېلىۋاتىدۇ.

كۈن بەرمەسلىك كۈن كۆرسەتمەسلىك

ياشاشقا، تۇرمۇش كەچۈرۈشكە يول بەرمەسلىك.

رەقىب دېگەن ئادەم، بەربىر، سىزگە كۈن بەرمەيدۇ. * زالىم شاگىرۇ گۈلەندەمگە كۈن كۆرسەتمىدى.

كۈن پاتماستا كەچ كىرمەستە توخۇ قونداققا چىقماستا

چۈشتىن ئۆتكەن، ئەمما كەچ بولمىغان ۋاقىت.

كۈن پاتماستا كېلىۋىدى، تاك ئاتقاندا كەتتى. * سەن كەچ كىرمەستە كەلگىن. * توخۇ قونداقىقا چىقماستا ئىشىكىنى تاقايسەن، كۈن نەيزە بويى ئۆرلىگۈچە ئۆيدىن چىقمايسەن، قانداق تۇغمىگەن ئۇيقۇ.

كۈنتەرتىپ روزىنامە

نەچچە كۈن ئۆتكۈزۈلىدىغان يىغىنىڭ كۈنلەر بويىچە تەرتىپى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 20 - يىغىنىنىڭ كۈنتەرتىپى ماقۇللاندى.

كۈندە ھەر كۈنى خۇدانىڭ قۇتلۇق كۈنى

كۈن ئۆتكۈزمەي، دائىم.

كۈندە كۆرمىدىم يارنى، كۈنىدە كۆرەرمەن دەپ، ئۈمىد ئۈزمىدىم ياردىن، بىركۈنى سۆيەرمەن دەپ. * ھەر كۈنىنىڭ ئۆز تاڭى، ئۆز كېچىسى بار. * ئۇ خۇدانىڭ قۇتلۇق كۈنى كېلۈۋېرىپ، جېنىمنى چىقاردى.

كۈندىلىك ھەر كۈنلۈك

كۈندە بولىدىغان مەشغۇلات.

كۈندىلىك خاتىرە. * كۈندىلىك ئىشنى شۇ كۈنى پۈتتۈر، ئەتىگە قالدۇرما. * ھەر كۈنلۈك دەرسنى ۋاقتىدا تەكرار قىل.

كۈن قوتانلىماق كۈن تۇتۇلماق

ئاي ئايلىنىپ يەر شارى بىلەن كۈنىنىڭ ئوتتۇرىسىغا كېلىپ قالغاندا، قۇياشنىڭ نۇرى توسۇلۇپ قېلىپ، يەر شارىغا چۈشمەيدىغان ھادىسە.

ئاي قوتانلىسا ئايدا تۇغار، كۈن قوتانلىسا كۈندە. * كۈن تۇتۇلغانىنى پۈتۈن يۇرت كۆرەر.

كۈنلۈك زوننىك شەمسىيە جاغرماق

كۈن چۈشمەسلىك ئۈچۈن سايىۋان قىلىنىدىغان سايمان.

قىزىق ئاپتاپتا تېرىنى ساقلاش ئۈچۈن كۈنلۈك تۈتۈش پايدىلىق.

كۈنگە ھەر كۈنى

ھەربىر كۈندە.

چىشنى كۈنگە ئىككى قېتىم چوتكىلاش سالامەتلىك ئۈچۈن پايدىلىق. * ھەر كۈنى ئۈچ ۋاخ تاماق يەيمىز.

كۈننى ئالماق جېنىنى جان ئەتمەك

ئۆز تۇرمۇشىنى ئۆزى قامدىماق.

ئوغرا كەلگەن بىر يۇرتتا تاغۇتاشنى ماكان قىلىپ، كۈنۈمنى ئالارمەن، — دېدى خوجىنياز. * ئۇ جېنىنى ئارانلا جان ئېتىپ كېتىۋاتقان ئۇل خوتۇن ئىكەن. مەن ئىغۋا توقۇپ تالاشقۇدەك نېمە بار.

كۈنى ئېغىز كۈنى تەس

تۇرمۇش ئەھۋالى ناچار.

چىشنى چىشقا چىشلەپ تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتىمىز، كۈنىمىز ئېغىر. * كۆپ خوتۇن ئالغانىنىڭ كۈنى تەس، كۆپ ئەرگە تەگكەننىڭ كۆڭلى پەس.

كۈيە مىتە

كىيىم ـ كېچەك، رەختكە، گۈرۈچ قاتارلىق ئاشلىققا ئىسسىقتىن چۈشىدىغان ئۈششاق قۇرت.

نادان ئادەم كۈيىدىنمۇ يامان. * كۈيە كىيمىنى، مىتە ئاشلىقنى كاردىن چىقرار.

كۈيئوغۇل كۈيۈبالا كۈدەگۈ

ئاتا ـ ئانا ئۈچۈن، قىزىنىڭ ئېرى.

كۈيئوغۇل كەلدى ـ خان كەلدى. * كۈيئوغۇلنى پەيغەمبەر سىلىغان. * كۈلدە تام بولماس، كۈيۈبالا بالا بولماس.

كېپىل بورۇن

بىرەر كىشى ياكى نەرسىگە، باشقىلارنى ئىشەندۈرۈپ، مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغۇچى.

"بولماق"، "قىلماق" بىلەن پىئىللىشىدۇ.

كېپىل بولماق، كېپىنىڭ كۆيەر. * يېمەي ـ ئىچمەي بول بېخىل، باي بولمىساڭ مەن كېپىل. * بورۇن بولساڭ ئېھتىيات قىل، بوينۇڭ سۇنمىسۇن.

كېپىنەك تون ياپتاغ

يېپىنچاقلىۋالىدىغان يەڭسىز تون.

كىيدىم كېپىنەك تونىنى گۈلخانىدا ياتارمەن دەپ، ئالدىم يا بىلەن ئوقنى دۇشمەننى ئاتارمەن دەپ.

كېچىچە تۇن بويى تاڭ ئاتقۇچە

پۈتۈن تۇن ـ كېچە بويىچە.

كېچىچە كىرپىك قاقمىدىم. * تۇن بويى ئۇخلىماي چىقتىم. * تاڭ

ئاتقۇچە ئىشلىدۇق.

كېچىك ئۆتكەل ئۆتۈك

دەريا ۋە تاغ ـ داۋاننىڭ ئۆتكىلى بولىدىغان، ئۆتۈش ئۇچۇن ئېچىلغان يېرى.

ئەل كىرگەن كېچىككە سەنمۇ كىر. * سۇ كېچىكىدىن ئۆتكۈچە، قان كېچىكىدىن ئۆت. * ئۆتكەلدىن ئۆتسەڭ بۇرۇن ئۆت. * ئىرادىسىلىك كىشىگە ئۆتكىلى بولمايدىغان ئۆتكەل يوق.

كېرەك لازىم زۆرۈر ھاجەت تېگىشلىك شەرت تەڭلىك كەرگەك

تەلەپ ۋە ئېھتىياجنى بىلدۈرىدۇ.

"كېرەك" پېئىلىنىڭ شەرت مەيلى بىلەن بىرىكىكەندە ئېھتىماللىق، تەخمىن، گۇمانىنى بىلدۈرىدۇ. باشقىلىرىدا بۇ ھال يوق.

كېرەككە تېرەك يىقىلىدۇ. * يىغقان مال جانغا كېرەك. * بۇگۈن يامغۇر ياغسا كېرەك. * قىممەتلىك پىكرىڭىز ھەققەتكە زىت كېلىپ قالغاندا، ئۇنىڭدىن ۋازكېچىشكە رازى بولۇشىڭىز لازىم. * تىرىشچانلىق ۋە قانائەتلەنمەسلىك ئالغا ئىلگىرىلەش ئۈچۈن ھەممىدىن بەك زۆرۈر. * ئېگىكى چۈشكەن چاغدا ياڭاق چېقىش ھاجەتمۇ؟ * ئوقۇغانىنى تەكرارلاپ تۇرۇش تېگىشلىك ئەمەسمۇ؟ * پۇقرالار قانۇنلارغا رىئايە قىلىشى شەرت.

كېرەكسىز كېرىكى يوق لازىمى يوق كەرگەكسىز

كېرەك قىلىنمايدىغان، ئىشلىتىلمەيدىغان، كېرەكسىز كەلمەيدىغان.

كېرەكسىز نەرسە ئەرزان بولسىمۇ قىممەت. * بۇ قەغەزنىڭ ئەمدى

كېرىكى يوق. * دوستلار ئارا تەكەللۇپنىڭ لازىمى يوق.

كېرەكلىك لازىملىق كەرگەكلىگ

كېرەك بولىدىغان، تەلەپ قىلىنىدىغان، كېرەككە كېلىدىغان.
كېرەكلىك تاشنىڭ ئېغىرلىقى يوق. * بىز لازىملىق بىلىمنى بۇلۇت سۈنى سۈمۈرگەندەك قوبۇل قىلىشىمىز لازىم.

كېسەل ئاغرىق خەستە دەرد بىتاب بىمار كەم تاۋى يوق مىجەزى يوق توغا تىتىك ئىگ

جىسمانىي ۋە ياكى روھىي جەھەتتىن غەيرىي نورمالىلىق ھالىتى.
"بولماق"، "قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.
بۇنداق ھالەتنىڭ ئېتىغا پەقەت "كېسەل" قوشۇلۇپ كېلىدۇ.
كېسىلىگە قاراپ دورىسى. * ئاغرىقىنى يوشۇرساڭ، ئۆلۈمى ئاشكارا. * "ئاغرىقمەن" دەيدۇ، ھەممىنى يەيدۇ. * خەستە كىشىگە خەت كېسىلمەيدۇ. * دەرد باشقا، ئەجەل باشقا. * دەرد كەلسە، دەرمان كېتەر. * بىتاپ بولساڭ، ئاپتاپقا چىق. * بىمار بولغانغا ھەسەلمۇ ئاچچىق. * ئۇ كەم بولۇپ قاپتۇ، ئىشقا چىقالمايدىكەن، — دېدى. * ئۇنىڭ بۇگۈن تاۋى يوق، مەجلىسكە بارالمايدۇ. * مىجەزىم يوق، ئاغرىقچان بولۇپ قالدىم.

كېسەلچان كېسەلمەن ئاغرىقچان كېسەلكۆرپىسى

كۆپ كېسەللىك، دائىم كېسەل يۇرىدىغان.
كامال كېسەلچان بولۇپ قالدى. * كېسەلمەن تۇرۇپ ئىشقا چىققىنىڭ نېمىسى؟ * ئاغرىقچان قىزنىڭ دەردى ئىچىدە. * بۇرۇن غەرب ئەللىرى جۇڭگونى "شەرقىي ئاسىيانىڭ كېسەلكۆرپىسى" دەپ ئاتاشقان.

كېكەچ دۈدۈق تۆتۆت

سۆزنى راۋان قىلالمايدىغان.
سىرتىدىن كېكەچمۇ غەيۋىتىڭنى قىلار. * دۈدۈق سۆزگە يارىماس، ئوغرى كۆزەتكە. * تۆتۆت سۆزلىگۈچە، ئىش پۈتىدۇ.

كېگەش I سوۋېت شۇرا

مۇھىم ئىشلار ئۇستىدە مەسلىھەت ـ مۇزاكىرە قىلىدىغان ۋە ئۇلارنى ھەل قىلىدىغان دائىمىي ئورگان ياكى تەشكىلات.
جۇڭگو خەلق سىياسىي مەسلىھەت كېڭىشى. * سوۋېت ئىتتىپاقى مىنىستىرلەر سوۋېتى.

كېگەش II مەسلىھەت ئەرگ

بىر ئىش ـ ھەرىكەت توغرىسىدىكى مۇلاھىزە، يولىورۇق.
كېڭەش قىلىنغان ئىش بۇزۇلماس. * مەسلىھەت ـ ياخشى كۆرسەتمە. * ۋاقتىدا بىرىلگەن مەسلىھەت پايدىلىق.

كېگەشمەك مەسلىھەتلەشمەك پىكىرلەشمەك ئەقىلداشماق

ئۆزئارا بىرلىكتە مۇھاكىمە قىلماق.
ئىت سۆڭەك يېسە، كۆتى بىلەن كېڭىشەر. * ئات ئالساڭ ئاي كېگەش، خوتۇن ئالساڭ يىل. * مەسلىھەتلەشكەن ئىشتىن قۇسۇر ئاز. * ھەممە ئىشنى خىزمەتداشلار، يارۇبۇرارەرلەر بىلەن پىكىرلىشىش كېرەك. * ئەقىلدىشىش ئەقىللىقنىڭ خىسلىتى.

كېلەچەك كەلگۈسى ئەتە ئىستىقبال كېيىنلىك كىن كىنىەت

ھازىرقى ۋاقىتتىن كېيىن كېلىدىغان زامان، چاغ.
كېلەچىكىنى ئويلىمىغان يامان كۈنگە قالار. * بالا بېقىشتىن قورقۇش — كېلەچەكنى يوقتىش. * ئادەمدە كەلگۈسىنى كۆزلەيدىغان

ئىراده بولۇشى كېرەك. * ئەتە كىم بار، كىم يوق. * ھەر ئادەم ئۆز ئىستقبالىنىڭ ياراتقۇچىسىدۇر. * ئەرباب بىلەن ئويناشما، كېينلىكىڭنى ئويلا.

كېلەڭسىز دارداياغان

بوي ـ تۇرقى قاملاشمىغان.

كامال كېلەڭسىز بىر كاتىپنى باشلاپ كىردى. * ئۇ دارداياغان نېمەڭنى بۇ يەردىن يوقات!

كېلىشكەن قاملاشقان سۇمبات قاش ـ كۆزى جايىدا بوي ـ تۇرقى جايىدا قەددى ـ قامىتى جايىدا

ئادەم ھەقىقىدە: رەڭگىرويىي چىرايلىق، فىگۇرىسى يارىشىملىق، ئۆز.

ئۇ قىز كېلىشكەن چىرايلىق قىز ئىكەن. * سەن تازا قاملاشقان بىر كىشىنى تاپ. * سۇلايمان ــ سۇمبات يىگىت. * ئۇ بويى ئېگىز، قاش ـ كۆزى جايىدا، بوي ـ تۇرقى ئازادە، خۇش پېئىل يىگىت ئىدى. * قەددى ـ قامىتى جايىدا بىر يىگىت قىزغا سۆز تاشلاپتۇ.

كېلىن كېلىن ئاغچا كېلىنچەك

ياتلىق بولۇپ كەلگەن قىز.

* ئاۋۋال ئۆي تاپ، كېيىن كېلىن. * كېلىن ئاغچىنى كەلگەندە كۆر، موماي خوتۇننى ئۆلگەندە. * قېيىن ئانىنىڭ قولىدا ئېزىلگەن كېلىن قېيىن ئانا بولغانىدا كېلىنىنى ئېزىدۇ: بۇ جاھان شۇنداق جاھان. * قازاق كېلىنچەكلىرى ئەمگەكچان كېلىدۇ.

كېمە كاراپ كارابىل پاراخوت يەلكەن قېيىق قولۇاق كارتىر

سۇدا يۈرىدىغان، يولۇچى، يۈك توشۇشقا، بېلىق ئوۋلاشقا

خىزمەت قىلىدىغان، ھەربىي ئىشلارنى ئىشلىتىلىدىغان ۋە بەزى سۇدا سەيرى قىلىشتا ئىشلىتىلىدىغان سايمان.

"كېمە، كاراپ، كارابىل"لار ئەڭ دەسلەپكى بولۇپ، خادا بىلەن يۇرگۈزۈلەتتى. ھازىر ماتورلارشتى.

"پاراخوت" يۇقىرى دەرىجىدە ماتورلاشقان، ئاپتوماتلاشقان بولۇپ "كېمە"نىڭ يۇقىرى پەللىسى.

"يەلكەن" يەلكەن تارتىلىپ، شامال كۈچى بىلەن يۈرىدۇ.

"قېيىق، قولۇاق"لار پالاق بىلەن يۈرگۈزۈلىدۇ، سۇدا سەيىر قىلىشقا ئىشلىتىلىدۇ.

ئىككى كېمىنىڭ قۇيرۇقىنى تۇتقان سۇغا چۈشەر. * كاراپقا چۈشكەنلەرنىڭ جېنى بىر. * كارابىلدا ھەممە نوپۇز ئىگىسىگە بويسۇنۇشى شەرت. * پاراخوت چوڭ بولغىنى بىلەن، ئۇنى كىچىك رول باشقۇرىدۇ. * شامىلغا قاراپ يەلكىنى. * قېيىقتا چۈشسەڭ، قېيىقچى بىلەن ئېيتىشما. * كىچىك قولۇاقنىڭ قىرغاقتا يېقىن ئۇزىگىنى ياخشى.

كېيىك جەرەن قارا قۇيرۇق ئېلىك

سۈت ئەمگۈزگۈچىلەر ئائىلىسىگە كىرىدىغان، تاغۇتاش، دەشتۇ بايا‌ۋانلاردا يۈرىدىغان ئاچا تۈياق ھايۋانلار.

كېيىك سۇ ئىچكەن يەردىن پاقمۇ سۇ ئىچەر. * جەرەن جەزىرىلەرنىڭ ئىگىسى ۋە زىننىتى. * قارا قۇيرۇق ئۇۋلاشقا قاۋۇل يىگىت كېرەك. * تاغلاردا ئېلىك، يايلاقتا قوي، بىر يەردە يىغا، بىر يەردە توي.

كىبرى ھال جازا

ئۆزىنى ئۇستۈن چاغلاش ھېسسى: كىبرى بار، ھالى بار، جازىسى بارلىق.

كىبرى قىلساڭ، كېيىنلىكىڭنى ئويلا. * سانسىزغا سان تەگدى،

ئىشتانسىزغا هال. * هالىڭغا بېقىپ هال تارت، خالتاڭغا بېقىپ ئۇن تارت، * جازىسى ئۇستۇن كىشى جامائەتكە ياقمايدۇ.

كىتاب نوم بىتمك

خەت يېزىلغان ۋاراقلارنى تۇپلەپ، تاش بېكىتىپ تەييارلانغان باسما ياكى قول يازما ئەسەر.

كىتابنىڭ قىممىتى مۇقاۋىسىدىن ئەمەس. * ئەسكى كىتابنىڭ يېزىلىشى چىرايلىق بولار. * كىتاب ــ پۇتۇن ئىنسانىيەتنىڭ ئوزۇقى. * كىتاب ــ زامانىمىزدىكى ھەقىقىي ئالىي مەكتەپ. * ئالۋاستىنىڭ نوم ئوقۇپ بۇددىساتۋا بولمىقى تەس.

كىچىك ئۇششاق مەيدە ئۇۋاق

ھەجمى، ئۆلچىمى چوڭ بولمىغان.

"كىچىك" ئەڭ ئومۇمىي، ھەممىگە چۈشىدۇ.

كۆز كىچىك بولغىنى بىلەن كۆرىدىغىنى چوڭ. * باللىرىم ئۇششاق، پۇتۇمغا چۈشەك. * ئېگىز تاغ مەيدە ــ مەيدە زەررىدىن تۇزۇلگەن. * ئۇتۇن ئۇۋىقى بىلەن يانىدۇ.

كىر مەينەت پاسكىنا ئىپلاس توڭرا قاسماق قىمخە ھېلىلىق زاڭگار گارا

چاڭ ــ توزان ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەردىن پەيدا بولغان يىرگىنچلىك نەرسە.

"توڭرا"، "قاسماق" كىرنىڭ قاتمۇقات توپلىنىشى.

"قىمخە" كىچىك باللارغا ئېيتىلىدۇ.

"زاڭگار"، "گارا" تۇرپان ۋە قۇمۇل شېۋىلىرىدە قوللىنىلىدۇ.

"ھېلىلىق" خوتەن دېئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

يۇزۇڭ كىر بولسا، ئەينەكتىن كۆرمە. * چۈشەن مەينەت

نېمە، ئۇ قونىغانىنى يۇمايدۇ. * كەت مەينەت، كەل دۆلەت. * قوي ئۆز ئايىغىنى پاسكىنا قىلار. * ئادەم سۆنى ئىپلاس قىلار، سۇ ئادەمنى پاكىز قىلار. * توڭرا باسقان قولۇڭنى داستىخانغا سونما. * يۈيۈنمىسا ڭ، بەدىنىڭدىكى كىر قاسماق بولىدۇ. * ھاي بالام، ئۇنى يېمە، قىمخە.

كىرلىك شىددىشاپ پروستىنا

يوتقان ــ كۆرپىگە تۇتۇلىدىغان، يوتقان ــ كۆرپىنى كىرلىشىپ كېتىشتىن ساقلايدىغان مەخسۇس رەخت.

"شىددىشاپ" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

كىرلىكنى پات ــ پات يۇيۇپ تۇرۇش كېرەك. * شىددىشاپ تۇتمىغان يوتقان كىشىنىڭ كۆڭلىنى غەش قىلىدۇ، ئۇيقۇنى قاچۇرىدۇ.

كىرئالغۇ كىرماشىنىسى

كىر يۇيىدىغان ماشىنا.

كىرئالغۇلار بازارلاردا كۆپ، تۇرىمۇ ھەر خىل. * كىرئالغۇ ئېغىر ئەمگەكنى يېنىكلەتتى.

كىرپىك مۇژگان

كۆز قاپاقلىرى چېتىدە قاتار جايلاشقان تۈكلەر.

كۆزگە يېقىن تۇرۇپ كۆرۈنمەيدىغىنى كىرپىك.

كىرسىن يەرىيغى

نېفىتتىن چەككىلەپ ئېلىنغان، پۇراقلىق سۇيۇق يېقىلغۇ. بىزدە لامپىغا قۇيۇپ يورۇقلۇق ئېلىنىدۇ، كەسىلى رۇسچە: كېروسىن.

كىرسىن قىممەتلىشىپ كەتتى، لامپا ياغسىراپ قالدى، ــ دېدى كەرىمجان ھەسرەتلىنىپ.

كىرىش سۆز بېشى مۇقەددىمە پرولوگ دىباچە ئېكسپوزىتسىيە

ئەسەرنىڭ ئاساسىي قىسمىنىڭ ئالدىدا شۇ ئەسەرنىڭ ئومۇمىي مەزمۇنىدىن دېرەك بېرىدىغان قىسمى.

"پرولوگ"، "دىباچە"لەر ئەدەبىي ئەسەرلەردە كۆپىرەك قوللىنىلىدۇ.

"مۇقەددىمە" باشقا ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ باشلىنىشىنىمۇ كۆرسىتىدۇ.

"كىرىش"نى ياخشى يېزىش بىر ئەسەر ئۈچۈن ناھايىتى مۇھىم. * «بۆرە ئۈۋىسىدىكى بايلىق»نىڭ سۆز بېشى قىسقىلا، ئەمما پۈتۈن ئەسەرنىڭ نەدىن باشلىنىپ، نەدە تۈگەيدىغانلىقىنى كۆرسىتىپ بەرگەن. * كىتابنىڭ مەزمۇنى مۇقەددىمىسىدىن مەلۇم. * مەغرۇرلۇق ـ پۈتلىشىشنىڭ مۇقەددىمىسى.

كىرىم دارامەت تاپاۋەت

تۇرلۇك مەنبەدىن تۇرلۇك يول بىلەن كىرىدىغان پۇل ـ مال ۋە ماددىي نەرسىلەر.

ھارام كىرىمنىڭ كويىغا چۈشۈش ـ زىيانىنىڭ باشلىنىشى. * كىرىم مەنبەسىنى ئېچىش، چىقىمنى تېجەش كېرەك. * "گۈگۈمچۈ ۋاقتى"دا جىق ئەزالارغا دارامەت تەگمەيتتى. * تۇنۇگۈنكى سودىدىن خېلى تاپاۋەت تاپقانسەن؟

كىشى ئادەم ئىنسان ئەر كەس بەشەر جان يالغۇق

پىكىرلەش، سۆزلەش، ئەسۋاب ـ سايمان ياساپ ئەمگەك قىلىش ئىقتىدارىغا ئىگە ھايۋانات.

"كىشى" ئومۇمىي ۋە كەڭ قوللىنىلىدۇ. كۆپىنچە "ئەر" مەنىسى بېرىدۇ "ئايال، بالا" ئايرىم ھالدا "كىشى" دېيىلمەيدۇ.

"ئادەم" ئاقىل ۋە بالىغ بولغان كىشىنى كۆرسىتىدۇ.

"ئىنسان" جىددىي ۋە سىياسىي تۇس ئالغان. "ئەر"، "كەس"، بەشەر"لەر ئايرىم قوللىنىلمايدۇ.

كىشى ئەڭ ئۇلۇغ، ئۇ ئازاد، ئەركىن بولۇش كېرەك. * كىشى بىلمىسۇن دېسەڭ، قىلما. * ئادەم ئەلەيھىسسالام. * دانىشمەن بولۇشتىن ئادەم بولۇش تەس. * ئادەم تىلىدىن كېتەر، ھايۋان مۆڭگۈزىدىن. ئادەمگە ئەقىل كېرەك، پاتقاقتا شېغىل. ئادەمنى نومۇس ئۆلتۈرەر، توشقاننى قومۇش. * زەنجىرنىڭ ئاخىرقى ھالقىسى ئىنسان، ئۇ ـ ئاچقۇچ، قۇلۇپنى ئاچىدۇ ئاسان.

كىشەن ئىشكەل كويزا تاقاق چۈشەك قۇبۇق ئاتقاغ

ئات ـ ئۇلاغ ۋە "جىنايەتچى" دەپ قارالغان كىشىنىڭ قول ـ پۇت ۋە بوينىغا سېلىپ قويۇلۇپ، ئەركىن ھەرىكىتىنى چەكلەيدىغان سايمانلار. كۆچمە مەنىدە ئەركىنلىكنى بوغۇش.

"كىشەن"، "ئىشكەل"لەر پۇتقا سېلىنىدۇ.

"كويزا" قولغا، "تاقاق" بويۇنغا سېلىنىدۇ، پەقەت كىشىگە سېلىنىدۇ.

كىشەن، ئىشكەللەردىن قۇتۇلۇش يولى ـ كۆرەش. * قولۇمدا كويزا، بوينۇمدا تاقاق، ئاخىر بولدۇم قالاق. * باللىرىم ئۇششاق ـ پۇتۇمغا چۈشەك.

كىگىز پالاز بورا(بوريا) ئالچا جاۋا

ئۆيگە سېلىنىدىغا بىسات.

"كىگىز" يۇڭدىن ياسىلىدۇ.

"پالاس" يۇڭ يېپتىن توقۇلىدۇ.

"بورا" قومۇش، يىكەنلەردىن ئۆرۈلىدۇ.

"جاۋا" لوپنۇر دىئالېكتىدا "پالاز".

يېڭنى ئالىمىغان كونا، كىگىزنى ئايىغان بورا. * ماڭغان دەريا، ياتقان بوريا. * قارا ئالچا ئاقارماس.

كىم كىمسە كىمەرسە

شەخسلىك سوئال ئالمىشى، قايسى كىشى.

"كىمسە"، "كىمەرسە"لەر كلاسسىك ئەدەبىياتتا ئۇچرايدۇ، سوئال بولۇپ كەلمەيدۇ.

كىم چاپاننى يېڭى كىيسە ۋەلى بايىنىڭ ئوغلى شۇ، كىم چاپاننى كونا كىيسە تامنى تەشكەن ئوغرى شۇ. * كىم ئاخىردا كۈلسە، شۇ ئەڭ چىرايلىق كۈلىدۇ.

كىندىكئانا ئاكۇشېركا

هامىلدار ئايالنىڭ تۇغۇتىغا ياردەم بېرىدىغان ئايال.

"ئاكۇشېركا" مەخسۇس دوختۇرخانىلاردا ئىشلەيدىغان تىببىي خادىم.

يېزىلاردا يېڭىچە تۇغۇت قوبۇل قىلىدىغان كىندىكئانىلار يېتىشتۇرۇلەكتە. * يېقىندا، خىزمەت كۆرسەتكەن ئاكۇشېركىلار تەقدىرلەندى.

كىيمەك كىينىمەك كەدگۈرمەك

كىيىم ـ كېچەكنى ئۈستىباشقا ئارتماق.

كىيىمنى پەسىلگە قاراپ كىيىش كېرەك. * قىز كىينىگۈچە قىسىر ئىنەك موزايلار.

كىيىم كىيىم ـ كېچەك ئۈستباش ئېڭىل لىباس سەرپاي تونا غۇ كەدگۈ

بەدەننى يېپىش ئۈچۈن كىيىلىدىغان، رەخت ۋە تېرىدىن تىكىلىدىغان نەرسىلەرنىڭ ئومۇمىي نامى.

ئادەم ئەسكىسى ئەمەس، كىيىم ئەسكىسى. * كىيىم ـ كېچەكنى تازا بولسا، كۆڭلۈڭ شاد بولىدۇ. * ئاچىنىڭ كۆزى ئاشتا، ئۈستباشتا. * بولمايدۇ چاپلاشقا تەنگە ئېڭىلنى، ئۆگەنگىن مەردلەردىن ئەدەب ـ ئەقىلنى. * ئالىيجانابلىق لىباستا ئەمەس، ئەخلاقتا.

گ

گاچا تىلسىز يابا

قىزىـئولوگىك كەمتۇكلۇك ياكى كېسەللىك سەۋەبىدىن گەپ قىلالماس بولۇپ قالغان.

"يابا" خەنزۇچە: 哑巴

گاچا چۆچـۈرە يېسە، ئىچىدە ساناپ يەر. * گاچا قىزنىڭ تىلىنى ئانسى بىلەر. * گاچا بولسىمۇ باينىڭ بالىسى سۆزلىسۇن. * تىلسىزدىن گەپ سورىما، بىخەرەزدىن شەپقەت. * يابا يامانلاشنى بىلمەيدۇ.

گازارما لاگېر بارگاه قارارگاه يېڭىلاش

هەربىي قوشۇن تۇرىدىغان جاي، هەربىي يۇرۇشتە چۈشكەن يەر.

گازارمىدا تەرتىپ قاتتىق، لېكىن تۇرمۇش كۆڭۈللۈك. * لاگېردا تۇرغان چاغلىرىم يادىمدىن چىقمايدۇ. * پادىشاھ بارگاھ قۇرۇپ ئولتۇردى. * خان قارارگاھىغا قايتتى. * ئۇرۇمچىدە يېڭىلاش كۆپ ئىدى.

گازىر چىكىلدەك سېمىشكە

ئاپتاپپەرەس ئۇرۇقى، قورۇپ مېغىزى چېقىپ يېيىلىدۇ.

* گازىرنى دائىم، ئاز ـ ئازدىن چېقىپ يەپ بەرسە چاچنى ئاسرايدۇ ۋە پارقىرىتىدۇ. * جامائەت سورۇنلىرىدا چىكىلدەك چېقىش تازىلىققا لايىق ئەمەس. * كوچىدا كېتىۋېتىپ سېمىشكە چاقماڭ.

گاڭگىراق ئېسەنگىرىمەك ئەقلىدىن ئازماق ئەقلىنى يوقاتماق

باش ئايلىنىپ نېمە قىلارىنى بىلمەي قالماق.

يول ئىككىگە ئايرىلار، ئىتىنىڭ بېشى گاڭگىرار. * غەلىبىدىن ئېسەنگىرىگەن غەلىبىدىن ئايرىلار. * يولدىن ئازساڭمۇ ئەقلىدىن ئازما. * شۇ يارىمنى كۆردۈم، ئەقلىمنى يوقاتتىم. تىلىم گەپكە كەلمىدى، تەيىرلاپ قويغان گەپلىرىم يوقالدى.

گاس پاكا ساغرۇ پاكاي قۇلقى ئېغىر ئاڭلىماس ئۇزىتۇڭ

قۇلىقى زەخمىلەنگەنلىكتىن، ئاۋاز ئاڭلىيالمايدىغان، ئاڭلاش سەزىمى گال.

"پاكاي"نىڭ "گاسلىقى" ئەقىل ئاجىزلىقىدىن.

گاس ئىككى كۈلدۇ. * پاكا بىلەن ئورتاق بولدۇم، گەپ ئاڭلىتالماي پورداق بولدۇم. * ساغرۇ قۇلاق بىلەن بىر يەرگە بېرىشتىن خۇدا ساقلىسۇن. * پاكاي كىنو كۆرۈپتۇ، سۆرەتتىن باشقا ھېچنېمە ئاڭلانماپتۇ. * كۈنىگە بىر يېڭىلىق ئاڭلىمىغانىنىڭ قۇلىقى ئېغىر. * قۇلقىم ئېغىر، قاتتىقراق سۆزلەڭ ــ دېدى بوۋاي.

گال I بوغۇز تاماق كېكىردەك ھەلقۇم تۇمشۇق يۇتقۇنچاق

تاماق يولىنىڭ يۇقىرى قىسمى.

ئات ئايىغىدىن، ئەر گېلىدىن كېتىدۇ. * بوغۇزىڭدىن بوغۇزلايمەن، ــ دەپتۇ ئۇنىڭغا رەقىبى. * تاماق بېرىپ تامىقىدىن ئاپتۇ. * كېكىردىكىڭنى كەرمە. * ئاچ بۆرە ھەلقۇمىدىن ئالار. * جان تۇمشۇقىغا (ھەلقۇمىغا) كەلگەندە سۆرە ياسىنىڭ نېمە كېرىكى.

گال II قاشاڭ لايپاس

تېز ئەمەس، چاققان ئەمەس، سۆرەلمە، بوشاڭ.

قولى گالنىڭ ئىشى پۈتمەس. * قاشاڭ ئاتقا كۆكۈيۇن ئۆچ. * قاشاڭ

ئۆردەك بالدۇر ئۇچار. * چاپسانغا بار، لايپاسقا يوق.

گال III ئۆتمەس

ئۆتمەيدىغان، كەسمەيدىغان.

پىچقاق گال بولغۇچە، گىلىك گال بولسىيدى. * ئۆتمەس پىچاق قول كېسەر.

گاللاشماق قاشاڭلاشماق

ئۆتمەس بولۇپ قالماق.

قېرىغاندا چىش گاللىشىدۇ، تىل ئۆتكۈرلىشىدۇ. * كەتمەننى توك يەرگە چاپساك قاشاڭلىشىدۇ.

گاللىق قاشاڭلىق

گال ـ قاشاق ھالەت.

پالتىنىڭ گاللىقى ئوتۇن كەسلىگەندە بىلىنەر. * قاشاق قاشاڭلىق قىلسا، ئىش بۇزۇلىدۇ.

گالستۇك بويۇنباغ

ئالدىنى تۆگسۈپ، كۆڭسىلەك ياقىسى ئاستىدىن ئۆتكۈزۈپ تاقىدىغان، رەختتىن ياسالغان بۇيۇم.

بەزىلەر "گالستۇك" بىزدىن چىققان،" گالغا ئاستۇق"دىن ئۆزگەرگەن دېيىشىدۇ. بىراق تېخى دەللىلەنمىدى.

گەپ ئانسى گەپ خالتىسى

تولا سۆزلەيدىغان كىشى، كۆپرەك ئايالالارغا قارىتا ئىيتىلىدۇ.

ئۇ تازا بىر گەپ ئانسى خوتۇن ئىكەن، ئەتىگەندە بىر گەپ باشلىۋىدى، تۆگىگىچە چۈش بولدى. * بەزى گەپ خالتىسى كىشىلەردىن پەخەس بول، ئۇلار گەپتىن گەپ تاپىدۇ.

گەپ ئاڭلايدىغان گەپ يەيدىغان مەسلىھەت ئالىدىغان قۇلقى يۇمشاق

گەپ ـ سۆزگە كىرىدىغان، مەسلىھەت ـ پىكرنى ئاڭلايدىغان.

ـ مېنىڭ سېنى رازى قىلغۇچىلىكىم بار، سەن گەپ ئاڭلايدىغان بالىغۇ! ـ دېدى باي. * ئۇ گەپ يەيدىغان بالا بوپتۇ. * مەسلىھەت ئال، مەسلىھەت ئالىدىغان كىشى زىيان تارتمايدۇ. * ئۇ بالا ـ ئوبدان بالا، قۇلقى يۇمشاق، نېمە دېسەك، شۇنى قىلىدۇ.

گەپدان سۆزمەن چېچەن مەسەدان قۇمباش قۇمتېلى قۇمچۆچەك قۇمقازى

گەپ ـ سۆزگە ئۇستا، كىشىگە گەپ بەرمەيدىغان.

گەپدانىڭ سۆزى ـ مەرگەنىڭ ئوقى. * گەپدان بولغۇچە ئىشچان بولساڭچۇ! * باتۇرنى مەيداندا سىنا، سۆزمەننى دەۋادا. * چېچەنىڭ تىلى، چەبدەسىنىڭ قولى. * مەسەدان خۇشامەت قىلسا، راست دەپ قالما.

گەپدانلىق سۆزمەنلىك چېچەنلىك مەسەدانلىق

گەپكە ئۇستىلىق، گەپ ساتماقلىق.

گەپدانلىقىنىڭ ئوتتۇز پۇتقى بار. * سۆزمەنلىك قىلمەن دەپ، سۆزدىن قاپتۇ. * چېچەنلىك قىلمەن دەپ، چاندۇرۇپتۇ. * مەسەدانلىق ئىش بۇزار، گېپى ئەتراپقا توزار.

گەپ ساتماق گەپ يورغىلاتماق پەلسەپە ساتماق

ئورۇنسىز، يوقىلاڭ گەپلەرنى قىلماق.

مەددىاھ ئۇيالماس گەپ سېتىشتىن، ئاچكۆز ئۇيالماس يۇز كېتىشتىن. * ئۇ گەپ يورغىلىتىپ، ھېچكىمگە گەپ بەرمىدى. * پەلسەپە ساتقانغا قورساق تويماس.

گەپكە قالماق گەپ - چۆچەككە قالماق

كىشىلەرنىڭ تەنە - تاپىسىغا ئۇچرىماق.

ئۇ گەپكە قالغان بولسىمۇ، كۆڭلىگە ئالمىدى. * ئامىنەم، ئېيتقا، مەن ئاشۇ غىلمان بۇۋى بىلەن توي قىلسام، گەپ - چۆچەككە قالارمەنمۇ؟

گەپ ئۆتمەس گەپ ئاڭلماس ياغاچقۇلاق

نەسىھەتنى قوبۇل قىلمايدىغان.

ئۇ گەپ ئۆتمەسكە گەپ قىلىپ، نېمە قىلسەن؟ * گەپ ئاڭلىماسقا گەپ قىلما. * كېتىپ بارغان چوكاننىڭ چېچى ئۇلاق ئوخشايدۇ، شەرەت قىلسام بىلمىدى، ياغاچقۇلاق ئوخشايدۇ.

گەپنى بىر قىلۋالماق تىلنى بىر قىلۋالماق

ئالدىن كېلىشىپ، بىر پىكىرگە كېلىۋالماق.

ئۇلار گېپىنى بىر قىلۋېلىپ، مەسىلىنى ئېنىقلاشقا توسقۇنلۇق قىلدى. * سەنلەر تىلىڭلارنى بىر قىلۋاپسىلەر، لېكىن بىلىپ قويۇڭلار، بۇ مەسىلە ئاخىر ئېچىلىدۇ.

گەچ گىپس

ئاق ئورگانىك بىرىكمە. فورمۇلىسى $CaSO_4 \cdot 2H_2O$ ئىشلىتىش ئورنى ناھايىتى كەڭ.

گەچ بىلەن سۇۋالغان ئۆينىڭ تاملىرى چىرايلىق ۋە پۇختا بولىدۇ. * سۇنۇق گىپسكە ئېلىپ قويۇلدى.

گەجگە يەلكە پاتاڭ شىللە مۇرە دولا گەدەن

ئادەمنىڭ قوللىرى دۇمبىگە، بويۇنغا تۇتاشقان يەر.

كۆزى گەجگىسگە چىقىپ قاپتۇ، ئەقلى دۇمبىسىگە. * سۇنغان قول

يەلكىگە يۈك. * يېتىمنىڭ رىزقىنى يېگۈچە، پاتقىغىدىن كېسىپ يە، * ئۆيىگە توشۇغانىنىڭ شىللىسى ئاغرىماس. * خەقنى مۇرەگە چىقارساڭ، ھە دېگۈچە بېشىڭغا چىقىدۇ. * دولىسىنى چىقارغانغا مۇشت داۋا. * گەدىنىدىكىنى ئۇزمەي، شىللىسغا يەپتۇ.

گەھە گېرەم كەرەم سۇۋۇق

يەرنى ئويۇپ ياسىغان ئۆي.

"سۇۋۇق" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

گەمىدىمۇ ئالىم تۇغۇلار. * گېرەم يازدا سالقىن، قىشتا ئىسسىق.

گۈۋۈيۈەن دۆلەت سوۋېتى

دۆلىتىمىزنىڭ ئالىي ئىجرائىي ئورگىنى، يەنى مەركىزىي خەلق ھۆكۈمىتى، زۇڭلى، مۇئاۋىن زۇڭلىلار، مىنىستىرلەر ۋە كومىتېت مۇدىرلىرىدىن تۈزۈلگەن.

گۈۋۈيۈەن مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى ۋە ئۇنىڭ دائىمىي كومىتېتى ئالدىدا جاۋابكار ۋە ئۇلارغا خىزمىتىدىن ھىسابات بېرىدۇ.

گۈگۈم زاۋال ۋاقتى شام ۋاقتى كۆز قارايغان چاغ كۆز باغلانغان ۋاقىت

كۈن پاتقان، يۇلتۇز چىقمىغان ئارىلىق.

گۈگۈمدا گۈل كۆرگەندىن نېمە ھۇزۇر ئالىسەن. * زاۋال ۋاقتىدا زامانىنى ئويلا. * شام ۋاقتىدا شامغا موھتاج بولىسەن. * تۈنۈگۈن كۆز قارايغان چاغدا تېخى يولدا ئىدۇق. * ئۇلار مېھماندىن كۆز باغلانغان ۋاقىتتا كېلىشتى.

گۈم گۈمران بىتىجىت نابۇت تارمار كۈمپەيكۈم كۈكۈم - تالقان يەر بىلەن يەكسان تىرىپسەن

پۈتۈتلەي يوق بولماق (قىلماق)، پاچاقلاپ تاشلىماق.

"قىلماق، "بولماق"لار بىلەن پېئىللىشىدۇ.

* ساختىپەزلىك گۇم بولمىغىنى يوق. يالغانغا ئىشەنگەن ھەققەت ئالدىدا گۇمران بولار. * دۇشمەننىڭ سۆيەقەستلىك پىلانى بىتەچەت بولدى. * دۇشمەننىڭ ھۇجۇمى تارمار بولدى. * كاززاپنىڭ ھىيلىسى كۇمپەيكۇم قىلىندى. * ھوشۇڭنى تاپ، بولمىسا، ھەقىقەت گۇرزىسى كۇكۇم - تالقان قىلىۋېتىدۇ. * كىشىگە قەست قىلماقچى بولغان يەر بىلەن يەكسان بولسۇن. * دۇشمەنلەر قاتتىق زەربىدىن تىرپەرەن بولۇپ قاچتى.

گۇمان شەك ئۇيغۇ خۇدۇك ئىكرچىگۇ

چۈشەنمەسلىكتىن، ئىشەنمەسلىك.

گۇمان - دانىشمەنلىكنىڭ باشلامچىسى. * **گۇمان** ئىماننى قاچۇرار. **ئانسىنىڭ** مېھرىگە شەك يوق. * شەك - شۇبھىسىزكى، بىز يېڭىمىز. * خۇدۇك - دوستلۇقنا ئوغا.

گۇمانخور شاككاك

يوقلاڭ ئىشلاردىن گۇمانلىنىپ يۈرىدىغان كىشى.

گۇمانخورنىڭ كۇنى تەس. * شاككاكنىڭ ئاغزىدىن شال ئاقسۇن.

گۇمانلانماق شەك كەلتۈرمەك شۇبھىلەنمەك خۇدۇكلەنمەك سېزىنمەك

ئىشەنمەسلىك، ئىنىق بەلگىلىيەلمەسلىك.

ھەمىدىن گۇمانلىنىشمۇ، ھەمىگە ئىشىنىشمۇ ئوخشاشلا خاتا. * گۇمانلىنىش - بەختلىك ئائىلىنىڭ قەبرىسى. * كۆپچىلىكنىڭ سۆزىگە شەك كەلتۈرمە. * دۇشمىنىڭ سوۋغات بەرسە شۇبھىلەن. * خۇدۇكلەنگەن پۇشايمان يەر.

گۇمانلىق شۇبھىلىك

گۇمان - شۇبھە تۇغدۇرىدىغان ھالەت.

گۇمانلىق ئىشقا گۇۋاھ بولما. * شۇبھىلىك ئادەم دوستلۇققا يارىماس.

گۇناھ ئەيىب جىنايەت قىلمىش قىلغۇلۇق يازۇق ئارىنىچۇ تابالا تسۇي غۇئان قاداغ ھۇن

قانۇن - ئىنتىزام، ئەردەم - ئەھكام، ئەدەب - ئەخلاق، قائىدە - يوسۇنغا خىلاپ ئىش - ھەرىكەت. "تسۇي" خەنزۇچە: 罪

روزىدا گۇناھ يوق، ھەممە گۇناھ باراتتا. * ئاڭلىغان قۇلاقتا گۇناھ يوق. ئۆزىنىڭ ئەيىبى ئۆزىگە كۆرۈنمەس، كورنىڭ ئەيىبى كۆزىگە كۆرۈنمەس. * كىشى پاراسەتتە كەم بولسا قانچە، ئەيىبىنى ئاقلاشقا ماھىردۇر شۇنچە. * ئازمىغان جىنايەتتىن خالىي بولار. * مەرد بولساڭ، ۋەتەنىنى قىلغىن ھىمايەت، قان بىلەن يۇيۇلسۇن گۇناھ - جىنايەت. * ئالەمنى ياپالىغان جىنايىتىنى ياپالار. * قىلمىشىغا يارىشا جازا. * قىلغۇلۇقنى قىلىپ بولدۇڭ، يەنە تۇۋا قىلمايسەن. * ئوت تۇتۇنسىز بولماس، ئەر يازۇقسۇز.

گۇناھكار جىنايەتچى ئەيىبدار

گۇناھ - جىنايەت ئۆتكۈزگۈچى "گۇناھ"، "گۇناھكار"لار كۆپىنچە دىنىي جەھەتتىن قارىلىدۇ.

پالتا گۇناھكار بولسا، سېپىمۇ گۇناھكار. * ئۇرۇشنى ئاۋۋال باشلىغان دۇشمەن، گۇناھكار ئۆزى، قىر ئوڭى جەزمەن. * بۆرە ئاچ بولسا، قوزا جىنايەتچى بولار. * ئۇرۇمچى شەھىرىدە يېقىندىن بۇيان ياش - ئۆسمۈر جىنايەتچىلەر كۆپەيدى. * ئىيىق ئەيىبدار كالىنى يارغان، كالىمۇ ئەيىبدار ئورمانغا يارغان.

گۇناھلىق ئەيىبلىك جىنايى ئىشلار قانۇنى

ئەيىب، گۇناھ، جىنايەتكە دائىر.

يوق ئىشقا قاراپ تۇرۇپ گۇناھلىق بولۇپ قالما. * ئالمىنىڭ يوغىنىغىنا ئالما دەرىخى ئەيىبلىك ئەمەس. * جىنايى ئىشلار قانۇن بويىچە جازاغا تارتىلىدۇ.

گۇۋاھ گۇۋاھچى شاھىت تانۇق

دەلىل ـ ئىسپات بەرگۈچى، ئىش ـ ھەرىكەتنى ئىسپاتلىغۇچى.

تىلغا چىشى گۇۋاھ بولسۇن. * قازانىنىڭ گۇۋاھچىسى چۆمۈچ، ئىمانىنىڭ گۇۋاھچىسى مەزمۇن. * سۆز تىل جىلۇسىنىڭ شاھىتى، بىلگىن، بۇ جىلۇىدىن مەھرۇم بولۇش بەك قىيىن.

گۇۋاھنامە شاھادەتنامە دىپلوم دوكۇمېنت

بىرەر پاكىتنى تەستىقلايدىغان، ئىسزا قويۇلغان ۋە تامغا بېسىلغان ھۇججەت.

ئامبرىكىلىق تورى تارقۇ بۇ يىل 40 ياشقا كىرىپتۇ، 39 داشۆدىن ئوقۇش پۈتتۈرۈش گۇۋاھنامىسى ئاپتۇ. * ئوتتۇرا مەكتەپتىن بېرىلگەن شاھادەتنامىنى ياخشى ساقلاپ كېلىۋاتىمەن. * ئەمەلىي بىلىمگە قارىماي، دىپلومغىلا قاراش كادىر ئىشلىتىشتە بىر مەسىلە بولۇپ قالدى.

گۆدەك سەبىي سەغىرە نارەسىدە ئاغزىدىن ئانا سۈتى كەتمىگەن ئاغزىدىن خام سۈتىنىڭ پۇرىقى كەتمىگەن ئاغزىدىن ئوغۇز سۈتىنىڭ پۇرىقى كەتمىگەن

يېشى كىچىك، ئاقىل ۋە بالىغ بولمىغان.

"سەبىي، سەغىرە، نارەسىدە"لەر كۆپىنچە قىز بالىغا قارىتىپ ئېيتىلىدۇ.

گۆدەك گۆدەكلىكىنى قىلماي قويمايدۇ. * قېرى كىشى بولسا نادان ۋە جاھىل، ئەقىللىق گۆدەكنى ئۇنىدىن ئەۋزەل بىل. * سەبىي بالىغا دادىسىنىڭ ساقلىمۇ قورغان. * سەغىرە قىز ـ پاك قىز. * نارەسىدە قىزنى زورلاپ ئەرگە بەرمەك ـ جىنايەت. * ئاغزىدىن ئانا سۈتى كەتمىگەن بىر بالا بىلەن تەڭ بولۇپ نېمە قىلسەن؟ * ئۇ تېخى ئاغزىدىن خام سۈتىنىڭ پۇرىقى كەتمىگەن ياۋاش بالا ئىدى. * ئاغزىدىن ئوغۇز سۈتىنىڭ پۇرىقى كەتمىگەن شۇ سەبىي بالىلارنىڭ بېشىغا كەلگەن كەلگۈلۈكنى كۆرۈپ، ئۇ كۆزىگە ياش ئالدى.

گۆر قەبرە يەرلىك لەھەت زارات ئاگاي تۇپلۇ سن يىرچۇ

مېيىت كۆمۈلىدىغان ئۇرۇن.

"ئاگاي" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

خەقنىڭ گۆرىگە خەق كىرمەيدۇ. * ئىچى تارنىڭ گۆرى تار. * قەبرە تېشىمىغا شائىر دېگەن سۆزنى يېزىپ قويۇشنى ئۈمىد قىلمايمەن. * قەبرەگىدىن توڭگۇز قوپسۇن. * قەرزدارنىڭ قەبرىسى يوق. * يامانىنىڭ يەرلىكى تار. * ئۇستىنى گۈل قاپلاپ، ياشناپ تۇرمىسا گۆر، لەھەت ئىچرە قۇرۇپ ياتقان گۈلنى كۆر.

گۆرىستان قەبرىستان مازار زاراتگاھلىق تۇپراق بېشى ئالتۇنلۇق

گۆر ـ قەبرىلەر بار يەر.

"ئالتۇنلۇق" ئۇلۇغ زات قويۇلغان مازار.

گۆرستانغا كۆچەت تىكىش ياخشى ئىش. * قەبرستان قورقۇنچلۇق دېيىلىدۇ، ئۇلۇكتىن قورقۇشنىڭ ھاجىتى يوق. * بالىلىق ئۆي بازار، بالىسىز ئۆي مازار. * بازىرى يېقىن باي بولماس، مازىرى يېقىن خار. * زاراتگاھلىقتا زىرائەت ئىزدىگەن ـ ئەخمەق. * ھېيت ـ ئايەملەردە تۇپراق بېشىغا چىقماق دۇرۇس.

گۆرۈ رەنە داڭ زالوگ تۇتۇغ (تۇتۇق)

نەرسە، كېرەكسىز قويۇپ، ئورنىغا قەرەل ئىچىدە تۆلەشكە پۇل ئېلىش ئىشى، قەرەلسىزدە پۇل قايتۇرۇلمىسا، قويۇلغان نەرسە ـ كېرەك ئالغۇچىغا ئۆتۈپ كېتىدۇ.

"داڭ" خەنزۇچە: 欠

ئىنسانلارنىڭ كېڭا قېلىشىدە بەزىلەر ئىسمىنى گۆرۈ قويۇپ پۇل ئالمىدىكەن، پۇلنى قايتۇرمىغۇچە ئىسمىنى يۇرمىدىكەن. * رەسمگە قويۇلغان ئالتۇن هالقام رەسىمنىڭ قولىغا ئۆتۈپ كەتتى. * داڭغا قويغان نەرسىدىن ئۈمىد يوق.

گۆش ئەت

ئادەم ۋە ھايۋاناتنىڭ تېنىدىكى قىزىل، يۇمشاق ماددا؛ مېۋە ـ چېۋە، قوغۇن ـ تاۋۇزلارنىڭ يېگىلى بولىدىغان يېرى. چىشنىڭ باردا گۆش يە. * گۆش يېسە چىشقا كىرەر، يېمىسە چۈشكە. * ئەت يەر. * ئەتلىك قوغۇن. * ئەت ئالماق. * قارا، ئۇ ئىكسكى ئېلىنىڭ ئېتىدىن چۈشۈپ كېتىپتۇ. * تېرىناق ئەتتىن ئايرىلماس.

گۈل چېچەك خۇئا

رەڭگارەڭ ئېچىلىدىغان چىرايلىق، خۇش بۇي ئۆسۈملۈك. "چېچەك" هازىر ئۇزۇقاۋۇق ئۆسۈملۈكنىڭ جىنسىي تۇغزت ئەزاسىغا قارىتىلىدىغان بولۇپ قالدى.

"خۇئا" خەنزۇچە: 花

گۈل ئېچىلغان يېرىدە ئەزىز. * ھەر گۈلنىڭ هىدى باشقا. * قىز بالا ئۆينىڭ گۈلى. * دەرەخنىڭ مېۋىسى چېچىكىدىن بىلىنەر.

گۈللۈك گۈلزار گۈلشەن لالىزار گۈلىستان بوستان خۇئالىغ

گۈللەر تېرىلغان، ئۇنگەن، ئۆسكەن يەر.

گۈللۈكتە ئوينىسا كىشى، چىمەن باغلىسا كىشى. * گۈلزاردا ئەتىر. نىڭ قەدىرى بولماس. * گۈلچىگە يېقىملىق بوستان ـ گۈلزار، ئوتونچى كۆڭلىنى قىلار تىكەنزار. * گۈلشەن بۇلار قاقاس چۆل، كۆچەت تىكىپ، تېرىسا گۈل. * زېمىن باشتىن ئاياغ گەر لالىزاردۇر، يالىڭاياغ يۈرمە، تىكسى باردۇر. * دىل هەممىتىگدىن هايات گۈلستان، قول قۇدرىتىگدىن هەممە ياق بوستان.

گۈل دەستە بۇكەت

دەستىلەنگەن بىر ئورام گۈل.

بىر تال گۈلدىن گۈل دەستە چىقماش. * ئەزىز مېهمانغا گۈل دەستە تەقدىم قىلىش هۆرمەتلىگەنلىك ۋە يېقىنلىقنى بىلدۈرىدۇ. * ئۇ كۈنلەر ئوغۇل ـ قىزلار توي قىلغانىدا ياكى تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلىگەندە گۈل دەستە تەقدىم قىلىش بولۇۋاتىدۇ، بىھبىگەن ياخشى!

گۈلە قاق قاتۇت

ئۆرۈك، شاپتۇل، قوغۇن ۋە باشقا مېۋىلەرنىڭ قۇرۇتۇلغىنى. "قاق: ئومۇمىي، "گۈلە" كۆپرەك ئۆرۈك قېقىغا قارىتىلىدۇ.

گۈلە ـ قاق، جىگدە ـ ياڭاق. * خۇۋەينى ئۇرۇكنىڭ گۈلىسى باھنى كۆچەيتىدۇ. * بۇگۈرنىڭ ئۇرۇكى تولا، قېقى يوق، ئادەمى جىق، "سېقى" يوق (چاقچاق). * كۆچانىڭ گۈلىسى تاتلىق، كەلپىنىڭ گۈلىسى ئەتلىك. * ئارمۇت قاتۇتى ـ ئامۇت قېقى.

گۈلخان هولۇ

دالىدا ياكى بوش يەردە ئوتۇن، شاخ ـ شۇمبا، ئوت ـ چۆپلەردىن يېنىلغان ئوت دۆۋىسى.

كىچىككىنە ئوتتىن لاۋۇلداپ يېنىپ تۇرغان گۈلخان ھاسىل بولىدۇ.
* دالىدا گۈلخان يېقىپ، ئەتراپىدا ھېكايە ئېيتىشىپ، چاقچاقلىشىپ ئولتۇرۇشنىڭ بۆلەكچىلا پەيزى بار.

گۈلقەلىرى ئېچىلىپ كەتمەك دوپپىسىنى (بۆكسىنى) ئاسمانغا ئاتماق ئاغزى يالاقتەك بولۇپ كەتمەك ناياقلاپ كەتمەك

قاتتىق خۇشال بولۇپ كەتمەك، خۇشال بولغان چاغدىكى ھەرىكەتتىن ئېلىنغان.
"ئاغزى يالاقتەك بولۇپ كەتمەك"، "ناياقلاپ كەتمەك" سەلبىي مەنىدە كېلىدۇ.
ئايىپاشانىڭ گۈلقەلىرى ئېچىلىپ كەتتى. * ئەزەم دادىسىنىڭ پات ئاردا قايتىپ كېلىدىغانلىقىنى ئاڭلاپ، خۇشاللىقىدىن دوپپىسىنى ئاسمانغا ئاتتى. * بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭ ئاغزى يالاقتەك بولۇپ كەتتى. * نامەت دادىسىدىن پۇل ئالغانىدا، خۇشاللىقىدىن ناياقلاپ كەتتى.

گۈلدۇرماما كۆل

چاقماق چىقىلغاندا چىقىدىغان قاتتىق ئاۋاز.
"كۆل" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.
خۇش خۇي ۋە جەڭگىۋار كىشى مەڭگۈ خۇش خۇي يۈرىدۇ، گۈلدۇرماممۇ، قۇياشنمۇ خۇش چىراي كۆتۈۋالىدۇ. * تۇغمىدە تۇغۇلغان چاشقان گۈلدۇرماممدىن قورقماس.

گۈمبەز قۇببە ئەستۇپ

قەبرە ئۈستىگە قۇرۇلغان ئۆچلۇق، يېرىم دۇگىلەك قۇرۇلۇش.
يەكەن قەبرىستانلىرىدا ئۇلۇغلارنىڭ قەبرىسىگە گۈمبەز قويۇرۇلغان گۈمبەز تولا. * ئۇلۇغلارنىڭ قۇببىسىنى زىيارەت قىلدىم.

گەرەب ئالتان توغرا

بەلگە. ھازىر ئاساسەن دۆلەت بەلگىسى ئۈچۈن قوللىنىلىدۇ.
جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ گېربى ئوتتۇرىدا بەش يۇلتۇز يورۇتۇپ تۇرغان تىيەنئەنمېن راۋىقى، چۆرىسى باشاقلار ۋە چاق. مەخسۇس بەلگىلەنگەن ئورۇنلارغا ئېسىلىدۇ.

گېلى پوق كۆتى پوق

پاك ئەمەس، گېلىدىن ئىلىنغان.
ئۇنىڭدىن ياردەم كۈتمە، ئۇنىڭ گېلى پوق، * كۆتى پوق كادىرنىڭ كۆزى توتۇق.

گىرىمسەن سەراپ ئالۇۋن ۋىلۇدل ئېزىتقۇ

ئاتموسفېرادا نۇرنىڭ ئەكسى تەسىرىدىن پەيدا بولىدىغان بىر خىل تەبىئەت ھادىسىسى. بۇ ھادىسە ياز كۈنلىرى دېڭىز بويى ۋە قۇملۇق چۆل، سايلاردا كۆپرەك بولىدۇ.
يەتتە قۇدۇقتا كېتىۋاتاتتۇق، يېراقتا گىرىمسەن كۆرۈندى، خۇددى بىنالار، ئاۋات بازارلار چىقىقانىدەك بولىدى. * قەشقەر يولىدىكى سايلاردا سەراپ كۆپ كۆرۈنىدۇ. * ئالۇۋنغا ئەجەبلىنىش كەتمەيدۇ.

گىرىمۇچ ۋاقتى دۇنيا ۋاقتى

دۇنياۋى ئۆلچەملەك ۋاقىت.
يەر شارىنىڭ نۆل گرادۇس مېرىدىئان سىزىقى لوندونىدىكى گىرىنىۋىچ رەسەتخانىسىنىڭ ئەسلى ئورنىدىن ئۆتكەچكە، بۇ يەرنىڭ ۋاقتى دۇنيانىڭ باشقا يەرلىرىدىكى ۋاقتلاردا ئۆلچەم قىلىنىدۇ، "دۇنيا ۋاقتى" دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

گىلەم زىلچا كەۋىز

بويالغان يۇڭ يىپ ياكى پىپەكتىن ھەر خىل نۇسخىدا توقۇلغان، يەرگە سېلىنىدىغان ياكى تامغا ئېسىلىدىغان بىسات.

گىلىمىك بولسىمۇ نەپىس، يالتىراق، ئۆز ھالىغا قاراپ ئۇزات ئايا غ. * زىلچە ساتساڭ قوشنائىغا سات، بىر چېتىدە ئۆزۈڭ ئولتۇرۇسەن.

گىلەمچى خالۋاپ

گىلەم توقۇيدىغان ئۇستا.

"خالۋاپ" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

* خوتەندە گىلەمچى كۆپ، ھەر ئۆيدىن گىلەمچى تېپىلىدۇ.

ل

لالما قاغجالما

توغرا كەسىپ ـ ئوقەت بىلەن شۇغۇللانماي، بىكار سوكۇلداپ يۈرىدىغان.

ئاختارمىنىڭ چالمىسى يامان، ئادەمنىڭ لالمىسى. * لالما بولغۇچە، سالما بول. * ئىتنىڭ لالمىسى، ئادەمنىڭ قاغجالمىسى ئوخشاش.

لامزەللە لايغەزەل بوشاڭ بېزەك لاتىغلاپ بېلىنىڭ تۆۋىنگە سۇيۇقئاش بارمىغان ئاغزىدىن گېپى چۈشۈپ قالمىدىغان

ئىش ھەرىكىتى، يۈرۈش ـ تۇرۇشى سۇس، گەپ ـ سۆزى جايىدا ئەمەس، قولىدىن ئىش كەلمەيدىغان كىشى.

لامزەللە ئەردىن كەسكەن خوتۇن ئەلا. * لايغەزەلدىن لاي ياخشى. * بوشاڭ بېشىنى يەر. * بېزەك ئادەمنى بەزدۈرىدۇ. * لاتىغلاپ ئادەم ـ غلاپ بەندىسى. * بىلىنىڭ تۆۋىنىگە سۇيۇقئاش بارمىغان ئۇ نېمىدىن ئۈمىد يوق. * سېنىڭ ئۇ نېمەڭ ئاغزىدىن گېپى چۈشۈپ قالمىدىغان ئادەم ئىكەن.

لاۋا ماگما

ۋولقاندىن ئېتىلىپ چىققان ئېرىگەن تاغ جىنسى.

فىلىپپىندا يانارتاغ پارتلىغاندا چىققان لاۋا يېراقلارغا چېچىلىپ، ئاھالىغا ئېغىر زىيان يەتكۈزگەن.

لاۋازىم زاپخوز

ئىداردا مەمۇرىي ـ خوجىلىق ئىشلىرىنى ئىشلەيدىغان خادىم.
لېتىپ ـ ئىدارىمىزنىڭ لاۋازىمى. * زاپخوز چاقىقان، گەپكە ئۇستا بولۇشى كېرەك.

لاۋزا بەتتام تەمسىز تېتىقسىز يىلىنچىغا

تېتىقى يوق، ئېغىزغا ئالغۇسىز، قىرتىق تەم.
لاۋزا تاماقنى ئىتتىغا بەر. * بەتتام مېۋىگە قۇرتمۇ چۈشمەس. * تەمسىز قوغۇننىڭ ئۇرۇقى كۆپ. * تېتىقسىز تاماق.

لاي پاتقاق بالچىق تىنىك

سۇ ئارىلاشتۇرۇش ياكى نەم تېگىشتىن ھاسىل بولغان يۇمشاق ۋە يېپىشقاق توپا.
سۇ باشتىن لاي. * ئىشىنىڭ تېگى لاي. * ئادەمگە ئەقىل كېرەك، پاتقاققا شېغىل.

لايلاتماق لېيىتماق پاتقاقلىماق

سۇنى تۇتۇقلاشتۇرماق.
بىلىق دېگىزنى لايلىتالماس. * سۇنى لېيىتىپ بېلىق تۇتماق.
* پاتقاقلىغان پاتقاقتا پاتار.

لايىھە پروېيېكت فاكتۇن

قارار، بۇيرۇق، قانۇن، پىلان ۋە باشقىلارنىڭ دەسلەپكى نۇسخىسى.
"فاكتۇن" خەنزۇچە: 方案
«نەشە چېكىشنى چەكلەش نىزامى»نىڭ لايىھىسى قايتا ـ قايتا مۇزاكىرە قىلىندى. كېيىن 7 ـ نۆۋەتلىك ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى

دائىمىي كومىتېتىنىڭ 19 ـ يىغىنىدا ماقۇللاندى. * "خەلق زالى"نىڭ پروېيېكتىنى ئاتاقلىق مېمارلار تۇزگەن. * خەنزۇ تىلىنىڭ پىنيىن فاكتۇنى ئېلىپسىبە جەدۋىلى، شىڭمۇلار جەدۋىلى، يۇنمۇلار جەدۋىلى، تون بەلگىلىرى، بوغۇم ئايرىش بەلگىسىدىن ئىبارەت بەش بۆلۈمگە بۆلۈنگەن.

لايىق ئوبيېكت سۆيگۈنى

يىگىت ـ قىز تۇرمۇش قۇرۇشقا نىشانلىغان قىز ـ يىگىت.
لايىقلىق سەت بولسا، قېيىن ئاناڭنىڭ كۆركىدىن بېمە پايدا!؟
* ئوبيېكتى يوق قىزغا ئۆز ئۆيىدىن كۈندەش چىقار. * سۆيگۈنۈڭنىڭ قەدىرىنى قايغۇرغاندا بىلەرسەن.

لەت مات

سولماق، يېڭىلمەك.
دېسە لەت، دېمسە دەرد. * تاي ئات بولغۇچە ئەر مات بولار.

لەتىپە ئانېكدوت

كۈلكىلىك ۋەقە ـ ھادىسە توغرىسىدا ئېيتىلىدىغان قىزىق پاراڭ.
نەسىردىن ئەپەندى لەتىپىلىرى ـ لەتىپىنىڭ كانى. * «ئۇيغۇر خەلق لەتىپىلىرى» نەشىردىن چىققاندا زۇر ئالقىشقا ئېرىشتى.

لەخمە دىداۋ

يەر ئاستىدىن قېزىپ ئېلىنغان يول. "دىداۋ" خەنزۇچە: 地道
سادىر پالۋان دۈشمەنگە زەربە بېرىش ئۈچۈن بايانداىدا لەخمە قازغان. * ياپون باسقۇنچىلىرىغا قارشى ئۇرۇشتا خەلق ئاممىسى ھەر خىل دىداۋلارنى قېزىپ دۈشمەندىن ساقلانغان ۋە پەيتىنى تېپىپ دۈشمەنگە قارشى دىداۋ جەڭلىرىنى قىلغان.

لەش لاتقا

كۆل ـ كۆلچەكلەردە ئۇزاق ۋاقىت تازىلىمىغانلىقتىن ئۆسكەن، يىغىلىپ قالغان چاۋار ـ چاتقاللار.

كۆلنىڭ لېيىنى تازىلىغانىنىڭ بېلىقى تۇغسىمەس. * بىر پاقا پۈتۈن كۆلنى لاتقا قىلار.

لەگلەك ۋەتۈمرەك

ئويۇنچۇق، قومۇش ـ يىكەنلەردىن ـ قۇراشتۇرۇپ، ئۇستىگە قەغەز ياكى شەلپەر چاپلاپ، ئۇزۇن يىپ ـ تانا باغلاپ، شامالنىڭ ياردىمى بىلەن ئاسمانغا ئۇچۇرۇلىدۇ. تۇرى كۆپ. ھازىر خەلقارالىق ھەربىكەت بولۇپ قالدى.

"ۋەتۈمرەك" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

كىچىك بالىنىڭ باھانىسى لەگلەك، خوتۇن كىشىنىڭ باھانىسى ئەگلەك. * يىمپى ئۇزۇلگەن لەگلەكتەك. * ۋەتۈمرەك ئۇچۇرۇپ ئويناش بالىلارنىڭ تەن سالامەتلىكى ئۈچۈن پايدىلىق.

لەنەت نەپرەت قارغىش قارغاق ئۇز

ئېغىر ئەيىب، جىنايەتلەرگە قارىتا ئىچ ـ ئىچىدىن يىرگىنىچ تۇيغۇسى.

ناھەقچىلىككە لەنەت. * مۇھەببەتنى بىلمىگەن نەپرەتنىمۇ بىلمەس. * ئوغرى تويغۇچە يەيدۇ، ئۆلگۈچە قارغىش ئالىدۇ. * ئاتا قارغىشى ئوق، ئانا قارغىشى دوق.

لەنەت ياغدۇرماق نەپرەتلەنمەك قارغىماق

يىرگىنىچ تۇيغۇسىنى بىلدۈرمەك.

قارائېغىزلۇقتا لەنەت ياغدۇغۇچە، شام ياقتان تۇزۇك. * دوستتىن

نەپرەتلىنىش دۇشمەنگە يارىدىم. * بۇركۈت ھېرىسىغان، ئۇردەك پەرۋاز قىلغان ھاياتنى قارغاش كېرەك.

لەنگەر ياكۇر

كېمىنى بىر جايدا توختىتىش ئۈچۈن زەنجىرگە بېسىكتېپ سۇ ئاستىغا ئاستاغنا تاشلايدىغان چاڭگاكسىمان ئېغىر تۆمۈر.

كېمە توختايدىغان يەرگە كەلگەندە قاشتىن لەنگەر تاشلاپ، بېكىتىپ قويۇلدى.

لەھجە گۇۋۇر

يەرلىك تىل، تار دائىرىلىك يەرلىك تىل.

ئۇ تاغلىقلارلەھجىسىدە سۆزلىگەچكە، كىشىلەر ئۇنىڭ سۆزىنى قىزىقىپ ئاڭلىدى.

لەۋ كالپۇك ئىرىن دورداغ دۇداغ

ئېغىز ئاستى ـ ئۈستىدىكى ھەربىكەتچان ئەت.

تەگ دېسە تەگمەيدۇ، تەگمە دېسە تېگىدۇ، ئۇ نېمە؟ (لەۋ).

* سۆيمىگەن يارىنىڭ لېۋى سوغۇق. * قاچقۇننىڭ كالپۇكى قۇرۇر. * چىلان يارىنىڭ ئىرىنىگە تەمسىل. * دورداغمىدىن ئۆپتۈر. * نە خۇش بولغاي ئىككىيلەن مەست بولساق ۋەسل باغىدا، قولۇم بولسا سېنىڭ بوينۇڭدا ۋە ئاغزىم دورداغىڭدا.

لەۋھە لوڭقا

ھەر خىل مۇسابىقىلاردە ئۈتۈپ چىققانلارغا بېرىلىدىغان خاتىرە مۇكاپات.

قىزلار ۋالىبول كوماندىلىرىنىڭ "ئاسىيا لەۋھەسى"نى تالىشىش مۇسابىقىسى يېقىندا ئۆتكۈزۈلدى. * مۇسابىقىدا ئۈتۈپ چىققانلارغا مۇكاپات لوڭقىسى بېرىلدى.

لوزۇنكا پلاكات

بايراملاردا، نامايىشلاردا زور چاقىرىقلار يېزىلىپ كۆتۈرۈپ چىقىدىغان مەخسۇس لاتا.

1 - ماي خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمىدا ئوقۇغۇچىلار "پەنگە يۈرۈش قىلايلى!" دېگەن چاقىرىق يېزىلغان لوزۇنكىلارنى كۆتۈرۈپ، ئاممىۋى يىغىنغا قاتناشتى. * زور پلاكات كۆتۈرگەن ئىشچىلار ئۆزلىرىنىڭ پلاكاتلىرىغا شۇ يىللىق مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى يېزىشقاندى.

لوزا گالېرىيە

كىنو - تىياتىرخانىلاردا ئېگىزرەك قىلىپ ياسالغان بىرنەچچە كىشىلىك مەخسۇس جاي.

چەت ئەللەردە ئەمەلدارلارکىنو - تىياتىرلارنى لوژىدا كۆرىدىكەن.

لوققا جۇلە ئۆمگەك

بوۋاق بالىنىڭ بېشىدىكى قاتمىغان مېڭە قېپى.

"جۇلە" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"ئۆمگەك" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بوۋاقنىڭ لوقىسى قاتمىغان چاغدا، ئۇنىڭغا بىرنەرسە تېگىپ كېتىشتىن ساقلىنىش لازىم.

لوقما سالماق ئېغىز غېرىچلىماق گەپكە قوشۇق سالماق

بىراۋنىڭ قىلىۋاتقان سۆزىگە سۆز قىستۇرماق، ئورۇنسىز ئارىلاشماق.

كىشىنىڭ سۆزىگە ئورۇنسىز لوقما سېلىش ياخشى ئادەت ئەمەس. * چوڭ كىشىلەر سۆزلەۋاتقاندا، ئېغىز غېرىچلاشتىن ساقلان. * خەقنىڭ گېپىگە قوشۇق سالغان گېپىنى تاپالمايدۇ، خاتاسىنى يازالمايدۇ.

لوككا ئۆركەش لۆكەن

تۆگىنىڭ ئۈستىدە چوقچىيىپ چىققان قىسمى.

"لۆكەن" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

تۆگە لوككىسىغا ماي يىغىدۇ. * قوش ئۆركەشلىك تۆگە بىر ئۆركەشلىك تۆگىگە قارىغاندا مىنىشكە ئەپلىك.

لوگىكا مەنتىقە

تەپەككۇر قانۇنلىرى ۋە پىكىر قىلىش ئۇسۇلى توغرىسىدىكى پەن ۋە شۇنداق تەپەككۇر.

تۇرمۇش رەھىمسىز، ھەرقانداق ئەقىلى خۇلاسە، تۇرمۇشنىڭ مۇقەررەر دەرد - ئەلەملىك ھەرىكەت لوگىكىسىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ. * كاللىدا ئىللەت بولسا، سۆزىدە مەنتىقە بولمايدۇ.

لۇشيەن لىنيە يول سىزىق

ئىدىيە، سىياسىي ۋە خىزمەت جەھەتتە ئەمەل قىلىنىدىغان يول.

ئاساسىي لۇشيەن تەرىپىسى چوڭ ئۇنۇم بەردى. * پارتىيىمىزنىڭ ئىدىيىۋى لۇشيەنى ھەققەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەش، ھەممىدە ئەمەلىيەتنى ئاساس قىلىشتىن ئىبارەت. * خىزمىتىمىزدە ئاممىۋى لۇشيەندە مېڭىش لازىم.

لۇغەت سۆزلۈك قامۇس ئوكيان

بىر تىلنىڭ سۆزلىرىنى مەلۇم تەرتىپتە جەملەپ، مەنىسىنى ئىزاھلاپ بېرىدىغان ياكى ئىككى ۋە ئۇنىڭدىن كۆپرەك تىللارنى سېلىشتۇرۇپ تەرجىمە قىلىپ بېرىدىغان كىتاب ياكى كىتابچە. بەزىلىرى مەخسۇس پەن، مەخسۇس كەسىپلەر بويىچە بولىدۇ.

"قاموس"، "ئوكسيان"لارنىڭ ھەجمى چوڭ، دائىرىسى كەڭ بولىدۇ.

«ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى»نى مىللەتلەر نەشرىياتى داۋاملىق نەشىر قىلىپ چىقىرىۋاتىدۇ. * «خەنزۇچە ـ ئۇيغۇرچە ئاددىي سۆزلۈك» قايتا نەشر قىلىندى * «ماتېماتىكا لۇغىتى» قاتارلىق ئون نەچچە كەسپىي لۇغەت نەشردىن چىقتى. * «تۈركىي تىللار قامۇسى»نىڭ ئىنىدىكسى ئىشلەنمەكتە. * ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئوكيانىنى ئىشلەش بىز مۇشۇ ئەۋلادنىڭ بۇرچى، دەرھال قولغا ئېلىش كېرەك ئىدى.

لۇكچەك خۇلگان

توغرا كەسپى يوق، دائىم ئەسكىلىك، بۇزۇقلۇق قىلىپ يۈرىدىغان كىشى.

ئادەمنىڭ يامىنى لۇكچەك، ئىنەكنىڭ يامىنى تەپكەك.

لۆڭگە مايلىق ياغلىق سالپىتكا سۈرتۈق

يۈز ـ قول يۇغاندا سۈرتىدىغان ئىلمە توقۇلما.

"لۆڭگە" كۆپىنچە يۈز ۋە يۇيۇنغاندا بەدەن سۈرتۈشكە ئىشلىتىلىدۇ.

"ياغلىق"، "مايلىق"لار ئىومۇمەن تاماقتىن بۇرۇن ۋە كېيىن قول سۈرتۈشكە ئىشلىتىلىدۇ.

ئاممىۋى يىغىلىشلاردا، توي ـ تۆكۈن، نەزىر ـ چىراغلاردا كۆپچىلىك قولىنى يۇيىدۇ، بىر لۆڭگە، بىر مايلىقتا سۈرتىدۇ، بۇ ياخشى ئادەت ئەمەس. * يۈز لۆڭگىسى بىلەن مايلىق بىر بولماسلىقى كېرەك. * ياغلىقنىڭ پاكىزلىقى ھەممىدىن زۆرۈر. * ھازىر قەغەز سالپىتكىسى چىقىپ بەك ياخشى بولدى.

لەنت توك شوتىسى دىيەنتى

كۆپ قەۋەتلىك بىنا ۋە شاختىلاردا، ئادەم ۋە يۈكلەرنى يۇقىرىغا ئېچىقىدىغان ۋە تۆۋەنگە ئېچىۋىشىدىغان ماشىنا.

"دىيەنتى" خەنزۇچە: 电梯

كوئىنلۇن مېھمانخانىسىنىڭ لىفتى مېھمانلارنىڭ قەۋەتلەرگە چىقىپ ـ چۈشۈشگە ئاسانلىق تۇغدۇرىدۇ. * ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى بىناسىنىڭ لىفتى ياخشى.

لىم خا لەرە

ياغاچ قۇرۇلمىلىق ئۆيلەرنىڭ قورۇسىغا توغرا قويۇلغان ياغاچ.

"لىم" خەنزۇچە "棵"دىن كەلگەن.

ئاق چۈمۈلە كىچىك بولسىمۇ، لىمنى كاردىن چىقىرىدۇ. * يالغۇز خادىن ساراي پۈتمەس.

م

ماتا بۆز ششه خام قوماش

پاختا يىپتىن يەرلىك ئۇسۇلدا، قولدا توقۇلغان رەخت.

پېتى يوق تاۋاردىن ماتا ياخشى. * يۇرتىقا كەلگەن بۆز ئەرزان، ئېغىزغا كەلگەن سۆز ئەرزان. * ئۆزى كەلسە كەلسۇن، بۆز خالتىسى كەلمىسۇن. * ناچار ششىنى بويىماق تەس. * خامنى بۇزغان شانسى، قىزنى بۇزغان ئانسى.

ماتەم هازا قارىلىق مۇسىبەت قارا كۈن سغىت يوغ

ئۆلۈم - يېتىمگە بىلدۇرۇلگەن قايغۇ - ھەسرەت.

ماتەمگە ماتەم كۆيىدىن باشقا ناخشا ياراشماس. * ئالتە خوتۇن ھازىغا بارسا، ئۆز مۇڭىنى تۆكشەر. * قارىلىقتا قارنى ئاچقان بىلىنمەس. * غەيۋەت ئۆيۇمنى بۇزدى، مۇسىبەت كۆڭلۈمنى. * غەمكىن قارا كۈندە كىم ساڭا يار، خۇشال كۈنىگىدىمۇ ئۇنتۇما زىنھار. * ھالال مېلىم، ئاق مېلىم، قار كۈنگە ساقلىدىم.

ماتەمدار هازىدار مۇسىبەتدار

ماتەم - هازا تۇتقانلار.

ماتەمدارغىمۇ مال كېرەك. * هازىدارغا ناخشا ياراشماس. * مۇسىبەتدار كۆلكىدىن قاچار.

ماخاۋ جوزام لېپرا

يۇقۇملۇق كېسەل، ماخاۋ باكتېرىيىسىدىن بولىدۇ، تېرە قېلىن-

لىشىدۇ، رەڭگىنى ئۆزگەرتىدۇ، تۇيماس بولۇپ قالىدۇ. چاچلىرى چۈشۈپ كېتىدۇ، قول - پۇت بارماقلىرى قورۇلۇپ قالىدۇ.

پۈلى بولسا ماخاۋمۇ چېچىنى ئالدۇرار.

ماختانچاق كۆرەڭ ماختۇم

يالغان - ياۋىداق گەپلەر بىلەن ئۆزىنى ئۇستۇن، بىلىمدان كۆرسەتكۈچى.

"ماختۇم" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ماختانچاق بىلەن يالغانچى — قوشكېزەك. * ماختانچاق قىسىر ئىنەك ساغىدۇ. * كۆرەڭ گەپ ئوينىتىشقا ئۇستا.

ماختانماق كۆرەڭلىمەك كۆۋەنمەك

يالغان - ياۋىداق گەپلەر بىلەن ئۆزىنى ئۇستۇن، بىلىمدان قىلىپ كۆرسەتمەك.

بار ماختانسا ئېچىلىدۇ، يوق ماختانسا چېچىلىدۇ. * كۆرەڭلىگەننىڭ كۆتى ئوچۇق.

ماختىماق داڭلىماق داملىماق مەدھىيىلىمەك مەدھىيە ئوقۇماق كۆككە ئۇچۇرماق ئۆگمەك ئالقاماق يېۋماق

ئادەم ۋە نەرسىنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى تىل بىلەن تەرىپلىمەك.

"مەدھىيىلىمەك"، "مەدھىيە ئوقۇماق" ئىجابىي مەنىدە، ئۆلۈغ ئادەم ۋە ئۆلۈغ نەرسىگە خاس.

"كۆككە ئۇچۇرماق" سەلبىي مەنىدە.

ماختىغان قىز تويىدا چىچار. * ماختىغان قىز مالخايىغا چىقىرىپتۇ. * خېرىدار تالىلايدۇ، سودىگەر داڭلايدۇ. * سەن ئۆزۈڭنى داڭلىما، كىشىلەر سېنى داڭلىسۇن. * داملىغلى يات يەر ياخشى. * مەدھىيىلىسەڭ ئۆلۈغنى مەدھىيىلە، چاكىنىنى مەدھىيىلەپ، چاكنا بولما. * شەخسكە

مەدھىيە ئوقۇماق ــ شەخسكە چوقۇنۇشقا ئېلىپ بارمىغاي. * ماختاپ كۆككە ئۇچۇرساڭمۇ نادان ئۆز قەدىرىنى بىلمەس. * دانا دۇشمەن ئۇچۇرار كۆككە هامانى، يەرگە ئۇرار دوست بولسا نادان.

ماددا ماتېرىيە

كىشى ئېڭىدىن تاشقىرى، ئۇنىڭغا باغلىق بولمىغان هالدا ياشايدىغان ئوبيېكتىپ بارلىق.

ماددا بىرلەمچى، ئاك ئىككىلەمچى.

مازاردىن ئامەت تىلىمەك توغراقتىن ئامۇت تىلىمەك

ئورنى يوق، بولۇشى مۇمكىن بولمىغان تىلەكنى تىلىمەك.

مازاردىن ئامەت تىلىگۈچە، قولۇڭغا قۇۋۇەت تىلە. * توغراقتىن ئامۇت تىلىگەن ئەخمەق.

ماسساژ ئۇقۇلاش ئەنمو

بىر خىل داۋالاش ئۇسۇلى: بەدەننى مەلۇم قائىدە ــ تەرتىپ بىلەن سۈرتۈش، سىلاش، سىپاش.

"ئەنمو" خەنزۇچە: 按摩

بەدەننى ئىلمان سۈغا چىلانغان لۆڭگە بىلەن ماسساژ قىلىپ تۇرۇش ــ سالامەتلىككە پايدىلىق، ئۇيقۇسىزلىقنى داۋالايدۇ. * ئۇقۇلاش تېرىنىڭ ئىممۇنىتېت كۈچىنى ئاشۇرىدۇ. * ئوكۇل قىلغان يەرنى ئۇقۇلاش زىيانلىق. * ئەنمو قان ئالمىشىنى ئىلگىرى سۈرىدۇ، نېرۋىلارنى تەڭشەيدۇ.

ماشىنا ئاپتوموبىل كوڭگا پىكاپ

دۆڭگاتېلنى هەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچ قىلغان، رېزىنكا چاقلىق قاتناش قورالى.

"ماشىنا" ئادەتتە ئومۇمىي نام.

"ئاپتوموبىل" رەسمىي نام.

"كوڭگا" قارا ماشىنىغا قارىتىلىدۇ.

"پىكاپ" ئادەتتە يېنىك، كىچىك ماشىنىنى كۆرسىتىدۇ.

ماشىنا بېكىتى: ماشىنا گاراژى. * ئاپتوموبىل كالونى. * كوڭگىلاردا ئاشلىق توشۇلۇۋاتىدۇ. * پىكاپ غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كەتتى.

ماشىنچى سەيپۇك

كىيىم ماشىنىسىدا كىيىم ــ كېچەك تىككۈچى ئۇستا.

"سەيپۇك: ئۇرۇمچى، تۇرپان شېۋىلىرىدە قوللىنىلىدۇ.

خەنزۇچە: 裁縫

ماموت قارىي ــ ئۇستا ماشىنچى ئىدى. * چالا ماشىنچى چاپان بۇزار.

ماشىنچىلىق سەيپۇگلۇق

ماشىنىدا كىيىم ــ كېچەك تېكىش كەسپى.

هەسەن قارىي ماشىنچىلىق قىلىدۇ. * هازىر يېزىلاردا ماشىنچىلىق كارخانىلىرى قۇرۇلدى.

ماقال تەمسىل ئاتالار سۆزى مەتەل

خەلق ئارىسىدا ئۇزاقتىن داۋام قىلىپ كەلگەن، تۇرمۇش تەجرىبىلىرىدىن ئېلىنغان، پەند ــ نەسىهەت مەزمۇن قىلىنغان ۋەزىنلىك، ئوبرازلىق گەپ.

ماقال ــ سۆزنىڭ ئاتىسى. * ئىشەنمە، يامان ئېيتسا شېرىن ماقال، هەسەلگە زەهەر قاتمىقى هەر ئېهتىمال. * تەمسىل ياپرىقى. ماقال مېۋىسى. * ئاتالار سۆزى ــ ئەقىلنىڭ كۆزى. * مەتەل مەجازىي ئىبارىدۇر.

ماكقا مىشقىرىق پوتلا يىلك گاجاك

بۇرۇن پەردىسى چىقارغان سۇيۇقلۇق.

"ماڭقا" يەنە ماڭقىسى كۆپ ۋە ئېقىپ تۇرىدىغان كىشىگىمۇ ئېيتىلىدۇ.

"گاجاك" غۇلجا شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ماڭقا تازىلاپ تۇرۇلمىسا، بۇرۇن كېسەللىكى پەيدا قىلىدۇ. * سېيىت ماڭقا «غۇنچەم» دراممىسىدىكى بايۋەچچىنىك ئوبرازى. * مىشقىرىقنى كىشى ئالدىدا مىشقىرىش سەت قىلىق. * پوتلاڭنى ئېقىتماي، نېرى كەت.

مال I مۇلۇك تەئەللۇقات دۇنيادەپنە ئىيى

ماددىي بايلىق.

قولىدا مېلى يوقنىك چىرايىدا قېنى يوق. * مېلى يوقنىك ھۆسنى يوق. * ئەخلاق بىلەن ھۇنەر ئەۋلادلارغا قالدۇرۇلغان ئەڭ ياخشى مۇلۇك. * تەئەللۇقاتىك تولۇپ تۇرسىمۇ تاماشاغا بېرىلمە. * ياشلىقتا دۇنيادەپنە ئىزدىمە. * ئاتاڭدىن دۇنيا قالغۇچە، ھۇنەر قالسۇن.

مال II چارۋا چارپاي مال-ۋاران قوي-ئۆچكە

قولدا بېقىلىدىغان ئۇششاق ھايۋان.

مال بولسا مومام باقار. * مېلى بارنىك مېلىغا، مېلى يوقنىك جېنىغا. * ئۇچ نەرسىدە بەرىكەت كۆپ: مالدا، تالدا، شالدا. * چارۋا — باراك. * چارۋا قىل — باي بول. * چارۋا-مېلىك يۈزگە يەتسە، ئۆيۈڭدە گۆش ئۆكسىمەس، * چار پاي بولمىسا، جان باقماق تەس. * ۋال-ۋارانىك كۆپ بولسا، قورساق توق دېگەن. * مېھمان قويدىن ياۋاش. * ئۆچكە تاغقا چىقمىسا تۇيىقى قىچىشىدۇ.

مالچى قويچى چوپان

مال-چارۋىنى باقىدىغان كىشى.

مالنى كېپەكىكە ئال، مالچىنى ئالتۇنغا. * قويىنى قويچى باقار،

بۆرە مارار. * قويچىدىن باجاك بولسا، قويۇك قوشكېزەك تۇغار. * ئەقىل پادىشاھتۇر بەكمۇ مېھرىبان، قويلارنى بۆرىدىن قوغدىغان چوپان. * بوزنى ئېچىشتا ساپان لازىم، مالنى بېقىشقا چوپان.

مالچىلىق چارۋىچىلىق

يېزا ئىگىلىكىنىك بىر تارمىقى، مال-چارۋىلارنى بېقىش، پەرۋىش قىلىش، ئۆستۈرۈش كەسپى.

مالچىلىقنى راۋاجلاندۇرۇش — بىزنىك فاكىجېنمىز. * چارۋىچىلىق كۆچە-كۆچە، دېھقانچىلىق كۈندۈز-كېچە.

مال دوختۇر ۋېتېرىنار

مال-چارۋىنىك كېسەللىرىنى داۋالىغۇچى مۇتەخەسسىس.

مال دوختۇرلىرىنى كۆپلەپ يېتىشتۇرۇش — چارۋىچىلىقتا مۇھىم ئىشلارنىك بىرى.

مالمان قالايمىقان

تەرتىپسىز، پاتىپاراق ھالەت.

بازاردىكى مالمانغا يانچۇقچى ئامراق. * ئەدەبسىنىك گۈللىنىشى — مالمانىنىك تۈگىشى. * قالايمىقان دوست تۈتقانىنىك ھەققىي دوستى بولماس.

مالمانچىلىق قالايمىقانچىلىق

ئەنسىزلىك پەيدا قىلىدىغان، قالايمىقان، تەرتىپسىز ھالەت، ۋەقە.

بېشىدىن مالمانچىلىق ئۆتكەن تىنچلىقنىك قەدىرىنى بىلەر. * بازاردا قالايمىقانچىلىق بولسا، ئوغرى كارامىتىنى كۆرسىتەر.

ماموق پەي

قۇشلارنىك بەدىنىدىكى ئۇششاق، يۇمشاق تۈك، تۈشت.

غاز ماۋقى بىلەن ئەلا، ئادەم بىلمەس بىلەن. * ئەقىللىق قۇش پەيلىرىنى ئاسرايدۇ، ئەقىللىق ئادەم ۋاقتىنى.

مانېكېن كېيىم قېلىپى مودېل

ماگىزىنلاردا، كېيىم تىكىكۈچى فابرىكىلاردا كېيىملەرنى كېيدۈرۈپ قويۇش ئۈچۈن ئادەم شەكلىدە ياساپ قويۇلغان قېلىپ.

هازىر بىزنىڭ ماگىزىنلاردىمۇ مانېكېنلار كۆپەيىپ قالدى.

مانۇفاكتۇرا ئىشخانا

قول ھۈنەرۋەنلەر يىغىلىپ، شېرىك بولۇپ ھەمكارلىشىپ ئىشلەيدىغان، ئەمما يەنىلا قولدا ئىشلەشنى تېخنىكىلىق ئاساس قىلغان كارخانا.

مانۇفاكتۇرا قول سانائىتى ــ كاپىتالىستىك ئىشلەپچىقىرىش تەرەققىياتىنىڭ بىر باسقۇچى.

ماھىيەت مېغىز زەمىر

تۈپ مەنە، ئېچكى مەزمۇن.

يىلان تېرە تاشلايدۇ، ماھىيىتىنى ئۆزگەرتمەيدۇ * مەسىلىگە ھادىسىدىن ئۆتۈپ ماھىيىتىنى تاپقاندىلا، ياخشى چۈشەنگىلى بولىدۇ. * گەپنىڭ مېغىزىنى دە، ئوشۇقىنى قوي.

ماۋزۇ تېما سەرلەۋھە

نۇتۇق، كىتاب، ئەسەر، ماقالىنىڭ نامى.

ماۋزۇسىغا قاراپ مەزمۇنى. * تېمىنى ياخشى ئويلاپ بېكىتىش، نۇتۇقتا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. * كىتابنىڭ سەرلەۋھەسى چىرايلىق يېزىلىپتۇيۇ، ئىچى ئۇنچە ئەمەس ئىكەن.

ماۋزۇلۇق تېمىلىق سەرلەۋھەلىك

ماۋزۇ ــ تېمىغا ئائىت.

جياڭ زېمىن باش شۇجى بېيجىڭدا 20 ــ سېنتەبىر لۇشۇن تۇغۇلغانلىقىنىڭ 110 يىللىقى مۇناسىۋىتى بىلەن، «لۇشۇن روھىنى يەنمۇ ئۆگىنەيلى ۋە جارى قىلدۇرايلى» ماۋزۇلۇق نۇتۇق سۆزلىدى. * مەرھۇم تېيېچجان ئېلىيېۋىنىڭ «تۆگمەس ناخشا» تېمىلىق شېئىرلار توپلىمى كىتابخانىلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشكەن. * «سىگنالىغا» سەرلەۋھەلىك شېئىر، بەلكىم، ھەممە شائىرنىڭ شېئىرلىرىنىڭ بىرى بولسا كېرەك، بالا شائىر شۇنداق سەرلەۋھەلىك شېئىر يازماي قالمايدۇ.

مەپتۇن مەھلىيا مەستانە شەيدا ئەسىر پەرۋانە قىنىشماق

بىراۋغا ياكى بىرەر نەرسىگە جان ــ دىلىدىن بېرىلمەك.

"قىلماق"، "بولماق"لار بىلەن پېئىللىشىدۇ.

ئۇ نازىنىن گۈزەل جىلۋىسى بىلەن مېنى مەپتۇن قىلدى، * كېيىم كۆزىنىلا مەھلىيا قىلار، بىلىم ئالقىشقا ئىگە قىلار. * چىرايلىق سۆزۈڭگە بولما مەھلىيا، سۆزۈڭدىن ئىشىڭنى بېزەت ئاۋۋالا. * بىر كۆرۈپ مەستانە بولغاندا ئىشەنچ يوق. * ۋاپادا ئوخشىما بۇلبۇلغا ئەسلا، ھەر ئان ئۇ ئۆزگە گۈل شېخىدا شەيدا. * مەنزىلىم ئىدى يىراق، ئەسىر قىلدى بىر قاراپ. * ئىشق ئوتىدا بولدۇم پەرۋانە، ئەندى بولاي دېۋانە.

مەجاز تراپ

سۆز ــ ئىبارىلەرنىڭ كۆچمە مەنىدە ئىشلىتىلىشى.

"ئاق ئوردا" ئا ق ش ھۆكۈمىتىنىڭ مەجازى نامىدۇر. * 4 ــ سىنىپ ياخشى ئوقۇيدۇ.

مەدھىيە قەسىدە ۋالتىش

بىرەر كىشى، تەشكىلات، ۋەقەنى ماختاپ يازغان شېئىر

ياكى ئېيتقان سۆز.

ئۆزىگە مەدھىيە ئوقۇغانىنىڭ تەكشىغۇچىسى ئۆزى. * ئۇ پارتىيىگە ئاتاپ قەسىدە يازدى. * بىلىملىك كىشى جاھاننىڭ ئالقىشىغا ئېرىشەر.

مەدىكار كۆنلۈكچى تەرچى

كۆنلۈك ئەمگەك كۆچىنى سېتىپ، خەقلەرنىڭ ئىشىنى قىلىدىغان كىشى.

ھازىر مەدىكار بازىرى پەيدا بوپتۇ. * مەدىكار ئەمگەك كۆچىدىن ئايرىلغانغا مەدەتكار. * كۆنلۈكچىنىڭ كۆنى تەس.

مەدىكارلىق مەدىكارچىلىق كۆنلۈكچىلىك

مەدىكار، كۆنلۈكچىنىڭ ئىشى.

ئاكام مەدىكارلىق قىلىدۇ. * مەدىكارچىلىق ئەيىب ئەمەس، بىكارچىلىق ئەيىب. * كۆنلۈكچىلىك قىل، تىلەمچىلىك قىلما.

مەرتىۋە ھەسەب

جامائەت ئىچىدىكى ئىززەت ـ ھۆرمەت؛ مەنسەب ـ ئەمەل. "ھەسەب" كەم قوللىنىلدۇ.

مەرتىۋىنىڭ تۆۋەنلىكىدىن ئەمەس، ئەخلاقىنىڭ كەملىكىدىن ئەنسىرەش كېرەك. * تۇرمۇش قۇرماقچى بولغان قىز ـ يىگىت نەسەبتە باشقا، ھەسەبتە تەڭ بولغىنى ياخشى.

مەرد مەردانە

ھېچنېمىدىن ئايانمايدىغان، قورقۇنچسىز.

مەردنى مەيدانىدا كۆر. * مەردنىڭ قولىغا لاچىن قونار. * ئېگىلمەس كۆڭۈلنى مەردانە ئېگىدۇ.

مەردلىك مەردانىلىك

قورقۇمسىزلىق، ھېچنېمىدىن ئايانماسلىق.

مەردلىك ــ مەڭگۈلۈكنىڭ تەڭدىشى. * مەردانىلىك بىلەن ياشىغان ئارمانسىز كېتىدۇ.

مەرگەن پالگان ئاتىم

ئۇستا ئاتقۇچى، ئۇستا ئوۋچى، ئاتقان ئوقى خاتا كەتمەيدىغان. مەرگەن سەۋر قىلسا ئەقىلدىن نىشان، كامانغا قايتمايدۇ ئۇچقان ئوق ھېچ ئان. * ئۇستا پالگانىنىڭمۇ تەگكۈزەلمەيدىغان چېغى بولىدۇ.

مەرمەر مرامور

ھەر خىل رەڭدە ئۇچرايدىغان كرىستاللىق تاغ جىنسى، بىنا ـ كارلىقتا ۋە زىننەت بۇيۇملىرىدا ئىشلىتىلىدۇ.

چرايلىق مەرمەرگە پەرداز كەتمەس.

مەرھەمەت ھىممەت ئىلتىپات

رەھىم ـ شەپقەت يۇزىسىدىن قىلىنغان ياخشىلىق.

مەرھەمەت ھەددىدىن ئاشقان زامان، شۇكۇرمۇ ھەددىدىن ئاشىدۇ بىگۇمان. * شادلىقنىڭ مېۋىسى ھىممەتتۇر، ھىممەت، ھاياتنىڭ مېۋىسى ھىممەتتۇر، ھىممەت. * ھىممىتى يوقنىڭ ھۆرمىتى يوق. * ئىلتىپاتنىڭ بولسۇن دېمەيمەن، خىيانىتىڭنى كۆرمىسەم دەيمەن.

مەرھەمەت قىلىڭ ئىلتىپات قىلىڭ

سۆلكەت: كىشىنى بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە تەكلىپ قىلغاندا ئېيتىلىدۇ.

قېنى، ئاشقا مەرھەمەت قىلىڭ. * مەرھەمەت قىلىپ، ئىشىمنى ھەل قىلىپ بەرسىڭىز ئىدى. * ئىلتىپات قىلسىلا، قېنى ئىلتىپات

قەلسىلا، ــ دېدى ساھىبخان مېھمانلارنى چايغا تەكلىپ قىلىپ.

مەرھۇم رەھمەتلىك مۇتەۋەپپا

ۋاپات بولغان كىشى.

"مۇتەۋەپپا" قىرغى توشمىغانغا قارىتا ئىپتىلىدۇ.

مەرھۇم ئابدۇكېرىم خوجا ياخشى شائىر ئىدى. * ئۇلۇگەن ئادەم رەھمەتلىك. * رەھمەتلىك ئانام بولسا، بۇ كۈنگە قالماس ئىدىم. * مۇتەۋەپپا ھامۇت مۇھەممەدنىڭ نامىزىغا باردىم.

مەرىپەت ئىرپان ئاقارتىش

ئىلىم ــ بىلىم، مەدەنىي تەرەققىيات.

باشاق تەرگەن سەئىدىيەك ھامان، يېغارسەن پۇتۇن مەرىپەتتىن خامان. * ئىرپان ئىلىم ــ بىلىم بىلەن كېلىدۇ. * ئاقارتىش ئىشى مىللەتنى تەرەققىياتقا باشلايدۇ. * ئازادلىقتىن بۇرۇن ھەر مىللەتنىڭ مەدەنىي ئاقارتىش ئۇيۇشمىلىرى بار ئىدى، ئۇ ماتارىپ ۋە مەدەنىيەتنى گۈللەندۈرۈشتە ھەسسە قوشقانىدى. * ياۋروپادا ئوتتۇرا ئەسىردە ئاقارتىش ھەرىكىتى ئەۋج ئالغان.

مەرىكە مۇراسىم

داغدۇغىلىق، كۆڭۈللۈك يىغىلىش.

ماموت بىلەن مەرىيەمنىڭ توي مەرىكىسى قىزىق ئۆتتى. * ئوقۇش پۈتتۈرۈش مۇراسىمغا مەكتەپ رەھبەرلىرى تولۇق قاتناشتى.

مەرىيە كۆرپە

قوزا ــ توقلىنىڭ تېرىسى.

مەرىيە توماق كىيگەن كىشىنى كۆردۈم. * كۆچا كۆرپىسى داغلىق.

مەزە گېزەك تەرگۈ

داستىخانغا تىزىلغان ھەر خىل شىرنىلىكلەر.

گېزەك قەنت ــ گېزەك دەپ قوش سۆز بولۇپ كېلىدۇ.

چايدا داستىخانغا ھەر خىل مەزىلەر تارتىلىپتۇ. مەزىگە باقسىلا، ــ دېدى ساھىبخان. * داستىخىنىمىز چۆپچۈل بولۇپ قالدى، قەنت ــ گېزەك ئاز بولۇپ قالدى.

مەزمۇن مەپھۇم

بىرەر سۆز ــ نۇتۇق، ئەسەرنىڭ ئومۇمىي مەنىسى، ئىش ــ ھەرىكەت، ۋەقە ــ ھادىسىنىڭ ماھىيىتى.

مەزمۇن بىلەن شەكلىنىڭ بىرلىكى ــ ئەدەبىيات ــ سەنئەتتە بىزنىڭ فاكتىمىز ۋە تەلىپىمىز. * ماۋزۇدىن ئۆتۈپ، ئەسەرنىڭ ئومۇمىي مەپھۇمىدىن چۈشەنچە ئېلىش لازىم.

مەزھەپ ئېقىم

دىن ۋە سىياسىي قاراشلاردا ئۆز ئالدىغا مەلۇم تەشەببۇسلار بىلەن چىققان بۆلەك.

ئىسلام دىنىنىڭ مەزھەپلىرى كۆپ. ئەك چوكىلىرى سۈننىي، شىيەلەردۇر. * ياۋروپادا يېڭى پەلسەپىۋى ئېقىملار پات ــ پاتلا پەيدا بولۇپ قالدۇ.

مەسەل باسنا

كىشىلەر ئارىسىدىكى ۋەقەلەر ھايۋانات ۋە ناباتاتلارغا كۆچۈرۈلۈپ ئىپادىلەنگەن كىچىك شېئىرى ياكى نەسرىي ئەسەر.

مەسەل سۆز سەنئىتىنىڭ قەدىمكى نەمۇنىلىرىدىن بىرى. * ئېزوپ مەسەللىرى دۇنياۋى ئەدەبىياتتا مەشھۇر. * «كەلىلە ۋە دىمنە» مەسەللەر قامۇسىدۇر. * مەسەلگە بۇلبۇلنىڭ قورسىقى تويماس.

مەست كەيپ ئەسۇر

ئىچىملىك ياكى چېكىملىك تۈپەيلىدىن نۇرمال تۇيغۇنى

يوقاتقان هالەت ياكى شۇنداق كىشى.

مەسىت ئادەمگە يورۇق كۇنمۇ زۇلمەت. * كەيپ بولساڭ، كەينىڭدىكىلەرنى كۆرمەيسەن.

مەستلىكى كەلمەك ھەۋىسى كەلمەك قىزىقسىماق

بىراۋنىڭ ئارتۇقچىلىقىنى كۆرۈپ قىزىقىش ھېس قىلماق.

مۇھەممەتنىڭ قىزى ئەجەب ئوماق قىز بوپتۇ. مەستلىكىم كېلىپ كەتتى. * چىرايلىق كەشتە تىكىۋاتقان قىزنىڭ ھۇنىرىگە ھەۋىسم كەلدى. * تىباتىرنى كۆرۈپ، ئارتىسلارنىڭ ماھارىتىگە قىزىقتىم.

مەستۇرە روپاچ مەسۇم ئەركەك چۈمن قونمىغان ئانىسى سۆيمىگەن

خوتۇن ـ قىزلار ھەققىدە: ئېپەتلىك، پاك.

"مەستۇرە" "روپاچ" ياتلىق بولغان ئايالىلار ھەققىدە، "مەسۇم"، "ئەركەك چۈمن قونمىغان"، "ئانىسى سۆيمىگەن" قىزلار ھەققىدە ئېيتىلىدۇ.

ماموت ئاخۇن خوتۇنىنى مەستۇرە قىلىۋاپتۇ، سىرتقا چىقارمايدىكەن. * رۇقىيخان روپاچ مەجلىسكە كەلمەيدۇ، كەلسىمۇ يۈزىنى يېپىۋالىدۇ. * مەريەت ـ مەسۇم قىز. * ھېپىزەم ئەركەك چۈمن قونمىغان قىز. * ئايزىمخاننى دەمسەن، ئۇ قىز ئانىسىمۇ سۆيمىگەن قىز.

مەسچىت جامە خانىقا ھېيتگاھ

مۇسۇلمانلار توپلىشىپ ئىبادەت قىلىدىغان يەر، ناماز ئوقۇيدىغان جاي.

"مەسچىت" ئۇمۇمىي نام.

"جامە، خانىقا" چوڭراق بولىدۇ، جۈمە نامىزى ئوقۇشقا باپ كېلىدۇ، ئادەتتىكى مېھرابتىن باشقا، خۇتبە ئوقۇيدىغان

مۇنبەر بولىدۇ.

"ھېيتگاھ" ئەڭ چوڭ، ھېيت نامىزى ئوقۇشقا لايىق، سەيناسى چوڭ بولىدۇ.

مەسچىتتە مورا يوق، ئادەتكە دورا. * كۇندۇزى چېركاۋنى ياقلايدۇ، كېچىسى جامەنى مارىلايدۇ. * خانىقا ـ خان خوجامنىڭ خانىسى. * داچەن ئوينا تاۋكادا، پۇلنى خەجلە ھېيتگاھدا.

مەسلەك ئىزم يول

ئوبيېكتىپ تۇرمۇش، ئىجتىمائىي تۇرمۇش ۋە ئىلمىي مەسىلىلەردە قۇۋۇەتلىگەن سىستېمىلىق نەزەرىيە، تەشەببۇس.

"ئىزم" يالغۇز كەلمەيدۇ. "چىلىك/چىلىق"قا ئوخشاش قوشۇمچە سۆزگە ئۇلىنىپ، شۇ "مەسلەك"، "يول" مەنىسىنى بېرىدۇ.

مەسلەكتە چىڭ تۇر، چۈنكى ھاياتتىن قىممەت، رازى بول كەتسىمۇ جان، شەنىمىز پاك قالسا پەقەت. * ماركسىزم ـ لېنىنىزم ئۇمۇمىي ھەقىقىتىنى كونكرېت ئەھۋالغا بىرىكتۈرۈش لازىم.

مەسلىھەت بەرمەك ئەقىل كۆرسەتمەك ئەقىل ئۆگەتمەك

بىراۋغا بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ئۈستىدە پىكىر، كۆرسەتمە بەرمەك.

ياخشىغا مەسلىھەت بەر، ياخشىدىن مەسلىھەت ئال. * ئەقىل كۆرسىتىش بالىنى ياخشى يولغا باشلاشنىڭ ئۇنۇملۇك يولى. * ھۆرۈنغا ئىش بۇيرۇساڭ، ساڭا ئەقىل ئۆگىتەر.

مەسلىھەتچى مۇشاۋىر سوۋېتنىك

مەخسۇس بىلىمى بولغاچقا، شەخس ياكى ئىدارە ئۆز ئىشىدا پىكىر، مەسلىھەت ئېلىش ئۈچۈن قويغان شەخسى.

"مۇشاۋىر"، "سوۋېتنىك" هازىر ئىشلىتىلمەيدۇ.

مەسلىھەتچى كۆپ، ياردەمچى ئاز. * مەسلىھەتچى بولساڭ، چېقمىچى بولما.

مەسلىھەت سورىماق ئەقىل سورىماق

بىراۋدىن بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ئۈستىدە پىكىر، كۆرسەتمە تەلەپ قىلماق.

مەسلىھەت سورىسا ئىنسان، رەت قىلما ھېچقاچان. * بىر كۈن ئالدىرىغاندىن قىرىق كۈن ئەقىل سورىما.

مەسئۇل جاۋابكار

مەسئۇلىيەت يۈكلەنگەن، ۋەزىپىسى ئۈچۈن جاۋاب بېرىش.

بۇ ئىشنىڭ ئاقىۋىتىگە سەن مەسئۇل. * قولۇڭنى گۇناھسىغا باش جاۋابكار.

مەسئۇلىيەت جاۋابكارلىق

ئىش ھەرىكەتىنىڭ ئاقىۋىتى، نەتىجىسى ئۈچۈن مەسئۇل، جاۋابكار بولۇش.

مەسئۇلىيەتنىن قورقماسلىق، مەسئۇلىيەتىنى ئۈستىگە ئېلىش روھى ياخشى خىسلەت. * مۇھەببەت چوڭقۇر بولسا، جاۋابكارلىق كۈچلۈك بولار.

مەسىلە مۇئەمما پروبلىما

ھەل قىلىنىشى لازىم بولغان، بەھىس قىلىشقا تېگىشلىك بولغان ئىش ـ ھەرىكەت.

"مۇئەمما"، "پروبلىما" ھازىر كەمدىن ـ كەم ئىشلىتىلىدۇ.

ھەممە ئادەم نادانمۇ بولۇپ قالدۇ، ئوخشاش بولمىغان ھەر خىل مەسىلىدە. * ھەل قىلالماس تېۋىپلار بار بىر مۇئەممە، توققۇز

شېشىدىمۇ يوق ئەجەلگە داۋا.

مەشئەل مايماك فاكىل يولقا

ئومۇمىي مەنىسى: يولنى يورۇتۇپ تۇرغۇچى چىراغ.

ئۆگەنگەن ئىلمىڭنى ئىشلەت ھەرمەھەل، ئۆچمەسۇن كۈچ بىلەن يېقىلغان مەشئەل. * غايە ـ يول كۆرسەتكۈچى مايماك.

مەشغۇل مەلەك مەغۇل ھەلەك

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە كىرىشىش.

نېمە ئىش بىلەن مەشغۇل بولۇۋاتىسىز؟ * يوقىلاڭ بىر ئىش بىلەن مەلەك بولۇپ قالدىم. * بولدى، بۇنىڭ بىلەن مەغۇل بولۇپ، ۋاقىتنى ئۆتكۈزۈۋەتمەيلى. * جىق مەلەك بولدۇم، يەنىلا تۇزىيەلمىدىم.

مەقبەرە ماۋزولىي

قەبرى ئۈستىگە ياسالغان مۇنۇمېنتتال يادىكارلىق.

ئۇلۇغ ئالىم مەھمۇت قەشقەرىنىڭ مەقبەرىسى قەشقەر ناھىيىسى ئوپال يېزىسىدا. مەقبەرە قايىتىدىن ياسالغاندىن كېيىن، ھازىر سەيلىگاھ بولۇپ قالماقتا.

مەقسەت مۇراد مۇددىئا غەرەز

ئىرىشىش، ئىشقا ئاشۇرۇشنى كۆزدە تۇتقان نەرسە.

"غەرەز" سەلبىي مەنىدە.

مەقسەتكە يېتىشىنىڭ ئاچقۇچى ـ سەۋرچانلىق. * ئالدىرىغان مۇرادىغا يەتمەس. * قىلمىسا داۋاملىق ھەقىقىي ھەرىكەت، ئاشمايدۇ ئەمەلگە ھېچ مۇراد ـ مەقسەت. * كۆڭۈل تىلىگەن مۇرادىغا يەتسە كىشى، يا بارچە مۇراددىن كەچسە كىشى، بۇ ئىككىسى مۇيەسسەر بولمىسا مۇنداق باشنى ئېلىپ، ھايقىرىپ كەتسە كىشى. * مولىنىڭ مۇددىئاسى بىسمىللاسىدىن مەلۇم. * جاۋابىدىن مەلۇم بولىدۇ دانا، ئاڭا ئاچار

جامال، ئارزۇ مۇددىئا. * غەرەزدىن غەزەر تۇغۇلار.

مەكتەپ مەدرىس شۆتاك ئوقۇل

ئوقۇش ـ ئوقۇتۇش ئېلىپ بېرىلىدىغان ھەر خىل ھەر دەرىجىلىك تەلىم ـ تەربىيە مۇئەسسەسى.

"شۆتاك" خەنزۇچە: 学堂

بالاڭنى يا مەكتەپكە بەر، يا مەشرەپكە. * قەشقەردىكى خانلىق مەدرىسە زامانىسىنىڭ ئەڭ ئالىي بىلىم يۇرتى ئىدى. * گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا شۆتاڭدا ئوقۇغانلار "بەگ" دېگەن "ئۇنۋان" ئالاتتى.

مەڭگۈ ئەبەدىي ئەبەدىلئەبەد ئۆمۈرۋايەت ئۆمۈر بويى باقي ئابامۇ

ئۇزاق، چەكسىز ۋاقىت.

ئەخلاق ـ مەڭگۈلۈك، بايلىق ـ بىردەملىك. * ئۇلۇغ ئىشقا جان تىككەننى خەلق ئەبەدىي ئۇنتۇمايدۇ. * ئىلىم ھەم باقيدۇر، ھەم ئەبەدىي ئۇ، ئىلمىدىن باشقىسى سېۋەتتىكى سۇ. * دۇشمەن قولىغا چۈشكەن ئەبەدىلئەبەد خار. * خەقنىڭ قولىدا جان باقماق بولغان ئۆمۈرۋايەت ئاچ قالار. * بىرىنچى بولغانلار بىلەن ئېلىشىشتىن قورقماق ئۆمۈر بويى بىرىنچى بولالمايدۇ.

مەڭگۈ تاش ئابىدە بىتەڭ تاش

قەھرىمانلىق قىسسىسى تاشقا ئويۇپ تىكلەنگەن ۋە ئومۇمەن قەدىمدىن قالغان تارىخي يادىكارلىق.

ئورخۇن يادىكارلىقلىرىدىن كولىتېكىن مەڭگۈ تېشى 1889 ـ يىلى ھازىرقى موڭغۇلىيىنىڭ كوكشىن ئورخۇن ۋادىسىدىكى خوشۇت ـ سايدامدىن تېپىلغان. بىلگە خاقان مەڭگۈ تېشى كولىتېكىن مەڭگۈ تېشى تېپىلغان يەردىن شۇ ۋاقىتتا تېپىلغان. تۇنيۇقۇق مەڭگۈ تېشى

1891 ـ يىلى ھازىرقى موڭغۇلىيىنىڭ پايتەختى ئۇلانباتۇردىن 60 كىلومېتر يىراقلىقتىكى بايىن چوكتو دېگەن يەردىن تېپىلغان.

مەلھەم زىمات ياقمغ

يارىغا چاپلايدىغان يۇمشاق، يېپىشقاق دورا.

باغدادتىن تەرناك مەلھەم كەلتۇرۇلگۈچە يىلان چاققان ئۆلگەن بولار.

مەلىكە قوڭجۇ

پادىشاھنىڭ قىزى؛ پادىشاھنىڭ ئايال قېرىنداشلىرى.

"قوڭجۇ" خەنزۇچە: 公主

تاڭ سۇزۇڭ 758 ـ يىلى ئۆز قىزى مەلىكە نىڭگونى ئۇيغۇر قاغانى بايانچۇرغا ياتلىق قىلدى.

مەملىكەت دۆلەت ئەل

مەلۇم چېگرا بىلەن ئورالغان، ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل تېررىتورىيە.

"دۆلەت" تېررىتورىيە دائىرىسىدىكى "ھاكىمىيەت" مەنىسىدە كېلىدۇ.

مەملىكەت ئىتتىسەڭ ئادىل يولىنى تۇت، بولمىسا سەن ئۇنداق ھەۋەسنى ئۇنۇت. * دۆلەت شېئىرى: دۆلەت گېرىبى: دۆلەت بايرىقى: دۆلەت باشلىقى. * دۆلەتنى قوغداش ھەربىر پۇقرانىڭ مۇقەددەس بۇرچى. * ئەل ئەلدىن قالسا، ئەرگە نومۇس.

مەمۇرىي مۇلكي

مەمۇرىيەتكە دائىر، ھەربىيگە نىسبەتەن.

مەمۇرىي ئورگانلاردىكى تەرجىمانلارنىڭ ئۇنۋانىنى بىكىتىش ئۇتۇقلۇق تۇگىدى. * نۇرغۇن دۆلەتلەردە دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرى مۇلكىي ئەمەلدارلىرىدىن قويۇلغان.

مەن گەمنە پېتىر بىز

1 ـ شەخس كىشىلىك ئالمىشى، "مەن" ئەك ئومۇمىي، قالغان-لىرى ئاز ئىشلىتىلىدۇ، كەمتەرلىك مەنىسى بار.

"بىز" ئالاھىدە ئەھۋالدا برلىك ساندا كېلىدۇ.

مېنىڭ ئىدى، سېنىڭ بولدى، سورۇندىدىم دورا بولدى. * كەمـ-نىلىرى بۇ ئىشتىن بىخەۋەر ئىكەن. * پېقىر بۇ يەرلىك ئەمەس، مۇساپىر. * بىزنىڭ پىكرىمىز؛ بىزنىڭ خوتۇن. * بىز ئەمدى تۆۋەنـدە مەۋجۇدادىنىڭ كېلىپ چىقىشى ھەققىدە سۆزلەيمىز.

مەنزىرە كۆرۈنۈش كارتىنا

كۆزگە كۆرۈنگەن ياكى تەسەۋۋۇر قىلىنغان تەسۋىر.

مەنزىرىنى ئاڭلىغان كۆرگەندىن ئارتۇق. * تاشقى كـۆرۈنۈش ئىشەنچلىك ئەمەس.

مەنسەپ ئەمەل تۇتۇق

ھۆكۈمەت ئورۇنلىرىدىكى مەرتىۋە، خىزمەت ـ ۋەزىپە ئورنى.

مەنسەپ تالاشقۇچە، بىلىم تالاش. * كاتتا مەنسەپكە ئولتۇرغانـدىمۇ ئىلىم ئاشۇرۇشنى پىكىر قىل ھەر دەم، مەنسەپ بىلەن كاتـتا ئەمەس ئادەم، مەنسەپ ئادەم بىلەن مۆھتەرەم. * ئەمىلىدىن قورقمايـمەن، ئەلىمدىن قورقمەن. * ئەمەل تۇتساك غادايـما، چۈشـۈپ كەتسەك، مۇكچەيمە.

مەنسەپدار ئەمەلدار مەمۇر زابىت ئوفىتسېر

مۇلكىي ياكى ھەربىي ـ ساقچى ئورۇنلاردا يۇقىرى مەنـسەپ تۇتقان شەخس.

"زابىت" ساقچى ئەمەلدار.

"ئوفىتسېر" ھەربىي ئەمەلدار.

مەنسەپدارلىق مەنپەئەت تەگمەس. * نەپسى يامان ئەمەلـدارنىڭ **پارا** يېمەيدىغىنى يوق. * ھۆكۈمەت مەمۇرلىرى پاك، ئادىل بولۇشى كېرەك. * ساقچى زابىت ساقچىلارنى تەرتىپ ساقلاشقا بۇيرۇدى. * ئازارلىق ئارمىيىدە ئوفىتسېر بىلەن ئەسكەر بىرلىكى يولـغا قويۇلغان.

مەنسۇپ قاراشلىق ئەگەلۈك تەۋە تالىق

قارايدىغان، قارىمىغىدا بولغان.

شان ـ شەرەپ خەلقە مەنسۇپ. * غەلىبە ئىرادىلىككە تەگەلـلۈق. * ئۈكەر يانغا ئۆتسە، يازغا تەۋە، تۇماق گەدەنـگە چۈشسە تازغا تەۋە. * بىزنىڭ بارلىقىمىز خەلقىمىزگە تالىق.

مەنستىمەسلىك كۆزگە ئىلماسلىق

يارامسىز دەپ ھېسابلاپ، ئېتىبارغا ئالماسلىق.

ئۇ شۇنداق ھاكاۋۇر، ھېچكىمنى مەنستىمەيدۇ. * ھەرقانداق ئىشنى ئومۇملۇقتىن مەنستىمەسلىك، كونكرېت كەلگەندە، ئۇنىڭغا ئەھمىيەت بېرىش لازىم. * ئۇ سېنى كۆزگە ئىلمايدۇ، ساڭا پەرۋا قىلمىـمۇ قويمايدۇ. * كۆزگە ئىلمىغانىنى كۆزگە ئىلماسلىق ھەقلىق.

مەنى سېپىرما ئۇرۇقلۇق

ئەر كىشى ۋە ئەركەك ھايۋانلارنىڭ جىنسىي بېزىدىن ئايرىلىپ چىقىدىغان سۇيۇقلۇق.

مەنسىنى قول بىلەن ئاقتۇرۇش سالامەتلىككە زىيانلىق ھەم قىلىقسىزلىق. * توڭلىتىلغان سېپىرما بىلەن ماللارنى ئۇرۇقلاندۇرۇش ياخشى ئۇنۇم بېرىدۇ. * ئۇلگەن ئۇرۇقلوقتىن نەسىل قالمايدۇ.

مەنىداش سۆز سىنونىم

تاۋۇش تەركىبى، تەلەپپۇزى جەھەتتىن باشقا ـ باشقا، ئەمما

مەنسى تامامەن ئوخشاش ياكى يېقىن سۆزلەر.
قولىڭزىكى بۇ لۇغەت «ئۇيغۇر تىلىدىكى مەنداش سۆز-ئىبارىلەر لۇغىتى»دۇر.

مەنسىز بىمەنە

ئەھمىيىتى يوق، قۇرۇق، تۈتۈرۇقسىز.
مەنسىز گەپ كىشىنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرىدۇ. * بىمەنە ماختاش ماختىغۇچىنىمۇ، ماختالغۇچىنىمۇ يەرگە قارىتىدۇ.

مەنۇى روھىي

كىشىنىڭ ئىچكى ھاياتىغا دائىر، ھېس-تۇيغۇغا ئائىت.
ئادەم ئۇچۇن ماددىي تۇرمۇشلا بولۇپ، مەنۇى تۇرمۇش بولمىسا بولمايدۇ. * تەنقىدنى قوبۇل قىلغاندىلا، روھىي جەھەتتىكى بارلىق داشقاللارنى تازىلىغىلى بولىدۇ، باشقىلارنىڭ پىكرىنى قوبۇل قىلغاندىلا، مەنۇى جەھەتتە يېڭى ئۇزۇقلۇققا ئېرىشكىلى بولىدۇ.

مەھبۇس تۇتقۇن

ھەپسىگە ئېلىنغان كىشى.
سىياسىي مەھبۇسلار ئازاد قىلىنسۇن! دېگەن شوئارلار، ئىسرائىلىيىدە نامايىشتا دائىم ئوتتۇرىغا قويۇلىدۇ. * لۇئان ئامېرىكىلىق تۇتقۇنلارنى بوشاتتى.

مەھسۇل مەھسۇلات بۇيۇم تاۋۇش

ئىشلەپچىقىرىلغان نەرسە.
ماقال — مەدەنىيەتنىڭ مەھسۇلى. * دېھقانچىلىق مەھسۇلاتلىرى؛ سانائەت مەھسۇلاتلىرى. * مەھسۇلاتنى ئاشۇرۇپ، چىقىمنى تېجەش بىزنىڭ فاكۇلتېتىمىز. * تۇرمۇش بۇيۇملىرى ئىشلەپچىقىرىشنى چىڭ تۇتۇپ، خەلقنىڭ ماددىي تۇرمۇشىغا كاپالەت بېرىش لازىم.

مەۋجۇدىيەت بارلىق

تەبىئەتتىكى بار نەرسىلەرنىڭ يىغىندىسى.
مەۋجۇدىيەت ئاڭنى بەلگىلەيدۇ. * ئاسمان ۋە زېمىنداھەممە بارلىق ئادەمنىڭ پىكرىدىن تاشقىرى.

مەيدان I پلاشاد سەيخانا سورۇن

ئوچۇق يەر، ھەر خىل ئومۇمىي مەشغۇلات ئۆتكۈزۈشكە تەييارلانغا يەر.
"سەيخانا" ھەربىرىدە قىلىدىغان سەھنە.
"سورۇن" كوپچىلىك توپلىشىپ قىلىنغان ئولتۇرۇش ئورنى.
مەردنى مەيداندا سىنا. * ئۇرۇمچى خەلق مەيدانىدا ھازىر ھەر كۈنى تەنتەربىيە پائالىيەتلىرى بولۇپ تۇرۇۋاتىدۇ. * سەيخانىدا ئولتۇرما، مەيخانىغا بارما. * سورۇن كۆرگەن كىشى كۆپنى بىلىدۇ.

مەيدان II مەۋقە تۇرغۇ پوزىتسىيە

ئادەم ۋە باشقا ئىجتىمائىي گۇرۇھنىڭ تۇرمۇشتا تۇتقان ئورنى.
"تۇرغۇ" مەسىلىنى كۆزەتكەن ۋە ئۇ ھەقتە ھۆكۈم چىقارغاندا تۇرغان ئورۇن.
"پوزىتسىيە" ئىش-ھەربىرىدە تۇتقان قاراش ۋە ھەربىرى.
كۆلۇمبىيە گېزىتى «كۆزەتكۈچىلەر» ماقالە بېسىپ، جۇڭگونىڭ خەلقئارا يېڭى تەرتىپ ئورنىتىش توغرىسىدىكى مەيدانىنى مەدھىيىلىگەن. * جىددىي ئۆزگىرىش پەيتىدە ھەرىكىم ئۆز مەۋقەسىنى ئېھتىياتچانلىق بىلەن بەلگىلىشى لازىم. * ھەرىكىم ئۆز تۇرغۇسىدىن سۆزلەيدۇ. * ھەرقانداق ئىشقا دۇچ كەلسەك، پوزىتسىيەڭ ئېنىق بولسۇن.

مەيدە ئاشقازان

ھەزىم قىلىش ئورگىنىنىڭ بىر قىسمى، خالتىغا ئوخشايدۇ.

يۇقىرى ئۇچى كانايغا ئۇلانغان، تۆۋەن ئۇچى 12 بارماق ئۆچەيگە تۇتاشقان.

مەيدە ئاغرىتقان ئاش ئەمەس، كۆڭۈل ئاغرىتقان دوست ئەمەس.

* ئاشقازان يارىسى ساقايماس كېسەل ئەمەس. تىببىي ئىلىم چارىسىنى تاپتى.

مەيۈس خاموش كۆڭلى پەرىشان كۆڭلى يېرىم

ئۈمىدسىزلىكتىن، كۆڭۈلسىزلىنىش، چۈشكۈن ھالغا چۈشۈش.

ئۇ قىز كۆل بويىدا مەيۈس ئولتۇراتتى. * خاموش يىگىت نېمە قىلارىنى بىلمەي قالدى. * قۇرغۇيۇم ئۇچتى قولۇمدىن قايدا مېھماندۇر بۇگۈن، دەخلى بەرمەكلار يارىمغا، كۆڭلى پەرىشاندۇر بۇگۈن.

* سەندىن بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ، كۆڭلۈم يېرىم بولدى.

مودا فورما پاسون ياڭزا

ئىش ـ ھەرىكەت، بولۇپمۇ كىيىم ـ كېچەكنىڭ كۆپچىلىك قوبۇل قىلغان شەكلى.

مودا قوغلىشىش بىر خىل يامان ئادەت، چۈنكى مودا قوغلاشقۇچىنىڭ جامالى بۇنىڭلىق بىلەن ئۆزگىرىپ قالمايدۇ. * دوكلاتتىن كېيىن، "كۆپچىلىككە رەھمەت" دېيىش ھازىر خېلى مودا بولۇپ قالدى.

* جىلىتكەكنىڭ فورمىسىنى ئىلھاسلام، بېرىپ تۇرساڭ. * يېڭى پاسوندا كۆڭلەك كىيگەن بىر قىز كوچىدا مەغرۇر كېتىۋاتاتتى. * بۇ چاپانىنىڭ ياڭزىسى خېلى ياخشى ئىكەن. * يىراق يەرنىڭ گېپى ھەر ياڭزا.

مولا داموللا ئۆلسا مەۋلۈي مەۋلانە

ئىسلام دىنى بويىچە ئىلىم ئەھلى، دىنىي زىيالىيلار.

موللام دۇئاغا زورلار. * بوپتۇ، ئادەم بولغۇچە كەلمىسە، مولا بول. * داموللام ئىلمىنى بىلەر، بېرىشنى بىلمەس. * ئېيىقنى ئۇگەتسەڭ، داموللا بولار * باندىكى موللام بار موللام، يىراقتىن كەلگىنى داموللام. * ئۆلىمالقمۇ بىر ھۇنەر، جاپا چەكمەي پۇل ئۇنەر. * ماموت مەۋلۇي كىتابخانلىق قىلدى.

موما I چوڭئانا جىجە قۇرتقا

ئاتا ـ ئانىنىڭ ئانىسى.

"جىجە" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"قۇرتقا" لوپنۇر دىئالېكتىدا، ئانىنىڭ ئانىسى. ئانىسىنىڭ ئانىسىنى كۆرسىتىدۇ.

"چوڭئانا" بەزى شېۋىلەردە ئاتىسىنىڭ ئاچىسىنى كۆرسىتىدۇ.

مال بولسا، مومام بېقىپتۇ. * چوڭئانام چايغا ئامراق، شاما چاينايدۇ.

موما II خادا مۇمۇن

يەرگە تىك قادالغان، بېشى ئۇچلوقراق ياغاچ.

خامانغا موما قادالغاندى. * يىراقتىن بىر خادا ياغاچ كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

موماي كەمپىر ئاچى قۇرتقا

كۆپ ياشىغان، چوڭ ياشلىق ئايال.

موماي مومايىنى ئاپا دەپتۇ. * مومايىنىڭ كۆزى ئوسمىدا، گادايىنىڭ كۆزى پوسمىدا. * ئۆلۈم غەلۋىسىدە چال ئىگىلار ئېغىر، سەدەل قىرىپ دورا تەييارلار كەمپىر.

مونوپولیه لۇغدۇەن

ئۆز ئىلكىدە تۇتۇش ۋە يالغۇر ئىگىلىۋېلىش.

كاپىتالىستلار يۇقىرى پايدا ئېلىش ئۈچۈن، كاپىتالىستىك جەمئىيەتتە بارلىق ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىشنى ۋە بازارنى مونوپولىيە قىلىۋالىدۇ.

* ھەممىنى مونوپولىيە قىلىۋېلىشقا ئۇرۇنۇش ھەممىدىن قۇرۇق قالدۇرىدۇ.

موھتاج ھاجەتمەن

بىرەر نەرسىگە ھاجىتى چۈشكەن.

موھتاج ــ مىك ھۇنەرنىك ئانىسى. * ھاجەتمەنلىك ھالىغا يەت.

مۇئامىلە رابىتە بېرىش ـ كېلىش كىرىش ـ چىقىش

كىشىلەر ئارىسىدىكى مۇناسىۋەت.

دوستلار ئارىسىدىكى مۇئامىلىدە سەمىيىلىك ھەممىدىن مۇھىم.

* مەن ئۇنىڭ بىلەن رابىتە قىلغىلى ئۇزاق بولدى. * ئارىمىزدا بېرىش ـ كېلىش بولۇپ تۇرىدۇ. * ئۇنىڭ بىلەن كىرىش ـ چىقىش قىلىشمايمىز.

مۇئاۋىن ئورۇنباسار نائىب

رەئىس، مۇدىر قاتارلىق رەھبىرىي خادىملارغا يارەملىشىپ خىزمەت ئۆتەيدىغان، شۇ خىزمەت ۋەزىپىلەرنىڭ ئىككىنچى ئورنىدا تۇرىدىغانلىرى.

مۇئاۋىن رەئىس؛ مۇئاۋىن مۇدىر؛ مۇئاۋىن نازىر. * مۇئاۋىن رەئىس قېيۇم باۋۇدۇن ئاپتونوم رايونلۇق مائارىپ كومىتېتىنىڭ مۇدىر ـ لىقىنى قوشۇمچە ئۆتەيدۇ.

مۇبالىغە كۆپىتۈرمە

ئۆز دەرىجىسىدىن ئاشۇرۇپ سۆزلەش.

مۇبالىغە قىلىشتىن ساقلىنىش لازىم. * ئەدەبىي ئەسەرلەردە مۇبالىغە بولىدۇ. * كۆپىتۈرمە پاراڭ بىر ئۆتىدۇ، ئىككى ئۆتمەيدۇ.

مۇپتىلا گىرىپتار

چېتىلىش، تۇتۇلۇش، بېرىلىش.

كۆپىنچە ئاغرىق ـ سىلاق، دەرد ـ ئەلەم، بالا ـ قازاغا قارىتىلىدۇ.

"بولماق"، "قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

كىم نېمە كېسەلگە مۇپتىلا بولسا، شۇ كېسەلنىڭ گېپىنى قىلىدۇ.

* ھاراقنى كۆپ ئىچكەن كىشى دىئابىت كېسىلىگە گىرىپتار بولىدۇ.

مۇتەپەككۇر ئىدىئولوگ

ئوبىيېكتىپ رېئاللىقنى بىلىشتە ئالاھىدە چۈشەنچىگە ئىگە، ئۆز ئالدىغا ئىدىيىۋى سىستېما يارىتالىغان كىشى.

مۇتەپەككۇر بىلىمگەنىنى قويىچى بىلەر. * ئەلىشىر ناۋائىي ئۇلۇغ ئەدىب، شۇنداقلا ئۇلۇغ مۇتەپەككۇردۇر.

مۇتەخەسسىس ئىختىساس ئىگىسى

بىرەر ئىلىم ـ پەن، ھۇنەر ـ سەنئەتنى پۈختا ئىگىلىگەن كىشى. "ئىختىساس ئىگىسى" ئومۇمەن مەخسۇس بىلىمگە ئىگە، قابىلىيەتلىك كىشى. كەسىپ نامى ياكى ئاتاق ھېسابلانمايدۇ.

مەنسەپ پەقەت تىللاردىكى نەقىشتۇر، مۇتەخەسسىس ساپ ئالتۇندۇر.

* ئىختىساس ئىگىلىرىنى قەدىرلەش لازىم. * ئىختىساس ئىگىسى ئىشچان كېلىدۇ.

مۇخ تاشقىنا

نەم يەردە ئۆسىدىغان، يىلتىزى، غۇلى، يوپۇرمىقىنى پەرق

ئەتكىلى بولمايدىغان بىر خىل ئۆسۈملۈك.
دومىلىغان تاشقا مۇخ ئوخشايدۇ.

مۇخبىر ژۇرنالىست

گېزىت ـ ژۇرنال، رادىئو ۋە باشقا مەتبۇئات ئورۇنلىرىغا خەۋەر، ماقالە يېزىپ تۇرىدىغان كىشى.
ئالاھىدە مۇخبىر. * 1991 ـ يىل 12 ـ ئاينىڭ 26 ـ كۈنى دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىمىز چەچەن مۇخبىرلارنى كۆتۈۋېلىش يىغىندا سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىدىن مۇستەقىللىك ئېلان قىلغان روسىيە، بېلورۇسىيە، ئۇكرائىنا قاتارلىق 11 مۇستەقىل دۆلەتنى ئېتىراپ قىلغانلىقىمىزنى جاكارلىدى.

مۇخبىرلىق ژۇرنالىستلىق

مۇخبىرغا ئائىت.
مۇخبىرلىق كەنىشكىسى. * مۇخبىرلىق ـ تولىمۇ ئوبدان خىزمەت، لېكىن ھەممىگە نېسىپ بولمايدۇ، ھەممىنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ.

مۇداخىلە ئىنتېرۋېنتسىيە

ئارىلىشىش لازىم بولمىغان ئىشقا ئارىلىشىش.
بىز چەت ئەللەرنىڭ ئىشىغا مۇداخىلە قىلمايمىز، چەت ئەللەرنىڭ مۇداخىلىسىگىمۇ يول قويمايمىز.

مۇددەت قەرەل مۆھلەت ئىددەت سۈرۈك

بەلگىلەپ قويۇلغان ۋاقىت، چەك قويۇلغان ۋاقىت.
"مۆھلەت"، "سۈرۈك" پۈتۈرۈشكە ياكى قايتۇرۇشقا بەلگىلەنگەن ۋاقىت.
"ئىددەت" ئەردىن چىققان خوتۇننىڭ ھامىلدار ياكى ھامىلدار ئەمەسلىكىنى بىلىش ئۈچۈن چەكلەنگەن ۋاقىت.

ئىشقا ياراپ قالسا ئىلمىك بىر مۇددەت، يەنە ئاشۇرۇشقا قىلغىن سەن شىددەت. * قەرزنى قەرەلدە قايتۇر. * ئىددەت تۇتۇش ياخشى ئادەت. * سۈرىكى توشقان نەرسىنى ۋەدە بويىچە ۋاقتىدا قايتۇرۇش لازىم.

مۇددەتلىك قەرەللىك

بەلگىلەنگەن مۇددەت، قەرەلگە ئائىت.
مۇددەتلىك ئامانەتنى مۇددىتى توشماي ئېلىشقا بولمايدۇ. * قەرەللىك يىغىلارنى ئۆز قەرەلدە ئۆتكۈزۈش كېرەك.

مۇدىر دېرىكتور جىڭلى

مەكتەپ ـ مەدرىسە، كومىتېت ـ ھەيئەت، ئىشخانا ـ كارخانىلارنىڭ باشلىقى.
شىنجاڭ داشۆنىڭ مۇدىرى. * ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتنىڭ مۇدىرى. * قارىماي نېفىتلىكنىڭ دېرىكتورى. * شىنجاڭ پولات ـ تومۇر شىركىتىنىڭ جىڭلىسى.

مۇرەببا ۋاردىنە شىنە

مېۋە، بەزى كوكىتاتلارنى شېكەر قېيمامى بىلەن پىشۇرۇپ تەييارلانغان شىرنىلىك.
ئەنجۈر مۇرەببىسى. * ئۇيغۇرلاردا مۇرەببا قاينىتىش ئۇزاق تارىخقا ئىگە. * ئالۇچا ۋارىنىسى. * ۋارىنە ياساش يولى توغرىسىدا مەلۇمات بېرىلگەن كىتابچىلار چىقسا بولاتتى.

مۇرەسسە مادارا

كېلىشىش، يارىشىش ئىشى ۋە ھەرىكىتى.
"قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.
ئوت بىلەن سۇ ئارىسىدا مۇرەسسە يوق. * يېقىنلار ئارا مادارا

كېرەك.

مۇزاكىرە مۇھاكىمە مۇلاھىزە مۇتالىئە سېمىنار

بىرەر مەسىلە ئۈستىدە پىكىرلىشىش ياكى مۇنازىرىلىشىش.

ئوخشاش بولمىغان قاراشلار سەممىي مۇزاكىرە ئارقىلىق ھەل بولىدۇ. * مۇھاكىمە مەسىلىنى ئايدىڭلاشتۇرۇپ بېرەر. * ھەرقانداق ئىشتا مۇلاھىزە كېرەك. مۇلاھىزە مەسىلىنىڭ ھەقىقىتى، خاراكتېرى ۋە قانۇنىيەتلىرىنى ئېچىپ بېرىدۇ.

مۇزداۋان مۇزئارت

مۇزلار بىلەن قاپلان تاغ يولى.

مۇزداۋاننى مۇز دەيدۇ، مەن بارغۇچە توڭلايدۇ، ئېزىپ قال غان بېشىمنى قادىر ئىگەم ئوڭلايدۇ. * مۇزئارت ئاقسۇ بىلەن ئىلى ئوتتۇرا-سىدىكى مەشھۇر داۋان. * مۇزائارتتا ھازىر مۇز ئېرىپ تۇگەپتۇ.

مۇزكالتەك بىڭگۇر

يازلىق سۇسىنلىق مۇز.

سۇ، شىرنە، شېكەر، سۇتلەرنى ئارىلاشتۇرۇپ توڭلىتىشتىن ھاسىل بولىدۇ، ئېچىدىن بىر كىچىك كالتەك قىستۇرۇپ قويۇلىدۇ. مۇزكالتەك بىزدە يېقىنقى 30 - 20 يىللاردىن بېرى پەيدا بولدى.

مۇسابىقە بەس بەيگە

تەنتەربىيە، ئىلىم - پەن، ھۇنەر - سەنئەتتە ماھارەت كۆرسىتىپ ئۇستۇنلۇك تالىشىش پائالىيىتى.

"بەيگە" ئاساسەن ئات چېپىشىشقا قارىتىلىدۇ.

2 - نۆۋەتلىك ئاسىيا تەنھەرىكەت يېغىندا 27 تۈر بويىچە مۇسابىقە بولدى. * ماتېماتىكا بويىچە، ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى ئارا بەس - مۇسابىقە ئۇيۇشتۇرۇلدى. * توي يات بىلەن ياخشى، بەيگە

ئات بىلەن.

مۇسابىقىلەشمەك بەسلەشمەك

ئۆتۈشماق، مۇسابىقە - بەسكە چۈشمەك.

تەنتەربىيىچىلەر ئۆز ماھارىتى بويىچە، مۇسابىقە تۈرلىرىگە ئاساسەن مۇسابىقىلاشتى. * مەكتىپىمىزدە سىنىپلار ئارا تازىلىقتا بەسلەشتۈق.

مۇساپە ئارىلىق

زامان، ماكان جەھەتتىكى ئۇزۇنلۇق.

ئۇزۇن مۇساپە بېسىپ كەلگەن مېھمانلارنى ياخشى كۈتۈش كېرەك. * بېيجىڭ بىلەن تيەنجىننىڭ ئارىلىقى تەخمىنەن 240 چاقىرىم.

مۇساپىر غېرىب بۇرالقى

ئۆز يۇرتىدىن كېتىپ، باشقا يۇرتتا ياشاۋاتقان كىشى.

"بولماق"، "قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

"بۇرالقى" قوشۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

سەن مۇساپىر، مەن غېرىب. * مۇساپىر بولمىغۇچە مۇسۇلمان بولماس. * مۇساپىر ئىتنىڭ قۇيرۇقى ئېچىكرى. * غېرىبقا غېرىب يىغلار. * غېرىبنىڭ ھالىغا غېرىب يېتەر.

مۇساپىرلىق غېرىبلىق

ياقا يۇرتلادا يۇرۇشكە ئائىت.

مۇساپىرلىق يامان ئىكەن، يۇر كېتەيلى ئۆز يۇرتقا. * ئات ئورۇقلۇقتىن بۇزۇلار، خوتۇن غېرىبلىقتىن.

مۇسادىرە كونفىسكاتسىيە تۆگەن

بىراۋنىڭ مال - مۈلكىنى، مەلۇم سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن، ھۆكۈمەتنىڭ ئومۇمنىڭ ئىختىيارىغا ئېلىش، پادىشاھلىق قىلىش.

"تۆگەن" قۇمۇل شېۋسىدە قوللىنىلىدۇ.

يەر ئىلاھاتىدا پومېشچىكلارنىڭ يەرلىرى مۇسادىرە قىلىنغان.

* زەھەرلىك چېكىملىك ساتقۇچىنىڭ بارلىق زەھەرلىك چېكىملىكلىرى ۋە پۇل - مېلى مۇسادىرە قىلىنىدۇ.

مۇسەللەس مەيزاپ سۇرما

ئۇزۇمدىن ياسالغان ئىچىملىك، ئۇچتىن بىرى ئۇزۇم سۇيى.

"مەيزاپ" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئاز ئۇلچەمدە مۇسەللەس ئىچپ تۇرسا، سالامەتلىككە پايدىسى بار.

مۇستەبت ئىستىبداد

ھاكىمىيەتنى يالغۇز قولىغا ئېلىۋالغان، چەكلەنمىگەن ھۆكۈمران.

ياك زېكشىن، جىن شۇرېن مۇستەبتلىرى خەلقىمىزگە چەكسىز زۇلۇم - ھاقارەت كەلتۈرگەنىدى. * ئىستىبداد شېك شىسەي ئۇلاردىن ئېشىپ خەلقىمىز ئۈستىگە ئېغىر بالا - ئاپەتلەرنى كەلتۈردى.

مۇستەبتلىك ئىستىبداتلىق

مۇستەبتلىككە ئائىت.

خەلقىمىز مۇستەبتلىك، ئىستىبداتلىق ھۆكۈم سۈرگەن دەۋردە مىللىيىتىنى تاشلاشقا مەجبۇر قىلىنغانىدى.

مۇستەقىل ئىستىقلال

بىرىگە تەۋە، قارام بولمىغان؛ ئۆز ئالدىغا.

سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىغا كىرگەن روسىيە، قازاقىستان قاتارلىق 11 ئىتتىپاقداش رېسپۇبلىكا زۇڭتۇڭلىرى 1991 - يىل 21 - دېكابىر كۈنى ئالمۇتىدا يىغىن ئۆتكۈزۈپ، مۇستەقىل دۆلەتلەر بىرلەشمىسى كېلىشىمنى ئىمزالىدى.

مۇستەقىللىك ئىستىقلالىيەت

بىرىگە تەۋە قارام بولمىغان، ئىگىلىك ھوقۇقى ئۆز قولىدا بولغان ھالەت. كۆپىنچە دۆلەتكە قارىتىلىدۇ.

1991 - يىل 9 - سېنتەبىر تاجىكىستان جۇمھۇرىيىتى پارلامېنتى قارار ماقۇللاپ مۇستەقىللىك ئېلان قىلدى، ھازىرغىچە سابىق سوۋېت سوتسىيالىستىك جۇمھۇرىيەتلەر ئىتتىپاقىغا كىرگەن جۇمھۇرىيەتلەرنىڭ ھەممىسى مۇستەقىللىك ئېلان قىلدى.

مۇستەملىكە كولونىيە

كۈچلۈك دۆلەت تەرىپىدىن مۇستەقىللىكى يوقىتىلغان مەملىكەت ياكى ئۇلارغا قارام بولۇپ قالغان جاي - رايون.

جاھانگىرلار مۇستەملىكىلەرگە ئادەم كۆچۈرىدۇ، كاپىتال ئېكسپورت قىلىدۇ، تاۋارلىرىنى ساتىدۇ، مۇستەملىكىلەرنىڭ بايلىقىنى بۇلايدۇ.

مۇسۇلمان مسلم مۆمن

ئىسلام دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچى.

"مۇسلىم" "مۆمن"لەر ئايرىم ھالدا ئۇچرايدۇ.

مۇسۇلمان ئاشخانىسى: مۇسۇلمان مىللەتلەر. * ۋەز ئېيتقۇچىغا بۇ سۆز تەگسىمۇ ئاچچىق، يامان، مەن ئېيتالماسمەن "مۇسۇلمان" دەپ ئۇلارنى ھېچقاچان. * ب د ت نوپۇس ستاتىستىكا كومىتېتى 1985 - يىلى ئېلان قىلغان مەلۇماتتا ئېيتىلىشىچە، پۈتۈن دۇنيادا 921 مىليون مۇسۇلمان بولۇپ، دۇنيا ئاھالىسىنىڭ 18.85 پىرسەنتىنى تەشكىل قىلغان. * ئەلھەمدۇلىللا مسلم مەن، — دېدى بىرى. * سەللىسى مۆمن، ئۆزى كاپىر.

مۇشت مۇشتۇم يۇزرۇق

بارماقلار ئىچىگە تۈگۈلگەن قول.

مۇشت ھەققەتنى يەقتالىمايدۇ. * ئاش بەرگەنگە مۇشت بېرىپتۇ.
* مۇشتۇمدەك باشتا ئۇلۇغ ئويلار بولىدۇ.

مۇشتلاش بوكس

مۇسابىقىلاشقاندا ئىككى تەرەپ قولغا مەخسۇس قولقاپ كىيىپ مەلۇم قائىدىلەر بويىچە بىر-بىرىنى مۇشتلىشىپ ئۇتىنايدىغان تەنتەربىيە تۈرلىرىنىڭ بىرى.

مۇشتلاش مۇسابىقىسى خەتەرلىك، ئەمما قىزىق تەنھەرىكەت ئىكەن.
* بوكسچى شاھى مۇھەممەت ئىلى مەملىكىتىمىزگە كېلىپ كەتكەن.

مۇشتەرى ئابۇنىچى

گېزىت-ژۇرنال ۋە باشقا ئىشلىنىدىغان نەرسىلەرگە ئالدىن مۇددەتلىك پۇل تۆلەپ، شۇ مۇددەت ئىچىدە ئۇلاردىن پايدىلىنىغان كىشى.

"مۇشتەرى" كۆپىنچە گېزىت-ژۇرناللارغا يېزىلىشقا قارىتىلىدۇ.
«ئۇرۇمچى كەچلىك گېزىتى»نىڭ مۇشتەرىلىرى بارغانسېرى كۆپەيمەكتە. * ئۇرۇمچى گاز بىلەن تەمىنلەش شىركىتى ئابۇنىتلارغا ھەربىر گاز تۆلىنىڭ باھاسى ئۆسكەنلىكى توغرىسىدا ئۇقتۇرۇش تارقاتتى.

مۇقام كۈي ئاھاڭ

بىر-بىرىگە ئۇلانغان، ئۇيغۇنلاشقان يېقىملىق تاۋۇش ئېقىمى، مۇزىكىلىق ئەسەر.

ئون ئىككى مۇقام ئۇيغۇر خەلقىنىڭ ئېپتىخارى. * سېغىنىش كۈيىنى ياخشى كۆرىمەن. * يەرلىك ئاھاڭ — شۇ يۇرتنىڭ بەلگىسى.

مۇقەددەس مۇبارەك تەۋەررۈك قۇتلۇق ئەزىز ئىدۇق

ئالىي ۋە ئۇلۇغ، ئىززەتلىك ۋە قىممەتلىك.

"مۇقەددەس" ئەك ئالىي ۋە ئۇلۇغ نەرسىگە قارىتىلىدۇ.
"مۇبارەك" تەبرىكلەشكە ئەرزىيدىغان نەرسىگە قارىتىلىدۇ.
"تەۋەررۈك" قەدىرلەشكە تېگىشلىك نەرسىگە قارىتىلىدۇ.
"قۇتلۇق" بەختكە ئېرىشتۇرىدىغان نەرسىگە قارىتىلىدۇ.
"ئەزىز" قىممەتلىك، ئەتىۋارلىق نەرسىگە قارىتىلىدۇ.
مىللىتىمىزنى سۆيۈش بىزنىڭ مۇقەددەس بۇرچىمىز. * باي كىيسە "مۇبارەك"، گادای كىيسە "نەدىن ئالدىڭ". * ئاتا-بوۋىمىزنىڭ قالدۇرۇپ كەتكەن تەۋەررۈكلىرىنى ياخشى ئاسرايلى. * بېرىدىغان قول ئالىدىغان قولدىن قۇتلۇق. * ئەزىز ۋەتىنىمىزنى قوغدايلى.

مۇقىم تۇراقلىق

تۇرغۇن، تەرتىپلىك ھالەت.

قاتمۇقات تاغ ئۇلىدىن مۇقىم. * تۇراقلىق ئىبارە: تىلى ھەسەل، دىلى زەھەر

مۇپاكات ئىنئام شاڭ ئاچىغ تۇش

بىراۋغا كۆرسەتكەن خىزمىتى، قىلغان ئىجادىيەت، كەشپىياتلىرى ئۈچۈن، تەنتەربىيدە ئۇزغۇنلۇقى ئۈچۈن بېرىلگەن نەرسە.

"مۇكاپات" ئەك ئومۇمىي.
"ئىنئام" مەلۇم شارائىتتا "ھەدىيە"گە ياتىدۇ.
"شاڭ" خەنزۇچە: 赏
ۋاپا كۆرسەڭ بىراۋدىن بولما لال زادى، ۋاپا قىلدىڭ، ۋاپا بولدى مۇكاپاتى. * ناخشىچى دىلبەر يۇنۇسنىڭ فېنلاندىيىدە ناخشا مۇسابىقىسىغا قاتنىشىپ ئىككىنجى بولغانلىغىنى قۇتلۇقلاپ، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى ئۇنىڭغا 5000 يۈەن مۇكاپات بەرگەنىدى. * خام مېۋىدىن

لەززەت ئىزدىگەن خامدۇر، ئۇندىن پۈختا ئەمەس، خام سۆز ئىنسانغا مەدۇر.
* باشباي بىر مالچىسىغا بىر ئات ئىنام قىلىغانسىكەن. * ياك زېكشىن تۆمۈر خەلپىنى تۆتۈپ بەرگەن خانىنغا شاك بەرگەن.

مۇمكىن جايىز راۋا

يول قويۇلغان، ماقۇل كۆرۈلگەن.

ئىلىم بىلەن بېتىش مۇمكىن بۇرادەر، زەررىلەردىن چىقىپ قۇياشقا قەدەر. * مۇمكىنمۇ چۈننى قىلچىتا چاپماق، شىر قانداق پاشىغا ئۆرسۈن شاپىلاق. * دۇشمەننى بىلىپ تۇرۇپ قويۇۋېتىش جايىز ئەمەس. * ئەگەر قانخور ياۋ بىلەن قىلساك جەك، راۋادۇر قانچە كۆپ ئېنىنى تۆكسەك.

مۇمكىنقەدەر ئىمكانىيەتنىك بارىچە

ھەممە ئىمكانىيەتتىن پايدىلىنىپ، بار كۈچىنى سەرپ قىلىپ.
تەلەپكارنىك تەلىپىنى مۇمكىنقەدەر ھەل قىل. * بىلگىنىگە قانائەت قىلما، ئىمكانقەدەر كۆپ تەپەككۇر قىل. * مەسىلىنى ئىمكانىيەتنىك بارىچە تېز ھەل قىلىش ئىش ئۈنۈمنى ئاشۇرۇشتۇر.

مۇناپىق مۇرتەد ئىككى يۈز دۆيۈز

ئۆز ئېتىقادىدىن يانغان، بىردە ئۇنداق، بىردە مۇنداق، دىلى بىلەن تىلى بىر ئەمەس شەخس.
مۇناپىقنا ھەمراھ بولغان ئادەمنىك جايى زىندان. * مىللىي مۇناپىقلار قۇرۇپ كەتسۇن. * مۇرتەدلەر گۇم بولسۇن. * ئىككى يۈز ئەبلەخلەر خەلقىمىزنىك ئازادلىقىغا دۇشمەنلىك قىلىدۇ. * ئۇ دۆيۈز خەلق ئىچىگە تەپرىقە سېلىپ يۈرىدۇ.

مۇنار پەشتاق

ئاستى كەك، ئۇستى ئۇچلۇك قىلىپ ئېگىز سېلىنغان قۇرۇلۇش.

"پەشتاق" ئادەتتە چوك خانىقالار ئالدىغا سېلىنىدۇ.
ئەجىر قىلىپ سېلىنغان مۇنار ئۆرۈلمەس. * تۇرپان ئىمىن ۋاك مۇنارى— ئۇيغۇر مىمارچىلىقىنىك بىر ئۇلگىسى. * ئالتۇن پەشتاق ئۆيۈڭدىن كۆكلۈمنىك تىنچلىقى ياخشى. * قەشقەر ھېيتگاھنىك پەشتىقى ناھايىتى نەپىس سېلىنغان.

مۇناسىۋەت ئالاقە

نەرسىلەر ئارىسىدىكى ھادىسىلەر ئوتتۇرىسىدىكى باغلىنىش.
ئادەم ئۆز ئۆمرىدە يېڭى مۇناسىۋەتلەرنى تۇرغۇزمىسا، ئۆزىنى يېگانە قىلىپ قويىدۇ. * مۇناسىۋەت ئۇزۇلسە، ئىش بۇزۇلىدۇ. * تىل— كىشىلەرنىك ئالاقە قورالى.

مۇنبەت بولۇق

زىرائەتنىك ئۆسۈشىگە ياراملىق، قۇۋۋەتلىك يەر—زېمىنغا دائىر.
يېرىك مۇنبەت بولسا، ئېشىك بەرىكەت تاپىدۇ. * بولۇق يەر— ھوسۇلدار يەر.

مۇنبەر تربىۇنال تۇمسە

دەرس ياكى نۇتۇق سۆزلەيدىغان ئورۇن، ئۇستەل.
قىلالىسا تەسىر دىللارغا سۆزى، دوستلار سۆھبىتىدە مۇنبەر ئۆزى.
* تربىونالدا نۇتۇق سۆزلىگەن ئولتۇرۇشتا گەپ قىلالماپتۇ.

مۇنتىزىم تەرتىپلىك

رەسمىي بەلگىلىمە ياكى ئومۇم ئېتىراپ قىلغان ئۆلچەمگە ئۇيغۇن.
مۇنتىزىم ئارمىيە. * مۇنتىزىم ئىش مۇقەررەر غەلىبە قىلىدۇ.
* تەرتىپلىك ئىشلىگەننىك ئىش ئۇنۇمى يۇقىرى.

مۇنچا دۇچ ۋاننا ھامام سەرراپ سېۋەپخانا

يۇيۇنۇش سايمانلىرى بولغان ئوي.

"مۇنچا" ئىلگىرى پارلىق يۇيۇنۇش ئۇيىنى كۆرسىتەتتى، ھازىر ئومۇمىي نام بولۇپ قالدى.

"دۇچ" ئۇستىدە سۇ چاچىدىغان سايمان ئورنىتىلغان، ئاستىدا يۇيۇنىدىغان يۇيۇنۇش شەكلى.

"ۋاننا" چوڭ يۇيۇنۇش دېسى.

"هاممام" يۇيۇنۇش كۆلچىكى.

"سەرراپ" سوغا، چېلەكلەر تورۇسقا ئېسىلىپ، جۇمكىدىن سۇ چۈشۈرۈپ يۇيۇنىدىغان ئۆي.

"سېۋەپخانا" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

مۇنچىغا كىر، قالمسۇن تېنىڭدا زەررىچە كىر. * دۇچ يۇيۇنۇشقا ئەڭ ئەپلىك ۋە پاكىزلىقىا باپ. * يېڭى سېلىنغان، زامانىۋى ئۇيلەرنىڭ ھەممىسىدە ۋاننا بار. * هاممام بىزدە ئۇزاق تارىخقا ئىگە. * سەرراپ غۇسلى قىلىشقا قولاي.

مۇنقەرز ئىنقىراز

(مىللەت، دۆلەت) پۈتۈنلەي يوقاپ كەتمەك، ئىگىلىك ھوقۇقىدىن مەھرۇم بولماق.

دۇنيادا ھازىرغىچە نۇرغۇن مىللەتلەر مىللىتىنى يوقىتىپ مۇنقەرز بولۇپ كەتكەن. * ئىنقراز بولغان دۆلەتلەرنىڭ قايتا باش كۆتۈرۈشى تەس، مۇمكىن ئەمەسمۇ ئەمەس.

مۇھاجىر كۆچمەن

بىر دۆلەت پۇقرالىرىدىن باشقا دۆلەتلەردە تۇرۇۋاتقانلار.

جۇڭگو مۇھاجىرلىرى دۇنيانىڭ ھەممە يېرىدە بار. * مۇھاجىرلار ئىشخانىسى مۇھاجىرلار ئىشىنى باشقۇرىدۇ. * يېقىندا ئۇرۇمچىدە ۋەتەنگە قايتقان مۇھاجىرلار يىغىنى بولۇپ ئۆتتى.

مۇھەررىر رېداكتور

تەھرىر قىلىغۇچى، مەتبۇئات ـ نەشرىيات ئورۇنلىرىدا تەھرىرلىك قىلىدىغان خادىم.

يېقىندا ئۇرۇمچىدە ئاپتونوم رايون بويىچە يەرلىك گېزىتلەر مۇھەررىرلىرىنىڭ تەجرىبە ئالماشتۇرۇش يىغىنى بولدى.

مۇھىم خاتىرە پروتوكول

مەجلىس، سۆھبەتلەردە بولۇنغان مۇزاكىرىنىڭ مۇھىم نۇقتىلىرى خاتىرىلەنگەن ھۆججەت.

1992 ـ يىل 2 ـ يانۋار تاشكەنتتە جۇڭگو ۋەكىللەر ئۆمكى ئۆزبېكستان ئىچكى كابىنېتىنىڭ مۇئاۋىن زۇڭلىسى بىلەن كۆرۈشتى. بۇ يەردە ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد ـ سودا كېلىشىمى ۋە ئىككى دۆلەتنىڭ ئىقتىساد ـ سودا مۇناسىۋىتىنى راۋاجلاندۇرۇش مەسىلىسى توغرىسىدا سۆھبەت ئۆتكۈزۈپ مۇھىم خاتىرە ئىمزالدى.

مۇۋازىنەت تەڭپۇڭلۇق

قارىمۇقارشى تەرەپلەرنىڭ تەڭلىكى، تەكشىلىكى.

مۇۋازىنەت كېتىپ بۇزۇلسا مىزاج، تېپىلماس دورا ـ دەرماندىن ئىلاج.

* ئىكولوگىك تەڭپۇڭلۇقنى ساقلاش ناھايىتى زۆرۈر.

مۇۋەپپەقىيەت ئۇتۇق

ئېرىشمەكچى بولغان، ئېرىشىلگەن نەتىجە، ئۇنۇم.

چاپالىق ئەمگەك+توغرا ئۇسۇل+قۇرۇق گەپنى ئاز قىلىش=مۇۋەپپەقىيەت.

* گۈزەل چىراي هامان كېتىدۇ، مۇۋەپپەقىيەت مەڭگۇ قالىدۇ.

* ئۇتۇق جاپالىق ئەمگەكتىن كېلىدۇ، تىرىشماي، كۆرەش قىلماي ئۇتۇق قازىنىش يوق گەپ.

مۆجىزە كارامەت كۆۋگەلىك

ئادەتتىن تاشقىرى، كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئىش ـ ھەرىكەت، ھادىسە، نەرسە.

مۆجىزە كۆپ ھاللاردا بىتەلەيلىكتىن يارىتىلىدۇ. * بازاردا مالىمان بولسا، جەلگۇر كارامىتىنى كۆرسىتىدۇ.

مۆڭ جىمغۇر ئۇنچىقماس مۆرىمەس

گەپ ـ سۆز قىلماي، جىم يۇرىدىغان.

ئاۋۇ مۆڭ، ماۋۇ ئۇنچىقماس، ئەمدى مەن قايسىغا تېگەي. * جىمغۇرنىڭ ھۇنىرى ئىچىدە. * ئۇنچىقماسنىڭ كارامىتى ئىچىدە. * گەپ قىلساڭ ۋالاقىتەككۇر دەيدۇ، گەپ قىلمىساڭ ھۆرىمەس دەيدۇ.

مۆلدۈر تولا مەندىر

يامغۇرنىڭ ئۇششاق مۇز ھالىتى.

"مەندىر" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

يامغۇردىن قېچىپ، مۆلدۈرگە يولۇقۇپتۇ. * تولا چۈشسە تۆكۈلۈك تېشەر. قۇمۇل قوشقىدا مۇنداق كەلگەن:

قار بىلەن مەندىر يېغىپتۇ،
كەلمە يارىم ئىز بولۇر.
ئاخشام كېلىپ ئەتە يانساڭ،
بارچە خەققە سۆز بولۇر.

مۇجمەل چۈشىنىكسىز دۇرمەل

چۈشىنىشلىك، ئېنىق ئەمەس.

مۇجمەل گەپ ئىش بۇزار. * چۈشىنىكسىز ئىشتىن چۈشەنمىگەن چىقماس.

مۇشتەك زۇيزە

ئۇرالغا تاماكىنى سېلىپ چېكىدىغان نەيچە؛ پاپىروس، شياڭيەنلەرنىڭ تاماكا سېلىنمىغان يېرى.

"زۇيزە" خەنزۇچە: 咀子

تاماكا چەكتىم مۇشتەك بىلەن، يارىمىنى قىچاردىم ئۇشتەك بىلەن. * ھازىر كۆپچىلىك تاماكىلاردا زۇيزە بار.

مۇڭگۈز مۇز

سىيىر، قوي ـ ئۆچكە، كىيىك ـ بۇغىلارنىڭ بېشىدىكى قاتتىق نەرسە. ئومۇمەن ئۇزۇن ۋە ئەگمەچ بولىدۇ، ئۇچى ئۇچلۇق كېلىدۇ.

"مۇز" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ياۋاشنىڭ مۇڭگۈزى ئىچىدە. * بۇغىنى ئىنچىكە پۇتى قۇتۇلدۇرۇپ، يوغان مۇڭگۈزى تۇتۇلدۇرىدۇ. * خۇدايىم ئىشەككە مۇڭگۈز بەرمىگەن، خۇدايىم ئېشەككە مۇڭگۈز بەرگەن بولسا، ئېشەك ھەممىنى ئۇسۇپ ئۆلتۈرەر ئىدى.

مېتىن جوتۇ قاقما

يەر، تاش قازىدىغان سايمان.

"جوتۇ" خەنزۇچە: 镐头、锹头

"قاقما" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

تاش ئالدىدا مېتىن بول. * ھېيلىگە قارشى ھېيلە بار، كەتمەنگە قارشى جوتۇ بار.

مېدال ئوردېن نىشان

كۆرسەتكەن خىزمىتى ۋە مۇۋەپپەقىيەتلىرى ئۈچۈن بېرىلىدىغان، خاتىرە سۈرىتى ۋە سۆزى بار، كۆكرەككە ئېسىۋالىدىغان يەلكە، ئىزناك.

ھەربىر مېدالنىڭ ئارقىسى بولىدۇ. * خوتەنده ئۆتكۈزۈلگەن خەلقئاراچە چېلىش مۇسابىقىسىدا ئۇرۇمچى شەھىرى سايياغ رايونى كومانىدىسى ئۈچ ئالتۇن مېدال، ئىككى كۈمۈش مېدال ئالغان.

مېدالئون سلكىنچەك زۇننار بوغماق

بويۇنغا ئېسىپ كۆكرەككە ساڭگىلىتىپ قويۇلىدىغان بېزەك. كۆپىنچە ئالتۇن - كۈمۈش، مەرۋايىتتىن ياسىلىدۇ.

ھازىر مېدالئون تاقاش خوتۇن - قىزلار ئارىسىدا مودا بولۇپ قالدى. * سلكىنچەك سالغان بوينۇڭدا، قولۇم بولسا ئىدى. * زۇننار تاقىقانغا زىننەتلىك بولۇشۇڭ ناتايىن. * «تۇركىي تىللار دىۋانى»دا "بوغماق" سۆزلىمىنىڭ بارلىقى بىزده بوغاقنىڭ مىڭلارچە يىللار ئىلگىرى بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

مېمۇراندۇم جياۋخۇي

خەلقئارا مۇناسىۋەتلەر توغرىسىدا بىرەر ھۆكۈمەت ئۆز پىكرىنى بايان قىلغان دىپلوماتىك ھۇججەت

جۇڭگو ھۆكۈمىتى شياڭگاڭ مەسىلىسى توغرىسىدا ئەنگلىيە ھۆكۈمىتىگە مېمورانداۇم تاپشۇردى.

مېھمان قوناق كۈدەن

تەكلىپ قىلىنغان، ئۆزى يوقلاپ كەلگەن، سەپەر ئۈستىده چۈشۈپ ئۆتكەن كىشى.

مېھمان ئاتاڭدىن ئۇلۇغ. * مېھمان ئاز ئولتۇرار، كۆپ سىنار.

* چاقىرىلمىغان مېھمان قېرى قىزدىنمۇ يامان. * ئۆزى كەلگەن قوناق — خۇدايى قوناق. * قوناق قۇت كەلتۈرەر.

مېھمانخانا ساراي دەك مۇساپىرخانا رىبات غاناغ

مېھمانلار، يولۇچىلار كۈتۈۋېلىنىدىغان قونالغۇ جاي.

"مېھمانخانا" ئۆي - جاھازلىرى تولۇقراق ۋە ياخشىراق، زامانىۋى كۈتۈش ئۆيلىرىگە قارىتىلغان.

ئائىلىده مېھمان كۈتۈشكە تەييارلانغان ئۆيمۇ مېھمانخانا دېيىلىدۇ.

"ساراي" ئۆي - جاھازلىرى ئاددىيراق، كۆپىنچە سودىگەرلەر چۈشىدىغان، مال - تاۋار ئالماشتۇرۇشقا باپ كۈتۈش ئۆيلىرىگە قارىتىلغان.

"دەك" ئادەتته قاتناش يولىدىكى ئۈستىده قۇرۇلىدۇ، يولۇچىلار قونۇپ ئۆتىدۇ.

"مۇساپىرخانا" ئىلگىرى مۇساپىرلارغا لايىق ئاددىي كۈتۈش ئۆيلىرى ئىدى.

كوئىنلۇن مېھمانخانىسى ھازىر "ئىككى يۇلتۇزلۇق" مېھمانخانا دەپ بېكىتىلگەن. * تەكرىتاغ سارىيى مېھمانلارنى ياخشى كۈتىدۇ. * ئاقسۇدىن كېلىۋېتىپ، "تاش دەك"گە چۈشۈپ ئۆتتۇق.

مېھماندوست داستىخىنى كەك

مېھماننى ئوچۇق چىراي كۈتۈۋالىدىغان، مېھمانغا بارىنى ئايمايدىغان.

ئۇيغۇر خەلقى — مېھماندوست خەلق. * داۋۇتۇم — داستىخىنى كەك ئادەم.

مېۋە مېۋە - چېۋە يەل - يېمىش تۈش

ئۆسۈملۈكلەرنىڭ يېيىشكە بولىدىغان ھۆل ياكى قۇرۇق دېنى، ئېتى.

مېۋە پىشسا ساپقىدا تۇرماس. * نەسىھەت ئاچچىق، مېۋىسى تاتلىق. * مېۋە - چېۋىدە ئادەمگە زۆرۈر بولغان ئوزۇقلۇق ماددىلار كۆپ، لايىقىدا يېيىش پايدىلىق. * يەل - يېمىش مېھمان كۈتۈشتە كەم بولسا بولمايدىغان مەزە.

مېيىپ ئېيىپناق ناكار ئىنۋالىد

ئادەم بەدىنىنىڭ بىرەر ئەزاسىنىڭ تەبىئىي ياكى بىرەر ھادىسە تۈپەيلىدىن كەمتۈكلۈكى ياكى كۈچىتىن قېلىشى ۋە شۇنداق بولغان كىشى.

مېيىپنى مازاق قىلغانلار مېڭىسى مېيىپ مەخلۇقلاردۇر.

ئۇرۇمچى ناھىيىلىك مېيىپلار بىرلەشمىسى 1991 - يىل 12 - مارتتا رەسمىي قۇرۇلدى. * يىگىت تۈغۇلۇپ ئېيىپناق بولمايدۇ، تۇرۇپ ئەيىپناق بولىدۇ. * يېقىلىپ ناكار بولغۇچە، ئىش قىلىپ ئىشكار بول. * 1987 - يىلى ئىلىنغان ستاتىستىكىغا قارىغاندا، جۇڭگودا 51 مىليون 560 مىڭ مېيىپ - ناكارلار بار ئىكەن.

مىجەز قىلىق تەبىئەت خۇلق خۇي پەيل خاراكتېر قىلىنچ

ئادەم ۋە ئىش - ھەرىكەتكە مۇئامىلە قىلىشتا ئىپادىلىنىدىغان روھىي خىسلەت.

موھتاجلىق مىجەزنىمۇ بۇزىدۇ. * قېرىغاندا قېرى تاتۇق، قىلىقى ئۇندىن ئارتۇق. * ھەركىمدە بولىساگەر ياخشى تەبىئەت، ئادەمىلىك يۈكسەك ئۇنىدا ناھايەت. * دۇشمەنلىكتىن ئەمەس چايان چېقىشى، شۇنداق تەبىئىتى، پېئىلى، خاھىشى. * ياخشى خۇلق جان ئوزۇقى.

* كىم تۇزىسەك بولسا جاھان خەلقىنى، ئاۋۋال تۇزەتسۇن ئۆز خۇلقىنى. * خۇيى تۇتسا كۆزگە ھېچنېمە كۆرۈنمەس. * پەيلى ياماندىن قورق. * خاراكتېرى ئوبدان بالا ھەممىگە ياقىدۇ.

مىخ شىنا قاسۇق

نەرسىنى نەرسىگە بېكىتىشتە ئىشلىتىدىغان، بىرەر ئېگىز يەرگە قېقىپ، نەرسە - كېرەك ئىلىپ قويىدىغان مەخسۇس بۇيۇم.

"مىخ" ئومۇمەن مېتالدىن ياسىلىدۇ.

"شىنا" ئومۇمەن ياغاچتىن ياسىلىدۇ.

ھەممىنى بىر مىخقا ئاسقىلى بولمايدۇ. * شىنانى شىنا ماگدۇرىدۇ.

مىرزا مۇنشى خەتچى پۇتۇكچى

كاتىپ، بۇرۇن مەھكىمىلەردە، دىۋانىدا خەت - ئالاقە ئىشلىرىنى باشقۇرغۇچى.

مىرزىنى "مىرزا" دېسەك كۈلۈپ كېتەر، مالاينى "مالاي" دېسەك ئۆلۈپ كېتەر. * ئىت يېتىش، مىرزا قوپۇش. * 40 كۈن مۇنشى بولغىنىڭدىن بىر كۈن ئەمگەك قىلغىنىڭ ياخشى. * خەتچى دىۋاننىڭ چوڭ ئىشلىرىنى قولدا تۇتقان كىشى. * پۇتۇكچى تارىخىي ۋەقەلەرنى پۇتۇپ باراتتى.

مىسرا قۇر سەتر

شېئىر - قوشاقلار ۋە ئومۇمەن كىتاب، ژۇرنال، گېزىت، خەت - چەكلەرنىڭ خېتىنىڭ قەغەز ئۈستىدىكى بىر قاتارى.

"مىسرا" كۆپرەك شېئىرلاردا ئىشلىتىلىدۇ.

ئاروز ۋەزىندە ئىككى مىسرالىق شېئىر "مەسنەۋى"، ئۈچ مىسرالىقى "مۇسەللەس"، تۆت مىسرالىقى "مۇرەببە"، بەش مىسرالىقى "مۇخەممەس"، ئالتە مىسرالىقى "مۇسەددەس"، يەتتە مىسرالىقى "مۇسەببە"، سەككىز مىسرالىقى "مۇسەممەن"، توققۇز مىسرالىقى "مۇتەسسە" دېيىلىدۇ.

* كتابنىڭ يۇقىرىدىن سانىغاندا ئالتىنچى قۇرىدا بىر ئىملا خاتالىقى بار ئىكەن.

مىلەڭزە ئىشىك پەردىسى

ئىشكاپ ئاغزىغا تارتىلىدىغان مەخسۇس لاتا ياكى تور.

مىلەڭزە ئىشكىگە باپ بولسۇن. * ئىشىك پەردىسى تارتقىلق بىر ئۈيدە تۆت - بەش كىشى پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى.

مىللەت ئۇلۇس

ئورتاق بىر تىلدا سۆزلىشىدىغان، ئورتاق بىر يەردە ياشايدىغان، ئورتاق ئىقتىسادىي تۇرمۇش كەچۈرىدىغان، ئورتاق مەدەنىيەتتە ئىپادىلىنىدىغان ئورتاق پسىخىك سۈپەتكە ئىگە، تارىخىي يوسۇندا شەكىللەنگەن، تۇراقلىق كىشىلەر توپى.

بىز ئۆز مىللىتىمىزنى سۆيىمىز، بۇ ئۆزىمىزگە بولغان ئىشەنچىمىزنىڭ مەنبەسىدۇر،

مىللەتچىلىك ناتسىئونالىزم

مىللەت توغرىسىدىكى قاراش ۋە ئۇنىڭ مىللىي مەسىلىنى ھەل قىلىش پرىنسىپى.

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئاساسىي قانۇنى»دا چوڭ مىللەتچىلىككە، ئاساسلىقى چوڭ خەنزۇچىلىققا قارشى تۇرۇش، ئۇنىڭ بىلەن بىللە يەرلىك مىللەتچىلىككىمۇ قارشى تۇرۇش بەلگىلەنگەن.

مىللىي ئۇلۇسال

مىللەتكە ئائىت.

«جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ مىللىي تېررىتورىيىلىك ئاپتونومىيە قانۇنى» 1984 - يىلى 5 - ئاينىڭ 31 - كۈنى 6 - نۆۋەتلىك مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ 2 - يىغىندا ماقۇللانغان.

مىلىتارىست جۇڭفا

سىياسەتنى كونترول قىلىۋالغان ھەربىي.

سۇن جۇڭشەن ئەپەندى شىمالىي مىلىتارىستلارغا قارشى جازا يۇرۇشى قىلغان، لېكىن گومىنداڭ يوقالغۇچە، مىلىتارىستلار يوقالمىغانىدى.

مىلىتارىزم جۇڭگۇجۇيى

جاھانگىر دۆلەتلەردە چەتكە تاجاۋۇزچىلىقىنى جىددىيلەشتۈرۈش ئۈچۈن، دۆلەتنى ھەربىي كونترول‌لۇققا ئېلىش.

ياپونىيىدە مىلىتارىزمنىڭ باش كۆتۈرۈشىگە جۇڭگو ۋە شەرقىي جەنۇبىي ئاسىيا ئەللىرى يول قويمايدۇ.

مىلىچمال چەرچىن مال

كۈندىلىك تۇرمۇشتا ئىشلىتىلىدىغان ھەر خىل ئۇششاق مال - بۇيۇم

ماموت مىلىچمال دۇكىنىنى ئاچتى. * چەرچىن مال دائىم لازىم بولۇپ تۇرىدۇ.

مىليون يۈز تۈمەن

ساناق سان، تۈمەندىن يۇزىنىڭ قوشۇلۇشى.

ئەقىل - پاراسەت مىليون ئەسكەرگە تەڭ.

مىننەت دوق

بىراۋغا قىلغان ياخشىلىقنى يۈزىگە سالماق.

خىزمەت قىلدىڭ خوپ قىلدىڭ، مىننەت قىلدىڭ ھېچ قىلدىڭ.

* ھالال تاماقنىڭ دوقى يوق.

مىنۇت دەقىقە

ۋاقىت بىرلىكى: 60 سېكۇنت.

مىڭلىك هازىرقى بىر مىنۇتۇم ئۆتكەندە سانسىز مىنۇتلار تىرىشىش ئارقىسىدا قولغا كەلگەن. * دۇنيادا هازىرقىدىن ئوبدان مىنۇت يوق. * تۇرمۇشنىڭ هەربىر دەقىقىسىدە يۈكسەك مەقسەت بولۇشى كېرەك.

مىنىستر ۋەزىر بۇجاق تۇشمەل

مىنىستىرلىكنىڭ باشلىقى.

گېزىت خەۋىرى: دىپلوماتىيە مىنىستىرىمىز چىەن چىچىن چېخوسلوۋاكىيىدە زىيارەتتە بولدى. * ياخشى ۋەزىر — يۇرتقا خىزىر. * شىنخۇا ئاگېنتلىقى، كاتماندو، 13 ـ سېنتەبىر تېلېگراممىسى. نېپالنىڭ ئىچكى ئىشلار ۋەزىرى شىردىئوپا 3 ـ سېنتەبىر بۇ يەردە مۇنداق دېدى: نېپال هۆكۈمىتى جۇڭگونىڭ ئىچكى ئىشلىرىغا ئارىلىشىدىغان هەرقانداق ئىشنى قىلمىغان، بۇنىڭدىن كېيىنمۇ قىلمايدۇ.

مىنىستىرلىك ۋازارەت

دۆلەتلەرنىڭ مەركىزىي هۆكۈمىتىدىكى كەسىپىي فۇنكسىيىلىك تارماق.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 14 ـ سېنتەبىر تېلېگراممىسى. جۇڭگو دىپلوماتىيە مىنىستىرلىكىنىڭ بايانىاتچىسى نەنشا تاقىم ئارالىرى مەسىلىسى ئۈستىدە توختالدى. * دانىيە پادىشاهلىقى تاشقى ئىشلار ۋازارىتى سوۋېت ئىتتىپاقى ۋەزىيىتى توغرىسىدا بايانات ئېلان قىلدى.

مىيىق جاۋغاي

كالپۇكنىڭ ئىككى چېتى تۇتقان يەر.

ئۇ مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى. * ئاز سۆزلە، جاۋغىيىڭ يىرتىلمىسۇن.

ن

ناباپ ناموۇاپىق نالايىق ناموناسىپ

ئۇيغۇن بولمىغان، ماس كەلمەيدىغان، لايىق ئەمەس.

ناباپ دوستتىن ۋاز كەچ. * ناموۇاپىق ئىش ئۇزاققا بارماس. * نالايىق ئىش ئاخىر بىلىنىدۇ. * ئۆزۈڭگە ناموناسىپ ئىشنى قىلما.

ناتايىن ئىككى تايىن

ئېنىق ئەمەس، نامەلۇم.

ۋەزىر بولغانىنىڭ ياخشى ئادەم بولالىشى ناتايىن. * ئۇنىڭ كېلىشى ئىككى تايىن.

ناتىق ئاراتۇر ۋائىز خاتىپ

نۇتۇق سۆزلىگۈچى؛ گەپكە ئۇستا، سۆزگە چېچەن شەخس.

ناتىق نالايىق سۆزلەردىن ساقلىنىشى لازىم. * ئاراتۇر ئۆز نۇتقىنى بىلەن داك چىقىرىدۇ. * ۋائىز ۋەز ئېيتقاندا، ۋەدىسىگە خىلاپلىق قىلمىسۇن. * خاتىپ خەتمە ئوقۇيدۇ.

ناتىقلىق ئاراتۇرلۇق ۋائىزلىق خاتىپلىق

سۆزگە چېچەنلىك، ئۇستىلىق.

ناتىقلىق نالايىق سۆزنى قوبۇل قىلمايدۇ * لېنىن ئاراتۇرلۇقى بىلەن مەشھۇر. * ۋائىزلىق قىلىشقا دەسمايە كېرەك. * خاتىپلىققا تەيىنلەنگەن كىشى خاتىپلىققا يارىمىدى.

ناخشا غەزەل شەرق مارش گۈمبەز ئۆلەن يار-يار لاي-لاي ئەللەي ئىر باشق كۆگ

شېئىر-قوشاق بىلەن كۇي ئاھاڭنىڭ بىرىكمىسى. "ئېيتماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ. كىشىلەر بەلەن ئاۋاز بىلەن ئېيتىدۇ.

"ناخشا" ئومۇمىي نام.

"غەزەل" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىدۇ.

"شەرق" 30-يىللاردا ئوقۇغۇچىلار ناخشىسىنى كۆرسىتەتتى.

"مارش" قوشۇن يۈرۈش قىلغاندا ئېيتىدىغان ناخشا، رېتمى ئېنىق، تۈزۈلۈشى ئىخچام بولىدۇ.

"گۈمبەز" هازىر ئاساسەن دۆلەت شېئىرى مەنىسىدە كېلىدۇ.

"ئۆلەن"، "يار-يار" قىز كۆچۈرگەندە ئېيتىلىدۇ. ئىسلى تەرەپتە "ئۆلەن"، قەشقەر تەرەپتە "يار-يار" دېيىلىدۇ.

"لاي-لاي" خامان ناخشىسى. خامانغا قوشقان ئۇلاغنىڭ يۈرۈشىگە كەلتۈرۈپ ئېيتىلىدۇ.

"ئەللەي" بالىنى ئۇخلىتىش ئۈچۈن ئېيتىلىدىغان ناخشا.

يىغلاپ يۈرۈپ ياشىغۇچە، ناخشا ئېيتىپ ئۆلگەن ئەلا. * ناخشا ياڭرىغان يەردە هاياتنى نەس باسماس. * يېڭىدىن غەزەل چىقتى، ئېيتالماي جېنىم چىقتى. * غەزەلنى باشلىماق تەس. * "بىز ئىزچىلار بىز" دېگەن شەرقنى 30-يىللىرىنىڭ ئوتتۇرىلىرىدا ئوقۇغۇچىلار ئېيتاتتى. * "پىدائىيلار مارشى" هازىر دۆلىتىمىزنىڭ گۈمبىزى.

ئۆلەن:

هاي-هاي ئۆلەن، جان ئۆلەن، ئۆلەن كۆپتۈر، يار-يار.
ئۆلەن ئېيتقان تىلىڭدىن ماڭا ئۆپتۈر، يار-يار.

يار-يار:

تاغدا تايچاق كىشنەيدۇكەن، ئات بولدۇم دەپ، يار-يار،
ئات بولدۇم دەپ،
ئۆيدە كېلىن يىغلايدۇكەن، ئات بولدۇم دەپ، يار-يار،
ئات بولدۇم دەپ.

لاي-لاي:

چەش دۆۋىلىنىپ تاغ بولدى ئەجرىمىزدىن لاي-لاي-لاي،
تاشتى شادلىق سەل بولۇپ قەلبىمىزدىن لاي-لاي-لاي، ...

ئەللەي:

قاراڭغۇدا تۇغۇلدۇڭ، ئەللەي بالام، ئەللەي،
بوشۇگۇڭدە بۇغۇلدۇڭ. ئەللەي بالام، ئەللەي...

ناخشىچى غەزەلچى لايلايچى ئۆلەنچى ياريارچى

ناخشا-غەزەل، لايلاي، ياريارلار ئۇستىسى، ماهىرى.

ئاتاقلىق ناخشىچى پاشا ئىشان ئۇيغۇرلارنىڭ پەخرى. * توكۇر ئۇسسۇلچى بوپتۇ، كېكەش غەزەلچى. * لايلايچى خامانىنىڭ بۇلبۇلى. * ئۆلەنچى تويىنىڭ يارشىقى. * ياريارچى ئايالىلار كېلىنىنى ئورىۋېلىپ يار-يار ئېيتىشتى.

نادىر سىيرەك ناياپ

ئاز تېپىلىدىغان، كەم ئۇچرايدىغان.

چىگدۇ شەھىرىدە قۇرئاننىڭ نادىر نۇسخىسى تېپىلغان، ئۇنىڭ ئېغىرلىقى 6 گىرام بولۇپ، ئالجىرىيەدىن تېپىلغان ئەڭ كىچىك قۇرئاندىن تۆت گرام يېنىك ئىكەن. * سىيرەك ئىش قىزىقىش تۇغدۇرىدۇ.

ناز جىلۋە كەرەشمە غەمزە ئىشۋا

لەرزان خۇلق، ئەركىلىك.

ناز قىزغا يارىشا، غاز كۆلگە. * قىزى بارنىڭ نازى بار. * ساھىبجامالنىڭ جىلۋىسى جاننى ئالىدۇ.

نازارەت باقانلىق تماك

ئۆلكىلىك، ئاپىتىنىڭ رايونىغا ھۆكۈمەتنىڭ كەسىپى فۇنكسىيىلىك تارمىقى.

مائارىپ نازارىتى؛ قاتناش نازارىتى. * نازارەت - ئىدارىلار ئۆز ئىشىنى بېجىرىش بىلەن تەڭ، ئۆزئارا ھەمكارلاشقىمۇ ئەھمىيەت بېرىشى لازىم.

نازلانماق جىلۋىلەنمەك نېزىقماق ئەركىلىمەك

ھەر خىل خۇلق چىقىرىپ، ئۆزىنى كۆرسەتمەك.

نازلانغان قىز ئەرسىز قالىدۇ. * مايمۇن قانچە سەت بولسا، شۇنچە جىلۋىلىنىدۇ. * نېزىقىغان نېرى تۇرسۇن. * ئەركىلىگەن ئىتنى ئۇرۇش يوق.

نازىر باقان تىكجاك

نازارەتنىڭ باشلىقى.

مەدەنىيەت نازىرى، ئەدلىيە نازىرى.

ناسۇال ناس

تاماكىدىن تەييارلىنىدىغان، تىل ئاستىغا سېلىپ ياكى بۇرۇنغا پۇراپ چېكىدىغان چېكىملىك.

ناس نامەردنىڭ، تاماكا سۆلەتۇازنىڭ. * باي ھەر نەرسىگە بار ئەمەسمۇ، كەمبەغەل ناسۇالغا زار ئەمەسمۇ.

ناشتا ئەتىگەنلىك

توغرىسى: نانۇشتا. ئەتىگەنلىك چاي - پاي، نان - پان.

ناشتا قىلمايلا كېلىۋىدىم، مانا ئازار يىدىم. * ناشتا قىلغان ئەر ھارماس، ئۇدىگەر قىلغان يەر. * ئەتىگەنلىكنى نوق يە، چۈشلۈكنى باخشى يە، كەچلىكنى ئاز يە. * ئەتىگەنلىكنى ئۆزەڭ يە، چۈشلۈكنى دوستۇڭ بىلەن يە، كەچلىكنى دۈشمىنىڭگە بەر.

ناله پىغان مۇڭ پەرياد نادامەت

قايغۇ - ھەسرەتتىن كەلگەن زار، دەرد - ئەلەمدىن ئۆكۈنۈش.

ناله كېسەلىنىڭ ھەمراھى. * دەردى يوقنىڭ پىغانى يوق. * مۇڭنى بىلمىگەن يۇرەك مۇزدەك. * دەردمەننىڭ پەريادى پەلەكتىن ئاشتى. * ئالۋان كەلدى ئالامەت، بىزگە بولدى نادامەت، ئالۋانىنى بەرمەي قويساڭ، بىزگە بولار قيامەت.

ناله قىلماق پىغان چەكمەك مۇڭلانماق پەرياد كۆتەرمەك نادامەت چەكمەك

قايغۇ - ھەسرەتتىن ئۆكۈنمەك، زارلانماق.

ناله قىلغانغا دەرد ئازايماس. * پىغان چەكسەڭ پەيتىگە قارا. * مۇڭلانمىسا، مۇشۇكمۇ ناخشا ئېيتىدۇ. * ئىشەك ئوڭغا تارتمىسا، پەرياد كۆتۈرگىنىڭ بىكار.

ناماز سالات

ئىسلام دىنىدىكى بەش پەرزىنىڭ بىرى. كۈنىگە بەش قېتىم ناماز ئوقۇلىدۇ.

ئەخمەق ناماز ئۆتسە پىشانىسىنى يېرىۋالار. * خەقىنىڭ تەرتىسىدە ناماز ئوقۇپتۇ.

ناماز كۈنى ھېيت كۈنى

قۇربان ھېيت، روزا ھېيتلىرىنىڭ ناماز ئوقۇلغان بىرىنچى كۈنى.

ناماز كۈنى كەلدىم، نامازغا باردىم. * ھېيت كۈنى نەگە بارسەن، ئۆيدە بول.

نامايىش دېمونستراتسىيە

بايرام ياكى مۇراسىم مۇناسىۋىتى بىلەن ئۆتكۈزۈلىدىغان ئاممىۋى يۇرۇش؛ بىرەر ئىش-ھەرىكەتكە ئېتىراز بىلدۈرۈپمۇ نامايىشلار بولىدۇ.

1955-يىل 10-ئاينىڭ 1-كۈنى دۆلەت بايرىمىنىڭ 6 يىللىقى، ئاپتونوم رايونىنىڭ قۇرۇلغانلىقى مۇناسىۋىتى بىلەن ئۇرۇمچىدە داغدۇغىلىق ئاممىۋى نامايىش ئۆتكۈزۈلدى.

نامەرد نائەھلى ناگەس

ئىنسانىيلىققا يارىمايدىغان، ئادەمىيلىكتىن مەھرۇم.

يېمە نامەرد نانىنى، گەر چىقسىمۇ جېنىڭ، ئۆتمە نامەرد كۆۋرۈكىدىن غەرق بولۇپ ئاقسىمۇ تېنىڭ. * نائەھلى بىلەن يولداش بولما. * ناكەسكە قەرزدار بولما.

نامزات كاندىدات

بىرەر ئىشقا سايلاش ياكى تەيىنلەش ئۈچۈن كۆرسىتىلگەن كىشى.

ئاپتونوم رايونلۇق 7-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى 1-يىغىنىنىڭ ھەيئەت رياسىتى ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىس، مۇئاۋىن رەئىسلىرىنىڭ نامزاتلىرىنى كۆرسەتتى. * ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىسى ئاپتونوم رايونلۇق 7-نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمىي كومىتېتىنىڭ 1-يىغىنىغا نازارەت، ئىدارە باشلىقلىقىغا تەيىنلىنىدىغان كاندىداتلارنىڭ ئىسملىكىنى قويدى.

نان كاكچا كۆمەچ ئەگمەك

خېمىردىن تەييارلىنىپ، تونۇردا، تاۋىدا پىشۇرۇلىدىغان ئاساسىي يېمەكلىك.

چىش بولمىسمۇ بار يېيىشكە ئىمكان، زور مۇسىبەتتۇر گەر بولمىسا نان. * ھۇرۇننىڭ نېنى ئىككى بولماس. * چاي بولمىسا بولمىسۇن، كاكچا كەم بولمىسۇن. * ئاشنى بۇزۇپ ئۇماچ قىلدى، نانىنى بۇزۇپ كۆمەچ.

نان ئۆتۈپ بەرمەك نان دەسسەپ بەرمەك قۇرئان ئۆتۈپ بەرمەك

قەسەمنىڭ بىر خىل شەكلى.

ئېغىز بىلەن يەم بېرەي، بۇلبۇل بولۇپ كەلمىگىز، نان ئۆتۈپ قەسەم بېرەي، ماڭا كۆڭۈل بەرمىگىز. * نان دەسسەپ بېرەيمۇ؟—دېدى نادىرەخان،—نېمىشقا كىشىنىڭ گېپىگە ئىشەنمەيسىز؟ * مەن ئالمىدىم، مانا قۇرئان ئۆتۈپ بېرەي.

نان ئۇرۇپتۇ داستخان ئۇرۇپتۇ قۇرئان ئۇرۇپتۇ

ئادەت سۆزلىرى، ئىش-ھەرىكەتنىڭ راستلىقىغا شېپى كەلتۈرۈلىدۇ.

نان ئۇرۇپتۇ مانا، سېنى ئالدىغان بولسام، تىلىم ئۆتۈلسۇن! * گېپىمگە ئىشەن، مەن سېنى ياخشى كۆرىمەن، مانا داستىخان ئۇرۇپتۇ. * ئىشەن، يالغان ئېيتۇاتقىنىم يوق. مانا قۇرئان ئۇرۇپتۇ، گېپىم راست.

نانقېپى ئاقنانچى تىرىكتاپ ھارامتاماق بىكار تەلەپ قاچا بوشتىدىغان

ئىش-ئەمگەك قىلماي، بىكار يۈرۈپ تەييارنى يەيدىغان.

ئۇ نانقېپىلارنى كۆزۈمدىن يوقات! * ئاقنانچىغا كۈندە ھېيت. * تىرىكتاپنىڭ يۈرىكىنى ماي قاپلار. * مۇت ھاراق ھارامتاماقنىڭ. * ھەممە يامانلىق ھارامتاماقتىن تارقار. * بىكار تەلەپ ئاسانلا چۈشكۈنلىشىدۇ. * ئۇ شۇنداق قاچا بوشتىدىغان نېمە.

نانقېپلىق تىرىكتاپلىق هارامتاماقلىق بىكار تەلەپلىك

ئىش ـ ھەربىرىكەت قىلماي، تەييارغا ھەييار بولۇش قىلىقى.

نانقېپلىق قىلىپ يۈرگەندىن ئۆلسەڭىچۇ! * تىرىكتاپلىق ـ ۋەيرانلىق.

* ھارامتاماقلىقنى ھار ئالمايدىغان كىشىلەردىن خۇدا ساقلىسۇن.

* بىكار تەلەپلىك ـ ئەسكىلىكنىڭ مەنبەسى.

نانكور تۇزكور

بىراۋنىڭ بەرگەن نان ـ تۇزىنىڭ قەدىرىنى بىلمەيدىغان، ياخشىلىقنى يەرگە ئۇرىدىغان.

مەن ئۇنى ئۆزۈم يېمەي ـ ئىچمەي ئون يىل باقتىم. ئۇ نانكۇر جانغا ئەسقاتمىدى. * ئۇ تۇزكور ياخشىلىقنى بىلمىدى.

ناۋات قەندەلەت كەمپۇت

شېكەردىن، شېكەر ئېرىتمىسىدىن ھەر خىل يول بىلەن ياسالغان شىرنىلىك.

قورسىقى ئاچقانغا قاتىتىق نانمۇ ناۋات. * قەندەلەت كۆندە يوق.

* باينىڭ بالىسى كەمپۇتنى ئوشۇق قىلىپ ئوينايمىش.

نەپەر جان

مىقدار سۆز: پەقەت ئادەم ئۇچۇنلا قوللىنىلىدۇ.

يېزىمىزغا تۆت نەپەر كادىر كەلدى. * ئۆيىمىزدە بەش جان بار.

نەپس نەپسانىيەت

يېيىش ـ ئىچىشكە، مال ـ دۇنياغا بولغان ھېرىسلىق.

نەپسىنى يىغقان سۇلتان بولار، يىغمىغىنى ئۇلىتاك. * نەپس دېگەن بالادۇر، ئاخىر ئۇتقا سالادۇر. * نەپسىدىن كەچكەن ئىزاغا قالماس.

* نەپسانىيەت ـ ئەڭ ياماق مەسلىھەتچى.

نەپقە پېنسىيە تۇرمۇش پۇلى

ئىنقىلابىي قۇربانلارنىڭ ئائىلە تەۋەلىرىگە، ئەمگەك كۈچىدىن قالغانلارغا، يالغۇز قالغان خوتۇن ـ بالىغا بېرىلىدىغان ياردەم پۇل.

ئۇ ئۆزۈندىن بۇيان نەپقە ئېلىپ تۇرمۇش كەچۈرۈۋاتىدۇ. * خەلق ئىشلىرى نازارىتى ئىنقىلابتا مەجرۇھ بولغان جەڭچىلەرگە نەپقە تارقاتتى.

* پېنسىيە ئېلىپ كۈن ئېلىۋاتىمەن. * رەسمىي مائاشىم يوق، ئېيىغا 50 يۈەن تۇرمۇش پۇلى ئالىمەن.

نەتىجە سەمەرە ئۇنۇم

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ مەلۇم كۈچ ياكى ئامىلىدىن ھاسىل بولغان ئاخىرقى ھالىتى.

"سەمەرە: مېۋە دېمەكتۇر، بۇ يەردە كۆچمە مەنىدە" نەتىجە".

سەۋەب بولمىسا، نەتىجە بولماس. * نەتىجە ئىككى قولدىن چىقار.

* ئۆگىنىشتىن ئۇنۇم ئالاي دېسەڭ، بىلىمسىزلىكىڭنى ئىقرار قىل.

نەتىجىدە ئاخىر ئاقىۋەت يالجا

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ مەلۇم باسقۇچقا يەتكەندىكى ھالىتى.

"ئاقىۋەت" سەلبىي ھالەتكە قارىتىلىدۇ.

تىرىشىپ ئوقۇدۇم، نەتىجىدە مەلۇم ئۇنۇم ئالدىم. * كىشىگە ياخشىلىق قىلساڭ، ئاخىر ياخشىلىق يانىدۇ. * كىشىگە زىياندا شىلىق قىلغان ئاقىۋەت خار ـ زارلىقتا قالىدۇ.

نەرسە شەيئى ئەشيا بۇيۇم نېمە پېرىدەھەت نەڭ نېمەرسە

ئوبيېكتىب مەۋجۇت ھەممە جىسىم ۋە ھادىسىلەر.

"نەرسە" ئومۇمىي ئات، بارلىق كونكرېت ياكى ئابستراكت

هەممە نەرسە ـ كىرەككە قارىتىلىدۇ.

"شەيئى" پەلسەپىۋى ئاتالغۇ، ئالەمدىكى هەممە نەرسىگە قارىتىلغان.

"ئەشيا" تېخى ئىشلەنمىگەن هەر خىل ماددىي ۋاستىلەر

"بۇيۇم" پىششىقلاپ ئىشلەنگەن، تۇرمۇشتا ئىشلىتىلىدىغان نەرسە.

"نېمە" نەرسىنىڭ كەمىستىلگەن تۇرى.

ئۇ بازارغا نەرسە ئالغىلى كەتتى. * مەندە هېچ نەرسە يوق. * ئۇنىڭ يانچۇقىدىن جىق نەرسە چىقتى. * هەممە شەيئى ئىككى ياقلىملىققا ئىگە. * زاۋۇت ـ فابرىكىلاردا خام ئەشيا ئۇزۇلۇپ قالسا، ئىشلەپچىقىرىش توختايدۇ. * تۇرمۇش بۇيۇملىرى مول بولسا، تۇرمۇش پاراۋان بولىدۇ. * ئۇ تازا بىر قاملاشمىغان نېمە ئىكەن.

نەس كاساپەت پالاكەت قىرسىق كېسىر

ئوڭۇشسىزلىق، تەتۇر تەلەي.

"باسماق" بىلەن پىتىللىشىدۇ.

خەقنىڭ كۆلپىتىدىن كۈلمە، سېنىمۇ نەس بېسىپ قالىدۇ. * بىرنىڭ كاساپىتى مېڭا. * ياخشىنىڭ شاراپىتى، يامانىنىڭ كاساپىتى. * كۆكۈل-دىكىدەك ئىشنى بىردەمدىلا كاساپەت باسىدۇ. * پالاكەت تۆگىنىڭ يوكىنى ئوڭلىيالماس. * پالاكەت باسقانىنىڭ ئىنىكى قىسسىر قالار. * قىرسىق كەلسە قىرىق كۈن تۇرىدۇ. * مەندە هېچ ئىش يوق، ئۇنىڭ كېسىرىگە كەتتىم.

نەسلى يامان تۇخۇمى بۇزۇق

ئەسلى ئۇرۇقى، نەسىل ـ نەسەبى، ئەجدادى يامان، كېلىپ چىقىشى ناچار.

نەسلى ياماندىن ياخشىلىق كۈتمە. * تۇخۇمى بۇزۇقىنىڭ تۇخۇمىنى قۇرۇت.

نەسر پروزا

ۋەزىنسىز، قافىيىسىز، تۈز نۇتۇق شەكلى بىلەن يېزىلغان ئەدەبىي ئەسەر.

بىزدە شېئىرىيەت زور تەرەققىي قىلغان. * نەسر، پروزا كېيىنكى يىلدىلا تەرەققىي قىلىشقا باشلىدى.

نەسىھەت پەند پەند ـ نەسىھەت ئۇگۈت ۋەز ئەرىگ ئۆتلۈك

ياخشىلىققا ئۈندەپ ئېيتىلغان سۆز، مەسلىھەت.

نەسىھەت ئاچچىق، مېۋىسى تاتلىق. * پەند ـ نەسىھەتكە كۆنمىگەن، ئەيىبىدىن خالي بولالماس. * ئاتاڭنىڭ ئۆگۈتىنى بالاڭغا قالدۇر. * تۆلكە ۋەز ئېيتسا، توخۇ هوشيار بولسۇن.

نەشە بەڭ پىنەك

هىندى كەندىرىنىڭ بەرگىسىدىكى شىرنىدىن ياسىلىدىغان زەھەرلىك چېكىملىك.

"پىنەك" غۇلجا شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

نەشە چەككەن كىشىنىڭ تۆتۈن بىلەن قارنى توق. * بەڭ بايىنى گادای، گادايىنى هالاك قىلىدۇ. * پىنەك دوستلىرى ئۇزاق قالماي دومسيىدۇ.

نەشكەش بەڭگى

نەشە ـ بەڭ چېكىشنى ئادەت قىلغان كىشى.

* نەشكەش ـ پەسكەش. بەڭگى بۇيىسىنى ماختار، موزدۇر كۆيسىنى. * ئۆچكىسىنىڭ مويى تۆگىمەس، بەڭگىنىڭ ئويى.

نەغمە ناۋا مۇزىكا

سەنئەتنىڭ بىر تۈرى، چالغۇ ئەسۋابلىرى بىلەن ئورۇنلانغان كۈي.

نەغمە دىل ئوزۇقى. * نەغمىسى يوق توي، موزىسى يوق ئۆي. * ناۋا بولمىغان يەردە راھەت يوق. * مۇزىكا جەمئىيەتنىڭ مەھسۇلاتى، شۇنداقلا ئەمگەكچى خەلقنىڭ قەلب ساداسى.

نەقرات قايتۇرما تەكرار

ناخشىنىڭ ھەربىر كۆپلېتىدىن كېيىن قايتىلىنىدىغان قىسمى.

ناخشا كانى، ماكانى
تارىم مېنىڭ دىيارىم.
ناخشا مېنىڭ بايلىقىم،
ئىپتىخارىم، مادارىم.
تارىم مېنىڭ دىيارىم،
ناخشام بايلىق، مادارىم.
سەھنەم باغ، ئۆزۈم بۇلبۇل،
سايرايمەن سەھەر ـ ئاخشام.
كۆيلەيدۇ زامانىمنى
ئېيتقان جەڭگىۋار ناخشام.
نەقرات.

نەقىل ستاتا

نوپۇزلۇق شەخسنىڭ ئېيتقان گېپى ياكى يازغان ئەسىرىدىن ئۆز قارىشىنى تەستىقلەش ئۈچۈن كەلتۈرگەن سۆز.

ئالۋاستىمۇ ئىنجىلدىن نەقىل كەلتۈرۈپ ئۆزىنى ئاقلىيالايدۇ. * ستاتا بىزەك ئەمەس، ھەققىي دەلىل بولسۇن.

نەم زەي ھۆل چى

سۇ سىڭگەن، سۇلۇق.

ئۇيقۇ غەمدىن قاچار، بۇرگە نەمدىن. * ئېغىزنى نەم قىلماي سۇ ئىچكىلى بولماس. * زەي دېسەك، زەيكەش چاپ. * خوتۇننى زېرىك-تۈرەي دېسەك، ھۆل ئوتۇن ئېلىپ بەر. * ئادەم دېگەن ھۆل نېمە. * چى يەر ــ نەم يەر.

نەققاش ھەيكەلتىراش

نەقىش ئىشلەيدىغان ئۇستا.

ئابدۇكېرىم ئاخۇن ئۇستا نەققاش. * بىزدە ئالىي ھەيكەلتىراشلار يېتىشىپ چىقماقتا.

نەقىش كەشتە

ئويۇپ ياكى تىكىپ ـ سىزىپ ئىشلەنگەن بېزەك.

قەشقەر خەلق باغچىسىدىكى ئۆيلەرنىڭ نەقىشلىرى نېمىدېگەن چىرايلىق * كەشتە باسقان داستىخان شۇنچە ياخشى ئىكەنكى، قاراپ تويمايسەن.

نەمۇنە ئۇلگە ئۆرنەك

ھەممە ئۆگىنىشكە، تەقلىد قىلىشقا ئەرزىيدىغان ئۆلچەملىك ئادەم ۋە ئىش ـ ھەرىكەت.

بالىغا تەنقىد بەرگۈچە، نەمۇنە كۆرسەت. * ئۇ بىزنىڭ نەمۇنىمىز. * ياخشىدىن ئۇلگە قالار، ياماندىن كۇلكە. * بالىلارغا ئۇلگە بول. * يۇقىرىغا قاراپ ئۆرنەك ئال، تۆۋەنگە قاراپ ئىبرەت. * ئىشتا ئۆرنەك كۆرسەت.

ئەي بالمان سىبزغۇ يالغۇزەك

تۆشۈكلىرىنى بارماق بىلەن بېسىپ، پۈۋلەپ چالىدىغان مۇزىكا.

"يالغۇزەك" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئەي — پادىچىنىڭ ھەمراھى. * ئەي نامراتنىڭ، بالمان باينىڭ.

نوپۇس ئاھالە

مەلۇم رايوندا، بىر ئائىلىدە ياشايدىغان كىشىلەرنىڭ ئومۇمىي سانى.

ئالىم - مۇتەخەسسىلەرنىڭ مۆلچىرىچە، 2000 - يىلغا بارغاندا دۇنيا نوپۇسى 6 مىليارد 200 مىليونغا يېتىدۇ؛ ھىندىستان نوپۇسى ئەڭ كۆپ مەملىكەت بولۇپ قالىدۇ؛ نوپۇسنىڭ يېرىمى شەھەرلەردە بولىدۇ؛ ئايالالارنىڭ سانى ئەرلەرنىڭكىدىن ئېشىپ كېتىدۇ؛ ئاق تەنلىكلەرنىڭ نوپۇسى داۋاملىق ئازلاپ بارىدۇ. * ئائىلىمىزدە ئالتە نوپۇس بار. * ئۇرۇمچى ئاھالىسى مەدەنىيەتلىك شەھەر قۇرۇشقا ئاتلاندى.

نور كويلا غۇلا

تۇگمەننىڭ تاشقا سۇ چۇشۇشى ئۇچۇن ئورنىتىلغان ياغاچ "ئېرىق"

خوتۇن كىشى ئۇۋغا يارىماس، جىگدە ياغچى نورغا. * تۇگمەننىڭ كويلىسىدىن پۇتۇن چىقىدىغان.

نوغۇچ پۇزا خالو سېكىلەك يۇغۇرغۇچ چانچۇ

خېمىرنى يېيىش، زوۋۇلدىن جىلىت ئېچىش ئۇچۇن ئىشلىتىلىدىغان ياغاچ تاياق.

"نوغۇچ" ئۇزۇن بولىدۇ، چۆپ يېيىلىدۇ.

"پۇزا" قىسقا بولىدۇ، جىلىت ئېچىلىدۇ.

"خالو" قۇمۇل شىۋىسىدە "پۇزا".

"سېكىلەك" تۇرپان شىۋىسىدە "پۇزا"

نوقماق تۇرتمەك نەقماق

ئاستاغنا ئىتتىرىپ قويماق.

ھۇي، — دېدى ئۇ ئۇنى نوقۇپ، ئاستا گەپ قىل، ئۇلارنىڭ گېپىنى ئاڭلايلى. * سەن قاچان ئادەم بولىسەن، — دەپ ئۇنى تۇرتۇپ قويدى ئانا. * نەقتاپ قويسام، تۇيمەيدىك.

نومۇر رازمېر

كىيىم - كېچەك ۋە باشقىلارنىڭ ئۆلچىمى، ئۆلچەمنى بىلدۇرىدىغان رەقەم.

ھازىر ئاياغلارنىڭ نومۇرى ئىلگىرىكىگە ئوخشىمايدۇكەن. * ئۇ 40 - رازمېرلىق بەتنكە ئىزدەپ تاپالماپتۇ.

نومۇس ئار ئار - نومۇس ئېپىەت ئۇيات هايا شەرم ئىزا ئوبۇتى ئۇۋۇت

ئادەمنىڭ ئۆز ئىززەت - ھۆرمىتىنى ساقلاش، قەدىرلەش تۇيغۇسى.

نومۇس مەسىلىسى — ئالاھىدە غۇرۇرلۇقنىڭ بەلگىسى. * ئادەمنى نومۇس ئۆلتۈرەر، توشقانىنى قومۇش. * نومۇسنى بىلمىگەن ئادەمدە گۇزەل ئەخلاق بولماس. * ئېگىز تاغدا قار بولار، مەرد يىگىتتە ئار بولار. * شەخسىيەتچىلىككە بېرىلگەن ئار - نومۇسنى ئۇنتۇر. * ئۇيات تۇرغان يەردە، ئىمان تۇرار. * كېپەكتە قۇۋۇەت يوق، ئابدالدا ئۇيات. - كىشىدىن هايا كەتسە، ئورنىغا بالا كېلەر. * هايا بار يەردە ۋاپا بار. * قىزنىڭ كۆركى شەرم - هايا. * ئىزا ئۆلۈمدىن قاتتىق.

نومۇسچان تارتىنچاق يۇزى تۆۋەن ئۇياتچان ئۇۋۇتلۇغ

ئار ـ نومۇسنى بىلمىدىغان، ھايالىق.

نومۇسسىز قولۇم ئىشلىدى، نومۇسچان يۈزۈم ئۇيالدى * تارتىنچاق تارتىنىپ يۈرۈپ ئاچ قالدۇ. * يۈزى تۆۋەن يۇز تاپىدۇ. * ئۇياتچان ئادەم سەۋرچان كېلىدۇ.

نومۇس قىلماق ئىزا تارتماق ئۇيالماق ھايا قىلماق يۈزى قىزارماق يەرگە قارىماق تۇتقماق

ئار ـ نومۇسنى بىلمەك، ئىزا ـ ئۇياتقا كۆكۈل بۆلمەك.

"تۇتقماق" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ

نومۇسنى بىلگەن نومۇس قىلىشنى بىلەر. * نومۇس قىلمىغان ئادەم ئۇچۇن ئۇياتچاننىڭ يۈزى قىزىرىدۇ. * ئىزا تارتىش قورقۇنچتىن ياكى سەتچىلكتىن قورقۇش كەيپىياتىدۇر. * ئۇيىلىشنى بىلگەن باتۇر. * كىشىدىن ئۇيالغۇچە ئۆزۈڭدىن ئۇيال. * ھايا قىلماق ئىمانىنىڭ جۇملىسىدىندۇر. * ئاچچىقى كەلگەننىڭ كۆزى قىزىرار، ئاچچىقى بېسىلسا، يۈزى قىزىرار. * ئوغرى تۇتۇلسا، يەرگە قارايدۇ، جالاپ تۇتۇلسا كۆككە.

نومۇسسىز ئارسىز ئۇياتسىز يۈزسىز يوزى يوق يۈزى پولۇ يۈزى ئابدۇخالىقنىڭ چەمىدىنمۇ قېلىن داپ يۈز يۈزى قېلىن قېلىن بەھايا ھاياسىز داپشاق شەرمەندە گەكسى گەلۈۋر ئەسىز ئۇۋۇتسىز چۇلۇۋ

ئار ـ نومۇسنى، ئىزا ـ ھايانى بىلمەيدىغان.

"گەكسى" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"گەلۈۋر" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

نومۇسسىز خوتۇن ـ تۇزسىز ئاش، * يىگىت يارسىز بولماس، ئەل

ئارسىز بولماس. * ئۇياتسىزنىڭ تىلى مىڭ غۇلاچ. * يۈزسىز مۇشۇككە قازانقىنىڭ ئىشكى ئوچۇق. * پۇلىنىڭ كۆزى يوق، بېخىلنىڭ يۈزى يوق. * يۈزى پولۇغا پولۇ بەرمە. * ئۇ ئىزا دېگەننى بىلمەيدۇ، يۈزى ئابدۇخالىقنىڭ چەمىدىنمۇ قېلىن. * داپ يۈزىنىڭ يۈزىگە قارىما. * يۈزى قېلىننىڭ يۈزىگە يىگىنە ئۆتىمەيدۇ. * قېلىن كىشى قىيامەتنى بىلمەيدۇ. * بەھايادىن يېراق قاچ. * ھاياسىز دوستلۇققا يارىماس.

نومۇسغا تەگمەك ئىپپەتكە تەگمەك ئىپپەت ـ نومۇسغا تەگمەك

ئەر خوتۇن ـ قىزلار بىلەن ئالداپ ياكى زورلاپ جاھا قىلماق.

تاجاۋۇزچىلار كونا جۇڭگودا خوتۇن ـ قىزلارنىڭ نومۇسغا تېگىپ، قىلمىغان ئەسلىكلىرى قالمىغان. * نارەسىدە قىزنىڭ ئىپپەتكە تەگكەن جىنايەتچىگە مۇددەتسىز قاماق جازاسى بېرىلدى. * خوتۇن ـ قىزلارنىڭ ئىپپەت ـ نومۇسغا تېگىش ـ ئىنسانىيلىقتىن چىقىش دېمەكتۇر.

نومۇسنى ساتماق ئىپپەتنى ساتماق ئىپپەت ـ نومۇسنى ساتماق

خوتۇن ـ قىزلار تۇرمۇش قىسىنچىلىقى ياكى يامانلارنىڭ زورلىشىدىن ئۆز تېنىنى ھەق ئېلىپ ئەرلەرگە بېرىش بىلەن شۇغۇللىنىش.

نومۇسۇڭنى ساتقۇچە جېنىڭنى سات. * ئىپپەتنى ساتقان خوتۇن ئەل ئىچىدە خار، بىر بۇردا نانغا زار بولىدۇ. * ئىپپەت ـ نومۇسنى سېتىش تۇگىمەس ئىزا ـ ئاھانەتكە ئاپارىدۇ.

نۇتۇق لېكسىيە خۇتبە

پىكىرنى سۆز بىلەن ئىپادىلەش سەنئىتى، قابىلىيىتى.

ئويلىنىپ ئېيتىلغان سۆز قورۇق نۇتۇقتىن ئەلا. * مۇئەللىم لېكسىيە

سۆزلىدى، مەسىلە ئېنىق بولىدى. * خاتىپ خوتبە ئوقۇيدۇ، نېمە ئوقۇغىنىنى بىلمەيدۇ.

نۆۋەت مۆرۈت كېزەك ساپ ئۆچىرەت

بىرىن-سىرىن، بىرىدىن كېيىن بىرى ئىشلىنىدىغان ئىش-ھەرىكەتنىڭ تەرتىپى.

تۈگمەنگە نۆۋەتنىڭ كەلگەنىدە بار. * مۆرىتى كەلگەندە دەيدىغانىنى دېۋالدىم. * كېزەك كەلسە، كېرەك پۈتىدۇ.

نۆۋەتچى دىجور

بىرەر ئىش-ھەرىكەتنى باشقىلار بىلەن نۆۋەتلىشىپ ئىشلىگۈچى، نۆۋەتتى كەلگەندە شۇ ئىشنى ئىشلەۋاتقان كىشى.

نۆۋەتچى نۆۋەتنىى قولىدىن بەرسە، ئىشتىن چاتاق چىقىدۇ. * ئۇ بۈگۈن ئىداردا دىجۇر ئىكەن، 1992-يىلنىڭ نوروز كۈنى ئىدى، مەن باردىم. كۆكۈللۈك سۆزلەشتۈق.

نېترووگېن ئازوت

غەيرىي مېتال ئېلېمېنت.

نېترووگېننىڭ ئاتوم ئېغرلىقى 14.0067، بەلگىسى N، ئاتوم تەرتىپى 7. * ئاتالغۇلارنى قېلىپلاشتۇرۇش نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا، خەلقئارا ئاتالغۇ نېترووگېننى ئىشلىتىش كېرەك.

نېرۋا ئۈسەب

باش ۋە ئارقا مېڭىدىن تارقالغان ۋە ئۇلارنىڭ ھەرىكتىنى باشقۇرۇپ تۇرىدىغان بەك كىچىك تومۇرلار سىستېمىسى.

ئۇنىڭ نېرۋىسى بۇزۇلۇپتۇ. * ئەسەبى ئۆرلىگەنگە تەگمە.

نېپىز يۇقا يۇپقا يالاڭ يېلىڭ

قېلىنلىقى تەتۇرى، تۇز نەرسىنىڭ ئۈستى بىلەن ئاستى ئارىلىقى بەك كىچىك ھالەت.

ئانىسى نانىنى نېپىز ياقىدۇ، بالىسى قوشلاپ يەيدۇ. * يۇقا چاپانغا ئىشەنمە، يۇقا چاپان سوغۇقتا دۇشمەن. * يالاڭ كېيىم يازدا ياخشى. * يېرىم بايىنىڭ ئۈيىقۇسى يوق، كېيىمى يېلىڭىنىڭ قوپقۇسى. * بادام قاپاق، يۇپقا تاماق، ھالىمنى سۇرىساڭچۇ!

نېپىت قارىماي مونايي

سۈيۇق مىنېرال ماددا، يېقىلغۇ قىلىنىدۇ ۋە تۇرلۈك مەھسۇلاتلار ئېلىنىدۇ.

بىزنىڭ تارىم ئويمانلىقى ۋە جۇڭغار ئويمانلىقى — نېپىت كانى. مەلۇم بولۇشىچە، نەچچە يۈز مىليون تونىنا نېپىت زاپىسى بار ئىكەن.

نېگاتىپ دېپىەن

سۈرەت چۈشۈرۈلگەن ئەسلى پلاستىنكا، پلىيونكا.

"دېپىەن" خەنزۇچە: 底片

سۈرەتنىڭ نېگاتىپىنى ئالدىڭمۇ؟ * سۈرەتنىڭ دېپىەنىنى يوقىتىپ قويدۇم.

نېگىر زەڭگى ھەبەش

ئافرىكىدا ياشايدىغان قارا تەنلىك كىشى.

بېيجىڭدا بىر نېگىر قىز بىلەن تونۇشۇپ قالدىم.

نېمە كارى نېمە ئىشى

مۇناسىۋىتى يوق، پەرۋايى يوق.

ئىتنىڭ ھاۋشىغىنىغا بۇلۇتنىڭ نېمە كارى. * تۆگىنىڭ مازار بىلەن

نېمە ئىشى.

نېمە ئۈچۈن نېمىشقا نېمە سەۋەبتىن نېمىدەپ

سەۋەب ئالمىشى: ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ سەۋەبىنى سوراش ئۈچۈن قوللىنىلىدۇ.

ھەر "نېمە ئۈچۈن"نىڭ ئۆز سەۋەبى بار. * دەرۋىشتىن ھۆكۈمدار سورىدى: "نېچۈن كەلمىدىڭ ئالدىمغا شۇنچە ئۇزۇن ۋاق؟" ئۇ دېدى: نېمىشقا كەلدىڭ دېگەندىن نېمىشقا كەلمىدىڭ دېگەن ياخشىراق!" * نېمە سەۋەبتىن كۈنلەرنى بوش ئۆتكۈزۈش لازىم بولىدى. * نېمىدەپ كەلدىڭ بۇ يەرگە؟

نىزام نىزامنامە ئۇستاب رەجە ياساق

دۆلەت، پارتىيە، ئارمىيىنىڭ قائىدە ـ يوسۇن، تەرتىپ ـ ئىنتىزام، ھەق ـ ھوقۇقلار بەلگىلەنگەن، رىئايە قىلىش شەرت بولغان قانۇنىي ھۆججەت.

ئاپتونوم رايونلۇق 7 ـ نۆۋەتلىك خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ دائىمىي كومىتېتىنىڭ 19 ـ يىغىنى «نەشىنى چەكلەش نىزامى»نى ماقۇللىدى.

* پارتىيە ئەزالىرى پارتىيە نىزامنامىسىغا قەتئىي ئەمەل قىلىشى شەرت.

* يېڭى ھەربىي ئۇستاب ئېلان قىلىندى.

نىشان قارا چېنەك ئاماچ

ئوق ئېتىش ئۈچۈن تەييارلانغان نەرسە.

ھەر ئوقنىڭ نىشانغا تېگىشى ناتايىن. * قارىغا قارىلاپ ئات.

* چىداپ چېنىقساڭ، چېنەك ئالدىڭدا.

نىقاب پەردە ماسكا ۋەۋسكا

ئۆزىنى تونۇتماسلىق ياكى يوشۇرۇش ئۈچۈن يۈزگە تارتىلىدىغان نەرسە، بۇيۇم؛ ھەقىقىي ئەھۋال، قىياپەتنى

يوشۇرىدىغان نەرسە.

نەيرەڭ نىقابقا موھتاج. * پەردە ئېچىلسا، ساختا ئېچىلىدۇ. * ماسكا تارتقانىنىڭ دەردى ئېچىدە. * ئۇ كلاسسىك ئەدەبىياتنى ۋەۋسكا قىلىپ، يامان نىيىتىنى ئىشقا ئاشۇرماقچى، ئەمەلىيەتتە كلاسسىك ئەسەرنى ھەتتا ئوقۇيالمايدۇ.

نىكاھسىغا ئالماق ئەمرىگە ئالماق

ئەر قىز ياكى خوتۇننى نىكاھ رەسمىيەتلىرىنى ئۆتەپ خوتۇنلۇققا ئالماق.

بۇ خوتۇننى نىكاھسىغا ئالغىلى ئوتتۇز يىل بولدى. * قازى جۈۋاز-چىنىڭ قىزىنى ئەمرىگە ئاپتۇ.

نى ـ نى ھەر ـ ھەر

كۆپ ۋە خىلمۇخىل.

يېزا بىپايان سەھنە، ئۇ يەردە نى ـ نى ئىشلارنى قىلغىلى بولىدۇ.

* ئۇنىڭ قولىدىن ھەر ـ ھەر ئىشلار كېلىدۇ.

ھ

ھا ھەئە ھە

"شۇنداق" دېگەن مەنىنى بېرىدۇ.

ــ شەھەرگە باردىلمۇ؟

ــ ھا، باردىم.

ــ ھەئە، باردىم.

ــ ھە، باردىم.

ھاجەت ئېھتىياج

موھتاجلىق تەلىپى.

دوستۇڭنىڭ بۇگۈن ھاجىتى چۈشسە، ئەتىگە قالدۇرما. * ئىتقا ھاجىتىڭ چۈشسە ئۆكام دە. * ئەگەر بىرەر كىشىنىڭ ساڭا ئېھتىياجى بولسا، ھەرگىز رەت قىلما، ھاجىتىنى راۋا قىل، قۇرۇق قايتۇرما. * شىرنىمۇ قىلغۇچى تۆلكە مۇجەز ئېھتىياجدۇر، ئېھتىياجدۇر، ئېھتىياج. * پەسكەش ئادەم ئېھتىياج ئالدىدا ۋەدە قىلىپ، قانائەت ئالدىدا يۇز ئۆرۈيدۇ.

ھاجەتسىز ھاجىتى يوق لازىمى يوق كېرەكسى يوق زۆرۈرىيىتى يوق

ھېچقانداق ئېھتىيىتى يوق.

قۇدۇقىقا سۇ قۇيۇش ھاجەتسىز. قورساق سەكسەك ئۇلۇش تويسا، تېۋىنىڭ ھاجىتى يوق. * دوستلار ئارا تەكەللۇپنىڭ لازىمى يوق.

* ھەققەتنى پەردازلاشنىڭ لازىمى يوق. * ھەقىقەتكە تونۇشنىڭ لازىمى يوق. * دانانىڭ سۆزىگە كېپىلنىڭ كېرىكى يوق. * جىسمىڭ مارجانغا قىزىل سىرنىڭ زۆرۈرىيىتى يوق.

ھار ئالماق ئېغىر ئالماق

نومۇس ھېس قىلماق.

ئىتنىڭ چىشلىگىنىدىن ھار ئالايمۇ، ئېشەكنىڭ تەپكىنىدىن. * ئېغىر ئالغان بىلەن قورساق ئاچقان تەڭمۇ؟

ھاراقكەش ھاراقخور پىيانچىك

ھاراق ـ شارابنى كۆپ ۋە دائىم ئىچىدىغان كىشى.

ھاراقكەش ھالال بىلەن ھارامنى پەرق ئەتمەيدۇ. * ھاراقخور توڭگۇزنىڭ ئىچىدە ئادەم، ئادەمنىڭ ئىچىدە توڭگۇز.

ھارام مەكرۇ

ئىسلام دىنىدا يېيىشكە، ئىچىشكە، قىلىشقا رۇخسەت قىلىنمىغان ئىش ـ ھەرىكەت.

تاماكا ــ ھارام. * ھالالدىن توخۇ، ھارامدىن مۇشۇكۇم يوق. * بوزا ــ مەكرۇ. * ھالالغا يۇگۈر، مەكرۇدىن قاچ.

ھارماي ـ تالماي ئېگىلمەي ـ سۇنماي

ھارىدىم دېمەي، بوشاشماي.

ھارماي ـ تالماي كۆرسىتىلگەن تىرىشچانلىقلار ھامان نەتىجىسىز قالماس. * ئېگىلمەي ـ سۇنماي ئىلگىرىلەش مەشھۇر ئەربابلارنىڭ ئارتۇقچىلىقىدۇر.

ھارىمى ھارامزادە ۋەلەد

مىناھسىز تۇغۇلغان.

ئۇ هارىمىنىڭ ئاغزىنى بېسىڭلار، ــ دېدى هۇرنىساخان. * ئۇ هارامزادە ئاخىر بۇاپالىق قىلدى.

هازىر ئەمدى ئەمدىلىكتە

سۆز بولۇۋاتقان چاغ.

تالاي "ئۆتمۈش"لەر "هازىر"نى بارلىقىغا كەلتۈرگەن؛ تالاي "كېلەچەك"لەر "هازىر"دىن باشلىنىدۇ. * مەنسەپ سوراپ كاتتىلارغا باردىم، ئۇلۇغلارغا باردىم، ئەمدى كىمگە باراي. * ئەمدىلىكتە ئۇمىدىم ئۇزۇلدى، قولۇم قىسقاردى، بىراق كۆزۈم روشەنلەشتى، ئاق-قارىنى بىلدىم.

هازىرقى ئەمدىكى ئەمدىلىكتىكى

گەپ بولۇۋاتقان چاغدىكى.

هازىرقى ياشلار بۇرۇنقى ياشلارغا ئوخشمايدۇ. * ئەمدىكى ۋەزىپە ئوتاقنى ئوبدان ئىشلەش. * ئەمدىلىكتىكى ئىشلارنى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇش كېرەك.

هاسىراق هۆمۈدەك

تېز-تېز دەم ئالماق.

ئۇ هېرىپ كېتىپتۇ، هاسىراپ تۇرۇپ سۆزلىدى. * ساقا نېمە بولدى. شۇنچە هاسىراپ كېتىۋاتىسەنغۇ. * هاسىراپ-هۆمۈدەپ ئاران كەلدىم.

هال هالەت ئەھۋال ۋەزىيەت تۇرۇم

تۇرمۇشتا روهى ۋە جىسمانىي شارائىت.

هالىم خاراپ. * هالىم پەرىشان، كېيگىنىم تېرە ئىشتان. * كىشىنىڭ هالىغا كىشى يەتمەس. * دۇشمىنىڭگە هال ئېيتما، كۈلكىسى كېلىدۇ. * تۇرغۇن هالەتنىڭ دەردى كۆپ. * ئۆيۈڭنىڭ ئەھۋالىنى قوشنادىن

سورا. * ۋەزىيەتنى كۆزىتىشنى ئۇگەن، ۋەزىيەت تەقەززاسىدىن كېيىن قالما.

هالبۇكى ۋەهالەنكى

قارىمۇقارشى باغلىغۇچى. هەقىقەتتە، ئەمەلىيەتتە بولسا دېگەن مەنىدە كېلىدۇ.

ئادەمنىڭ هاياتىدا ياشلىق بىرلا قېتىم كېلىدۇ. هالبۇكى، ياشلىق دەۋرى كىشىنىڭ هەرقانداق دەۋرىدىن قۇدرەتلىك، گۈزەل بولىدۇ. * دۇنيادا ياشلىقتىن ئېسىل نەرسە يوق، ۋەهالانكى، ئۇ ئاسانلا ئۆتۈپ كېتىدۇ.

هاملدار ئىككىقات ئېغىر بوي ئېغىر ئاياغ ئىچلىگ ئەۋرىلىگ ئىگەن

قورسىقىدا هاملىسى، يەنى بالىسى بار.

هاملىدارنىڭ چۈش كۆرۈشى هاملىنىڭ ئۆسۈشىگە پايدىلىق. * ئىككىقات، ئېغىر بوي، ئېغىر ئاياغ ئايالىلارغا ئاپتوبۇستا ئورۇن بېرىش، يولدا يول بېرىش مەدەنىيەتلىكنىڭ ئىپادىسى.

هاملدار بولماق ئىككىقات بولماق ئېغىر بوي بولماق ئېغىر ئاياغ بولماق قورساق كۆتۈرمەك بويىدا قالماق

قورسىقىدا هامىلە، يەنى بالا بولماق.

هاملدار بولغاندا مۇڭايىق دەم ئېلىشقا ئەھمىيەت بېرىڭ. * ئىككىقات بولغانلىقىڭىز سېزىلگەن هامان دوختۇرغا كۆرۈنۈڭ، دوختۇردىن مەسلىھەت ئېلىڭ. * ئېغىر بوي ئايال سۇ كېچىپ ئىشلەيدىغان ئىشقا يارىمايدۇ. * قورساق كۆتۈرگەندە، قورساقنى قىسماڭ، ئەركىن-ئازادە تۇتۇڭ. * يارىمىنىڭ كۆڭلىنى دەپ بويۇمدا قالدى.

ھاۋانچا كېيلە ئوغۇر سوقا

نەرسىنى ئوۋاقلاش، پوستىدىن ئايرىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان، ياغاچ ياكى مېتالدىن ياسالغات بۇيۇم، نەرسە سالىدىغان ئىدىش ۋە ئوۋىدىغان سوقماقتىن ئىبارەت بولىدۇ.

ۋاقتى ئۆتكەن ھاۋانچىنىڭ تېگى چۈشەر. * ھاي دېسەڭ ھاۋانچىنى سۇندۇرىدۇ. * سېپى سۇنسا، كېيىلمۇ تۇگەيدۇ. * ئوغۇر ئوغرىلىقنى كۆتۈرمەيدۇ. * سوقىدا شال ئاقلاتتۇق.

ھاي ھەي ھۇي

بىرەر كىشىگە سۆزلىمەكچى بولغاندا، ئۇنىڭ دىققىتىنى تارتىش ئۈچۈن قوللىنىلىدۇ.

ھاي بالىلار، جىم تۇرۇڭلار! * ھەي ھەسەن، سەن نېمىشقا گەپ ئاڭلىمايسەن؟ * ھۇي ھوشۇر، نېمە ئۇنداق قىلىسەن؟

ھايت ـ ھۇيت دېگۈچە ھەش ـ پەش دېگۈچە كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ھاي ـ ھۇي دېگۈچە

بەك قىسقا ۋاقىت ئىچىدە، ئازغىنا ۋاقىت ئىچىدە، بىر دەمدىلا.

بەخت تۇراقلىق بولمايدۇ، كىم بىلىدۇ، ھايت ـ ھۇيت دېگۈچە سىزدىن كېتىپ، باشقا بىرىنى تېپىۋالار. * نامىنى ساقلاش بىر ئۆمۈرلۈك ئىش، ئۇنىڭدىن مەھرۇم بولۇش ھەش ـ پەش دېگۈچە. * دەرھال ھەرىكەتلىنىڭ، بولسا بۇگۈنىڭىز كۆزنى يۇمۇپ ئاچقۇچە ئەتىگە ئايلىنىپ قالىدۇ. * ھاي ـ ھۇي دېگۈچە كەچ كىرىدۇ، ئەتىڭىزنى ئويلىدىڭىزمۇ؟

ھالتا زىرە سىرغا سۆكە ئىككىلىك يېگىنە ئۆكەك تولغاغ

قۇلاقتا تاقايدىغان زىننەت بۇيۇمى. ئالتۇن، كۈمۈش ۋە

باشقا ئېسىل نەرسىلەردىن ياسىلىدۇ.

"سۆكە" قەشقەر شېۋىسىدە، "ئىككىلىك" لوپنۇر دىئالېكتىدا "يېگىنە" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئىنەك سېتىپ ھالقا ئالغان ئەخمەق. * زەردىن زىرە تاقىغۇچە، ئىشلەپ زەر تاپ. * سىرغا سىرىلغا چۈشمەيدۇ.

ھايات ئۆمۈر ئۆزياش

ياشاش دەۋرى.

ھايات مۇھەببەتكە موھتاج، مۇھەببەت مېھىر ـ شەپقەتكە موھتاج. * كىشىنىڭ ھاياتى مىللەتنىڭ نوموسى بىلەن سېلىشتۇرغاندا ھېچنېمە ئەمەس. * ئۆمۈر ئەلا، لېكىن ئارزۇسىز ئۆمۈرنىڭ كېرىكى يوق. * ئۆمۈرمۇ ئايغا ئوخشايدۇ، بەزىدە تولىدۇ، بەزىدە سولىدۇ.

ھايات ـ مامات يا ئۆلۈم، يا كۆرۈم

ياشاش بىلەن ئۆلۈش جىددىي ھالەتكە كەلگەنلىكى ھەققىدە.

ھايات ـ مامات جېڭى بولۇۋاتقاندا، قەيسەر ھايات، ئاجىز مامات بولىدۇ. * يا ئۆلۈم، يا كۆرۈم دەپ مىليونلىغان ئەل، قانلىق مەيدانغا چۈشتى مەھكەم باغلاپ بەل. * بۇ يولدا ئاقىدۇ قانلار بولۇپ سەل، بۇ كۆرەش مەقسىتىمىزنى قىلغۇسىدۇر ھەل.

ھايۋان ھايۋانات يىرتقۇچ

ھەربىر قىلىش ۋە سېزىش قابىلىتىگە ئىگە ھەربىر تىرىك مەۋجۇدات، ئىنسانىدىن باشقا ھەممە جانىۋار.

تۇرقى ئىنسان، قىلىقى ھايۋان. * دۇنيادا ساناقسىز ھايۋان بار، ئىنسانلار دەرىدىدىن ئەمەس خەۋەردار. * ھايۋانات دۇنياسى ـ ئاجايىپ دۇنيا. * چاشقان مۇشۇكتىن يامان يىرتقۇچ يوق دەر.

هايۋانات باغچىسى زوئوپارك ئاجايىپخانا

هەر خىل كەم ئۇچرايدىغان هايۋانات، ئۇچار قاناتلارنى بېقىپ، كىشىلەرنىڭ تاماشا قىلىشىغا، ئۇلارغا دائىر بىلىملەرنى ئېلىشىغا كۆرسىتىدىغان باغچە.

ئۇرۇمچى هايۋانات باغچىسى ئون يىلدا جەمئىي 5 مىليون ئادەم قېتىم سەيلە ـ ساياھەتچىنى كۈتۈۋالغان.

ھەپتە يەتتە كۈن جۈمە

دۈشەنبىدىن يەكشەنبە كۈنىگىچە بولغان يەتتە كېچە ـ كۈندۈزنى ئىچىگە بولغان ۋاقىت ئۆلچىمى بىرلىكى.

ھەپتە ئۆتتى، ھەمدەم بولالمىدىم. * يەتتە كۈنىنىڭ ئالتە كۈنى "بە"، بىر كۈنى "مە". * نەچچە جۈمە ئۆتتى ئارقا ـ ئارقىدىن، بىرىمۇ توختاپ قالمىدى، تەلەپ ـ ئىلتىماستىن.

ھەتتا ھەتتاكى

ئىزاھ باغلىغۇچى، ئالدىدا ئېيتىلغان سۆز، جۈملىگە قارىغاندا كېيىنكى سۆز، جۈملىنى يۇقىرى كۆتۈرىدۇ.

كىمنى پادىشاھ ئۆزىدىن يىراق تۇتسا، ئۇي ئىچىمۇ زاكىلىق قىلىدۇ ھەتتا. * ئۇلار مىللەت بولىدا قەھرىمانلارچە ئىشلىدى، ھەتتاكى قانلىق جەڭلەر، قەھرىتان سوغۇقلار، ئىسسىق ئاپتاپلارغىمۇ پەرۋا قىلمىدى.

ھەددىدىن زىيادە ھەددىدىن ئارتۇق

ئادەتتىكى نورمال ئۆلچەمدىن چىق.

چېكىدىن ئاشقان ئەركىلىكە، قىلچىمۇ چېكى يوق ئەركىلىككە ھەددىدىن زىيادە مەيتۇن بولۇپ كەتمەسلىك كېرەك. چۈنكى ئۇنىڭ زىيىنى ۋە خەۋپى ھەققەتەن كۆپ. * ھاراقنى ھەددىدىن ئارتۇق

ئىچىش سالامەتلىككە زىيانلىق.

ھەرە بوغۇن زۇلپۇق

ھاشارات، تۇرى كۆپ، توپلىشىپ ياشايدۇ، زەھەرلىك نەشتىرى بولىدۇ. بۇ يەردە ھەسەل ھەرىسى كۆزدە تۇتۇلۇۋاتىدۇ. "زۇلپۇق" تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بىرتال گۈلدىن ھەرە شىرنە يىغار، يىلان زەھەر. * ھەرە بول، ھەسەل بەر، لازىم بولسا، نەشتىرىڭنى سانجى.

ھەرگىز ئەسلا زادى پەقەت مۇتلەق ھېچ قەتئىي ئىللا ـ بىللا

رەۋىش: پېئىلنىڭ ئالدىدا كېلىپ، ئۇنى كۈچەيتىدۇ.

ئۆز ئەسەرلىرىدە ياشىغان ئادەم ھەرگىز ئۆلىمەيدۇ. * ئالىيجاناب پىكىرگە ھەمراھ كىشى ھەرگىز پېتىم قالمايدۇ. * نىجاسەتكە پاتقان ئەسلا تازا بولماس. * گەر كاسىپ مۇساپىر بولسا يات يۇرتتا، قېينىچىلىق دېگەننى بىلمەيدۇ ئەسلا، * ئەتىرگۈلنىڭ نامىنى يۆتكىسەمۇ، خۇش پۇرىقى زادى كەتمەس. * بۇ دۇنيادا ياشاۋاتقان ئادەم كىتاب ئوقۇمايدىكەن، باشقىلارنى پەقەت چۈشىنەلمەيدۇ. * ۋەتەنگە خائىنلىق قىلىشقا مۇتلەق يول يوق. * ئوقۇماي، بىلمەي ياشىماق ھېچ ئەھمىيىتى يوق ياشاش. * خەلقىگە پايدىلىق پىلانىنى قەتئىي ئىجرا قىلىش كېرەك. * يامانلىقنى ئىللا ـ بىللا بىلمەيمەن، يامانلىقنى ئىللا ـ بىللا قىلمايمەن.

ھەربىكەت پائالىيەت ئەرەددۇت

بىرەر ئىشقا كىرىشىش، ئىنتىلىش.

ھەربىكەتتە بەربىكەت بار. * ھەر تىرىك جان قىلسا ھەربىكەت، ھەربىكەتكە قاراپ تاپار بەربىكەت. * ئادەمنىڭ پائالىيىتى ئالىيجاناب ئىدىيىنىڭ ئىلھامىغا ئىگە بولالمىسا، پايدىسىز، ئەرزىمەس پائالىيەت بولۇپ قالىدۇ. * تەرەددۇت قىلغان تەلىپىگە يېتەر.

ھەرىكەتچان پائالىيەتچان

كۆپ ھەرىكەت قىلىدىغان، ئارزۇسىغا يېتىش ئۈچۈن قىلمايدىغىنى يوق.

ھەرىكەتچان كىشى ھېچقاچان مال-مۈلۈك ئۈچۈن باش قاتۇرمايدۇ. * پائالىيەتچان كىشى ئوردىغا تامدىن ئارتىلىپمۇ كېرىدۇ، سۈڭگۈچتىن سوقۇنۇپمۇ كېرىدۇ.

ھەسەت كۈنلەش قىزغىنىش كۈندەشلىك رەشك

باشقىلارنىڭ ئۆستۈنلۈكى، مۇۋەپپەقىيەتلىرىنى كۆرەلمەسلىك تۇيغۇسى.

"كۈنلەش" كۆپرەك ئەر-خوتۇن ئارىسىدا بىر-بىرىنى باشقىلاردىن قىزغىنىشنى كۆرسىتىدۇ.

ھەسەت — بىسىرەمجانىلىقنىڭ ئۇرۇقى. * ھەسەت — نام-ئاتاقنىڭ ھەمرامى. * كۈنلەش ئىچى تارىنىڭ ئىشى. * يارىنى قىزغىنىش، يوققا ئىنتىلىش بىرگەپ. * كۈنلەشلىكنىڭ دەردى يامان، ئۇ كىشىنى ھەممىدىن جۇدا قىلىدۇ. * سۆيگۈگە رەشىك ھەمراھ.

ھەسەتخور كۈنچى قىزغانچۇق كۆرەلمەس سوق

ھەسەت قىلغۇچى.

"كۈنچى" كۆپرەك ئەر-خوتۇن ئارىسىدا بولىدۇ.

ھەسەتخورنىڭ كۆزىگە موگۈمۇ پالما دەرىخىدەك كۆرۈنەر. * كۈنچىنىڭ كۈنى تەستە ئۆتەر. * كۈنچىنىڭ كۆڭلى خاتىرجەم ئەمەس. * قىزغانچۇقنىڭ يۈزى قىزارماس. * قىزغانچۇق ئەر بىلەن قىرچاڭغۇ ئاتنى خۇدا كۆرسەتمىسۇن. * ئىتنىڭ بەختىنى كۆرەلمەس مۇشۇك كۆرەلمەيدۇ.

ھەسەتخور لۇق كۈندەشلىك قىزغانچۇقلۇق كۆرەلمەسلىك

ھەسەتخورنىڭ روھىي ھالىتى.

"كۈندەشلىك" كۆپرەك ئەر-خوتۇن ئارىسىدا بولىدۇ.

ھەسەتخورلۇق — رەزىللىكنىڭ بېشى. * كۈندەشلىك — جېدەلنىڭ ئۇرۇقىنى چاچىدۇ. * قىزغانچۇقلۇق قەلبىنى قۇرۇتىدۇ. * بارنى كۆرسە كۆرەلمەيدۇ، يوقنى كۆرسە بېرەلمەيدۇ.

ھەسەت قىلماق كۈندەشلىك قىلماق قىزغانماق ئىچى قىزىماق ئىچى ئارىماق ئىچىگە ئوت كەتمەك تەپزەشمەك

كۆرەلمەسلىك تۇيغۇسىنى ئەمەلدە كۆرسەتمەك.

ھەسەت قىلىش ياخشى نىيەتتىن بولسا، ئۇ — مۇسابىقە پەرىسىدۇر. * كۈندەشلىك قىلىشنىڭ ئورنى بولسا بىرگەپ، ئورۇنسىز بولسا، بۇ بىرگەپ. * بېخىل ئۆز مېلىدىن ئۆزى قىزغىنار. * پەرىشتىنىڭ ئېشىدىن شەيتان قىزغىنىپتۇ. * ئىچىڭ قىزىسا مۇز يالا. * ئىچى ئادەغاننىڭ ئىچىدىن قان كېلەر. * ئىچىگە ئوت كەتسۇن دەپ چىقتىم تالاغا، ئۆزۈمنىڭ ئىچىگە ئوت كەتتى شۇ ئان، ئەمدى قالدىم بالاغا.

ھەق I ھوقۇق ھەد

دۆلەت قانۇنىدا بەلگىلەنگەن ۋە قوغدىلىدىغان ئەركىنلىك، ئىختىيار.

كەلمىگەن تەلەيدە ئاناڭنىڭ ھەقىمۇ؟ * ۋەتەنىنى سۆيۈش ھەققىمىز ۋە بۇرچىمىز. * ئۆز-ئۆزىگە ئىشىنىش ياشلارنىڭ ئالاھىدە ھوقۇقى. * قىلدەك ھوقۇقنىڭ پىلدەك كۈچى بار. * تەكشۈرمىگەننىڭ پىكىر بايان قىلىش ھوقۇقى يوق. * بۇنى سۇرۇشتۇرۇشكە سېنىڭ ھەددىڭ يوق.

هەق II سىمكار مانجا تەركە

قىلغان ئەمگەككە تېگىشلىك تۆلەم، ئۇلۇش.

ئاتا ـ ئانىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلالمىغانلار باشقىلارنىڭ ھەققىنى ئەسلا ئادا قىلالمايدۇ. * نېمە ئىش قىلساڭ، شۇنىڭ ھەققىنى ئالىسەن. * مېۋە ـ چاپالىق ئەمگەكنىڭ سىمكىرى. * ئىشگە قاراپ مانجىسى.

هەق III بەدەل يانۇت

مەلۇم نەرسىنىڭ ئورنىغا كەلگەن ماددىي ياكى مەنىۋى تۆلەم.

ھەقسىز ھەقسىز تەق. * كىشىلىك ـ شەھۋانىيلىقىنىڭ بەدىلى. * مۇھەببەتنىڭ بەدىلى مۇھەببەت.

ھەققىدە توغرىسىدا توغرۇلۇق خۇسۇسىدا بارىسىدا

تەركىلمە: سۆز ياكى جۈملە ئاخىرىغا تەركىلىپ، شۇ ئادەم ياكى نەرسە ئۈستىدە سۆز بېرىۋاتقانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

دانا قولىدىن كەتكەن نەرسە ھەققىدە سۆزلىمەس. * ئالىم ئىلىم توغرىسىدا سۆزلەيدۇ، زالىم زۇلۇم توغرىسىدا. * بۇ توغرۇلۇق مەندە باشقىچە پىكىر يوق. * پاك ـ دىيانەتلىك مەسىلىسى خۇسۇسىدا كۆپ بەلگىلىمىلەر چىقىرىلدى. * شېئىرىيەت بارىسىدا گەپ بولغانىدا، يېڭى شېئىرلاردىن مىسال كەلتۈرۈلدى.

ھەقلىق ھوقۇقلۇق

ھەق ـ ھوقۇقى بار، ھەق ـ ھوقۇقتا ئىگە.

قۇدۇق قازغان قۇدۇقتىن سۇ ئېلىشقا ھەقلىق. * ھەركىم ئۆزىنىڭ ئىززەت ـ ھۆرمىتىنى قوغداشقا ھوقۇقلۇق.

ھەققەت ھەققانىيەت ئادىل ئادالەت ياقىن

چىن داۋالى، خالىسلىق، توغرا يول.

ھەقىقەت ئېگىلەر، سۈنماس. * تاتلىق سەپسەتىدىن ئاچچىق ھەقىقەت ئەلا. * ھەققانىيەت يولىدا جېنىڭنى ئايىما. * ھەققانىيەتىنىڭ ئۆڭى ئۆچمەيدۇ. * سەن ھەر ئىشتا ئادىل بولساڭ، كىشىلەرنىڭ ئىززەت ـ ھۆرمىتىگە سازاۋەر بولىسەن. * يامانلىققا يامانلىقتۇر مۇكاپات، شۇدۇر دادۇھەققانىيەت، ئادالەت. * ئادالەت مەڭگۈ ئۆچمەس يالقۇن. * ئادالەت ئىنسانلار ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتنىڭ توغرا ئۆلچىمى.

ھەمەل كىلىزما

ئىچنى تازىلاش ياكى داۋالاش ئۈچۈن ئارقىدىن دورىلانغان سۈيۇقلۇق بېرىش.

مەلۇم ۋاقىتتا ھەمەل قىلىپ، ئىچنى تازىلاپ تۇرۇش پايدىلىق. * كېسەلگە ئوپېراتسىيە قىلىشتىن ئىلگىرى كىلىزما قىلىش بىر تەرتىپ.

ھەمراھ I قەدىناس

ئۇزاق يىللىق ئەر ـ خوتۇن.

ھەمراھىڭنىڭ ھالىغا يەت. * چىرايلىقىنى تاشلىساڭمۇ، قەدىناسىنى تاشلىما.

ھەمراھ II يولداش ھەمسەپەر سەپەرداش جورا

يول ـ سەپەردە بىللە يۈرگۈچى.

سەپەرگە ھەمراھ كېرەك، تىرىكچىلىككە يارىدىم. * يولدا قوشۇلغان يولداش ئەمەس. * سەپەرگە ھەمسەپەر كېرەك. * سەپەردىشىڭ ئىت بولسا، قولۇڭدا كالتەك بولسۇن. * سەيلىگە چىقساڭمۇ جورا تاپ.

ھەمسۆھبەت سۆھبەتداش

سۆھبەتلەردە بىللە بولىدىغان كىشى.

ھەمسۆھبەتىڭ سۆھبىتى ـ جانىڭ ئوزۇقى. * سۆھبەتدىشىڭنىڭ سۆھبىتىدىن قاچما.

هەل قىلماق يەشمەك

ئىش ـ هەرىكەتنى بىرەر نەتىجىگە ئېرىشتۈرۈش.

هەرقانداق مەسىلنى هەل قىلىشنىڭ ئامالى تېپىلىدۇ. * ماجرانى هەل قىلىشنىڭ ئۇسۇلى تەرىبىيە. * يەشكىلى بولمايدىغان تۈگۈن يوق.

هەۋەس هېرىس هەپسىلە

بىرەر ئىش ـ هەرىكەتكە بولغان قىزىقىش.

دەردسىز دىل هەۋەستىن تاپالماي چارە، شېئىر بوشاپ قالسا، شارابسى هاۋا. * هەۋەس يوق يەردە خاتىرە بولماس. * هېرىس قىلساڭ هارىسەن. * هەپسىلسى پىر بولدى.

هەيئەت رىياسەت پرېزىدىئۇم

قۇرۇلتاي، چوڭ يىغىنلاردا مەجلىس باشقۇرۇشقا سايلانغان، بەلگىلەنگەن كوللېكتىپ.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيى 4 ـ يىغىنىنىڭ هەيئەت رىياستى تەييارلىق يىغىندا بىر ئېغىزدىن ماقۇللاندى.

هەيز كۆرمەك ئادەت كۆرمەك ئاي كۆرمەك بويى كىر بولماق

خوتۇن ـ قىزلار بالىياتقۇسىدىن هەر ئايدا بىر قېتىم خۇن كەلمەك.

قىزلار ئون ئىككى ـ ئون ئۈچ ياشلىرىدا هەيز كۆرىدۇ. * ئادەت كۆرگەندە ئېغىر ئەمگەك قىلماڭ. * ئاي كۆرگەندە تازىلىقىغا دىققەت قىلىڭ. * بويىڭىز كىر بولغاندا ياخشى ئارام ئېلىڭ.

هودۇقماق ئالاقزادە بولماق سارىسىمە بولماق

ئالدىراپ ـ ئاسقىپ كەتمەك، بىرەر تەسىردىن قاتتىق بىئارام

بولماق.

ئاتاڭ ئۆلگەندە، قىزىڭ ياتلىق بولغاندا هودۇقما. * ئىت هودۇقسا تامغا سەكرەر. * ئالاقزادە بولغاندىن ئامال قاچىدۇ. * سارىسىمە بولساڭ، ئەقىل قاچىدۇ.

هور بۇس بۇغ پار ئۇلاي

ئىسسىقلىقنىڭ تەسىرىدىن كۆتۈرۈلگەن گاز نەرسە.

"ئۇلاي" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

هور نان. * هورى كېتىپ، شورى قاپتۇ. * بۇسىنى چىقارماي ئىشنى پۈتتۈرۈپتۇ. * ئاشپەز بۇغ بىلەن سەمسىرەر. * پار مۇنچا يۇيۇنۇشقا پايدىلىق.

هوسۇل ئۇنۇم هوسۇلات

يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتى.

هوسۇل بېرەرمۇ ئۇرۇق بولمسا ئېكىن مەيدان، يەر بولمسا نېمىگە كېرەك بولاتتى ئاسمان. * يىلتىز سۇدا بولمسا، ئۇنۇمدىن ئۈمىد يوق. * ئۇرۇقمۇ قاراپ ئۇنۇمى.

هوشيار سەگەك ساق ئاگاھ

هوشلۇق، ئەقىلى ـ هوشى جايىدا بولغان بىرەر تەسىر ياكى هادىسىنى تېز سېزىش قابىلىيىتىگە ئىگە بولغان، زېرەكلىك ۋە ئېھتىياتچانلىق بىلەن ئىش كۆرىدىغان.

هوشيار ئات يىرتقۇچقا يەم بولماس. * هوشيار بولساڭ، ئاپەت كۆرمەيسەن. * سەركە سەگەك بولسا، مالغا ئاپەت كەلمەس. * سۆتتىن ئاق، سېغىزخانىدىن ساق. * سىنماي بىرىنى تۇتمىغىن ھەمراھ، ئاڭلىغاندىن كۆرگەن باشقا، بول ئاگاھ. * ئاگاھ بولساڭ، ئاداشمايسەن.

هوشيارلىق سەگەكلىك ئاگاھلىق

ئەقلى ـ ھوشى جايىدا بولۇش، بىخۇد بولماي، ئويغاق بولۇش ھالىتى.

هوشيارلىق **غەلىبىنىڭ ھېرىسكى.** * سەگەكلىك سەپەرنىڭ شەرتى. * ئاگاھلىق ـ ئەقىللىقنىڭ ئانىسى.

هويلا هويلا ـ ئارام قورۇ سەينا كۆرە چىگ ھالۇ

ئۆي ـ جاينىڭ ئەتراپى قورۇقلانغان مەيدانى.

"ھالۇ" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

هۇرۇنغا هويلىدىكى سۇ يېراق. * هويلامنىڭ تېمى يوق، دەرۋازىسى قۇلۇپلاقلىق. * تالاغا ھەيدىسەڭ قورۇغا قاچىدۇ. * "سەينىغا كىرىلى"، ـ دېدى كۆچالىق دوستۇم. * چارۇچىلىق رايونلىرىدا ئوت كۆرەسى ياسالىدى.

هۇجۇم ئاتاكا شتۇرۇم ھەملە ئىگە

ئۇرۇشلاردا دۇشمەنگە قارشى ئاتلىنىش؛ بىرەر چوڭ ئىشنى بېجىرىش ئۈچۈن قىلىنغان ھەرىكەت.

دۇشمەنگە ھۇجۇم قىلىش ئەڭ ياخشى مۇداپىئە. * ئۇ ماڭا يوق باھانىلار بىلەن ھۇجۇم قىلدى. چىداپ تۇرالمىدىم. * ئاتاكا جەڭنى ھەل قىلىدۇ.

هۇرۇن يالقاۋ ئېرىنچەك ئىش ياقماس تەپسە تەۋرىمەس گۆلەش ئەرمەگۈ

ئىش ـ ئەمگەكنى ياقتۇرمايدىغان، بىكارچىلىقنى خالايدىغان.

"گۆلەش" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

هۇرۇن پىت بېقىشتىن ئۇيالماس. * هۇرۇنغا كۈندە توي. * هۇرۇننىڭ نېنى ئىككى بولماس. * يالقاۋ ـ ياقا، ئەسكى ئاتقا تاقا،

* ئېرىنچەكنىڭ ئەتىسى تۇغمەيدۇ، تەمەخورنىڭ پەتىسى. * ئېرىنچەك ئىككى ئىشلەر، ئاخىرى بارمىقىنى چىشلەر. * ئىش ياقماسقا ئىش بۇيرۇساق ساڭا ئەقىل ئۆگىتەر. * تەپسىسە تەۋرىمەس تەمە بىلەن ياشايدۇ. * ئەرمەگۈگە بۇلۇت يۇك بولۇر.

هۇرۇنلۇق ئېرىنچەكلىك يالقاۋلىق

ئىش ـ ئەمگەكنى ياقتۇرماسلىق.

هۇرۇنلۇقتىن بالا كېلەر باشقا، ئىشچانلىقتىن گۈل ئۈنەر تاشتا. * هۇرۇنلۇق ئاچكۆزلۈك بىلەن بىر تۇغقان. * هۇرۇنلۇق ئەقىل تىغنى قاشارتار. * هۇرۇنلۇق ئاچلىقنىڭ ئانىسى، ئوغرىلىقنىڭ ھامىسى. * ئېرىنچەكلىك ـ جىنايەتنىڭ بىخى. * يالقاۋلىقتىن ياندىكى نەرسىمۇ يوقلار.

هۇقۇش هۇشۇكياپىلاق قارىغۇياپىلاق ئۈكى بايقۇش قوبۇرغا

پايدىلىق قۇش، پەيلىرى بوز كېلىدۇ. بېشىدا مۈگىزگە ئوخشايدىغان پۆيۈك بار.

هۇقۇشنى ياخشى كۆرۈپ قالساڭ، بۇركۇتمۇ گۈزەل سېزىلەر. * ئورماندا ياشىغان مۇشۇكياپىلاقتىن قورقمايدۇ. * قارىغۇياپىلاقنى تاشقا ئۇرسىمۇ ئۆلىدۇ. تاش بىلەن ئۇرسىمۇ ئۆلىدۇ. * بايقۇش ۋارقىرسا، باينىڭ بېشى ئاغرىيدۇ.

هۆسن خەت خۇش خەت ئۇز خەت كاللىگرافىيە

قائىدىگە مۇۋاپىق، چىرايلىق يېزىلغان خەت.

"خۇش خەت"، "ئۇز خەت"، قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

606 ـ بەتتىكى ھۆسن خەتلەرنى ئابدۇرەھىم ئابدۇراخمان يازغان.

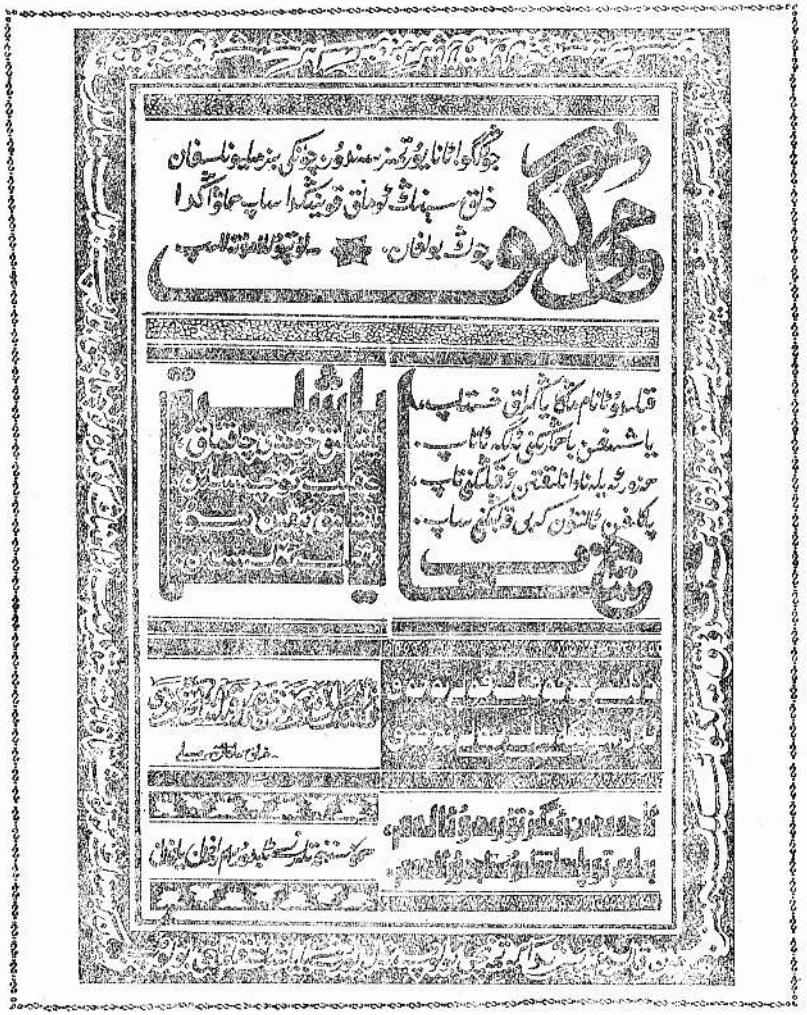

هۆكۈم كەسىم

ھەق تەلەپ، جىنايى ئىشلار ئۈستىدىن چىقىرىلغان قەتئىي

قارار.

قارىۋىلىپ ھۆكۈمنى ئېيت. * ئەلنىڭ ھۆكۈمى لىللا. * كېسىم كېسىلگۈچە، ھەق ئۆلگۈچە.

ھۆكۈم چىقارماق كەسىمەك

سوتنى ئېنىقلاپ يەكۈن چىقارماق، جازاغا بۇيرۇماق.

ھۆكۈم چىقىرىشتا يالغۇز ئۆزىگە تايىنىۋالمايدىغان ئادەمىلا ياخشى ھۆكۈم چىقىرالايدۇ. * كېسىم ــ كەسكەننىڭ كەسكىنلىكىدىن كېلىدۇ.

ھۈجەيرە كاستكا

تىرىك ئورگانىزمنىڭ پروتوپلازما ۋە يادروسىدىن ئىبارەت ئەڭ ئۇششاق قىسمى.

ھۈجەيرە يادروسى، ھۈجەيرە پەردىسى. * جەمئىيەت بىلەن سىلىشتۇرغاندا، شەخس بەدەندىكى ھۈجەيرىگە ئوخشىشىدۇ.

ھۈججەت ماتېرىيال ۋەسىتە

خەت ـ ئالاقە، تۇرلۇك مەلۇماتلار، ئاساس قىلىنىدىغان گۇۋاھنامىلار، بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت توغرىسىدىكى يازما ئاساسلار.

ج ك پ مەركىزىي كومىتېتىنىڭ ھۈججىتى. * ھۈججەت بولمىسا، ئىش ئاقمايدۇ. * ئۆگىنىش ماتېرىيالى، پايدىلىنىش ماتېرىيالى. * بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىش ئۈچۈن نۇرغۇن ماتېرىيال توپلاش كېرەك. * ۋەسىقلىرىمىزنى ئاسراش بۇرچىمىز.

ھۇر پەرى ھۇرلىقا

دىنىي ئەپسانە بويىچە جەننەتتىكى گۈزەل قىز. شۇنىڭغا نىسبەت قىلىنغان بۇ دۇنيادىكى نازىنىن، چىرايلىق قىز.

ھۇرلەر خىزمىتىگە بولسۇن. * ئەخلاقسىز پەرىنى مەست قىلار

هاراق. * هۇرلىقا هۇربيەتتىك، گۈزەللىكتىك سىمۋولى.

هۇرمەت ئېھتىرام ئىززەت قەدىر قىممەت قەدىر ـ قىممەت ئېتىبار ئاغىر چىلتەگ ئۇدۇغ

بىراۋنىڭ ئۇلۇغلۇقىنى، پاكلىقىنى چۈشىنىپ، ئۇنى ئالقىشلاش تۇيغۇسى.

هۇرمەت چوڭ بايلىقتىمۇ قىممەت. * ئادەمنىڭ هۇرمىتىمۇ، خورلۇقىمۇ ئۆزىدىن. * ئۆز ئىززىتىنى بىلىش هەممىدىن مۇهىم. * ئەر قەدىرىنى ئەر بىلەر، زەر قەدىرىنى زەرگەر. * ئادەمنىڭ سۆكىنىڭ قىممىتى بېشىنىڭ قىممىتىگە تەڭ كەلمەس. * ئىنسانىنىڭ قەدىر ـ قىممىتى خالىس ئىش قىلىش بىلەن ئۆلچىنەر. * ئېتىبارىڭ بولمىسا، زىبالە قىلىدىن نېمە پايدا.

هۇرمەتسىز قەدىرسىز ئېتىبارسىز

قەدىر ـ قىممەت قازىنالمىغان، ئېتىبارى يوق.

هۇرمەتسىز بولغان ـ يېرىم ئۆلگەن. * قەدىرسىز ياشىماق تەس. * ئېتىبارسىز قالدۇق، تاشلىنىپ قالدۇق.

هۇرمەتسىزلىك بىھۇرمەتلىك

هۇرمەت ـ ئېتىبار قىلماسلىق.

چوڭلارغا هۇرمەتسىزلىك ئەدەبسىزلىككە ياتىدۇ. * **نۇرغۇن ئۇلۇغ** هەقىقەتلەر دەسلەپتە بىھۇرمەتلىك هېسابلانغان.

هۇرمەتلىك ئىززەتلىك قەدىرلىك قىممەتلىك ئېتىبارلىق

هۇرمەت ـ ئېتىبارغا، قەدىر ـ قىممەتكە ئىگە، ئىززەت ـ هۇرمەتكە مۇناسىپ.

ئىنسان ئۆز خۇلقى بىلەن هۇرمەتلىك. * ئىززەتلىك بولۇش ئۈچۈن ئىززەتلەشنى بىلىش كېرەك. * قەدىرلىك ئانىنى قەيەردىن

تاپارسەن. * قىممەتلىك ئىشنىڭ باھاسى يوق. * ئۆز چېچىڭ ياتنىڭ بېشىدىمۇ قىممەتلىك. * ئېتىبارلىق زاتلارغا ئېتىبار كېرەك.

هۇرمەتلىمەك (هۇرمەت قىلماق) ئىززەتلىمەك (ئىززەت قىلماق) قەدىرلىمەك (قەدىرىگە يەتمەك) ئاغرلاماق چىلتەمەك

ئەزىزلىماق، ئۇلۇغلىماق، ئىززەت ـ هۇرمىتى، قەدىر ـ قىممىتىگە يەتمەك.

هەقىقەتكە هۇرمەت قىلىش زېرەكلىك ۋە دانىشمەنلىكنىڭ باشلىنىشى. * هۇرمەتلىگەننى هۇرمەتلە. * ئىززەتلىسەڭ كۆپ سۆزلىمە. * گۈلنى سۇغار، دوستلۇقنى قەدىرلە. * ئىززەت قىلغانغا تەزىم قىل. * قەدىرلىگەننىڭ قەدىرىگە يەت. * تەكرى مەنى ئاغرلادى.

هېچقاچان هېچ ۋاقىت

هەرقانداق ۋاقىتتا.

يامانلىق تىلەيدۇ دائىما يىلان، بېشىنى يانچىشتىن تىنما هېچقاچان. * مۇئمىنلىك دەرەخنىڭ مېۋىسىز شېخى ئوتوندىن باشقىغا يارىماس هېچ ۋاقىت.

هېچنېمىدىن هېچنېمە يوق بىكاردىن بىكار

سەۋەبسىز، هېچقانداق سەۋەبى يوق.

هېچنېمىدىن هېچنېمە يوق ئاچچىقلانغاننىڭ بېشى ئاغرار. * قېرى قارغا بىكاردىن بىكار قاقىلدار.

هېچ ۋەقەسى يوق هېچنېمە يوق كارايىتى چاغلىق كارايىتى يوق كارى چاغلىق هېچ گەپ يوق هېچقىسى يوق كېرەك يوق هېچ گەپ ئەمەس چاتاق يوق

هېچ نەرسە بولمايدۇ، زىيىنى تەگمەيدۇ.

باشقا كەلگەننى كۆز كۆرەر، هېچ ۋەقەسى يوق. * خاپا بولما،

تىنچ بول، ھېچنېمە يوق. * خاتالقنىڭ كارايىتى چاغلىق، تۇزەتكەن پايدىلىق. * كېچىككەنىڭ كارايىتى يوق، كېچىكسىمۇ پۇتسۇن. * كۆمۈش كەتسە كارى چاغلىق، جاسارەت كەتسە ئىشنىڭ تۈگىگىنى. * تۆگە بوتىلسا ھېچ گەپ يوق، توخۇ كاكلسا قاقاقلار. * ھېچقىسى يوق، خاپا بولماڭ. * كېرەك يوق، بۇگۈن چۈشەنمىسە، ئەتە چۈشىنەر. * بىر ۋاخ تاماقتىن قالغان ھېچ گەپ ئەمەس. ئاچارچىلىق يامان. * "چاتاق يوق" دېگەن يەردە چاتاق بار.

ھېساب ـ كىتاب قىلماق راسچوت قىلماق

ئارىدىكى پۇل مۇئامىلىنى ئۇزمەك.

بىز ئۇنىڭ بىلەن ھېساب ـ كىتاب قىلىپ، بارنى بار، يوقنى يوق قىلىپ، ئالاقىنى ئۇزدۇق. * قېنى، بۇ چىقمىنى راسچوت قىلۇېتەيلى.

ھېكايە ئېرتەك سەرچەك ئۆتۈك

بولۇپ ئۆتكەن ئىش ـ ھەرىكەت، ۋەقە ـ ھادىسە توغرىسىدا ئېغىزدىن ئېغىزغا ئېيتىلىپ كېلىۋاتقان قىسسە.

بۇلبۇلنىڭ چىرايلىق ھېكايىلىرىغا قورساق تويماس. * يالغان ھېكايە ئېيتقان ھارمايدۇ. ئاڭلىغان ھاردۇ. * ئېرتەك ئېيتىشىپ ئويىنغان باللارغا تەگمە، ئېرتەكتىن ئۆگەنسۇن.

ھېكمەت ئەقلىيە سۆز ئافورىزم ۋەجىزە مارجان سۆز

چوڭقۇر مەنىلىك، سىرلىق سۆز ـ ئىبارىلەر.

ئاز يېمەك ساقلىققا، ئاز دېمەك ھېكمەتكە باغلىق. * جاھان باشتىن ئاياغ ھېكمەتتۇ ھېكمەت، نېمىشقا غەپلەت بىزگە بولۇپتۇ قىسمەت. * سەمىمىيلىك ئەقلىيە سۆزنىڭ بىرىنچى بابى. * قايىنام ئۆركىشىنىڭ ئەسەرلىرىدە چوڭقۇر مەنىلىك ئافورىزملار بار، "بويۇق بىلەن بويغۇچە تېشىڭنى، بىلىم بىلەن زىننەتلىگىن ئېچىڭنى" بىر مىسال.

ھېيلە ھىيلە ـ مىكىر ئەيىرەڭ پەنت پىلىتكە پىرىپ جۇلاق تەڭ كۆر ئىگىدىيۇ ئىگەد

ئالداش، ئېزىقتۇرۇشتا قوللىنىلىدىغان ئۇسۇل.

ھېيلىدىن ھالۋا ياساپتۇ. * ئەر ھېيلىسى بىر، خوتۇن ھېيلىسى مىڭ. * ھېيلە ـ مىكىر بىلەن باشلانغان ئىش ئۇرۇش بىلەن تۈگەر. * كۆپ كىشىلەر ئۆزىنىڭ ھېيلە ـ مىكرى بىلەن ئۆزىنى ھالاك قىلىدۇ. * جىڭ ئالتۇن ئوتتىن قورقمايدۇ، ھەققەت نەيرەڭدىن. * پەنت قىلساڭ پەملەپ قىل. * پىلتىكەڭنى قوي، ئىشنى پۈتتۈر. * پىرىپ پىكرىنى بۇزىدۇ.

ھېيلىگەر مەككار ھەيىار غەر مۇغەمبەر تادان لولى قۇۋ نەيرەڭۋاز ھارامزادە داغۇل كۆرلۈگ قالتاغاي

ھېيلە ـ مىكىرگە ئۇستا، يامان يوللار بىلەن كىشىنى ئالدايدىغان، يارىماس كىشى.

تۈلكە ھېيلىگەر بولسىمۇ، تېرىسى دۇكاندا ئېسىقلىق. * ھېيلىگەر ئۆزىنى ئۆزى ئالدايدۇ. * ئىت ئەلا ئېرۇر ھەر دۇ مازاردىن، كىشىلەرنى ئالدىغۇچى مەككاردىن. * ئون تازىنىڭ توققۇزى ھەيىار، ئون سوقۇرنىڭ توقۇزى مەككار. * غەر غەرەزچى كېلەر، ئوغرى ئاساقچى. * مۇغەمبەر كاسپىنىڭ تىلىكى كور خەبەردار. * تادان تۈلكە تۇمشۇقىدىن ئىلىنەر. * ئوغرى يولدىن ئالدۇ، لولى قولدىن. * لولىنىڭ ئېتىنى سۇغار، پۇلىنى ئال. * قۇۋنىڭ كۆزى يۇمۇق، قۇلىقى پۈتۈك. * نەيرەڭۋازنىڭ تىلى ئەگمەك. * ھارامزادە ياۋاشنى قاقشىتىدۇ، ياماندىن قورقىدۇ.

ھېيلىگەرلىك قۇۋلۇق مەككارلىق شۇمالۇق ھەيىارلىق نەيرەڭۋازلىق مۇغەمبەرلىك لوللىق تادانلىق

ھېيلە ـ مىكىرگە دائىر قىلىق، خۇسۇسىيەت.

ھېلىگەرلىك ــ ھىممەتسىزلىك ئىشى. * قۇۋلۇقتىن شۇملۇق چىقىدۇ. * قۇۋلۇق قىلغان قۇدۇققا غۇلار. * مەككارلىق مەنپەئەت بەرمەس. * ھەييارلىق قىلىپ، ھەممىدىن ئايرىلىپتۇ. * ھەييارلىق ھەممىنى خار قىلىدۇ. * نەيرەڭۋازلىق ئاخىر چاندۇ. * مۇغەمبەرلىك بىلەن بىر كۈن ئۆتەر، ئىككى كۈن ئۆتەر، كېيىن لەت بولار. * لوللىق قىلما، يولدىن قالسەن. * تادانلىقتىن نادانلىق ياخشى.

ئو

ئوبراز سىما

كىشىنىڭ ئوي ـ پىكرى ۋە ھېس ـ تۇيغۇسىنى قوزغايدىغان ھالەت، قىياپەت، چىراي.

"سىما" كۆپرەك چىرايغا قارىتىلىدۇ.

ئېگىلىپ تۇرۇپ كىچىك بالىغا ياردەم بەرگەنىنىڭ ئوبرازى ھەممىدىن يۇكسەك بولىدۇ. * ئۇنىڭ سىماسى كىشىگە ئۆتمۈشتىكى ئانىلارنىڭ ئېچىنىشلىق ھالىتىنى ئەسلىتەتتى.

ئوبزور ئەنزار تەقرىز پۇبلىتسىستكا

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت توغرىسىدىكى قاراش، مۇلاھىزە، ھاھا، تەنقىد.

ئەدەبىياتنىڭ يۇكسىلىشىدە ئوبزور مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە. * خەلقنارا مەسىلىلەر توغرىسىدا قىسقا ئەنزار كىشىلەرگە ئېقىم مەسىلىسىنى چۈشىنىشكە ياردەم بەردى. * يېڭى كىتابلار ئۈستىدە تەقرىز يۇرگۈزۈش لازىم.

ئوبزورچى ئەنزارچى تەقرىزچى پۇبلىتسىست

ئوبزور، تەقرىز يازغۇچى.

ئوبزورچى، ئەڭ مۇھىمى، راستچىل بولۇشى كېرەك. * «خەلق گېزىتى»نىڭ ئەنزارچىسى ئېقىم مەسىلىلىرى ئۈستىدە پات ـ پات ئەنزار يېزىپ تۇرىدۇ. * تەقرىزچى ئۆزىنىڭ ھەقلىق ئىكەنلىكىگە ئىشەنچ

ھاسل قىلسا، تەقرىز يېزىشتىن قورقماسلىقى كېرەك.

ئوت I ئاتەش

كۆيۈش جەريانى، جىسىم كۆيگەن چاغدا چىقىدىغان نۇر، يالقۇن.

ئوتى بار ئۆيگىلا ئوت كېتەر. * ئوز ئۆيۈڭدە ئوتۇڭغا باق، خەقنىڭ ئۆيىدە ئاغزىڭغا. * پەرۋانە ئاتەشتىن ھوزۇر تاپسا گەر، كۆيسمۇ ھېچقاچان قىلمايدۇ ھەزەر.

ئوت II چۆپ ئوت ـ چۆپ گىياھ

ئۆسۈملۈك ئىچىدە دەل ـ دەرەخ، زىرائەت، ئوتياشتىن باشقا غولى يۇمشاق ئۆسۈملۈكلەر.

ئوتى بار يەرنىڭ سۈيى يوق، سۈيى بار يەرنىڭ ئوتى يوق. * مەرىگەك قوي چۆپىنى ئاز يەيدۇ. * ئادەمنىڭ كۆنى كۆپ بىلەن، ھايۋانىنىڭ كۆنى چۆپ بىلەن. * زەر ياستۇقنىڭ ئىچى ئوت ـ چۆپ. * ئىككى پىل تالىشىپ قالسا، ئەتراپتىكى ئوت ـ چۆپنى چەيلىۋېتىدۇ. * گىياھ ئۇنمەيدىغان دەشت ـ باياۋاندا يەنىلا ھايات بار.

ئوتقا چۈشكەن قىلدەك ئوتقا چۈشكەن چاچتەك

ئوخشىتىش: تولغىنىپ، پۇچىلىنىپ كەتمەك.

ئۇ زىيانغا چىدىمايلا، ئوتقا چۈشكەن قىلدەك تولغىنىپ كەتتى. * چۈچىلىدەك پۇچىلاندىڭ، ئوتقا چۈشكەن چاچتەك تولغاندىڭ.

ئوت يۈرەك يۈرىكىدە ئوتى بار

قورقماس قىزغىن.

ئوت يۈرەك شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپ، دۇشمەن جادۇسى ئالدىدا قورقماي، ھولۇقماي ناخشا ئېيتىپ، دۇشمەنگە زەربە بەرگەنىكەن. * ئۇ يىگىت يۈرىكىدە ئوتى بار يىگىت ئىكەن. ئولتۇرۇشنى قىزىتتى.

ئوتتۇرا ئورتا ئارا

شەيئىنىڭ ئىككى ئۇچىنىڭ ياكى ئىككى شەيئىنىڭ ئىچىدىكى ئورۇن، مەركەز.

"ئارا"نىڭ "ئىچ" مەنىسى بار.

ئوتتۇرا مەكتەپ؛ ئوتتۇرا ئاسىيا؛ ئوتتۇرا شەرق. * باشتا سۆز بولسا، ئوتتۇرىدا گەپ بولمايدۇ. * ئوتتۇرىدا بۇرۇن بولمىسا، ئۇ كۆز بۇ كۆزنى يەيتتى. * دوستلار ئارىسىدىكى پىكىر تۇنەپ قالسا بولماس. * مايمۇنلارنىڭ ئارىسىغا بارساڭ، گۈزەل ئىزدەپ ئاۋارە بولما.

ئوتتۇرا مەكتەپ گىمنازىيە

ئومۇمىي مەلۇمات بېرىدىغان، ئاساسىي پەنلەردىن نېگىزلىك دەرس ئۆتۈلىدىغان ئوتتۇرا دەرىجىلىك مەكتەپ. باشلانغۇچ ئوتتۇرا مەكتەپ، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپكە بۆلۈنىدۇ.

ئۇرۇمچى شەھەرلىك 5 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ ئۇيغۇر مەكتەپ، 8 ـ ئوتتۇرا مەكتەپ بولسا خەنزۇ ئوتتۇرا مەكتەپ.

ئوتتۇرا ھېساب ئوتتۇرىچە سان

ئىككى ۋە ئۈنىڭدىن ئوشۇق سانىنى جەملەپ، يىغىندىسىنى بىر ـ بىرىگە يېقىن سانغا بۆلگەندە چىققان سان.

بۇ يىل سەككىز دەرستىن ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 74 نومۇر ئالدىم. * جۇڭگو ئىجتىمائىي پەنلەر ئاكادېمىيىسى ئاھالىنىڭ ئىستېمالى، كىرىسى، يېمەك ـ ئىچمەك، كىيىم ـ كېچەكلىرى، تۇرالغۇ جاي، مال باھاسى، ئەمگەك سۇغۇرتىسى، پاراۋانلىق قاتارلىق 15 كۆرسەتكۈچكە ئاساسەن، تەھلىل يۈرگۈزۈپ، ئېلىمىز تۇرمۇش سەۋىيىسىنىڭ ئوتتۇرىچە سانى 36 ئىكەنلىكىنى تېپىپ چىقتى. شىنجاڭنىڭ 38 ئىكەن.

ئوتياش كۆكتات ياش كۆك سەي سەبز

يېيىشكە بولىدىغان ساماندىن غوللۇق ئۆسۈملۈك.

"سەي" خەنزۇچە: 菜

"سەبز" كىتابىي سۆز.

قۇشناچمىنىڭ ئېشىنى ئوخشاتقان موللامنىڭ ئوتيېشى. * بۇ يىل كۆكتات مول، كۆكتات بازىرى ئاۋات بولدى. * ئېشىڭدا ياش بولسا، ياشىمەن دەۋەر. * ئاشنىڭ كۆكىنى ئىلغۇبتىش ياماندۇر. * سەي باھاسى تۇراقلىق تۇرۇۋاتىدۇ.

ئوتياشچى كۆكتاتچى سەيچى

ئوتياش ـ كۆكتات تېرىيدىغان دېھقان.

بۇ يىل شەھەر ئەتراپىدىكى ئوتياشچىلار ئوتياشلىرىنىڭ بىر قىسمىنى ئۆزلىرى بازارغا ئېلىپ كىرىپ ساتتى. * كۆكتاتچى دېھقانلارنىڭ دارامتى يېقىنقى يىللاردا خېلى ئۆستى. * بازاردا سەيچىلەر سەيگە ئوچۇق باھا قويۇپ ساتتى.

ئوتياشلىق سەيۋەنزە

ئوتياش ـ كۆكتات تېرىلغان يەر.

"سەيۋەنزە" خەنزۇچە: 菜园子

ئوتياشلىقنى پەرۋىش قىلىش ناھايىتى زۆرۈر. ياخشى پەرۋىش قىلىنسا، ئوتياش ئوخشايدۇ. * شەھەر ئەتراپىدا سەيۋەنزە بولسا، شەھەرنى كۆكتات بىلەن تەمىنلەش كاپالەتكە ئىگە بولىدۇ.

ئوچاق بۆشۈك مەنبە بۇلاق يۇرت

كۆچمە مەنىدە: ئىلىم ـ مەرىپەت، پەن ـ مەدەنىيەت تارقىتىدىغان جاي، نەرسە.

قەشقەردىكى خانلىق مەدرىسە قاراخانىلار زامانىدا مەرىپەت

ئوچىقى ئىدى. * ئىنقىلاب بۆشۈكى يەنىمۇ كېيىنكى يىللاردا كۆپ گۈللەندى. * خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئومۇمىي مىللىي ئەدەبىياتنىڭ مەنبەسى. * كىتابنى سۆي، ئۇ ـ بىلىم بۇلىقى. * شىنجاڭ تىببىي شۇيۈەن تىببىي خادىملارنى تەربىيىلەيدىغان يۇرت.

ئوچۇق ئاشكارا ئوتتۇرا

كۆزگە كۆرۈنۈپ تۇرغان، يوشۇرۇن ئەمەس.

ئۆچكىنىڭ ئوچۇق تۇرسا ھېچ گەپ يوق، قوينىڭ ئېچىلىپ قالسا، ھويت ـ ھويت. * پەسكەشلىك بىلەن ياشىغاندىن ئوچۇق ـ يورۇق ئۆلگەن ياخشى. * كېسىلنى يوشۇرساڭ، ئۆلۈمنى ئاشكارا.

ئوچۇق چىراي ئىسسىق چىراي ئىللىق چىراي خۇش چىراي

چىرايىدىن خۇشال ـ خۇراملىق چىقىپ تۇرغان قىياپەت.

ساھىبخان مېھمانلارنى ئوچۇق چىراي كۈتۈۋالدى. * ئۇ قىز بەكمۇ ئىسسىق چىراي قىز ئىكەن. * ئىللىق چېيىنىڭ بولىمسىمۇ، ئىللىق چىرايىڭ بولسۇن. * خۇش چىراي ھەممىگە ياقىدۇ.

ئوخشاش ئوپمۇئوخشاش ئوپئوخشاش بەئەينى دەل ئوزى قۇيۇپ قويغاندەك بىر خىل بىرەدەك مىسالى

ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن كۆپ نەرسىنىڭ بىر ـ بىرىگە ئەينەنلىكى.

گۆھەرنى تاشقا ئۇرغان بىلەن تاش بىلەن گۆھەرنى ئوزغان ئوخشاش؛ ئاخىر گۆھەر سۇنىدۇ. * مەن ئۇچۇن ئۇ بىلەن سەن ئوپمۇ ئوخشاش. * بۇ ئىككىسى ئوپئوخشاش چوڭ بوپتۇ. * بۇ قىز بەئەينى ئانىسىنىڭ ئوزغۇ! * بۇ مەن يىتۈرۈپ قويغان پىچاقنىڭ دەل ئوزى. * بۇ بالا دادىسىغا قۇيۇپ قويغاندەك ئوخشاپتۇ. * زىرائەت مايسىلىرى بىر خىل تەكشى ئۆسۈپتۇ. * ياخشى ئوغۇل ئەلگە بىرەدەك يارار. * دوستسىز ئوتمەك ۋەتەندە، مىسلى مۇردا كېپەندە.

ئوخشايدۇ كۆرۈنىدۇ

كۆرۈنۈشىگە قاراپ، بىرىنى بىرىگە ئوخشىتىش، گۇمانىي ئوخشىتىش.

بۇ بالا ئوقۇغۇچى ئوخشايدۇ، گەپ-سۆزلىرى جايىدا چىقىۋاتىدۇ. * بۇ بىنا بىر ئىمارەت ئوخشايدۇ. * ئۇ كىشى باشقا يەردىن كەلگەن كۆرۈنىدۇ.

ئورا ئازگال خەندەك گودالك ئۆرەك ئويمان ئوي-چوڭقۇر

توپىسى ئويۇقلۇق ياكى قېزىۋېتىلگەن يەر.

"خەندەك" سېپىل سوقىقاندا توپا ئېلىشتىن ھاسىل بولغان چوڭقۇرلۇق.

"گودالك" قۇشخاندا مالنىڭ ئىچ-قارنىنى تۆكۈشكە قېزىلغان يەر.

"ئويمان" ئويۇلۇپ كەتكەن چوڭقۇرلۇق.

ئورىغا ئورا كولىغان چۇشەر. * يولۇڭدا ئازگالىنى كۆرسەتكەن ئىنسان، نەزىمدە ھەقىقىي دوستۇڭ بىلىنىدۇ. * خەندەك قېزىپ، خەندەكتە قالغانلار بار. * قارىغۇنىڭ كەينىگە كىرسەڭ، گودالغا يىقىلىسەن. * ئۆرەككە يىقىلساڭ، پۇتۇڭغا قارا. * توپ تۇزگە يىقىلار، يالغۇر ئويمانغا. * بىلمىگەن يەرنىڭ ئوي-چوڭقۇرى تولا.

ئوراق يۆگەك

ئىچىگە نەرسە ئوراپ قويۇلىدىغان لاتا.

ئوراقتا نېمە بارلىقىنى ئورىغان بىلەر. * بالا يۆگەكتە باي بالىسى.

ئورتاق ئوموي

ھەممىگە تەئەللۇق، بىر-بىرىگە مەنسۇپ، تېگىشلىك،

ھەممىگە تەڭ.

ئورتاق خىزمەت، ئورتاق كۆرەش كىشىدە ھەممىگە بەرداشلىق بېرەلەيدىغان كۆچ-قۇۋۋەت پەيدا قىلىدۇ. * ئوموميي ئىشقا جان پىدا قىلغانىنى ئوموم ئۇنتۇمايدۇ.

ئوردا ساراي قارشى قەسىر تاك توي يايلاق

خانلار، بەگ-خوجاملار تۇرىدىغان ئالىپتە بىنالار.

گۇگۈك ئوردىسى: ئاق ئوردا. * خانىنىڭ ئوردىسى — ھەربىنىڭ ئۇيۇسى. * مۇھەببەت ئاددىي ئۆيىنى ئوردا قىلار. * قىزىل ساراي. * قىشلىقى قايان باراي، يازلىقى ساراي سالاي. * قارشى ئەھلى بىر-بىرىگە قارشىدۇر. * «قىزىل راۋاقتىكى چۈش»تە تەسۋىرلەنگەن * "داگۇەنيۇەن" قەسرى فېئودالىلارنىڭ ئۆز زامانىسىدىكى تۇرمۇشىنى ياخشى كۆرسىتىپ بېرىدۇ.

ئورغاق چالغا كوسىلكا كومبايىن

زىرائەت ۋە ئوت-چۆپ ئورۇشقا ئىشلىتىلىدىغان دېھقانچىلىق سايمانلىرى.

"ئورغاق" زىرائەتلەرنى ئورۇش سايمىنى.

"چالغا" چۆپ چېپىش قورالى.

"كوسىلكا" چۆپ چېپىش ماشىنىسى.

"كومبايىن، چوڭ دېھقانچىلىق ماشىنىسى. ئۇ ئورۇش، تېپىش، قاچىلاش ئىشىنى بىرۋاقتىتا تېز سۈرئەتتە ئورۇنلايدۇ.

ئورغاقىنىڭ ئۆزى ئەگرى، ئىشى توغرا. * تاۋلانمىغان تۆمۈر چالغا بولماس، ئورغاقمۇ بولماس. * كوسىلكا ئوت چېپىشنى ئاسانلاشتۇردى. * كومبايىن بولسا، ئورمىدىن غەم يوق.

ئورگان گېزىتى نەشر ئەپكار

ئىداره، جەمئىيەت باشقۇرىدىغان، چىقىرىدىغان گېزىت ـ ژۇرنال.

«خەلق گېزىتى» ج ك پ مەركىزىي كومىتېتى ۋە جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى گوۋۇيۈەنىنىڭ ئورگان گېزىتى.

ئورمان جاڭگال توقاي ئاراڭ

دەل ـ دەرەخ، چاتقاللار بۇك ـ باراقسان يەر.

"جاڭگال"، "توقاي" ئومۇمەن چاتقاللىق.

يەر شارىدىكى قۇرۇقلۇقنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى (تەخمىنەن 4 مىليارد 100 مىليون گېكتار يەر) ئورمان بىلەن قاپلانغان. پۈتۈن دۇنيانىڭ ئوتتۇرىچە ئورمان بىلەن قاپلىنىش نىسبىتى 31.7%. ئورمان بىلەن قاپلىنىش نىسبىتى يۇقىرى مەملىكەتلەر مۇنۇلار: سولومون تاقىم ئاراللىرى 90%، پاپۇئا يېڭى گۋىنېيىسىنىڭ 85%، چاۋشيەن دېموكراتىك خەلق جۇمھۇرىيىتى 80%، ياپونىيە 70%، فىنلاندىيە 69%، شۋېتسىيە 58%، سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى 35.7%، كانادا 35%، ئامېرىكا 32.3%، رومىنىيە 27%، فرانسىيە 27%. * جاڭگالدا ھاكىرغان ئېشەك، شەھەردە ھاكىرىيالماس. * بىر جاڭگالنىڭ بۇرىلىرى. * ئەل ئارىلىغان سىنچى، توقاي ئارىلىغان ئوۋچى.

ئورمانلىق جاڭگاللىق توقايلىق

دەل ـ دەرەخ، چاتقاللار قويۇق ئۆسكەن جاي.

ئورمانلىققا بارساڭ، پالتاڭ يېنىڭدا بولسۇن. * قورقۇنچاق تۈلكە جاڭگاللىقتىن چىقماس. * بۇك ئورمانلىقتا قاغا بولغۇچە، كىچىك توقايلىقتا بۈلبۈل بول.

ئورۇق جۇدەڭ ئاۋاق ئىنجىمارۇق ياداڭ ياداڭغۇ ئىنجەج قوتۇر ئىنجا تۇرلاق تۇرۇق ئانجىرغا ئاۋۇغاي شداق قىرتۇ

ئەت ـ يېغى ئاز، مۇسكۇلى تولمىغان.

"ئىنجەج" ئىلى شېۋىسىدە، "قوتۇر" تۇرپان شېۋىسىدە، "ئىنجا"، "قىرتۇ" قۇمۇل شېۋىسىدە، "ئاۋۇغاي" لوپنۇر دىئالېكتىدا، "شداق" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"ئورۇق" ھايۋانغىمۇ ئىشلىتىلىدۇ، قالغانلىرى ئادەمگە قارىتىلغان. "ئىنجىمارۇق" ئورۇقنىڭ ئۇستىگە جۇغى كىچىك. "ياداڭ"، "ياداڭغۇ" ئورۇقنىڭ ئۇستىگە تېرىسى قېتىپ كەتكەن.

ئورۇقنىڭ كۆڭلى يورۇق. * ئورۇق كالىنىڭ تېزىكى يوغان. * جۇدەڭ بوي چىرايلىق بولمىسمۇ چىڭ بولىدۇ. * يىگىنە يېگەن ئاۋاق. * ئۇ شۇنداق ئاۋاقكى، پىچاق بىلەن قىرىساڭمۇ، بىر ئوچۇم گۆش چىقمايدۇ. * ئىنجىمارۇقنا ئىچىم ئاغرىيدۇ. * ياداڭ يايرايدۇ. * ئىچى ياماڭ ياداڭغۇ كېلىدۇ.

ئورۇقلاۋۇق جۇدەڭلىك ئاۋاقلىق ئىنجىمارۇقلاۋۇق ياداڭلىق ياداڭغۇلۇق

ئورۇق ـ ياداڭغۇ ھالەت.

بۇرە يۇڭنى پاخپايتىپ ئورۇقلۇقنى بىلىندۇرمەس. * جۇدەڭلىك كىسەللىك ئەمەس. * سېنىڭ سىمزلىكىڭدىن ئۆزۈمنىڭ ئاۋاقلىقى ئارتۇق. * ئىنجىمارۇقلۇق، سەت بولغىنى بىلەن، ساغلاملىق. * ياداڭلىقىڭدىن قورقما، سىمزلىكىڭدىن قورق. * ياداڭغۇلۇقتىن ئەم يوق.

ئورۇقلىماق جۇددەك يادىماق تۇرۇنماق

ئەت تاشلىماق، ئېغىرلىقى چۈشمەك.

پىت سەمرسە، ئىت ئورۇقلايدۇ. * يالغۇز ئادەم جەنىەتتىمۇ جۇدەيدۇ. * قورقۇنچاق قوي تېز يادايدۇ.

ئورۇندۇق ئۇستەل ئىسكامكا بەندىك كۇرسى پەلتەك

ئولتۇرۇشغا ياسالغان جاهاز، سايمان.

"ئورۇندۇق" ئومۇمىي نام.

"ئۇستەل" ئادەتتە يۆلەنچۈكلۈك بولىدۇ.

"ئىسكامكا" بىرنەچچە كىشى ئولتۇرۇشقا بولىدىغان ئۇزۇن "ئورۇندۇق".

"بەندىك" خەنزۇچە: 凳板 يۆلەنچىكى يوق.

"كۇرسى" پاكىنەك، كىچىك بولىدۇ.

"پەلتەك" خوتەن دىئالېكتىدا تۆت پۇتلۇق ئورۇندۇق.

ئىككى ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان يەردە قالار. * ئۇستەل ئۈستىدە ئولتۇرۇشقا ياسالغان. * باغچىلاردا جىق ئىسكامىكىلار قويۇلغانىدى. * يېزىلاردا كىشىلەر مەجلىسكە بەندىك ئېلىپ بارىدۇ.

ئورۇنلاشماق جايلاشماق

بىرەر يەرگە يەرلىشىپ تۇرۇپ قالماق، بىرەر خىزمەتكە تەيىنلەنمەك.

يېزىلارغا بارغان زىيالىي ياشلارنىڭ بىرمۇنچىسى شۇ يەرگە ئورۇنلىشىپ قالدى. * ئوقۇش پۈتتۈرگىلى ئىككى ئاي بولدى، تېخى بىرەر ئىشقا ئورۇنلاشتۇرمىدى. * يولدا بىر ئۆيگە بىر ئوبدان جايلىشىۋالدۇق. * جايلاشماقتا جاي يوق.

ئورۇنلاشماق بېجىرمەك ئادا قىلماق ئۆتىمەك ئاتقارماق ئىجرا قىلماق

ئىش ـ ھەرىكەتنى ئۆز يولىدا يۈرگۈزمەك.

"ئورۇنلىماق"، "ئادا قىلماق" ئىش ـ ھەرىكەتنى قەرەلسىز پۈتتۈرۈشكە قارىتىلىدۇ.

"بېجىرمەك" ئىش ـ ھەرىكەتنى بىر تەرەپ قىلماققا قارىتىلىدۇ.

"ئۆتىمەك"، "ئاتقارماق"، "ئىجرا قىلماق" ئىش ـ ھەرىكەتنى يۈرگۈزۈشكە قارىتىلىدۇ.

1991 ـ يىلى مەملىكەت بويىچە توشۇلغان مال 29 ـ دېكابىر ئەتىگەن سائەت 6 گىچە 1 مىليارد 470 مىليون تونىا بولۇپ، يىللىق پىلان مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇنلانغان. * ئالىي مەكتەپكە كىرىش رەسمىيىتىنى بېجىرىپ بولدۇم. * بىرلىگەن ۋەزىپىنى ۋاقتىدا ئادا قىلىش ـ مەسئۇلىيەتنى ئۆتەشتۇر. * تېگىشلىك ۋەزىپىنى ئاتقارماق لازىم. * سىياسەت، قانۇن، بۇيرۇق، قارار، ۋە ھۆكۈمىلەرنى ئىجرا قىلىش لازىم.

ئورنىماق يۆگىمەك

1) بىرەر نەرسىنى باشقا نەرسە بىلەن ھەممە تەرەپلىرىنى بېكىتىپ، يېپىپ قويماق؛ 2) ئەتراپىدىن ئايلاندۇرۇپ باغلىماق، جايلىماق.

ئوسمان تاماكىنى چىرايلىق ئورايدۇ. * ئورىغانغا ئويالما. * بالىنى يۆگىكى بىلەن يۆگەپ قوي.

ئوزا ئالدىنقى يىل

بۇلتۇردىن ئىلگىرىكى يىل.

ئوزا بولغان ئىش بۇ يىل يوق. * ئالدىنقى يىلى ئالدىمىدىن توسىغان سەنمىدىك؟ ـ دېدى بوۋاي.

ئوزۇق ئوزۇق ـ تۈلۈك يېمەك ـ ئىچمەك يەگ

ئادەم ۋە ھايۋانىنىڭ ھايات ياشىشى ئوچۇن لازىم بولغان، قورساق تويغۇزىدىغان نەرسىلەر.

بىر سىقىم ئارپىمۇ ئېشەكىكە ئوزۇق بولار. * ئوزۇق - تولۇكى تولۇقنىڭ ئۆمرى تولۇق. * بىمەك - ئىچمەك كەم بولغاندا دوستلۇق كۆچىيەر. * بىمەك - ئىچمەك ئۆزۈكدىن، ئايلىقنىڭ ئوتتۇز كۈن.

ئوسۇرماق يەل قويۇپ بەرمەك

ئوسۇرۇقنى چىقارماق.

پاكىت ئالدىدا پىل ئوسۇرۇپتۇ. * كۆپچىلىك ئالدىدا يەل قويۇپ بېرىش ئەيىب.

ئوسۇرۇق يەل

ئارقا پېشاپتىن چىقىرىلغان سېسىق بۇس.

پوقنى ئوسۇرۇق بىلەن ياپقىلى بولماس. * سېنىڭ گېپىڭنى ئۇ ئوسۇرۇقىغا ئالمايدۇ. * يېگەننىڭ يېلى بار، كىيگەننىڭ كىرى.

ئوسۇرۇقىغا ئالماسلىق چۈشىگە ئالماسلىق ئېلىۋەتكەن تىرىشقىغا ئالماسلىق تۈكۈرۈۋەتكەن تۈكۈرىكىگە ئالماسلىق

ھېچ كۆزگە ئىلماسلىق، پىسەنت قىلماسلىق، پەرۋا قىلماسلىق.

ئۇ سېنىڭ گېپىڭنى ئوسۇرۇقىغا ئالمايدۇ. * ئۇ قىز ئۆزىگە قانات سۆرەپ يۈرگەن يىگىتنى چۈشىگىمۇ ئالمايدىكەن. * ئېلى يوغانچى نېمە، ئۇنى ئېلىۋەتكەن تىرىشمىغا ئالمايمەن. * ئۇ شۇنداق كۆرەڭگى، ئۇنى ئامما تۈكۈرۈۋەتكەن تۈكۈرۈكىگە ئالمايدۇ.

ئوشۇق چۆكە

قوي - ئۆچكە قاتارلىق ھايۋانلارنىڭ ئارقا پۇتىنىڭ تىزىسىنىڭ بوغۇنىدىكى تۈتاشتۇرغۇچى سۆڭەك. بۇنداق سۆڭەكتىن ھەر خىل ئويۇن ئويىنىلىدۇ.

ئوشۇقى ئالچۇ چۈشمەك. * ئوشۇق ئويناش شۇ كۈنلەردە ئۆزلۈكىدىن قېپقالدى. * چۆكنى چايدىن كېيىن ئويناڭ.

ئوشۇق - تۆشۈك گېپى يوق ئوشۇق - تۆشۈك ئىشى يوق

ئادەم ھەققىدە تىنچ، ياۋاش، غەلۋىسى يوق.

نادەم ئىشىغا پۇختا، دىدىل، ئوشۇق - تۆشۈك گېپى يوق بالا.

* مەنچە، — دېدى سوپۇنچى، — بۇ قىز يۈزى تۆۋەن ئەخلاقلىق، ئوشۇق - تۆشۈك ئىشى يوق كۆرۈنىدۇ.

ئوغرى كانتۇ قاراقچى بۇلاڭچى يول توسار سەركەر قولداچى قالتىبان

كىشىنىڭ مال - مۈلكىنى يوشۇرۇن ياكى ئاشكارا ئوغرىلىۋالىدىغان، بولاپ - تالىۋالىدىغان شەخسى.

"ئوغرى" كىشىنىڭ مال - مۈلكىنى يوشۇرۇن ئېلىۋالىدۇ ياكى تام تېشىپ ۋە ياكى قەبرىنى ئېچىپ ئوغرىلايدىغان كىشى.

"كانتۇ" تۇرپان - قۇمۇل شېۋىسىدە "ئوغرى".

"قاراقچى" ئاساسەن قورۇقلۇق يولى ياكى سۇ يولىدا يول توسۇپ ئوغرىلىق قىلىدىغان كىشى.

"بۇلاڭچى" كىشىنىڭ مال - مۈلكىنى ئوچۇق - ئاشكارا ھالدا زورلۇق كۈچ بىلەن تارتىۋالىدىغان كىشى.

ئوغرى ئايدىڭدىن قورقىدۇ. * ئوغرىنىڭ يۈرىكى پوك - پوك. * ئوغرىنى قاراقچى سوقۇپتۇ. * قاراقچى قاراڭغۇدىمۇ تونۇيدۇ. * بۇلاڭچىنىڭ بۇرنىنى كەس. * بۇلاڭچى خەلقنىڭ دۈشمىنى.

ئوغلاق چۈدش

ئۆچكىنىڭ بالىسى.

ئوغلاق تارتماق. * ئات بىر، ئوغلاق مىڭ. * قىرقىلمىغان چۈشنىڭ گۆشى قۇۋۇەتلىك ۋە يېيىشلىك بولىدۇ.

ئوغۇت قۇيۇت كۆكئور

ئېتىزنى قۇۋۇتلەش ئۈچۈن بېرىلىدىغان جىسىملار.

مەھەللىي ئوغۇت، خىمىيۋي ئوغۇت. * ئوغۇت يىغىش تاتلاپ، ئاندىن ئالىسەن قاچىلاپ. * يەر ئوغۇتتىن بىلىنەر، ھوسۇل چاناقتىن. * قۇيۇت ــ يەرنىڭ جېنى.

ئوغۇل ئوغلان

ئەر بالا، ئەركەك پەرزەنت.

"ئوغلان" كىتابىي سۆز.

ئوقۇغان ئوغۇل ئاتىسىدىن ئۈلۈغ. * ئارسلان ئوغلان، كەلدى ساڭا ئازاد زامان.

ئوق پاترون سانەد

ملتىق، زەمبىرەكلەرگە سېلىپ ئاتىدىغان زەھەرلىك نەرسە.

"ئوق" ملتىق، تاپانچىلاردىن ئېتىلىدۇ.

"سنارەد" زەمبىرەك ئوقى.

ئاتقان ئوق ــ چىققان كۆز. * ئاتقان ئوقنىڭ ھەممىسىنىڭ نىشانغا تېگىشى ناتايىن. * سنارەد توپلاشقانغا ئاسان تېگىدۇ.

ئوقدان ساغداق ساداق پاترونتاش

ئوق سېلىپ قويۇلىدىغان مەخسۇس سايمان.

ئوقداندا ئوق بولمىسا، ملتىق دېگەن كۆسەي. * ساغداقنى ساق ساقلا. * كۇن دېگەردىن ئاشقاندا، شاھ يېگىلىپ قاچقاندا، ئوق تۇگەپتۇ ساداقتا، سۇ تۇگەپتو قاپاقتا.

ئوقۇتقۇچى مۇئەللىم خەلىپىتىم مۇدەررىس ئۆگىرەتمەن تىتىسى غۇشتى غۇرۇ

مەكتەپ ــ مەدرىسلەردە دەرس بەرگۇچى.

"ئوقۇتقۇچى" كەسىپ نامى، كىشىنىڭ ئېتىغا قوشۇلمايدۇ، ئايرىم چاقىرىشقا ئىشلىتىلمەيدۇ.

9 ــ ئۆكتەبر جۇڭگو ئوقۇتقۇچىلار بايرىمى. * ئوقۇتقۇچى بارچە گۈزەللىكلەرنىڭ نامايەندىسى. * ئەگەر مۇئەللىم بولسا بىئازار، دەرسخانىنى بالىلار قىلغاي بازار. * خەلىپتىم پەيشەنبىگە ئامراق. * مەھمۇت قەشقەرى قەشقەر خانلىق مەدرىسىدە مۇدەررىس بولغان.

ئوقۇر ئۇلاق ماساۋ

ئات ــ ئۇلاغقا ئوخشاش چۆپ، يەم ــ خەشەك بېرىشكە مەخسۇس ياسالغان جاي.

"ماساۋ" خەنزۇچە: 马槽

ئات ئالماي تۇرۇپ، ئوقۇر سال. * ئات ئايلىنىپ ئوقۇرىنى تاپار. * ئۇلاقتا ئوخ بولمىسا، ئاتتا نېمە گۇناھ!

ئوقۇغۇچى تالىپ تەلەبە مەكتەپ بالىسى ئۆگىرەنمەن تىتىسى

مەكتەپ ــ مەدرىسلەردە ئوقۇيدىغان بالا، كىشى.

ئوقۇغۇچىلار ھەربىيتى. * ئەقىللىق ئوقۇغۇچى ئوقۇتقۇچىسىدىن ئېشىپ چۈشۈشكە ئىنتىلىدۇ. * ھازىر بەزى جايلاردا موللىلار مەكتەپ ئېچىپ تالىپ قوبۇل قىلىۋېتىپتۇ. * 1988 ــ يىلىدىكى مەلۇماتقا قارىغاندا، جۇڭگودا 13 مىليون 16 مىڭ تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى، 40 مىليون 155 مىڭ تولۇقسىز ئوتتۇرا مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى، 125 مىليون 358 مىڭ باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىسى بار ئىكەن. * بالىلارنىڭ ئۇرۇشۇۋاتقانلىقىنى كۆرگەن مومای: مەكتەپ بالىسىمۇ

شۇنداق بولامدۇ، ــ دېدى.

ئوكسگېن كسلورود

كسلورود رۇسچە.

گاز ئېلېمېنت، بەلگىسى 0، ئاتوم تەرتىپى 8، ئاتوم **مقدارى** 15.9994، ئاتوم قىممىتى 2، ھاۋاغا نىسبەتەن **سالىمىقى** 1.1، ئېرىش نۇقتىسى 218.4°C ــ، قاينىش نۇقتىسى 183°C ــ، **رەڭسىز، پۇراقسىز، تەمسىز.**

ئوك I ساغ

جەنۇبقا قارىغاندا غەرب تەرەپ.

ئوك قول. * ئوك قول ۋەزىر. * ئوك كاچىتىغا ئۇرغانىنىك سول كاچىتىغا سال. * ئوك كۆز بىلەن قارىماق. * ئوك كۆز سول كۆز بىلەن دوست ئەمەس.

ئوك II ئوكلۇق رايىش ئوگامۇق

مىجەز ــ خۇلقى ياخشى، ئىشنىك يولىنى بىلىدىغان.

سارالىنىك ئوگى يوق، پاشىنىك قوگى. * ئاقنى كۆككە ئۇلىغان ئوكلۇق خېنىم. * رايىش مولىلام ئىش تاپماس. * ئوگامۇق ئەر ــ ئوكلۇق كىشى.

ئوكدا چۇشمەك ھاۋا تاپان بولماق

يېگىلىپ خاراب بولماق.

ئاۋايلا، يوق گەپنى قىلىپ قويۇپ ئوكدا چۇشمە، يەنە. * ئۇ ئەتكەسچىلىك قىلىپ تۆتۈلۈپ قېلىپ، ھاۋا تاپان بولۇپتۇ.

ئوكلىماق تۇزىمەك جۆندىمەك ياخشىلىماق

قولاي ــ ئوبدان ھالەتكە كەلتۈرمەك، توغرىلىماق.

بېرەرمەنلىك بېشىنى ئالارمەن ئوكلاپتۇ. * يېرىگىنىك قار بىلەن توكلىنىنى ــ ئىشىگىنى خۇدانىك ئوكلىنىنى. * تۆھمەت يارىسى تۇزىلەر، يامان ئاتاق تۇزەلمەس. * مۇكچەيگەنلىك بېلىنى كەتمەن تۇزەيدۇ. * قىگىغرنى تۇزە، يامانىنى جۆندە.

ئوگماق ئاقماق

ئىش ــ ھەرىكەت يۇرۇشۇپ كەتمەك، **راۋان** بولماق.

سەمىمى بولمىغانلىك ئىشى ئاقماس، كەمتەر بولمىغانلىك ئىشى ئوگماس. * كۆپچىلىك ئالدىدا ئىشىم ئېقىپ قالدى.

ئولجا I غەنىيمەت

ئۇرۇشتا دۇشمەننى يېگىپ قولغا چۈشۈرۈلگەن نەرسە. "ئالماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

ئولجا ئېلىنغان نەرسىلەر ئومۇمغا تاپشۇرۇلۇشى كېرەك. * ماناستا بولغان جەڭدە دۇشمەنلەر قاتتىق يېگىلىدى، ئىرىپسەن بولۇپ قاچتى. 105 مىلتىق، 20 پىلىموت، تۆت ماشىنا ۋە باشقا نۇرغۇن ئوزۇق ــ تۇلۇك غەنىيمەت ئالدۇق.

ئولجا II غەنىيمەت

كۆچمە مەنە: نەتىجە، ئۇنۇم، پۇرسەت.

ئولجىغا قالغان جان. * خەجلەنمىگەن پۇل ئولجا. * ۋاقىت غەنىيمەت. * دەم غەنىيمەت، دىدار غەنىيمەت.

ئوماق يېقىملىق ئەلىتەك مۇلايىم مۇنايىم مېھرى ئىسسىق سۆيۈملۈك لەتىپ تۇزاق ئۆگەك سەۋگۈلۈگ

ئادەم ھەقىقىدە گەپ ــ سۆزى، ئىش ــ ھەرىكىتى سىلىق، مۇئامىلىسى ياخشى.

ئۇ ــ ئوماق بالا. * يېقىملىق سۆز تاشنى يارار. * ئەلىتەك ھەممىنى

خۇش قىلدۇ. * مۇلايىم مۇشۇكنى چاشقان تۇتقانىدا كۆر. * مۇنايىم جاۋاب غەزەپنى باسار. * مېھرىنسا مېھرى ئىسسىق قىز ئىكەن. * ئادەم گۈزەل بولغىنى ئۈچۈن سۆيۈملۈك ئەمەس، سۆيۈملۈك بولغىنى ئۈچۈن گۈزەل. * ئالەمدە ئەخلاقلىق ئايالدىن سۆيۈملۈك نەرسە يوق.

ئۇمۇمەن ئاساسەن

ئۇمۇمىي، ئاساسىي جەھەتتىن.

ئىشمىز، بەزى يېتىشسىزلىكنى ھېسابقا ئالمىغاندا، ئۇمۇمەن ئۈتۈقلۇق بولدى. * بىرلىگەن ۋەزىپىنى ئاساسەن ئورۇنلىدۇق.

ئۇمۇمىي يىغىن پلېنۇم

كومىتېت تۈزۈمىدە ھەممە ئەزالار قاتناشقان قەرەللىك مەجلىس.

جۈڭگو كومپارتىيىسى 11 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتىت ئەزالىرىنىڭ 3 - ئۇمۇمىي يىغىنى ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىش فاكتېنىنى بەلگىلىدى.

ئۇۋ شىكار سەيد ئاخوت

دالىدا ھايۋان، ئۇچار قاناتلارنى تۇتۇش ئىشى.

"قىلماق" بىلەن پىئىللىشىدۇ.

شانىياز ئۇۋغا چىقسا، كەيىندىن غوۋغا چىقار. * بويىندىن باغلىغان ئىت ئۇۋغا يارىماس. * شەنبە شىكار، ئازنا بىكار . * ئۆتكەن ھەپتە ئۇلانبايغا ئاخوتقا چىقتۇق.

ئۇۋچى سەييات ئاخوتنىك تازىسى

ئۇۋ ئۇۋلايدىغان كىشى.

ئۇۋچىغا ئىز كېرەك، ئىزچىغا كۆز. * ئۇۋچىنىڭ كۆچۈكى يولۋاستىن قورقماس.

ئۇۋ ئىتى تاز تايغان

ئۇۋچىغا ئۇۋدا يارەملىشىش ئۈچۈن بېقىلغان، ئۆگىتىلگەن ئىت.

ئۇۋ ئىتى تۈيغۇن بولسا، ئۇۋدىن ئولجا بار. * تازنى ئۆگىتىش ئۇۋچى قىلىدىغان بىرىنچى ئىش. * ئارسلاندەك كۆچۈك بولسۇن، تايغانىدەك ھوشۇك.

ئۇي I پىكىر تەپەككۇر ئاك سېزىم يۆكۈن ساقنج

ئىنسان چوك مېڭىسىنىك پائالىيىتى.

"ئوي" كۆكۈلگە پۈككەن ئۇمىد، ئارزۇ.

"پىكىر" ئوبيېكتىپ مەۋجۇدىيەتنىك ئىنسان ئېڭىدا تەپەككۇر پائالىيىتىدىن ھاسىل بولغان نەتىجە.

"تەپەككۇر" ئۇقۇم ئاساسىدا ئانالىز، سىنتېز، ھۆكۈم، پەرەزگە ئوخشاش بىلىش پائالىيىتىنىك جەريانى.

"ئاك" ئىنسان مېڭىسىنىك ئوبيېكتىپ ماددىي دۇنيا توغرىسىدىكى ئىنكاسى.

"سېزىم" ئوبيېكتىپ شەيئىلەرنىك ئايرىم خۇسۇسىيەتلىرىنىك مېڭىدە قوزغىغان تەسىرى.

ئوي — سۆزنىك بۆلىقى. * ئادەم قېرىماس. * ئۆزۈكىدىن يۇقىرىغا قاراپ پىكىر قىل، ئۆزۈكىدىن تۆۋەنگە قاراپ شۇكۇر قىل. * ئوي - پىكىرنىك خورىشى ئۆمۈرنىك قىسقىرىشى بىلەن ئوك تاناسىپ بولىدۇ. * تەپەككۇر بولمىسا، كۆز ھەرقانچە يوغان بولسىمۇ بىكار. * ئادەمنىك ئېڭى ئوبيېكتىپ دۇنيانى ئەكس ئەتتۈرۈپلا قالماي، نۆز نۆۋىتىدە ئوبيېكتىپ دۇنياغا تەسىر كۆرسىتىدۇ. * سېزىم ئىنسانىنى توغرا پىكىر قىلىشقا باشلايدۇ.

ئوي II خيال كوي ساقىغ

كۆڭۈلگە كەچكەن تەسەۋۋۇر، پىكىر.

بويۇق بىلەن ماختانما، ئويۇق بىلەن ماختان. * بۆرىنى ھەرقانچە باقساڭمۇ، ئوي ـ خيالى جاڭگالدا. * كۆڭۈل ئويغا تويمايدۇ، بۆرە قويغا. * خيال كېچىدە ئېچىلىدۇ، گۈل سەھەردە. * ئوغرى مال كويمدا، قۇشناچ گال كويمدا.

ئويچان خيالچان

دائىم ئوي ئويلاپ، خيال سۈرۈپ يۈرىدىغان.

ئويچان يىگىت ئوي بىلەن بەند، ئويىنىڭ ئىشقا ئېشىشى تەس. * خيالچان بولما، خيال خجالەتكە قالدۇرىدۇ.

ئويدۇرماق توقۇماق

يوق پاكىتلارنى ياساپ چىقماق.

ئۇ مۇناپىق پاكىت ئويدۇرۇشقا ئۇستا، يالغان پاكىت توقۇپ، نۇرغۇن كىشىلەرگە زىياندا شلىق قىلغان.

ئويغاق بىدار

ئۇخلىمىغان ھالەت.

تېنى تۇپراقتايۇ، دىلى بولسا ئويغاق، تىرىك مۇردا دىلدىن مۇشۇ ياخشىراق. * ساغلام بىلمەيدۇ بىمار ھالنى، ئۇخلىغان نە بىلسۇن بىدار ھالنى.

ئويلماق گىلماق ئونماق ساقنماق

ئوي ـ پىكىر يۈزگۈزمەك.

"گىلماق" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

بۇگۈن ئويلاپ، ئەتە ئېيىت. * ئويلىماي سۆزلىسەڭ، ئاغرىماي

ئۆلسەن. * كەتتى ئۆستەڭ ياقىلاپ، تاش بىلەن قۇمنى ساناپ، كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق، كۆڭۈلدىكى يارنى گىلاپ.

ئويماق شاخنەك

بارماقتا تېقىۋېلىپ، يىڭنىگە تىركەك قىلىنىدىغان سايمان.

تېغسىز ئەر بولماس، ئويماقسىز خوتۇن. * شاخنىكىڭ قولۇڭغا دەل بولسۇن.

ئوينماق تاماشا قىلماق

ئويۇن ـ تاماشا قىلىپ يۈرمەك.

ئويناپ سۆزلىسەڭمۇ، ئويلاپ سۆزلە. * جىم ياتقان ئىتقا چېقىلما. * ئويناۋاتقان بالىغا، تاماشا قىلغانغا باج يوق.

ئويۇن تاماشا

كۆڭۈل ئېچىش، دەم ئېلىش ئۈچۈن قىلىنىدىغان ئەركىن ھەرىكەت.

كۆرسە ئويۇن، كۆرمىسە قۇيۇن. * ئويۇندىن ئويماق چىقار. * ئۆلۈمدىن باشقىسى تاماشا.

ئويۇن بار جىن بار

يوشۇرۇن ھىيلە ـ مىكىر بار.

بۇ ئىشتا بىر ئويۇن بار، دىققەت قىلىش كېرەك. * ئۇنىڭ قىلىۋاتقان ئىشىغا قارا، سۆزىگە ئىشەنمە، بۇ يەردە بىر جىن بار.

ئۇ

ئۇپرىماق خورىماق

كۆپ ئىشلىتىشتىن ياكى زىيانىدىن بارا-بارا ئازىيىپ كەتمەك.

چىشنىڭ ئۇپرىغىنىنى تىل بىلەر. * تەن ئۇپرىسىمۇ، جان ئۇپرىماس. * شاراب مېلىكنى خورىتار، جېنىكنى ئالار. * ئەقىل تۇزۇماس، بىلىم خورىماس.

ئۇپۇق گورىزونت

ئاسمان بىلەن يەرنىڭ ياكى سۇ ئۇستىنىڭ تۇتاشقانىدەك بولۇپ كۆرۈنگەن سىزىقى.

قۇياشلىق ئۇپۇقتا زىبا بولار، بىل، كىشى دانا بولسا، دەريا بولار، بىل.

ئۇچرىماق يولۇقماق كەزلەشمەك

قارشىسىدىن چىقماق، ئۇدۇل كەلمەك.

هاجىغا هاجى مەككىدە ئۇچرار. * ئوغرى بىلەن ئوغرى كېچىدە ئۇچرىشار. * يولۇاسقا يولۇقما، يولۇقساڭ هولۇقما. * كەزلەشسەڭ كەك يۇيىلار.

ئۇچقۇن يالقۇن يانغىن

ئوتنىڭ كۆيگەن هالىتى: ئۇچقۇن كۆيۈپ چاچرىغان، يالقۇن

لاۋۇلداپ يانغان، يانغىن كۆيۈپ ئۆرلىگەن هالەت.

كىچىككىنە ئۇچقۇن پۈتۈن كوچىنى ۋەيران قىلار. * كۆلىدىن يالقۇن چىقىدۇ. * ئۇچقۇندىن يانغىن چىقىدۇ.

ئۇچماق پەرۋاز قىلماق تېخمەك

قانات قېقىپ، ئاسماندا يۈرمەك، ئومۇمەن هاۋادا يۈرمەك.

ئۇچۇشنى بىلىپ، چۈشۈشنى بىلمەي قالما. * بەزىلەر ئۇچۇپ كېتىۋاتقان سۆزنى تۇتۇۋالىدۇ. * ئەتىيازنىڭ ناخشىسى كۈزدە پەرۋاز قىلار. * قۇش بالىسى ئۇچسا، كۆكتە پەرۋاز قىلار.

ئۇخلىماق ئۇيقۇغا كەتمەك

ئۇخلاق هالەتتە بولماق.

يەتتە ئۇخلاپ، چۈشۈمگە كىرمىگەن. * ئېقىن سۇ ئۇخلار، دۇشمەن ئۇخلىماس. * ئۆزۈڭ ئۇچۇن ئۇخلاپ، خەق ئۇچۇن چۇش كۆرمە. كۆز ئۇيقۇغا كېتەر بولسا، قىلىچ كار قىلماس.

ئۇدۇل ئۇتتۇر

بىر يۆنىلىش، تۇپتوغرا بارىدىغان.

بىلىم يولىدا ئۇدۇل كوچا يوق. * **ئۇتتۇر ماڭغان تېز بارىدۇ.**

ئۇدۇللۇق ئۇتتۇرلۇق

ئىش، ھەرىكەت ئارقا-ئارقىدىن سادىر بولۇش هالىتى.

ئۇدۇللۇق تاپقانىنى ئۇدۇللۇق يەپ تۇرىدۇق. * ئۇتتۇرلۇق كۈن كۆرۈۋاتىمىز.

ئۇ دۇنيا باقمي دۇنيا ئۇ ئالەم

دىنىي چۈشەنچە بويىچە ئۆلگەندىن كېيىنكى دۇنيا.

ئۇ دۇنيا ۋە قيامەتكە ئىشەنسە گەر ئۆزلىرى، ربيا بىلەن شۇنچە تولۇق بولماس سۆزلىرى. * باقمي دۇنيا كىمگە باقمىدە؟ * ئۇ ئالەم نېمى،

بۇ ئالەم نەق، نېسىنى دەپ نەقتىن قۇرۇق قالما.

ئۇرغۇ ئۇدار

سۆز تەركىبىدىكى ئۇنلۇردىن بىرىنىڭ كۆچلۈك، كۆتۈرەڭگۈ ئېيتىلىش ھادىسىسى.

ئۇرغۇ بەلگىسى. * **ئۇرغۇ** سۆزنى توغرا تەلەپپۇز قىلىشتا دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك چوڭ ئىش. * بالا — كىچىك بالا؛ بالا — بالا - قازا. * ئاچا — ھەدە؛ ئاچا — پۇتاق ئاچمىقى.

ئۇرۇق سوقماق ساۋىماق توقماقلىماق دۇمبالىماق تۆپۈلەمەك

ئاساسەن قول بىلەن ياكى تاياق - توقماق بىلەن ۋە باشقا نەرسىلەر بىلەن زەربە بەرمەك.

ئۇخلاۋاتقان ئىتنى ئۇرما. * بەرسەك يەيمەن، ئۇرساڭ ئۆلىمەن. * سوقماق ئاسان، باقماق تەس. * يۇڭنى ساۋايسەن، قوينى ساۋما. * بىراۋنى توقماقلىماقچى بولساڭ، دۇمبەڭدىن سورا. * دۇشمىنىڭنى قوي دەپ كۆتمە، بۆرە دەپ دۇمبالا.

ئۇرۇش I سوقۇش جەڭ ئېتىشىش يېغلىق مۇھارىبە

ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدىكى قوراللىق توقۇنۇش "ئۇرۇش"، "سوقۇش" ئومۇمىي ئاتىلىشى.

"جەڭ" ئۇرۇشنىڭ مەلۇم دائىرە، مەلۇم ۋاقىت ئىچىدىكى ئايرىم بۆلۈكى. خەنزۇچە: 战. كونكرېت ئەھۋالدا "كۆرەش" مەنىسىنى بېرىدۇ.

"ئېتىشىش" ئىككى تەرەپ قىسقا ۋاقىت ئىچىدە بىر - بىرىگە ئوق ئېتىشنى كۆرسىتىدۇ.

ئالەمنى بىلگەنلەر دېيىشەر ھادان، ئۇرۇش تاشقىرىدىن كۆرۈشكە

ئاسان. * شۆبىتسارىيەدە 600 يىلدىن بېرى سوقۇش بولماپتۇ. * جەڭ تۆگمەي ئېتىڭنىڭ ئېگىرىنى ئالما. * تىنچ پۇتەر ئىشقىمۇ جەڭ - يېغا ئاچقان، ئادەمنىڭ ئەقلىنى، دېمەك، چاڭ باسقان. * 1945 - يىلنىڭ باشلىرىدا ماناستا قاتتىق ئېتىشىش بولغان. * يېغا چىقسا، يىراق تۇر. * يېغلىقتا يات ياخشى.

ئۇرۇش II سوقۇش مۇشتلاش

پىكىر ئىختىلاپى ياكى دىل ئازارلىقتىن چىقىقان تالاش - تارتىش، جېدەل.

خوتۇن تۇغقىنى كەلسە، كۈندە كۆرۈڭ؛ ئەر تۇغقىنى كەلسە، كۈندە ئۇرۇش. * سوقۇش — ئىناقلىقنى بۇزىدىغان زەھەرلىك دورا. * تۆردىكى بىلەن ئۇرۇشقۇچە، قازان بېشىدىكى بىلەن مۇشتلاش. * مۇشتلاشتا ئارىچى ئازابلىنار.

ئۇرۇشقاق سوقۇشقاق

ئەرزىمەس باھانىلار بىلەن ئاسانلا ئۇرۇش - تالاش قىلىپ يۈرگۈچى شەخس.

ئۆلۈكنىڭ كۆزىدىن قورق، ئۇرۇشقاقنىڭ سۆزىدىن. * سوراپ بىلىش ئەيىب ئەمەس، سوقۇشقاق سەمرىمەس.

ئۇرۇشماق سوقۇشماق مۇشتلاشماق ياقىلاشماق چاچىلاشماق ياقا تۇتۇشماق ياقا سىقىشماق تەركىشمەك

ئىككى كىشى ياكى ئۇنىڭدىن كۆپرەك كىشى ئاساسەن مۇشت بىلەن ۋە ياكى تاياق - توقماقتەك ۋاستىلەر بىلەن بىر - بىرىنى ئۇرۇپ جېدەل چىقارماق.

"چاچىلاشماق" ئايالالار ئۇرۇشقانغا قارىتىلىدۇ.

بەزىدە تىل بىلەن چىشمۇ ئۇرۇشىدۇ. * ئاۋۋال سوقۇشۇپ، ئاندىن

دوست بول، * مۇشتلاشماقتىن ئىككىلا تەرەپ زەخمەت يەيدۇ. * ياقىلاشقانىنىڭ ياقىسى يىرتىق. * توختىخان بىلەن تۇرسۇنىخان چاچلاشسا، تۇراخۇن ئاجىرىتالماس. * ياقا تۇتۇشقانغا يالۇۇرما. * ياقا سقىشقانلارنى ئاجراتما، ياقىسى يىرتىلغاندا توختايدۇ.

ئۇرۇق ئۆرەن ئەۋرەن

تېرىشقا تەييارلانغان زىرائەت، ئوت ـ چۆپ دېنى.

ئۇرۇقۇنۇشنى يېگۈچە، ئۆيۈشنى يە. * ئۇرۇقىغا قاراپ ئۇنۇمى. * ئۆرەن چۈشكەن يېرىدە ئۈنەر.

ئۇزاق ئۇزۇن

ۋاقىت ۋە ئارىلىق قىسقا ئەمەس. "ئۇزاق" ۋاقىتنى، "ئۇزۇن" ئارىلىقنى كۆرسىتەتتى، ھازىر ئارىلاش قوللىنىلۋاتىدۇ.

غېمى يوقنىڭ ئۇيقۇسى ئۇزاق. * ئۆمرۈڭ ئۇزۇن بولسا، سالماڭ ئۇزۇن بولىدۇ. * ئۇزۇن سۆز ــ شالاڭ بۆز.

ئۇزۇنقۇلاق قۇلىقى ئۇزۇن

خەۋەردىن تېز خەۋەردار بولىدىغان.

ئۇزۇنقۇلاقتىن گەپ قاچالمايدۇ. * ئۇزۇنقۇلاق ئەربابلار ھەممىنى بىلىپ تۇرىدۇ. * قارىغۇنىڭ قۇلىقى ئۇزۇن.

ئۇستا ماھىر باشى سەلقىلىغ

ھۈنەر ـ كەسپنى پۇختا ئىگىلىگەن كىشى.

"باشى" خەنزۇچە: 把戏. ئەسلى "سېھىرىك"، "ھىيلە"، ئۇيغۇرچىدا مەنىسى ئۆزگەرگەن.

"سەلقىلىغ" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ئۇستا كۆرمىگەن شاگىرت ھەر مۇقامدا يورغىلار. * تۆمۈرنى بولقا سوقماس، ئۇستا سوقار. * ۋاقىتتىن پايدىلىنىشقا ماھىر كىشىنىڭ ۋاقتى

مەڭگۈ كەمتاشا. * روزەك باشى راۋاپقا ئۇستا ئىدى.

ئۇستاز ئۇستاد

ئىلىم ـ بىلىم، ھۈنەر ـ سەنئەت ئۆگەتكۈچى.

ئۇستاز سۆھبىتى جان ئوزۇقىدۇر. * ئۇستازىغا قاراپ شاگىرتى. * ھەر ئىشنىڭ ئۇستىسى بار، ھەر ئۇستىنىڭ ئۇستازى. * ئۇستاد، مۇئەللىمسىز قالسا گەر زامان، نادانلىقتىن قاپقارا بولاتتى جاھان.

ئۇستىخان سۆڭەك

ئادەمنىڭ ۋە ھايۋاننىڭ تېنىدىكى قاتتىق توقۇلما.

كونا ئۇستىخاننى ئىت غاجىماس. * ئىتنىڭ كۆڭلى سۆڭەكتە.

ئۇسسۇل تانسا ساما دىسكو ئىسنا رەقس يۇدىك

ئاياغ ئويۇنلىرى.

"ئۇسسۇل" ئومۇمىي ئات، كۆپىنچە مىللىي ئۇسسۇلنى كۆرسىتىدۇ.

"تانسا" ياۋروپادىن كىرگەن، ئەر ـ ئايال جۈپ بولۇپ ئويناىدۇ.

"ساما" ئاساسەن ئەرلەر ئۇسسۇلى، كىشىلەر توپ بولۇپ، كەك مەيداندا ئويناىدۇ.

"دىسكو" يېڭى ئۇسسۇل، "زامانىۋى ئۇسسۇل" دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

"ئىسنا" قۇمۇل شېۋىسىدە "ئۇسسۇل" دېمەكتۇر.

ئۇسسۇل ئويۇنىيالمايدىغان قىزغا ئۆيىنىڭ تارلىقى باھانە. * چالا ئۇسسۇلچىغا ئىشتىنىمۇ پۇتلىشار. * تانسا كۆڭۈل ئېچىش، بەدەن چېنىقتۇرۇش ۋە ئومۇمىيلىق خۇسۇسىيەتلىرى بىلەن كىشىلەرنى ئۆزىگە تارتىدۇ. * ساما سالغانىنىڭ ھەممىسى خۇشال دېگىلى بولماس. * دىسكو رېتىمىنىڭ تېزلىكىدىن ياشلارغا يېقىپ قالدى.

ئۇسسۇز تەشنا

ئۇسسۇلۇق ئىچكۈسى كىلىش تۇيغۇسى.

قىنىدىن سۇغۇرۇلغان قىلىچ قانغا تەشنا. * تەشنالار كۆزىنى گەر باسسا ئۇيقۇ، چۈشىگە كىرىدۇ پۇتۇن ئالەم سۇ. * ئۇسسۇزغا يوندىمۇ راۋا.

ئۇسسۇزلۇق تەشنالىق

ئۇسسۇز قىلىش ھالىتى، ئۇسسۇلۇق تەلەپ قىلىش تۇيغۇسى.

قۇدۇقتا سۇ تۇرسا، يىگىتنى ئۇسسۇزلۇق قىينارمۇ؟ * ئادەملەرنىڭ ھەققەتكە تەشنالىقى خۇددى ئەمالارنىڭ يول باشلىغۇچىغا بولغان موھتاجلىقىى بىلەن ئوخشاش. * تەر بىلەن كەلگەن نەرسە تەشنالىققا داۋا. * ئاچلىقتىن ئۇسسۇزلۇق يامان.

ئۇسسۇلۇق سۇسىن

چاڭقىغاندا ئىچىلىدىغان سوغۇق سۇ، چاي ۋە باشقىلار.

سۇغا چۆككەن ئۇسسۇلۇق سورىماس. * سۇسىن سورىغانغا ھېچ بولمىسا، سۇ بەر.

ئۇسسىماق چاڭقىماق چۆلدىمەك تەشنا بولماق ئۆپكىسى قۇرۇپ كەتمەك سۇسىرماق سۇساماق

ئۇسسۇلۇق ئىچكۈسى كەلمەك.

"سۇسىرماق، ھايۋان ۋە يەر-زېمىنغا قارىتىلىدۇ.

ئۇسسىماق سۇچىنىڭ ئۆيىگە بار. * ئۇسسىغان ئېچىرقىغاندىن يامان. * ئۇسسىغانىنىڭ چۈشىگە شىرىلدىغان سۇ كىرەر. * سۇدىن قاچقان ئۆكۈز، چاڭقاپ ئۆلەر. * چۆلدىگەن ئىت قۇدۇقىقا باقار. * تەشنا بولغان سۇ تاللىماس. * ئۇسىماپ ئۆپكەم قۇرۇپ كەتتى، ـــ دېدى بوۋاي. * سۇسىرىغان ئوچۇمىدا سۇ ئىچەر.

ئۇشتۇمتۇت توساتتىن تۇيۇقسىز تاسادىپىي دەپئەتەن

كۈتمىگەن ھالدا، قىسقىنا ۋاقىتتا پەيدا بولغان.

"تاسادىپىي" قائىدە بويىچە بولۇشى ناتايىن ئىش ـ ھەرىكەتـ نىڭ پەيدا بولغانلىقىغا ئېيتىلىدۇ.

تېكىدىن ئەقىل ـ مەسلىھەت ئالغان قوچقار توساتتىن ئۆزىنى ئۆزى بالاغا باشلار. * دۇنيادا بولغان ئۇرۇشلارنىڭ كۆپى تۇيۇقسىز ھوجۇمدىن باشلانغان. * تۇيۇقسىز كەلگەن توساتتىن قايىتار. * تاسادىپىي كەلگەن بايلىقتا بەخت بولماس.

ئۇششاق سۆز ۋەت ـ ۋەت كۆس ـ كۆس

غەيۋەت ـ شىكايەتكە دائىر ھەر خىل يارىماس گەپلەر ۋە ئۇلارنى تاپىدىغان كىشى.

ئۇششاق سۆز ـــ ئائىلىنى بۇزغۇچى قايچا. * ۋەت ـ ۋەتنىڭ گېپى تۇگىمىگۈچە، كۆكۈل تىنچىماس. * كۆس ـ كۆس يوق يەردىن گەپ تاپىدۇ.

ئۇقۇم چۈشەنچە

ئوبيېكتىپ شەيئىنىڭ ئومۇمىي، ماھىيەتلىك بەلگىسى.

ئىنسان ئۆزى سەزگەن شەيئىنىڭ ئورتاق ئالامەتلىرىنى ئومۇملاشـ تۇرۇشتىن ئۇقۇم ھاسىل قىلىدۇ. * ئاق قار، ئاق ئات، ئاق قەغەز قاتارلىق شەيئىلەرنىڭ ئورتاق خۇسۇسىيتى ئېلىنسا "ئاق" چۈشەنچىسى ھاسىل بولىدۇ.

ئۇلۇغ بۇيۇك ئەزىم ئەكبەر ئۆركى قوپان

ھەممە قايىل بولغان، سېغىنىدىغان ئەڭ كاتتا.

"ئەزىم"، "ئەكبەر" كىتابىي سۆزلەر.

ئۇلۇغ ئادەم بۇيۇك تاغقا ئوخشايدۇ. * بىلىملىك ئوغۇل ئاتىسىدىن

ئۇلۇغ. * بۇيۇك ئادەم خاتالاشقانىدەمۇ، بەختسىزلىكىمىز ئۇچرىغاندىمۇ ئۆزىنى يوقتىپ قويمايدۇ.

ئۇلۇغلۇق بۇيۇكلۇك

ئۇلۇغ، بۇيۇك ھالەت.

ئۇلۇغلۇق بىلىم ۋە ھۇنەردىن كېلىدۇ. * بۇيۇكلۇك ئاسان كەلمەيدۇ، قويۇپ بەرسە، ئاسان كېتىدۇ.

ئۇنتۇماق ئۇنتۇلماق ئەستىن چىقارماق يادتىن چىقارماق خاتىرىدىن چىقارماق

ئەسلىيەلمەي قالماق.

كىمكى بىلمىنى ئۇنتۇسا دەرھال، بۇنداق ئادەم تىلى سۆزگە كەلمەس لال. * مېۋىسىنى يەپ، دەرىخىنى ئۇنتۇپ قالما، * بىرگە كۆلگەن كىشىنى ئۇنتۇلۇش مۇمكىن، لېكىن بىرگە يىغلىغان ئىنسانىنى زادىلا ئۇنتۇيالمايسەن. * ياخشىلىق قىلغانىنىڭ ياخشىلىقىنى ھەرگىز ئەستىن چىقارما. * سېنى يادىدىن چىقارغان دوستىتىن قول ئۈز. * خاتىرىدىن چىققان خاتىرىگە كەلمەس.

ئۇنماق كۆنمەك

ماقۇل كەلمەك.

يېزىغا چۈشۈشكە كادىرلار ئۇنمايدۇ ئەمەس، ئىدارىدىكى ئىشى ياخشى ئورۇنلاشتۇرۇلسا ئۇنايدۇ. * ئۇ گاجىلىق قىلىپ تۇرۇۋالدى، ئاخىر كۆندى.

ئۇۋا چاڭگا ئاشيان كاتەك پەغەز

چەرەندە ـ پەرەندىلەرنىڭ ياشاش ۋە كۆپىيىشىگە لايىق ياسىۋالغان ئۆيى، جايى.

"پەغەز"، "كاتەك" ئادەم تەييارلىغان ئۇۋا.

مۇشتۇمدەك قۇش يۇرەكتەك ئۇۋا سالار. * سايرىغان قۇش چاڭگا سالماس. * چاڭگا بۇزۇلسا، تۇخۇم ساق قالماس. * قۇش ئاشيانسى بىلەن، ئادەم ئاشناسى بىلەن. * تۇلكە ئايەت ئوقۇسا، غازنى كاتەككە سال. * كەپتەرگە پەغەز، خەتكە قەغەز.

ئۇي ئۆكۈز

تۆت ياشتىن ئاشقان، پىچىلگەن ئىش كالىسى.

بىر ئۇيىنىڭ مۇڭگۈزىگە ئۇرسا، مىڭ تۇيىنىڭ تۇۋىقى سىرقىرار. * مېڭىشنى بىلمىگەن ئۇي قىرنى بۇزىدۇ. * بىر كۈنگە ئۆكۈز ئۆلمەس، ئىككى كۈنگە ئىگىسى بەرمەس.

ئۇيقۇ غەپلەت

فىزىئولوگىك ھادىسە، چوڭ مېڭە قاتلىمىنىڭ قىسمەن ياكى پۈتۈنلەي بېسىلىشىدىن ۋاقتى ـ ۋاقتىدا سادىر بولىدۇ، بۇ چاغدا ئاڭ ھەرىكىتى بولمايدۇ.

"غەپلەت" پۈتۈنلەي تۇيماسلىق ھالىتى.

ئۇيقۇ ئۇزۇن بولسا، ئۆمۈر قىسقا بولىدۇ. * پۇل كۆپەيسە، ئۇيقۇ ئازىيىدۇ. * غەم باسسا، غەپلەتمۇ باسىدۇ. * تايانچىم بولۇپ شۇ ئىلمىي ھېكمەتتىن، ئالەمنى ئويغىتاي ئۇيقۇ ـ غەپلەتتىن.

ئۇيىنىڭ قۇلقىغا ساتار چالماق ئېشەكنىڭ قۇلقىغا راۋاب چالماق

ئوبيېكتقا قارىماي سۆزلىمەك، دۆتكە ھېكمەت سۆزلىمەك.

نادان بىلەن سۆھبەت قۇرۇش ئۇيىنىڭ قۇلقىغا ساتار چالغاندەكلا بىر ئىش. * سىلەرگە ھەققەت سۆزلىگەندىن ئېشەكنىڭ قۇلقىغا راۋاپ چالغان تۈزۈك ئىكەن، ـــ دېدى ئۇ.

ئۇيۇشتۇرماق تەشكىللىمەك

بىرەر مەقسەت ئۈچۈن كۆپچىلىكنى تەشكىلىي ھالەتكە

كەلتۇرمەك.

بىز كۆپچىلىكنى ئۈيۇشتۇرۇپ، ۋەتەنپەرۋەرلىك تازىلىق ھەرىكىتى ئېلىپ باردۇق. * دېھقانلار ئېرىق-ئۆستەكنى سۇ قۇرۇلۇشىغا ئۈيۇشتۇرۇلدى. * تەشكىللىنىپ، كۈرەشكە ئاتلىنايلى. * ئىشچىلار ساۋات چىقىرىش كۈرسلىرىغا تەشكىللەندى.

ئۇ

ئۇپكىسى ئۆرۈلمەك كۆڭلى بۇزۇلماق

مەيۈس بولماق، ئېچىنماق.

ھەممىنىڭ ېىشى چۈشتى، ئۇپكىسى ئۆرۈلدى، ئەلەم بىلەن ئېچىندى. * باتۇرنىڭ كۆڭلى بۇزۇلدى، مېھرىبان ئانىسى كۆز ئالدىغا كەلدى.

ئۇتۇپ بار ئۇتۇپ تۇر ئېرى تۇر

بولۇۋاتقان ئىشقا ئارىلاشما.

ئۇتۇپ بار، مېنىڭ كېلىنىمۇ يوق، ئوغلۇمۇ يوق، ــ دېدى شەندى خانىم. * سىلى، سىلى دەۋرىمىدىكى ئۇتۇپ تۇرسىلا خېنىم. * ئېرى تۇر، سەندەك لالىمغا قىلىدىغان گېپىم يوق.

ئۇتۇك مەسە ئىزلىك

كۆن-خۇرۇمدىن تىكىلگەن، قونچلۇق ئاياغ كېيىمى.

ئەخمەت پۇتىنى ئۇتۇكىي سرتىدىن قاشلايدۇ. * ھەممىگە مەسە ياخشى، موللىغا بەرسە ياخشى.

ئۇتكەن ئىشقا سالاۋات ئۇتكىنى ئۇتتى

بولۇپ ئۇتكەن كۆڭۈلسىز ئىش ئۈستىدە تەسەللى ھېسابىدا ئېيتىلىدۇ.

بولدى، خاپا بولما، ئۇتكىنى ئۇتتى، ئۇتكەن ئىشقا سالاۋات.

ئۆتكۈر ئىتتىك

پىچاق، قىلىچ قاتارلىق تىغلارنىڭ كەسكۈرلۈكى، ياخشى كېسىدىغان.

قىلچىتەك ئۆتكۈر بولىما، تاياقتەك قاتتىق بولما. * ئۆتكۈر سۆز ئۆمگەننى تېشەر. * ئىتتىك ئۇستىرا غىلىپنى كېسىپ چىقار.

ئۆتۈنمەك سورىماق

بىراۋدىن بىرەر نەرسە ئېلىشنى ئۈمىد قىلىپ، تىلەنمەك.

ئۆتۈنگەندىن ئۈمىد يوق. * خەقتىن ئۆتۈنگۈچە، ئۆزەڭ ئىشلەپ تاپ. * بەرگەن باتۇر ئەمەس، سورىغان باتۇر. * ئالغانىنىڭ راھىتى سورىغانىنىڭ دەردىگە يەتمەس. * كۈن يولتۇزدىن يورۇق سورىماس.

ئۆچ قىساس ئەنت ئىنتىقام قاتىم

"قاتىم" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

زىددىيەتتىن تۇغۇلغان قاتتىق ئاغرىنىش.

ئۆچ ساقلىغان گۆرىدە ئۆرە تۇرار. * قىلىچ يارىسى پۈتىمەس، دۇشمەن قىساسى ئۆچمەس. * ئاتىسىدىن ئالالمىغان ئەنتىنى بالىسىدىن ئاپتۇ. * ئىنتىقام بىكار كەتمەيدۇ، ئاخىر يانىدۇ.

ئۆرە تىك

يىقىلماي، ئېگىلمەي تۇرغان ھالەت.

بوش تاغار ئۆرە تۇرماس. * ئولتۇرۇپ ئىش قىلساڭ، تىك تۇرۇپ دەم ئال.

ئۆرىتۆپە بولماق پاتمپاراق بولماق

قالايمىقانچىلىق ئىچىدە تىنىم تاپماي قالماق.

توي كۈنى تازا ئۆرىتۆپە بولدۇق. * پاتمپاراق بولغانىغا ئىش

پۈتمەس.

ئۆرۈمەك I غۇلاتماق يىقىتماق

يۇقىرى-تۆۋەن، ئالدى-ئارقا ئالماشماق، ئۆرە تۇرغان ھالەتنى تەتۈر قىلماق.

چاپساڭ ئېگىز دەرەخمۇ ئۆرۈلىدۇ. * خەلق قوزغالسا، خانىنى تەختتىن غۇلىتىدۇ. * كىچىك پالتىمۇ چوڭ دەرەخنى يىقىتالايدۇ.

ئۆرۈمەك II تەبىر بەرمەك

چۈشنى بىرەر ئەھۋالدا جورىماق.

چۈشنى يېقىن ئادەم ئۆرۈسە، چاقچاق ئارىلىشىپ قالىدۇ. * كۆرگەن چۆشۈڭنى گاسقا ئۆرۈتمە. * چۈشنىڭ تەبىرى چۈشنىڭ تەتۈرى.

ئۆز بېشىنى ئۆزى يېمەك ئۆز بېشىغا چەتماق

ئۆزىنىڭ ھاياتىنى ئۆزى ئاخىرلاشتۇرماق.

ياماق ئادەملەرگە قارىتا ئېيتىلىدۇ.

ئۇ ئەبلەخ ئۆز بېشىنى ئۆزى يېدى، زامان شۇنداق ئادىل. * تولا ئويلاپ كەتمە، ئۇ ئالدامچى ئاخىر ئۆز بېشىغا چىقتى.

ئۆزىزىخاھلىق ناماقۇللۇق

سەۋەنلىك ئۇچۇن بىلدۇرۇلگەن خىجىللىق.

ئۆزىزىخاھلىق دوستلۇقىنى كۆچەيتىدۇ. * تاپقىنىم ناماقۇللۇقتىن ئاشمىدى.

ئۆز گۆشىنى ئۆز يېغىدا قورۇماق ئۆزىنىڭ قولى بىلەن ئۆزىنى بابلىماق

بىراۋنى ئۆز-ئۆزىگە توغرىلاتماق.

بۇ جاھالەت دەۋرىدە ئۆز گۆشىنى ئۆز يېغىدا قورۇش ئەۋج ئالماقتا.

* ئۇنىڭ ئۆزىنى ئۆز قولى بىلەن بابلاش كېرەك. ئانداق قازانغا مۇنداق چۆمۈچ دېگەن شۇ.

ئۆزگىچە باشتېچە بۆلەكچە

باشقىلىرىغا ئوخشىمايدىغان، ئادەتتىكىدىن باشقا ئاق.

ئۆزگىچە بول تۇتقان ئوزار. * ئۇ مەسىلىنى باشقىچە ئۇسۇل بىلەن ھەل قىلدى. * باھارگۈل بۆلەكچە ياسىنۇاپتۇ.

ئۆزۈمچىل باشباشتاق خۇدرەي ئۆز بېشىمچى

ئۆزىنىڭكىنىلا توغرا دەپ، باشقىلارنىڭ پىكىر ـ مەسلىھەتىنى قوبۇل قىلمايدىغان.

ئۆزۈمچىل ئۆمۈر بويى ئۆكۈنەر. * باشباشتاقتىن يېتىلەككە ماڭغان ھايۋان ياخشى. * خۇدرەيگە خەقنىڭ ئىشى خوپ كەلمەس. * ئۆز بېشىمچى ئاخىر بېرىپ ئۆز بېشىغا چىقىدۇ.

ئۆسمەك ئۆرلىمەك

مەرتىۋىنىڭ، مەنسەپنىڭ يۇقىرى كۆتۈرۈلۈشىگە قارىتىلغان.

يۇرت قوغدىساڭ ئۆسەرسەن، قوغدىمىساڭ ئۆچەرسەن. * تېز ئۆرلىگەن تېز غۇلار.

ئۆسۈم پىرسەنت تۈس

ئامانەتكە قويغان ياكى قەرزگە بەرگەن پۇل ـ مالنىڭ دەرىدىن باشقا پايدىسى.

بانكىدا ئامانەت قويغان پۇلنىڭ ئۆسۈمىگە يېقىندا گۇۋۇيۈەن تۈزىتىش كىرگۈزدى. * شىركەتكە قوشقان پۇلۇمغا پىرسەنت ئاجراتتى.

ئۆسۈملۈك ناباتات ئى

مەۋجۇداتنىڭ زور بىر تۈركۈمى. نېرۋىسى يوق، تۈيغۇسى يوق. ئان ئورگانىك ماددىلاردىن ئوزۇقلىنىدۇ.

ئۆسۈملۈكلەر دۇنياسى: ئۆسۈملۈك يېغى. * جەھەننەم نەدە، ئۆسۈملۈك ئۇنمىگەن يەردە. * ناباتات باغچىسى ئۆسۈملۈكلەر ھەققىدە ياخشى مەلۇمات بېرىدۇ.

ئۆشرە دەھيەك كەپسەن

ئىسلام قائىدىسى بويىچە، ھەر يىلى ئالغان ئاشلىقنىڭ ئوندىن بىرىنى بېرىدىغان باج، سېلىق.

40 ـ 30 ـ يىللىرى ئۇيغۇر دېھقانلىرى ھۆكۈمەتكە پاراق تۆلىگەندىن باشقا، ئۆشرە ـ دەھيەك نامىدا ئۇيغۇر ئۇيۇشمىسىغا سېلىق تۆلەيتتى. * ئابدالغا كەپسەن بەرسەك، جىگىك راستىمۇ دەر.

ئۆكتەم بەشەم بېزەكلىك ئۇششۇق مۇتتەھەم ئىستارە بەتكەردە

يوقىلاق تۆھمەت بىلەن كىشىگە يولسىز چاپلىشىۋالىدىغان، غەرەز ئۇقمايدىغان.

"بەشەم" كۆپرەك ئاياللارغا قارىتىلىدۇ.

"ئىستارە"، "بەتكەردە" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

باتۇر ئاغىقاۋ كېلىدۇ، پالۋان ئۆكتەم. * بەشەم خوتۇن بەش كۇنلۇك، بېزەك يولداش بىر كۇنلۇك. * ئۇششۇق ئۇشتۇمتۇتلا ئىسىلدۇ. * مۇتتەھەم كىمنىك ئىشنى بېسە، شۇنىڭ بېشىنى يەيدۇ. * قەلەم بىچارە، موللا ئىستارە. * بەتكەردىدىن يىراق بول.

ئۆكتىچىلىك ئوپوزىتسىيە

كۆپ پارتىيىلىك دۆلەتلەردە ھاكىمىيەت بېشىدىكى پارتىيىگە

قارشى پارتىيە، گۇرۇھ، ئۇنسۇرلارنىڭ قارشىلىق ھەرىكىتى.

گېزىت خەۋەرلىرىگە قارىغاندا روسىيىدە ئۆكتەچىلىك كۈچەيمەكتە ئىكەن. روسىيە كوممۇنىستىك ئىشچىلار پارتىيىسى گورباچېۋ ۋە يېلتسىنگە تېلېگراممىا يوللاپ، كىرىملدا چوڭۇرۇلگەن سوۋېت ئىتتىپاقى بايرىقىنى ئۆزلىرىنىڭ ساقلىشىغا بېرىشنى تەلەپ قىلغان.

ئۆگەي قاڭسىق

ئەسلى قانداشلىق مۇناسىۋىتى بولماي، نىكاھ مۇناسىۋىتى بولغان بالا ئۇچۇن ئاتا ـ ئانا، ئاتا ـ ئانا ئۇچۇن بالا ئۆگەي دېيىلىدۇ. بۇ يەردە ئومۇمەن ئۆز ئەمەس، يات.

يەرگە تەرىنىڭ ئۆگىسى يوق، خوتۇنىغا ئەرىنىڭ. * ئۆگەي ئانىنىڭ دەردى تازا ئۆتكەن بالامىنىڭ ئۆتمۈشىگە ھازىرغىچە ئېچىنىمەن.

ئۆگىنىش ئوقۇش

ئىلىم ـ بىلىم، تەجرىبە ـ تېخنىكا، كەسىپ ـ ھۈنەر ئېگىلەش پائالىيىتى.

"ئوقۇش" مەكتەپلەردە ئۆگىنىشنى كۆرسىتىدۇ.

ئۆگىنىش خۇددى كۆچەت تىككەنگە ئوخشايدۇ، باھاردا چېچەكلەپ، كۈزدە مېۋە بېرىدۇ. * كۆپ نەرسە ئۆگىنىشنىڭ سىرى بىراقلا ئۇرغۇن نەرسە ئۆگىنىشتە ئەمەس. * ئوقۇش يېشىدىكى بالىلارنىڭ 90 پىرسەنتىنى كۆپىرەكى مەكتەپلەردە ئوقۇۋاتىدۇ.

ئۆگمەك ئۆچمەك

بىرنەرسىنىڭ كۈننىڭ ۋە باشقىلارنىڭ تەسىرى بىلەن ئۆگۈنى ـ رەڭگىنى سۈسايتماق، يوقاتماق.

بوز ئاتنىڭ رەڭگى ئۆگمەس، ئالتۇننىڭ رەڭگى ئۆچمەس. * ئۆگى ئۆچمەس ئادەم يوق.

ئۆلتۈرمەك جېنىنى ئالماق بېشىنى ئالماق جېنىدىن جۇدا قىلماق جەھەننەمگە ئۇزاتماق يەر چىشلەتمەك

ھاياتىدىن ئايرىماق، ياشاشتىن توختاتماق.

"ئۆلتۈرمەك"تىن باشقىسى كەمىتىش مەنىسىدە كېلىدۇ، دۇشمەن ياكى يامان كىشىگە قارىتىلىدۇ.

ئاتاڭنى ئۆلتۈرگەنگە ئاناڭنى بەر. * تېۋىپ قولى تىترىسە تېغ ئۇرار زامان، ئۇنداق تېۋىپ قان ئورنىغا ئالار جان. * پادىشاھ ئۆنىڭ بېشىنى ئېلىشقا بۇيرۇدى. * بۇ دۇشمەن غالجىرلاشتى، شۇ ئان جېنىدىن جۇدا قىلدۇق. * زالىم زومىگەرلەر جەھەننەمگە ئۇزىتىلدى. * ئىككىنچى گومىنداڭچى قاچاقچى بولدى، لېكىن زىغىرۇللانىڭ ئوقى ئۇنمۇ يەر چىشلەتتى.

ئۆلچەم مىزان

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ قانداق ۋە قانچىلىقىنى كۆرسىتىدىغان ئومۇمىي بەلگە، پرىنسىپ.

ئەمەلىيەت ھەقىقەتنىڭ ئۆلچىمى. * ئۆلچەمدىن ئېشىپ كەتسە دورىمۇ زەھەر. * 14 ـ ئۆكتەبىر خەلقئارا ئۆلچەم كۈنىدۇر. * ۋاقىت ھەقىقەتنىڭ مىزانى. * ئىنسانىنى ئۆلچەيدىغان ھەقىقىي مىزان ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ ئەمەلىي ئىشىدۇر.

ئۆلچىمەك دەڭسىمەك

ئۆلچىمىنى تاپماق، ئېنىقلىماق.

يەتتە ئۆلچەپ بىر كەس. * مالنىڭ قىممىتىنى ئورىلىشىغا قاراپ ئۆلچىمە. * مۇھەببەتنى ساۋات بىلەن ئۆلچىگىلى بولماس. * شۇ ئان دەڭسەپ كۆرۈپ، ئېغىرلىقىنى بىلدى.

ئۆلگۈچە ئاخىرقى بىر تامچە قېنى قالغۇچە ئاخىرقى نەپەسگىچە

تاكى جېنى چىقىپ، ھاياتىدىن ئايرىلغۇچە. قەتئىي ئىرادىگە تەمسىل.

ئۆلگۈچە سېنى دەيمەن، سەندىن ئۆزگىگە قارىمايمەن. * ياخشى جەڭچى ئاخىرقى بىر تامچە قېنى قالغۇچە ئېلىشىدۇ. * ھەقىقەت ئۇچۇن ئاخىرقى نەپەسگىچە ئېلىشقان كىشى ئۆلمەيدۇ.

ئۆلمەك ۋاپات بولماق قازا تاپماق تىنىقى توختىماق نەپەسى ئۈزۈلمەك يۇرىكى سوقۇشتىن توختىماق ئالەمدىن ئۆتمەك ئۇ دۇنياغا كەتمەك ئاخىرەتكە سەپەر قىلماق بەندىچىلىك قىلماق رەھلەت قىلماق جان چىقماق كۆز يۇمماق جاندىن جۇدا بولماق جەھەننەمگە كەتمەك خۇدانىڭ دەرگاھىغا كەتمەك ئۆزىنى ئۇ دۇنيادا كۆرمەك بولالماي قالماق جان ئۈزمەك جان بەرمەك

ھاياتى تۈگىمەك، جاندىن ئايرىلماق.

"ئۆلمەك" ئەسلى مەنە ۋە ئومۇمىي، ئوتتۇرىچە، "ئۆلۈپ قالماق، ئۆلۈپ كەتمەك" دەپمۇ كېلىدۇ.

"تىنىقى توختىماق"، "نەپسى ئۈزۈلمەك" سىنايە تۇر.

"يۇرىكى سوقۇشتىن توختىماق" ئۇلۇغلارغا ئېيتىلىدۇ.

"جەھەننەمگە كەتمەك"، "ئۆزىنى ئۇ دۇنيادا كۆرمەك" يامان ئادەمگە قارىتىلغان.

قالغانلىرى "ئۆلمەك" سۆزىنى تەرگەپ سىلقلاپ ئېيتىلغان.

ئۆلگەندىن كېيىن كىشىلەر قەلبىگە كۆمۈلمىگەن ئادەم ھەقىقىي ئۆلگەن بولىدۇ. * سىياسىي كېڭەشنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى مەمەتنىياز قارىم 1991 - يىلى 5 - دېكابىردا ۋاپات بولدى. * ئالىيجاناب ئادەم

ئۆگىنىشنى تىنىقى توختىغاندىلا توختىتىدۇ. * 1981 - يىلى 29 - مارت سائەت 20 دىن 18 - مىنۇت ئۆتكەندە، سۇئ چىنلىنىڭ بۇرىكى سوقۇشتىن توختىدى. * جەڭچى ئالدىنقى سەپتە، شائىر يېزىق ئۈستىلىدە، ئارتىس سەھنىدە جان بېرىشى كېرەك.

ئۆلۈك جەسەت مېيىت مۇردا تاپ

ھاياتى تۈگىگەن. جېنى چىقىپ بولغان، ئۆلگەن گەۋدە. "تاپ" ھايۋانغا قارىتىلىدۇ.

ئۆلۈك چىقىقان ئۆيدە، ئۇچ كۈنگۈچە سۆز - چۆچەك. * ئۆلۈكى چاشقانىنىڭ تېرىكى. * جەسەتتىن قاچما، ھەسەتتىن قاچ. * مېيىتنى ۋاقتىدا ئۈزىتىش كېرەك، ساقلاشقا بولمايدۇ. * ئەخلاقسىز ئادەم تېرىك مۇردا. * قاغىغا يول باشلاتساڭ، تاپقا باشلاپ بارار.

ئۆلۈكنى ئارتماق ئۆلۈكنى ساتماق

چىدىماستىن ئۆلۈۋېلىپ، جاۋابكارلىقنى باشقىلارغا دۆڭگىمەك.

قوي، ئۇنىڭ بىلەن ئېيتىشما، يەنە ئۆلۈكنى ئارتىمسۇن. * ئۇ ئىپلاس ئۆلۈكنى ساتمىدىغان نېمە.

ئۆلۈم ئەجەل زاۋال قازا ئالقىچۇ كەرگەك

تېرىك ئورگا نىزىمدا ھاياتي پائالىيەتنىڭ توختىشى، تۈگىشى.

ئۆلۈم جازاسى. * ئۆلۈمگە ئامال يوق. * ئەل بىلەن ئۆلۈم بەجايىكى توي. * دۈشمىنگە ئۆلۈم تىلىگۈچە، ئۆزۈڭگە ئۆمۈر تىلە. * ئۆلۈمنىڭ كۆزى يوق. * قورقىقانىنى ئەجەل قوغلار. * بەتنام ياشىغاندىن مىڭ ھەسسە ئەۋزەل، مەقسەتكە يەتمەي يەپ كەتسە ئەجەل. * سەۋەب قىلسىڭ، زاۋال يوق، قىلالمىساڭ، ئامال يوق. * ھەركىم زۇلۇم قىلسا، دۆلىتى زاۋال تاپار. * قازا كەلسە، قوشۇقتىكى سۈدىن قاقلىپ ئۆلەر. * بەخت تاغنى جۇپ قىلار، قازا جۇپنى تاق قىلار.

ئۆلۈمتۇك چالا ئۆلۈك ئۆلەرمەن نەمجان يېرىم جان

ئۆلۈككە ئوخشاپ كېتىدىغان ئاجىز، زەئىپ.

ئۆلۈمئۇك ئېشەك ئولتۇرۇپ تېپەر. * ئۇ شۇ يەردە چالا ئۆلۈك ياتاتتى. * ئۆلۈشتىن قورقما، ئۆلەرمەن بولۇشتىن قورق. * نەمجان ياشىساڭمۇ پاك ياشا. * يېرىمجان بولۇپ يۈرگۈچە، ھەرىكەت قىل، ئۆزۈڭنى تاۋلا.

ئۆلۈم سائىتى يېتىپ كەلمەك ئەجىلى توشماق ئەجەل يەتمەك كۈنى توشماق

كىشىنىڭ ئۆمرى، ھاياتى ئاخىرلاشماق

ئۆلۈم سائىتى يېتىپ كەلسە، ياش-قېرىغا باقمايدۇ. * ئەجىلى توشقانغا ئامال يوق. * ئەجەل يەتسە، ئەقىل قاچار. * ئەجەل يەتمەي جان چىقماس، بېخىل بايدىن نان. * كۈنۈڭ توشتى، ئەلھۆكمىللا دە.

ئۆم كۆجۈم

ئىنتىپاق-ئىناق، ھەممە بىردەك ھەرىكەت قىلىدىغان.

جامائەت ئۆم بولمىسا، ئۇنىڭدىن بىركىم نەپ ئالار. * كۆجۈم ئەلگە دۈشمەن كېلەلمەس.

ئۆملۈك كۆجۈملۈك

ئىنتىپاقلىق-ئىناقلىق ھالىتى.

ئىش ئۆملۈكتە، كۈچ بىرلىكتە. * كۆجۈملۈك كۈچ بېرىدۇ، بەرىكەت تاپىدۇ.

ئۆمۈچۈك دۆ تىكىر

بوغۇنلۇق ھايۋاناتنىڭ بىر تۈرى، تۆت جۈپ پۇتى بولىدۇ، ئۆيىنىڭ تورۇسلىرىدا، ئۆت-چۆپلۈكلەردە ياشايدۇ، تور باغلاپ

ھاشاراتلارنى تۇتۇپ يەيدۇ.

ئۆمۈچۈك ئۆملەيدۇ، ئۆملىگەننى كۆرەلمەيدۇ. * دۆ غېرىبنى ئۇرۇپتۇ، ئۆمۈچۈك مۇساپىرنى.

ئۆي I خانا بۆلمە ھۈجرا كەپە قازناق كۈلبە ئەۋ ئەرگۈ

تام، ئىشىك، دېرىزە، تورۇسى بولغان، ئولتۇراق جاي ياكى باشقا ئىشلارغا ئىشلىتىلىدىغان يەر.

"ھۈجرا" سارايلاردىكى ئايرىم-ئايرىم ئۆي.

"كەپە"، "كۈلبە"لەر ئاددىي ئۆيلەر.

"قازناق" نەرسە-كېرەك قويىدىغان كىچىك "ئامبار".

يالغۇز خىشتا ئۆي بولماس. * ئوغرى ئون ئۆيگە چۈشمەي ئۆلمەس. * قايىسىبىر خانىدىن يول ئالسا تۆتۈن، ئىشىك-تاملىرىنى قارا قىلار پۈتۈن. * خانىمزغا مەرھەمەت قىلىڭ. * ئىشخانا. * بۇ بۆلمىدە كىم بولسا، شۇ ساھىبخان. * سارايىنىڭ ھۈجرىسى كۆپ، يارامليقى يوق. * كەپىدىمۇ ئۇلۇغ زات تۇغۇلىدۇ. * دادام قازناقتا يوق. * كۈلبىدىن كۈلكە چىقتى.

ئۆي II ئائىلە

نىكاھ ۋە قانداشلىقىنى ئاساس قىلىغان ئىجتىمائىي بىرلىك، ئادەتتە ئاتا-ئانا، بالا-چاقا ۋە باشقا بىلىلە تۇرمۇش كەچۈرىدىغانلاردىن تەشكىل تاپىدۇ.

مېھمان كەلگەن ئۆي جەننەت. * چوڭ ئۆيىنىڭ ئورتاق، كىچىك ئۆيىنىڭ ئۆزىگە. * مۇھەببەتسىز ئۆي ئۆي بولماس، جانسىز تەن ھەقسىز ئادەم ئەمەس. * ئائىلىنىڭ توقلۇقى تۆتۈنىدىن مەلۇم. * ئىسراپخور ئائىلە ۋەيران بولماي قالماس. * ئائىلىسىگە قاراپ ئادىتى. * ئائىلىدە گەپ-سۆزنىڭ بولماسلىقى—تويدا نەغمە سازنىڭ بولماسلىقى. * ماختىنىش بىلەن ساختىلىق—بىر ئائىلە.

ئۆيلەنمەك ئۆيلۈك بولماق ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولماق ئۆي تۇتماق ئائىلە قۇرماق تۇرمۇش قۇرماق خوتۇن ئالماق نىكاھلانماق

ئەر قانۇنسىي رەسمىيەتىنى ئۆتەپ، ئادەت بويىچە نىكاھ ئوقۇتۇپ، بىرەر قىز ياكى خوتۇن بىلەن ئەر ـ خوتۇنلۇق مۇناسىۋەت ئورناتماق.

ئۆيلەنگۈچە ئىرلايدۇ، ئۆيلىنىپ بولۇپ يىغلايدۇ. * ئۆيلەنگەن ئۆسەر، ئۆيلەنمىگەن ئۆچەر. * ئۆيلەنمىگەننىڭ ئۆيى ئۆڭكۇر. * ئەقىللىق ئۆيلۈك بولغۇچە، سارايلۇق ئوغۇللۇق بولار. * ئۆيلۈك ـ ئوچاقلىق بولغانغا يەتمەيدۇ. * ئۆي تۇتمىغانىنى ئۆيۈڭگە يولاتما. * ئۆي تۇتمسام تالادا قالدىم، ئۆي تۇتسام بالاغا قالدىم. * مەن ئۆي تۇتتۇممكىن دېسەم، ئۆي مېنى تۇتۇپتۇ. * ئائىلە قۇراي دېسەڭ، ئېھتىياج قىل. * بالدۇر تۇرمۇش قۇرغان قېرىغىچە پۇشمان يەر. * خوتۇن ئالدىم. ئۇستۇمگە ئوتۇن ئارتتىم. * خوتۇن ئالماي قېرىغاندىن ئەقىل سورىما. * ئالتە قېتىم نىكاھلىق بوپتۇ، ئائىلە قۇرالماپتۇ.

ئۆيۈڭاق بىسات سەرەمجان

ئائىلىدە ئىشلىتىدىغان ھەممە جاھاز، نەرسە ـ كېرەكلەر.

ئۆيۈڭاقلىرىڭنى يىغىشتۇرۇپ يۇر. * بىساتىڭغا قارىما، ئىنساپىڭغا قارا. * سەرەمجان ئائىلە ـ خۇشال ئائىلە.

ئۆي ئىگىسى ساھىبخان

مېھمانغا نىسبەتەن ئېيتىلىدۇ، مېھمانغا چاقىرغۇچى.

كەلگۈچە مېھمان ئۇيلىدۇ، كەلگەندىن كېيىن ئۆي ئىگىسى. * ئۆيىگە كېتىدىغان يولنى ئۆي ئىگىسى بىلىدۇ. * كېلىش مېھماندىن، كېتىش ساھىبخاندىن.

ئۇ

ئۇتلىمەك قۇيۇتلىماق

قوي، كالا ۋە باشقا چارپاينى سويغانىدىن كېيىن باش ـ شىرىقىنى ئوتقا قاقلاپ، يۇڭنى يوقاتماق.

كاللا ئۇتلەپ قۇلاق يەپتۇ، پاچاق ئۇتلەپ تۇياق. * پاقالچاق قۇيقىلساڭ، كاللا يەيسەن.

ئۇجمە جۇجەم تۇت چۇسۇم

يوپۇرمىقى پىلە قۇرتىغا ئاساسىي ئوزۇق قىلىنىدىغان، مېۋىسى ئاق، قىزىل، قارا بولىدىغان دەرەخ ۋە ئۇنىڭ مېۋىسى.

"جۇجەم" قۇمۇل ـ تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئۆگەنگەن كۆكۈل ئۇجمە پىشقۇچە. * ئۇجمە پىش، ئاغزىمقا چۈش. * ۋاپاغنىڭ ئۇجمىسى ئەمەس. * تۇت شىرنىسى قان بېسىمغا داۋا.

ئۇچ يۇز ئاتمش كۈن يىل ئون ئىككى ئاي

پۈتۈن بىر يىل.

ئۇچ يۇز ئاتمش كۈن ئىشلەپ، قالدىم لېۋىمنى چىشلەپ. * يىل ئون ئىككى ئاي ئارام يوق.

ئۇزۇك ئەڭگۈشتەر بالچۇق

بارماققا سېلىپ يۈرىدىغان زىننەت بۇيۇمى، ئالتۇن ـ كۈمۈش، قاشتاشتىن ياسىلىدۇ.

"ئەگگۈشتەر" كۆچمە مەندە "ئۇنۇملۇك چارە".

"بالچۇق" تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئالتۇن ئۇزۇككە ياقۇت كۆز. * جۇڭگو ئىنقلابىنىڭ ئۇچ ئەگگۈشتىرى: پارتىيە؛ پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى ھەربىي قوشۇن؛ پارتىيە رەھبەرلىكىدىكى بىرلىك سەپ. * ئۇ يېقىمۇ ئالچۇق، بۇ يېقىمۇ ئالچۇق، ئەجەب ئوبدان ياراشتى، يارىم بەرگەن بالچۇق.

ئۇزۇملۇك ئۇزۇمزار

ئۇزۇم كۆپ چىقىدىغان يەر، تەك كۆپ جاي.

بۇيلۇق ــ تۇرپانىنىڭ ئۇزۇملۇكى. * تۇرپاندا يېڭى ــ يېڭى ئۇزۇمزارلار بەرپا قىلىندى.

ئۇزۇندى پارچە

بىر ئەسەر ياكى نۇتۇقتىن ئېلىنغان نۇكتىلەر؛ ئەسەرنىڭ ئايرىم قىسىملىرى.

ماۋجۇشى سۆزلىرىدىن ئۇزۇندى "بىرزاماندا "قىزىل كىتاب" نامى بىلەن ھەممە كىشىدە بىر ۋە بىرنەچچىدىن بار ئىدى. * «چولپان»غا «ئىزدىنىش»تىن پارچىلار بېسىلدى.

ئۇستەل شىرە جوزا كەنتىر

ئىش سايمىنى، ئۆي سايمىنى. ئۇستى تۇز، ئاستىدا تىرىكى بار.

"جوزا" خەنزۇچە: 桌子

ئىش ئۇستىلى؛ تاماق ئۇستىلى. * ئۇستەلدە خەت يازغاندا قىياپەت تۇز بولسۇن. تاماق شىرىسىگە يېڭى گۈل قويۇپ قويۇلسا، ئىشتىھا ئېچىلىدۇ. * لاۋۇاك قىزىنىڭ تويىدا نەچچە جوزا مېھمان چاقىرىپتۇ.

ئۇستىدە تۆپسىدە

نەرسىنىڭ يۇقىرى تەرىپى، ئۈستى.

گادايىنىڭ كۆڭلىكى ئۇستىدە قۇرۇيدۇ. * تۆپسىدە تۇرغان ئاستىدىكىنى كۆرمەس.

ئۇگدىمەك مۇگدىمەك

بىرئاز ئۇخلاپ قالماق، ئۇيقۇسى كەلمەك.

دەريامۇ ئۆمرىدە بىر قېتىم ئۇگدەر. * مۇگدىگەن كۆزنى تۇتۇۋالغىلى بولمايدۇ.

ئۇگرە سۇيۇقئاش كەسمە چۆپ گامەن

خېمىرنى ئىنچىكە كېسىپ، گۆش ۋە چامغۇر قاتارلىق كۆكلەر سېلىنغان سۇدا پىشۇرۇلغان غىزا.

"گامەن" خەنزۇچە: 面挂

ئۇگرە ئەتسەك تۇزۇك ئەت، ئېتەلمىسەك ئۇزۇپ ئەت. * چۆچۈرە چۆرۈلگۈچە، ئۇگرە ئۆرۈلگۈچە. * تەمسىز سۇيۇقئاش تۇگمەس. * مېھمان كەلگەندە سۇيۇقئاش، كېتىشتە قويۇقئاش. * كەسمە چۆپ كەگرىچىلىك. * تەييار گامەن ئېلىپ قويدۇم.

ئۇلپەت چۆپقەت ھەمدەم

ئولتۇرۇش، زىياپەتلەردە بىللە بولىدىغان دوست.

"چۆپقەت" سودا ــ سېتىقتا، يۇرۇش ــ تۇرۇشتا دائىملىق خېرىدار.

ئۇلپىتىك قاغا بولسا، يېيىشىك پوق. * ئۇلپەت تاپ، قۇدرەت تاپ. * قاساپ چۆپقىتىگە ئۇستىخان بېرەر. * ھەمدەمدە بار، ھېسابتا يوق. * قولنى قولغا بېرىپ بولمىساق ھەمدەم، شادلىق ئايىغىدىن پەشۋا يېمەس غەم.

ئۇلۇش ھەسسە ئۇنچە نىسبىۋە

تېگىشلىك ھەق.

ئۇلۇش تەگمىگەن ئۆپكىلەر. * بىر ئۇلۇش بىلمىنى ئىشلىتىش ئۇچۇن ئون ئۇلۇش بىلىم ئال. * ھەسسىسى قايتمايدىغان ئەمگەك يوق. * ئۇنچەگنى ئال، يولۇڭغا ماڭ. * ئۇخلىغانىنىڭ نىسۋىسىنى ئويغاق يەر.

ئۇلۇشكۇن بۇرناكۇن ئاۋۇالقى كۇن

تۇنۇگۇندىن ئىلگىرىكى كۇن.

ئۇلۇشكۇنكى ئىش بۇگۇن يوق. * بۇرناكۇنى بۇرنۇڭ قانسا بۇگۇن توختامدۇ؟ * ئاۋۇالقى كۇندە ئاۋۇال كەلگەن، تۇنۇگۇن كەچ كەلدى.

ئۇممەت مۇرىت مۇخلىس

پەيغەمبەر، پىرلەرگە ئەگەشكۇچى، ئەۋلىيا ـ ماشايىقلارغا ئىخلاس قىلغۇچى.

"ئۇممەت" پەيغەمبەرگە، "مۇرىت" پىرگە، مۇخلىس" كىمدۇ بىرىگە ئەگەشكۇچى، ئىخلاس قىلغۇچى.

ئۇممىتى يوق پەيغەمبەر يوق، مۇرىتى يوق پىر. * پىرىگە بېقىپ مۇرىتى، ساقالغا بېقىپ بۇرۇتى. * مۇخلىس بولماي ئۆتەي.

ئۇمىدسىز پېسىمىست

ئۇمىد ئۇزۇلگەن ھالەت.

ئۇمىدسىز شەيتان. * ئۇمىدسىزدىن ئىش ۋۇجۇدقا چىقمايدۇ.

ئۇمىدسىزلىك پېسىمىزم

ئۇمىد يوقلۇق ھالىتى.

ئۇمىدسىزلىك ـ كەلگ دېگىز، چۇشۇپ كەتكەن چىقالماس. * ئۇمىد

يېرىم ھاياتتۇر، ئۇمىدسىزلىك يېرىم ئۆلۇمدۇر.

ئۇمىدۋار ئۇپتىمىست

ئۇمىدلىك، ھەممىگە ئۇمىد ۋە ئىشەنچ بىلەن قارىغۇچى.

ئۇمىدۋار بىر ئاپەتتىن بىر ئۇمىدنى كۆرەر، ئۇمىدسىز بىر ئۇمىدتىن بىر ئاپەتنى. * ئۇمىدۋار بولغاندىلا، ھەممىنى قولغا كەلتۈرگىلى بولىدۇ.

ئۇمىدۋارلىق ئۇپتىمىستلىك

ئۇمىدۋارلىققا ئائىت.

ئۇمىدۋارلىق ئۆمۈرنى ئۇزارتىدۇ.

ئۇن تاۋۇش ئاۋاز سادا نىدا سەس سۇرەن شاۋقۇن تىك كۇ

جىسىمنىڭ تەۋرىنىشىدىن چىققان دولقۇننىڭ ئاڭلاش سېزىمى ئارقىلىق پەيدا قىلغان تەسىرى.

تىنى يوقنىڭ ئۇنى يوق. * تىل تاۋۇشلىرى ـ تىلنىڭ ئاۋاز قىسمى. ئۇ تىلنىڭ ماددىي پوستى ھېسابلىنىدۇ. * ئەسكى چاقنىڭ ئاۋازى ھەممىدىن قاتتىق چىقىدۇ. * خەلقنىڭ ساداسى ـ تەكرىنىڭ ساداسى. * بۇ گۈمبەز ئاستىدا ياكرات خۇش سادا، نېمىنى دېسەڭ ئۇ قايتۇرار ساڭا. * شۇ ئان تاغدىن "كىمسەن" دېگەن نىدا كەپتۇ. * سەس چىققانىدا سەل تىترىگەنىدى. * قاتتىق قارىغاي سۇرىنى ھەربىر قارىغايدىن چىققان. * بىر قوڭغۇراق كۆپەيسە، شاۋقۇن كۆپەيەر.

ئۇنچىقماسلىق ئۇندىمەسلىك ئېغىز ئاچماسلىق

ئۇن چىقارماسلىق، سۆزلىمەسلىك.

مىنگەشمە، مىنگەشىنگمۇ كاساڭ يېغىر بولىسمۇ ئۇنچىقما. * يالغان سۆزلىگەندىن ئۇندىمىگەن ئەۋزەل. * ئېغىز ئاچماسلىقمۇ ساۋاپىنىڭ بىر تۇرى.

ئۇنمەك كۆكلىمەك ئۆسمەك

ئۆسۈملۈك ئۇرۇقى توپىغا چۈشۈپ ئىسسىقىنىڭ تەسىرىدىن بىخ سۈرمەك، شاخلىماق.

مۇۋەپپەقىيەت مەغلۇبىيەت تۈپرىقىدىن ئۇنەر. * ۋاقتىدا تېرىلغان ۋاقتىدا كۆكلەر. * يامغۇر بىلەن يەر كۆكىرەر، ئەمگەك بىلەن ئەر. * كۆيگەن يەرنىڭ ئوتى تېز ئۆسەر.

ۋ

ۋابا خولېرا چۇما ماس ئۆلەت

ئىچ سۈرۈپ، ئادەمنى تېز هالاك قىلىدىغان يۇقۇملۇق كېسەل.

ۋابادىن ئامان قېلىپ، هاراقتا ۋەيران بولغان. * دوستلۇق ئارا دەھشەتلىك ۋابا — خۇشامەتچىلىك. * خولېرانىڭ داۋاسى تازىلىق. * خولېرا تارالسا، دەرهال مۇناسىۋەتلىك ئورۇنغا مەلۇم قىلىش كېرەك. * چوڭ ئانام چۈمىدىن ئامان قالغان، تومۇردىن كەتتى.

ۋادەك شادا سالاسۇن رېشاتكا جادىكا

ياغاچ — تۆمۈرلەردىن ياسالغان ئاراچ — ئاراچ قورۇق تام.

"جادىكا" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

باغقا ۋادەك كېرەك. * شەھەرنىڭ ئاۋات كوچىلىرىغا ماشىنا يولى بىلەن ئادەم پىيادا يولىنى ئايرىپ شادا ياسالدى. * سالاسۇنغا يۆلەنگەن قىز ناخشا ئېيتىۋاتاتتى.

ۋارقىرماق توۋلىماق كۈدەمەك باقىرماق

قاتتىق ئاۋازدا سۆزلىمەك.

كىمكى سۈتكە سۇ قاتار، ۋارقىراپ ماختاپ ساتار. * سۈتۈك تۆكۈلۈپ كەتكەندىن كېيىن ۋارقىرىساڭمۇ — ۋارقىرىمىساڭمۇ بەرىبىر. * ئازغان ئەخمەق توۋلىساڭمۇ ئاڭلىماس. * ئوغرىمۇ توۋلايدۇ، ئۆي ئىگىسىمۇ توۋلايدۇ.

ۋارىس مىراسخور

مىراسقا ئىگە بولۇش ھوقۇقىغا ئىگە كىشى.

"مىراسخور" كۆپىنچە ئاتا مىراسغا، ئاتىدىن قالغان مال-مۈلۈككە ئىگە بولغۇچىغا قارىتىلىدۇ.

مىللىي مەدەنىيىتىمىزنىڭ قانۇنىي ۋارىسلىرى بىز. مىللى مەدەنىيىتىمىزنى قوغدايمىز. * قېرىنداشلار ئەپ ئىدى، مىراسخور بولغاندا جېدەل چىقاردى.

ۋارىسلىق مىراسخورلۇق

ۋارىس بولۇش ئىشى، ھوقۇقى.

مىللىي مەدەنىيەتكە تەنقىدىي ۋارىسلىق قىلىش كېرەك. * قېرىنداشلار **مىراسخورلۇق** قىلىپ، ئۆزئارا ئارازلاشماسلىقى لازىم.

ۋارىيانت تۈر

ئىككىنچى بىر **خىلى**.

خەلق قوشاقلىرىنىڭ **ۋارىيانتى** كۆپ.

ۋازا قەندەل

مېۋە-چېۋە، قەنت-گېزەك **تىزىپ قويىدىغان** قاچا.

چىرايلىق ۋازىلار، قەندەلدەردە قەنت-گېزەك، مەزمۇن تىزىلغاندى، مېھمانلار بەھۇزۇر بېقىشتى.

ۋاز كەچمەك تەرك ئەتمەك

تاشلىماق، قايرىپ قويماق، ئېسىلئۇالماسلىق.

ۋاقىتتىن ۋاز كەچكەندىن ۋاقتىمۇ ۋاز كېچەر. * مەنسەپدارلىق ھەۋىسى تامام تەرك ئەت، بەتنىيەتلەر يەرگە قارىپ قالار ئاقىۋەت.

ۋاسكېتبول لەنچۇر

ئىككى تەرەپ بولۇپ ئويناىدىغان توپ ئويۇنلىرىنىڭ بىرى. ھەر تەرەپ بەش كىشىدىن بولىدۇ. مەيدانىنىڭ ئۇ بېشى ۋە بۇ بېشىغا بىر-بىرىگە ئۇدۇل قارىتىپ ئىككى گار قويۇلىدۇ. بەلگىلەنگەن ۋاقىت ئىچىدە قايسى تەرەپ گارغا توپ تاشلاپ كۆپ نومۇر ئالالىسا، شۇ كۆپ نومۇر ئالغان تەرەپ ئۇتىدۇ.

ۋاسكېتبولنى ئامېرىكىلىق دوكتور ن. سىمس 1891-يىلى كەشپ قىلغان. * ئامېرىكىنىڭ كەسىپىي ۋاسكېتبول كوماندىلىرى تاماشا كۆرسەتتى.

ۋاقىت چاغ كەز پۇرسەت پەيت مومېنت چولا پۇرجە ئۇغۇر ياراغ

ئىش-ھەرىكەتنىڭ قانچە داۋام قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدىغان ئۇقۇلچەم.

"كەز"، پۇرسەت" بىرەر مەقسەتتە پايدىلىنىشقا بولىدىغان بەلگىلىك ۋاقىتنى كۆرسىتىدۇ.

"پەيت"، "مومېنت" ۋاقىتقا باغلىق ئوبيېكتىپ شارائىتقا قارىتىلىدۇ.

"چولا" ئېغىز تىلىدا كۆپرەك ئىشلىتىلىدۇ.

ۋاقىتتىن ئالتۇن كېلەر، ئالتۇنغا ۋاقىت كەلمەس. * ۋاقىت-ئالتۇن. * ۋاقىتنىڭ كەتتى-بەختنىڭ كەتتى. * ۋاقىتنىڭ ئوشۇقى بوق. * تۆت پۇتلۇق ئاتنىڭمۇ مۇدۇرىدىغان چېغى بار. * كىمكى كەچۈرمىسە ئۆزگى ئۆزى، كەچۈرمەس ئۆزگىمۇ كەلگەندە كېيىن. * كەتكەن پۇرسەت قايتىپ كەلمەس. * تاڭ ئالدىدىكى پەيت ھەممىدىن قاراڭغۇ بولىدۇ. * كەلگەن مومېنتنى قولدىن بەرمە. * ئىشچان ھەممىگە

هەرسىنىڭ مۇڭلىنىشقا چولىسى تەگمەيدۇ.

ۋاقىت جەدۋىلى راسپىسانىيە

دەرسلەرنىڭ، پويىز، كېمە، ئايروپىلانلارنىڭ كېلىش-كېتىش ۋاقتىنى كۆرسىتىدىغان جەدۋەل.

دەرسىمىز ۋاقىت جەدۋىلى تۈزۈلدى. * ھازىر مېھمانخانىلاردا پويىز، ئايروپىلانلارنىڭ ۋاقىت جەدۋىلى كۆرۈنەرلىك يەرگە چاپلانغان.

ۋاقىتلىق مۇۋەققەت ئۆتكۈنچى

دۆلەت، ھۆكۈمەت باشلىقلىرى، ئىدارە، جەمئىيەت باشلىقلىرى ئۆز ۋەزىپىسىنى ئۆتىيەلمەي قالغاندا شۇلارنىڭ خىزمىتىنى ۋاقتىنچە ئۆتەپ تۇرۇش.

ۋاقتىلىق بۇيرۇقچىدىن ئاشىدىغان زالىم يوق. * لى پىڭ زۇڭلى چەت ئەللەرگە زىيارەتكە ماڭغاندا مۇئاۋىن زۇڭلى ياۋ يىلكىنى مۇۋەققەت زۇڭلىلىققا قويدى.

ۋاڭ-چۈڭ ۋاراڭ-چۈرۈڭ

قاتتىق ۋە قالايمىقان چىققان ئاۋازلار.

ئۆيدە بىردەمدىنڭ ئىچىدە ۋاڭ-چۈڭ كۆتۈرۈلدى. * ۋاراڭ-چۈرۈڭ قىلىشماڭلار.

ۋالاقەكەكۈر ۋىتىلداق ۋات-ۋات كاسكا شوت-شوت جاۋىلداق ۋاتىلداق ۋىت-ۋىت قىرت ياڭشاق ماڭغان

كۆپ سۆزلەيدىغان، تىنماي قۇرۇق گەپ ساتىدىغان.

ۋالاقەككۈر گەپ بەرمەس، سۈنۈق كەپكۈر نەپ. * ۋىتىلداق ۋىتىلداپ ۋەھىمە تاپىدۇ. * ۋات-ۋاتنىڭ سۆزىدە ھەقىقەت بولماس. * كاسكا ئىتنىڭ چىشى تېز ئۈپرار. * جاۋىلداق خوتۇنىدىن خۇدا

ساقلىسۇن. * ۋاتىلداق ئارام تاپمايدۇ، ئاغزى ئېچىلسا يېپىلمايدۇ. * ۋىت-ۋىتنىڭ ئاغزى غەيۋەتتىن بوشىمايدۇ. * قىرت قىرىق سائەت سۆزلىسە، بىر ئىغىزى يارايدۇ.

ۋالاقلىماق بىلجىرلىماق ۋاتىلدىماق جاۋىلدىماق قىرتىماق ۋاتىلدىماق

ئورۇنسىز يوقىلاك گەپ-سۆزلەرنى كۆپلەپ قىلماق.

خەق سەندىن سورىمىسا، ۋالاقلىغىنىڭدىن نېمە پايدا؟ * ئەخمەق بىلجىرايدۇ، ئاقىل ئويلايدۇ. * ۋىتىلدىغان ئىش بۇزار. * جاۋىلداۋەرمە، جاۋغىيىڭ يىرتىلمىسۇن. * قىرتىپ كەلسە، قىرىق كۈن يەتمەيدۇ. * ۋاتىلدىغانىنى ۋايىم باسىدۇ.

ۋالبول پەيچۈر

ئىككى تەرەپ بولۇپ ئويناىدىغان توپ ئويۇنلىرىنىڭ بىرى. ھەر تەرەپ ئالتە كىشىدىن بولىدۇ. مەيدان ئۇزۇنچاق بولۇپ، ئوتتۇرىغا ئېگىز تور تارتىلىدۇ. قارشى تەرەپكە توپنى ئۇرۇپ چۈشۈرسە نومۇر ئالىدۇ. بالدۇر 15 نى توشقۇزغان ئۇتىدۇ.

ۋالبول 1889 - يىلى ئامېرىكىنىڭ ماسسا چۈستىس شتاتىدا مەيدانغا كەلگەن. * 1991 - يىلى تۆت كۆچلۈك قىزلار ۋالىبول كوماندىسىنىڭ بېيجىڭدا ئۆتكۈزۈلگەن مۇسابىقىسىدا جۇڭگو قىزلار ۋالىبول كوماندىسى چېمپىيون بولدى.

ۋالىي جۇەنيۈەن دوتەي تىتەي

ۋىلايەتلەرنىڭ مەمۇرىي باشلىقى.

"جۇەنيۈەن" خەنزۇچە: 专员. ئېغىز تىلىدا ئىشلىتىلىدۇ.

"دوتەي"، "تىتەي"لەر چىڭ سۇلالىسى ۋە مىنگونىڭ باشلىرىدا بولغان.

ئازادلىقىتىن كېيىن. ئاقسۇ ۋىلايىتىگە تۇنجى ۋالىي بولغان مەتمىن خەلپەت هاجىيۇ "مەدەنىيەت ئىنقىلابى"دا زىيانكەشلىككە ئۇچراپ، ئەلەم بىلەن جان ئۈزدى. * "دوتەي، تىتەي"لەر هازىر قوللىنىلمايدۇ، تارىخىي سۆزلەر بولۇپ قالدى.

ۋايجان ۋايداد

خۇپ ئاستىدا قالغاندا ئادەم چاقىرىش نىداسى.

"ۋايجان، ئادەم بارمۇ؟" دېگەن ئاۋاز چىقىقان يەرگە بارساق، بىر باسقۇنچى قىزغا باسقۇنچىلىق قىلماقچى بولۇپ قىزغا ئېسىلغانىكەن.

* "ۋايداد، ۋايداد، مېنى قۇتقۇزۇڭلار!" دەپ توۋلىدى ئۇ.

ۋايجېنىي چىقارماق ئانىكام قاق دېگۈزمەك ئانا-مانىسىنى كۆزىگە كۆرسەتمەك

قانتتىق زەربە بېرىپ، قىلمىشىغا تۈيغۇرماق.

هېلىقى يىلى دۆيۈز چېرىكلەرنىڭ ۋايجېنىنى چىقارغانىدۇق. * ئۇنى تازا جايلىدى، ئانىكام قاق دېگۈزدى. * كۆزۈمىدىن يوقال، بولمىسا، ئانا-ماناڭنى كۆزۈڭگە كۆرسىتىمەن.

ۋايۋايلىماق ئاھ-ئۇھلىماق

كېسەل-دەرد سەۋەبىدىن توختىماي ئاھ ئۇرماق.

كېسەل ئايال توختىماي ۋايۋايلايتتى. * ئانام ئاھ-ئۇھلىغاندا جېنىم سىرىلىپ كېتەتتى.

ۋەباشقىلار ۋەهاكازا

قوشۇمچە ۋە جۈملە ئاخىرىدا كېلىپ، سۆزلەنگەن، كۆرسىتىلگەنلەرگە ئوخشاش ئىش-هەرىكەتنىڭ يەنە بارلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

پاك سىياسەت يۈرگۈزۈش خىيانەتچىلىككە قارشى تۇرۇش، پارىخور-

لۇققا قارشى تۇرۇش، ئۆز كۆڭۈچىگە چوڭ تارتىشقا قارشى تۇرۇشتىن ئىبارەت ۋەباشقىلار. * ئوقۇغۇچى ئۆزىنى قەدىرلىشى، تىرىشىپ ئوقۇشى، تەرتىپ-ئىنتىزامغا رىئايە قىلىشى، گۈزەللىك تۈيغۇسىنى يېتىشتۇرۇشى كېرەك ۋەهاكازا.

ۋە هەم هەمدە يەنە بىلەن

بىر-بىرىگە ياغلىغۇچى. بىر خىلىققا ئىگە سۆز ۋە جۈملىلەرنى بىرىكتۈرىدۇ.

خەلقىگە هەمىشە مېهرىبان بول، ياخشىلىققا تىرىش ۋە ئامان بول.

* هىجران قايغۇسى هەم ۋىسال شادلىقىنى ئۆز بېشىدىن كەچۈرمىگەن ئادەم تۇرمۇشنىڭ هەقىقىي ئەهمىيىتىنى چۈشىنەلمەيدۇ. * كىمدە كىم ئادەمىلىك هەمدە ئىدراك-پەم، ئۆلۈك مىسالىدۇر تىرىكلىكتە هەم.

* ئەمەت، سەمەت، يەنە مەمەتلەر ئىلغار خىزمەتچى بولۇپ باهالاندى.

* مەزىن بىلەن خوراز قورسىقى ئاچقاندا توۋلايدۇ.

ۋەتەن ئەل يۇرت دىيار قەدىم جاي

تۇغۇلۇپ ئۆسكەن يەر، مەملىكەت.

"ۋەتەن" دائىرىسى كەڭ بولۇپ، ئۆز مەملىكىتىنى كۆرسىتىدۇ.

"ئەل" تۇغۇلغان يەر ۋە شۇ يەرنىڭ ئاهالىسىنى كۆرسىتىدۇ.

"يۇرت" تۇغۇلۇپ ئۆسكەن ياكى ئۆزاق تۇرغان يەر.

"دىيار" ئۇرۇمەن مەملىكەت، يۇرت.

"قەدىم جاي" ئاتا-ئانىسىنىڭ يۇرتى.

ۋەتەننى سۆيۈش-هەربىر پۇقرانىڭ مەجبۇرىيىتى. * كىمكى پايدا ئىزدەپ ۋەتەندىن كېتەر، خانۇەيران بولۇپ ئۆتەر. * ئەلگە باقماق خار ئەمەس. * ئانا يۇرتۇڭ ئامان بولسا، رەڭگى رويۇڭ سامان بولماس. * دىيارى يوقنىڭ دىدارىغا قارما. * قەدىم جايغا بېرىپ كېلەي دەيمەن.

ۆەتەنپەرۋەر پاترىئوت

ۆەتەننى، خەلقنى سۆيىدىغان، ۆەتەننىڭ مەنپەئەتى، ۆەتەننىڭ ئازادلىقى، پاراۋانلىقى ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلالايدىغان كىشى.

ئالتۇن قىممەتلىك، لېكىن قەيسەر، جۇشقۇن ۆەتەنپەرۋەر تېخىمۇ قىممەتلىك.

ۆەتەنپەرۋەرلىك پاترىئوتىزم

ۆەتەنپەرۋەرگە خاس ئىش ـ ھەرىكەت.

ۆەتەنپەرۋەرلىك كىشىنى ئىنسانىيەت ھەققىدىكى غايىلەر بىلەن جانلاندۇرۇپ تۇرىدىغان مەكتەپ. * ھەقىقىي ۆەتەنپەرۋەرلىك چىرايلىق سۆزدە ئەمەس، بەلكى ۆەتەننىڭ، مىللەتنىڭ مەنپەئەتىنى كۆزلەش يولىدىكى ھەرىكەتلەردە ئىپادىلىنىشى لازىم.

ۆەدە پەيمان ئەھدۇپەيمان گەپ سۆز لەۋزە ئايىق پىچىغ پىچغاس

ئۆز ئىختىيارىي بىلەن ئۈستىگە قالغان مەجبۇرىيەت.

"گەپ"، "سۆز"، "لەۋزە"لەر كۆچمە مەنىسىلا "ۆەدە"گە مەنداش بولىدۇ.

"بەرمەك"، "ئەيلىمەك"، "قىلماق"لار بىلەن پىئىللىشىدۇ.

قۇرۇق ۆەدە قوڭالستاق كەش. * ئىككىگە ۆەدە قىلغاندىن بىرنى بەرگەن تۈزۈك. * بېرىپسەن ۆەدە، ئەلۋەتتە ۋاپا قىل، ۋاپاسىزلىقنى قەلبىڭدىن جۇدا قىل. * پەيمان ئەيلىمەك؛ پەيمان قىلماق. * ئەھدىسىدە تۇرمىغان يولدىن ئازار. * ئەھدىسىدە تۇرماسلىق كىسەللىكتىن يامىنى. * ئەھدۇپەيمانىڭنى ئۇنتۇما. * نامەرد گېپىدە تۇرماس. * گېپىدە تۇرمىغاندا ئىشەنچ يوق. * ئۆزۈڭ سۆزۈڭدە تۇرمىساڭ، ئۆزگىلەرمۇ

سۆزىدە تۇرماس. * سۆز بەرگەن يۈز بەرمەس، يول كۆرسەتكەن ئۇزۇق. * لەۋزە قىلغان ئىكەنسەن، لەۋزىڭدىن يانما. * لەۋزىدە تۇرۇش ئىنسانىي خىسلەت.

ۆەزنى سالمىقى

ئىغىرلىق دەرىجىسى.

ئۇنىڭ گېپىنىڭ خېلى ۆەزنى بار جۇمۇ؟ * گەپنىڭ سالمىقى بولغىنى ياخشى.

ۆەزىن تۇراق رىتىم

شېئىرىي مىسرالاردىكى ئۆلچەم، بۆلەك ۆە ئاھاڭدارلىق.

"ۆەزىن" شېئىردىكى ھەربىر مىسرانىڭ بوغۇملار سانى ۆە تاۋۇشلارنىڭ ئۇزۇن ـ قىسقىلىقى بىلەن ئۆلچىنىدۇ.

"تۇراق" بارماق ۆەزنىدە يېزىلغان شېئىر مىسرالىرىدىكى بوغۇملارنىڭ مەلۇم تەرتىپتە گۇرۇپپىلىنىشى.

"رىتىم" شېئىردا بىر خىل سانداقى سۆز بۆلەكلىرىنىڭ بىر ئۆلچەمدە ئىزچىل تەكرارلىنىپ كېلىشى.

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدە ۆەزىن "بارماق ۆەزنى" ۆە "ئاروز ۆەزنى" دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ. * شېئىرنى قانۇنىيەتلىك ھالدا توختاپ، ئۇزۇپ ئوقۇشتىن تۇراق ھاسىل بولىدۇ، تۇراق سۆزلەرگە ئاھاڭدارلىق بېغىشلايدۇ. * ئاروز ۆەزنىدىكى شېئىرلاردا رىتىم ئاھاڭدارلىق بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك؛ بارماق ۆەزنىسىدىكى شېئىردا رىتىم بوغۇملارنىڭ بىر خىل تەكرارلىنىشىدىن، تۇراق، رادىپلاردىن ھاسىل بولىدۇ.

ۆەسىمسى يوق سالاسى يوق پەيجورى يوق تامىتىقى يوق تۇتۇرۇقى يوق

ھېچبىر تۇرالغۇسى يوق، تايىنى يوق، گەپ ـ سۆزىنىڭ

ئېتىبارى ـ ئىناۋەتتى يوق.

ئۇ ـ ۋەسقەسى يوق بىر ئادەم. * سالاسى يوقىنىڭ ساپاسى يوق.
* يەيجورى يوقتىن قورق. * تامىتىڭى يوق كىشى ئىش بۇزىدۇ.
* تۆتۈرۈقى يوق ئادەمدىن كېچىك بالا ئەلا.

ۋەقە ھادىسە ئاۋارىيە

يۇز بەرگەن چوڭ ئىش.

"ھادىسە" تۈيۇقسىز يۇز بېرىدىغان، چوڭ زىيان كەلتۈرگەن ئىش.

7 ـ ئىيۇل لۈگۈچياۋ ۋەقەسى پارتىلىغاندىن كېيىن، جۇڭگو خەلقى ئۇرۇشنىڭ قانلىق دېگىزىغا چۆشتى. * ھەر يىلى قاتناش ھادىسى يۇز بېرىپ تۇرىدۇ، قاتناش ھادىسى سەۋەبىدىن ئۆلگەن ئادەم، بولغان زىيان كىشىنى چۆچۈتىدۇ.

ۋەكالەتچى گۇماشتا ئاگېنت

بىراۋنىڭ ياكى گۇرۇھنىڭ تاپشۇرۇقىنى ئورۇنلايدىغان كىشى.

"گۇماشتا"، "ئاگېنت" كۆپىنچە سەلبىي مەنىدە كېلىدۇ.

ۋەكالەتچى ۋەكالەت بەرگۈچىنىڭ تاپشۇرۇقىنى ياخشى ئورۇنلاپ، ئۇمىدىنى ئاقلىشى لازىم. * جاھانگىرلارنىڭ گۇماشتىلىرى جاھانگىرلارنىڭ مەنپەئەتى ئۈچۈن ئىشلەيدۇ.

ۋەكىل نامايەندە دېلىگات دېپوتات

قۇرۇلتاي، يىغىن، مۇئەسسەسەگە خەلق تەرىپىدىن سايلانغان كىشى؛ شەخس، جەمئىيەت، دۆلەت ئۆزلىرى نامىدا ئىش بېجرىشكە ۋەكالەت بەرگەن كىشى.

ئاپتونوم رايونلۇق خەلق قۇرۇلتىيىنىڭ ۋەكىللىرى 8 ـ يىغىنغا

قاتنىشىش ئۈچۈن ئۇرۇمچىگە كەلدى. * ب د ت نىڭ ۋەكىلى ۋەتىن يۈگوسلاۋىيەدىكى جۇمھۇرىيەتلەر ئارا بولۇۋاتقان توقۇنۇشنى ھەل قىلىش ۋەزىپىسىنى ئېلىپ بېلگرادقا كەلدى.

ۋەكىللەر ئۆمىكى دېلىگاتسىيە

بىرەر شەخس، جەمئىيەت، دۆلەت ۋە باشقىلار تەرىپىدىن باشقا بىرەر شەخس، جەمئىيەت، دۆلەت ۋە باشقىلار بىلەن بىرەر مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن ئۈيۇشتۇرۇلغان، ھوقۇقلۇق ۋەكىللەردىن تەشكىل تاپقان گۇرۇپپا، توپ.

جۇڭگو چەت ئەللەر بىلەن ئالاقە باغلاش جەمئىيىتى شىنجاڭ شۆبىسىنىڭ دوستلۇق ۋەكىللەر ئۆمىكى 1991 ـ يىل 26 ـ ئىيۇندىن 29 ـ ئىيۇنغىچە قىرغىزستاندا دوستانە زىيارەتتە بولدى.

ۋەللەي گاگا تىكتاك

باللار ئويۇنىنىڭ بىر تۈرى، ئىككى ئۇچى ئۇچلانغان بالداقنى مەخسۇس تاياق بىلەن ئۇرۇپ ئويناپ، ئارىلىق چامدام بىلەن ئۆلچىنىدۇ، ئوتتۇرغان بالا بالىچوقنى كۆتۈرۈپ "ۋەللەي" توۋلايدۇ.

"گاگا" خەنزۇچە: 尬尬

"تىكتاك" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

كېلىشكەن باللار ئويناپمز، ۋەللەي ئۇرۇپ ئويناپمز، قانىچە ئۇزاق ئۇرسىمۇ، توختىماي "ۋەللەي" توۋلايمز.

ۋەلىي ئەۋلىيا ماشايىق

ئۆتمۈشنى، بولۇپ ئۆتكەن ئىشنى كۆرمەي تۇرۇپ بىلىدۇ، كەلگۈسىنى، كەلگۈسىدە بولىدىغان ئىش ـ ھەرىكەتنى ئالدىن بىلىدۇ، دەپ ھېسابلانغان كىشى.

كىمكى دانا بولسا، شۇنى "ۆەلمي" دە. * يىراقتىكى ئەۋلىيادىن يېقىندىكى ماشايىق ئارتۇق. * تەسۋى تارتقانىنىڭ ھەممىسى ئەۋلىيا ئەمەس.

ۆەھشي ياۋا ياۋايى قادىر

قولغا كۆندۈرۈلمىگەن، يىرتقۇچ؛ كۆچمە: ئىنسانسي پەزىلىتى يوق.

پىتىنە ـ پاسات ۆەھشي قوشۇننىڭ ئۆزى. * ياۋا موگۇ تېز ئۆسەر. * ياۋايى ھايۋاندىن پەخەس بول، ياۋايى ھايۋان تەبىئەتلىك "ئىنسان"دىن تېخىمۇ پەخەس بول.

ۆەھيى بېشارەت

خۇدا جەبرائىل ئارقىلىق پەيغەمبەرلەرگە ئەۋەتكەن يولىيورۇق، بۇيرۇق ۆە باشقىلار.

قۇرئان ــ خۇدادىن مۇھەممەت پەيغەمبەرگە كەلگەن ۆەھيلەر يىغىندىسى. * ئائىلىنىڭ ئىناقلىقى ــ بايلىقنىڭ بېشارىتى.

ۆوگزال ئىستانسا

تۆمۈريول قاتنىشىدا "ۆوگزال" چوڭ بېكەت. "ئىستانسا" كىچىك بېكەت.

ئۇرۇمچى ۆوگزالى يىلدىن ـ يىلغا كېڭەيتىلىپ، يېڭى ـ يېڭى بىنالار سېلىنىپ، ئاۋات يەرگە ئايلاندى. * بېيجىڭغا پويىزدا كېتىۋېتىپ، داخىيەن (تۇرپان) ئىستانسىدا تۇرۇپ ئۇزۇم ئالدۇق.

ۆىجدان ئار ـ نومۇس ئىنساپ تەۋپىق

كىشىنىڭ كىشىلەر، جامائەتچىلىك ئالدىدىكى مەسئۇلىيەت تۇيغۇسى.

ۆىجداننىڭ يوقلۇقىدىن ئېچىنىشلىق ئىش يوق. * ۆىجدان ئازابى.

* ۆىجدانىم كۆتۈرمەيدۇ. * ۆىجدانى قاينىماق. * ۆىجدان ئىنسانىنى ئۆلچەيدىغان ئەڭ ئادىل تارازا. * ئادەمدىن يوشۇرغىنىڭ بىلەن ۆىجدانغا باش ئۇرۇسەن. * ئار ـ نومۇسنى بىلگەن ئابرويىنى قەدىرلەشنى بىلىدۇ. * ھېساب ئۆگىنىشتىن ئىلگىرى ئىنساپ ئۆگەن. * ئوغرى بولساڭ، ئىنساپ بىلەن بول، قازىنىنى ئالساڭ تۇۋىقىنى قوي. * ساڭا ئىنساپ ـ تەۋپىق كېرەك.

ۆىجدانسز ئىنساپسز نائىنساپ

ۆىجدانى يوق، ۆىجدان، نومۇس بىلەن، ئىنساب بىلەن ئىش كۆرمەيدىغان.

ۆىجدانسز كىشى ئەڭ رەزىلدۇر. * ئىنساپسز قوشۇق سالسا، يەتتە ئوتلايدۇ. * نائىنساپ نائەھلى بىلەن ئوخشاش.

ۆىجدانلىق ئىنساپلىق

ۆىجدان ـ ئىنساپقا دائىر.

ۆىجدانلىق يىگىت ۆەتەن ئالدىدىكى بۇرچىنى ئورۇنلاش بىلەن پەخىرلەنسە ئەرزىيدۇ. * ئىنساپلىقنىڭ دىلى ساپ.

ۆىجدانىنى ساتماق ئار ـ نومۇسنى ساتماق

ۆىجدانىنى يوقاتماق، ئار ـ نومۇسنى بىلمەسلىك.

ئىتتىن كۆر ئۇستىخان يېيىشنى، يۇزسىزدىن كۆر ۆىجدان سېتىشنى. * ئار ـ نومۇسنى ساتقان ئىنسان گويا كى ۆەھشي ھايۋان.

ۆىجىك جەۆەك مۆكۈرۈ

جوغى كىچىك، ئەرۆەك ھالەت ۆە كىشى.

"مۆكۈرۈ" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ۆىجىك بولسىمۇ تۇز بول. * جەۆەك چاققان كېلىدۇ.

ئې

ئېتىراپ قىلماق ئېقرار قىلماق تەن ئالماق بوينىغا ئالماق

تونۇماق، مۇئەييەنلەشتۈرمەك.

خاتالىقنى ئېتىراپ قىلغىنىڭ — يېرىم ئەپۇ قىلىنغىنىڭ. * يېڭىلگەندىلىكنى ئېتىراپ قىلغان جازالانماس. * ئېقرار قىلغىنىڭ — جازانىڭ يېرىمىدىن قۇتۇلغىنىڭ. * يازدا ئوغرىلىغان قىشتا ئېقرار قىلار، ئېقرارمەنكى، تەلەي باتۇر كىشىلەرگە بېقىشقا ئامراق. * پاكىتلار تاغدەك تۇرۇپتۇ، تەن ئالماي ئىلاجىڭ يوق. * بوينۇڭغا ئال، قۇتۇل.

ئېتىقاد ئەقىدە شازانا

قاتتىق ئىشەنچ، مەسلەك، ئىمان.

ئېتىقاد — مەنۇي ئەمگەك. * ئېتىقاد — ئېتتىپاقلىقنىڭ ۋاستىسى. * ئادەمنىڭ ھەرىكىتىگە قارا، ئەقىدىسىگە قۇلاق سالما. * ئايرىلغانغا ئۆلمەيمەن، ئەقىدەمگە يىغلايمەن.

ئېتىلا ئادەم سۈرىتى ئادەم

ئادەمگەرچىلىكنى بىلمەيدىغان كىشى.

ئىسىت، بۇ ئېتىلا ئادەم ئىكەنغۇ. * سۈرىتى ئادەمدىن قورق، سۈرىتى ئادەم ھايۋاندىن يامان.

ئېجىل بولماق ئېچىكمەك

ياخشى كۆرۈشۈپ، بىر — بىرىگە قاتتىق بېرىلمەك.

ئېجىللارنىڭ گەپ تالاشقىنى — تۇرمۇشنىڭ كېچىككىنە قىستۇرمىسى.

كېسەل ئاجىزغا ئېچىل. * ئوماق بالىغا ھەركىم ئېچىكىدۇ. * مەن بۇ يەردە ھەممەيلەنگە ئېچىكىپ كەتتىم.

ئېچىتقۇ خېمىرتۇرۇچ پاگى كۆنەلگە مايە فېرمېنت

ئېچىتىش، بولدۇرۇش ئۇچۇن سېلىنىدىغان "ئېچىتقۇ" ئومۇمەن ئېچىتىشقا تېگىشلىك نەرسىلەرگە سېلىنىدۇ.

"خېمىرتۇرۇچ"، "پاگى" خېمىرنى بولدۇرۇش ئۇچۇن سېلىنىدۇ.

"كۆنەلگە" قېتىق، قىمىزلارنى ئۈيۈتۈش ئۇچۇن سېلىنىدۇ.

ئېچىتقۇسىز ئېچىتىشقا ئۇرۇنما. * سۆزنىڭ خېمىرتۇرۇچى — ماقال. * خېمىرنىڭ پاگىسى ئېشىپ كېتىپ، نان ئاچچىق بولۇپ قاپتۇ. * كۆنەلگە يوق، قېتىق ئۈيۈتالمىدىم.

ئېچىق ئېغىز باشلاق سۇبېشى ئاچماق

ئېتىز — ئېرىقلا سۇ باشلايدىغان يەر.

"ئاچماق"، "باشلاق" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

يېرىك تاش بولسىمۇ، ئېچىقىك باش بولسۇن. * سۇ ئېغىزنى بۇزۇۋەتمىسۇن، سۇ زايە بولمىسۇن. * باشلاق ياخشى بولسا، تاشلىقتىمۇ ئاش بولىدۇ. * سۇ بېشى پۇختا بولسا، يېرىك سۇلۇق بولىدۇ.

ئېچماق بولماق

خېمىر پاگىنىڭ رولىدىن كۆپمەك.

مانتىنىڭ خېمىرى ئېچىپتۇ. * خېمىر تېخى بولماپتۇ، سەل تۇرايلى.

ئېچىنماق ئىچ ئاغرىتماق كۆيۈنمەك ھېسداشلىق قىلماق رەھىمى كەلمەك ئىسرىكەنمەك

ئېچىنىشلىق ھالەتكە غەمخورلۇق ھېسى قوزغالماق.

ئانام رەھمتى مېنىڭ ھالىمنى كۆرۈپ، قاتتىق ئېچىنىدى. ئاردىدىن بىرى تىلەمچى بالىغا ئىچ ئاغرىتتى. * كۆيۈنگەنگە كۆيۈنۈش ئىنساني ئەخلاق. * مەن ئۇنىڭ تۇرمۇشىنىڭ ناچارلىقىغا دائىم ھەسرەتلىك قىلىپ كېلىۋاتىمەن. * بالىلارنىڭ خارۇزار ھالىغا رەھىم كەلدى.

ئېرى كۆيۈسى

خوتۇننىڭ تۇرمۇش قۇرغان ھەمراھى.

كۆلدۇرگەنمۇ ئېرىم، بۇزغانمۇ ئېرىم. * ئېرى ئۆلگەن خوتۇن قىرىق خوتۇنغا كۇندەش. * ئېيىق بولسىمۇ ئېرىڭ بولسۇن، ئۆڭكۇر بولسىمۇ ئۆيۈڭ بولسۇن. * كۆيۈسى يوق خوتۇن كۇندەشلىك تۇغدۇرار.

ئېرىق ئۆستەڭ قانال

قېزىپ ئېچىلغان سۇ ئېقىنى. "ئېرىق" كىچىكرەك، "ئۆستەڭ" چوڭراق، ئاساسەن سۇغىرىش سىستېمىسى. "قانال" چوڭ ۋە چوڭقۇر، ئومۇمەن كېمە - پاراخوت قاتنايدۇ.

قويمۇ، بۆرىمۇ بىر ئېرىقتىن سۇ ئىچىدۇ. * ئېرىقنى ئويۇپ چاپ، سۇنى ئويناپ تۇت. * قۇرۇق ئۆستەڭگە مىراب بولماق. * سۇۋەيش قانىلىنى مىسىر ھۆكۇمىتى 1958 - يىلى كۇزدە ئەنگلىيە قاتارلىق كۇچلۈك دۆلەتلەر قولىدىن قايتۇرۇۋالدى.

ئېردەك ئۇدۇمەك ئەرۇشەك

ئىسسىقلىق تەسىرىدىن قاتتىق ھالدىن سۈيۈق ھالغا كەلمەك، سۇغا ئايلانماق.

سۇدا ئېرىپ كەتمەس ئىلىم جەۋھىرى، ئوتتا كۆيۈپ كەتمەس ئىلىم گۆھىرى. * قاراتاشنى قانچە قايناتساڭمۇ ئۇيمەيدۇ. * ياغ ئەرۇشتى — ياغ ئېرىدى.

ئېسەن كېلەر يىلى كېلىدىغان يىل ئارقۇن

بۇ يىلدىن كېيىنكى يىل.

يۇرتقا قايتىغىلى كۆپ بولدى، ئېسەنگە بارىمەن. * كېلەر يىلى كېلەر يىلنىڭ ئىشى بار. * كېلىدىغان يىلى ئالىي مەكتەپكە ئىمتىھان بېرىمەن.

ئېشەك خەر

توم تۇياقلارغا مەنسۇپ، قۇلاقلىرى ئۇزۇن، سۇت ئەمگۈچى ئىش ھايۋىنى؛ ئۆتۈپ كەتكەن نادان، ئەخمەققە تەمسىل.

دەردى يوق ئېشەك، ئىشقى يوق كېسەك. * ئۆزىنى دانا بىلگەن ئۇچ - تۆت نادان، ئېشەك تەبىئىتىن قىلار نامايان؛ ئۇلار سۆھبىتىدە سەنمۇ ئېشەك بول، بولمىسا، "كاپىر" دەپ قىلىشار ئىلان.

ئېشەك سىزىپ ھۆكۈز چىقىرىپ قويماق يىلان سىزىپ پۇت چىقىرىپ قويماق

ئوشۇقچە ئىش قىلماق.

ئىش دېگەننى جايىدا قىلسا بولىدۇ، ئېشەك سىزىپ ھۆكۈز چىقىرىپ قويۇشنىڭ ھاجىتى يوق. * يىلان سىزىپ پۇت چىقىرىپ قويۇشتىن ساقلىنىش لازىم.

ئېشەكەمەدىكى مور

ئوتياشنىڭ بىر خىلى، دەرەخ پوستىدا ئۆسىدۇ، شەكلى ئادەم قۇلىقىغا ئوخشايدۇ، ئۇستىدە ئۇششاق تۆكلەر بولىدۇ.

ئېشەكەمەدىكىنىڭ تەبىئىتى قۇرۇق ئىسسىق. خۇسۇسىيىتى قان كۆپەيتىدۇ، قۇۋۋەتنى ئاشۇرىدۇ، كەيپىنى تىنچلاندۇرىدۇ. 100 گرام ئېشەكەمەدىكىدىن 304 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ.

ئېشى ئارتماق گۈپتا بولۇپ قالماق

ئادەم ۋە ھايۋان ئوزۇقىنى كۆپ يەپ قويۇپ سىڭىرەلمەي قالماق.

ئېشى ئارتقاندىن ياماق ئىش يوق ئىكەن، جق يەپ قويۇپ. جان تالاشقاندەك بولارىكەن، دان ئەمەس. سىخ يەپ قويۇپ. * ئېتىم بوغۇزنى كۆپ يەپ قويۇپ گۈپتا بولۇپ قالدى.

ئېغىرلىق قىلماق ئۆزىنى تۇتۇۋالماق

ئاچچىقلانماسلىق، ئاچچىقىنى بېسىۋالماق.

ئېغىرلىق قىل، ئۇ بالا بىلەن تەڭ بولما. * ئۆزىنى تۇتۇۋالماق ئوبدان خىسلەت.

ئېغىزاكى ئېغىزچە

ئېغىزچە سۆزلىشىشكە دائىر، يېزىقچىغا قارىتا ئېيتىلىدۇ.

ئېغىزاكى تىل. * بىزدە نۇرغۇن داستانلار ئېغىزاكى يول بىلەن قۇلاقتىن قۇلاققا ئۆتۈپ ساقلىنىپ قالغان. * ئېغىزچە بۇيرۇق. * باشلىق كىلەر ئايلىق خىزمەتلەرنى ئېغىزچە ئورۇنلاشتۇردى.

ئېغىزدىن چۈشۈرمەسلىك گېپىنى قىلماق

دائىم تەرىپلىمەك.

ئۇ سىزنى ئېغىزدىدىن چۈشۈرمەيدۇ. * تۇنۇگۈن سېنىڭ گېپىڭنى قىلىشتۇق.

ئېغىزنىڭ پاشنىسى يوق ئېغىزنىڭ ئۇقتىسى يوق

تۇيۇقسىز سۆزلەپ سالغاندا، ئۆزىنى ئاھىلىق يۈزىسىدىن ئېيتىلىدۇ.

ئېغىزنىڭ پاشنىسى يوق دېگەن گەپ راست ئىكەن، بىلمىدىم، بۇ

گەپنى دەپ ساپتىمەن. * خېنىم خاپا بولمىسا، ئېغىزنىڭ ئۇقتىسى يوق دەپتۇكەن، ئاغزىمدىن چىقىپ كەتتى.

ئېكەك كاسۋال كارىمىگال

مېتال، ياغاچ، تېرىنىڭ ئۇستىنى پارقىرىتىش، ئىتتىكلىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان قىرغۇچ ئەسۋاب.

"كارىمىگال" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ھەرىنى ئېكەكلە، ئىشكىنى پۈتتۈر. * كاسۋال كارغا كەلمەسە، ئۇستام ئالدىرايدۇ.

ئېكۆاتور خەتسىزۇا

يەر شارىنىڭ ئىككى قۇتۇپى ئوتتۇرىسىدىن ئۆتىدىغان ۋە يەر شارىنى شىمالىي، جەنۇبىي يېرىم شارلارغا بۆلىدىغان پەرەزىي ئايلانما.

ئېگەر چوم ئۇچۇلۇق مۆلە توقۇم

ئات ـ ئۇلاغنىڭ ئۇستىگە توقۇلىدىغان جابدۇق.

"ئېگەر" ئومۇمىي.

"چوم" كۆپىنچە تۆگىنىڭ.

"ئۇچۇلۇق"، "مۆلە"لەر ئېشەكنىڭ.

ئات ئالغۇچە، ئېگەر تاپ. * ئاتتىن ئايرىلساڭ ئايرىل، ئېگەر ـ توقۇمدىن ئايرىلما. * چومى ئالمىشىپتۇ. تۆگىسى يەنە شۇ. * ئېشەك ھاراق ئىچسە، ئۇچۇلۇقىنى سوۋغات قىلار. * مۆلىسى يوق ياۋداق ئېشەكنى مىنمە.

ئېگەرلىمەك توقۇماق

ئېگەر ـ جابدۇقلارنى ئات ـ ئۇلاغ ئۇستىگە جايلاشتۇرماق.

ئۇيغۇر كىتاب تورى www.uyghurkitap.com

ئاتنى ئېگەرله، تەيىار تۇر، دۇشمەن كەلسە، چاپىتۇرۇپ ئۇر.
* توقۇغان ئاتنى دۇشمەن يوقتىلمىغۇچە يەشمە.

ئېگىز بىيىك

تەكشىلىكتىن يۇقىرىغا بولغان ئارىلىق. ئانتونىمى: "پەس".
ئېگىزگە ئۇچساڭ، ئاۋايلاپ قون. * بىيىك تاغدا ئۇلار بار، ئۇلاردا قۇۋۋەت بار.

ئېگىك پۇكۇك

ئېگىلگەن، پۇكۇلگەن، ئەگرى.
ئېگىك باشنى قىلىچ كەسمەس. * تىزىڭ پۇكۇك بولغۇچە، گۆرۈڭ تۇز بولسۇن.

ئېگىلمەك پۇكۇلمەك

تۇز نەرسە قايرىلماق.
چۈنۈق تۇتقان يېرىدىن سۇنمايدۇ، ئېگىلگەن يېرىدىن سۇنىدۇ.
* مېۋىلىك دەرەخ ئېگىلىپ تۇرىدۇ، كىشىلەر ئاڭا تىرەك قويىدۇ.
* ئېگىلگەن شاخ — مېۋىسى كۆپ شاخ. * ئەلگە ئېگىلگەن ياۋغا ئېگىلمەيدۇ. * خۇشامەتتىن تىزىڭ پۇكۇلمىسۇن.

ئېڭىش ئىلدى پادىيوم

يۇقىرىدىن پەسكە ماڭىدىغان يول.
تۇرپانغا بارغۇچە تاش يول ئېڭىش، ئۇرۇمچىگە چىققۇچە ئۆزە.
* ئەمدى يولىمىز ئىلدى، تېز يۈرۈشىمىز مۇمكىن.

ئېڭىشمەك يانتايماق قىيسايماق

ئارقىدىن ئالدىغا ياكى ئوڭدىن سولغا، سولدىن ئوڭغا ئېگىلمەك.
ئۇ ئالدىغا ئېڭىشىپ يەردىن بىرنېمە ئالدى. * يانتايغان ياغاچنى

يۆلمەك كېرەك. * تام قىيسىيىپ كېتىپتۇ، تىرەك قوي.

ئېلان رىكلام ئۇقتۇرۇش باڭ ئەپىشكە

كۆپچىلىككە بىلدۈرۈش ئۈچۈن چىقىرىلغان نەرسە.
تېلېۋىزوردا ئېلان كۆپ، بەزىلىرى تەرىبىسۈى ئەھمىيەتسىز ئېگە.
ئېلاندىن ئىكىكى نۇسخا:
ئەسلى ئىسمىم ھۆزرە قىز بولۇپ، كېيىن زۆرەگۈل دېگەن ئىسمىنى قوللانغان، ھازىر يەنە ھۆزرەقىز دېگەن ئىسمىنى ئەسلىگە كەلتۈردۈم.
ھۆزرە قىز.
نەزىگۈ پەپچوسوسدىن بېرىلگەن بەش كىشىلىك نوپۇس دەپتىرى ئىناۋەتسىز. ئەمرخان.
* ياخشى مەيگە رىكلام كەتمەيدۇ. * مەجلىسكە ئۇقتۇرۇش، چايغا بارغاق. * ئىمتىھانىنىڭ بېكى چىقىپتۇ.

ئېلېكتر توك

زەرەتىنىڭ بارلىقى ۋە زەرەتىنىڭ ئۆزگىرىش ھادىسى.
جىسىمدىكى مۇسبەت زەرەت ياكى مەنپىي زەرەت.
شىنجاڭ ئېلېكتر ئېنېرگىيە سانائىتىنىڭ 10 يىللىق پىلانى بويىچە، 1995 - يىلىغا بارغاندا توك چىقىرىش مىقدارى 10 مىليارد 500 مىليون كىلوۋات سائەتكە يەتكۈزۈلىدۇ. 2000 - يىلى يىللىق توك چىقىرىش مىقدارى 16 مىليارد كىلوۋات سائەتكە يەتكۈزۈلىدۇ. * ئۇرۇمچى توك بىلەن تەمىنلەش شىركىتى ئۇدا تۆت قېتىم 100 كۈن بىخەتەر ئىشلەش رېكورتى ياراتتى.

ئېلىپبە ئالفاۋىت

يېزىقنىڭ ھەرپلەر سىستېمىسى.
ئېلىپبە — دانالىقنىڭ پەلەمپىيى. * چوڭقۇر بىلىم ئالاي دېسەڭ،

ئۆگىنىشنى ئېلىپبەدىن باشلا.

ئېلىش تەرى

ھېساپتىكى تۆت ئەمەلنىڭ بىرى.

بەلگىسى "—".

10 دىن 5 نى ئالساق، قالدۇ: 10—5=5 .5

ئېلىش - بېرىش ئېلىم - بېرىم ئالغۇ - بەرگۈ

قەرز، ئۆتنە - بېرىم مۇناسىۋىتى.

ئېلىش - بېرىش مسقاللاپ يۈرۈشەر، دوستلۇق پاتمانلاپ. * ئېلىشتا بىسمىللا، بېرىشتە ئەستاغپۇرۇللا. * ئېلىشتا ھاي - ھاي، بېرىشتە ۋاي - ۋاي. * ئالاقاغمدا ئېلىشنىڭ بولسا، بىركۈنى ئالارسەن. * ئىنسان ئېلىم - بېرىم قىلىدۇ. * ئالغۇ - بەرگۈ دائىم بولۇپ تۇرىدۇ، زۆرۈرى ئىشەنچ.

ئېلىشىپ قالماق ئالجىماق

نېرۋا سىستېمىسى بۇزۇلۇپ، سارىق قېتىش بولۇپ قالماق، ئەقلىدىن ئادىشماق.

مېنى ئېلىشىپ قالدى دەپ ئويلاۋاتامسەن؟ — دېدى ئۇ غەزەپ بىلەن، — ئۆزۈڭ ئالجىپسەن!

ئېمىزگە سوسكا

بالا، قوزا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئۇششاق جانلارغا سۈت ۋە باشقا ئۇسسۇلۇق ئىچكۈزىدىغان ئېمىزىكى، شورىغۇچى بار قاچا.

ھۆي، بالىنى يېغلاتماي ئېمىزگە سالساڭچۇ. * سوسكىنى بالىغا كۆپ ئەمدۈرۈش زىيانلىق، بالىنىڭ تىلى ئاسان چىقماي قالىدۇ.

ئېمىلداش كۆكەلتاش ھەمشىرە

بىر ئانىنى ئەمشەكەن بالىلار.

"ھەمشىرە"نىڭ مەنىسى كېڭىيىپ "ئاچا - سىڭىل" بولۇپ قالدى.

مەن ئۇنىڭ بىلەن ئېمىلداش ئىكەنمەن، تۇرمۇش قۇرۇشقا بولمايدۇ. * كۆكەلتاش بىر - بىرىگە قېرىنداش.

ئېنىقلىماق تەھقىقلىماق

ئىش - ھەرىكەتنىڭ راست - يالغانىنى تەكشۈرۈپ بىلمەك.

ئاۋۋال ئېنىقلا، كېيىن سۆزلە. * ئېنىقلىغان ئىشتا قۇسۇر بوق. * ئاۋۋال تەھقىقلە، كېيىن ھۆكۈم قىل. * ھۆكۈمنىڭ شەرتى تەھقىقلىماق.

ئېنېرگىيە قۇۋۋەت

ھەر خىل كۈچ ھاسىل قىلىدىغان ماددا.

دۆلىتىمىز كېيىنكى 10 يىلدىن بۇيان 270 مىليون تونىنا ئۆلچەملىك تونىنا كۆمۈر ئېنېرگىيە تېجىگەن. ھەر 10 مىڭ يۈەن مىللىي ئىشلەپچىقىرىش ئومۇمىي قىممىتى يارىتىش ئۈچۈن سەرپ قىلىنغان ئېنېرگىيە 1980 - يىلى 13.36 تونىنا ئۆلچەملىك كۆمۈر بولغانىدى، 1990 - يىلى 9.3 تونىنا ئۆلچەملىك كۆمۈرگە چۈشكەن. * ئېلېكتر قۇۋۋىتى، ئىسسىقلىق قۇۋۋىتى، ھەرىكەت قۇۋۋىتى، ئاتوم قۇۋۋىتى — ھەممىسى ئېنېرگىيە.

ئېھتىيات پەخەس

ھوشيارلىق، سەگەكلىك.

ئېھتىيات بىلەن سۆزلەش — مۇڭەيىپەقىيەتنىڭ ئانىسى. * ئېھتىيات باتۇرلۇقنىڭ بىر قىسمى. * ئېھتىيات پاراسەتنىڭ چوڭ ئوغلى. * پەخەس ھوشيارلىقتۇر.

ئېھتىيات قىلماق پەخەس بولماق ھەزەر ئەيلىمەك دىققەت قىلماق

ھوشيار ۋە سەگەك بولماق، ئىش - ھەرىكەتكە كۆڭۈل

بولمەك.

دوست تۇتۇشتا ئېھتىيات قىلماي بولمايدۇ. * دۇشمەنىڭ چاشقانەك كىچىك بولسىمۇ، ئۇنى شىر دەپ ئېھتىيات قىل. * ساختا بىلىمىلەردىن پەخەس بول، چۈنكى ئۇ بىلىمسىزلىكتىنمۇ خەتەرلىك. * ھاۋۇشمىاس ئۇتتىن پەخەس بول، جەمجىت سۆزدىن دەققەت قىل. * سۇ جەمجىت بولسىمۇ، سۇ تېگىدىكى تەمساھتىن ھەزەر ئەيلە. * كىچىك ئىشقا دەققەت قىلمىغان چوڭ ئىشنىڭ دەردىنى تارتار.

ئېھرام پىراھىدا

قەدىمكى مىسىر شاھلىرىنىڭ قەبرىسى، تاشلاردىن ئۆچ تەرەپلىك ياكى كۆپ تەرەپلىك گۈمبەز شەكلىدە ياسالغان.

ئېھراملار — مىسىرنىڭ ۋە ئىنسانلار كۆچ - قۇۋۋىتىنىڭ سىمۋولى.

ئى

ئىبارە سۆز بىرىكمىسى

ئىككى ياكى ئۇنىڭدىن كۆپىرەك سۆزلەرنىڭ مەلۇم تەرتىپتە بىرىكىشى.

ئىبارىلەر تۇراقلىق ئىبارە ۋە تۇراقسىز ئىبارە دەپ ئىككى تۈرگە بۆلۈنىدۇ.

ئىبرەت ساۋاق

بولغان ۋەقە، ھادىسە، ئىش - ھەرىكەتتىن ئېلىشقا تېگىشلىك تەجرىبە، ئۇلگە.

ئۆزگىدىن ئىبرەت ئالمىغاندىن باشقىلار ئىبرەت ئالار. * نادان سۆزلەر، دانا ئىبرەت ئالار. * ھايات ساۋاقلىرىنى قىلالمىسا ياد، ئۇنى ئۆگىتەلمەس ھېچقانداق ئۇستات. * ئاچچىق تەجرىبە — كۆچلۈك ساۋاق.

ئىپادىلىمەك تەرىپىمەك

سۆز بىلەن بايان قىلماق، بىرەر ھەرىكەت بىلەن كۆرسەتمەك.

ئۇ ئۆزىنىڭ ئىشتا قەتئىيلىكىنى ئىپادىلىدى. * تۇرسۇن ئۆزىنىڭ بۇ ئىشتا ھەق ئىكەنلىكىنى تەرىپلىدى.

ئىپار زەپەر مىشك ئەنبەر ئەمبەر

كېيىك، بېلىق قاتارلىق ھايۋانات ۋە ئۆسۈملۈكتىن ئېلىنىدىغان

دىغان خۇش پۇراق ماددا ۋە ئۇنىڭ پۇرىقى.

ئىپارنى ئۇراپ قويسىمۇ پۇرىقى چىقىپ تۇرىدۇ. * زەپەر زەردىن ئېسىل. * مىشك مەردىنىڭ قولىدا بولسۇن. * ئەگەر ئەخمەق دېسە ئەنبەرنى گەندەدۇر، بولما ھەيران، ئەقلى ۋەيرانىدۇر.

ئىپتىخار پەخىر غۇرۇر

شان ـ شەرەپ ھېسسىياتى.

ۋەتەن بىزنىڭ ئىپتىخارىمىز. * مەدەنىي مىراسلىرىمىز بىزنىڭ پەخرىمىز. * غۇرۇر ـ ئىنسانىي خۇسۇسىيەت.

ئىپتىخارلىق غۇرۇرلۇق

ئىپتىخار، غۇرۇرغا ئائىت.

ئىپتىخارلىق كىشىگە كۈچ بېغىشلايدۇ.

غۇرۇرلۇق بايلىققا ئالدانمايدىغان، نامراتلىققا پەسەنت قىلمايدىغان، ھەيۋىگە تىز پۈكمەيدىغان خىسلەتتۇر.

ئىپتىدائىي باشلانغۇچ

ئىش ـ ھەربىرىنىڭ دەسلەپكى ھالىتى، باسقۇچى.

ئىپتىدائىي جامائىدە كىشىلەر بىرلىكتە ھەربىر قىلىپ، تاپقىنىدىن بىرلىكتە بەھرىمەن بولاتتى. * باشلانغۇچ مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى مەكتەپتە باشلانغۇچ بىلىملەرنى ئالىدۇ.

ئىت سەگ

سۈت ئەمىگۈزگۈچى ھايۋان، تۈرى كۆپ، تۈكى ھەر خىل، پۇراش، ئاڭلاش سېزىمى ئۆتكۈر بولىدۇ. ئۇ ئۆيدە بېقىلىدۇ، ئوۋچى، مالچىغا ياردەمچى، تەربىيىلەپ ساقچىلىققا سېلىنۋاتىدۇ.

"سەگ" خوتەن دىئالېكتىدىلا قوللىنىلىدۇ.

ئاق ئىت، كۆك ئىت بەرىبىر ئىت. * ئىت سۆزىگە پىسە، كۆتى بىلەن

كېڭىشەر.

ئىتتىپاق ئىناق ئەپ ھەمكار

تالاش ـ تارتىش، جەڭگى ـ جېدەل بولمىغان، ئوم، دوستانە.

ئىتتىپاق مىللەت ئۆسىدۇ، مەڭگۈ كۈچلۈك تۇرىدۇ. * دوستقا ئىناق بول، دۈشمەندىن يىراق بول. * ئېپى يەڭگە ئەپ ئەمەس، ئۆپكە ـ قېرىن ئاش ئەمەس.

ئىتتىپاقسىز ئىناقسىز

ئىتتىپاق ـ ئىناق بولمىغان ھالەت.

ئىتتىپاقسىز ئۆي ھەممىدىن ئايرىلار. * ئىناقسىز ئون كىشىنىڭ ئوتتۇرىسىدا يىلان ئۆلمەيدۇ.

ئىتتىپاقسىزلىق ئىناقسىزلىق

ئىتتىپاق، ئىناق بولمىغانلىق.

ئىتتىپاقلىق ئۆستۈرىدۇ، ئىتتىپاقسىزلىق توزدۇرىدۇ. * ئائىلىنىڭ ئىناقسىزلىقى ـ بەختسىزلىكنىڭ باشلىنىشى.

ئىتتىپاقلاشماق ئىناق بولماق ئەپلەشمەك

بىرەر مەقسەتتە بىرلەشمەك.

چۈمۈلە بىرلەشسە ئىتتىپاقلىشىپ، ئارسلان تېرىسىنى ئالدۇ شىلىپ. * گەر ئىش ئەقلۇتەدبىر بىلەن بولسا ھەل، ئەپلەشكەن ياۋ بىلەن، جەڭدىن بۇ ئەۋزەل. * يامانلىقتىن يىراق ـ يىراق بول، ئاقىل بول، ياخشىلىق بىلەن ئىناق بول.

ئىتتىپاقلىق ئىناقلىق بىرلىك

ئىتتىپاق ـ ئىناق ھالەت.

ئىتتىپاقلىق ـ كۈچ. * ئىتتىپاقلىق ـ غەلبە. * ئائىلىنىڭ ئىناقلىقى ـ بايلىقنىڭ بېشارىتى. * بايلىق بايلىق ئەمەس، بىرلىك بايلىق.

* بىرلىك بولمسا، تىرىكلىك بولماس.

ئىجابەت ئىجازەت

قوبۇل، ماقۇل كۆرۈلۈش.

تەلىپىڭ ئىجابەت بولسۇن. * ئىشقا ئىجازەت ئال، قورقماي ئىشلە.

ئىجاد كەشپ ئىختىرا

ۋۇجۇدقا كەلتۈرمەك، يېڭىلىق ياراتماق، يوقىنى بارلىققا كەلتۈرمەك، ئاچماق.

"قىلماق" بىلەن پەيدىلىشىدۇ.

ھاياتنىڭ پۈتكۈل خۇشاللىقى ئىجاددۇر، ئىجاد قىلىش ئۆلۈمنى يېڭىشتۇر. * ئاتا-بوۋىلىرىمىز كەشپ قىلغان ماددىي ۋە مەنىۋى مەدەنىيەتكە ۋارىسلىق قىلىشىمىز لازىم. * ئىختىرا قىل، ئىجرا قىل، بەخت سېنىڭ.

ئىجادكار ئىجادچى كەشپىياتچى ئىختىراچى

ئىجاد قىلغۇچى، كەشپ قىلغۇچى، ئىجادىيەت، كەشپىيات ياراتقۇچى.

ئىجادكار ئۆلمەيدۇ، ئىجادى بىلەن ياشايدۇ. * ئىجادچىلار — خەلق بەختىنى كۆزلىگۈچىلەر. * كەشپىياتچى ئۆز بەختىنى قۇربان قىلىپ، خەلققە بەخت يارىتقان. * ئىختىراچىلار — ئەلنىڭ سەركىسى.

ئىجادىيەت كەشپىيات

ئىجاد قىلىش، كەشپ قىلىشقا باغلىنىشلىق پائالىيەت، نەتىجە.

"ئىجادىيەت" كۆپىنچە ئەدەبىيات، سەنئەتتە ئىجادىي نەتىجىگە قارىتىلىدۇ.

"كەشپىيات" تەبىئەت، جەمئىيەتنىڭ سىرىنى ئېچىشقا

قارىتىلىدۇ.

ھازىرقى مەۋجۇت تۇرۇۋاتقان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى ئىجادىيەت ۋە كەشپىياتنىڭ مېۋىسىدۇر. * ئەمەلىيەت بولمسا، كەشپىيات بولماس.

ئىجارە كىرا ياقا

بىرەر نەرسىدىن مەلۇم مۇددەت پايدىلىنىش.

ئۆيىنى ئىجارىگە بېرىپ، بۇرنىنى ئۇشۇتۇكەن قېرى. * ئۆي ئىجارىسى ئىسلاھاتى بولۇۋاتىدۇ. * بىر ماشىنىنى كىراغا ئالدىم.

ئىچ I ئەستەر

كىيىم-كېچەك، يوتقان-كۆرپىنىڭ ئىچ تەرىپىگە تۇتۇلغان رەخت.

ئىچى تېشىدىن ئېسىل. * ئەستىردىن پەۋزى چوڭ.

ئىچ II قورساق قارىن

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ بەدىنىنىڭ بىر قىسمى، ئادەمنىڭ كۆكرەك ئاستىدا، ھايۋاننىڭ توشىنىڭ كەينىدە بولىدۇ.

ئىچى يامانىنىڭ رىزقى ئاز. * قورساق دېگەن شىرە، يېسە كىرە. * قېرىشقاننىڭ قارنى ئاچ. * قېرىنداشتىن قارنىم ياخشى. * قارنى يامان ھېيتتا ئۆلەر.

ئىچكى داخلى

"تاشقى"نىڭ ئانتونىمى، ئىچ جەھەت.

ئىچكى ئىشلار مىنىستىرلىكى بىلەن خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى باش سىياسىي باشقارمىسى چاغان مۇناسىۋىتى بىلەن "ئارمىينى ھىمايە قىلىش، ھەربىيلەر تاۋابىئاتلىرىنى كۈتۈش" ۋە "ھۆكۈمەتنى ھىمايە قىلىش، خەلقنى سۆيۈش" پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنى تەلەپ قىلدى.

ئىچى پۇشماق ئىچى سقلماق تىت ـ تىت بولماق

زېرىكمەك، كۆڭۈلسىزلەنمەك.

بۇگۈن ئىچىم پۇشۇپ، ئازراق ئىچپ قويدۇم، ھەربىرلىرىدىن ئەپۇ سورايمەن، ـــ دېدى مەست. * ئىچىم سقلىپ، بېشىم ئاغرىپ تۇرىدۇ، ـــ دېدى گۈلسۇم. * قازى تىت ـ تىت بولۇپ، مۇپتىدىن مەسلىھەت ئاپتۇ.

ئىچى تار قورسقى تار ئىچى يامان كۆزى كىچىك

بىراۋنىڭ مۇڭۇپپەقىبەتسىزلىرىنى كۆرەلمەي، زىيانكەشلىك قىلىشنى كۆزلىگۈچى.

ئىچى تارغا دۇنياموۇ تار. * قورسقى تار ئادەم مۇئىسىز دەرەخكە ئوخشايدۇ. * ئىچى يامانىنىڭ ئىچىگە ئۇر. * كۆزى كىچىك بىلەن قورسقى تار تەڭ ـ باراۋەر.

ئىچى تارلىق قورسقى تارلىق ئىچى يامانلىق كۆزى كىچىكلىك

كۆرەلمەسلىك، ھەسەت، زىيانكەشلىك تۇيغۇسى.

ئىچى تارلىق ئۆزگىنى كۆزلەيدۇ، ئۆزىگە تېگىشلىكىنى سەزمەيدۇ. * قورسقى تارلىق قولدىن ئىش كەلمەسنىڭ ئىشى. * ئىچى يامانىنىڭ ئىچىدىن زەھەر قايناپدۇ. * كۆزى كىچىكلىك كۆرەلمەسنىڭ قىلىقى.

ئىچىدە ھىيلە ـ مىكىر بار قورسقىدا جىن بار

كۆڭلىگە پۈككەن ھىيلە ـ نەيرەڭ بار.

ئۇنىڭ ئىچىدە ھىيلە ـ مىكىر بار، ئېھتىيات قىلىش لازىم. * قۇربانىنىڭ قورسقىدا جىن بارەدەك كۆرۈندۇ، بىرەر ئىش چىقىرىپ قويمىسۇن.

ئىچىدە ئوغا قاينىماق ئىچىدە توڭگۈز قاتىرماق

يامان نىيەت قىلماق.

ئۇ ـــ ئىچىدە ئوغا قاينايدىغان يامان ئادەم. * ئىچىدە توڭگۈز قاتىراپ تۇرغان توختى ئاخىر يامان نىيەتكە كەپتۇ.

ئىچى كۆيمەك ئىچى قىزماق

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتنى كۆرگەندە، ئۇنىڭغا قىزىقىپ، ئېرىشمەكچى بولماق.

كۆچۈكنىڭ بەختكە مۇشۇكىنىڭ ئىچى كۆيىدۇ. * ئىچىڭ قىزسا، مۇز يالا.

ئىچى كۆچلۈك دىلى نازۇك تاۋى نازۇك سىركىسى سىر كۆتۈرمەيدىغان

ئوڭۇشسىزلىق، يېڭىلىشكە چىداشلىق بېرەلمەيدىغان، ئۇششاق ـ چۈششەك ئىش ـ ھەرىكەتكە كۆڭۈل بۆلۈپ تېرىكىپ تۇرىدىغان.

ئىچى كۆچلۈك ئىچىدىن خورايدۇ. * دىلى نازۇك دەرد ئىچىدە ياشايدۇ. * تاۋى نازۇك تاپ باسماس. * سىركىسى سىر كۆتۈرمەيدىغان خېنىم تاش كۆتۈرىدۇ.

ئىچىگە جىن كىرمەك قورسقىغا جىن كىرمەك

ئويغا بىرەر پىكىر كەلمەك.

بالىنىڭ ئىچىگە جىن كىرىپ، ئاكىسىنى مات قىلماقچى بولدى. * بىركۈنى پادىشاھنىڭ قورسقىغا جىن كىرىپ، ئۆزىنىڭ رەسمىنى سىزدۇرۇپ ئۆيگە ئاسماقچى بوپتۇ.

ئىچىگە سىلىپ قويماق قورسقىغا سىلىپ قويماق

بولۇپ ئۆتكەن ئىشنى ئەستىن چىقارماي، كەك ساقلىماق.

ئۇنىڭ قىلغان ئىزا ـ ئاھانەتلىرىنى ئېچىمگە سېلىپ قويدۇم، ئاخىر بىر كۈن ئۆچ ئالىمەن. * تېزەكچى بۇ خورلۇقنى ئېچگە سېلىپ، بۇركۇت-نىڭ ئۇۋىسىنى پايلاپ يۈرۈپتۇ.

ئېچىمدىكىنى تاپ قورسىقىمدىكىنى تاپ

بىراۋنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى، نېمىنى نىيەت قىلغانلىقىنى قىياسەن بىلمەك.

ئۇ ئۇنىڭ ئېچىدىكىنى تېپىپ، ئالدىغا تاش ئەكەلدى. * سەن قورسىقىمدىكىنى تاپ دەپ يۈرسەڭ، بىز تاپالمىساق، قانداق قىلىمىز! گېپىڭنى ئېيتساڭ بولمامدۇ؟

ئېچىملىك ھاراق مەي شاراب خەمر سۈرمە

ئاشلىق، مېۋىگە ئوخشاش كىراخمالليق، شېكەرلىك ماددىلارنى ئېچىتىپ ياسالغان ئېچىكۈلۈك، ئىسپىرتلىك بولىدۇ، كۆپ ئىچسە مەست قىلىدۇ. تۈرى كۆپ، بۇلار ئومۇمىي ناملىرى.

ئېچىملىك ئىچىشتە فرانسۇزلار دۇنياغا بىرىنچى ئورۇندا تۇرىدۇ. 1989 ـ يىلى فرانسۇزلارنىڭ ئېچكەن ئېچىملىكى كىشى بېشىغا 73 لىتردىن توغرا كەلگەن. ئېچىملىكنى ئەڭ ئاز ئىچىدىغىنى ياپونلار بولۇپ، شۇ يىلى ياپونلارنىڭ ئېچكەن ئېچىملىكى كىشى بېشىغا 1.6 لىتردىن توغرا كەلگەن. * ئېچىملىك ئېچىش زەھەر ئېچىش دېمەكتۇر. * ئەقىل تاشنى يارىدۇ، ھاراق باشنى يارىدۇ. * ھاراققا بېرىلگەن قەبرىسىنى ئايلىنار. * مەي تىلنىڭ تىزگىنىنى بوشىتىۋېتىدۇ. * ئېچتىم شاراب بولدۇم خاراب. * نەغمىسىز شاراب ــ قامچىسىز ئازاب. * "شارابقا قاندىم" دېگۈچە، "چاناققا قالدىم" دە.

ئېچى ئېلىشماق كۆڭلى ئاينىماق

ئېچى غەلىتە بولۇپ قۇسقۇسى كەلمەك.

ئېچىم ئېلىشىپ تۇرىدۇ، تۇنۇگۈن كەچتە جىقراق ئېچىپ قويۇپتىمەن.

* ئۇگۈنكى تاماق زىيان قىلدىمۇ ـ نېمە، كۆڭلۈم ئاينىپ تۇرىدۇ.

ئىختىيار ئەرك مەيل خاھىش

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە كۆڭۈل بېرىش، خالاش تۇيغۇسى.

ياماننى ئىختىيارىغا قويماق، بۆككە چىچار. * قۇلاقنى نەدىن چىقىرىش قازانچىنىڭ ئىختىيارى. * ئىشەك ئۆزۈمنىڭ، ئىككى قۇلقىنى تاقىلسامۇ ئۆز ئەركىم. * ئۇ مەلىدىن بۇ مەلىگە ئۇيناي دەپ كەلدىم، مەيلى بارمۇ، مەيلى يوقمۇ سىناي دەپ كەلدىم. * ۋاقىت خاھىشىغا كۆنمىسە، سەن ۋاقىتنىڭ خاھىشىغا كۆن.

ئىختىيارسىز ئەركسىز

ئۆز خاھىشى ئۆزىدە بولماسلىق ھالىتى.

ئۇ ئىختىيارسىز ھالدا كۈلۈپ قويدى. * ئەركسىز ياشىغاندىن ئۆلگەن ئەلا.

ئىخچام يىغنىچاق

ئۇشۇقچە ئەمەس، چېچىلاڭغۇ ئەمەس.

ئىخچام سۆزدە مەنە بار. * يىغنىچاق بولسا، ئېنىق بولىدۇ.

ئىخلاسمەن تەقۋادار

دىنىي ئەھكام، ئەركانلارغا كۆڭۈل قويغان، قاتتىق بېرىلگەن.

ئىخلاسمەنلەر ئىخلاسسىدىن يانسا، كۈپۈرلۈق قىلغان بولار. * «قۇتادغۇ بىلىك»نى يازغۇچى بالاساغۇندا تۇغۇلغان، يۈسۈپ ئاتلىق تەقۋادار زات ئىدى.

ئىدارە مەھكىمە باشقارما بيۇرو ئاپپارات مۇئەسسەسە ئورگان

ئىش بېجىرگۈچى تەشكىلاتلار، خىزمەت ئورۇنلىرى.

"ئىدارە، مەھكىمە، باشقارما، بيۇرو"لار خىزمەت سىستېمىسى بويىچە تەسىس قىلىنغان مەخسۇس ئورۇنلار.

"ئاپپاراتلار، ئورگان، مۇئەسسەسە"لەر مەۋھۇم تەشكىلاتلار بولۇپ، مەخسۇس ئورۇننى كۆرسەتمەيدۇ.

مالىيە ئىدارىسى. * ۋالىي مەھكىمىسى. * تەشۋىقات باشقارمىسى. * مەركىزي كومىتېت سىياسىي بيۇروسى. * ئاپپاراتلارنى ئىخچام، قوشۇننى خىل قىلىش كېرەك. * يېڭى مۇئەسسەسەلەر قۇرۇلدى. * ئورگانلار خىزمىتىنى كۈچەيتىش لازىم.

ئىددىش كۈپ كوزا كومزەك خۇمرا ئىنا

مەخسۇس ئىشلەنگەن لايدىن خۇمدانداپىشۇرۇلغان قاچىلار.

"ئىددىش" ئومۇمىي نام. چوڭراقى "كۈپ" ئاندىراقى "كوزا"، كىچىكرەكى "كومزەك" دەيىلىدۇ.

مايماق ئىدىشىنىڭ قاپقىقىمۇ مايماق. * كۈپتىكى بېلىقنى تۇتماق ئاسان. * كوزا كۈندە سۇنمايدۇ، كۈندە سۇنىدۇ. * تېگى كۆرۈنمىگەن كومزەكتىن سۇ ئىچمە.

ئىددىيە مەپكۇرە

ئوبيېكتىپ مەۋجۇدىيەتنىڭ كىشىنىڭ ئېڭىدا ئەكس ئېتىپ، تەپەككۇر پائالىيىتى ئارقىلىق ھاسىل بولغان نەتىجە.

ئىددىيە ــ رېئاللىقنا ئۆز قىممىتىگە ئىگە بولىدۇ. * ئىددىيىنىڭ مۇكەممەل بولۇشى گەپ ــ سۆزنىڭ چىرايلىق بولۇشىغا باغلىق ئەمەس، ئۇ پەرداز بىلەن ئەمەس، مەزمۇنى بىلەن پەخرلىنىدۇ. * مەپكۇرە كىشىنىڭ ھەرىكىتىگە قوماندانلىق قىلىدۇ.

ئىرادە ذىھەت جون ئاشاي

بىرەر ئىش ــ ھەرىكەتنى ئىشقا ئاشۇرۇش ئۈچۈن كۆڭۈلگە

پۈككەن خاھىش، مەيل.

"جون" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

قەيسەر ئىرادە دۇنيادىكى ھەرقانداق ئېغىز چوققىنى بويسۇندۇرالايدۇ. * ئىرادە بىلەن چىدام ئىشىنىڭ قوش قانىتى. * نىيەت ھەرىكەتنى بەلگىلەيدۇ. * ھەقىقەتكە ئۆزىنى بېغىشلىغان ئادەم بوينىغا قىلىچ ئۇرۇلسىمۇ، ئاتا ــ ئانىلىرى، قوۋم ــ قېرىنداشلىرى يىغا ــ زار قىلىشسىمۇ نىيىتىدىن ھەرگىز يانمايدۇ، ئىرادىسىدىن زادى قايتمايدۇ. * جونى يامانىنىڭ قازىنى تۆشۈك.

ئىرق جىنس تەن

ئورتاق مەنبەسى ۋە ئورتاق ئىرسىيەت خۇسۇسىيىتى بولغان كىشىلەر توپى.

دۇنيادا ئاساسلىقى نېگر ــ ئاۋسترالىيە ئىرقى يەنى قارا تەنلىكلەر، موڭغۇل ئىرقى، يەنى سېرىق تەنلىكلەر، ياۋروپا ياكى كاپكاز ئىرقى يەنى ئاق تەنلىكلەر بار. * ئىرىقچىلىققا، ئىرقىي كەمسىتىشكە قەتئىي قارشى تۇرىمىز.

ئىردەك بىخسىماق كۆكەرمەك

يېمەك ــ ئىچمەك ئىسسىقنىڭ تەسىرىدىن رېئاكسىيىلىنىپ، بۇزۇلۇپ قالماق.

ئىرىگەن سۈت قېتىق بولماس. * خېمىر بىخسىپ قالسا، ئۇن ئارىلاشتۇرۇپ، قايتىدىن چەيلىسە تۈزۈلىدۇ. * كۆكىرىپ قالغان نانىنى يېيىش زىيانلىق.

ئىردىم ئۇدۇم

خەلق ئىچىدە ئۇزاق زامانلاردىن كېلىۋاتقان، ئادەتكە ياتقىدىغان بىر خىل پىسخىك ھالەت.

ئېرىنچەك ئىرسىنى بىلمەيدۇ. * ئىرىم ـ ئەلنىڭ ئادىتى. * ئاتاڭنىڭ ئۇدۇمىنى تاشلىما. * هوشۇرخان قولى يېنىك، ئۇدۇمى بار موماي.

ئىزا ئاھانەت ئازاب

تىل ـ هاقارەتتىن خورلۇق تارتىش تۇيغۇسى.

ئىزا ئۆلۈمدىن قاتتىق. * بىر ئاھانەتتىن يۈز تاياق ياخشى. * يالغان ئېيتقان ئۆزى ئاھانەتكە قالار. * ئازاب ئادەمنى خار قىلىدۇ.

ئىزاھ ئىزاهات يۆرۈگ

سۆز ـ هەرىكەت، ۋەقە، هادىسىلەر ئۈستىدە چۈشەنچە، چۈشەندۈرۈش.

ئېيتقانلىرىڭىز توغرا، بىراق بەزى سۆز، بەزى پىكىرلەر ئىزاه تەلەپ قىلىدۇ. * يېقىندا قارىلىدىغان مەسىلىلەر ئۈستىدە ئىزاهات بېرىلدى.

ئىزچىل سجىل

دائىم بىردەك، ئۈزۈپ قويماي، ئۆزگەرتمەي بىر خىللىقنى ساقلاش هالىتى.

ئۇ ئىزچىل هالدا ئاددىي ـ ساددا، كەمتەر ياشاپ كەلدى. * بۇ هەپتىدە بىز سجىل ئالتە كۈن ئىشلىدۇق.

ئىزغا سالماق رەتكە سالماق

چەتنىگەن هالەتتىن قايتۇرۇپ نورمال هالەتكە كەلتۈرمەك.

بىز چوقۇم هال ـ ئوقتىمزنى ئىزغا سېلىپ، راۋرۇس قەد كۆتۈرىمىز. * بۇ چاغلاردا هەر يىلى گۈڭشىلارنى رەتكە سېلىشقا خىزمەت گۇرۇپپىلىرى باراتتى.

ئىس تۈتۈن تۈتەك

ماددا كۆيگەندە تولۇق كۆيۈپ بولمىغان قىسىمدىن هاسىل بولغان ئۇششاق دانىچىلەر، هاۋادا لەيلەپ يۈرىدۇ، گازغا ئوخشاپ كېتىدۇ.

"تۈتەك" ئىس ـ تۈتۈنىنىڭ يىغىلىشى.

ئىسنىڭ ئاچچىقىنى مورا بىلىدۇ. * تۈتۈنى كۆپ، يانغىنى ئاز. * ئۆينى تۈتەك باسسا، كۆزگە ئۇۋال.

ئىستېمال ئىستېپاده

ئىشلىتىش، پايدىلىنىش.

"قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

ئىستېمال بۇيۇملىرىنى كۆپلەپ ئىشلەپچىقىرىپ، خەلقنىڭ كۈندىن ـ كۈنگە ئۆسۈپ بېرىۋاتقان ماددىي ۋە مەنىۋى ئېهتىياجىنى قامداش بىزنىڭ ۋەزىپىمىز. * ئىستېپاده قىلىشقا بولىدىغان هەممە ۋاقىت، هەممە نەرسىدىن ئىستېپاده قىلىش لازىم.

ئىستئارە مېتافورا

ئەدەبىياتتا مەجازى ئوخشىتىش.

بىزنىڭ كلاسسىك ئەدەبىياتىمىزدا ئىستئارىدىن ناهايىتى ياخشى پايدىلىنىلغان.

ئىستراهەت بېغى پارك

دەم ئېلىش، ساياهەت قىلىشقا تەييارلانقان كاتتا باغ.

ئۇرۇمچى بالىلار ئىستراهەت بېغىغا ئېچىلغاندىن بۇيان نۇرغۇن ئىستراهەتچىلەرنى كۈتۈۋالدى.

ئىستىلا ئىشغال زەبت

بىر دۆلەت باشقا بىر دۆلەتنى قورال كۈچى بىلەن بېسۋېلىش. "قىلماق" بىلەن پېئىللىشىدۇ.

تارىختا موڭغۇل ئىستىلاچىلىرى نۇرغۇن ئەللەرنى ئىستىلا قىلغانىدى.
* 1990 - يىلى 8 - ئايدا ئىراق كۇۋېيتنى ئىشغال قىلىپ، ئاخىر دېگىز قولتۇقى ئۇرۇشى **پارتلىدى.**

ئىستىل ئۇسلۇب

بىر دەۋر، بىر ئېقىم، بىر شەخسنىڭ ئەدەبىي ئەسەرلىرىدە ئىپادىلەنگەن ئاساسىي ئىدىيىۋى ۋە بەدىئىي خۇسۇسىيىتى، ئالاھىدىلىكى.

يازغۇچىنىڭ مۇستەقىل ئىستىلىنىڭ شەكىللىنىشى ئۇنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيەتتە پىشىپ يېتىشىۋاتقانلىقىدىن دېرەك بېرىدۇ. * يازغۇچى - شائىرلارنىمۇ تىرىشىپ ئۆزىگە خاس ئۇسلۇب يارىتىشى لازىم.

ئىستىما قىزىتما

كېسەل سەۋەبىدىن بەدەنىدە بولىدىغان ھارارەت، تېمپېراتۇرا.

بالىنىڭ ئىستىمىسى ئېشىپ كېتىپتۇ، دەرھال دوختۇرغا ئاپارايلى.
* قىزىتمام ئۆرلەپ كېتىۋاتىدۇ.

ئىستىماق قىزدۇرماق ئىلمىماق

بىرەر نەرسىنى ئوت كۆچى بىلەن بىزە ئىستىق ھالەتكە كەلتۈرمەك.

ئاشقان غىزانى سوغۇق يېتى يېمەي ئىستېپ يېگەن ياخشى.
* تۇخۇمنى ئىلىتىپ يېمەك پايدىلىق. * كۇن خېلى قىزدۇرۇپ تۇرىدۇغۇ.

ئىستىق قىزىق

تېمپېراتۇرىنىڭ يۇقىرىلىقى.

بۇگۇن كۇن بەك ئىستىق بولدى. * قىزىق ئاپتاپتا ئۇزاق تۇرۇش

سالامەتلىككە پايدىلىق ئەمەس، ئەكسىچە ئىستىق ئۆتۈپ كېتىشى مۇمكىن.

ئىستىق ئۆتمەك ئاپتاپ ئۆتمەك

ئىستىق ئاپتاپتا ئۇزاق تۇرۇشتىن ياكى تېمپېراتۇرىسى يۇقىرى، شامال ئۆتۈشمەيدىغان ئۆيدە تۇرۇشتىن كېسەل بولماق.

ئىستىق ئۆتمىسۇن دېسەك، ئىستىق چاي ئىچ. * يازدا بالىغا ئاپتاپ ئۆتۈشتىن ساقلىنىش لازىم.

ئىستىقدا قىزىقدا

ئىستىق ھالىتىدە، سوۋۇمىغان چاغدا؛ ئۆز ۋاقتىدا، كېچىكتۈرمەي.

ئېشىگىنى ئىستىقدا يېۋال. * بۇ ئىشنى ئىستىقدا پۈتتۈرۈۋالايلى، كېچىكمەسۇن. * تۆمۈرنى قىزىقدا سوق. * تېز بول، قىزىقدا بېرىپ كېلەيلى.

ئىسكەت سىن سىياق قىياپەت جوسۇن فىگۇرا كۆرۈم

ئادەم ۋە نەرسىنىڭ تاشقى كۆرۈنۈشى.
"جوسۇن" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ھۇنەرنى بىر كىشىدىن ئۆگەن، ئىسكەتنى مىڭ كىشىدىن. * تاۋاقنىڭ سىرى كەتسىمۇ سىنى كەتمەس. * بېخىل خۇش بولسىمۇ، سىياقى ئۆزگەرمەس. * قىياپىتى ئادەم، قىلىقى ھايۋان، * جوسۇنى زەپ كېلىشكەن سكىلەك ئىكەنا. * فىگۇرا چىقىرىپ ئويناش ئۇستىسى ھەممىنى ھەيران قىلدى.

ئىسلاھات رېئورما

ئىشلەپچىقىرىش كۇچلىرىنىڭ تەرەققىياتىغا ۋە زامانغا، ۋەزى-

يەتكە، تەلەپكە ئۇيغۇن بولمىغان نەرسىنى ئۆزگەرتىش.

يەر ئىسلاھاتى يەر تۈزۈمىنى ئۆزگەرتكەنىدى. * ئىسلاھات ئېلىپ بېرىش، ئىشكىنى ئېچىۋېتىش ج ك پ 11 ـ نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 3 ـ ئومۇمىي يىغىنىدا ئوتتۇرىغا قويۇلغان. پارتىيىمىز ۋە دۆلىتىمىز ئىسلاھاتتا ئىشكىنى ئېچىۋېتىشتە چىك تۇرۇپ كەلدى.

ئىسىمسىز خەت ئانونىم

ئىسمىنى يوشۇرۇپ، ئىمزا قويماي يېزىلغان خەت، كۆپىنچە، بىرەر كىشى ياكى بىرەر ئورگان ئۈستىدە ئۇنىڭ قىلمىشىنى پاش قىلغان ۋە ئۆچ ئېلىشتىن قورققان ھالدا ئىشلىتىلىدۇ.

ئىسمىسز خەت يېزىش غەيرىي نورمال ئەھۋالدا بولاتتى، ھازىر كىمنى ۋە قايسى ئىدارىنى قانۇنغا، ئىنتىزامغا خىلاپ ئىشنى ئىسمىسز خەت يازمايدۇ، توغرىدىن توغرا پاش قىلىشقا بولىدۇ.

ئىش كار يۇمۇش ئىشكۆچ مەشغۇلات خىزمەت ۋەزىپە بۇرچ ئەمەل تاپاغ

ئادەم ئىشلەيدىغان، مەلۇم كۆلەم ۋە سىستېمىغا ئىگە، جەمئىيەت تەرەققىياتىغا مۇناسىۋەتلىك پائالىيەت.

"ئىش" ئەك ئومۇمىي.

"يۇمۇش"، "ئىشكۆچ"، "كار" ئادەتتىكى، شەخسكە دائىر ئومۇمىي ئىشقا قارىتىلىدۇ، كۆپىنچە ئېغىز تىلدا ئىشلىتىلىدۇ.

"خىزمەت". "ۋەزىپە" ئۆتەشكە بەلگىلەنگەن، تاپشۇرۇلغان ئىش.

"بۇرچ" مەسئۇلىيەتلىك ئىش ـ ھەرىكەت.

"ئەمەل" ئىجرا قىلىشقا تېگىشلىك ۋەزىپە.

ئىش بار يەردە ئاش بار. * ئىشى يوقنىڭ ئېشى يوق، ئېشى

يوقنىڭ كارى يوق. * كارى يوقنىڭ جېنى يوق. * كارىڭ بولمىسۇن. * يۇمۇش تەسىى ھاردۇرمىنى بىلەن، كۆڭۈلسىى شاد قىلىدۇ. * ھېچىر ئىشكۆچ يوق، بىكار يۈرۈشتىن ئېغىر ئىش يوق. * ھەركىم بىر مەشغۇلات بىلەن شۇغۇللىنىشى لازىم. * خىزمەت چاقچاقىنى ياخشى كۆرمەيدۇ. * ئالىغان ۋەزىپىنى ئورۇنلاش قەرز. * ئادەمىنىڭ بۇرچى ھەققەت ئىزدەش * بۇرچىمى ئادا قىلمىغان كىشى ـ ساينىڭ تېشى. * ھەر ئەمەلىنىڭ بىر ۋاقتى، ھەر ۋاقتىنىڭ بىر ئەمەلى بار. * ئەمەلى يوق سوپىدىن تۇخۇم تۇغىدىغان توخۇ ياخشى.

ئىشەنچ ئېتىمات ئىمان

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە ھەق دەپ ھۆرمەت بىلدۈرۈش ۋە ئىش ـ ھەرىكەتىنىڭ ئىشقا ئېشىشىغا كاپالەت تاپقان روھىي ھالەت.

"ئىمان" دىنغا دائىر.

ئىشەنچ كامىل بولسا، يېڭىشمۇ كامىل. * ئىشەنچ سەككىز تاغنى قوزغايدۇ. * تۇرمۇشقا ئېتىمات لازىم. * ئېتىماتسىزلىق يوقلىشى ئەك چوك دۇشمەن. * بىلىم بىلەن بولار ئادەمدە ئىمان، بىلىم بىلەن دۇنيا باغلىماق ئاسان. * ھەق ـ ھوقۇقىمىزنى ئالالىشىمىزغا ئىمانىم كامىل.

ئىشەنمەك ئىنانماق چىنپۇتمەك كۆزى يەتمەك

راست ۋە ھەق دەپ بىلمەك.

پۈلۈڭغا ئىشەنگۈچە، ئەقىلىگە ئىشەن. * ئىشەنگەن تاغدا كېيىك ياتماپتۇ. * تۇرمۇشتا ئۆزۈڭنىڭ غالىب ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشىڭ لازىم. * ياخشىلىقنىڭ نەتىجىسىنىڭ ياخشى بولۇشىغا ئىنان. * ئەخمەقنى "ئۆلدى" دېسە، چىنپۇت، ئەخمەقلىقتىن قالدى دېسە چىنپۇتمە. * ئۆتكەنگە كۆزى يەتكەنىنىڭ كېلەچەككىمۇ كۆزى يېتەر. * بۇ ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشقا كۆزۈم يېتىدۇ.

ئىش پېتىر ئىش پاسات ئىش چاتاق

ئىش ـ ھەرىكەت ئاقماسلىق، يۇرۇشمەسلىك.

ئۇ ئىش پېتىر بولدى، باشقىچە ئويلىشايلى. * قانداق قىلمىز ئىشمىز پاسات. * ھېلىقى سەن بىلەن قىز تالاشقان يۇڭ باش يىگىت ئىش بېشىدا تۇرغان بولسا. ئىش چاتاق.

ئىش تاپماق ئىش تېرىماق ۋەقە چىقارماق چاتاق چىقارماق بالا تېرىماق

بىرەر يامان ۋەقە چىقارماق، ھادىسە، كۆڭۈلسىزلىك پەيدا قىلماق.

ئۇ قاراپ تۇرۇپلا ئۆزىگە ئىش تاپتى. * ماڭا نېمە، ــ دېدى ئۇ چىقىپ كېتىۋېتىپ، ــ ئىش تېرىغان مەن ئەمەس، پەرىزات. * ئۇ دائىم ۋەقە چىقىرىپلا يۈرىدۇ. * چاتاق چىقارغان چوقۇم بىر چاتاقنا قالدۇ. * بالا تېرىغان جاجىسىنى يەر.

ئىش تاشلاش ستاچكا زاباستوۋكا

ئىشچىلار مەلۇم تەلەپنى ئىشقا ئاشۇرۇش ياكى بىرەر ئىشقا ئېتىراز بىلدۇرۇپ، كوللېكتىپ ھالدا ئىش توختىتىش.

دۆلىتىمىزدە ئىش تاشلاش ئەركىنلىكى ئاساسىي قانۇنغا كىرگۈزۈلگەن. * چەت ئەللەردە ئىشچىلار پات ـ ياتلا كەڭ كۆلەملىك ئىش تاشلاش ھەرىكىتىنى ئۇيۇشتۇرىدۇ.

ئىش تاشلىماق بازار تاشلىماق دەرس تاشلىماق ئوقۇتۇش تاشلىماق

ئىشچىلار، سودىگەرلەر ۋە ئوقۇغۇچى ـ ئوقۇتقۇچىلار مەلۇم تەلەپنى ئىشقا ئاشۇرۇش ياكى بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتكە ئېتىراز

بىلدۈرۈش ئۈچۈن، ئۆزىنىڭ نورمال پائالىيىتىنى توختىتىپ تۇرماق.

فرانسىيىدە تۆمۈرىيول ئىشچىلىرى ئىش تاشلىدى. * بىلگىيدە سودىگەرلەر بازار تاشلاپتۇ. جەنۇبىي كورىيىدە داشۆ ئوقۇغۇچىلىرى دېموكراتىيە تەلەپ قىلىپ دەرس تاشلىدى، ئوقۇتقۇچىلارمۇ بۇلارغا ماسلىشىپ ئوقۇتۇش تاشلىدى.

ئىشتىن چىقارماق كاردىن چىقارماق

ئىشقا يارىماس، كېرەكسىز قىلىپ قويماق.

نەشە بىرمۇنچە ياشلارنى ئىشتىن چىقاردى. * كۇيە كىيىمنى كاردىن چىقىرار، يامان ئادەت قەلبىنى.

ئىشتىھا (ئىشتەي) ئاپېپىت

تاماققا بولغان ئىشتىياق، مەيل.

ئاش يوق، ئىشتەي يوق. * ئىشتىھانى تىزگىنلەش ــ ئەڭ ياخشى دورا.

ئىشتىھا ساقلىماق قورساق ساقلىماق

باشقا بىر تاماقنى يېيىش تەمەسىدە ئالدىدىكى تاماقنى يېيىشنى خالىماي، يېمەي تۇرماق.

يوق نەرسىگە ئىشتىھا ساقلىغۇچە، بېرىغا تويۇۋال. * قېنى، ئال، ئۆپكە ـ ھېسپكە قورساق ساقلىغىنىڭ بىلەن، ئاچ قالسەن.

ئىشچان تىرىشقاق تىرىشچان كاردان

ئىشقا قاتتىق بېرىلگەن، ئىشلەپ ھارمايدىغان.

ئىشچانىڭ ئىچى پۇشمايدۇ. * ئەقىل باشتا بولسا، ھەر ئىشچان كىشى، ئالدىرىماي، ئويلىنىپ قىلسا ئىشى. * ئىشچان ئېشىنى يەر، ھۆرۈن بېشىنى. * تىرىشقاق بالا دەرىستە ئالدىدا ماڭىدۇ. * تىرىشچان

ئۆز ئەھۋالىيتتىدە مۆجىزە يارىتىشى مۇمكىن. * ئاشنى بارداڭدىن سوراپ ئىشنى كارداندىن.

ئىشچانلىق تىرىشچانلىق

ئىش ـ ھەرىكەتكە قاتتىق بېرىلىشكە دائىر.

ئىشچانلىق ـ بېيىشنىڭ توغرا يولى. * تىرىشچانلىق ـ بەختنىڭ ئانىسى.

ئىشچى كارگەر

جىسمانىي ئەمگەك قىلىدىغان كىشى.

ئادەم سۆزىنىڭ چىن مەنىسى ئىشچى، دۇنيادا ئادەمنىڭ ئەلاسى ئىشچى. * كارگەر ئىشتىن ھاردىم دېمەس.

ئىشخانا كابىنت

ئىدارە ـ جەمئىيەتلەردە ئىش قىلىدىغان ئۆي، بۆلمە.

ئىشخانا كەڭتاشا، ئازادە، جىم بولسا، ئىش ئاۋۇيدۇ. * بازاردا زامانسۇي ئىشخانا جاھازلىرى سېتىلۋاتىدۇ.

ئىشسىز بىكارچى

ئىش ـ ھەرىكەت قىلمايدىغان، بىكار يۈرىدىغان كىشى.

ئىشسىز يۈرگۈچە بىكار ئىشلە. * بىكارچىغا ماختانچۇق ـ ئويۇنچۇق.

ئىشسىزلىق بىكارچىلىق

ئىش يوقلۇق؛ ئىش ـ ھەرىكەت قىلمايدىغان بىكار يۈرۈش ھالىتى.

ئىشسىزلىق ئازابىنىڭ ئەڭ چوڭى. * ئىشسىزلىق كىشىنى كاردىن چىقىرىدۇ. * بىكارچىلىق ھەممە ئاپەتنىڭ مەنبەسى. * بىكارچىلىقتا پىتنە ـ ئىغۋا كۆپ بولىدۇ.

ئىشق مۇھەببەت سۆيگۈ كۆيۈك سۆيۈك قولۇشتۇق

چوڭقۇر خاھىش، مەيل، ئىشتىياق.

"قولۇشتۇق" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

"كۆيۈك" ئەر ـ ئايال ئارىسىدىكى "ئىشق ـ مۇھەببەت".

ئىشقى يوق ئېشەك، دەردى يوق كېسەك. * ئىشقى يوق يارىدىن ئىسسىق ئوچاق ياخشى. * مۇھەببەت چىراي تاللىماس. * گۈزەللىك تويدا كېرەك، مۇھەببەت كۈندە. * مۇھەببەت گۈزەل پەزىلەتنىڭ سىناق تېشى. * سۆيگۈدە ئاچچىق ئىزا يوق. * ۋەھىمە ئۇيقۇنى قاچۇرىدۇ، كۆيۈك رەڭگىنى سارغايتىدۇ. * كۆيۈك ئوتى ئالدىدا دوزاخ ئوتى ئۇچقۇنچە يوق.

ئىشقا ئاشۇرماق ئەمەلگە ئاشۇرماق تۇرمۇشقا ئاشۇرماق ۋۇجۇدقا چىقارماق بارلىققا كەلتۈرمەك

ئىش ـ ھەرىكەتنى كۆزلىگەن دەرىجىگە يەتكۈزمەك.

ئىشقا ئاشۇرۇش نىيىتى بولسا، تىرىشچ ئىشلىسە، ھەرقانداق ئىشنى ئىشقا ئاشۇرغىلى بولىدۇ. * نىشانسىزنى چوقۇم ئەمەلگە ئاشۇرىسىز. * دېموكراتىيىنى تۇرمۇشقا ئاشۇرۇش ئاسان ئەمەس، ئەمما تۇرمۇشقا ئاشۇرماي مۇمكىن ئەمەس. * بىرەر ئىشنى ۋۇجۇدقا چىقىرىش ئۇچۇن، ئادەمنىڭ پۈتۈن ئۆمرى كېتىدۇ. * ئىلىم ـ بىلىمگە تايانساق، ھەرقانداق ئىشنى بارلىققا كەلتۈرەلەيمىز.

ئىشقا يارىماسلىق كارغا كەلمەسلىك

ئىشلىتىشكە مۇمكىن بولماسلىق.

ئاسماندىكى شار چىرايلىق بولسىمۇ، ئىشقا يارىمايدۇ. * ئادەمگە غەزەپ ھۆكۈمرانلىق قىلسا، ئەقىل كارغا كەلمەي قالىدۇ.

ئىشلەمچى يېتىمچى

گومىنداڭ ۋاقتىدا جەنۇبىي شىنجاڭدىن شىمالىي شىنجاڭغا ئىش ئىزدەپ چىققان كەمبەغەل-يالالانما دېھقانلار.

ئىشلەمچىلەر گۈچۈكىدا ئورما ئورۇپ، ھەققىنى ئالالماي ئاۋارە بوپتۇكەن. * يېتىمچىنىڭ كۈنى ئىتنىڭ كۈنىدىنمۇ بەتتەر ئىدى.

ئىش ھەققى ئايلىق مائاش ژالۇنىيە مايانە تەر

قىلغان ئەمگىكىنىڭ ھەققى سۈپىتىدە ئەمگەك قىلغۇچىغا قەرەلمىك (ئادەتتە ئايمۇئاي) بېرىپ تۇرۇلىدىغان پۇل ياكى نەرسە.

ئىش ھەققى ئىسلاھاتى كېتىپ باردۇ، بەزىبىر نەتىجە ھاسىل قىلىندى. لېكىن ۋەزىپە يەنىلا ئېغىر. * بۇگۈن ئىدارىمىزدا ئايلىق تارقىتىلدى. * 1948-يىلى ئۈچتۇرپان ئۇيغۇر مەدەنىي ئاقارتىش ئۇيۇشمىسىدا ئىشلەگەن ۋاقتىمدا مائاشىم ئۈچ چارەك بۇغداي، ئۈچ كوي پۇل ئىدى.

ئىشىك دەرۋازا قاپقا قووۇق دەرۋەڭ جولوقوق قوق

ئەتراپى توسۇق جاينىڭ كىرىپ-چىقىشقا ئالاھىدە قالدۇرۇلغان ئۈچۈقلۇق.

"ئىشىك" ئومۇمىي نام، ئاساسەن ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى كۆرسىتىدۇ.

دەرۋازا ھويلا-قورۇنىڭ ئىشكى.

"قاپقا، "قووۇق" شەھەرنىڭ دارۋازىسى.

"دەرۋەڭ" خوتەن دىئالېكتىدا "ئىشىك".

"جولوقوق"، "قوق" مۇقۇل شېۋىسىدە "دەرۋازا" تاشقىرىقى ئىشىك.

ئىشىك ئۈچۈق بولسىمۇ سوراپ كىر. * قەدىرلىك مېھمانغا ئىشىك

ئۈچۈق. * ئۇغۇل ئۈچاقىقا قارايدۇ، قىز دەرۋازا مارايدۇ. * ھەممە قاپقىنى ئەتكىلى بولار، ئۆلۈم قاپقىسىنى ئەتكىلى بولماس. * قووۇق چىڭ بولسا، شەھەر ئامان بولار.

ئىشىك باقار دەرۋازىۋەن

چوڭ قورۇ-جاي، مەھكىمىلەردە دەرۋازىغا قاراشقا قويۇلغان كىشى.

ئىشىك باقار ئات باقاردىن قىزغىنار. * دەرۋازىۋەن دەرۋازا ئالدىدا خاندىن چوڭ، زىداكى خان بۇيرۇقى بىلەن خاندۇر.

ئىشىك ماردىماق گەپ تىڭشىماق

بىراۋلارنىڭ قىلىشىۋاتقان سۆزلىرىنى يوشۇرۇن ئاڭلىۋالماق.

شۇ كۈنلەردە ئىشىك ماراپ نېمە قىلىسەن؟ ئىشىك ماردىماق يامان قىلىق. * خەقنىڭ گېپىنى تىڭشىغاندىن يامان ئىش يوق، ھەركىمنىڭ بىر مەخپىيىتى بولىدۇغۇ.

ئىشىكنى قىل ئۇجمەكنى تېرىپ يە تېزىكىكنى تەر

بىراۋنى بىرەر ئىش-ھەرىكەتتىن يالتايتىش ئۈچۈن ئېيتىلىدىغان نەپرەت ئارىلاش خىتاب.

ئىشىكنى قىل، بۇ ئۇنداق گەپ ئەمەس. * ئارتۇق گېپىكنى قوي، بېرىپ ئۇجمەكنى تېرىپ يە. * قولۇكىدىن كەلمىگەن ئىشقا ئۇرۇنغۇچە، بېرىپ تېزىكىكنى تەر.

ئىككى (بىر) پۇتى گۆرگە ساڭگىلىماق بەش كۈنلۈكى قالماق سانىقلىق كۈنى قالماق بىر پۇتى يەردە، بىر پۇتى گۆردە

قېرىپ ئەجەل بوسۇغىسىغا كېلىپ قالماق.

نېمىدىن قورقاتتىم، قېرىدىم، ئىككى پۇتۇم گۆرگە ساڭگىلىدى، دېدى توختى بوۋاي. * بىر پۇتۇم گۆرگە ساڭگىلىدى، ئۆلسەم، كۆمۈشۈپ

قويار، ــ دېدى بوۋاي. * بالىلىرىم، مېنىڭ بەش كۈنلۈكۈم قالدى، ئەمدى ئۆزەڭلەرگە پۈختا بولۇڭلار! * ساناقلىق كۈنى قالغان بوۋايغا ئۇنچىلىك بايلىقنىڭ نېمە لازىمى بار. * مەن بىر پۇتى يەردە، بىر پۇتى گۆردە بىر بوۋايمەن.

ئىككى سەككىز = ئون ئالتە ئىككى تۆت سەر = يېرىم جىڭ

ئوپىمۇئوخشاش، بىر ــ بىرىدىن ئوشۇقىمۇ ئەمەس، كەممۇ ئەمەس.

بۇ ئىككى ئىشنىڭ قايسىسى بولسا، بولۇۋېرىدۇ، ئىككى سەككىز "ئون ئالتە". * بۇلارنىڭ پەرقى يوق ئىكەن، ئىككى تۆت سەر "يېرىم جىڭ" ئىكەن.

ئىككى كېمىگە دەسسىمەك ئىككى كېمىنىڭ قۇيرۇقىنى تۇتماق

ئىككى ئىش ــ ھەرىكەتنىڭ ھەر ئىككىسىدىن نەپ ئېلىش قەستىدە ھەر ئىككىسىگە قول سالماق.

ئىككى كېمىگە دەسسىگەنىنىڭ ئاقۇبىتى ياخشى بولمايدۇ، يا بۇنىڭغا تۇر، يا ئۇنىڭغا. * ئىككى كېمىنىڭ قۇيرۇقىنى تۇتقان سۇغا چۆكەر.

ئىگە خوجا خوجايىن ساھىب مالىك

ئىگىدارلىق قىلغۇچى ۋە باشقۇرغۇچى.

ئاش ئىگىسى بىلەن تاتلىق. * ئىگىسى رازى بولمىغان ئاش قورساق ئاغرىتار. * مال ئىگىسىنى دورىمسا ھارام. * ئىگىسىدىن ئايرىلسا ئىتمۇ يىغلار. * بۇ ئىشقا مەن ئىگە. * تىرىشچانلىق ۋاقىتنىڭ خوجىسى. * پۇلنىڭ قۇلى بولما، خوجايىنى بول.

ئىگە بولماق ئېرىشمەك قازانماق

ئىلىكىگە ئالماق، قولغا كىرگۈزمەك.

ئالىيجانابلىق ــ ھۆرمەتكە ئىگە بولۇشنىڭ مەنبەسى. * ئىنسانىيەتنىڭ

بارلىق تىرىشچانلىقلىرى بەخت ــ سائادەتكە ئېرىشىشنى مەقسەت قىلىدۇ. * ئاچكۆز ھەممىگە ئېرىشمەك بولىدۇ، ئاخىر ھېچنېمىگە ئىگە بولالمايدۇ. * گەر بىراۋ مېھرىنى بولسىڭ قازانماق، ياخشى ــ يامانلىقىنى ئالدىن سىناپ باق.

ئىگىلىك خوجىلىق

ئىقتىسادىي پائالىيەت.

ئىگىلىكنىڭ ئاچقۇچى ــ ئەمگەك. * يېزا ئىگىلىكى ــ خەلق ئىگىلىكىنىڭ ئاساسى. * خوجىلىقنىڭ ئۆسۈشى باشقۇرۇشقا باغلىق.

ئىلاھ مەبۇت

دىنىي تەسەۋۋۇر بويىچە، دۇنيانى ياراتقۇچى ۋە باشقۇرغۇچى دەپ ئىبادەت قىلىنىدىغان مەخلۇق.

كۆزى ئىتنىڭ مۇھەببەت ئىلاھى ئاشقىنىڭ قەلبىگە توغرا كىرەلەيدۇ. * مەبۇتنى كىشىلەر ياراتقان ۋە كىشىلەر يوق قىلىدۇ.

ئىلاھا خۇدايا ئىلاھىم خۇدايىم

تىلەك ــ ئىستەكنى تەڭرىگە باغلاپ كۈچەيتىش ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ.

ئىلاھا، مۇشكۈلۈمنى ئاسان قىل. * خۇدايا، ئۆزەڭ بار، تىلىكىمنى ئىجابەت قىل. * قان يۇتارسەن، ئىلاھىم. * خۇدايىم، ماڭا قىلغىنىڭنى بالاڭ يانىدۇرار.

ئىلاۋە ئەسكەرتىش يۆرمەك

ئەسلى ھۇججەتكە قوشۇمچە ئىزاھ.

ئانكىتىنىڭ "ئىلاۋە" گرافىسىغا سوراڭغان سۆزلەردىن باشقا يېزىشقا تېگىشلىك نەرسىلەرنى يېزىپ قويۇش تەلەپ قىلىنغان. * خەتنىڭ ئاخىرىدا، ئەسكەرتىش: "بۇ ئىش تېزرەك بىر تەرەپ قىلىنسا" دېيىلگەن.

ئىلتىماس ئىلتىجا ئۆتۈنۈش

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت توغرىسىدىكى تەلەپ، تىلەك، ئۆتۈنچ.

"ئىلتىجا" يىلتىپ ـ يالۋۇرۇپ تىلىمەك.

باشلىقنىڭ ئىلتىماسىمۇ بۇيرۇق. * خاھ پەريات قىلسۇن، خاھ ئىلتىجا، قاراقچى ئالغىنىنى قايتۇرۇپ بەرمەيدۇ ئەسلا.

ئىلغار مۇنەۋۋەر ئاۋانگارت

ئىش ـ ھەرىكەتتە ئالدىدا يۈرگۈچى.

"ئىلغار" سەۋىيىسى يۇقىرى، ئۇلۇگە بولغۇچىغا قارىتىلىدۇ.

"مۇنەۋۋەر" ئەخلاق ۋە بىلىمدە ياخشى بولغان كىشىگە قارىتىلىدۇ.

بىر تال گۈل بىلەن باھار بولمايدۇ، بىرلا ئادەم ئىلغار بولسا، ھامان يالغۇزلۇق قىلىپ قالىدۇ. * مۇنەۋۋەر ئوتنۇرا ياشلىق مۇتەخەسسىسلەر مۇكاپاتلاندى.

ئىلغۇ ئىلغۇچ قاغتۇمشۇق ئىلمەك

نەرسە ـ كېرەكلەرنى ئىلىپ قويىدىغان، بىر ـ بىرىگە چاتىدىغان نەرسە.

ھەممىنى بىر ئىلغۇغا ئاسقىلى بولمايدۇ. * ئىلغۇچ پۇختا بولسا، ئىشىك چىڭ بولىدۇ. * قاغتۇمشۇق قاچان بولمىسۇن لازىم. * ئىلمەك سوقساق، ۋاقتىدا ئەگ.

ئىللەت ئەيىب ئېۋەن نۇقسان قۇسۇر مۇن

كەمچىلىك، كەمتۈكلۈك، يارىماس قىلىق، ئادەت.

بۇيندا ئىللىتى بارنىڭ تۈۋىقى سىرقىرار. * ئىللەت تۇزەلمەس، مىللەت تۇزەلمەس. * ئۆز ئەيبىنى بىلگەن باشقىلارنىڭ ئەيبىنى

ئاچماس. * ئاقارغان چاچ ئەيب ئەمەس. * بىر ئېۋەننى يوشۇرساڭ، يەنە بىرى چىقار. * پەرىشتىدىنمۇ بەش نۇقسان تېپىلار. * قۇسۇر تېپىشقا ئۇرۇنما.

ئىلمىي پەننىي

ئىلىم ـ پەنگە ئائىت، ئىلىم ـ پەنگە ئاساسلانغان.

ئىلمىي تەكشۈرلۈق نادان تەكشۈرلۈقتىن يەنىلا كەمتەر بولىدۇ. * ئىلمىي جەمئىيەتلەر كۆپلەپ قۇرۇلدى. * بالام پەننىي مەكتەپتە ئوقۇيدۇ. * پەننىي بىلىملەر تەرەققىياتنىڭ ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچى.

ئىلھام رىغبەت

قىزغىش روھىي ھالىتى، ئىجادىي قىزغىنلىق روھى.

ئىلھام ئەمگەك قىلغاندىلا قوزغىلىدىكەن. * ئىلھام قەيسەرلىك بىلەن ئەمگەك قىلغانىنىڭ مۇكاپاتى. * ئىلھام ھۇرۇنلارنى يوقلاشنى خالىمايدىغان مېھمان. * ياشلاردا ئۆگىنىشكە رىغبەت بولۇشى لازىم. * رىغبەت بولسا، نى ـ نى ئىشلارنى قىلغىلى بولىدۇ.

ئىلھاملاندۇرماق رىغبەتلەندۈرمەك

قىزغىن ھالەتكە كەلتۈرمەك.

ئىشچىلارنى ئىشقا ئىلھاملاندۇرۇش كارخانىلار رەھبەرلىكىنىڭ مۇھىم خىزمىتى. * بىز ياشلارنى تۇرمۇشنى قىزغىن سۆيۈشكە، تۇرمۇشقا تولۇق ئىشەنچ باغلاشقا رىغبەتلەندۈرىمىز.

ئىم I پارول كۆلىك ئىمبە

ئۆز بىلەن دۇشمەننى پەرق ئېتىش ئۈچۈن بەلگىلەنگەن ئىغىزاكى بەلگە.

"ئىمبە" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ئىم بىلگەن ئېزىقمايدۇ. * پوستتا تۇرغۇچىلارنىڭ مەخسۇس پارولى

بولىدۇ. * گارنىزون كۆلىك سورىدى.

ئىم II سىمكا

ئىچكى تۈيغۇنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن چرايىدىن بىلىنگەن ئىشارە.

ئۇنىڭ ئىمىدىن خۇشاللىق ئۇرغۇپ تۇراتتى. * ئۇنىڭ كۆڭلى يېرىملىقى سىمكىسىدىن كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

ئىما ئىشارەت ئىشارە شەرەت

ھەر خىل ھەرىكەتلەر بىلەن بېشارەت بەرمەك، بىرەر ھەرىكەت بىلەن پۈرىتىپ قويماق، كۆرسەتمەك.

ئىما قىلسام ئۇقمايدۇ، سارىك چېلىش ئوخشايدۇ. * ئاقلىغا ئىشارەت، نادانغا جۇۋالدۇرۇز. * ئىشارە بېرىلگەنگە دىققەت قىل، غاپىل قالما. * ئۇ شۇ ئان تالا تەرەپنى شەرەت قىلدى.

ئىمام مەزىن

مەسچىتكە نامازغا چاقىرىدىغان، يېتەكچىلىك قىلىدىغان كىشىلەر.

"مەزىن" ئەزان ئېتىدىغان كىشى.

"ئىمام" نامازغا يېتەكچىلىك قىلىدىغان كىشى.

ئىمامنىڭ گۇۋاھچىسى مەزىن. * ئىمامغا ئۆمۈر تىلىسە، مەزىنگە ئۆلۈم. * مەزىن بىلەن خوراز قورساق ئاچقاندا توۋلايدۇ.

ئىمتىھان سىناق

مەكتەپلەردە ئوقۇغۇچىلارنىڭ، ئىدارە، جەمئىيەتلەردە ئىشچى ـ خىزمەتچىلەرنىڭ بىلىمى ۋە ئىش قابىلىيىتىنى تەكشۈرۈپ كۆرۈش ئۈسۈلى، سوئال ـ جاۋاب يولى بىلەن بولىدۇ.

"سىناق" تارىخى، مۇددەتسىز بولىدۇ.

بۇ يىل ئالىي مەكتەپلەرگە قوبۇل قىلىنىدىغان ئوقۇغۇچىلاردىن ۋاقتىدا ئىمتىھان ئېلىنىدى. * ئاپتونوم رايونلۇق ئەمگەك نازارىتى بۇ يىل ئىمتىھان ئېلىش ئارقىلىق ئىشچى قوبۇل قىلىشنى باشلۇۋەتتى * ئوقۇتقۇچى بىر ئوقۇغۇچىنىڭ قابىلىيىتىنى سىناق قىلىپ: سىز خىيال بىلەن كېتىپ بارغاندا، ئالدىڭىزدىن بىر ئىت چىقىپ سىزگە ئېتىلسا، سىز قانداق قىلىسىز؟ ـ دەپ سوراپتۇ. ئوقۇغۇچى: دوختۇرخانىغا ئېلىپ بېرىپ داۋالىغۇچە جىم ياتىمەن، ـ دەپ جاۋاب بېرىپتۇ.

ئىمكان ئىمكانىيەت

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەت ئۈچۈن زۆرۈر ۋە قولاي شارائىت.

ئەقىللىق دۇشمەندىن پايدا كېلىش ئىمكانى بار، نادان دوستتىن زىيان. * ئىمكانىيەت يار بەرسە، يەنە باشقا ئىشلارنىمۇ قىلغۇم بار.

ئىمكانىيەتنىڭ باردىچە ئىلاج بار ئىلاجنىڭ باردىچە

بارلىق شارائىت ۋە ئىمكانىيەتنى ئىشقا سېلىپ.

بىزنىڭ ئىشىمىز ئۆگىنىش ۋە ئۆگىنىش، ئىمكانىيەتنىڭ باردىچە بىلىمگە ئىگە بولۇش ئۈچۈن ئىنتىلىشتۇر. * بۇگۈنكى ئىشنى ئىلاج بار ئەتىگە قويما. * قولىغا ئالغان ئىشنى ئىلاجنىڭ باردىچە ۋاقتىدا پۈتتۈرۈش كېرەك.

ئىملا قائىدىسى ئورفوگرافىيە

يېزىق تىلىنىڭ يېزىش قائىدە ـ يوسۇنلىرى كۆرسىتىلگەن، يېزىقنى قېلىپلاشتۇرۇشنى ئىشقا ئاشۇرۇشنى كۆزلىگەن بەلگىلىمەر.

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئىملا قائىدىسى تۈزۈلۈپ، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن تەستىقلاپ ئېلان قىلىندى. * مەتبۇئات ساھەسىدە ئىشلىگۈچى مۇھەررىر، تەرجىمان، كورېكتور

ۋە ماشىنىستلار ئىملا قائىدىسىنى پىششىق بىلىشى شەرت.

ئىماسماق شەرەتلىمەك

بىرەر ھەرىكەت بىلەن يوشۇرۇن كۆرسەتمەك

ئۇ سىگىلىسىنى ئىملىدى. * ئۇلار شەرەتلىشىپ، چىقىشىپ كەتتى.

ئىنتىلمەك تەلپۈنمەك تەمشىلمەك

بىرەر نەرسە، شەخس ياكى تەرەپكە ئۆزىنى ئۇرماق، قولغا كەلتۈرۈشكە ئۇرۇنماق.

ئاچكۆز ھەممىگە ئىنتىلەر، ئىنتىلگەنگە يېتەلمەس. * ھەقىقىي ياخشىلىققا ھەممە كىشىنىڭ قەلبى تەلپۈنىدۇ. * تەمشىلگەنگە ئىش پۈتمەس.

ئىندىكس تىزىم كۆرسەتكۈچ رويخەت

كىتاب ـ ژۇرنالدىكى ماۋزۇلار ياكى مۇھىم مەزمۇنلارنى يېزىۋېلىپ، ئۇلارنىڭ ئورنى ۋە بەت نومۇرىنى يېزىپ، مەلۇم تەرتىپتە تۈزۈپ چىقىلغان جەدۋەل.

"رويخەت" كۆپىنچە كىشى نامىلرى تىزىملىكىنى كۆرسىتىدۇ.

«تۈركىي تىللار دىۋانى» ئىندىكسى ئىشلەنمەكتە. * «تارىم»نىڭ ھەر يىللىق تىزىمى ئىشلەندى. * «ئۇيغۇر تىلىدىكى مەنىداش سۆز ـ ئىبارىلەر لۇغىتى» كۆرسەتكۈچى مەلۇم سەۋەب بىلەن بېرىلمەي قالدى. * «ماركس ـ ئېنگېلس ئەسەرلىرى»دىكى مەشھۇر شەخسلەر رويخىتى ھەرقايسى تومدا بېرىلگەن.

ئىنستىنكت تۇغما تۇيغۇ

ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ تۇغۇلۇشتىنلا بىلىدىغان، ئۆگەنمەيلا ئىشلەيدىغان ھالىتى، خۇسۇسىيىتى.

ھەسەل ھەرىسىنىڭ ھەسەل چىقىرىشى ئۇلاردىكى ئىنستىنكتنىڭ ئىپادىسى.

ئىنقىلاب رېۋولىيوتسىيە

كونا تۈزۈم، كونا مۇناسىۋەت، كونا ئۇسۇللارنى.....تۈپتىن ئۆزگەرتىش.

جۇڭگو ئىنقىلابى پۈتۈن دۇنياغا غايەت زور تەسىر كۆرسەتتى. * تېخنىكا ئىنقىلابىنىڭ ئىجتىمائىي ئىنقىلابتىن كېيىن چىقىشى جەزمەن.

ئىنقىلابچى رېۋولىيوتسىئونېر

ئىنقىلابقا ئۆزىنى ئاتىغان، ئىنقىلاب بىلەن شۇغۇللىنىدىغان شەخس،

ئىنقىلابچىلارلا ھايات چېغىدىمۇ، ۋاپات بولغاندىمۇ كۆپچىلىككە بەخت ئاتا قىلالايدۇ.

ئىنى ئۇكا

ئۆزىدىن يېشى كىچىك ئوغۇل بالا، كىشى.

ئىنىسىغا دېدى بىر سۆز گۆھەر: "ئاتاڭنىڭ خىزمىتىدە بول، ئەي بۇرادەر!" * ئاغا ـ ئىنى. * ئاكا ـ ئۇكا. * ئويناشسا ئۇكىسى ئوتار، چىڭداشسا ئاكىسى.

ئىنشا دىكتوپكا

مەكتەپلەردە تىل ـ ئەدەبىياتتىن ياد يېزىش، يېزىق مەشقى.

شۇ كۈنلەردە مەكتەپلەردە ئوقۇغۇچىلارغا ئىنشا يازدۇرۇش تازا ياخشى بولمايۋاتىدۇ، ئوتتۇرا مەكتەپلەرنى پۈتتۈرگەن ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىملاسى ياخشى ئەمەس، بۇنىڭغا دىققەت قىلىش كېرەك.

ئىنشائات قۇرۇلۇش

تۇرلۇك مەقسەتلەر ئۈچۈن قۇرۇلغان بىنالار ۋە ئۇنىڭغا دائىر ئۆسكۈنە ـ سايمانلار.

بۇ يىل دېھقانچىلىق رايونلىرىدا دېھقانلار بىرمۇنچە سۇ ئىنشائاتلىرىنى قۇردى. * سۇ قۇرۇلۇشى — دېھقانچىلىق - چارۋىچىلىقتا مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ ئاچقۇچى.

ئىنژېنېر مۇھەندىس گۇڭچىڭشى

تېخنىكىسىنىڭ بىرەر ساھەسى بويىچە ئالىي مەلۇماتلىق مۇتەخەسسىس.

ھازىر بىزدە ھەرقايسى ساھە بويىچە ياخشى ئىنژېنېرلار يېتىشمەكتە.

ئىنكاس ئەكس

ئەينەك، سۇلار ۋە باشقا يالتىراق نەرسىلەر ئۈستىدە كۆرۈنگەن تەسۋىر، شۇ تەرىقىدە، بىرەر ئىش - ھەرىكەتنىڭ يەنە بىر ئىش - ھەرىكەتتىكى كۆرۈنۈشى.

ئۇششاق - چۈششەك ئىشلارغا ئېسىلۋېلىپ، جىددىل تېرىشىش — نادانلىقنىڭ ئىنكاسى. * سۆزۈك سۇدا ئۆز ئەكسىنى كۆرگەن قىز ئۇزاقتىن ئۇزاق قاراپ تۇردى.

ئىنكاس قىلماق ئەكس ئەتتۈرمەك ياكى قىلماق

بىرەر ئىش - ھەرىكەت يەنە بىر ئىش - ھەرىكەتتە كۆرۈنمەك.

ئۈدىيدە بولغان يامان نىيەت ئاخىر بىرەر ئىشتا ئىنكاس قىلىدۇ.

* شائىر ئۆز تالانتىنى شېئىرلىرىدا ئەكس ئەتتۈرىدۇ.

ئىنكىئانا دايە چارىيە سۈتئانىسى

بالىنى ئېمىتىپ ئۆستۈرگەن ۋە تەربىيەلەپ چوڭ قىلغان ئايال، ئانا.

"دايە"، "چارىيە" كىتابىي سۆزلەر.

ئىنكىئانا سېنى تۇغمىغان بىلەن، ئۆز سۈتىنى بېرىپ باقتى. * ئىنكىئاناڭنى قەدىرلە. * سۈتئانىسى تۇغقان ئانىغا ئوخشاشلا، ساڭا ئانا.

ي

يا ياكى يا بولمىسا ياخود ئازۇ

بۆلگۈچ باغلىغۇچى، سۆز، جۈملىلەرنىڭ ئىككىدىن بىرىنى تاللاش مۇناسىۋىتىنى كۆرسىتىدۇ.

سەن بارامسەن، يا مەن كېلەيمۇ؟ * خام مېۋىدە يا پۇراق يوق، يا لەززەت. * ئۇ يا ئەلەمدە يوق، يا قەلەمدە. * يولۇاسنى ئۆلتۈرۈش ياكى يولۇاسقا يەم بولۇش — ئىككىنىڭ بىرى. * بۇ يەردە بىكار تۇرامدۇق، كىنوغا بارايلى، يا بولمىسا، ئۆيگە كېتەيلى.

يا ياي ئوقيا ساداق كامان كامالىك قۇرمان بالاقمان

قەدىمكى بىر خىل جەڭ قورالى.

يادىن ئۇركۈگەن قاغا ئورماندىنمۇ قورقىدۇ. * تىلىگىنى سۆزلەشكە ساز، تەبەر قىل، تىلىگىنى ئوق قىل ۋە ئەقلىنى يا قىل. * ياي بەك تارتىلسا سۇنار، ئاي بەك تولسا كەمتۈك بولار. * ئاتا كۆرگەن ئوقيا ياسار. * ئوق ئاتقان بولساڭ، سادىقىگىنى يوشۇرما. * ئاتقىلى ئوق، ئاشقىلىرىڭ كۆكسىنى ھە دەپ، يايمىغا جانىم قىلىپ قۇربان، سادىقىگىنى ئۆپەي. * مەرگەن سەۋر قىلسا، ئەقلىدىن نىشان، كامانمۇ قايتمايدۇ ئۇچقان ئوق ھېچ ئان.

يا ئاق ئەمەس، يا كۆك ئەمەس يا گۈش ئەمەس، يا بەز يا ھالال ئەمەس، يا ھارام

گۇمانلىق سانىلىپ ئېنىقلانماي تۇرغان ئىش - ھەرىكەت،

ئەرسە.

ئايشەمگۈلنىڭ ئىشى يا ئاق ئەمەس، يا كۆك ئەمەس، شۇنداق تۇرۇ-ۋاتىدۇ. * نېمە گەپ بۇ يا گۆش ئەمەس، يا بەز. * بۇ ئىشنى ئېنىقلاش كېرەك، يا ھالال ئەمەس، يا ھارام ئەمەس تۇرىۋەرسە بولمايدۇ.

يا بايدىن چىقار، يا سايرامدىن يا پۇككا چۈشسۇن، يا چىككا

تەۋەككۈل قىلىپ ئىشلىمەك، نەتىجىسىنىڭ قانداق بولۇشىغا ئانچە پەرۋا قىلماسلىق.

قىلىۋەر، يا بايدىن چىقار، يا سايرامدىن، قاراپ تۇرغاندىن پايدا يوق. * تەۋەككۈل قىل، ئېلىۋەر، يا پۇككا چۈشسۇن، يا چىككا.

ياپتا گەپ ئەگىتمە گەپ دارىتما گەپ تەنە گەپ

كىنايە قىلىپ ئېيتىلغان سۆز، بىرى ھەققىدە سۆزلەپ سۆز ئارىسىدا باشقا بىرنېگە تەگكۈزمەك.

بۇ ئادەم ياپتا گەپ، ئەگىتمە گەپ قىلىشنى بىلمەيتتى. * ئۇلار بىر-بىرىگە دارىتما گەپ قىلىشايتتى. * تەنە گەپ قىلىدىكەنسىز، بۇ يەردە كىمنىڭ گېپىنى كىم كۆتۈرىدۇ؟

ياپىر يا ھەزرەت

خۇشاللىق تەئەججۈپى.

ئالغۇچە ياپىر، بەرگۈچە كاپىر. * يا ھەزرەت، شۇنداقمۇ چىرايلىق بولغان بارمۇ، قىز دېگەن!

ياپىلاق يالپاق يېسى يالپى

دۇگىلەك ئەمەس، سوزۇنچاقمۇ ئەمەس، يوپۇرماق شەكىللىك.

ياپىلاق يۇز شاپىلاق كۆتۈرەلمەيدۇ. * يالپاق تاختاي ئۆيگە لازىم.

يات يوچۇن بىگانە غەيرىي

قېرىنداشلىقى يوق: ناتونۇش.

يات يېگۈچە، تۇغقان ئۆلگۈچە. * ياتنىڭ يېنى يوق. * يامۇلىنىڭ ئىشكى يوچۇن، كىرەلمەيسەن پۇل يوق ئۇيۇچۇن. * بىگانىلەرنىڭ قولىغا قارىغۇچە، ئىشلەپ تاپقان ئەلا. * غەيرىي بىرىنىڭ ئوچۇقىدىن ئۆزۈڭنىڭ چىرىغى ئىسسىق.

ياتسىماق يېتىرقىماق

يات ھېسابلاپ، قورۇنماق.

قىز ياتسىنىپ، قورۇنۇپ بىر چەتتە تۇراتتى. * يېتىرقاشنى بىلمەيدىغان بۇ بالا، دەرھال ھەممە بىلەن ئېچىل بولۇپ كەتتى.

ياخشى ئوبدان دۇرۇس تۈزۈك بەلەن ئەۋزەل ئەلا ساز ئېسىل خوپ ئەزگۈ تۈزۈن سوقانچىغ

ھەر جەھەتتىن تولۇق، ساق، ئۇستۇن ھالەت.

"ئەۋزەل"، "ئەلا"، "ساز"، "خوپ" لار ئادەمنى سۈپەتلەپ كەلمەيدۇ.

ياخشى ئېشىنى يەر، يامان بېشىنى يەر. * ياخشى ئەدە بولسا ياخشى. * سەن ياخشى، مەن ياخشى، تونۇر قىزىق، نان ياخشى. * ھالال ئىشلەپ تاپساڭ ئەگەر ئارپا نان، خەقنىڭ ئاق نېنىنى يېگەندىن ئوبدان. * كىشىنىڭ ئاغزىغا قاراپ، مەنسەپ تۇتقاندىن، ئۆز ئەركىگە ئىگە پۇقرا بولغان دۇرۇس. * ئۆزىگە يارىشار ئەخمەقنىڭ چۈشى، نە بىر قىممىتى بار، نە تۈزۈك ئىشى. * كىمنىڭ ئەگەر بەلەن بولسا ھېممىتى، كونا كىيىمدىمۇ چوڭدۇر ئىززىتى. * ئېيتىلغان سۆزدىن ئېيتىلمىغان سۆز ئەۋزەل. * ۋاقىت ھەممىدىن ئەلا. * بۇگۈنكى تۇخۇم ئەتىكى توخۇدىن ئەلا. * ئاز بولسىمۇ،

ساز بولسۇن. * ئېسىل دوست يېراقلاشماس. * مۇھەببەتسىزلىك ئېسىلى دەسلەپكىسى. * بوراندا ئۆز كۆزۈڭگە ئىشەنگىنىڭ خوپ، يامغۇردا ئۆز ئۆتۈكۈڭنى كىيگىنىڭ خوپ.

ياخشىلىقچە ياخشىلىق بىلەن چىرايلىقچە

ئىش ـ ھەربىرىتىنى ئۇرۇش ـ تالاش قىلماي ئوبدان پۈتتۈ ـ رۈشكە دالالەت.

ياخشىلىقچە ببرئۆمت، بولمىسا، كۆرگۈلۈكۈڭنى كۆرۈسەن. * ئىش بۇ يەرگە يەتتى، ئەمدى ياخشىلىق بىلەن ئاجرىشايلى. * چىرايلىقچە پۈتۈشكەن ياخشى، غەلۋىنىڭ نېمە لازىمى.

يادرو ئۆزەك مايا

نەرسىنىڭ ئاساسىنى تەشكىل قىلغان ماددا؛ ببرەر تەشكىلات، گۇرۇھنىڭ ئاساسىنى تەشكىل قىلغان شەخسلەر.

بىزنىڭ ئىشلىرىمىزغا رەھبەرلىك قىلغۇچى يادرو كۇچ ـ جۇڭگو كومپارتىيىسى. * ئۆزەكتىن چىققان ئوت يامان، ئۆزدىن چىققان يات يامان.

يار I قىيا ھاڭ يارداڭ گىلالاڭ ئۇچۇرۇم ئۇچما چۇغۇردان

تاغۇ تاشلار ۋە سۇ بوينىڭ ئويۇلۇپ كەتكەن يېرى.

"ھاڭ" بەك جوڭقۇر ئويۇلغان يەر.

"گىلاڭ" قۇمۇل شېۋىسىدە "تىك يار".

"ئۇچۇرۇم"، "ئۇچما"لار ئەڭ خەتەرلىك چوققا.

ياردىن ئۆلىسىڭمۇ ياۋغا بوي بەرمە. * يارنى چىم بېكىتىدۇ. * تىك قىياغا مىك يىل قاراپ تۇرساڭمۇ ئۇنىڭدىن ببرەر يوچۇق پەيدا بولمايدۇ. * چاپا ـ مۇشەققەت تالانت ئىگىلىرى ئۇچۇن پەلەمپەي. قاۋۇللار ئۇچۇن دۆلەت، ئاجىزلار ئۇچۇن تېگى يوق ھاڭدۇر. * ئالـ

دەمزدىكى يارداڭدىن ساق ـ سالامەت ئۆتسەڭ، ئۇ تەرىپى تۇز يول.

يار II نىگار جانان ئاشنا ئاداش دىلبەر دىلدار دىلرەبا قاسىنچىغ

كۆڭۈل سۆيگەن كىشى، بىر ـ بىرىگە كۆيگەن ئىككى تەرەپنىڭ بىرى.

"ئاشنا"، "ئاداش" كۆپىنچە خوتۇنلۇق ئەر ياكى ئەرلىك خوتۇن ياكى بويتاق، تۇل ئەر ـ ئايالـلاردىن بىر ـ بىرىگە كۆڭۈل بەرگەنلەرگە ئىشلىتىلىدۇ.

"دىلبەر"، "دىلدار"، "دىلرەبا"لار كىتابىي سۆزلەر، كلاسسىك ئەدەبىياتىمىزدا كۆپ ئۇچرايدۇ.

بىر قول ئىككى ئىشنى قىلالماس زىنھار، بىر دىلغا سىغمايدۇ ھەرگىز ئىككى يار. * يارىم چىقتى تالاغا، مېنى قويدى بالاغا. * ئىككى ئالەمدە مېنىڭ نىگارىم بولسا يېنىمدا، بەس؛ يا بېھىش، دوزاخ، يا ھۇرۇ غۇلمان كېرەك ئەمەس. * جاندىن كەچمىگۈچە، جانانغا يەتكىلى بولماس. * ئاشناڭغا ئىشىنىپ، ئەرسىز قالما. * ئاداش تاپتىم بازاردىن، خالاس بولدۇم قازادىن. * باشقا تۇغمەن تېشى كەلگەندە ھەتتا، دىلبىرىدىن قايتسا دىل ئەمەس ئەسلا. * دىلى كۆيگەنگە دىلرەبا بول.

بار III يۆلەك نىرەك تايانچ قانات

خەيرخاھ؛ يارەملەشكۈچى، يۆلىگۈچى.

دادىلغا بەخت يار. * يارىم يار بولسا، ھېچنېمىدىن قورقمايمەن. * يىقىلغانغا يۆلەك بول. * يار قېشىمدا ئولتۇرسا. تاغدەك يۆلەك ئەمەسمۇ، ئاغزىدا دېگەن بىلەن، كۆڭلى بۆلەك ئەمەسمۇ. * بۇ بوستاندا دوستلار بولمىسا تىرەك، نېسىپ بولماس، مەقسەت گۈلىنى تەرمەك. * تايانچ تاپتىم تالادىن، قۇتۇلۇپ قالدىم بالادىن. * ئەر قانىتى ـ ئات.

يارا جاراهەت چاقا زېدە زەخمەت يېغىر قارت

تىخىدىن، قاتتىق ئۇرۇلۇشتىن، ماددا ئالماشتۇرۇشنىڭ بۇزۇلۇشىدىن بولىدىغان شىكەستە.

"يېغىر" ئات ـ ئۇلاققا قارىتا ئىپتىلىدۇ.

قول يارىسى كېتەر، تىل يارىسى كەتمەس. * ئۇنىڭ يارىسىغا تەگمە. * يارىسىغا تۇز سەپمە. * جاراھەتنىڭ ئاغرىقى جانىنى ئېلىپ، جاڭگالدا قويىدۇ. * چاقاڭ ساقايغۇچە چالۋاقمىما. * قېتىقنىڭ ئىچى زىدە، گالۋاڭنىڭ بېشى زىدە. * كۆچلۈكلەردىن زەخمەت يېمەي دېسەڭ، كۆچسىزلەرگە پايدا يەتكۈز. * توختى ئاخۇنىنىڭ ئېتى ئېگەر غاجىلاپ يېغىر بوپ قاپتۇ.

ياراتماق ياقتۇرماق

ماقۇل كۆرمەك، ياخشى كۆرمەك.

يار مېنى ياراتمىسا، ئۆزگە يەردىن يار تۇتاي. * ئوت سۇنى ياراتمايدىغان بولسا، سۇ ئوتنىڭ نېمىسىنى ياراتسۇن!؟ * قولىدىن كېلىدىغىنىنى ياقتۇرماس، ياقتۇرغىنى قولىدىن كەلمەس.

ياراشماق ئەپلەشمەك كېلىشمەك بېكىشمەك تۇغۇشماق

ئۇرۇش ـ تالاشنى تۇگىتىپ، مۇناسىۋەتنى ياخشىلىماق، خوپ بولۇپ قېلىشماق.

يارىشىش شەرتى بولسا، يارىشىشنى رەت قىلىش ئاقىلنىڭ ئىشى ئەمەس. * ئۇلار ئەمدى ئېپلىشىپ قاپتۇ. * ئەقىلسىزلەر دەۋالىشىدۇ، ئەقىللىقلەر كېلىشىدۇ. * چېكىشمىگۈچە بېكىشمەس.

ياردەم كۆرمەك مەدەت بوسۇت

بىراۋغا ماددىي ياكى مەنىۋى جەھەتتىن بولغان يار ـ يۆلەك. كۆرسەتكەن ئەقىل، نەسىھەت.

سېنىڭ ماڭا ياردىمىڭ تەگسە، مېنىڭمۇ ساڭا ياردىمىم تېگەر. * ۋاقتىدا قىلىنغان كۆمەك ـ ھەقىقىي قىممەتلىك كۆمەك. * مەدەت بەرمەك مەردنىڭ ئىشى. * ئاجىزلارغا ياردەم، زەئىپلەرگە كۆمەك، كۆچسىزلەرگە مەدەت بەر.

ياردەملەشمەك كۆمەكلەشمەك بولۇشماق قاراشماق مەدەت بەرمەك ياردەم قولىنى سۇنماق قولغا قول، پۇتقا پۇت بولماق

ماددىي جەھەتتىن، مەنىۋى جەھەتتىن يار ـ يۆلەك بولماق.

ياردەم كۈتمەك، ياردەملەش. * ئۆزئارا ياردەملەشمەك ـ ئەر ـ خوتۇننىڭ ئوبدان ئۆتۈشىنىڭ ئەگىشىترى. * بىلمىگەنگە بولۇشما. * بولۇشاڭ جانغا بولۇش. * ئالدىراپ قالغانغا قاراش. * قاراشقانغا مىننەت قىلما. * كۈچسىزلەرگە مەدەت بەر. * دوستۇڭ تەس كۈنىگە قالغاندا ياردەم قولۇڭنى سۇن. * سەن چوڭ بولدۇڭ، ئەندى ئاتا ـ ئاناڭنىڭ قولغا قول، پۇتقا پۇت بول.

ياردار مەجرۇھ

ياراڭلانغان، جاراھەتلەنگەن.

ياردار كېپىك ياتالماس. * مەجرۇھقا مەدەت بول.

ياردىماس بولمىغۇر بولۇمسىز ئەرزىمەس

ھېچ ئىشقا، ئىستېمالغا يارىمايدىغان، سۈپىتىنى يوقاتقان.

ياردىماس گەپنى تىلىگىدىن كۆرمە، دىلىگىدىن كۆر. * ياخشى بولغىن، ھەتتا دۈشمىنىڭ ئاسان سېنى دېيەلمەسلىكىگە ئامال ـ يامان. * سۆزۈگدەك بولمىسا، ئۆز ھەرىكىتىڭ، بولمىغۇر لاپتۇر ھەممە نەسىھەتنىڭ. * بولۇمسىزنى بولدۇرالمىدىم. قاپ ـ قاچمىنى تولدۇرالمىدىم. * ئەرزىمەستە ئارمان يوق. * ھاراق ئىچىش باش ئاغرىتىشقا ئەرزىمەس.

ياز ئايياز ياي

تۆت پەسلىنىڭ بىرى، باھار بىلەن كۆزنىڭ ئارىسىدا، ئىسسىق پەسىل.

"ئايياز" كىتابىي سۆز، كلاسسىك ئەدەبىياتىمىزدا ئۇچرايدۇ.

ھورۇننىڭ ئېتى يازدەۋ كۆتۈرەم. * يازنىڭ ئوزۇقىنى تىلىگۈچە ئاپتىپنى تىلە. * يامغۇرلۇق ئايياز كۆزدىن بەتتەر.

يازغۇچى ئەددب

بەدىئىي ئەسەر يازىدىغان كىشى.

جان دوستنىى قانداق ئىزدىسەڭ، يازغوچىنى شۇنداق تاللا. * ئۇلۇغ ئەدىب يۈسۈپ خاس ھاجىپ «قۇتادغۇبىلىك» داستانى بىلەن مەشھۇر.

يازماق پۈتمەك خەتلىمەك قەلەم تەۋرەتمەك

قەغەز، تاختا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر ئۈستىگە خەت چۈشۈرمەك.

يىراقتىكى دوستلارغا خەت يازدىم. * بولغان ئىشلارنى پۈتۈپ قويۇش كېرەك. * مېيىپلارغا بەرگەن يارەم پۇلىنى خەتلە. * بۇ كىنو سىنارىيىسىنى ئۇچەيلەن يازغان، مەن قەلەم تەۋرەتكەن.

ياسانچۇق سۆلەتۇاز

ياسىنىپ ـ تارىنىپ يۇرۇشكە ئامراق.

كېپىنەك پەرۋانە بولماس، ياسانچۇق مەردانە. * سۆلەتسۇاز سۆلىتىدىن چۈشمە، ئىككى ئىلىك ئېتىدىنمۇ چۈشىدۇ.

ياسانماق تارانماق

باش ـ كۆزنى تاراپ، چىرايلىق كىيىملەرنى كىيىپ، ئۆزىنى

بېزىمەك، جابدۇماق.

ياسانمايي دېسەم خوجامدىن قورقىمەن، ياسىنايي دېسەم خېنىمدىن.

* تاز تارانغۇچە توي تارقاپتۇ.

ياستۇق تەكىيە تېكىر سۇنچۇق پەيقۇ

ئۇخلاش ئۈچۈن ياتقاندا باش ئاستىغا قويۇلىدىغان بۇيۇم.

"سۇنچۇق"، "پەيقۇ" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

بىر ياستۇقتا باش قويماق. * ياستۇقنى قىرلاپ قويۇپ ياتماق.

* ھارغىنلىق ئۇبدان تەكىيە. * تاز تېكىردا، توشقان تېترىدا.

ياش ئۆۋەر نەۋقىران ئۆسمۇر

14 ياشتىن 30 ياشقىچە بولغان يىگىت ـ قىز.

"ئۆسمۇر" تېخمۇ كىچىك، 14 ـ 16 ياشلاردا بالا.

"ئۆۋەر"، "نەۋقىران"لار كىتابىي سۆزلەر، كەم ئىشلىتىلىدۇ.

ياش كەلسە ئىشقا، قېرى كەلسە ئاشقا. * ياشتىن خاتالىق ئۆتسە، قېرىدىن ئۆزرە ـ ئەپۇ كەلسۇن. * ئۆۋەر چېغىڭنى بىكار ئۆتكۈزمە، ئاسرا. * نەۋقىران چاغلار قېرىغاندا ئەسلەشكىلا قالمىسۇن.

* ئۆسمۇرنىڭ يولى ئۇزۇن. * ياش ـ ئۆسمۇرلەر ۋەتەننىڭ كېلەچىكى، مىللەتنىڭ ئۈمىدى.

ياشا ياشسۇن ئۇررا

تىلەك، تەبرىك سۆزى، شوئار.

ياشاڭلار، ئەزىمەتلەر! * ياشسۇن ھايات يالقۇنى! * ئۇلۇغ غەلىبىلەرگە ئۇررا!

ياشاپ كەت كامال تاپ ياغ چاينا قەنتىگنى چاق مېغىزىنى چاق ئاتاڭغا رەھمەت ئاتاك ئايلانسۇن

ماختاش سۆزى، ياخشى ئىشلارنى قىلغانلارغا مىننەتدار

بولۇپ، ئىلهام بېرىپ ئېيتىلىدۇ.

"ياشاپ كەت" ئىنتوناتسىيىگە باغلىق، ئىنتوناتسىيە سۈس بولسا، "تەنە" بولۇپ قالىدۇ.

ياشاپ كەت، خۇدا قولۇڭغا دەرد بەرمىسۇن! * كامال تاپ، بالام، كامال تاپ! * قولۇڭدىن كەلسە، ياغ چاينا. * خوپ قىلىپسەن، قەنىتكىنى چاق! * بار، ياخشى ئىشلە، پۇل تاپ، مېغىزىنى چاق! * رەھمەت بالام، ئاتاڭغا رەھمەت، ياخشى بالا ئىكەنسەن. * بولدى، بولدى، ئاتاڭ ئايلانسۇن، ئۆزۈن ئۆمۈر كۆر!

ياشلىق ئۆسمۈرلۈك

ياش ۋە ئۆسمۈر ۋاقىتلار؛ ياش ۋە ئۆسمۈرگە خاس ئىش-هەرىكەت.

ياشلىق شامىلى — قاتتىق شامال. * ياشلىقىدا بىلىم ئال، قېرىغاندا ئىشقا سال. * ياشلىق ئالىيجاناب تۇيغۇلارنىڭ يۇكسەك پەللىسىدۇر. * ياشلىقنىڭ ئۆزى هايات پوتىزىيىسىدۇر. * ئۆسمۈرلۈك گۈزەل چاغ، ئوقۇش چېغى.

ياشماق هايات كەچۈرمەك ئۇرمۇش كەچۈرمەك كۈن كۆرمەك تىرىكچىلىك قىلماق ئۆمۈر سۈرمەك

بۇ دۇنيادا مەۋجۇت تۇرماق.

كۆپ ياشىغان بىلىمەس، كۆپ كۆرگەن بىلەر. * مېنىڭ ياشاش پەلسەپەم — ئىشلەش. * شۇنداق ياشىغىكى، سەن بولساڭ شەرقته، ساڭا دۇنيا قىلىۋىن ئادەملەر غەربته. * مېنىڭ ياشاشتىكى مەقسىتىم باشقىلارنى تېخىمۇ گۈزەل هايات كەچۈرۈشكە ئېرىشتۈرۈش. * تۇرمۇش كەچۈرۈش — چوڭ جەڭ. * كۈن كۆرۈش ئۈچۈن ئىشلەشتىن باشقا ئامال يوق. * تىرىكچىلىك قىل، تۇرمۇشۇڭنى ياخشى ئۆتكۈر. * ئۆمۈر سۈرمەك ئاسان ئەمەس.

ياغ ماي ئۇز چىر

مال — چارۋىلار، جانۋارلارنىڭ تېنىدە، سۈتىدە، بەزى ئۆسۈملۈكلەرنىڭ غولى، ئۇرۇقىدا، دېنىدا، گۈلىدە بولىدىغان ماددا.

قوي يېغى؛ زىغىر يېغى. * ياغ يەپ يالىڭاچ بات. * ياغدەك باقماق. شەيتاندىن، توپا يەمسەن؟ — دەپ سورسا، يېغى بارمۇ؟ — دەپتۇ. * ماي قاچىسى سىرتىدىن مەلۇم.

ياغاچچى ھۈرجاك خارەت

ياغاچ، تاختايلاردىن ئۆيىنىڭ ياغاچ قۇرۇلمىلىرىنى ۋە هەر خىل جاهازلارنى ياسىغۇچى.

"ھۈرجاك" خەنزۇچە: 木匠. ئۇرۇمچى، تۇرپان شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

"خارەت" خوتەن دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

ياغاچچى ئۇستا بولسا، ياغاچقا جان كىرگۈزىدۇ، نائۇستا بولسا، ياغاجنى ئوتۇن قىلىدۇ.

ياغسىز مايسىز

يېغى بولمىغان، يېغى يوق، ياغ — ماي سىلىنمىغان.

بېلى بۇش ئادەم — ياغسىز چىراغ. * مايسىز تاماقتا قۇۋۋەت يوق.

ياغلىق روماڭ شال لەچەك چېچەك ساربۇغۇچ

خوتۇن — قىزلار بېشىغا سالىدىغان تۆت بۇرجەك ياكى ئۇچ بۇرجەك، چوچىلىق توقۇلما.

"چېچەك" قۇمۇل شېۋىسىدە، "ساربۇغۇچ" قەشقەر شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ساق باشقا باغلىق تاكسا، * روملىسىنى يۇدۇردۇم، قارا تالغا يايدۇردۇم، خۇدا قوشقان يارىمنى قاراڭغا ئالدۇردۇم. * شال سالغان ئايال سالاپەتلىك كۆرۈنەر. * لىچەك كىيمىگەنگە قارىسىغا باما بەرمە.

ياغلىما سۆز ياغلىما گەپ

ئەمەلىيەتتىن يىراق، ئەمما كىشىلىشتۇرۇپ، ھىيلە بىلەن ئېيتىلغان گەپ ـ سۆز.

ئۆزۈن يىللار ئىچىدە ئۇلار ئۇ ياغلىما سۆزلەرنى قانچە ـ قانچە قېتىم تەكرارلىغان. * ئەمدى ياغلىما گەپلىرىڭنى قوي!

ياغلىماق مايلىماق

ياغ ـ ماي سۈرتمەك.

ھارۋىنىڭ چاقىنى ياغلاپ تۇرۇش كېرەك، بولمىسا غىچىرلايدۇ. * ئاياغنى پات ـ پات مايلاپ تۇرساڭ، ھەم چىرايلىق بولىدۇ، ھەم چىداشلىق بولىدۇ.

ياق يوقسۇ

ئىنكار مەنىسىدە كىشىلدۇ. "يوق"تىن ئۆزگەرگەن.

ـ بازارغا بارامسەن؟

ـ ياق.

ـ ئاش يېدىلىمۇ؟

ـ يوقسۇ.

ياقماق قالماق توزغۇتماق

ئوتنى تۇتاشتۇرماق، ياندۇرماق.

يېقىشنى بىلسەڭ قارمۇ يانار. * كۆپ ياققان ئوت كۆككە كېتەر.

ياقىسىغا يامىشىماق ساقلىغا يامىشىماق

بىراۋنىڭ سۆز ـ ھەرىكىتىگە ئىلىۋېلىپ ھەلۋە قىلماق.

ئاغزىمدىن چىقتى، ياقامغا يامىشتى. * كىچىككىنە تۇرۇپ، ھەنىڭ ساقلىغا يامىشساڭ سەت ئەمەسمۇ؟

ياگاۋ چىش پاستسى

چىشنى يۇيۇپ، تازىلاپ تۇرۇشقا ئىشلىتىلىدىغان مەخسۇس مەلھەم.

ياگاۋنىڭ تۇرى بەك كۆپ، ھەرىكىم ئۆز چىشىنىڭ ۋە ئېغىز بوشلۇقىنىڭ ئەھۋالىغا قاراپ، تاللاپ ئىشلەتسە ياخشى ئۇنۇم ئالىدۇ.

ياڭراق جاراڭلىق

جاراڭلىغان ئاۋاز چىقىدىغان.

ھەرىكەت تىلدىن ياڭراق. * جاراڭلىق تاۋۇش. * جاراڭلىق بولسىمۇ، ئەمەلىيەتكە ئويغۇن كەلمەيدىغان گەپتە مەزە يوق.

يالاق ئۇلاق

ئىت، مۈشۈك قاتارلىق ئۆي ھايۋانلىرىغا تاماق بېرىلىدىغان قاچا.

ئىلىنى ساتقان يالاقتا ئاش يەر. * ئىتمۇ يالىقىنى قورۇيدۇ. * يالىقىنى يالاپ يۇرىۋەر. * ئۇلاقتا خار بولما.

يالاقچى يۇندىخور سۆڭگۈچكۈ

بىراۋنىڭ يالىقىنى يالاپ، يۇندىسىنى ئىچىپ يۇرىدىغان پەس تەبىئەتلىك خۇشامەتچى كىشى.

"سۆڭگۈچكۈ" لوپنۇر دىئالېكتىدا قوللىنىلىدۇ.

موللىنىڭ يامىنى قاراقچى بولار، ئادەمنىڭ يامىنى يالاقچى. * يۇندىخورنىڭ يۇزىگە قارىما.

يالتايماق ئايىنماق

ئەسلى ھالدىن ئۆزگىرىپ قالماق، سۆزىدىن يېنىۋالماق، ۋەدىگە ۋاپا قىلماسلىق.

يالتايغانغا يالۋۇرما. * ئاينىپ كەتكەن دوست ئەمەس.

يالغان يالغان-ياۋداق ساختا جا ربيا غەلەت قاپ دۇرۇغ

راست ئەمەس، ھەقىقىي ئەھۋالغا زىت.

"يالغان"، "يالغان-ياۋداق" ئومۇمەن گەپ-سۆزگە قارىتىلىدۇ.

"ساختا"، "جا"، "ربيا"لار ئادەم ۋە نەرسىلەرگە قارىتىلىدۇ، ھىيلە-مىكىر ئارىلاشقان بولىدۇ.

"غەلەت" ئەسلى ھالدىن باشقىچە ھال.

"جا" خەنزۇچە: 假

يالغانمۇ يولى بىلەن بولسۇن. * يالغان-ياۋداقنىڭ ئۇۋۇسىنى تاپماق تەس. * ساختا مال ئاسان سېتىلىدۇ. * جا ئادەم ئاخىر جاندىن ئايرىلىدۇ. * ربيا ئىش يامانلىققا قوشنا. * غەلەت ھەرىكەت قىلساڭ، غەلىبە يوق.

يالغانچى ساختىپەز ربياگەر قاپلاڭ تەرتۇ

سەممىي-راستچىل ئەمەس شەخس.

"قاپلاڭ" ئىلى شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

يالغانچى يالجماس، ئوغرى بېيىماس. * يالغانچى ئادەم ئەمەس. * ساختىپەز نادانىنى تاپىدۇ، دانادىن قاچىدۇ. * رىياگەر باشقىلارنى ربيا بىلەن ئالدايدۇ، كېيىن ربيا بىلەن ئالدىنىدۇ.

يالغانچاق ساختىپەزلىك ربياگەرلىك

سەممىي بولمىغان قىلىق، ھەرىكەت.

يالغانچىلىقنى ياقتۇرمىساڭ، يالغانچىغا سوئال قويما. * ساختىپەزلىك چىرىكلىشىشنىڭ باشلىنىشى. * ربياگەرلىك رەزىلىككە ئاپارىدۇ.

ياللانما دېھقان باتراق

پومپىشچىك، باي دېھقانلارغا ياللىنىپ ئىشلەيدىغان يەرسىز دېھقان.

ياللانما دېھقان يېزىلاردىكى پرولېتارلاردۇر.

يالىڭاياغ قوڭالتاق

ئاياغ كىيىم كىيمىگەن.

"قوڭالتاق" ئاياغ ئىچىگە پايپاق كەيمىگەن ياكى پايتىما ئورىمىغانغىمۇ ئېيتىلىدۇ.

تار ئۆتۈكتىن ساز يۇرۇش يالىڭاياغ، ئۆيدە غوۋغا بولسا، غۇربەت ياخشىراق. * قوڭالتاققا قىڭغىر كەش.

ياماق قۇراق

يىرتىلغان، تېشىلگەن، ئۇزۇلگەن... يەرنى يامىغاندا ئىشلىتىلگەن رەخت، لاتا.

"قۇراق" ئۇششاق، پارچە لاتىلاردىن قۇراشتۇرۇلغان لاتا.

يەرنىڭ يامىقى يوق، سۆزنىڭ ئايىغى. * ياخشى سۆزگە قۇلاق سال، يامان سۆزگە ياماق. * قۇراق تەكىيە ئەجرسىز كەلگەن مامۇق ياستۇقتىن ياخشى.

ياماق بولالماسلىق سەي بولالماسلىق

يىرى بىرىگە نىسبەتەن ھېچنېمىگە ئەرزىمەسلىك، دال

بولماسلىق.

سېنىڭ دەردىڭ مېنىڭ دەردىمگە ياماق بولالمايدۇ. * سېنىڭ بۇ نېمىلىرىڭ ئۇنىڭ ئەكەلگەنلىرى ئالدىدا سەي بولمايدۇ.

يامان ناچار ئوسال ئەسكى قەبىھ ئايباغ چەكەل يابالاق يارسىغاق ياۋىز يابىز ياۋاز

ياخشى ئەمەس، سۈپەتسىز تۆۋەن، خۇي ـ پەيلى بۇزۇق، يېقىمسىز، كۆڭۈلسىز، زىيانلىق.

ياماڭ ئىشنىڭ پۈتى يوق، تېز يۇگۇرىدۇ. * ياماڭ بىلەن يولداش بولما، نادان بىلەن سىرداش. * ياماڭدىن يىراق قاچ. * ياخشىغا كۆرۈم يوق، يامانغا ئۆلۈم. * ناچار بىلەي تېز خۇرايدۇ. * ياخشى قوشنا دەردكە داۋا، ئوسال قوشنا باشقا بالا. * ئەسكى تۆمۈردىن شەمشەر پۈتەمدۇ؟ * يالغانچىنىڭ سۆزى قانچە چىرايلىق بولسا، شۇنچە قەبىھتۇر.

ياماڭ بولدۇ سەت بولدۇ گۇناھ بولدۇ ئۈيات بولدۇ

ئادەت سۆزى: بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتتىن توسۇش ئۈچۈن ئېيتىلىدۇ.

زاۋالدا تىرناق ئالسا ياماڭ بولدۇ. * قىز بالا رەستىدە يالاڭباش يۈرسە سەت بولدۇ. * ھاراقتى كۆپ ئىچسە گۇناھ بولدۇ. * جامائەت ئالدىدا تاماكا چەكسە كىچىك بالا ئۈيات بولمامدۇ؟

ياماڭلىق ناچارلىق ئوساللىق بۇزۇقچىلىق ئەسكىلىك قەبىھلىك قىلغۇلۇق

ياماڭ ـ ئەسكى ھالەت، قىلىق.

ياماڭلىقنى ئاماڭلىق يېگەر. * ياماڭلىق ـ ياۋىنىڭ تامغىسى. * ياماڭلىق تېرىغان ياماڭلىق كۆرەر. * ياماڭلىق قىلساڭ، ياماڭلىق كۆرۈسەن.

* ناچارلىقتىن بىرگىنىدۇ، ياخشىلىققا تەلپۈنىدۇ. * ئوساللىق ئۆمۈرنى قىسقارتىدۇ. * بۇرۇقلۇق يۇرت بۇزىدۇ. * ئەسكىلىكنىڭ سىلتىزى ھۇرۇنلۇق. * قەبىھلىك تېرىساڭ، ئۆچمەنلىك يىغىسەن. * قىلغۇلۇقنى قىپ بولدۇڭ، يەنە نېمە كېرەك؟

يامغۇر يېغىن ياغمۇر يادا

بۇلۇتتىن تامچە ـ تامچە چۈشىدىغان سۇ.

"ئۆتكۈنچى يامغۇر. ئاق يېغىن.

سىم ـ سىم يامغۇرمۇ يولىنى بۇزالايدۇ. * بۇلۇت چىقماي يېغىن ياغماس، دەرد تارتماي ياش ئاقماس.

يامغۇرلۇق يېغىنلىق

يامغۇر كۆپ ياغىدىغان.

يامغۇرلۇق كۈنلەردىمۇ قۇياش مەۋجۇت. * يېغىنلىق چاغدا يېنىمدىن كەتمە.

يامىنى كەلسە يامىنغا كەلسە

ئىش ـ ھەرىكەتتىن يامان نەتىجە چىقىپ قالسا.

قورقما، يامىنى كەلسە، جانىنى ئالار. * يامىنغا كەلسە، مەنسىپىنى قولىغا بېرەرمەن.

يانارتاغ ئولتان

يەر شارىنىڭ ئۈستكى قاتلىمىنىڭ بەسمى ئازايغانلىقتىن، يەر شارىنىڭ ئاستىنقى چوڭقۇر قاتلىمىدىكى ھارارەتلىك جىسمىنىڭ يېرىقلاردىن پارتلاپ چىقىشىدىن ھاسىل بولغان.

تىرىك يانار تاغ، ئۆلۈك يانار تاغ. * فىلىپپىندا يانار تاغ پارتلاپ، زور تالاپەت كەلتۈردى.

يانچۇق چۆنتەك يانخالتا ھەميان

چاپان، شىمغا تىكىلگەن ياكى مەخسۇس تەييارلانغان پۇل ۋە ئۇششاق ـ چۇششەك نەرسىلەر سالىدىغان خالتا.

يانچۇقۇڭغا قاراپ خەجلە. * تويمىغۇرلۇق چۆنتەك تېشىدۇ. * پىيادىغا يانخالتا ئېغىر. يانخالتىسىدا بىر پۇل يوق، تۆگىسىنىڭ چىشىنى سانىپتۇ. * ھەميان كەتسە كەتسۇن، ۋەدە يالغان بولمىسۇن. * ھېسابىنى بىلمىگەن ھەمىنىدىن ئايرىلار.

يانچۇقچى جەلگۇر

كىشىلەرنىڭ يانچۇقلىرىدىكى پۇل ـ مالىلىرىنى ئوغرىلايدىغان يامان ئادەم.

يانچۇقچى بازاردىكى مالىمانغا ئامراق. * كوچا ئاپتوبۇسى جەلگۇرلەر كارامىتىنى كۆرسىتىدىغان يەر بولۇپ قالمىسۇن.

يانماق قايتماق

چىققان يەرگە كەلمەك.

ياخشىلىق قىلساڭ، ياخشىلىق يانار. * قايتقان مالدا بەرىكەت بار. * بارسەن دېگەن يارىم، يانسەن دېگەن يارىم، سەن مەندىن ئايرىلساڭ، ئۆلسەن دېگەن يارىم. * بارارىدا ھەمراھىڭ بولاي، قايتارىدا جۇپتۇڭ.

ياۋاش رايىش مۆمن

ئېغىر ـ بېسىق، غەلۋىسى يوق.

مېھمان قويىدىنمۇ ياۋاش. * شىرھەرقانچە ياۋاش بولسىمۇ، قولۇڭنى ئاغزىڭغا تىقما. * رايىش مولىلام زاكات ئالار. * قەھرىتان قىشتا توڭگۈزمۇ مۆمن.

يايلاق ئوتلاق

مال يايلىتىدىغان، ئوتلىتىدىغان چۆپلۈك يەر.

گۈزەل يايلاقمۇ زەھەرلىك چۆپتىن ساقلانسا بولىدۇ. * شىنجاڭدا 960 مىليون مو يايلاق ـ ئوتلاق بار، لېكىن تەڭدىن تولىسى ناچار.

يەر زېمىن

تېرىلغۇ قىلىنىدىغان ياكى تېرىلغۇ قىلىشقا بولىدىغان جاي.

يەر ـ دېھقانغا قۇت، ھۆرۈنغا جۇت. * ئاتامۇ يەر، ئانامۇ يەر. * يەر ـ قاققان قوزۇق. * شىنجاڭنىڭ ئومۇمىي يەر كۆلىمى 1 مىليون 650 مىڭ كۋادرات كىلومېتر. 14 مىليون نوپۇس بويىچە ھېسابلىغاندا ھەربىر كۋادرات كىلومېتر يەرگە 8.6 ئادەم توغرا كېلىدۇ. لېكىن تېرىلغۇ قىلىشقا بولىدىغان يەر كۆپ ئەمەس. * زېمىن ـ ھوسۇلنىڭ ئانىسى، ئەمگەك ـ ھوسۇلنىڭ ئاتىسى.

يەر قىلماق يەرگە كىرگۈزۈۋەتمەك

رەسۋا قىلماق، يۈزىنى قويماسلىق.

دۇشمەن قەست قىلسا، ئىككىلەنمە، ئۇر، يوقات، يەر قىل. * ئۇلار يا سىزنى كۆتۈرۈپ كۆككە چىقىرىۋېتىتى، يا سىزنى بېسىپ يەرگە كىرگۈزۈۋېتەتتى.

يەزنە پەچچە

ئاچىنىڭ ئېرى.

يەزنەڭ كەلسە كۆت، يەگگەڭ كەلسە قاچ.

يەككە يېگانە يالغۇز تەنھا بىر ئۆزى كاكىسالتاڭ

جۇپ، كۆپ ئەمەس، پەقەت بىرلا، ئادەمگە قارىتىلغان. "كاكىسالتاڭ"دا كەمىستىش مەنىسى بار.

يەككە ـ يېگاتە تۇرۇپ، رەقىبنى يەڭگىلى بولمايدۇ. * يالغۇر ماڭساڭ يول بېراق. * يالغۇر يۈرۈپ پۇل تاپقۇچە چىشىڭ تۆكۈلەر. * ياۋۇز كىشىنى دوست تۇتقاندىن تەنها يۈرگەن ياخشى. * مەيدانغا بىر ئۆزى يالغۇز چۈشكەن باتۇر سانالماس. * كاكسالتاڭ كارغا كەلمەس.

يەكلىمەك چەتكە قاقماق

ئارىغا ئالماسلىق.

ياقتۇرغانىنى يەكلىمە. * ئېرىنى يەكلىگەنىنى ئەل يەكلەيدۇ. * كەڭ دېگىز تار ئېقىننى چەتكە قاقمايدۇ. * ئىلگىرى جۇڭگودا چەت ئەللىك كىشىلەرنى چەتكە قېقىش دائىم يۈز بېرىپ تۇرىدىكەن.

يەكۈن خۇلاسە

ئادەم ياكى شەيئى ئۈستىدە چىقىرىلغان ھۆكۈم.

قۇۋزىقىغا قاراپ، دەرەختىن خۇلاسە چىقارما. * ئىككى تەرەپنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ بولۇپ، ئاندىن يەكۈن چىقار.

يەكۈنلىمەك خۇلاسلىمەك

بىرەر ئىش ـ ھەرىكەتتىن ئەتراپلىق تەھلىل يۈرگۈزۈپ ھۆكۈم چىقارماق.

ھەرقانداق ئىشنى تۇڭەتكەندىن كېيىن، ياخشى ئويلىنىپ، ئەتراپلىق تەھلىل قىلىپ يەكۈنلەش ـ كېيىنكى ئىش ئۈچۈن پايدىلىق.
* تۇنۇگۈتكى يىغىننى ئاخىردا خۇلاسلىدۇق.

يەڭمەك ئۇتماق

ئۇستۇنلۈك قازانماق.

يەڭگەن سۇلتان، يېڭىلگەن ئۇلتاڭ. * بىلىكى كۈچلۈك بىرنى يېڭەر، بىلىمى كۈچلۈك مىڭنى. * يېڭىلگەن مەن، يەڭگەن سەن ئەمەس. * يېڭى ئۆتار، كونا ئۆلەر.

يەڭ ئىچىدە ئىمى ـ جەمىدا

داۋراڭ سالماي، گەپ ـ سۆز چىقارماي، كۆز ـ كۆز قىلماي، خۇپىيانە يوسۇندا.

بۇ ئىش ياخشى بولماپتۇ، قانداق قىلسىمز؟ ئەمدى يەڭ ئىچىدە پۇتتۇرەيلى. * بەزى ئىشنى داۋراڭ سالماي ئىمى ـ جەمىدا پۇتتۇرگەن ئۇنۇملۇك بولىدۇ.

يەم بوغۇز ھەلەپ پوم يەم ـ خەشەك دان ئاشبار ئەس

ھايۋانلار، ئۇچار قاناتلارغا بېرىلىدىغان ئوزۇق.

"ھەلەپ" سامانغا كېپەك ئارىلاشتۇرۇلغىنى.

"پوم" تۆگە ئوزۇقى، قوناق ئوندىن قىلىنىدۇ.

قۇشنى يەم ئالدايدۇ، ئادەمنى گەپ. * ئاتنى قامچا بىلەن ھەيدە ـ گۈچە، يەم بىلەن ھەيدە. * بوغۇزنى پۇتۇن يېسە، ئايغىدىن تۇتۇن چىقار. * قالماق ئېتى بوغۇز يېمەس، بوغۇز يېسە توۋرا تېشەر. * ئىنەكـ نىڭ سۈتى يېلىنىدە ئەمەس، ھەلەپتە. * تۆگىنى پوم باقىدۇ، پومنى تۆگە كۆتۈردۇ. * يەم ـ خەشەك تەڭ بولسا، مال تەل بولىدۇ. * قۇش قانچە ئېگىز ئۇچسىمۇ دېنىنى يەردىن يەر. * دان ئۈچۈن، تاجىدار خوراز بېشىنى يەرگە ئېگىدۇ. * ھايۋانات باغچىسىدا شىرغا ئەس بەردى.

يەمچۈك دالۇاي

قارماق، تۇزاقلارغا ئىلىپ قويىدىغان گۆش، سازاڭ ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر.

بىلىق قارماقنى كۆرمەيدۇ، يەمچۈكنى كۆرىدۇ. * يەمچۈكنى يېدىك، قارماققا ئىلىنىدىك.

يەھۇدىي ئىبرانىي جوھۇت

تىلى سامائىي تىللىرىغا مەنسۇپ، پۇتۇن دۇنياغا تارقالغان،

كېلىپ چىقىشى ۋە دىنى بىر خىل بولغان گۈرۈپپىلاردىن ئىبارەت بىر مىللەت، ھازىر ئىسرائىلىيىگە توپلىنىشقا ئۇرۇنماقتا.

"يەھۇدىي" ئۇمۇمىي نام. * "جوھوت"تا كەمىستىش مەنىسى بار. * يەھۇدىي قىساسچىلىرى پۈتۈن ئەرەب دۇنياسىغا تەھلىكە سېلىپ، تاجاۋۇز قىلىپ كېلىۋاتىدۇ.

يوپۇرماق ياپراق بەرگ

ئۆسۈملۈكنىڭ ئوزۇقلىنىش ئورگانلىرىنىڭ بىرى.

جۈپتى يوق ئەر، يوپۇرمىقى يوق تېرەك. * ياپراق چۆكۈپ، تاش لەيلەيدىغان ۋاقىتمۇ بولىدۇ. * ئانىسى ئۇسۇل ئويناسا، بالىلىرى چاۋاك چالىدۇ، ئۇ نېمە؟ (ـــ يوپۇرماق، ياپراق).

يوپۇق ياپقۇچ

نەرسىلەرنىڭ ئۈستىگە يېپىپ قويىدىغان مەخسۇس توقۇلما.

ئاتنىڭ يوپۇقىنى يېپىپ قوي. * تۇنۇگۈن بىر چىرايلىق ياپقۇچ تىكتىم.

يوتقان كۆرپە يېپىنچا سېلىنچا تۆشەك يېكەنداز تۆسەنگۈ چاچغۇت

ئادەم ياتقاندا ئۈستىگە يېپىنىدىغان، ئولتۇرغاندا ئاستىغا سالىدىغان نەرسە. ئادەتتە تاش بىلەن ئەستەر ئىچىگە پاختا، يۇڭ، پەر سېلىپ تىكىلىدۇ.

"تۆشەك" ئۇمۇمىي نام.

"يېپىنچا"، "يوتقان" ئۇمۇمەن ئۈستىگە يېپىنىدىغىنى.

"سېلىنچا"، "كۆرپە" ياتقاندا ئاستىغا سېلىنىدىغىنى.

"يېكەنداز"، "كۆرپە" ئولتۇرغاندا ئاستىغا سېلىنىدۇ.

يوتقانغا قاراپ پۈت سۆن. * قار ـــ قارا يەرنىڭ كۆرپىسى.

* كۆرپەگىنى قانداق سالساڭ، چۈشۈگىنى شۇنداق كۆرۈسەن. * يەرنى سېلىنچا، كۆكنى يېپىنچا قىلىپ كەلدىم. * مېھمانغا يېكەنداز سال، كۆگلىنى ئال.

يورۇق نۇر زىيا شولا ياشۇق ئىشق

جىسمىنى يورۇتۇپ، كۆرگىلى بولىدىغان قىلىدىغان نەرسە.

كۆز بىلەن كۆرگىلى بولىدىغان ئېلېكتر ماگنىت دولقۇنى.

سوقۇرغا يورۇقنىڭ نېمە كېرەكى؟! * قۇياشنىڭ نۇرىنى توسقىلى بولماس. * تەقدىر يامانلىقىنى كۆرگەندە راۋا، ساۋاق ئال ئۇنىڭدىن تاپقىن نۇر ـ زىيا. * قۇياش قانچە ئېگىز بولسا، شولىسى شۇنچە قىسقا بولار. * نۇرنىڭ تارقىلىش سۈرئىتى سېكۇنتىغا تەخمىنەن 300 مىڭ كىلومېتر.

يورۇقلۇق نۇرلۇق

نۇر چۈشكەن ھالەت، يورۇق ھالەت.

يورۇقلۇق بار يەردە، زۇلمەتمۇ بار. * ھەقىقەت نۇرلۇق بولغاچقا، كىچىككىنە يوچۇقتىنمۇ جاھاننى يورۇتالايدۇ.

يورۇماق نۇرلانماق

يورۇقلۇق چۈشمەك.

تاڭ يورىدۇ، زۇلمەت كېتىدۇ. * شام ئۆچەر ۋاقتىدا بىردىنلا نۇرلىنار.

يوشۇرۇن ئاستىرتىن خۇپىيانە مەخپىي تۇيدۇرماي ئوغرىلىچە ياشۇت

ھېچكىمگە بىلىندۇرمەي، كۆرسەتمەي.

يوشۇرۇن قىلغان ياخشىلىقنىڭ ھەممىسى ئاشكارا قايتار. * يوشۇرۇن دەرد ـ ئەلەم يۈرەكنى كاۋاپ قىلىۋېتىدۇ. * كۆرۈنۈشتە ئەمەل قىلغان بولۇپ، ئاستىرتىن خىلاپلىق قىلماق ـــ يامان ئەخلاق. * ماختانچاقنىڭ

شۆھرەتپەرەسلىكى ئۇنىڭ خۇپيانە رەزىللىكىنى ناماياں قىلدۇ.
* مەخپي ئىش مەخپي پېتى قالارمۇ؟ * بۇ ئىشنى ھېچكىمگە
نۇيدۇرمىدىم. * ئوغرىلىقچە پۇتتۇرگەن ئىش شۇ پېتى قالسۇن.

يوشۇرۇنماق سۇقۇنماق مۆكمەك

كۆزگە كۆرۈنمەسلىك، بىلدۇرمەي بىرەر يەرگە كىرىۋالماق.
چەتتە تاماق يېگەن ئۆيگە مۆكۈنەر، ئۆيدە تاياق يېگەن نەگە
سوقۇنار. * سۇقۇنغا سۇ بەر. * مۆكمەك ھاياتلىق ئۈچۈن قىلىنغان ئامال.

يوق ئىش يوق گەپ

مۇمكىن ئەمەس، مۇمكىن بولمايدىغان ئىش ـ ھەرىكەت.
سۇن جۇڭشەن ئەپەندى يۇز ياشقا كىرگەن تەقدىردىمۇ، ئۇنىڭ
غايىلىرىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشى يوق ئىش ئىدى. * كۇمۇش تەڭگە؟ سىلى
مېنى كۇمۇش تەڭگە بىلەن قورقۇتماقچىمۇ؟ يوق گەپ.

يول I داۋلى

ئومۇمىي قائىدە ـ يوسۇن.
يولدىن چىقما، خاندىن قورقما. * داۋلىيىگىدىن چىقمايمەن، دوتـ
يىگىدىن قورقمايمەن، * تىللاش ـ داۋلى بىلمەيدىغانلارنىڭ داۋلىسى.

يول II سەپەر

بىرەر ئىش ياكى سەيلە ـ ساياھەت ئۈچۈن بىر يەردىن يەنە
بىر يەر (ئادەتتە يىراقراق مۇساپە)گە بارماق.
يول ئازابى ـ گۆر ئازابى. * يول سورىماي يولغا چىقما. * ئۆز
يولۇڭدىن قالما، كىشىلەر نېمە دېسە دەۋەرسۇن. ھەقىقەت يولىدىكى
سەپەرگە يول خېتى لازىم ئەمەس. * ئۇزۇن سەپەر مۇشكۈل بولىدۇ.

يول III چاقىرىم پوتەي

بۇرۇنقى ئۇزۇنلۇق ئۆلچىمى، 500 مېتىرچە كېلىدۇ.

ئۇرۇمچى بىلەن بېيجىڭنىڭ ئارىلىقى 8639 يول كېلىدۇ. * ئەسلىدىن
ئازغاندىن ئىككى چاقىرىم قاچ. * ئات ھارۇسى كۈنىگە ئاران 40ـ30
پوتەي يول يۈرىدۇ.

يولداش ھەمسەكداش سەپداش ئارقاداش

يولى، نىيىتى بىر كىشىلەر، بىر سەپتە بولغان كىشىلەر.
"يولداش"نىڭ مەنىسى كەڭ ۋە ئومۇمىي. "ۋەتەنداش"
مەنىسىدىمۇ كېلىدۇ. چاقىرغاندا ياكى نۇتۇقتا قاراتما سۆز بولىدۇ.
يولداش دەپ ئاتاش يېقىنلىقنى بىلدۈرىدۇ. * ھەمسەكداش بولۇش ـ
مۇھەببەتنىڭ ئاساسى. * سەپداش بولالىغان دوست ـ ھەقىقىي دوست.
ھەي، ئارقاداش، سۆيۈقئاشتىن قاچ، بىزگە كەلسۇن پولۇ ـ ئاش.

يولسىز ئورۇنسىز

داۋلىسى يوق، ھېچبىر ئاساسى، يولى يوق.
يولسىز ئاقلىنىش جىنايەت ئۆتكۈزۈشتىن يامان. * ئورۇنسىز ئاياشتىن
تەكەببۇر قىز يېتىشەر.

يول قاياققا يول بولسۇن

قەيەرگە كېتىۋاتىسىز؟
ـ يول قاياققا؟
ـ چوڭ كۆۋرۈككە.
ـ يول بولسۇن؟
ـ ھە، تۇرپانغا ماڭدۇق.

يوللۇق ئورۇنلۇق

قائىدە ـ يوسۇنغا مۇۋاپىق.
دانا دائىم يوللۇق. * مەنسىز سۆزنىڭمۇ ئورۇنلۇق ئېيتىلىدىغان
ۋاقتى بار.

يولۇچى پاساژىر

سەپەرگە چىققان كىشى.

يولۇچىلار ئاپتوبۇسى. * ئالدىنقى يولۇچى ــ ئوتتۇرىدىكىنىڭ تۇرۇكى. * يولۇچىنى قوندۇرما، قوندۇرساڭ توڭدۇرما.

يولۇاس بارس پەلەڭ

مۇشۇكسىمانلار ئائىلىسىگە مەنسۇپ يىرتقۇچ ھايۋان.

"بارس"، "پەلەڭ" كىتابىي سۆزلەر.

چىرىك ئارغامچىدا يولۇاس تۇرماس. * يولۇاس ئورمانىنى قوغدايدۇ، ئورمان يولۇاسنى قوغدايدۇ.

يوليورۇق كۆرسەتمە كۆرگۈ

يۇقىرى تۆۋەنگە تاپشۇرغان ئىش ۋە ئۇنى ھەل قىلىشنىڭ پرىنسىپى، ئۇسۇلى كۆرسىتىلگەن سۆز ياكى ھۆججەت.

يوليورۇق توغرا بولسا چىقىم كىرىمگە ئايلىنار. * كۆرسەتمىنى ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ ئىجرا قىلىش كۆرسەتمىنىڭ روھىغا ئەمەل قىلغانلىق بولىدۇ.

يۇدەمەك ھاپاشلىماق

دۇمبىگە ئېلىپ كۆتۈرمەك

"يۇدەمەك" نەرسىنى كۆتۈرمەككە قارىتىلىدۇ.

"ھاپاشلىماق" بالىنى كۆتۈرمەككە قارىتىلىدۇ.

كۆتۈرۈشنى بىلگەن كۆپ يۇدەر. * ھارماق دېسە، ھاپاشلا دەپتۇ.

يۇرتداش بىر يۇرتلۇق

بىر يۇرتتا تۇغۇلۇپ ئۆسكەنلەر.

مارالبېشى ناھىيىسى ئالاغىر يېزىسى بوزتوغ 13 ـ كەنتىدىكى دېھقان

ئوبۇل ساۋۇت يىللىق كىرىمىدىن 10000 يۈەن سەرپ قىلىپ، دېنام، **توك** سىمى سېتىۋېلىپ، يۇرتداشلىرىنى قارا چىراغ، كىرىسىن چىراغدىن قۇتۇلدۇردى. * ئادەمنىڭ نامىنى يۇرتداشلىرى چىقىرىدۇ. * يۇرتنىڭ سۈيىنى ئىچىپ، بىر يۇرتلۇقنى ئەسلەپتۇ.

يۇڭ تۈك موي تۈت

ئادەم ۋە ھايۋانلار، بەزى ئۆسۈملۈكلەر ئۈستىدىكى يىپەكسىمان نەرسە.

"يۇڭ" ئادەمگە ئېيتىلمايدۇ، "تۈك" دېيىلىدۇ.

"تۈت" ئۆچكە، تۆگە يۇڭلىرىنىڭ ئەڭ يۇمشاق، نەپىس قىسمى، تارىۋېلىنىدۇ.

ئاۋسترالىيەدە بىر دېھقان ئۆيدە باققان بىر قويدىن 29 كىلوگرام يۇڭ قىرقىۋالغان، يۇڭ تالاسىنىڭ ئۇزۇنلۇقى 62 سانتىمېتر ئىكەن، * تۆكلۈك ئادەم ــ تۈكى چۈشۈپ كەتكەن تېرە. * تۈك قايان ياتسا، شۇ يانغا سىلا. * ئۆچكىنىڭ مويى كۆپ، بەڭگىنىڭ ئويى. * تېكىنىڭ سۈتى بولمىغان بىلەن، تۈتى بار.

يۈرەك كۆڭۈل دىل قەلب كۆكەي

پىكىر قىلىدىغان ئورگانىدىن چىققان ئوي ـ پىكىر، ھېس ـ تۇيغۇ.

يۈرەكتىن چىققان سۆز يۈرەكنى يول تاپار. * بىر يۈرەككە ئىككى يار سىغماس. * كۆز نۇرىنىڭ ئۇلكىسى، كۆڭۈل سىرىنىڭ ئۇۋۇسى. * كۆڭلى ساپىنىڭ ئىشى تۈز. * گۈزەل چىرايىدىن گۈزەل كۆڭۈل ئەلا. * كۆڭۈل تارتىمىغان ئاشنى يېمە. * كۆڭۈل كۆتۈرمىگەن ئىشنى قىلما. * دىل ئازاردىن خۇدا بىزار. * تىلىڭ بىلەن دىلىڭ بىر بولسۇن. * قەلبى گۈزەل ــ مەڭگۈ گۈزەل. * چىراي گۈزەللىكىدىن قەلب گۈزەللىكى ئەلا.

يۇرمەك ماڭماق باسماق قەدەم تاشلىماق قەدەم قويماق

پۇتنى ئۆتۈشتۈرۈپ ھەربىر قەدەمنى باسماق.

ئۇ داپ داراڭلىغان، ئېشەك ھاڭرىغان يەردە يۇرۇپتۇ. * ئاستا يۇرگەن تاغ ئاشار. * نېسۋەك تاياللايسەن، ئولتۇرساڭ قېلىپ ھايال، سۇ ھەم دان كەينىدىن ماڭ تۇگمەن تېشى سال. * ئاستا ماڭغانمۇ ماڭغان، توختاپ قالغان يامان. * باسقان ئىزىڭنى بىلىپ باس، ئالدى ـ ئارقاڭنى بىلىپ باس. * قەدەم تاشلىغان ئىكەنسەن، ئىشىك ھەق ئىكەن، ئىككىلەنمە، ئارقىغا قايتما. * تۆگە خورمىزارغا قەدەم قويسىلا، ئاغزى مەزە قىلار، تىكەن يېسە ھەم.

يۇز بەرمەك سادىر بولماق پەيدا بولماق

ۋەقە بولۇپ كۆرۈنمەك.

يۇز بەرمىگەن ئىش يۇز بېرىشى مۇمكىن. * خاتالىق سادىر بولسا، تۈزەت، يەنە سادىر بولمىسۇن. * پەيدا بولسا بولسۇن، يوقاپ كەتمىسۇن.

يۇز تۇرانە يۈزمۈيۈز روبىرو تۇرۇپ قارىشىپ تۇرۇپ ئۇدۇلمۇئۇدۇل دەرقەمتە

بىر يەردە بىرۋاقتتا بىللە بولۇش.

دۇشمەن بىلەن يۇز تۇرانە تۇرغاندا دائىم ئېھتىيات قىلىش لازىم. * يۇزمۈيۈز سۆزلەشمەك، ئۇقۇشماسلىقتىن ساقلانغىلى بولىدۇ. * بىز روبىرو تۇرۇپ گەپلەشتۇق. * قارىشىپ تۇرۇپ، بىر ـ بىرىمىزنىڭ سىرىنى بىلەلمىدۇق. * ئۇدۇلمۇئۇدۇل ئولتۇردۇق. * ھەممىمىز دەرقەمتە بولۇپ، تاماق يېيىشتۇق.

يۈز مىليون يى كۆلتى

مىليوندىن يۇزى.

يۇگىدا 1 مىليارد 100 مىليون كىشى ياشايدۇ. * شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى ناھىيىلىرىدە بۇ يىل جەمئىي 100 مىليون يۈەنچە قىزىل رەسىم كۆرۈلگەن.

يۇزىگە سالماق پېشانىگە قويماق

بولۇپ ئۆتكەن سەۋەنلىك، خاتالىقنى بىرەر ۋاقىتتىن كېيىن ئۆزىگە ئېيتماق.

سىدىق ئۇنىڭ ئىلگىرىكى سەۋەنلىكىنى كەچۈرمەي يۇزىگە سالدى. * ئېسىمگە كەلدى شۇ ئان بىرچاغلىرىم، كەتكىنىم تاغقا "ئوغرى" ئاتاق ئېلىپ، كىمدۇ بۇگۈن شۇ ئاتاقنى قويماقچى پېشانەمگە داقاق قىلىپ.

يۈك ـ تاق شەكلى باگاژ

يولۇچى ئېلىپ يۈرگەن نەرسە ـ كېرەك.

"شەكلى" خەنزۇچە: 行李

يۈك ـ تېقىك يېنىك بولسا، يولۇڭ قىسقرايدۇ. * ئاكا، شەكلىمىنى ئۆلچىتىپ كۆردۇم، بەلگىلىمىدىن ئاشماپتۇ، خاتىرجەم مېڭەۋەر.

يۇگەن نوختا

ئات ـ ئېشەكنىڭ بېشىغا سالىدىغان جابدۇق.

"نوختا"دا ئېغىزدۇرۇق بولمايدۇ.

ئاتنى ساتساڭ، يۇگەننى قالدۇر. * ئاتسى باشقىنى خۇدا قوشىدۇ، ئۆيۈرى باشقىنى نوختا. * ئات بويىندا جوغۇلا، بېشىدا يۇگەن ـ نوختا، ئاچچىقىڭ تولا كەلسە، سەۋرى قىل، بىزە توختا.

يۇگەنلىمەك نوختىلاق

ئات ـ ئېشەككە يۇگەن ـ نوختا سالماق؛ كۆچمە: كىشىنى ئەركسىز قىلىپ قويماق.

يات يەردىكى ئادەم ـ يۇگەنلەنگەن ئات. * بېشىڭغا نوختا سېلىنىدۇ،

ئەركىدىن ئايرىلىسەن.

يۇگۇرمەك چاپماق

ناھايىتى تېز يۇرمەك.

ساغلام بولاي دېسەك يۇگۇر، گۈزەل بولاي دېسەك يۇگۇر، ئەقىللىق بولاي دېسەك يۇگۇر. * مېڭىشقا ئېرىنسەك، كېيىن يۇگۇرۈسەن. * بالاڭنى ئىشقا بۇيرۇپ كەينىدىن ئۆزۈك چاپ. * بالا چېپىشنى يەقىلىشتىن ئۆگىنىدۇ.

يۇگۇرۇشمەك چېپىشماق ياردىشماق ئوزۇشماق

بىر-بىرى بىلەن تېز يۇرۇشتە بەسلەشمەك.

كىم مەن بىلەن يۇگۇرۇشىدۇ؟ * چېپىشقاندا چىگىڭ تۇر. * ئۇزۇن يولدا ياردىشىدۇ. * تاغقا چىققاندا ئوزۇشۇپ ئويىندۇق.

يېتەكچى باشلامچى

باشچىلىق، رەھبەرلىك قىلغۇچى.

يېتەكچى ئىدىيە. * يېتەكچى بولمىسا، قەدەم تەكشى بولمايدۇ، قەدەم تەكشى بولمىسا، ئىش ئاقمايدۇ. * باشلامچى كۆپ بولسا، ئىش بۇزۇلار.

يېتەكچىلىك باشلامچىلىق

يېتەكچى - باشلامچىنىڭ ئىش - ھەرىكىتى.

بىزنىڭ ئىدىيەمىزگە يېتەكچىلىك قىلغۇچى نەزەرىيەۋى ئاساس — ماركسىزم - لېنىنىزم. * ھەممەمىز پارتىيەنىڭ باشلامچىلىقىدا زامانىۋىلاشتۇرۇشقا ئاتلاندۇق.

يېتىلمەك يېتەكلىمەك

باشلاپ ماڭماق، بەرھەر يېرىدىن تۇتۇپ بىللە ماڭماق.

قارىغۇ ساقنى يېتىلىيەلمەس. * يېتەكلىسەك ئۇسىدۇ، ھەيدىسەك

تېپىدۇ.

يېرىم يارتا يېرىم-يارتا نىسپىي تېخى

بىرنەرسىنىڭ ئىككى تەڭ قىسمىنىڭ بىرى؛ پۈتۈنىنىڭ ئىككىدىن بىرىگە تەڭ مىقدارى؛ بىرنەرسىنىڭ ئوتتۇرا بېلى، تولۇق ئەمەس، چالا؛ 0.5 $\frac{1}{2}$.

يېرىم كۈننىڭ يېنىشى يوق. * ئىككى يارتا بىر پۈتۈن. * يېرىم-يارتا بىلىش ئەڭ خەتەرلىك. * نىسپىي شەب. * يېشىم ئوتتۇزغا يەتتى، ئۆمرۈمنىڭ تېخى كەتتى.

يېرىم كېچە تۇن يېرىم نىسپىي شەب

كەچ سائەت ئون ئىككى ۋاقىتلار.

يېرىم كېچە ئولتۇرۇپ، ئىشمنى پۈتتۈردۇم. * ئوغرى تۇن يېرىمدا، پىتىنخور كۆپكۈندۈزدە. * قوشنامنىڭكىدىن ئوغرىلىغان مارجاننى نىسپىي شەبتىلا تاقالايسەن.

يېزا كەنت مەھەللە ئاۋۇل قىشلاق ئايماق سۇزاق

ئاساسەن دېھقانلار، چارۋىچىلار ئورناشقان جايلار، شەھەرگە نىسبەتەن، ئاساسەن، دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق قىلىنىدىغان جايلار.

"يېزا" مەملىكىتىمىزدە بىر دەرىجىلىك ھاكىمىيەت ئورنى، يېزىلىق خەلق ھۆكۈمىتى تۇرغان يەر.

"كەنت"، "مەھەللە" يېزا ئاستىدىكى مۇختارىيات بىرلىكى.

"ئاۋۇل" بولسا، چارۋىچىلىق رايونلىرىدا.

"قىشلاق"، "ئايماق"لار ھازىر كۆپ ئىشلىتىلمەيدۇ.

يېزىلاردا بۇاستە سايلام يۇرگۈزۈلىدۇ. * كەنت مەمۇرىي كەنت تەبىئىي كەنت، دەپ ئىككىگە بۆلۈنىدۇ. * مەھەللەڭ تىنچ بولسا، "ئامان

مەن" دە. * ياخشى ئايغىر ئۈيۇرنىنى بۆرىگە ئالدۇرماس، ياخشى يىگىت ئاۋۇلىنى ئوغرىغا ئالدۇرماس.

يېزىق خەت ئۇزۇك

يېزىش ئۇچۇن قوللىنىلىدىغان ھەرپلەر، بەلگىلەر سىستېمىسى.

ئۇيغۇر خەلقى تارىختا كۆپ يېزىقلارنى قوللانغان. ئاساسلىقى تۈرك-رونىك يېزىقى، قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقى، ئەرەب-پارس يېزىقى ۋە باشقىلار. 1957-يىل 12-ئاينىڭ 31-كۈنى ئاپتونوم رايونلۇق خەلق كومىتېتىنىڭ 13-سانلىق يىغىندا يېزىق ئۆزگەرتىش ۋە يېزىق يارىتىش قارارى ماقۇللانغان. * ماتېرىياللاردا كۆرسىتىلىشچە، خەنزۇچە خەتلەر 60 مىڭدىن ئاشىدۇ، ئەمما دائىمى ئىشلىتىلىدىغانلىرى 3000—4000، كىمكى 3000 خەت بىلسۇالسا ساۋاتلىق ھېسابلىنىدۇ.

يېسۇملەك بەسەي ئاق كۆك

ئوتياشنىڭ بىر خىلى. يىلىلىق سامان غولىلۇق ئۆسۈملۈك، يوپۇرمىقى چوڭ، چېچىكى سۇس سېرىق بولىدۇ.

يېسۇملەكنىڭ تەبىئىتى ھۆل سۈغۇق. كۈزلۈك يېسۇملەكنىڭ 100 گرامىدىن 19 كالورىيە، يازلىق يېسۇملەكنىڭ 100 گرامىدىن 25 كالورىيە قۇۋۋەت ھاسىل بولىدۇ. * ئايالار يېسۇملەكنى كۆپ يەپ بەرسە، كۆكرەك راكىدىن ساقلىنىدۇ.

يېڭىلمەك ئۇتۇلماق مەغلۇپ بولماق ئوڭدا چۈشمەك پاخشە بولماق ۋاك دېمەك تېكىدىن چىقماق

كۈرەش، مۇسابىقىلاردا، مۇنازىرە، رىقابەتلەردە قارشى تەرەپ، رەقىب، مۇخالىپلارنى يەڭمەك، غەلىبە قىلماق.

"يېڭىلمەك" ئەڭ ئومۇمىي.

"مەغلۇپ بولماق يېزىق تىلىدا، قالغانلىرى ئېغىز تىلىدا كېلىدۇ.

دۇشمەننى سەل چاغلىغان ئادەم ئاسانلا يېڭىلىپ قالىدۇ. * ئەر يېڭىلسە قولغا چۈشىدۇ، قۇش يېڭىلسە تورغا. * يېڭىلگەنگە جازا يوق. * بىرى ئۇتۇلمىسا، بىرى ئۇتماس. * ئۇتتۇرغان ئويۇندىن قاچار. * مەغلۇپ بولۇشتىن قورقما، ئاخىر غەلىبە قىلسەن. * ئۇ مەنمەنلىك قىلىپ، ئاخىر ئوڭدا چۈشتى. * پاخشە بولغانلار بۇ ياقتا ئۆتسۇن. * ھە، ۋاك دېدىڭمۇ؟ * مانا ئەمدى ئۇ تېكىدىن چىقتى.

يېلىم شىلىم كىلىي مۇكتۇي

ئۇلاش، يېپىشتۇرۇش، چاپلاش ئۇچۇن ئىشلىتىلىدىغان يېپىشقاق ماددا.

"يېلىم" قارىغاي ۋە باشقىلاردىن ئېلىنىدۇ، تەبىئىي.

"مۇكتۇي" قۇمۇل شېۋىسىدە قوللىنىلىدۇ.

ھەممىگە يېلىم كېرەك، ياغاچچىغا يېلىم. * شىلىم ئەتسەك سۈيۇق ئەت، قويۇق ئەتسەك چاپلاشمىسا دەرد.

يېلىنماق يالۇۇرماق

قاتتىق ئۆتۈنمەك، سورانماق.

بېقىنساك، بېقىن، يېلىنما. * خۇداغا يالۇۇرغۇچە، ئۆزۈڭگە يېلىن.

يېمەك ئىچمەك

يېگۈلۈك-ئىچكۈلۈكلەرنى ئىستېمال قىلماق.

"ئىچمەك" سۈيۇقلۇققا قارىتىلىدۇ.

ئاش كەلسە يېگىن، ئىش كەلسە قىلغىن. * ئەقىلسىز بىلەن پولۇ يېگۈچە، ئەقىللىق بىلەن تاش توشۇ. * چىراغىپايدا چاي ئىچكەن چېچەننى كۆرۈڭ. * ئاشنى كۆرسە ئىچىڭ تاز، ئىشنى كۆرسە قېچىڭ تاز.

يېنى بوش يېنى قۇرۇق

يانچۇقى قۇرۇق، يېنىدا پۇلى يوق، كەمبەغەل.

ياردەم قىلغۇم بار، لېكىن، سىلەر، بىلىسلەر يېنىم بوش. * مەن يېنىم قۇرۇق، قولۇم قىسقا، ئاران كېتىۋاتىمەن.

يېنىك يەڭگىل

ئېغىرلىقى يوق، ۋەزنى كەم؛ ۋەزمىن ئەمەس.

تەڭ كۆتۈرگەن يۈك يېنىك. * ئېغىر چامدىنىۋچە، يېنىك سەكرەيدۇ. * ياشلار يېنىك كېلىدۇ، ئاسان تېرىكىدۇ. * يەڭگىل ئويلاش ئۆزۈڭگە يۈك. * ئۇ قىزنىڭ مىجەزى يەڭگىل ئىكەن.

يېنىكلىك يەڭگىللىك

مىجەز ـ خۇلقى چۈسىراق ھالەت.

ئېغىرلىق ـ راھەتلىق، يېنىكلىك ـ شەيتانلىق. * كىچىك ئىشلاردا ھەققەتكە يەڭگىللىك قىلىدىغانلارغا چوڭ ئىشلاردا ئانچە ئىشەنگىلى بولمايدۇ.

يىپ رىشتە چىگە تالا

يىپەك، پاختا، يۇڭ، كەندىردىن ئېگىرىلگەن ئۇزۇن نەرسە. توقۇش، تىكىش، باغلاشقا ئىشلىتىلىدۇ.

"رىشتە" ئايرىم قوللىنىلمايدۇ، پەقەت سۆز بىرىكمىلىرىدە ئۇچرايدۇ.

"چىگە" كەندىر تالاسىدىن ئېلىنىدۇ، تومراق بولىدۇ.

"تالا" كۆپىنچە تەبىئىي بولىدۇ.

ئويلىماي ئېيتىلغان سۆز ـ يىپى ئۇزۇلگەن لەگلەك. * يىپىك ئېشىكلىك بولسا، ئىشىك پۇتۇكلۈك. * قووم ـ قېرىنداشنىڭمۇ رىشتىسى ئۇزۇلىدۇ. * چىگە ئىنچىكە يېرىدىن ئۇزۇلەر. * كېۋەزنىڭ پوستىدىن

ياخشى تالا چىقىدۇ.

يىپەك مەشۇت ئەۋرىشىم

پىلە قۇرۇتى ئىشلەپچىقىرىدىغان يىپكە ئوخشاش يۇمشاق نەرسە. ئۇنىڭدىن تاۋار ـ دۇردۇن، شايى ـ ئەتلەس توقۇلىدۇ.

ياقىسىغا يىپەك يېپىشار، يامانغا تىكەن. * مەشۇت يۇمشاقلىقتا تەمسىل. * ئەۋرىشىمدەك بويلىرىڭدىن ئايلىناي، سۆمبۈل كەبى چاچلىرىڭغا باغلىناي. ئىشقى پۇراق ئوتلىرىڭدا داغلىناي، چۆللىرىڭدە پەرھات كەبى ئاھ ئۇرۇپ.

يىپ ئېشەلمەيدۇ قولىغا سۇ قۇيۇپ بېرەلمەيدۇ

تەڭ كېلەلمەسلىك، كۆپ ئارقىدا تۇرماق.

* سەن ماختىغان قىز ئۇنىڭ ئالدىدا يىپ ئېشەلمەيدۇ. * ئۇسۇلنى چىرايلىق ئويناىدىكەنسىز، ھەر ـ ھەر كەسپىي ئۇسۇلچىلارمۇ سىزنىڭ قولىڭىزغا سۇ قۇيۇپ بېرەلمەيدىكەن.

يىپىدىن ـ يىڭنىسىغچە ئۇجۇر ـ بۇجۇرىغچە زىر ـ زەۋىرىگىچە

ئىش ـ ھەرىكەتنىڭ ئۇششاق ـ چۈششەك، پارچە ـ پۇرات ھەممە تەرەپلىرىنى قالدۇرماي.

ئۇ دېھقانلارنىڭ تۇرمۇش ئەھۋالىنى يىپىدىن ـ يىڭنىسىگىچە سوراپ ئۆگەندى. * ئۇ سېنىڭ ئەھۋالىڭنى ئۇجۇر ـ بۇجۇرىغچە بىلىدىكەن. * سوراقتا كاتىپلار زىر ـ زەۋىرىگىچە قالدۇرماي يېزىۋاتاتتى.

يېتىمەك يوقالماق

غايىب بولۇپ كەتمەك.

يېتىكەن نەرسە ئەسلىگە كەلمەس. * يوقالغان پىچاقنىڭ سېپى ئالتۇن.

يىراق ئۇزاق

ئۇزۇن ئارىلىق.

كۆزدىن يىراق ــ كۆكۈلدىن يىراق. * قىڭغايىغان يۈك يىراقتا بارماس. * يول يىراقى بولسا بولسۇن، كۆكۈل يىراقى بولمىسۇن. * ئوڭاي كەلگەن ئۇزاققا بارماس. * يالغان سۆز ئۇزاققا بارالماس، يالغانچىنىك كېمىسى يىراققا بارالماس.

يىرگەنمەك سەسكىنمەك يارسىماق

قاتتىق يامان كۆرمەك.

باي بىلەن قۇدا بولساڭ يىرگىنىدۇ، كەمبەغەل بىلەن قۇدا بولساڭ يېلىنىدۇ. * بەتلەگلىك مىلتىقتىن سەسكەنگۈچە، پىتنە ــ پاساتتىن سەسكەن.

يىرىك زەرداب سۆل

چاقا ــ يارىدا پەيدا بولىدىغان سېرىق ــ يېشىل رەڭلىك سۇيۇقلۇق.

"زەرداپ" قان ئارىلاش، سېرىق بولىدۇ.

ۋاقتىدا تاڭمىغان يارا يىرىك يىغىدۇ. * بەدىنىڭگە ئوق قادالسا. يۇلۇپ ئالارسەن، يۇرىكىڭدىكى زەردابنى قانداق قىلارسەن؟

يىغا زار نەۋرە يىغا ــ زار سىغت

قاتتىق جاپا ۋە ياكى غەمدىن كۆڭلى بۇزۇلۇپ كۆزدىن ياش چىقىش، ھۆڭگىرىگتىپ يىغلاش.

ئانسىغا يىغا، بالىغا كۈلكە. * بوۋايىنىڭ ناخشىسى زار بىلەن توختايدۇ. * تۈلكىنىڭ توۋىسى، مۇغەمبەرنىڭ نەۋھىسى. * ئۆلۈم ئۇزاتقاندا يىغا ــ زار قىلىش بىر ئادەت، يىغا ــ زاردىن كېمىنىڭ ئېچىنغانلىقىنى ۋە كېمىنىڭ خۇشال بولغانلىقىنى بىلگىلى بولماس.

يىغلىماق كۆز يېشى قىلماق ياش تۆكمەك سىغتاماق

قايغۇ ــ ئەلەم ۋە باشقا كۆڭۈلسىزلىك، ئاغرىق. سەۋەبىدىن كۆڭلى بۇزۇلۇپ كۆزىگە ياش ئالماق، ياش تۆكمەك.

يىغلىغانغا ئۆلۈك تىرىلمەس. * دوست يىغلىغاندا، دۈشمەن كۈلەر. * ئۇلار يىغلاپ كۆرۈشتى. * تىمساھنىڭ كۆز يېشى قىلغىنىنى كۆرۈپ دوست بولما. * ياش تۆكمەكنىگە دەرد چىقماس. * ئەگەر ئىنسان ھاياتتىن بىرەر ھەقىقەت تاپىتى دەپ ئېيتىشقا توغرا كەلسە، ئۇ ھەقىقەت شۇكى، يىغلاشقا ئەرزىمەيدىغان ھەرقانداق نەرسىگە ھەرگىز يىغلىما.

يىغماق توپلىماق

تارقاق، چېچىلاڭغۇ نەرسىلەرنى بىر يەرگە كەلتۈرمەك.

ئالتۇن يىقىقاندىن بىلىم توپلىغان ئەلا. * سانىدۇققا ئالتۇن يىقىۋچە، قورساققا بىلىم يىغ. * ئوغرىلاپ مال توپلاشنى بىلگەن دادا ئىغاڭلاشنىمۇ بىلەر. * ئادەمدىن يۇقىرى تۇرىدۇ ئالىم، بىلىم توپلىماققا موھتاجدۇر ئادەم.

يىغلىماق توپلانماق چوغۇلماق

تارقاق، چېچىلاڭغۇ نەرسىلەر بىر يەرگە كەلمەك.

سۇ يىغلىسا كۆل بولار. * قارا بۇلۇت توپلانسا، يامغۇر تۆكەر، خەلق توپى يىغلىسا قۇۋۋەت ئۆسەر. * ئېرىق سۇلىرى توپلىنىپ دەريا بولار.

يىغىن مەجلىس دەرىنەك ئەنجۈمەن كونفېرېنسىيە سىيەزد كونگرېسس

بىرەر ئىش ــ ھەرىكەت ئۈستىدە مۇزاكىرە ــ مەسلىھەت قىلىش ئۈچۈن ئۈيۇشتۇرۇلغان يىغىلىش.

ئومۇمىي يىغىن، ياچىيكا يىغىنى. * يىغىن قىسقا، تېجەشلىك بولسا ئىدى. * سۆھبەت مەجلىسى بولۇپ ئۆتتى. * مەجلىستە سىنا

ئۇ ياق - بۇ ياقنى، يوتقانغا قاراپ ئۆزات ئايلىنى. * ئەدەب روشەن چىراغدۇر ئەنجۈمەندە، ئەدەب پاكلىق دەللىلى دىل چىمەندە.

يىگىنە بىگىز جۇۋالدۇرۇز تېمىنە دەرەپشە دەرەش

ئۇچى ئۇچلۇق، توم تەرىپىدە تۆشۈكى بار، **تۆشۈكىگە** يىپ - چىگە ئۆتكۈزۈپ نەرسە تىكىدىغان سايمان.

بۇلارنىڭ خىزمىتى ئوخشاش، تىكىدىغان نەرسىسى **ۋە** چوڭ - كىچىكلىكى ئوخشاش ئەمەس.

"يىگىنە، بىگىز، جۇۋالدۇرۇز، تېمىنە" **تۆمۈردىن، دەرەپشە، دەرەش** يولغۇن ياغاچتىن ياسىلىدۇ.

بىر يىگىنىگە ئىككى يىپ ئۆتىمەس، * يىگىنە سانجىغاندەك. * يىگىنە بىلەن قۇدۇق قازماق. * بىگىز قاپتا ياتماس. * نائۇستا موزدۇز جۇۋالدۇرۇز تاللايدۇ. * ئۇن يىگىنىنى سوقسا، بىر تېمىنە بولماس. * دەرەپشە ئۇچلىقىغا يارىتىلغان. * دەرەش ئىنچىكە بولسا، ئىش ئىلگىرىلەيدۇ.

يىل سائال سەنە

ۋاقىت بىرلىكى. يەر شارىنىڭ كۈن ئەتراپىدا بىر ئايلىنىپ چىقىشى ئۈچۈن كەتكەن ۋاقىت.

بىر يىل 365 كۈن 6 سائەت 9 مىنۇت 10 سېكۇنت. * ئاتىسى ئۆلگەننى يەتتە يىل قوغلاش. * يىل يۇر، ئامان يۇر.

يىلتىزىنى قىرقماق يىلتىزىغا پالتا چاپماق يىلتىزىدىن قومۇرماق

ياشاش ئىمكانىيىتىدىن پۈتۈنلەي مەھرۇم قىلماق.

دۇشمەن هامان دۇشمەن، ئۇ مېنىڭ يىلتىزىمىنى قىرقماقچى بولۇۋاتىدۇ. * ئۇ... 16 يىللىق قەدىناس ئائىلىسىنىڭ يىلتىزىغا پالتا چاپتى. * يامانلىقنى يىلتىزىدىن قومۇرماق كېرەك.

يىلنامە خرونولوگىيە سالنامە

بىر يىللىق ئەھۋال، تەرەققىيات خاتىرىلەنگەن هۆججەت.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ 1990 - يىللىق يىلنامىسى **ئىشلىنىپ**، نەشر قىلىندى.

قوشۇمچىلار

1. مىلادىيە كالېندارىدىكى مەندىش ئاي ناملىرى

يانۋار 1 - ئاي سوۋغا

يىل 12 ئاينىڭ بىرىنچىسىنىڭ نامى.

يانۋار لاتىنچە Januarius دىن كەلگەن. قەدىمكى رىملىقلار شەپقەت ئىلاھى Jans نى يادلاپ تۇرۇش ئۈچۈن، بۇ ئاينى شۇنىڭ نامى بىلەن ئاتاشقان.

1 - ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك. 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنى يېڭى يىل باشلىنىدۇ.

فېۋرال 2 - ئاي بېلىق

يىل 12 ئاينىڭ ئىككىنچىسىنىڭ نامى.

فېۋرال لاتىنچە Februarius دىن كەلگەن. بۇ سۆز بولسا. قەدىمكى رىملىقلارنىڭ Februm بايرىمىدىن كەلگەن.

2 - ئاي كىچىك ئاي: 28 كۈنلۈك. كەبىسە يىلىدا 29 كۈنلۈك: كەبىسە يىلى 4 يىلدا ئالمىشىدۇ. 1988 - يىلى كەبىسە يىلى ئىدى. 1992 - يىلىمۇ كەبىسە يىلى.

14 - فېۋرال دۇنيا ئاشىق - مەشۇقلار بايرىمى.

مارت 3 - ئاي قوزا

يىل 12 ئاينىڭ ئۈچىنچىسىنىڭ نامى.

مارت لاتىنچە Martius دىن كەلگەن. قەدىمكى رىملىقلار ئۇرۇش ئىلاھى Mars قا بولغان ئىخلاسىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن، ئۇنى بۇ

ئاينىڭ نامى قىلغان.

3 - ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك.

8 - مارت خەلقئارا ئاياللار بايرىمى (1910 - يىل).

12 - مارت جۇڭگو كۆچەت تىكىش بايرىمى (1979 - يىل).

3 - ئاينىڭ 21 - كۈنى كۈن بىلەن تۈن تەڭشىلىدۇ، ئۇنىدىن كېيىن كۈن ئۇزىرىشقا باشلايدۇ.

3 - ئاينىڭ 21 - كۈنى نوروز بايرىمى بولىدۇ.

3 - ئاينىڭ 25 - كۈنى — گرېتسىيىنىڭ دۆلەت بايرىمى.

ئاپرېل 4 - ئاي ئۈي

يىل 12 ئاينىڭ تۆتىنچىسىنىڭ نامى.

ئاپرېل لاتىنچە Aprelis دىن كەلگەن، بۇ سۆزنىڭ مەنىسى "يەر - جاھان ئىللىپ، مەۋجۇداتلار ياشاردى" دېگەن بولىدىكەن.

4 - ئاي كىچىك ئاي: 30 كۈنلۈك.

22 - ئاپرېل خەلقئارا يەر شارى كۈنى.

ماي 5 - ئاي قوشكېزەك

يىل 12 ئاينىڭ بەشىنچىسىنىڭ نامى.

ماي لاتىنچە Maius دىن كەلگەن. قەدىمكى رىملىقلار باھارغا ۋە ھاياتقا مۇئەككەل ئايال ئىلاھ Maia نى خاتىرىلەش ئۈچۈن، بۇ ئايغا شۇ نامنى بەرگەن.

5 - ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك.

1 - ماي خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمى ھەرقايسى ئەللەردە قىزغىن تەبرىكلىنىدۇ.

5 - ئاينىڭ 8 - كۈنى (1945 - يىل) گېرمان فاشىستلىرى شەرتسىز تەسلىم بولغانلىقىنى جاكارلىغان. 5 - ئاينىڭ 9 - كۈنى گېرمان فاشىستلىرى ئۇستىدىن غەلبە قىلىنغان خاتىرە كۈن.

4 ـ ماي خەلقئارا قىزىل كرېست خاتىرە كۈنى.

ئىيۇن 6 ـ ئاي تىماق

يىل 12 ئاينىڭ ئالتىنچىسىنىڭ نامى.

ئىيۇن لاتىنچە Junius دىن كەلگەن. قەدىمكى رىملىقلار Jnno دېگەن ئەپسانىۋى بىر ئىلاھنىڭ خاتىرىسى ئۈچۈن، بۇ ئاينى Junius دەپ ئاتىغان.

6 ـ ئاي كىچىك ئاي: 30 كۈنلۈك.

1 ـ ئىيۇن خەلقئارا بالىلار بايرىمى. بۇنى خەلقئارا دېموكراتىك ئايالار بىرلەشمىسى مۇدىرىيىتى بۇ كۈننى خەلقئارا بالىلار بايرىمى قىلىپ بەلگىلىگەن.

1 ـ ئىيۇن ئىتالىيەنىڭ دۆلەت بايرىمى.

6 ـ ئاينىڭ 5 ـ كۈنى ـــ 5 ـ ئىيۇن دۇنيا مۇھىت كۈنى.

1967 ـ يىلى 6 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى مەملىكىتىمىز تۇنجى ۋۇدۇرود بومبىسىنى مۇۋەپپەقىيەتلىك پارتلاتقان.

6 ـ ئاينىڭ 21 ـ ياكى 22 ـ كۈنى كۈن توختايدۇ. بۇ كۈندە كۈندۈز ئەڭ ئۇزۇن، تۈن ئەڭ قىسقا بولىدۇ.

ئىيۇل 7 ـ ئاي ئارسلان

يىل 12 ئاينىڭ يەتتىنچىسىنىڭ نامى.

ئىيۇل لاتىنچە Julius دىن كەلگەن. بۇ قەدىمكى رىمنىڭ ھۆكۈمرانى كايزانىڭ ئىسمى بولۇپ، رىملىقلار بۇ ئاينى شۇنىڭ ئىسمى بىلەن ئاتىغان.

7 ـ ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك.

1 ـ ئىيۇل جۇڭگو كوموئۇنىستىك پارتىيىسى دۇنياغا كەلگەن خاتىرە كۈن (1921 ـ يىل).

1 ـ ئىيۇل كانادانىڭ دۆلەت بايرىمى.

7 ـ ئاينىڭ 14 ـ كۈنى فرانسىيەنىڭ دۆلەت بايرىمى.

7 ـ ئاينىڭ 11 ـ كۈنى ـــ 11 ـ ئىيۇل دۇنيا يەر تەۋرەش كۈنى.

1969 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 20 ـ كۈنى ئامېرىكىنىڭ ئالەم ئۇچقۇچىلىرى ئامستىروڭ بىلەن ئولدىرىن ئاي شارىغا تۇنجى قېتىم قەدەم قويغان.

7 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈنى بېلگىيەنىڭ دۆلەت بايرىمى.

7 ـ ئاينىڭ 22 ـ كۈنى پولشىنىڭ دۆلەت بايرىمى.

7 ـ ئاينىڭ 23 ـ كۈنى مىسىرنىڭ دۆلەت بايرىمى.

ئاۋغۇست 8 ـ ئاي باشاق

يىل 12 ئاينىڭ سەككىزىنچىسىنىڭ نامى.

ئاۋغۇست لاتىنچە Augustus دىن كەلگەن. كايزا ئۆلگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ ۋارىسى ئوكتاۋىيان مۇشۇ ئايدا تۇغۇلغاچقا، ئۆزىنىڭ پەخرىي نامىنى بۇ ئايغا قويغان.

8 ـ ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك.

1 ـ ئاۋغۇست جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسى قۇرۇلغان كۈن (1927 ـ يىل)؛ ئارمىيە قۇرۇلغان بايرام.

1945 ـ يىل 8 ـ ئاينىڭ 6 ـ كۈنى ئامېرىكا ياپونىيەنىڭ خىروسىما شەھىرىگە تۇنجى ئاتوم بومبىسىنى تاشلىغان.

8 ـ ئاينىڭ 10 ـ كۈنى ئېكۋاتورنىڭ دۆلەت بايرىمى.

سېنتەبىر 9 ـ ئاي تارازا

يىل 12 ئاينىڭ توققۇزىنچىسىنىڭ نامى.

سېنتەبىرنىڭ ئىنگلىزچىسى September بولۇپ، بۇ Septem دىن كەلگەن. بۇنىڭ مەنىسى يەتتىنچى، يەنى يەتتىنچى ئاي ئىكەن. قەدىمكى رىمنىڭ يىلنامىسىدا ئەسلىدە بىر يىل ئون ئاي بولغان، كېيىن ئىككى ئاي قوشۇپ 12 ئاي قىلىنغان. كېيىن قوشۇلغان ئىككى ئاي يىلنىڭ باش تەرىپىگە قوشۇلۇپ 1 ـ، 2 ـ ئاي قىلىنغان، بۇرۇنقى ئايلار ئۆز تەرتىپى بويىچە كەينىگە سۈرۈلگەن، شۇنىڭ بىلەن

7 ـ ئاي 9 ـ ئاي بولغان.

9 ـ ئاي كىچىك ئاي: 30 كۈنلۈك.

10 ـ سېنتەبر جۈمگو ئوقۇتقۇچىلار بايرىمى.

9 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى مېكسىكىنىڭ دۆلەت بايرىمى.

1825 ـ يىلى 9 ـ ئاينىڭ 27 ـ كۈنى دۇنيا بويىچە تۇنجى پويىز قاتنىغان.

9 ـ ئاينىڭ 21 ـ 22 ـ كۈنلىرى كۈن ـ تۈن تەڭلىشىدۇ، ئۇندىن كېيىن تۈن ئۇزىراپ، كۈن قىسقىراپ بارىدۇ.

ئۆكتەبر 10 ـ ئاي چايان

يىل 12 ئاينىڭ ئوننىنچىسىنىڭ نامى.

ئۆكتەبرنىڭ ئىنگلىزچىسى October بولۇپ، بۇ لاتىنچە Octo دېگەن سۆزدىن كەلگەن، ئۇنىڭ ئەسلى مەنىسى سەككىز، يەنى سەككىزىنچى ئاي دېگەن بولىدۇ. قەدىمكى رىم يىلنامىسىدا ئەسلىدە بىر يىل ئون ئاي ئىكەن، كېيىن يىلنىڭ بېشىغا ئىككى ئاي قوشۇپ 12 ئاي قىلىنغان. 8 ـ ئاي 10 ـ ئايغا سۈرۈلگەن، نامى ئۆزگەرتىلمىگەن.

10 ـ ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك.

1 ـ ئۆكتەبر جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغان كۈن، جۇڭگونىڭ دۆلەت بايرىمى (1949 ـ يىل).

1957 ـ يىلى 10 ـ ئاينىڭ 4 ـ كۈنى سابىق سوۋېت ئىتتىپاقى تۇنجى يەر شارى ھەمراھىنى قويۇپ بەرگەن.

10 ـ ئاينىڭ 13 ـ كۈنى جۇڭگو پىئونېرلار ئەترىتى قۇرۇلغان كۈن (1949 ـ يىل).

1964 ـ يىلى 10 ـ ئاينىڭ 16 ـ كۈنى ئېلىمىز تۇنجى ئاتوم بومبىسىنى پارتلاتقان.

1945 ـ يىل 10 ئاينىڭ 24 ـ كۈنى ب د ت قۇرۇلغان.

9 ـ ئۆكتەبر دۇنيا پوچتا كۈنى.

14 ـ ئۆكتەبر دۇنيا ئۆلچەم كۈنى.

15 ـ ئۆكتەبر دۇنيا ئاشلىق كۈنى.

25 ـ ئۆكتەبر شار بايرىمى.

نويابر 11 ـ ئاي ياچاق

يىل 12 ئاينىڭ ئون بىرىنچىسىنىڭ نامى.

نويابىر ئىنگلىزچە November دېيىلىدۇ. ئۇ لاتىنچە Novem دىن كەلگەن. ئۇنىڭ ئەسلى مەنىسى توققۇز، يەنى 9 ـ ئاي بولۇپ، قەدىمكى رىم يىلنامىسىدا بىر يىل 12 ـ ئايغا ئۆزگەرگەندىن كېيىن، 9 ـ ئاي 11 ـ ئاي بولغان، لېكىن نامى ئۆزگەرتىلمىگەن.

11 ـ ئاي كىچىك ئاي: 30 كۈنلۈك.

11 ـ ئاينىڭ 3 ـ كۈنى پاناما نىڭ دۆلەت بايرىمى.

7 ـ نويابىر ئۆكتەبر سوتسىيالىستىك ئىنقىلابى خاتىرە كۈنى، يەنى سابىق سوۋېت ئىتتىپاقىنىڭ دۆلەت بايرىمى ئىدى.

1869 ـ يىل 11 ـ ئاينىڭ 17 ـ كۈنى ئاتلانتىك ئوكيان بىلەن ھىندى ئوكيانىنى تۇتاشتۇرىدىغان سۈۋەيىش قانىلى پۈتۈپ قاتناش باشلانغان.

دېكابر 12 ـ ئاي ئوغلاق

يىل 12 ئاينىڭ ئون ئىككىنچىسىنىڭ نامى.

دېكابر ئىنگلىزچە December دېيىلىدۇ. بۇ لاتىنچە Decem دىن كەلگەن. بۇنىڭ ئەسلى مەنىسى ئوننىنچى، يەنى ئوننىنچى ئاي دېگەن بولىدۇ. قەدىمكى رىم يىلنامىسىدا ئون ئاي 12 ئايغا ئۆزگەرتىلگەندە، ئەسلى 10 ـ ئاي 12 ـ ئاي بولغان، لېكىن نامى ئۆزگەرتىلمىگەن.

12 ـ ئاي چوڭ ئاي: 31 كۈنلۈك.

12 ـ ئاينىڭ 21 ـ كۈندىن 23 ـ كۈنگىچە كۈن توختايدىغان ۋاقىت: بۇ چاغدا تۈن ئەڭ ئۇزۇن، كۈن ئەڭ قىسقا بولىدۇ.

12 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى روژدېستۋو بايرىمى، يەنى ئەيسا تۇغۇلغان كۈن. خرىستىئانلارنىڭ بايرىمى.

30 ـ دېكابر ئېلىمىزنىڭ رادىئو ئىشلىرى بارلىققا كەلگەن خاتىرە كۈن.

2. ھىجرىيە كالېندارىدىكى مەنداش ئاي ناملىرى

1 ـ ئاي	مۇھەررەم	30 كۈن
2 ـ ئاي	سەپەر	29 كۈن
3 ـ ئاي	رەببىيەلئەۋۋەل مەۋلۇت ئېيى	30 كۈن
4 ـ ئاي	رەببىيەلئاخىر	29 كۈن
5 ـ ئاي	جامادىيەلئەۋۋەل	30 كۈن
6 ـ ئاي	جامادىيەلئاخىر	29 كۈن
7 ـ ئاي	رەجەب	30 كۈن
8 ـ ئاي	شەئبان بارات ئېيى	29 كۈن
9 ـ ئاي	رامىزان	30 كۈن
10 ـ ئاي	شەۋۋال روزى ھېيت ئېيى	29 كۈن
11 ـ ئاي	زۇلقەئدە ئارا ئاي	30 كۈن
12 ـ ئاي	زۇلھەججە ئەرەپات ئېيى	29 كۈن

ھىجرىيە كالېندارى ساپ ئاي (قەمەرىيە) كالېندارى بولۇپ، يېڭى ئاي چىققان كۈنى ئاي باشى بولىدۇ. 12 ئاي بىر يىل بولىدۇ. تاق ئايلار 30 كۈن، جۈپ ئايلار 29 كۈن بولىدۇ. جەمئىي 354 كۈن 8 سائەت 48 مىنۇتتىن بىر يىل ھاسىل بولىدۇ. مەخسۇس كەبىسە ئاي بولمايدۇ، لېكىن 30 يىل بىر "قەرنە" ھېسابلىنىپ، بىر قەرنىنىڭ 2 ـ، 5 ـ، 7 ـ، 10 ـ، 13 ـ، 16 ـ، 18 ـ، 21 ـ، 24 ـ، 26 ـ يىللىرىنىڭ ئاخىرقى 12 ـ ئېيىغا ئۇچ يىلدا بىردىن كەبىسە كۈنى قوشۇلۇپ، بۇ يىللارنىڭ ھەربىرى 355 كۈندىن قىلىنىدۇ. ئەمما ھىجرىيە كالېندارىدا يىللارنىڭ ئوتتۇرىچە كۈن سانى 354 كۈن 8

سائەت 48 مىنۇت بولىدۇ. شۇڭا ئۇنىڭ بىر يىلى شەمسىيە كالېندارىدىنىڭكىدىن 10 كۈن 21 سائەت 1 مىنۇت كەم بولىدۇ. ھەر 2.7 شەمسىيە يىلىدا 1 ئاي، ھەر 32.6 شەمسىيە يىلىدا ساق 1 ئاي پەرقلىنىدۇ.

3. پەن ناملىرىدىكى مەنداش ئاتىلىش

ئاستىرونومىيە ـــ ئۇلۇم نۇجۇم
ئالگېبرا ـــ جەبر
ئالگېبرا ئېيىك ـــ جەبرى
تېرىگونومېترىيە ـــ مۇسەللەسات
تېرمىنولوگىيە ـــ مۇستەلەھات
سىنتاكسىس ـــ نەھۇ
گېئومېترىيە ـــ ھەندەسە.
لىنگۋىستىكا ـــ تىلشۇناسلىق
لىنگۋىست ـــ تىلشۇناس
ماتىماتىكا ـــ رىيازەت
ماتىماتىك ـــ رىيازى
مورفولوگىيە ـــ سەرپ
ھېساب ـــ ئارىفمېتىكا

4. پەلسەپىدىكى مەنداش ئاتالغۇلار

ئەقىدىچىلىك	دوگماتىزم
ئەقلىچىلىك	راتسىئونالىزم
بىرمەنبەچىلىك	مونىزم

بلگدلی بولماسلق نه‌زه‌ریسی	ئاگنوستنزم
بلش نه‌زه‌ریسی	گنوسپئولوگیه
پان روهچلق	پان پسسخنزم
پان ئدراکچلق	پان لوگنزم
پۇتۇلمچلك	پرپفورمنزم
پۇتۇنلۇك نه‌زه‌ریسی	خولنزم
پۇرسه‌تپه‌ره‌سلك	ئوپپورتۇنزم
ته‌جربه به‌لگه نه‌زه‌ریسی	ئېمپیرئوسمولنزم
ته‌جربه ـ ته‌نقدچلکی	ئېمپیرئوکرتنزم
ته‌جربمچلك	ئېمپیرنزم
ته‌بئه‌تچلك	ناتۇرالنزم
ته‌بئه‌تئلاهچلقی	دېئنزم
ته‌قدیرچلك	فاتالنزم
تۇیغۇ نه‌زه‌ریسی	سېنسۇئالنزم
تلسماتچلق	ئوککۇلتنزم
جاهانگرلك	ئسمپیرئالنزم
جاهانچلق	کوسموپولتنزم
ده‌للچلك	پوزیتئونزم
روهچلق	سېرئوئالنزم
سرلقلاشتۇرمچلق	مستتنزم
شه‌کلچلك	فورمالنزم
شۇبهچلك	سکېپتنزم
شیئوجېگجۇیی	رېۋئزئونزم
غه‌یری ئه‌خلاقچلق	ئامورالنزم

غه‌یری لوگیکچلق	ئالوگنزم
غه‌یری مۇئه‌ییه‌نلك نه‌زه‌ریسی	ئنتدېتېرمننزم
کاززاپلق	سوفستیکا
کۆپ مه‌نبه‌چلك	پلۇرالنزم
کېلشتۇرمچلك	ئېکلېکتنزم
مه‌نچلك	سولیپسزم
نامچلق	نومنالنزم
نه‌رسه ئېتقادچلقی	فېتېشزم
نسبیچلك	رېلیاتۇنزم
هادیساتچلق	فېنومېنالنزم
هه‌ریکه‌تچلك	بېخېۇئۇرنزم
هۆکۇمه‌تسزلك	ئانارخنزم
ۋاسته‌پره‌سلك	ئنسترۇمېنتالنزم
ئۆزگه مه‌نبه‌چلك	ئالترۇئنزم
ئېتقادچلق	فدېئزم
ئرادیچلك	ۋولیۇنتارنزم
ئککی مه‌نبه‌چلك	دۇئالنزم
ئلاهسزلق	ئاتېئزم
ئلاهگۇیلۇق	تېئزم
ئلاه به‌رهه‌قچلقی	تېئودتسیا
ئلاه پاراسه‌تچلکی	تېئوسوپیه
ئنسانپه‌رۋه‌رلك	گۇمانزم
ئنکارچلق	ئگنلزم
یاشاش مه‌سلکی	ئېکزستېنسئالنزم

5. ھەربىي تۈزۈلمە، ۋەزىپە، ئۇنۋاندىكى مەنداش سۆزلەر

بەن	ئوتدىلىنىيە
پەي	ۋنزۋوت
لىەن	روتا، ئىسكادرون
يىك	باتالىيون
تۇەن	پولك
لۇي	برىگادا
شى	دىۋنزىيە
جۇن	كورپۇس
بىكتۇەن	ئارمىيە
جىخۇييۇەن	كوماندىر
جۇنگۇەن	ئوفتسىر
جياگجۇن	گېنېرال
سىلىگيۇەن	قوماندان
سەنمۇجاك	شتاب باشلىقى
جېگۇبي	سياسىي كومىسسار
جياۋداۋيۇەن	پولىتورۇك
جىداۋيۇەن	ئېنسپېكتىر
سەنمۇ	شتابىس
جىگۇۋيۇەن	مۇھاپىزەتچى، ئادىيۇتانت
تۇگشۇنبىك	خەۋەرچى، سۆەز
پىيادا ئەسكەرلەر قىسمى	بۇبىك، پىخوتا

ئاتلىق ئەسكەرلەر قىسمى	چىبىك، كاۋالېرىيە
زەمبىرەكچىلەر قىسمى	پاۋبىك، ئارتىللېرىيە
دايۇەنشۇەي	گېنېرالىسسىمۇس
يۇەنشۇەي	مارشال
داجياك	گېنېرال ئارمىيە
شاگجياك	گېنېرال پولكوۋنىك
جۇگجياك	گېنېرال لېيتېنانت
شاۋجياك	گېنېرال مايۇر
داشياۋ	ئاغا پولكوۋنىك
شاگشياۋ	پولكوۋنىك
جۇگشياۋ	پودپولكوۋنىك
شاۋشياۋ	مايۇر
داۋبي	كاپىتان
شاگۋبي	پوروچىك
جۇگۋبي	پودپوروچىك
شاۋۋبي	پروپېرچىك

6. بەزى قۇش، ھايۋان، ھاشاراتلارنىك مەنداش ئاتلىرى

قارچىغا ــ قەرتال

تازقارا ــ تاپقۇش ــ غىجىر سالۋا ــ قومای

جاغالۋاي ــ جاغامباي

تۇرنا ــ لەيلەك

ئۇلار ــ ئولاي ــ ئۇلات

ئۇيغۇر كتاب تور بېكىتى www.uyghurkitap.com

تۆمۇرتۇمشۇق ــ توكتوكۇش ــ كۆكنالغۇ ــ توقۇلداق
قۇر ــ تاغ توخۇسى
كۆكسنەك ــ كۆزگۈنەك
بېلىقنا لغۇچ ــ قارنا
توقتۇق ــ توقچاق ــ جاڭگال دۇمباقچسى
تۇتى ــ تۇتىقۇش ــ شاتۇتى
كەپتەر ــ كۆكۈشكەن ــ گۆگەرچىن
جىگدىچى ــ جىگدىچۇك ــ تۇتىتاغا
زىرابە ــ ئەبلەق
تومۇزغا ــ ساراتان
چېكەتكە ــ سېكىرگۈچ
يېڭناغۇچ ــ قۇلاي ــ ئاتباش
ياچىۋەگ ــ بۆشۈكتەۋرەتكۈ ــ ياتاتۇك
سامانچى ــ ياۋا مۇشۇك
شەپەرەك ــ غارىنتامال ــ قارىغۇياپىلاق
سالجا ــ جاجا
چۆچۇن ــ چۇچۇك ــ چاققۇ
راك ــ قىسقۇچ پاقا

7. گۈل ـ گىياھلارنىڭ مەنداش ئاتلىرى

تالگۈل ــ سۆگەتگۈل
قىزىلگۈل ــ گۈلسۈرۇخ
سەللىگۈل ــ ئاق چوغلۇق
گۈلسامساق ــ لىلىگۈل

رەيھان ــ پىنىنە
مامكاپ ــ كاپكاپ ــ بوران چېچەكى
ئاپتاپپەرەس ــ ئايغاباقار ــ كۈنچېچەك
يالپۇز ــ نازبۇي ــ سۈزە
پىچان ــ چىقىرتماق
قانتېپەر ــ تورسۇلداق ــ سۇغۇر سېسىق ئوتى
جۇلۇك ــ ئەرمۇدۇن
قارىقات ــ چارچاي

8. بەزى كېسەللەرنىڭ مەنداش ناملىرى

ئاق كېسەل ــ پىسە ــ بەرەس ــ ئاقلاق
بەزگەك ــ تەپ ــ مالاريە
بوغما ــ دىفتېريە
بۆرەك يالۇغى ــ نېفرىت
پالەچ ــ پارالىچ
تولغاق ــ ئىزھال ــ دىزىنتېريە

جمگەر كېسلى ــ هېپاتىت
چوما ــ تاشۇن
زوكام ــ تۇمۇ ــ گرىپ
سىبلىس ــ يەل يارا
سىزلىغۇچ ــ رېماتىزم
ئۆپكە كېسلى ــ تۇبېركۇلىيوز
شېكەرسىيىش ــ دىئابىت
قان بېسىم ــ دەلۇى
كاناي ياللۇغى ــ برونخىت
كانايچە ياللۇغى ــ تراخېت
گرىپ ــ چوقۇق ــ پوداق
گېمورروي ــ بۇۋاسىر
سىل ــ چىخوتكا

9. سىمۋوللۇق مەنداش سۆزلەر

ئات ــ ياردەمچى؛ يۆلەنچى
تۆگە ــ چىداملىق؛ كېلەڭسىز
قېچىر ــ جاھىل
ئېشەك ــ دۆت؛ شەھۋانىي
كالا ــ گومۇش؛ كالۋا
بۇقا ــ كۆچلۈك
قوي ــ ياۋاش
قوزا ــ ئوماق
سەركە ــ باشلامچى

ئوغلاق ــ شوخ؛ نائىناق
ئىت ــ جېدەلچى
چوچقا ــ مەينەت
چاچقان ــ ئوغرى
توشقان ــ يۇرەكسىز
چۆمۈلە ــ ئاجىز.
شىر ــ كۆچلۈك.
يولۋاس ــ قاۋۇل؛ كۆچلۈك
تۈلكە ــ مەككار؛ ھىيلىگەر
بۆرە ــ ئاچ؛ يىرتقۇچ.
مايمۇن ــ قۇۇ؛ قىزىقچى
ئاق قۇ ــ پاك
شاتۇتى ــ دورامچۇق
بۇلبۇل ــ خۇش ئاۋاز
پاختەك ــ خوتۇنىدىن قورقىدىغان
قالىغاچ ــ شوخ؛ ئويناق
بۇركۇت ــ باتۇر
شۇڭقار ــ قەھرىمان
لاچىن ــ ئوچقۇر؛ ئالغۇر
سۇخسۇر ــ (ئەر ــ خوتۇن) ئەپ؛ ئىناق
سار ــ ھۇنىرى يوق؛ قولىدىن ھېچنېمە كەلمەيدىغان
ھۆپۈپ ــ تاز
قاغا ــ چېقىمچى؛ گەپ توشۇغۇچى
سېمىز خان ــ خەۋەرچى

شاخسانغۇچ — تۇرالغۇسى يوق
كاككۈك بىلەن زەينەپ — ئاشىق ـ مەشۇق
توخۇ — قورقۇنچاق
چۇجەخوراز — ئۇرۇشقاق
سەرى — زىلۋا؛ زىبا
قاپاق تېرەك — كېلەڭسىز
قاپاق — دۆت؛ گول
گۇل — چىرايلىق
قىزىلگۇل — بەك چىرايلىق
قار لەيلىسى — چىداملىق
ئاپتاپپەرەس — پۇرسەتپەرەس
تاۋۇز — تۇراقسىز
لازا — قىزىلمۇچ؛ تېرىككەك
كەكرى — ئاچچىق
تاش پۇرچاق — بېخىل؛ پىخسىق
زىغىر — ئۇششاق
تېرىق — كىچىك
سامان — كۆپ
سامان نەرخى — ئەرزان
چىلان — لەۋ (يارنىڭ لېۋى)
هېلىلە — ئورۇق؛ ئىنجىمارۇق
شاپتۇل ئۇچكىسى — چوقۇر
توشقان تېرىسى — چىدامسىز
توخۇ پوقى — مەينەت؛ چاپلاشقاق

زەمزەم — ئاز؛ قىممەتلىك
كەۋسەر — ئاز؛ ئەتىۋارلىق
تاش — قاتتىق؛ رەھىمسىز
تۆمۈر — قاتتىق؛ چىڭ؛ مۇستەھكەم
پاختا — يۇمشاق؛ مۇلايىم؛ يېنىك
ئىپەك — ئەۋرىشىم؛ يۇمشاق
قىل — ئىنچىكە؛ كىچىككىنە
ئاي — چىرايلىق
15 كۈنلۈك تولۇن ئاي — بەك چىرايلىق
تاغ — يۆلەنچۈك؛ پاناھ
سۈت — ئاق؛ پاك
ناۋات — تاتلىق
ئوت — قىزغىن؛ يېقىملىق
ئەينەك — ئىبرەت
قالپاق — تۆھمەت؛ بالا
قۇرۇق ئەمچەك — يوقلاك ۋەدە
جانان چىنىسى — جاراڭلىق؛ ياڭراق
تارىمۇچ — يۇمشىماس؛ گەپ ئۆتىمەس
تاسما — بېخىل؛ ئىبرىمەس

10. شەرق ئەدەبىياتىدا بەزى شەخسلەرنىڭ سىمۋوللۇق مەنىداشلىرى

جەمشىد — مەرد؛ مەردانە
رۇستەم — باتۇر

سۇلايمان ــ كاتتا پادىشاھ
لۇقمان ــ ئۇلۇغ ھېكىم؛ ئۆمۈر چولپىنى
نوشرۋان ــ ئادىل
ھاتەم ــ سېخىي
ئېلى ــ پالۋان؛ باتۇر

مەسئۇل مۇھەررىرى: رىشىت ۋاھىدى
مەسئۇل كورراكتورى: ھەمرا ھوسىل

ئۇيغۇر تىلىدىكى مەنداش
سۆز - ئىبارىلەر لۇغىتى
تۈزگۈچى: ئابدۇسالام ئاببباس

نەشر قىلغۇچى: مىللەتلەر نەشرىياتى
ۋە تارقاتقۇچى
(بېيجىڭ شەھرى خېپىگلى شىمالىي كوچا 14 - قورۇ،
پوچتا نومۇرى: 100013)
ساتقۇچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى: مىللەتلەر باسما زاۋۇتى
1993-يىل 12-ئايدا 1-قېتىم نەشر قىلىندى
1993-يىل 12-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم بېسىلدى
باھاسى: 10.00 يۈەن

(京)新登字154号

责任编辑：热西提·瓦依提
责任校对：哈美拉·哈斯力

维吾尔语同义词词典
（维吾尔文）
阿不都沙拉木·阿巴斯编著
民族出版社出版发行
（北京市和平里北街14号，
邮政编码：100013）
各地新华书店经销
民族印刷厂印刷
开本：850×1168毫米1/32 印张：24 5/8
1993年12月第1版
1993年12月北京第1次印刷
印数：1—2,000册
ISBN 7—105—01841—0/Z·124
民 文 （维 12） 定价：10.00元

مۇقاۋىنى لىيۇ جاڭبىك ئىشلىگەن.
ھۆسن خەتنى ياسىن مۇھەممەت يازغان.

40.元

ISBN 7—105—01841—0/Z·124
民 文 (维 12) 定价：10.00元